

*Olsa da Koroğlu aslen doğulu
Düşmüş buralara nasılsa yolu
Allamış pullamış hikâyesini
Maraşlı eylemiş Maraşlı onu.*

*Edebilmek için dilimiz tescil
Basdık bu eseri gösterip ta'cıl
Okusun istedik yeni nesiller
Eylesinler dedik dilini tebcil*

Yaşar ALPARSLAN

UKDE

UKDE KİTAPLIĞI: 72
MARAŞ KÜLTÜRÜ EDEBİYAT SERİSİ: 10

Editör:

Yaşar ALPARSLAN
Serdar YAKAR

Görsel Yönetmen:

Alaaddin ORÇAN

Baskı – Cilt:

FA AJANS
Tel: 0344. 235 02 74

Kapak Tasarım:

Halil İbrahim TOKLU

Baskı Tarihi :

Ağustos 2009

Yazışma Adresi:

Vefa Kitap Kırtasiye
İsmetpaşa Mah. Borsa Cad.
Buket Sitesi Altı No 17/C
Tel: 0.344.225 13 00
mahmutseyithan@hotmail.com
KAHRAMANMARAŞ

MARAŞ AĞZI
KÖROĞLU

Hacı Ali ÖZTURAN

Hacı Ali ÖZTURAN

1947 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. İlkokul ve orta öğrenimini doğduğu kentte tamamladı. Yüksek öğrenimini İ.Ü. Kimya Fakültesinde yaparak Kimya Yüksek Mühendisliği dalından mezun oldu. İş yaşamında Afşin-Elbistan Termik Santralinin yapımında da çalıştı. Daha sonra Kahramanmaraş Devlet Su İşleri XX. Bölge Müdürlüğünde çalıştı, Kalite Kontrol ve Laboratuvar Şube Müdürü iken kendi isteği ile emekli oldu. Emekliliğinden sonra doğal taş süslemeciliği alanında bir firmanın ortağı olarak iş yaşamını sürdürdü.

Seksenli yılların başından bu yana Türk Edebiyatı, Küçük Dergi, Doğuş Edebiyat, Dolunay, Alkış gibi ulusal alanda sesini duyuran önemli dergilerde öyküler yazdı.

Kahramanmaraş'taki yerel gazetelerden Doğuş, Aksu ve Yorum'da köşe yazarlığı yaptı.

Öykü ve köşe yazarlığının dışında şiir ve derleme dallarında da çalışmalar yaptı. Çeşitli gazetelerde yayımlanan "Maraş Ağzı Köroğlu" hikâyesinin yanı sıra Maraş Mutfağı, Çocuk Oyunları, Maraş Merkez Ağzı Deyimler Kelimeler Atasözleri Dualar Beddualar da yazarın basıma hazırlanan önemli derlemelerindendir.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

Yayınlanmış ilk eseri; "Kahramanmaraş'ın Kurtuluş Öyküleri" (2009)'dir.

İÇİNDEKİLER

KESİK MAKAM YA DA KISA MAKAMIN NOTALARI:
TAKDİM
ÖN SÖZ

1.BÖLÜM:

Köroğlunun Ortaya Çıkışı
Deli Yusuf
Deli Yusuf Aradığını Buluyor
Lala Hüseyin Paşa Kızıyor
Kırat
Deli Yusuf'la Oğlu Ali Çamlıbel'e Yerleşiyor
Siftah Ve Deli Hoylu
Koç Köroğlu'nun Kalesi
Çamlıbelin Tapusu

2.BÖLÜM

Ayvaz Hikâyesi
Ayvaz
Köroğlu Tehlikede
Ayvaz'ın Müşterileri
Reyhan Arap

3.BÖLÜM

Dellek Deli Hasan
Hasan Çamlıbelde
Hasan Büyük Bir Baş Kesiyor
Şirin Döne
Köroğlu İle Hasan Beyşehir'nde
Köroğlu İle Şirin Döne
İkinci Fal

Hasan İle Kocakarı
Demirc'oğlu
Gül Ahmet
Yumurta Dağında
Güdümen
Korkak Hasan Deli Hasan Oluyor
Beni Seven Ardımdan Gelsin

4.BÖLÜM

Gürcistan Seferi
Sefer Başlıyor
Kumanda Mahmudu Bezirgânda
Kumanda Yine Mahmudu Bezirgân'da
Köroğlu Kızlar Kulesi'nde
Ayvaz Yine Sahnede
Hoylu Küsüyor

5.BÖLÜM

Zorbezirgân Hikâyesi
Lala Hüseyin Paşa, Bolu Beyi

6.BÖLÜM

Köroğlu Zindanda
Bolu Beyi Köroğlu'nu Yakalıyor
Beyler Pac Almak İstiyor
Demirc'oğlu Köroğlu'nu Buluyor
Köroğlu Kurtulacak Mı?
Döne Küsüyor

7.BÖLÜM

Çin Seferi
Köroğlu Dağistan'da
Köroğlu Evleniyor
Avrat Bedduası

8.BÖLÜM

Keloğlan'ın Kırat'ı Kaçırması
Döne – Hüsne Bala Çekişmesi
Keloğlan'ın Düzeni Boşa Çıkıyor Ama...
Keloğlan'ın Fendi Köroğlu'nu Yendi

Kırat Bolu Beyi'nin Sarayında
Koroğlu'ndan Kuşkulamıyorlar
Koroğlu Darağacında

9.BÖLÜM

Beylerin Zindana Düşmesi
Beyler Tehlikede Mi?

10.BÖLÜM

Dağistanlı Hasan
Baba Oğul Karşı Karşıya
Koroğlu Gerçeği Öğreniyor
Zorbezirgân İle Dağistanlı Hasan

11.BÖLÜM

Turna Teli

12.BÖLÜM

Koroğlu'nun Sonu

SÖZLÜK

MEŞHUR KÖROĞLU HİKÂYESİ

KESİK MAKAM YA DA KISA MAKAMIN NOTALARI:

TAKDİM

Köroğlu aslında bir eşkıyadır. Devlete veyâ devlet içinde devlet olan beye karşı ayaklanmış, reaksiyon içine girmiş bir eşkıyadır.

Ama halk ona sâhip çıkar. Onu biraz bulunduğu yerde tutar. Daha çok da bulunduğu yerden alır. İdealize eder. İdealine oturtur. İdealine oynatır. İdealini onda yaşatır. İdealini onda oynar.

O artık başka bir Köroğlu'dur. Suçu kusuru yok gibidir. Haksıza karşı haklıyı oynar. Değerlerin kahramanlığını yapar. Yaparken yaşlanır. Olgunlaşır. Eşkıya ölmesi ayıp olur. İdeal yara alır. Derken tüfek icâd olur. Mertlik bozulur. Kahramanlık mertlik duygusunun kendi çizgisinde yaşanması mümkün olmaktan çıkar. Köroğlu da'vâsını iptal eder. Zahîdleşir. Abidleşir. Kırklara karışır. Ölür. Öldürülür. Kaybolur. Gider.

Halk ne için Köroğlu'nu ufkuna yerleştirir. Ğâye insan tutar. Oynar. Oynatır. Sebeb ne ola dersiniz?

İnsana zulmu insan yapar. İnsan zulmu ya ferden yapar, ya kurum içinde yapar. İnsansa fitraten zulmu sevmez. Adâleti sever. Zulme karşı çıkar. İzâle etmeye kalkışır. Adâlet için canını başını ortaya koyar. Muvaffak olur muvaffak olmaz.

İnsan her zaman adâletin tahakkukunu ister. Yerini bulmayan adâlet yenilen hak onu çılgına çevirir. Onun için bir de bu sebeble dîne inanır. Zirâ din ona Allah'ın âdil olduğunu söyler. Gerçekte Allah âdildir. Serîulhısaptır. Hakkı yerde koymaz. Haksızı mutlaka cezâlandırır. Burda ayağını tökezletir. Binâsını bazan yavaş bazan birden başına yıkar. Ama böyleyken öte tarafta iğneden ipliğe sorar. Haklının hakkını haksızdan alır. Hak sâhibine verir. Bunun için mîzan kurar. Şâhîdi konuşturur. A'zâyı dile getirir. Kendi beyân eder. Sonra da Cennet veyâ Cehenneme sevk eder. İşte bunlara bu serüvene inanmak ta insanı rahatlatır.

Evet devlet de, bey de zulmeder. Zulmu de çok zaman kesesine kalır. Çünkü devlet güçlüdür. Kişi devlete güç yetiremez. Yetirmeye kalkışsa yarı

yolda kalır. Tatlı canından olur. Ama hak da kalsın istemez. Devlete de beye de olsa hesap sorulsun ister.

Onun için de devletten beyden hesap soran bir Köroğlu tiplemesi çıktı mı ona hemen sâhip çıkar. Destek verir. İdealine alır. Kusurunu görmez. Gördüğüne aldanır. Gelmeyen yerini getirir. Sanki Köroğlu'nu Köroğlu olmaktan çıkarır.

Ya'nî Köroğlu'nu:

a) Devletten, beyden hesap soran, yaptığı zulme karşı çıkan, zulmüne zulümle mukabele eden, yaptığını kesesine koymayan kahraman eder.

b) Zengin de olsa, devlet de olsa vatandaştan alır. Vatandaşın üstünden kazanır. Kasasını doldurur.

Ancak devlet de olsa vatandaş da olsa kazandığı paraya servete karşılık vatandaşa dönmek mecbûriyyetindedir. Dönüp bu paradan vatandaşın hissesini vermek mecbûriyyetindedir.

Devlet kendi varlığını götürürken vatandaşa hizmet götürmelidir. Vatandaşa karşı görevlerini yerine getirmelidir.

Vatandaş ise ezmeden, üzmeden, helal yoldan kazanıp, sonra kazandığından zekat verip tasadduk etmelidir.

Bey daha iyi yaşayabilmek için vatandaşın sefâleti üstüne hayat binâ etmemelidir. Gücünü, varlığını teyîd tekîd için kullanmamalıdır. Kendini üstün sınıf görmemelidir. Beylik vermektedir. Vermelidir. Biri itaat ederken biri merhamet etmelidir. Korumalıdır.

Yoksa vatandaş birini çıkarır. Zenginden vermediğini aldırır. Vermesi gerekene verir. Adalet eder. Beyin burnunu çırpar.

Bu işi de Köroğlu'na yaptırır. Veya Köroğlu bunu yapmışsa bunu geliştirir. Kurumlaştırır. Eksiksiz kusursuz yapar hâle getirir. Onda idealini yaşar. Olması gerekeni oldurur.

c) Kahramanlık bir duygudur. Hasseten de Türke yakışan en büyük duygudur. Türk kahramanlığı sever. Yurdunu yuvasını korurken bu duygusunu hasseten yaşar. Bu duygu ölmesin için çocuğunu küçük yaşta güreşe sevkeder. Güreştirir. Böylece çocuktaki insana karşı olan korku duygusunu izâle eder. Hak için döğüştürür. Baba oğulla döğüş denemeleri yapar. Biri hakkını yese neden hakkını yedirdin der kızar. Hak yedirmemeyi tavsiye eder.

Bu duygunun yaşatıcısını, kahramanını sever. Onu efsâneleştirir. Orta çağdır. İnsanoğlu pek tabîatın kânûnunu bilmez. Onun için fazlalığı yadırgamaz. Hatta hoşlanır. Hayal dünyâsını okşar. Hayal dünyâsını besler.

İşte Köroğlu bu iş için biçilmiş kaftandır. Onun üstünden kahramanlık duygusunu yaşar. Onu çocuğu için mit yapar. Çocuğa onu okur. Çocuğu onun

gibi olmaya sevkeder. Çocuk da onu örnek alırsa, hak yemez, hak yedirmez hem insaflı hem de yiğit bir delikanlı olur. Irz için namus için vatan için millet için din için diyânet için can atan bir kahraman olur.

Yani tiplere çok önemlidir. Vatandaş sağ duygusu ile onu yaratır. Hatta bu konularda aydın sağ duygusundan ileri geçer.

İyi inceleyin halk edebiyâtının kahramanları daha çoktur. Ve toplum için daha gerçekçidir.

d) Halk sağ duygusu bir kişi erkekse hasseten şöyle yaşatır.

Önce erkek kişi taş atar başını altına tutar. Bir takım aşırılıklar yapar. Ama sonra çalkalanır durulur. Ya'nî yılan gibi önce eğrilir, bûğrülür. Sonra da yuvasına dosdoğru girer.

Delikanlının çapkınlık dâhil gençlikte bazı şeyleri tabîatı icabıdır. Ama sonra bu haller gider olgunlaşır. Allah yoluna düşer. Yol aldıkça sâlih insan olur. Yol aldıkça velî kul olur. Pîrifanî olur. Doğru söz söyler. Doğrulukta örnek teşkil eder. İhtimal kırklara da karışır. Kötü yollar biter. Yaşanmamış gibi olur. Yaşlılıkta Allahı gazaba getirecek iş tutulmaz. Ahir ömürdeki amel insanı Cennete götürecektir şeydir.

İşte bu duygular Köroğlu için de geçerlidir. Eşkiyâdır. Kahramandır. Zenginden alır fakire verir. Ama bu dönemde kendinde kılınç düşmanında kılınç vardır. Böyle olunca her hâlükârda kahraman, haklı, döğüşür kazanır.

Sonra silah çıkar. Bu düşmanda var sizde yoksa her hâlükârda düşman kazanır. Hele düşman hilekârsa kat be kat kazanır. Sizdeki duygular ise hiçbir işe yaramaz. Kahramanlığı boşa çıkarır.

Köroğlu bunu görmüştür. Var olan şartlar içerisinde da'vâsını yaptığı değerlerin savaşının verilemeyeceğini anlamıştır. Da'vasını iptâl etmiştir. Beylerini dağıtmıştır. Kendini Allaha vermiştir. Zühd ü takva sâhibi olmuştur. Yaradani yüreğinde yakalamıştır. O şartlarda Allaha yürümüştür. Artık Kırkların içindedir. O şartlarda görevini yapmaktadır.

e) İyi dikkat edilsin Köroğlu zâlim Lala Hüseyin Paşa ile a'yanla kavga ediyor. Padişahla kavga etmiyor. Padişah sefer açsa içine katılıyor. Cihad görevini yapıyor. Devlete zeval gelmesin için her türlü gayret içine giriyor.

Ama şimdikininki başka bir çeşidi devlet içinde devlet doğuyor. A'yan veya aşırı yetkili vâli, paşa kendi sınırlarını aşıyor. Kanunsuz iş yapıyor. Hukuk dışına çıkıyor. Devleti kendine hizmet ettiriyor. İtâat etmeyeni eziyor. Keyfi hareketine karşı çıkanı cezâlandırıyor.

O zamanda da biri çıktı mı toplum onun hareketine katılarak, düâ ederek, arka vererek, önünü açarak destek oluyor. Bu bir Köroğlu oluyor. Veya

başkası oluyor. Ama bunların halk edebiyatına girdirilmesi, mal edilmesi, mitleştirilmesi topluma yol haritası çiziyor. Reaksiyon çabuk mecrâ buluyor.

Köroğlu'nu bir celâli isyancısı kabûl etmek doğru değildir. Zâten destanın çıkış alanları bile Celâlî isyânının çıkış alanlarından farklıdır.

Köroğlu tip kahramanları bire indirgemek de doğru değildir. Zira Türk her zaman bu tür çıkışa yakın bir millettir. O bakımdan Köroğlu'nun evvelinde de âhirinde de nice Köroğlu benzerleri tiplmeleri vardır. Ama adı Köroğlu'dur. Veyâ değildir. Sonradan Köroğlu tiplmesine dâhil edilmiştir.

Köroğlu için Horasanlı deniyor. Azerî deniyor vs. Ama o zaman Köroğlu'nun çıkışı biraz eskilere gidiyor.

Köroğlu için Erzurum yöresinin malıdır. Çıkış noktası burasıdır deniyor. Merhum Fahreddin Kırzioğlu bu iddiânın sâhibi bulunuyor.

Ama ma'kul olanın Köroğlu'nun çıkış noktasının Bolu civarı olması gerekiyor. Son çalışmalar da bunu te'yîd ediyor.

Buna göre Köroğlu'nun adı Ruşen Ali. Çıkış zamanında bölgesinde devlet boşluğu var. Asker 1578 İran savaşına gitmiş. Bölgede güvenlik za'fiyeti doğmuş. Kurt bulanık havayı sever. Bu da eşkıya çıkışını kolaylaştırmış. Şerâit sağlamış.

Devlet arşivlerine göre çıkış târihi ile ilgili belgeler 1580-81-82-84 tarihli.

Her iki iddiâyaya göre önce bölgesinde palazlanmış. Sonra yol geçiş noktası olan Çamlıbel'e taşınmış. Çamlıbel Sivas-Tokat arası bir yer. Veya tamamen Sivas bölgesinde bir mekan. Veyâhut da Bolu muhîtinde bir geçit yeri.

Burdayken Köroğlu gelip geçenden geçiş hakkı, bac almış. Bunu yemiş yedirmiş. İddiâyaya göre asker toplamış. Bunlarla devlet adına savaşa katılmış. Babası Yusuf'un gözüne mil çeken Bolu Beyi ile mücâdele etmiş. Kendi adına Gürcistan'a, Çin'e, Dağıstan'a sefer yapmış. Savaş yapmış, kız kaçırmış.

Ama asıl davası babasının gözünü kör eden Lala Hüseyin Paşadan intikam almak. Onu da hep yapmış. O Lala Hüseyin Paşa ile Lala Hüseyin Paşa onunla mücâdele etmiş. O bu uğurda hapse düşmüş, işkence görmüş. Sonunda Lala Hüseyin Paşa'yı altetmiş. Onunla berâber hadiseye karışanları altetmiş, intikamını almış. Veya bir a'yan olan Bolu Beyiyle uğraşmış. Bu tür bir mücâdele yapmış. Sonunda altetmiş.

Köroğlu bacını almış. Yol emniyeti sağlamış. Bir bölgenin haracını, vergisini yemiş. Fakat yalnız yememiş. Fakir fukaraya da yedirmiş. Sıkışan ona gelmiş. Elinden tutmuş. Tipik Türk. Hasseten tarikat ehline çok hürmet

etmiş. Onlardan düâ almayı ihmal de etmemiş. Bekarları evermiş. Borçluların borcun edâ etmiş. Bundan mütevellid de sevilmiş, simge olmuş.

Köroğlu tiplemesinin birkaç unsuru var.

1-Baba; Lala Hüseyin Paşa'nın, a'yanın seyisi. İyi bir at bulmak için görevlendiriliyor. Bulduğu taylor beğenilmiyor. Gözlerine mil çekiliyor. Getirdiği aygıra bindiriliyor. Taylor kucağına veriliyor. Seyipleniyor.

2-Getirdiği taylor Fırat veya Nil'den çıkma bir aygır ile bir kısrağın çifleşmesinden hasıl oluyor. Biri ölüyor, biri kalıyor. Onun için olağanüstü özellik taşıyor.

3-Köroğlu şu veya bu ırmaktan, gözden ab-ı hayat suyu içiyor. Köpüğü ağzına alıyor. Yutuyor. Bir olağanüstü güç kazanıyor. Ölümsüzleşiyor.

4-Köroğlu intikâmı, adâleti, bölüşmeyi, vefâyı, arkadaş için herşeyin yapılabileceğini, namusu, cömertliği vs. temsil ediyor.

Hadiseler hep buna göre şekilleniyor. Mecrâ buluyor. Bu hep baştan sona böyle gidiyor.

Ama bir şey söyleyelim sanki Köroğlu'nun sonu Doğunun Batı karşısındaki sonunun başlangıcı gibi oluyor. Doğunun batı karşısında nasıl çökeceğini gösteriyor. Köroğlu sanki bunu anlıyor. Direnmiyor. O zeminde kazanamayacağını görüyor. Kendi dünyasına çekiliyor. Dünyâyı hîleye, hileyi temsil eden Batılıya veriyor. Veya geleceğine işaret ediyor. Batılı delikli demirle geliyor. Gelişteki aletleri çoğaltıyor. Doğu direnmiyor. Zemin, âlet kendine uygun olmadığı için kaybediyor.

Köroğlu'nun her yerde bir kolunun, bir anlatımının olması tabii. Ama Maraş'ta olmaması gayr-ı tabii. Neden?

Türkün en fazla bulunduğu, Oğuz Türkçesinin en az bozulduğu yer Maraş. Maraşta Türkçe asırlarca tabii hançeresi dâîresinde konuşulmuş, Türkçe üstünde ğayr-ı müslim unsurların konuşmaları baskı unsuru oluşturmamış. Ha varlığı ha yokluğu olmuş. Onun için halk edebiyatında ne şekil var evvel burda olması gerekir.

Varda. Ben bunlara şâhidim. Ben bunları küçüklüğümde dinleyerek, okuyarak büyüdüm. Zannederim bu tür, bu şekillerden okumadığım, tanımadığım yok. Daha sonra da emâneten alıp anama okuduğum bu türleri zamanla kütüphanemde topladım.

Ancak şunu i'tiraf edim kahvelerde bir Köroğlu dinlemedim. Not etmedim. Ancak Osmanlıca metin Köroğlu okudum. Radyolardan dinledim. Nâdiren de Maraş'ta şifâhen dinledim. Tabîi onu da şurasından burasından dinledim.

Bizim H. Ali Özturan'ı şahsen tanımamız eskilere dayanır. Dostluğumuzun gelişmesi, dâiremize girmesi ise yeni. Biz onu çok seviyoruz. Çünkü çok uyumlu, çok iyi bir dost. Bir olgun, bir kibar insan.

Biz onun bu Köroğlu çalışmasını birkaç senedir duyuyorduk. İlk olarak Serdar YAKAR Bey dostumuz bahsetmişti. O okumuş. Beğenmiş. Yayınlanmasında büyük fayda olacağı kanaatine ulaşmış. Biz de alalım, okuyalım istedik. Kitap yayın işine başladık başlayalı da onu bir görelim, gözden geçirelim, basalım diye şaşdık.

Biz Maraş ağzı Türkçesi ile alakalı bir kitap basdık.

Bundan sonra Hacı Ali Beyle bir deyim çalışması bitirip basmayı amaçlıyoruz. Zâten büyük nisbette bitti. İnşallah onu da basdıracağız.

Biz Hacı Ali Beyden bu çalışmayı yeni aldık. Okuduk. Keyif olduk. Küçüklüğümüzün Maraş Türkçesi. Veya 1900-1950 Maraş Türkçesi. Dedik basarsak Maraş Türkçesinin târihe tescili olacak. Onun için de zevkle basdırıyoruz.

Bu kitap Maraş için çok önemli.

a) Türkçesinin Türkiyede, dünyâda tescilini sağlayacak.

b) Maraş'ta bir Köroğlu varyantını gösterecek, isbatlayacak. Edebiyyat târihinde yerini aldracak. Geç te olsa bir gerçeği isbat edecek. Bir vâkıyı ortaya çıkaracak. Çok da güzel olacak.

c) Maraş, Maraşlı bir edebî ürün kazanacak. Yavrular okuyacak. Türkçeleri düzelecek. Bozulmamış Türkçeye muttali' olacak. Türkçenin keyfini alacak. Ne güzel Türkçeyle yazılmış bir eser olduğunu anlayacak.

d) Kimlik kazanacak. Kendine güveni artacak. Heveslenecek. Kendi de yazacak.

Hacı Ali Beyin derlediği Köroğlu biraz farklı. Olay Erzurum'da başlıyor. Erzurum Valisi Lala Hüseyin Paşa Rûşen'in babasına zulmediyor. Gözlerine mil çekiyor. Veya Ali'nin babası Yusuf'un gözlerine mil çekiyor. Kör ediyor. Ali-Ruşen her neyse artık körün oğlu oluyor. Erzurum'da Erzurum vâlisinden intikam almak mümkün değil. Sivas Çamlıbel'e geçiliyor. Orda güç oluşturuluyor. Kendini sağlama alıyor. Mâcerâ başlıyor. Sonra Vâli Bolu'ya geçiyor. Ordayken intikam gerçekleşiyor. Bu arada Gürcistan'a sefer oluyor. Çin'e, Bağdat'a gidiliyor. Daha bir nice mâcerâlar yaşanıyor. Delikli demir fitne sebebi oluyor. Beyler birbirine giriyor. Bir fitne yaşanıyor. İş bırakılıyor.

Köroğlu hîle-kârın elinde gelişmiş, geliştirilmiş, ürüne dönüştürülmüş, vurucu unsur haline getirilmiş demirin her zaman ğalib geleceğini görüyor. Değer savaşının bu zeminde verilemeyeceğini hissediyor. Da'vasını süratle

iptal edip Şam'a geçiyor. İnzivâya çekiliyor. Ölümü arzu ediyor. Bilmediğimiz bir şekil yok oluyor, ölüyor. Kırklara kavuşuyor. Şimdi de değerler mücadelesini kırklar içinde veriyor.

Kırat'ı da hâkeza alışık olduğumuz bir ölümle ölmüyor.

Her neyse, ben Maraşlıyım. Biz Maraşlıyız. Artık bizim de bir Köroğlu'muz bulunuyor. Bu alanda bir edebî ürünümüz ortaya çıkıyor.

Hacı Ali Beye Maraş medyûnu şükran. Allah onun kalbine bir aşk vermiş o bunu toplamaya yönelmiş. Bunu toplamış. Demek Yaradan da böyle bir eserin, ürünün, naklin ölümünü istememiş. Onu yönlendirmiş.

Köroğlu'nu çıkarırken toplumu Köroğlu'nu örnek almaya da çok yönlendirmiyoruz. Mutlaka alacak ibretler, değerler, çıkaracak hisseler var. Ama tam kâmil, halk irâdesini yansıtan bir demokrâsinin, bir hukuk düzeninin, ona dayalı devlet otoritesinin bu tür şeylere ihtiyaç bırakacağını kabullenmiyoruz. Zannetmiyoruz. Artık çağ temâmen her şeyin hukuk çizgisinde halledilmesi gereken çağ. Zâten ma'nevî değerlerimizde içerde cihâdı kabul etmez.

Biz eserin şekillenmesi sürecinde bir araya geldiğimizde şu kanaate geldik. Maraş ağzı Köroğlu muhteşem bir eser. Muhtevâ itibariyle fevkâlade güzel. Daha çok değer bazlı. Sanki kemâle yürüyen bir kimlik serüveni.

Ancak bizim bir de çocuklukta okuduğumuz Osmanlıca metin var. Küçük hacimli.

Serdar Bey, Ben, Hacı Ali Bey bunu da koyarsak;

- a) O metin de kurtulur,
- b) Metnin Türkçesini de koyarsak yeni nesil onu da okur,
- c) Bu metin üstünden son asır nesirde kullanılan halk Türkçesini görür. Bunun bir şâhidiyle karşılaşır.
- d) Bir araştırmacıya lâzım olur. Osmanlıcasını, Türkçesini yan yana bulur. Görür, kullanır, dedik.

Maraş Ağzı Köroğlu'nun sonuna Osmanlı dönemi matbu' metni hem aynen hem Türkçesi ile koyduk.

Hemen söyleyelim. Herkes de okuyunca benzer kanaata ulaşacağına muttaliim.

Maraş Ağzı Köroğlu daha mütekâmil, insanî, eski ise daha kaba. Ve orda Köroğlu daha çok eşkıya.

Biz Köroğlu'yu çıkarırken evvelâ bir dil örneği ortaya koyalım. Eski Maraş Türkçesini sicilliyelim. Târihe tapulayalım diye çıkarıyoruz. Yoksa yerine göre çirkin tavırları olan bir eşkıyayı toplum örnek alsın için çıkarmıyoruz.

Zâten işin bu yanını da başından beri görüyoruz. Hissediyoruz. Sıkıntısını çekiyoruz.

Ama neticede Köroğlu bir edebî ürün. Onu evvel öyle görmek değerlendirmek mecbûriyyetindeyiz. Böyle de görürsek değerlendirsek işin doğruluğuna inanırız.

Bu tür çalışmalara bu memlekette bizi yönlendirenlerden biri muhterem Mehmet KANBUR. Yoksa eski hesap biz iyi bir okuyucuyuz. Bilgi pazarlayıcısıyız. Ona teşekkür ediyor, sağlık, sıhhat, âfiyet diliyoruz. Allah sayıların çoğaltsın diyoruz. Aynı duyguları Atilla KANBUR Beyefendi için de besliyoruz.

Biz ne iş tutarsak çok şükür rahat tutarız. Bunda çevremizin, hısım akrabalarımızın rolü var. Onlar bizi destekler.

Kültür kalemleri iş tutarken İstanbul üstünden çok işimiz olur. Orda dayılarımızın oğulları, oğullarının oğulları var. Allah yoklukların vermesin, sayılarını artırsın.

Hemen haber salarız şu kitap şu iş. Anında takip ederler. Hallederler. Bu yıllardır böyle gider.

İşte yine bu kitap için hemen onlardan biri olan muhterem Mustafa PAKDAMAR'a haber saldık. Gelmeyen yerin söyledik. Baş üstüne deyip gelmeyen yerin getirdiler. Bizi yarı yolda koymadılar. Allah ona sağlık sıhhat âfiyet versin. Bol kazanç ihsan etsin.

Yine bu kitabın önemini METESAN Demir Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi sâhibi Mehmet TEMİZDEMİR Beyefendiye arzettik. Kendisi memleketimizin en muvaffak, kâbiliyetli, terbiyeli iş adamlarından. Ufku açık dünyâyı tanıyan insanlarından. O da hemen kendine düşeni kabullendiler.

Allah ona da bol kazanç ihsan etsin. Önünü açsın diyor memleket namına kendilerine teşekkür ediyoruz.

Velhasıl bu kitabta da Hâlık bizi yüzüstü bırakmadı. Sebebler yarattı, bir türlü basıyoruz. Gün yüzüne çıkarıyoruz.

Biz ona ne kadar şükretsek az diyor, yeni yeni kitaplar çıkarmak ümidiyle takdime son veriyoruz.

Yaşar ALPARSLAN

ÖN SÖZ

Kendisine Allah'tan sonsuz rahmet diliyorum, babam hızarıcıydı ve insan sevgisini paradan çok yukarıda tutardı. İnsanları çok sever ve değer verirdi. Onun arkadaşları özellikle kış günlerinde hızar atölyemize gelerek sohbet ederlerdi. Ortadaki mangala ateş yakılır, çevresine yaşlılar oturur, kalfamız (Allah rahmet eylesin) Hamza Küçükkürtül her gün yarım saat kadar Köroğlu Hikâyesi anlatırdı ve en ilgi çekici yerinde “*Kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta...*” diyerek işinin başına dönerdi.

Ortaokul öğrencisiyken ilk kez dinlediğimde o kadar etkilenmiştim ki, o gün hemen bir kareli defter almış ve akşamdan sonra aklımda kalanları, roman yazar gibi yazmışım. Sonraları gündüz dinlediğimi akşamdan sonra yazarak Köroğlu Hikâyesini kayıt altına almışım. Daha sonra Hamza Küçükkürtül'den hikâyenin şiirlerini istemiş ve onları da ayrıca kaydetmişim.

O günden kararımı vermişim: Büyüyecek, yazar olacak ve Köroğlu'nu yazacaktım.

Bu çocukluk hayalimi gerçekleştiren Allah'a hamdolsun.

Hamza Kalfa Köroğlu'nu Maraş'ımızın ünlü meddahı Ökkeş Bilâl'den dinlemiş. Ökkeş Bilal de Hancı Ökkeş'ten öğrenmiş. Ökkeş Bilal içmelerde, ılıcalarda, ramazan akşamlarında kahvelerde Köroğlu'nu anlatır, en heyecanlı yerinde şapkasını dolaştırarak izleyicilerinden 25 kuruş, 50 kuruş para toplarmış. O kadar sürükleyici anlatırmış ki izleyicileri sanki büyülermiş: Yılın birinde Elbistan İçmesinde Köroğlu'nu anlatıyormuş... Elbistan'ın ağalarından biri kendisini hikâyeye o kadar kaptırmış ki, çocukları gidelim diyormuş, kendisi Köroğlu'nun zindandan çıkmasını bekliyormuş. Ökkeş Bilal Köroğlu'nu bir türlü zindandan çıkarmıyormuş, çünkü şapkayı dolaştırdığında iyi para toplanıyormuş. Bu nedenle de uzattıkça uzatıyormuş. Sonunda ağanın sabrı taşmış. Erkenden kahveye varıp en öne oturmuş. Fırıldak Ökkeş gelip masanın üzerine atılan sandalyesine kurulunca ağa Ökkeşe 50 lira vermiş.

Herkesin yirmi beş kuruş, elli kuruş verdiği bir zamanda eli tüfekli elli lira o kadar büyük para ki... Ağa belinden silahını çıkardıktan sonra:

-Ökkeş Ökkeş! Şu parayı al, amma bu gün Köroğlu'nu zindandan çıkarmazsan...

Deyip küfürü basmış.

Ökkeş Bilal gerektiğinde kendisinden bir şeyler de katarak o kadar güzel anlatmış ki, dinleyenlerin ağızları açık kalırmış.

Bu nedenle Maraş Ağzı Köroğlu çok ayrıntıları, çok incelikleri olan sürükleyici ve hayatın içinde hiç eskimeyen kıssalarıyla zengin bir hikâyedir. Kimi zaman Keloğlan, kimi zaman tilki hikâyeleriyle zenginleştirilmiştir.

Ökkeş Bilâl'e Maraş'ta Fırıldak Ökkeş denmektedir. Benim araştırmalarım göre Ökkeş Bilâl'in hiçbir sahtekârlığı, hiçbir yanlışı yoktur. Meddahlığını yapan, şapkasına toplanan birkaç kuruşla evine ekmek götüren son derece namuslu biridir. Bu lâkap, hikâye anlatmadaki ustalığından, kıvraklığından ileri geliyor olsa gerek.

Köroğlu üzerine uzman olduğu tartışma götürmeyen Prof. Dr. Pertev Naili Boratav Sivas, Köroğlu hikâyesinin Erzurum ve Maraş varyantlarını çok övmüş ve derlenmelerini salık vermiştir.

Derlenmesi bize kısmet olan Maraş varyantının Turna Teli ve son bölümünü hiç dinlememiştik. Hamza Kalfanın ölümünden sonra bu bölümleri derlemekte çok zorlandım. Sarayaltı mahallesinde Nuh Osman'ın (Osman Suboşaltan) Köroğlu Hikâyesini bildiğini söylediler. Hemen koştum... Hayat hikâyesini dinledim:

Nuh Osman külhanbey yaradılışlı biriydi. Kahvecilik yapıyordu. Köroğlu Hikâyesini Fırıldak Ökkeş'ten birkaç kez dinlemiş, ancak aklında tutamamış. O kadar istekliymiş ki, bir gece düşünde ak sakallı bir pîr Köroğlu'nu kendisine anlatarak öğretmiş. Nuh Osman uyandığında Köroğlu'nu gerçekten öğrendiğini anlamış. Doğrulamak için de arkadaş topluluklarında anlatmaya başlamış ki gerçekten iyi anlatıyor.

Bilindiği gibi insanların düşüne girerek bir konuya yönelten ak sakallı pîrlerin kalplerine sevgi verdiklerine "âşık" denir. Eğer pîr, âşığa bâde (şerbet) içirmişse bunlara "bâdeli âşık" denir. Bâde içirmemişse "bâdesiz âşık" denir. Nuh Osman'a düşündeki ak sakallı pîrin kendisine bâde içirip içirmediğini sorduğumuzda:

-Ne yalan söyleyeyim, bâde mâde içmedim... demişti.

Nuh Osman'dan son bölümü derlemek için ara ara gitmek koşuluyla bir buçuk yıl uğraştım. Her gidişimde bana çok kibar davranıyor, ancak bir bahane ile hikâyeyi anlatmıyordu. O kadar karamsarlığa kapılmışım ki, anlata-mam... Harika bir hikâyenin son iki bölümünü derleyemiyordum. Önsen Hopuru'nda Hacı Demirci adında yaşlı birinin hikâyeyi bildiğini duyarak

birkaç arkadaşıyla birlikte köyüne gittik. İnsanlar yaşlandığında, gençlikte yaptıklarını günah saymaya başlıyor. Hacı Demirci de hacca gittikten sonra anlatmaz olmuş...

Hacı Demirci on dört on beş yaşlarında Adana'ya giderek bir âşığın çıraklığını yapmış ve iki yılda bir takım hikâyeleri öğrenerek meddahlık mesleğindeki yerini almış. Sonunda Hacı Demirci'ye Turna Teli ve onun devamı sayılabilecek son bölümü anlattırdık. Hem melodili bir şekilde türkülerini de dinledik. Bozlak formunda türkülerdi bunlar.

Nuh Osman'dan umudu kesince, Adana varyantı olduğu için istemeye istemeye Hacı Demirci'nin anlattıklarını Turna Teli ve son bölüm olarak yazmaya karar vermişken, Nuh Osman'a uğrayarak son bölümde takıldığım yerleri sordum. Nuh Osman karşı çıkarak:

-Yook, öyle değil, şöyle...

Diyerek öyle bir anlattı ki, ağzım açık kaldı. Türk toplumunun Köroğlu Hikâyesini neden sevdiğini ancak son bölümü dinleyince anladım. Son bölüm, dinsel motiflerin de hikâyeye karıştığı, çok duygusal bir bölümdür. Bütün düğümlerin çözüldüğü, yaşamın hiç değişmeyen özünü anlatan bir bölümdür. Bu bölümü derlemek için değil bir buçuk yıl, on yıl uğraşsam yine de azmış...

Sonunda Maraş varyantının Turna Teli ve son bölümünü Nuh Osman'dan derlemiştim. Ve de Nuh Osman'a nasıl anlattırabileceğimi öğrenmiştim.

-Osman Amca, şurası şöyle miydi?

Dediğimde, öyleyse "Öyle..." diyor, değilse başlıyor anlatmaya... Bu yöntemi uygulayarak eksiklerimi giderdim. Örneğin, Köroğlu'nun zenginden alıp yoksula verdiğinin örneğini Nuh Osman'dan başka hiç kimseden duymadığım gibi, hiçbir kitapta da rastlamadım. Zorbezirgân bölümünün sonunda Köroğlu'nun zenginden aldıklarını yoksullara nasıl verdiği anlatılmaktadır.

Elinizdeki **Maraş Ağzı Köroğlu Hikâyesi Hamza Küçükkürtül, Fırıldak Ökkeş (Bilal) ve Nuh Osman (Suboşaltan)**'in eseridir. **Ahmet Duran Kebapçı**'ya da yardımlarından dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca Önsen Hopuru'ndan **Hacı Demirci**'ye teşekkürlerimi sunuyorum. Bu dünyada olanlara sağlık sıhhat âfiyet uzun ömür; dünyasını değiştirenlere Allah'tan rahmet diliyorum.

Kitabın sonunda (Yaşar Alparslan arşivinden) Osmanlıca Köroğlu Hikâyesini bulacaksınız. Böyle çok değerli bir belgeyi geleceğe taşımış olmanın da ayrıca keyif aldık

Kahramanmaraş'ımızın çok önemli bir kültür değerini târihin karanlıklarında kaybolmadan önce derlediğim için çok sevinçliyim. Böyle bir kültür hizmetini yapabildiğim için Allah'a şükrediyorum.

Maraş Ağzı Koroğlu'nda (destanların dışında) 2336 mısra vardır. Kimi dörtlükler öteki yazarların kitaplarında da bulunmaktadır ama, Maraş'a özgü dörtlükler yüzde 80'in üzerindedir.

Hikâyede olması gereken bazı şiirler ne yazık ki derlenemedi. O şiirlerin yerine aslımı asla tutmaz ama ben dörtlükler yazdım. Benim yazdığım dörtlüklerin sol tarafındaki rakamlarını kalın yazdım ki bilinsin diye.

Yöreselliğin yitirilmemesi için Maraş'lıca denebilecek sözcükleri değiştirmedim. Başkaları tarafından anlaşılması için de kitabın sonuna 143 kelimeden oluşan bir sözlük koymayı uygun buldum. Burada bulunmayan yöresel kelimeler için "Maraş Merkez Ağzı Kelimeler, Deyimler" adlı kitabımıza bakılmalıdır.

Maraş varyantında uzun makam ve kesik makam olmak üzere birincisi 11'lik, ikincisi 8'lik hece vezniyle yazılan şiirlerin besteleri vardır. Uzun makam, hepimizin bildiği, yaygın olarak her yerde söylenen bir bestedir. Kesik makam, ya da kısa makam ise Maraş'a özgü bir besteye sahiptir. Bu sebeple kısa makamı buraya kaydetmeyi uygun bulduk. Bunun için Bahaeddin Bilginer Bey mesai harcayarak melodiyi notaya aldı, kendisine teşekkür ediyoruz.

Kültür değerlerimize bir görev aşkıyla sahip çıkarak yayıma hazırlayan ve kaynak bulan, benim kırk yıllık hayâlimi gerçekleştiren UKDE Kitaplığının üstadı Yaşar Alparıslan Hocamla Serdar Yakar Beye teşekkür ediyorum.

Kitabın basıma hazırlanmasında; emeklerinden, gayretlerinden, titizliklerinden dolayı Yaşar ALPARSLAN Hocama ve Serdar YAKAR Beye ne kadar teşekkür etsem yine de azdır.

Hacı Ali ÖZTURAN

1. BÖLÜM

KÖROĞLU'NUN ORTAYA ÇIKIŞI

Gelenek öyledir; meddah öyküye başlarken kahvede bir masanın üzerine sandalye atar ve çıkıp oturur. Omuzuna bir havlu atar. Eline kalın bir sopa alır. Bu sopayı kimi zaman saz misâli kullanır, kimi zaman kılıç misâli... Uykulayan olursa, "Köroğlu hengeyledi, hüngeyledi, kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcıyla hüngeyleyince..." deyip elindeki sopa ile masaya vurarak; ya da elindeki çay bardağını "şangırrrr!" diye yere çalarak uyuklayanları uyandırır. Köroğlu hikâyesinin her bölümünün başlangıcında meddah şiirli bir destan okur. Biz iki destan derleyerek 1. ve 2. bölüm başlarına koyduk. Çok ünlü bir destan vardır ki, bir mahkûm elleri kelepçeli olarak Kurtalan'dan trene bindirilir ve İstanbul'a kadar istasyon istasyon götürülürdü. Çok istedik ama bu destanı derleyemedik.

.....

Meddahımız çıkıp sandalyesine oturdu. Havlusunu omzuna attı. Gâhi kılıç, gâhi gürz ve gâhi de saz misâli kullandığı sopasını eline aldı. Çıt çıkmayan kahvede turna destanını söylemeye başladı:

*Hak, Haaak!
İlkbahar ayında Kudüs'ten kalkın
Türbeye bir secde kılın turnalar
Şam eline uğran Halep'i geçin
Âşığa bergüzar verin turnalar*

Şam'a varın Kırklar Dağı'nda durun

*Hale'pin şöhretin şanını görün
Şol koca Kilis'e düşürüm verin
Antep'in üstünde dönün turnalar*

*Turnayı kaldırdım Antep elinden
İzin aldım ağasından beyinden
Karabıyıklı'dan, Narlı belinden
Ötüşe ötüşe geçin turnalar*

*Uçun turnam uçun yüksekten uçun
Kapıçam dağların sessizden geçin
Şol Koca Maraş'ta bir bâde için
Ordan öte Ahır Dağı turnalar*

*Ceyhan Köprüsü de bağl'olur zati
Yapalak olur da Gavhırd'ın otu
Gürleyip akıyor koca Suçatı
Derin göllerinde yüzün turnalar*

*Zeytin Manastırı vardır beride
Toplanıp cem olun kalman geride
Aşın yüce dağı uğran Berut'a
Berut'un yaylasın görün turnalar*

*Koca Tokat derler (de) şehirler hası
Kesilmiş bülbülün gülden avazı
Aşın dağları da görün Sivas'ı
Orda ziyaret var konun turnalar*

*Edin ziyareti dönün sağına
Seyreyleyin bahçesine bağına
Uğrak verin Erciyes'in dağına
Nuh'un gemisini görün turnalar*

*Irmak'tan, Çatak'tan Hacı'n'a uğra
Kumbuğa konakta tellerin ığra
Göksun Köprüsü'nü geçti bir turna
Sultan Kiraz'a da sorun turnalar*

Kiraz'dan da ırğa ırğa çekilin

*Eleksirt'tan Bağlama'ya dökülün
Oralarda gündören var sakının
Avcıları derin gezer turnalar*

*Uçun turnam uçun yüksekten uçun
Saraycık belini hızlıca geçin
Kuruc'ova, Tekir gölünü seçin
Oradan da sessiz geçin turnalar*

*Yaşa telli turnam sen binler yaşa
Suçatı, Gavhırt'tan yolların aş
Aş Cihan Köprüsü'n uğra Maraş'a
Maraş'tan bergüzar alın turnalar*

*Çıkın Ahır Dağı'na da edin temaşa
Payıntaht kurmuşlar koca Maraş'a
İçinde oturur Kalender Paşa
Ötüşmeyin sessiz geçin turnalar*

*Kapıçam ötesi Devrent Dağları
Hub olurmuş (da) şu Antep'in bağları
Ava çıkmış derler Kilis Beyleri
Ötüşmeyin sessiz geçin turnalar*

*Hani bre kardeş şöhreti şanı
Gudeyf'e bağlıdır Gutsey'in hanı
Gürmeydan derler de Şam'ın sağ yanı
Ötüşe ötüşe gidin turnalar*

*Kul Eseri'm der de çekmişem mihnet
Dünya telaşından etmişem feryat
Kudüste yatıyor ulu ziyaret
Pîrinden bir dolu için turnalar
Turna destanını okuyan meddahımız, kahvecinin getirdiğı çaydan bir
yudum aldıktan sonra, sevdalısı olduğı Köroğlu Hikâyesinin şiirli girişine
başladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?*

İsmi kaldı cihane sır ile sırdır hey!

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryalarda hey!*

*Deryalar deryalanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

*-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):*

***-Diyeliim!**
-Hay haaay! Gûş-ı makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan; belî ağalar,
meşhur Köroğlu Hikâyesi şöyle başlar:*

Çakmak taşıyla yandan alışan Karabina tüfeğinin icadından kırk yıl önceydi...

Âli Osman toprağında zulmü ile ünlü bir paşa vardı. Adına Lala Hüseyin Paşa derlerdi. Dedesi paşaydı, babası paşaydı, kendisi paşaydı. Kardeşi Hasan Bey, Beyşehirinin (sonradan Trabzon) vâlisiydi. Hüseyin Paşanın Osmanlıya hizmeti çoktu ama, halka yaptığı zulümler, bu hizmetlerini bir kalemde silip atıyordu. Devlet idaresinde hizmet Allah için yapılır. Allah için yapılan işin halka zararı olmaz; halka zulümde de Allah rızası olmaz. Zâlimlere ise, Allahın da, kulun da rızası olmaz. Bu nedenle, Osmanlı da bu paşasını oradan oraya sürüp duruyordu. Sürmese, görevden alsa daha iyi...

Lala Hüseyin Paşa bu kez de Erzurum'a sürülmüştü.

Hüseyin Paşa Erzurum'daki ilk günlerinde herkese iyi davranıyordu. Hoş geldine gelenleri kabul ediyor, Erzurum'un ileri gelenleri ile akşamları helva sohbetleri yapıyordu. Konağın selamlığı, Paşa ile tanışmaya gelenlerle dolup taşıyordu.

Paşanın Erzurum'a gelişinin kırkinci günüydü. Akşamdan sonra kentin ileri gelenleri birer ikişer konağa gelmişti. Fidan gibi delikanlılar hizmet için pervane gibi dönüyordu. Muş tütünleri nargilelere basılmış, üzerlerine meşe közleri konmuştu. Bütün nargilelerin şişeleri billurdandı. Ağalar, beyler nargilelerden nefes çektikçe billur şişelerdeki arı-duru sular Karadeniz gibi çalkalanıyor, tokur-tokur sesler çıkarıyordu. Elindeki gümüş maşa ile kapının he-

men içinde atmaca gibi duran bir delikanlı, ateşi azalan nargilelere köz yetiştiriyordu.

Hölbeli fincanlarla kahveler geldi. Halı yastıklara iyice yaslanan ağalar, beyler hafiften kıınıldandı. Kahvelerini alıp h p rdetmeye başladılar.

Paşa ve kahveden söz açılmıŐken Şu fıkrayı da anlatmak gerekir:

Paşanın birinin bir kahvecisi varmış. Selamlıkta 5-10 konuk olduğunda Paşa kahvecisini çağırır kahve söylermiŐ. Konukların kimi s de, kimi az Őekerli, kimi orta, kimi Őekerli kahve söylermiŐ. Kahveci hepsine de baŐıyla ‘‘Peki!’’ işareti yaptıktan sonra kahveleri hazırlayıp getirirmiş. Paşa bu kahvecinin, bu kadar çeşit kahveyi nasıl aklında tuttuğuna Şaşar dururmuŐ. Birgün konukların olmadığı bir zaman kahvecisini çağırmış:

-OĞlum, demiş, bu kadar çeşit kahveyi nasıl aklında tutuyorsun?

Kahveci demiş ki:

-Paşam seninki orta Őekerli değil mi?

-Evet...

-Gerisini boŐver...

Meğer, kahveci herkese orta Őekerli getirirmiş de, paşaya sayĐı gereği kimsenin sesi  ıkmazmıŐ.

Lala Hüseyin Paşanın kahvecisi de böyle miydi, değil miydi bilinmez; ama o akşamın sohbet konusu ‘‘*güzel at*’’tı. Paşa:

-Ahırımıdaki atların benzeri dünyada yoktur, diye  v nd . Ben atı çok severim ağalar. Ne demişler? At, avrat, silah... Ka arsak atla ka arız; kovalarsak atla tutarız. Yorulsak bineğimizdir; yalnız kalsak yoldaşımızdır. At adama dosttur. Ne demişler? At yedi günde, it yediği günde sahibine alıŐırmıŐ. Benim atlarım da öyle dosttur bana. Hele içlerinde biri var ki... Yüzüne bak-sanız karnınız doyar. Buranın havası mı yaramadı, ne olduysa    beş günden beri çok huysuzlaŐtı. Herhalde eski seyisini arıyor. Bunun dilinden anlayan, iyi bir seyis tanıyor musunuz?

AĞalar, beyler ellerini Őakaklarına koyup düşünmeye başladı. Seyisten çok ne vardı? Gel gelelim paşa beğenecek miydi? Ya beğenmezse? Paşa bu... Deliyle zengin ne yapacağı belli olmaz derler, paşa kısmının da ne yapacağı belli olmazdı. Askerlik ters ocak derler ya... AĞalar, beyler düşündü, taşındı; Şu mu olsun, bu mu olsun derken, sonunda Rüstem AĞa ortaya bir isim attı:

-Bu atın dilinden anlasa anlasa Deli Yusuf anlar, dedi.

-Oooo, gerçekten Deli Yusuf at dilinden iyi anlar, dediler.

Paşa sordu:

-Kim bu Deli Yusuf?

Rüstem AĞa doğruldu. Bağdaş kurdu. Elindeki fincanı Maraş işi oyma ceviz sehp nın üzerine bıraktıktan sonra:

-Paşam, diye söze başladı. Bu Deli Yusuf bir zamanlar dağda gezmiş bir eşkıyadır. Namuslu adamdır. Mert adamdır. Özü-sözü doğru adamdır. Bizim ulusumuz adamın iyisine “*deli*”, atın iyisine “*doru*” der. Bu da öyle delilerden. At dilinden bu çevrede ondan daha iyi anlayan bulunmaz. Bir söyleyelim, razı olursa...

Lala Hüseyin Paşanın kaşları çatıldı:

-Ne demek razı olursa?

Rüstem Ağa iki taşın arasında kalmıştı. Bir yanda Lala Hüseyin Paşa, öte yanda Deli Yusuf... Adı üstünde Deli Yusuf... Gelmez mi, gelmez. Bugün eşkıyalığı bıraktıysa da yıllarca dağda gezmiş bir adam; nerde ne söyleyeceği belli olmaz.

-Paşam, dedi, Deli Yusuf nalbantlıkla geçim sağlar. Kendi başına buyruktur.

-Canım ben de buranın paşasıyım. Ben çağırırım da nasıl gelmez? İki asker göndereyim, hemen alıp getirsinler.

Deli Yusuf'u iyi tanıyan Rüstem Ağa, bir terslik olmasın diye hemen araya girdi.

-Paşam bu saatte ahır karanlık olur, at iyi görünmez, uygun görürseniz Deli Yusuf'u yarın çağırırım. Askerleri benim dükkânıma yollayın, Deli Yusuf'a götürüyüm.

-Haklısın. Akşamın hayrından, sabahın şerri iyi olur demişler.

DELİ YUSUF

Ertesi gün kuşluk vakti iki asker Rüstem Ağanın dükkânına geldi. Birlikte Deli Yusuf'un nalbant dükkânına doğru yola çıktılar. Rüstem Ağa askerlere dedi ki:

-Bu adama adıyla, sanıyla Deli Yusuf derler. “*Paşa istiyor!*” diye tepeden inme emir verirsek belki gelmez, belki bir laf söyler. Onun için bırakın ben onun anlayacağı dilden konuşayım.

Askerlerden biri dik kafalılık etti:

-Ne demek gelmez. Bugüne bugün paşa çağırıyor kendisini. Nasıl gelmez; sürür götürürüm onu.

-Aman Ağa, sen ne diyorsun? Deli Yusuf bu...

-Kim olursa olsun. O deliyse, ben zirdeliyim. Ne deliler gördük biz...

Deli Yusuf'un nalbant dükkânının önüne gelmişlerdi. Deli Yusuf dükkânın önüne bir iskemle atmış, oturuyordu. Dükkânın iç tarafında Deli Yusuf'un 13-14 yaşlarındaki oğlu Ali bir şeylerle uğraşıyordu. Rüstem Ağa biraz arkalarda kaldı. “*Bırak sarhoşu, yıkılana kadar gitsin...*” derler, olcakları seyre başladı.

Dikine giden asker, Deli Yusufu görünce görelim ne söyledi:

Paşam emir verdi geldim buraya

Yusuf tez hazırlan işim acele

1/4 Lala Paşa seni ister saraya

Yusuf tez hazırlan işim acele

Her şeyin erkeği, lafın dışısı makbul demişler, Deli Yusuf lafın erkeğini söyleyen bu askere sinirlendi. Oturduğu yerden doğruldu. Deli Yusuf'un kafası kümbet gibiydi. Alnının çatı bir karıştı. Kaşları dört parmak enindeydi. Gözleri bakır tas gibi kıpkırmızıydı. Koç boynuzu gibi bıyığını kıvrıp al yanağına oturtmuştu. Göğsü taraba tahtası gibiydi; nefes olup verdikçe kalaycı körüğü gibi "Harr! Harr!" ediyordu. Elindeki sopayı saz misâli tutup kesik makamdan söyledi. Görelim Deli Yusuf ne söyledi:

Sarayın önünde beyaz gül biter

Ağana paşana başlarım şimdi

1/5 Kapının önünde dırlanma yeter

Ağana paşana başlarım şimdi

Deyince asker utancından kıpkırmızı kesildi. Dükkânın önünde duran bir semeri öfkeyle tekmeledi. Deli Yusuf'u alıp götürmek için bir kez daha aldı:

Deli Yusuf bırak artık inadın

Yollarım ha şimdi kolun kanadın

1/6 İçiririm sana kılıç şarabın

Yusuf tez hazırlan işim acele

Kapının önündeki semerin tekmelenmesine Deli Yusuf iyice kızdı. Bir daha söyledi, bakalım ne söyledi:

Borçlu muyum sana, yok mu sende ar

Yediririm sana arpayla zavar

1/7 Gelirsem yanına eylerim tımar

Ağana paşana başlarım şimdi.

Aldı asker:

Varırsam yanına kolun bağlarım

Bağlarım da bıyığını yolarım

1/8 Nalbant dükkânında seni döverim

Yusuf tez hazırlan işim acele

Aldı Deli Yusuf:

Deli Yusuf der ki, kaçma ha köpek

İşte geliyorum öpme ha etek

1/9 Senin istediğin iyi bir kötek

Ağana paşana başlarım şimdi

Âşık atışmalarında, âşıklardan biri adını söylerse, sözlü atışma orada biter. Deli Yusuf da, bu işin dille değil elle sonuçlanacağını anlayınca, türküyü kesti. Elindeki sopayı kılıç misâli tutarak dükkândan dışarıya fırladı:

-Seni bana sayıyla mı verdiler ulan!

Diyerek askere birkaç tane indirdi. Bir ara toparlanan asker, kılıcını sıyırdıysa da daha elini havaya kaldırmadan Deli Yusuf sopayla bileğine vurmuşun kılıcı elinden düştü. Deli Yusuf iki tane de kılıcına vurunca, asker kurtuluşu kaçmakta buldu.

Deli Yusuf, ikinci askerin karşısına dikildi:

-Sen ne diyorsun ulan!

Askerin ödü kopmuştu:

-Bir şey dediğim yok Ağa...

Diyerek oradan sıvıştı.

Deli Yusuf söylenerek dükkâna girdi.

Rüstem Ağa işin buraya geleceğini biliyordu. Olan olmuştu bir kez... Yapılacak şey, Deli Yusuf'u anladığı dilden kandırıp saraya götürmektir. İçinden "*Bismillah*" deyip dükkâna daldı:

-Selamünaleyküm!

Deli Yusuf oturduğu yerden saygılı bir şekilde ayağa kalkarak selâm aldı:

-Aleykümselâm Ağa! Buyur, otur.

Rüstem Ağa hasır iskemleye oturdu. Karşılıklı hâl-hatır sorduktan sonra Rüstem Ağa konuya girdi:

-Yusuf Ağa, az önce askerlerle kavganı gördüm. Bir şey dikkatimi çekti...

-Buyur sor Ağa!

-Sana değil, şu delikanlıya soracağım. (Ali'ye dönerek) Delikanlı, baban kavga ederken sen niye yardıma gelmedin?

-Babama üç beş askerin gücü yetmez de ondan...

Rüstem Ağa kafasını yere eğerek gülümsedi. Deli Yusuf'un oğluna da böyle düşünmek, böyle davranmak yaraşır. Deli Yusuf'a dönerek:

-Yusuf Ağa, dedi, ben seni çoktandır tanırım, severim...

-Eksik olma...

-Dün akşam paşanın konağındaydık. Paşanın çok iyi bir atı varmış...

Deli Yusuf at tutkunuydu. "*At*" dediğinde yemeyi içmeyi unuttur mu, unutturdu. Sandalyesinde biraz daha öne eğilerek Rüstem Ağayı dinlemeye başladı:

-Eeee...

-Atın cinsini bir türlü bilemedik. Ben dedim ki; bilse bilse bunu Yusuf Ağa bilir.

Deli Yusuf paşanın atını görmek için yay gibi fırlayıp ayağa kalktı:

-Ağa hemen gidip bir bakalım...

Rüstem Ağa ile Deli Yusuf yola dizildi.

Konağın selamlığına vardıklarında soluk soluğa kalmışlardı. Rüstem Ağa selam verip paşanın gösterdiği yere oturdu. Deli Yusuf da tek dizi üstüne yelesi aslan misâli oturmuş bir an önce ahıra gitmeyi bekliyordu. Rüstem Ağa, Deli Yusuf'u tanıttı:

-Paşam, akşam sözünü ettiğim Yusuf Ağa bu arkadaş. Erzurum'da at dilinden en iyi Yusuf Ağa anlar. Dilerseniz atınızı bir de Yusuf Ağa görsün.

-Hay hay!

Paşa, "Hay hay!" der demez Deli Yusuf yay gibi fırlayıp ayağa kalktı. Hemen ahıra gidip ata bakmak istiyordu. Paşa:

-Acele etme Yusuf Ağa, hele kahveni iç... dedi.

Fidan gibi bir genç höbeli fincanlarla kahve getirdi. Deli Yusuf atı görmenin heyecanı ile bir dikişte fincanın dibini gördü:

-Ben kahvemi içtim Paşam! dedi.

Paşa baktı ki, Yusuf aceleci:

-Peki, dedi, sen ahıra var, biz de geliyoruz.

Tek dizi üstüne yelesi aslan misali oturan Deli Yusuf yekini kalktı. Merdivenleri gepir güpür inerek ahırın yolunu tuttu.

Ahırın kapısını açıp içeriye girdi. At yalnızdı. Boy bucağın yetmeyecek, yüksek bir attı. Rengi al ile yağız arasındaydı. Bacakları uzun, bilekleri inceydi. Sağrısı ve kafası iriydi. At, merakla Yusuf'a bakıyordu. Kulaklarını makas gibi dikmişti. Ön ayağı ile hafiften eşinmeye başlamıştı.

Yusuf birden atıldı. Sol eliyle hayvanın alt çenesini kaptı, dişlerine baktı. Altı yaşındaydı. Paşanın atı çırpınıyor, alt çenesini kurtarmaya çalışıyordu. At huysuzlaştıkça Yusuf'un parmakları biraz daha kasılıyor, atı kıpırdayamaz ediyordu.

Yusuf atı inceledi. Hayret... Hiç de övülecek bir at değildi. Eklâvi de değildi seklâvi de... Ne İngiliz'di, ne Arap... Tüpleri yıldır yıldır yanan, boy-lu postu, iyi bakımlı bir attı. Belki soylu bir atasına rastlanabilirdi ama şu hâliyle hiç de emek edilecek bir at değildi.

Sağ elinin dört parmağını keski gibi yapıp, atın kasığına yandan, hızlıca dürttü. At acı ile kıvrıldı, büküldü, yay gibi oldu. Kafasını iki yana sallayarak çenesini Yusuf'un elinden kurtardı. Şahlandı. Ön ayaklarıyla Yusuf'un göğsüne vuruşun, Yusuf ahırın duvarına çarpıp yere düştü. Deli Yusuf bayılmıştı. At şaha kalkıp kişniyor, ikinci darbeyi vurmak için Yusuf'un ayağa kalkmasını bekliyordu. Deli Yusuf kendine geldi. Karşısında şaha kalkıp kalkıp inen; kişneyerek ortalığı birbirine katan atı gördü. Tam bu sırada Lala Hüseyin Paşa, yanında birkaç kişi ile ahıra girdi. Kapı Deli Yusuf'un arkasın-

da kaldığı için, gelenleri görmedi. Yekinip ayağa kalktı. At kulaklarını makas misâli yapmış, ikinci hamle için atılmıştı. Deli Yusuf davrandı. Yerden kuzu kerpiç misâli bir taş aldı. Sol eliyle atın alt çenesini yeniden kapdı. Hengeyledi, hüngeyledi; elindeki taşla atın alınına hüngeyleyince, taş atın alınına gömüldü. At ne aldı, ne verdi, devrilip öldü. Deli Yusuf atın başına dikildi:

-Kahpe malı, diye güreledi, az kaldı beni öldürecekli.

Lala Hüseyin Paşa bir anda Deli Yusuf'un kellesini vurdurmayı düşündü. Sonra "Ya sabır!" çekti. Erzurum'a geleli beş on gün olmadan kelle vurdurmak hoş olmazdı. Şimdi bunun kellesini vurdursa, İstanbul'a duyulur, "Paşa yine zulme başladı." derlerdi. Yutkundu. Başını iki yana sallayarak kızgınlığını ve üzüntüsünü belirtti:

-Ulan seni konağın saçağına örnek olsun diye asardım ama, şükret ki bugün sabrım üzerimde. De bakalım, bu atı niye öldürdün?

-Paşam az kaldı at beni öldürüyordu...

-Peki o hayvan... Sen de mi hayvansın ki ona uydun? Bu at benim ahırımın en has atıydı.

Deli Yusuf şaşırıldı:

-Bu mu en iyi at Paşam? diye sordu. Bunun neresi iyi? Eklâvi değil, seklâvi değil. Arap değil, İngiliz değil. Soyu sopu belirsiz bir at. Paşa Paşa: Bu at iyi koşabilir, ama suyu geçemez, çalı atlayamaz, hendek geçemez. Sen bu ata boşuna arpa yedirmişsin. Bu at binek atı olmaz; olsa olsa değirmene buğday götürür. Dur sana bir hikâye anlatayım: Esrcarcının biri esrarı içmiş, bir nalbant damındaki gübrelige yatmış. Hayal kurmaya başlamış. Kendisini hamamda bulmuş. Esrarı çekmiş ya, güyâ kendisi kentin vâlisine benziyor-muş. Tellaklar, uşaklar, "Aman Vâli Bey!" diye dört dönerek hizmet ediyor-larmış. Esrcarcıyı yıkamışlar. Vâlinin elbiselerini giydirip, vâli konağına götürmüşler. Esrcarcı düşü ya... Konakta vâlinin hanımı bile durumu ayırmasına varamamış. "Sıhhatler olsun Bey!" demiş. Bir şişe gülsuyu çıkarıp sahte vâli-ye serpmeye başlamış. Hülyânın burasında esrarcı sıçrayıp uyanmış. Meğer bir köpek gelmiş, karanlıkta esrarcıyı göremeyip, yüzüne gözüne işemeye başlayınca adam ayrılmış. Hikâyede olduğu gibi, bu at iyi bir ata benzer ama bu benzeme sahtedir Paşam. Bu sahteliğe aldanma. Sen paşasın, seni aldatmak isteyen çok olur. Paşa kısmı dalkavukları ve sahtekârları tez tanımalı, yoksa doğru karar veremez. Pâdişahın da, Paşanın da; hattâ eşkıyanın da dalkavuşu olur. Bunlara kanmamak gerek. Sen diyeceksin ki iyi at nasıl olur? Ata önden baktın mı, geyik gibi olmalı, yandan baktın mı kayık gibi olmalı, arkadan baktın mı hüyük gibi olmalı. Duruşu şimşir gibi; sağnanişi eleğimsağma gibi, yumuluşu kirpi gibi olmalı. Önden geleni kapmalı, arkadan geleni tepmeli... At öyle olmalı ki; binicisi öne devrilse, at kafasını yastık misâli göğsüne yaslamalı... Arkaya devrilse at kuyruğunu yastık misâli sırtına dayamalı...

Paşa bu güzel benzetmelerle kendinden geçmişti. Ağzı ayrılmış, Yusufu dinliyordu. Deli Yusuf'un sövmesini bile unutmuştu. Yusuf iyi atı anlatmayı sürdürüyordu:

-At dediğin inişe aşağı keklik gibi süzülürken ön ayaklarını uzatır, arka ayakların kısaltır; binicisine rahat ettirir. At dediğin yokuşa yukarı tavşan gibi atılırken arka ayaklarını uzatır, ön ayaklarını kısaltır; binicisine rahat ettirir.

Hüseyin Paşa Deli Yusuf'un sözünü kesti.

-Gerçekten böyle at olur mu Yusuf? diye sordu.

-Bulunur Paşam. Elde neler var...

-İti öldürene sürütürler, demişler Yusuf. Bana bu atı bulacaksın. Ne kadar zamanda bulabilirsin?

-Tanrı bilir... Aramak gerek. Urum da mı bulunur, Şam da mı? İran da mı, Turan da mı? Ama arayan bulur. Üç günde mi, üç ayda mı, üç yılda mı bulunur, Tanrı bilir.

-Sana istediğin kadar zaman veriyorum Yusuf, dedi paşa. Bana bu anlattığın gibi bir at bulacaksın. Bulamazsan sen bilirsin. (Adamlarına dönerek.) Yusuf'a 1000 altın verin!

Deyip ahırdan çıktı. Paşa, Deli Yusuf'un anlattığı ata sevdalanmıştı. Aylarca atı ve Deli Yusuf'u sayıkladı. Paşa o kadar at sevdalısıydı ki, yemeden içmeden kesildi. Her gün, "Yusuf'tan haber var mı?" diye sormaya başladı.

.....

Lala Hüseyin Paşa, Deli Yusuf'un anlattığı olağan üstü atın düşüyle yaşaya dursun; alalım haberi Deli Yusuf'tan:

Deli Yusuf konaktan ayrıldıktan sonra evine döndü. Deli Yusuf, dağda eşkıya iken evlenmiş, oğlu Ali dünyaya gelince dağdan inip eşkıyalığı bırakmıştı. Daha sonra bir de kızı olmuştu. Oğlu Ali'yi (*Köroğlu hikâyesinde Deli Yusuf'un karısı ve kızı hiçbir zaman öne çıkmamaktadır.*) karşısına alıp; olanı biteni anlattı. Verdiği sözü yerine getirmesi için, belki çok uzun bir zaman eve dönemeyeceğini söyledi. Kendisinin olmadığı bu zaman içerisinde nasıl geçineceklerini uzun uzun anlattı. Yanlarına yeterince para bıraktı. Sonra bir de telden anlattı:

Bir at övdüm Erzurum'un beyine
Paşaya şan olda beye şan oldu
1/10 Bu atı isterim dedi boyuna
Peki Paşam dedim gönlü şad oldu

Atı bulur isem şanım yücelir
Bulamazsam garip ömrüm kocalır

1/11 Yağlı ipten kalın boynum incelir
Âlem ibret aldı cellat can aldı

Şimdi burdan kalkıp yola düşmeli
Diyar diyar gezip çok eğleşmeli
1/12 Ciritte koşuda atı seçmeli
Bundan sonra konalgamız han oldu

Paran biter ise önce atları
Uygun bir fiyata sat tarlaları
1/13 Çerçiye kasaba say paraları
Dememinler Ali perişan oldu

Deli Yusuf ben oğlum severim
Babalık hakkımı helal eylerim
1/14 Allah izin verir birgün dönerim
Demezler kırklara karışan oldu.

Deyip kesti. Deli Yusuf ailesiyle helalleşti. Al atına bindi. “*Al Allah delini, zapteyle kulunu!*” deyip yola dizildi.

Deli Yusuf önce kentin güneyini dolaştı. Sonra Anadolu'nun batısına dek gitti. Kent kent, köy köy dolaştı. İstanbul'dan Karadeniz kıyılarına dek uzandı. Hayalindeki atı bir türlü bulamıyordu. Buradan Dağistan'a geçti. Gürcistan'ı dolaştı. Oradan da güneye inerek Kerkük'ü, Musul'u, Bağdat'ı, Basra'yı, Halep'i, Şam'ı gezdi. Yok, yok! Aradığı atı bulamıyordu. Lala Hüseyin Paşanın yanına eli boş dönmek istemiyordu. O kadar at sevdalısı birini umutlandırıp, sonra da “*Paşam bulamadım, kusura kalma!*” demek olmazdı.

Aradan iki yıl geçti...

Hayalindeki atı bulamamış, ama sabırla geziyor, arıyor, soruşturuyor; nerede bir at yarışı varsa, nerede bir cirit oyunu varsa oraya koşuyor, atları titizlikle inceliyor, ama her birine bir kusur buluyordu.

DELİ YUSUF ARADIğINI BULUYOR

Nil kıyısındaydı...

Tepenin eteğine kurulmuş büyükçe bir köyün içinden geçiyordu. Güneş iyice alçalmış, Nil kıyısını kavuruyordu. Yusuf yorgun, atı yorgun ilerliyorlardı. Atın boynu sünmüş, kulakları el terazisi gibi düşmüştü. “*Allah canımı al.*” der gibi adım atarken tırnaklarını yere sürüyor, gereğinden fazla toz kaldırıyor. Yine de Yusuf'un yorgun gözleri köyün atlarındaydı. Gerçi hepsi de yük beygiriydi bunların. Yusuf bunlara dönüp bakmazdı bile, ama yine de

“Bir umut.” diyerek göz gezdiriyordu. Köyün gübrelüğünün önünden geçerken burnu tıkanı. Pis kokudan bir an önce kurtulmak için atını mahmuzladı. Hayvan gübreleri öbek öbek yığılmıştı. Birkaç tavuk, birkaç kaz eşinip yem arıyordu. İki tane de küçük tay vardı. Deli Yusuf tayları görünce, atın üzerinde zangır zangır titredi. Dizlerinin bağı çözüldü. Baş kışından ağır geldi. Dalında yetmiş Hacı Hamza armudu gibi “Paat!” diye düştü. Deli Yusuf’un düşmesinden tavuklar ürktü, gıdıklamaya başladı. Kazlar faş faş etti. Taylar yerlerinden bile kıılmadı.

Yusuf kendine gelince koşup tayları yakaladı:

-Tanrım sana şükürler olsun, beni Hüseyin Paşaya utandırmadım, diye mırıldandı.

Deli Yusuf aradığı tayı bulmuştu. Hem de bir ararken iki bulmuştu. “Birini Paşama veririm, birini de ben alırım.” diye düşündü. Düşündü ama, bu taylar nasıldı:

Tayların biri al, biri doru idi. İkizdiler. Gerçi biri al, biri doruydu ama, görenler bunlara ne al derdi, ne doru... Çünkü bu iki tay bakımsızlıktan uyuz olmuş, yaralarına ise katran sürülmüştü. Tayların yüzüne bakılacağı yoktu. Ama Deli Yusuf, engin at bilgisiyle bu iki tayın çok özel hayvanlar olduğunu biliyor, bu nedenle kalbi küt küt atıyordu.

Tayların sıcaktan boyunları sünmüş, kulakları el terazisi gibi yana sarkmıştı. Gözleri çoramıklıydı, çapaklıydı. Çapakları kirpiklerine bulaşmış, bir kısmı da burunlarına aşağı akmıştı. Bakımsızlıktan belleri bellerine geçmişti. Eye kemikleri, “Bir, iki, üç...” diye sayılır olmuştu. Tüpleri uzamış, kirli sarı bir renk almıştı. Taylar gübrelikte ağnandıkça uyuzlarına sürülen katrana gübre bulaşmış, gübre kokusundan tayların yanlarına yaklaşılacağı kalmamıştı. Tayların kıılmamaya dermanları yoktu ama, Yusuf taylar kaçır korkusuyla her ikisini de yelesinden yakalamış, çapaklı gözlerinden şapur şupur öpüyordu. Bir yandan da tayları inceliyordu. Evet, Deli Yusuf yanılmıyordu: Bu ikiz ve uyuz taylar hayalindeki atın, tay hâliydi. At hayal ederken tay bulmuştu. Daha iyiydi... Bir ata tayken emek verilirse, kişi onu istediği gibi eğitirdi. Tayları gübrelikten indirdi. Oralarda küsküç oynayan çocuklara sordu:

-Ulan çocuklar, bu taylar kimin? Nerde bunların evi?

Çocuklardan biri, “Hih!” deyip küskücü çamura sapladıktan sonra:

-Deha şo kapı emmi, dedi. Fatma Karının evi.

Meğer Fatma Karı kimsesiz ve yaşlı bir kadıymış. Deli Yusuf atın dizginini omuzuna geçirdi. İki eliyle iki tayın yelesinden tutarak Fatma karının evine vardı. Avluya girdi:

-Ev sahibiii! diye seslendi.

İçeriden kocakarının sesi duyuldu:

-Kim o! Ne diyon!

-Tanrı misafiriyim ana, gel hele!

Yaşlı kadın dışarıya çıktı. Çoktandır evine konuk gelmemiştir. Yusuf'u görünce şaşırır:

-Hoş geldin amma oğlum, bu köyün ağasına beyine kıran mı girdi de bula bula beni buldun?

-Benim işim seninle Ana, dedi Yusuf.

-Neymiş benimle işin, de bakalım.

-Bu taylar senin mi Ana?

Yaşlı kadın birden hırçınlaştı :

-Benim. N'olacak?

-Bu tayların anası şordaki sütbeyaz at mı?

-Ha! N'olacak?

-Bu tayları bana satar mısın?

Meğer köyün delikanlıları tayların uyuzluğu ile alay etmek için Fatma Kariya, "Bu tayları sat, kaç para istersen veririm." derlermiş. Kocakarı bu sözlere kızır olmuş. Elindeki deynikle, tay lafı edenin kafasına, gövdesine vurur olmuş.

-Bre itin dölü, sen de mi benimle eğleniyorsun?

Deyip sopasını Deli Yusuf'a indirdi. Kocakarı haklıydı. Bu uyuz taylara kim para verirdi. Deli Yusuf kaçtı, kocakarı kovaladı. Yetiştığı yerde Deli Yusuf'un sırtına sopayı indirdi. Avluda dört döndüler.

Deli Yusuf varıp atından heybeyi indirdi. Kapının eşğine bir avuç altın koydu. Aldı Deli Yusuf, bakalım ne dedi:

Sensin bu köyün anası

Anam tayları bana sat

1/15 Bir avuç altın pahası

Anam tayları bana sat

Kocakarı sandı ki bu adam kendisiyle alay ediyor. Sopayı çekti. Yetiştığı yerde Yusuf'a vura vura avluyu bir daha dolandırdı. Aldı kocakarı:

Gören seni adam sanır

Eğleşme ulan benimle

1/16 Hem yaşlıyım, hem de fakir

Eğleşme ulan benimle

Deli Yusuf heybenin yanına vardı. Bir avuç altın daha alıp eşğe döktü. Aldı Deli Yusuf:

Ana sana ben ne dedim

Arayıp tayları buldum

1/17 İki avuç altın verdim

Anam tayları bana sat.

Kocakarı, Deli Yusuf'un niyetini kestiremedi. Dedikleri gerçek miydi, yoksa alay mı ediyordu? Bu uyuz taylara iki avuç altın verecek kadar aptal görünmüyordu, öyleyse alay ediyordu. Elini beline atıp söyledi:

Ulan seni tutmaz mıyım

Sakalını yolmaz mıyım

1/18 Bu tayları bilmez miyim

Eğleşme ulan benimle.

Deli Yusuf dinledi. Şu anlamı çıkardı: "*Bu kadın tayların değerini biliyor. İki avuç altına bu tayları satar mıyım?*" demek istiyor.

Varıp heybenin bir gözünü silkeledi, kesik makamdan bir daha aldı:

Bunlar tay değil fırtına

Sür denize bin sırtına

1/19 Bir heybe gözü altına

Anam tayları bana sat

Kocakarı iyice şaşırıldı. Bu adam ya delinin biriydi, ya da kendisiyle eğleniyordu. Aldı kocakarı, bakalım ne dedi:

Bizim bağların siyeci

Ete batar acı acı

1/20 Bu altın ne, taylar neci

Eğleşme ulan benimle

Deli Yusuf içinden "*Tamam. Bu kadın bu tayların değerini biliyor.*" dedi. Koşup heybenin ikinci gözündeki altınları da "*Caaav!*" diye boşalttı. Atının dizginlerini saz misali tutup bir daha söyledi.

Deli Yusuf der nedeyim

Başka param yok vereyim

1/21 Bir heybe altın ödeyim

Anam tayları bana sat

Kocakarı şöyle düşündü: "*Bu adam benimle eğleşmeye eğleşiyor ama, bir de peki diyeyim. Bakalım ne olacak?*"

-Peki oğlum, sattım.

Deli Yusuf avluda iki basıp bir sıçramaya başladı. Atı yedeğine aldı, tayları yelelerinden tutarak hızla köyden uzaklaştı. "*Ya kadın vazgeçerse?*" korkusuyla, "*Al Allah kulunu, zapteyle delini!*" deyip Erzurum'un yolunu tuttu.

Kocakarı koşup bir çuvaldız getirdi. Altınları heybeye koyup ağızlarını dikti. Ahırdan beyaz mı beyaz bir at çıkarıp bindi. Heybeyi terkine aldı. "*Ya bu deli adam pazarlıktan cayarsa?*" korkusuyla Deli Yusuf atını nereye sürmüşse tam karşı yöne doğru atını dört nala kaldırarak köyden çıktı.

Bu tayların öyküsü neydi? Deli Yusuf yanılıyor muydu, yoksa haklı mıydı?

Meğer Nilin ötelerinden gelen bir kervan Osmanlı topraklarına doğru yol alıyormuş. Kervanda çok iyi cins kısraklar varmış. Bu cins kısraklara rastgele aygırlar aşmasın diye, öteki atlardan uzak tutuyorlarmış.

Kervan Nil kıyısında konaklamış. Cins kısrakları her zamanki gibi ötekilerden ayırmışlar. Yemlerini sularını vermişler, tımar etmişler.

Dolunaylı bir geceymiş...

Vakit geceyarısını geçip, kervan uykuya dalınca, Nilde bir kıpırdanma başlamış. Sancılı bir kıpırdanmamış bu... Sonra Nil çalkalanmaya, dalgalanmaya başlamış. Üzeri köpük köpük olmuş. Suyun ortası kabarmış; köpükten bir kubbe olmuş. Bu köpük yığından dört yana sular fişkıriyormuş. Bu köpük birden parçalanmış, içinden köpüklerden daha beyaz bir deniz aygırı çıkmış. Derin Nilin üzerinde tozlu yolda yürür gibi şapır şupur yürüyerek kıyıya varmış. Göz açıp kapayana dek kısa bir zamanda kısrakların en beyazına aşmış ve geldiği gibi, nehre girerek kaybolmuş.

Kervanın seyisi sabah namazından sonra atları yemlemeye vardığında bir de ne görsün, beyaz kısrığa bir aygır aşmamış mı? *“Eyvah!”* demiş. *“Bu kısraktan doğan tay rasgele bir tay olur. Ben bunu Osmanlı sultanına nasıl armağan edeyim?”* Ah, vah etmiş, dövünmüş. Cins ata bir soysuz aygır aştı sanmış. Kervandakiler düşünmüşler, taşınmışlar, kısrığı orada bırakmaya karar vermişler. Nil kıyısında giderken, Fatma Karının köyüne uğramışlar. Kocakarıya kısrığı vermişler. Demişler ki:

-Ana bu kısrak sende kalsın. Dönüşte yolumuz düşerse alırız, kat kat emeğini öderiz. Yok eğer yolumuz düşmezse kısrak sana anamızın ak sütü gibi helal olsun.

Kervanın yolu o köye bir daha düşmemiş. Beyaz kısrak günü gelince biri al, biri doru ikiz tay yavrulamış. İkisi de erkek olan bu taylar bakımsızlıktan zayıflamış, hastalanmış, uyuz olmuş.

Meğer Deli Yusuf bu tayların ne olduğunu bilerek almış. Bu taylar deniz aygırının dölündenmiş.

Alalım Yusuf'tan haberi:

Deli Yusuf uyuz tayların çapaklı gözlerinden öpe öpe Erzurum'a yaklaştı. Bey Çayırına varınca konakladı. Aşağı yukarı yarım saatlik yol kalmıştı ama deniz aygırının taylarına bir karşılama gerekirdi. Tayları ve atını çayıra saldı. Kendisi de erinmedi, üşenmedi ateş yaktı; nargilesine tütün bastı, ağacın birine yanını vererek nargilesini tokurdatmaya başladı.

Deli Yusuf, Erzurum'a giden bir oduncu görünce seslendi:

-Heeey! Oduncuuu! Erzurum'a mı?

-He gardaş...

-Bana Deli Yusuf derler. Lala Hüseyin Paşanın istediği atı getiriyorum. Var Hüseyin Paşadan muştuluğunu al. Ben burada kendisini bekliyorum.

Oduncu gitti.

Deli Yusuf, taylar hangi yana geçerse nargilesini oraya götürüyor, izlemeye doyamıyordu. İzledikçe coşuyor, coştukça nargilesini hızlı hızlı tokurdattıyordu.

.....

Alalım oduncudan haberi :

Oduncu Erzurum'a varınca doğru Paşanın konağına varıp, huzura çıktı.

-Paşam, düşmanın ömrü bu kadar olsun, dedi.

-Hayır mı?

-Hayırdır Paşam... Deli Yusuf istediğin atı bulmuş.

-Nerede?

-Bey Çayırında konaklıyor.

Paşa:

-Oduncuya muştuluğunu verin! diye seslendikten sonra sevinçle ayağa kalktı. Meğer İstanbul'un kasapbaşı da Erzurum'a gelmiş, Hüseyin Paşaya konuk olmuş. Hüseyin Paşa at konusunu ve Deli Yusuf'u Kasapbaşına anlattıktan sonra:

-Kasapbaşı, konuğumsun, kusura bakma, ama bende sabır kalmadı. İstersen birlikte gidelim, şu eşsiz atı bir görelim.

-Hay hay Paşam!

Hazırlandılar. Yanlarına Erzurum'un ileri gelenlerini aldılar. Peşlerine askerlerini takip Bey Çayırına doğru yola çıktılar.

LALA HÜSEYİN PAŞA KIZIYOR

Hafif bir yağmur çeyrek saat yağdı dindi...

Hüseyin Paşanın heyecanı Bey Çayırına varıncaya dek daha da arttı. Sonunda Deli Yusuf uzaktan görüldü. Paşa Kasapbaşı ile atbaşı gidiyordu. Konuğuna az sonra göstereceği atın gururu içindeydi. Uzaktan Yusuf'u seçti. Yanında bir at vardı, iki de tay.

-Acaba, diye düşündü Paşa, bulduğu atın tayları mı bunlar?

İyice yaklaştılar. Evet bir at, iki de hastalıklı uyuz tay vardı. At da öyle ahım şahım değildi.

-Hoş geldin Paşam, dedi Deli Yusuf, düşmanın ömrü bu kadar olsun. İşte tayları buldum. Biri senin, biri benim.

Yusuf uyuz taylardan birini sağrısından iteleyerek ortaya sürdü. Az önceki çeyrek saatlik yağmurun ıslattığı çimenlerden kayan tay, bu itelemeye dayanamayarak yanının üstüne “Şırlaap!” diye düşmesin mi?

Kasapbaşı güldü. Ağalar, beyler gülüştü. Paşa kaşlarını çattı:

-Bırak şakayı Yusuf! At hani?

-Aha şu taylar işte Paşam... Sen bunları böyle görüp aldanma; bu sene-yi savuşturduk mu bu tayları görenin ağzı açık kalır. Bu taylar deniz aygırının dölü.

Paşa iyice kızmıştı:

-Ulan sen benimle alay mı ediyorsun? diye bağırdı.

-Gözüm kör olsun Paşam, doğru söylüyorum.

-Kendi cezanı kendin verdin Yusuf, diye bağırdı Paşa. İki yıl aradan sonra, iki uyuz tay getiren adamın gözleri zaten kör demektir. Bu gözler görse ne olur, görmese ne olur? Askerler! Yakalayın şunu.

Askerler bir anda Yusuf'u kısıkvrak yakaladı.

-Hemen gözlerine mil çekin!

Deli Yusuf ne olduğunu anlayamadı. Askerlerden bir kısmı çalı çırpı toplayıp ateş yaktı. İki mili ateşte ısıtmaya başladılar.

Yusuf durumun önemini kavramıştı. Tayların değerini bilmeyen Paşayı ayıktırmak gerekirdi.

-Paşam ben de görüyorum, bu taylar uyuz olmuş. Hastalıklı... Ama bunlar deniz aygırının dölü. Bu taylar üç yaşadı mı, bunları tutan at olmaz. Bunlar denizi tozlu yol gibi geçer. Çalılıklardan, kayalıklardan keklik gibi seker. İnan bana Paşam, doğru söylüyorum, çok değil; altı ay bana izin ver. Ondan sonra ister gözlerime mil çek, ister beni ipe çek.

Paşa kaşlarını çatmıştı. Deli Yusuf'u duymuyor gibiydi. Oralı olmadı. Dalkavuklar ise, Yusuf'la tayları kötülüyordu.

Yusuf bu kez de Kasapbaşı'na döndü:

-Kasapbaşı, söylediklerim elifi elifine doğru. Paşa seni kırmaz. Söyle bana altı ay izin versin. Ondan sonra ne yaparsa yapsın.

-Ben karışmam, dedi Kasapbaşı.

Deli Yusuf üsteledi:

-Aman Kasapbaşı... Amanı bilir misin? Gözlerime yok yere mil çekilecek. Vebalde kalma. Yârın Tanrı'nın huzurunda suçlu olursun. Gel Paşama rica et, bana altı ay izin versin.

Kasapbaşı yine :

-Ben karışmam, dedi.

Bunun üzerine Deli Yusuf Hüseyin Paşaya döndü:

-Paşam bu taylar yarın büyüyünce öyle güzel at olur ki, şahan tutamaz. Görünüşe aldanma. Saltanat sahibinin dalkavuşu çok olur, onlara kanma.

Paşanın çenesinin altına girerek tayları ve Deli Yusuf'u kötöleyen birkaç kişi başlarını yere eğdiyse de Hüseyin Paşa Yusuf'a bakmadı bile. Yusuf, Lala Hüseyin Paşaya dilden anlatamayınca, bir de telden anlatmayı denedi:

Bu taylar serpilip ata dönünce
Şahan tutmaz, ok yetişmez at olur
1/22 Bacağı uzayıp döşü dolunca
Rengi donu köpüklerden ak olur

Koç Kırat olacak büyürse eğer
Sırtına vurunca sırmalı eyer
1/23 O zaman cihanın mülküne değer
Ata binip kükreyecek vakt olur.

Hüseyin Paşa yumuşamadı. Dam dedi, darı demedi. Bunun üzerine Yusuf, Kasapbaşı'na söyledi. Görelim ne söyledi:

Bu taylar yetişse hazine eder
Kargıdan mızraktan hızlıca gider
1/24 Peh dedirtmek için altı ay yeter
Şahlanıp koşması işaret olur

Kasapbaşı oralı olmayınca Deli Yusuf altı aydan üç aya indi:

Tayları övmeye yetmez kelime
Şan olur büyürse Osmaneli'ne
1/25 Üç aylık bir fırsat geçse elime
Tayların her yanı zarafet olur.

Kasapbaşı Deli Yusuf'a bakmadı bile. Yusuf bu kez de medet umar gibi ağalara, beylere söyledi:

Deli Yusuf der ki ağaya beye
Yalan konuştular tay kötü diye
1/26 İki gözüm feda bu ikiz taya
Ne desem sözlerim şikâyet olur

Deyip kesti. Deli Yusuf'un umudu kesilmişti. Ateşin üzerine konan miller kıpkırmızı olmuştu. Cellat milin üzerine tükürünce "Cazzz!" diye bir ses çıktı. Paşanın bir baş işaretiyle cellat Yusuf'a doğru yaklaştı. Öteki askerler Yusuf'a çullanmış, kimıldatmıyorlardı. Deli Yusuf, "Bu dünyada en son gördüğüm şey, şu iki tay olsun." düşüncesiyle taylara bakmaya başladı. Tayların ikisi de olanlardan habersiz çayırdaki yayılıyordu. Cellat bir anda milleri Deli Yusuf'un gözlerine daldırdı. Yusuf acı ile bağırdı, haykırdı. Yusuf'un bağırmacları Bey Çayırını zangır zangır salladı. Çılgınlığına kuşlar tüylerini döktü.

Gözlerinden akan kanlar, yaşlar sakalına aşağı sızmaya başlamıştı. İlk anda duyduğu ağrıları azalınca Deli Yusuf acıştı, söyledi; görelim ne söyledi:

1/ 27 Ne suçum var bilemedim ben bunu
Küçük Ali'm yetim kalır ağalar
Çok emekler çektim hep oldu zâyi
Malım mülkün talan olur ağalar

1/28 Ben n'ettim paşama ağalar beyler
Ak gövde mi kızıl kana belerler
Dostlar ağlar düşmanlarım gülerler
Zulüm bana hayıf oldu ağalar

1/29 Deli Yusuf diler ulu Mevlâ'dan
Paşam kurtulmasın türlü belâdan
Ak alınma kara yazmış Yaradan
Beni gören ibret alır ağalar

Bey Çayırında çit çıkmıyordu. Atlar bile boyunlarını düşürmüş Deli Yusuf'u dinliyordu. Deli Yusuf içlendi, acıştı, bir daha söyledi:

1/30 Aktı gözüm yaşı deryalar doldu
Al yanağım kızıl kana boyandı
Düşman söyledi de paşam inandı
Paşam bana zulüm etti ağalar

1/31 At uğruna diyar be diyar gezdim
Ak alınma kara yazılar yazdım
Boş yerlere kara bağrımı ezdim
Paşam bana zulüm etti ağalar.

1/32 Deli Yusuf bunu böyle söyledim
Elden bir şey gelmez oldu neyleyim
Kader böyle imiş kime ne deyim
Paşam bana zulüm etti ağalar

Lala Hüseyin Paşa, Deli Yusuf'a tam anlamıyla zulmetmişti ya, zulmü kim kabullenir? Yusuf'un bunu hakkettiğine inanıyordu. Zulümle suçlanınca iyice kızdı:

-Şunu atına bindirip, salın!

Diye bağırdı.

Deli Yusuf'u atına bindirdiler. Dizginleri eline verdiler. Paşa:

-Şu uyuz taylorı kucağına verin ki, görenler bu cezayı hak ettiğini anlasın! dedi.

Yusuf birden canlandı. Tayları kucakladı, bağına bastı. Çapaklı gözle-
rinden, katranlı yaralarından öptü. Pis tüylerini sıvazladı. Gözlerinin acısını
unutmuş gibiydi. İşte o an paşadan öc almayı kafasına koydu. Eşkîyalığı ne
olduğunu biliyordu. Kendisinin gözü görmüyordu, ama oğlu Ali'yi yetiştire-
cekti. Bu taylara sahip olan, orduya karşı koyardı. Atının dizginlerini saz mi-
sâli tutarak bir daha aldı:

Dinleyin ağalar dinleyin beyler
Sorarım bunları birgün olur ki
1/33 Oğlum Ali koç Kırat'a binerse
Ararım sizleri bir gün olur ki

Ben yolumu dağ başına çizersem
Sıra sıra koç yiğitler dizersem
1/34 Yiğitler elinden bade süzersem
Bulurum sizleri bir gün olur ki

Al yanağım kızıl kana boyandı
Akan kandan coşkun sular bulandı
1/35 Düşmanım söyledi paşa inandı
Sorarım bunları bir gün olur ki

Hay nolanda oğlum Ali nolanda
Zor düşmanı bölük bölük bölende
1/36 Padişahın divanına varanda
Kırarım belleri bir gün olur ki

Deli Yusuf der ki mecalsiz kaldım
İntikam aşkına kavruldu yandım
1/37 Bir çift gözü verdim bir çift tay aldım
Sorarım bunları bir gün olur ki

Deli Yusuf'un, bu durumda bile "*Sorarım bunları...*" demesine kimileri
güldü, kimileri de başlarını yere eğerek eziklik içinde sustu.

Deli Yusuf yıllarca dağlarda gezmişti; dağların ne olduğunu, eşkıyalı-
ğın ne olduğunu, öcün nasıl alınacağını biliyordu. Söylediklerinin şu anda bir
değeri olmasa da, ileride neler yapacağını tasarlamış, bilerek, düşünerek, için-
den gelerek erkekçe öç alacağını söylüyordu.

Yusuf atının kulağına eğildi:

Adam dediklerim odun çıkıyor
Benim aziz dostum eve gidelim
1/38 Kime sırt döndümse hançer çekiyor

Evladım, ciğerim eve gidelim

Al yelene altın tarak vurayım
Al sırtına sırma haşa öreyim
1/39 Yediğin arpaya şeker kırayım
Al oğlum, cerenim eve gidelim

Deli Yusuf der ki muhafızısın
Karanlık dünyamda bana lâzımsın
1/40 Gözümsün, dizimsin, sözüm, sazımsın
Yürü benim yavrum eve gidelim

Devince, al at kafasını iki yana salladı. Acı acı kişnedi. Sonra evin yolunu tuttu.

Yusuf'un gözleri görmüyordu ama, al atın hızlanmasından eve yaklaştığını anladı. Bir anda Deli Yusuf'un çevresine bir yığın insan birikmişti. Yusuf'a ne olduğunu soruyorlardı, Yusuf onlara karşılık vermedi. Onlarla işi yoktu. Öcünü onlar alacak değildi. At Deli Yusuf'un evinin kapısına vardığında, at kişnemelerini ve insan seslerini duyan Ruşen Ali sokağa çıktı. Babasını kanlar içinde görünce çılgına döndü:

-Kim yaptı baba?

Diye haykırdı.

Deli Yusuf o denli ağır, o denli soğuk kanlı bir cevap verdi ki, Ali de şaşırды, ötekiler de:

-Sonra anlatırım oğlum. Acele etme.

Ali babasının başına gelenlerden dolayı çılgına dönmüş, kabına sığmaz olmuştu. Onbeş yaşın deliliğiyle yeniden kükredі:

-Kim yaptı baba, söyle bana? Eğer bunun acısını almazsam, yediğim ekmek haram olsun!

Deli Yusuf tane tane konuştu:

-Acele işe şeytan karışır. Her işin vakti saati var. Şimdi beni eve götür.

Ali babasının bu kararlı tutumu karşısında direnemedi. Babasını avludan içeriye aldı.

Deli Yusuf üstündeki tozları bile silkelemeden:

-Bir mahsere kazanı su kaynat! dedi.

Ali, babasının yıkanacağını, temizleneceğini sandı. Avluya mahsere kazanını çatıp içini suyla doldurdu. Altını yaktı. Yusuf ise atı ve tayları ahıra çekti. El yordamıyla onlara yem hazırladı, su verdi. Görmeyen gözleriyle dolaşırken kolunu, bacağını, kafasını duvara direğe çarpıyor; her çarpışında Lala Hüseyin Paşaya lânet okuyor ve sabırla dişlerini sıkıyordu.

-Su hazır baba. İyice kızdırdım.

-İyi. İki kalıp sabun getir.
-Suyu hamamlığa taşıyayım mı?
-Niye?
-Orada yıkanmayacak mısın?
-Yok oğlum, yok. Ben yıkanmayacağım. Tayları yıkayacağım. Haydi, sabunları getir. Bir de kulplu tas getir.
Ali sabunları getirdi. Deli Yusuf kollarını sıvadı. Tayın birini tuttu.
-Dök bakalım.
Ali kulplu tasla su döküyor, Yusuf ise sıcak su taya zarar vermesin diye, elini suyun altına tutuyor, bir yandan da sabunla tayı yıkıyordu. Koca bir kalıp sabun erirken tay da üzerindeki katran, gübre, toprak, saman ne varsa hepsinden arınmıştı. Sonra bir havlu ile iyice kuruladı. Daha sonra öteki tayı alıp onu da bir kalıp sabun eriyinceye kadar yıkadı.
-Tayların rengi belli oldu baba, dedi Ali. Biri al, biri doruymuş.
-Bu renklere aldanma oğlum, dedi Yusuf. Bir bebek doğduğunda gözünün rengi nasıl değişebilirse, bu tayların rengi de öyle değişebilir. Bu tayların anası süt beyazı. Babası da deniz aygırı. Bizim varımız yoğumuz bu taylar. Bu tayların üzerine bindiğimiz zaman öcümüzü alabiliriz. Şimdi duvarın şurasına yan yana iki sıra oyuk aç.
Ali, Deli Yusuf'un istediği gibi oyukları açtı. Sonra Ali'yi çarşıya gönderdi:
-Git bana keçe al. Duvarda iğne ucu kadar bir delik kalmayınca kadar her tarafı keçe ile kapatacağın. Ahır kapısının iki yanına da keçeden birer kapı daha yapacaksın. Bu ahıra gün ışığı girmeyecek.
Ali babasının söylediklerini yaptı.
Deli Yusuf iyice yorulmuştu:
-Şimdi bana da iki tas su ısıt, ben de yıkanayım.
-Peki baba. Hamamlığa hazırlarım.
-Yok oğlum, yok. Bundan böyle benim yerim bu tayların yanındır. Yatağımı yemeğimi buraya getir. Benim işim bu tayları yetiştirmek. Onun için sıcak suyu buraya getir. Şurada yıkanırım.
Deli Yusuf yıkandı. Yattı. Ertesi gün erkenden kalktı. Ali'yi uyandırdı. Tayların bağlı olduğu duvarın dibini diz boyu eştirdi. Eşilen yere iki direk diktirdi. Direklerin ön yüzüne dörder parmak ara ile çiviler çaktırdı. Ali sordu:
-N'olacak baba bu çiviler?
-Oğlum, bu direklerdeki çivilere tayların yem torbalarını asacağım. Taylar o yüksekliğe alıştığında torbayı bir üstteki çiviye; ona alıştığında bir üstteki çiviye asacağım. Birkaç ay sonra bu taylar şaha kalkmış durumda yem yiyecekler. Sonra yem torbalarını birer çivi birer çivi aşağıya asacağım. Öyle bir zaman gelecek ki, torba yer seviyesinde olacak; daha sonra yemlerini şu

açığın hendeğin içine koyacağım, bu kez de taylar yemlerini ön ayaklarını bükerek yiyecekler. Bu şekilde birkaç kez yemlerini yukarıya aşağıya yer değiştirirsem bu taylar büyüdüğünde en yüksek engellerden şahin gibi aşar, en küçük deliklerden kirpi gibi yumulup geçer. İşte bunun için yapıyorum bunları. Anladın mı?

-Anladım baba.

-Bizim varımız yoğumuz bu taylar. Umudumuz bu taylar. Sen doğmadan önce ben bu dağlarda çok gezdim. Dağları bilirim. Yiğit atın yoksa, hiç dağa çıkma. Otur nalbantlık yap. Yok günün birinde dağa çıkar da babamın öcünü alırım dersin, sana kırk yiğitten önce bu taylar gerek. Ben bu tayları yetiştireceğim, sen kendini yetiştireceksin. Benim anlattığım gibi eğitim yapacaksın. Senin işin yiğit olmak. Bileği kuvvetli olmayan, yanaşma olur, buyruk dinler. Senin işin yiğit olmak. Yiğitlik yürekle olur, bilekle olur, düzenle olur. Yalnız yürekli olan, gerçek yiğit olamaz. Yalnız bileği güçlü olan da gerçek yiğit olamaz. Yiğitlik için hem bilek, hem yürek gerek. Bir de düzen gerek. Düzen için akıl gerek, kurnazlık gerek. Yürekli olmayan kılıç çekemez. Çekse de kelle kesemez. Kılıcı elinde titrer durur. Yiğidin bileği pazusu sağlam olmazsa kavga edemez. Bir adamda yürek varsa; pazusu bileği sağlamsa, o yiğit olur. Ama akılsız yiğit baş olmaz, ayak olur. Bu dediğimin üçü de sende olmalı. Git benim kılıcımı al. O kılıç Kirman ustalarının yaptığı bir kılıçtır. Ona kancık katır sidiğinden su verilmiştir.^(*) Sağlamdır, ne kırılır ne körelir. Bu Kirmânî kılıcı al. Ucuna elma büyüklüğünde bir demir bağla. Eğitimi onunla yap. Önce çok ağır gelecektir, aldırma. Kolların buna alıştığında, ucundaki demiri çıkardığın zaman, kılıç sana tüy gibi gelecektir. Külünge, gürze de böyle ağırlıklar bağla, öyle çalış. Haydi bakalım. Yılmak yok. Çocukluk yok. Öcümü almak istiyorsan, sabırlı olacaksın, çalışkan olacaksın, akıllı olacaksın, güçlü olacaksın.

Ali eğitimlere başladı. Zaman zaman yine de babasının sözlerinin dışına çıkıyor, sokaktaki çocuklarla oynuyor, güçlü kuvvetli bir çocuk olduğu için, öteki çocukları dövüyordu. Yine bir komşusu Ali'yi şikâyete gelmişti.

^(*)*Kancık katır sidiğinden su vermek: Bıçak, kılıç, hançer gibi kesici aletlere kancık katır sidiğinden su verildiğinde aletler keskinliklerini daha uzun zaman koruyabilmektedir. Bu kültürün metallürjik açılımı, nitrürasyon (azotlandırma) işlemidir. Metallere azotlu sıvılarla su verildiğinde birkaç mikron derinliğe dek yüzey kısmı aşırı sertlik kazanır. Eskiden dişi katırların arka ayaklarındaki nallar eskidiğinde bunlardan kılıç, kama, bıçak yapılırmış.*

Deli Yusuf komşusundan özür diledi. Oğluna kızacağını, darılacağını, gerekirse döveceğini söyleyerek komşusunu gönderdi. Sonra Ali'yi çağırıp kızdı. Ali kendini savundu:

-Baba onlar da benim kafamı yarıdılar...

Deli Yusuf yine tane tane konuştu.

-Yarmazsan yarmazlar...

.....

Ali giderek büyüyor, ele avuca sığmaz bir delikanlı oluyordu. Birgün babası helaya gittiğinde ahıra girdi. Sevmek için al tayı tutmaya çalışırken tay arkasını dönüp Ali'ye çiftle vurunca devirdi. Ali delikanlılığın verdiği kızgınlıkla yerden bir taş alıp al taya vurunca öldürdü. Az sonra babası gelince sordu:

-Oğlum tayın biri hiç kımıldamıyor, niye? diye sordu.

-Beni tekmeledi, taşla vurup öldürdüm.

Deli Yusuf:

-Eyvah! dedi. Ne yaptın oğlum? Bizim umudumuz bu taylar demedim mi sana? Hiç olmazsa doru tayı elde turalım. Bundan sonra ahıra girmeyeceksin. Bu ahıra benden başka hiç kimse girmeyecek.

KIRAT

Aradan iki yıldan fazla bir zaman geçti. Ali büyüdü, onsekizine bastı, yiğit oldu. Tay büyüdü, üç yaşına bastı, at oldu.

Günlerden birgün Deli Yusuf ahırdan seslendi:

-Aliii!

-Buyur baba.

-Şunun rengi ne?

Deli Yusuf kapıyı araladı. Taylardan ilk kopardığı tüylerden, son kopardığı tüylere doğru sırayla getirmeye başladı. Kolunu avluya uzattı. Elindeki bir tutam tüyü Ali'ye uzattı. Ali baktı:

-Doru ama çok kirli, dedi.

-Uzun mu?

-Uzun ...

Deli Yusuf bir başka tutam tüy getirdi:

-Bu nasıl?

-Rengi biraz açılmış. Tüylerin boyu biraz kısalmış.

Deli Yusuf bir başka tutam tüy getirip sordu. Ali:

-Dorudan beyaza dönmüş, dedi. Tüylerin boyu daha da kısalmış.

Deli Yusuf bir tutam tüy daha getirip sordu:

-Bunlar nasıl?

-Daha da beyaz olmuş. Arada tekten tükten siyah tüyler de var. Tüyler iyice kısalmış.

Deli Yusuf bir avuç tüy daha getirdi:

-Bunlar nasıl?

-Süt gibi bembeyaz olmuş. Aralarında çok az siyah tüyler var. Tüyler de iyice kısalmış.

-Tüyler parlıyor mu?

-Yıldır yıldır yanıyor baba.

Atımız şimdi bu renkte oğlum. Böyle ata beyaz at demezler, kırat derler. Bundan sonra bunun adı Kırat olsun. Bakımlı atın tüyleri kısa olur, parlak olur. Oğlum demek ki bizim atımız hazır. Şimdi sıra bizde. Gel bakalım.

Ali ahıra girdi. Gözleri karanlığa alışıp Kırat'ı görünce sevinçten iki basıp bir sıçramaya başladı. Üzerine binmek için sabırsızlanıyordu.

Kırat Ali'yi hiç görmediği için, huysuzlanmış, kişnemeye başlamıştı. Durumu anlayan Deli Yusuf, elindeki bastonu saz misâli aldı. Görelim Kırat'a ne söyledi:

1/41 Koç Kırat'ım huysuzlanma kişneme
Gelen benim oğlum senin ağandır
Onu tanımadın hata işleme
Gelen benim oğlum senin ağandır

1/42 Koç Kırat'ım yaklaş ağanı tanı
Ağan olacaktır dağlar sultanı
Issızca yerlerde koca kervanı
Bölen benim oğlum senin ağandır.

Bunun üzerine Kırat, Ali'ye yaklaştı. Burnunu uzatıp kokladı. Deli Yusuf devam etti.

1/43 Yusuf der ağanın öp ha elini
İncitme ağanı hoş tut gönlünü
Beraber olunca intikamımı
Alan benim oğlum senin ağandır

Deyip kesti. Kırat, Ali'ye yaklaştı. Öper gibi elini yaladı. Ali de Kırat'ın yanaklarını öptü, bağına bastı; okşadı, sevdi. Bir anda birbirlerine alıştılar.

Deli Yusuf:

-Oğlum, bu atı sakın elinden çıkarma, dedi. Onu hiçbir şeye, hiç kimseye değişme. Ben iki yıldır bu atla konuştum. Derdimi ona açtım. Sevinçli olduğumda sevincimi; üzüntülü olduğumda üzüntümü onunla paylaştım. Kırat çok duyguludur, çok akıllıdır, çok sadıktır. İnsanoğlu arasında bile Kırat gibi

sadığı az bulunur. Senin eşin, dostun, yoldaşın, kırk yiğidin bu olsun. Şimdi şu dediklerimi yap: Kurbağalı Arkın altındaki bahçemizi üç gün sula. O kadar çok sula ki, içine adam giremez olsun. Bahçe bahçelikten çıksın, bataklık olsun. Suyu bahçeye çevirdikten sonra git, saraç Ahmet'i buraya getir.

-Peki baba.

Ali gitti. Suyu bahçeye çevirdi. Sonra varıp Ahmet Ustayı buldu. Alıp getirdi.

Ahmet Ustanın gözü karanlığa alışınca şaştı kaldı :

-Yusuf Ağa, o tay bu at mı? Diye sordu.

-Evet. O tay bu at.

-Yusuf Ağa, o zaman ben bile seni suçlamıştım. "*Koca Paşaya böyle uyuz tay getirilir mi?*" demiştim. Meğer sen haklıymışsın. Demek Paşa sana gerçekten zulüm etmiş.

-Ahmet, Ahmet onu dokuzu bırak. Bu ata koşum gerek. Eyer, üzengi, dizgin gerek. Hepsini de en iyisinden yapacaksın. Paradan yana tasalanma. Ölçünü al git. Amma üç gün sonra hepsi de hazır olacak.

-Peki Yusuf Ağa.

Ali Ahmet Ustayı götürdü, dönüşte nalbant Zihni Ustayı getirdi.

Nalbant da Kırat'a şaştı. Bir ata bir kapıya baktı.

-Yusuf Ağa, dedi, paşa da yanılmış, biz de yanılmışsınız. Burasını anladık da, bu koca at şu küçük kapıdan nasıl girip çıkıyor, ben buna şaştım.

Kırat'ın o kapıdan küçük bir tayken girdiğini, bir daha da çıkmadığını ne bilsin? Deli Yusuf açıklama yapmadı:

-Sen atı nalla, paranı al keyfine bak, dedi.

Nalbant Kırat'a bakmaya doyamıyordu. Kıratı nalladı.

Nalbant Zihni, Deli Yusuf'tan ayrıldıktan sonra her gördüğüne Kırat'ı anlattı. Etti, edemedi, ertesı gün sarayın yolunu tuttu. Paşanın huzuruna çıktı.

-Paşam, Deli Yusuf haklıymış, dedi.

-Kim bu Deli Yusuf?

-İki yıl önce Bey Çayırında gözlerine mil çektiirdiğin Yusuf var ya, işte o.

-Haa, şu uyuz tayları getiren seyis...

-Paşam o uyuz tayı bir de şimdi göreceksin.

-Nasıl?

-Nasıl anlatayım ki... Aynen Deli Yusuf'un anlattığı gibi olmuş. Önden bakarsan geyik gibi, yandan bakarsan kayak gibi, arkadan bakarsan hüyük gibi.

Paşanın gözleri fincan gibi büyümüştü. Nalbant anlatmayı sürdürüyordu:

-Duruşu şimşir gibi, kulakları makas gibi. İnsan gibi akıllı bir hayvan.

Paşa sayıklar gibi konuştu :

-Deniz aygırı dölü dedi. Demek doğru söylüyormuş. Neyse... Olmuş işin yanlışı olmaz. Beş on asker göndereyim. Atı alıp getirsinler.

-Şimdi vakit akşam oldu Paşam. Kaçacak değiller ya, yarın varıp atı alsınlar.

-Haklısın Usta, öyle yapalım.

.....

Atalar boşuna dememişler “*Bugünün işini yarına bırakma!*” diye. Paşa yarın ne olacağını ne bilsin... Lala Hüseyin Paşa atın düşüyle sancılana dursun alalım haberi Deli Yusuf’tan...

Deli Yusuf gözlerine mil çekildikten sonra nesi var nesi yok satıp yemişti. Atlarını, tarlalarını, bahçelerini, hepsini satmıştı. Mahallelisi Arif Efendiyi çağırdı. Elinde kalan evi ve Kurbağalı Arkın altındaki bahçeyi de ucuz pahalı demeden Arif Efendiye sattı.

-Anahtar komşuya bırakırım Arif Efendi, dedi. Yarın evini teslim al. Tuz ekmeğimiz var, hakkını helâl et.

-Helâli hoş olsun.

Ertesi günün sabahı Ali geldi:

-Bahçe hazır baba, dedi.

-İyice sulanmış mı? Bataklık gibi olmuş mu?

-Adam boyundaki sopayı daldırdım, bataklığa girer gibi girdi.

-İyi, istediğim gibi olmuş. Git kılıcını kuşan. Arıstaktaki yılan dili eğri hançeri kuşağının arasına sok. Gürzünü, külüngünü, yayını, sadağını, kalkanını getir, atın eyerine as. Arif Efendiden aldığımız parayı halı heybeye koy. Kapıyı kilitle, anahtar bitişik komşuya ver, buraya gel.

Ali çıktı, söyleneni yaptı. Silahlarını getirip, Kırat’ın eyerine astı.

-Eyere çık, otur.

Ali eyere oturdu. Deli Yusuf, Ali’nin terkine bindi. Ali:

-Balta getireyim mi baba? diye sordu.

-Balta mı? Ne baltası? N’olacak?

-Baba bu koca at, üzerinde biz de biniliyken, bu ufak kapıdan nasıl sığar? Baltayla kapıyı kıralım, yükseltelim.

Deli Yusuf kızdı:

-Oğlum ben bunun yemini gün oldu yüksekte yedirdim, gün oldu yerin bir arşın altında yedirdim. Niye? Yükseklere eleğimsağma gibi aşsın diye. En küçük delikten kirpi gibi yumulup geçsin diye. Vur bakalım mahmuzu.

Ali Kırat’ın bu küçük kapıdan sığacağına inanmadı ama, babasının sözünü tuttu. Kırat’ı hafifçe mahmuzladı. Kırat birden atıldı. Kirpi gibi yumulup

kapıdan geçti, gün ışığına çıktı. Yıllardır güneş görmeyen Kırat'ın gözleri kamaşmıştı. Heyecanla kişnedi. Sevinçle başını iki yana salladı.

Ali bu işe şaşırıp kaldı. Deli Yusuf, Ali'nin gözlerinde bir kez daha büyümüşü.

Anahtarı komşuya bıraktılar. Bahçenin yolunu tuttular.

Bu sırada Lala Hüseyin Paşanın gönderdiği Reyhan Arap komutasındaki askerler Deli Yusuf'un evini bulmuştu. Reyhan Arap gürzle kapıya vurdu. Evden ses çıkmadı. Bu kez gürzünü kapıya "güm güm" vurmaya başladı. Evden yine ses çıkmadı. Bitişik evden yaşlı bir kadın kafasını uzatarak dedi ki:

-Anahtarı bana bıraktılar oğlum. Yeni ev sahibi siz misiniz?

-Ne anahtarı Ana? Nerde Deli Yusuf?

-Deli Yusuf evi sattı oğlum. Anahtarı da bana bıraktı.

-Kendisi nereye gitti?

-Bahçeye doğru gittiler. Şo yana...

Reyhan Arap:

-Davranın döller, kaçırmayalım, dedi.

Atlarını bahçeye doğru dolu dizgin sürdüler.

.....

Alalım bizimkilerden haberi:

Deli Yusuf bahçeye gelince attan indi. Kırat'ın kulağına eğildi. Kesik makamdan söyledi, bakalım ne söyledi:

Batak eyledik bayırı

Utandırma beni Kırat

1/44 Baban bir deniz aygırı

Utandırma beni Kırat

Şapur şapur yürüyesin

Tozlu yol gibi gidesin

1/45 Dolaşıp geri gelesin

Utandırma beni Kırat

Deli Yusuf seni bekler

Elin açmış dua eder

1/46 Bizde çaba sende hüner

Utandırma beni Kırat

-Haydi oğlum mahmuzla atı.

Babası öyle dedi ama Ali korktu. Bu bataklıktan geçmesi için Kırat'ın kanatlarının olması gerekirdi. Bir türlü Kırat'a mahmuz vuramadı. Deli Yusuf, varıp Kırat'ın sağrısına bir şaplak vurdu:

-Haydi oğlum, haydi Kırat'ım, dedi.

Kırat kişneyerek bataklığa daldı. Ali korkusundan Koç Kırat'ın üzerinde küçüldükçe küçülmüş, serçe kadar kalmıştı. Oysa Kırat deniz aygırının dölüydü. Deniz aygırı babasının Nil nehrinin üzerinde koştuğu gibi şapur şapur bataklığa dalmıştı. Tozlu yolda yürür gibiydi. Bahçeyi dolanıp geldiler. Ruşen Ali sevincinden kabına sığmaz olmuştu.

Deli Yusuf heyecanla Kırat'ın ayaklarına eğildi, tek tek yokladı. Kırat'ın tırnaklarından yukarısına çamur bile bulaşmamıştı. Yalnız arka ayaklarının birine fındık büyüklüğünde bir çamur yapışmıştı. Deli Yusuf, oğluna:

-Sen korkmuşsun Ali, dedi. Korkmasan bu çamur da bulaşmazdı.

-Yalan iyi değil baba, korktum. Bataklığa saplanır kalırız sandım.

Yusuf nal sesleri duyarak sordu:

-Kimler geliyor?

Ali elini güneşe siper edip baktı:

-Bunlar Paşanın askerleri baba. Bizi yakalamaya gelmesinler?

-Bize değil oğlum, Kırat'a geliyorlar, Kırat'a... Bize yol göründü. Bin bakalım.

Ali Kırat'a bindi. Deli Yusuf'u terkine aldı. Askerleri beklemeye başladılar. Askerler iyice yaklaşıp da nâraları duyulunca:

-Sür oğlum bataklığa dedi, Deli Yusuf.

Ruşen Ali Kırat'ı, üç gün boyunca sulayarak bataklık haline getirdiği bahçeye bir daha sürdü. Kırat bahçenin bir ucundan girdi öbür ucundan çıktı. Askerler sandılar ki, Kırat'ın geçtiği çamuru kendileri de geçer... Onlar da atlarını bahçeye vurdu. Ama o bahçeyi ancak deniz aygırının dölü geçebilirdi. Bataklığa giren saplandı, giren saplandı... Kimi atından vazgeçti, kimi gerisin geriye döndü. Kırat ise çoktaan dağların yolunu tutmuştu.

.....

Biraz sonra Ali arkasına baktı. Bir atlı diğerlerinden öne çıkmış, hızla yaklaşıyordu.

-Askerlerden biri yaklaşıyor baba, dedi.

-Atının rengi ne?

-Doru.

-Göster bana hendeği boru!

Meğer doru at hendekli, borlu arazide hızlı gidemezmiş. Ali Kırat'ı hendekli, borlu araziye sürdü. Kırat hendeklerden ceylan gibi sıçrayıp geçiyordu. Ama doru at kesilip kaldı.

Biraz sonra Ali arkasına bakınca bir atlının kendilerine yaklaştığını gördü:

-Bir atlı yaklaşıyor baba, dedi.

-Atının rengi ne?

-Al...

-Kırat'ı çalılığa sal!

Meğer al at çalılık arazide hızlı gidemezmiş. Ali Kırat'ı çalılığa vurdu. Kırat çalılıkların üzerinden ebem kuşağı gibi aşıyordu. İniş aşağı giderken çalılıkların üzerinden keklik gibi süzülüyordu. Al at bir iki çalı sıçradı sonra kesildi kaldı.

Biraz sonra Ali başka bir atının yaklaştığını gördü.

-Bir atlı daha yaklaşıyor baba, dedi.

-Atının rengi ne?

-Kır...

-Bizi kayalığa vur!

Meğer kır at kayalıkta hızlı gidemezmiş. Ali Kırat'ı kayalığa vurdu. Kırat kayalıkların üzerinden şahin gibi, aralarından kirpi gibi geçti. Öteki kır at iki kaya aşınca kesildi kaldı.

Biraz sonra Ali bir atının daha yaklaştığını gördü.

-Bir atlı daha yaklaşıyor baba, dedi.

-Atının rengi ne?

-Yağız ...

-Eyvah kalmadı bende beniz! Çünkü yok burada deniz! Binicisi kim?

-Atı gibi kapkara bir adam.

-Ona Reyhan Arap derler oğlum. Kırat'ın yükü ağır olmasa hiçbir atlı yetişemez. Ah burada deniz olsaydı, su olsaydı, işimiz kolaydı. Vururduk Kırat'ı suya, yağız kalır biz giderdik. Neredeyiz şimdi?

-Sünbüllü Pınardayız.

-İn aşağı, bana bir alama ver.

Ali indi, kuzu kerpiç misâli bir taş bulup getirdi. Deli Yusuf eyere oturdu, Ali'yi terkiine aldı. Deli Yusuf taşı abasının eteğinin altına sakladı. Deli Yusuf Kırat'ın solunu Reyhan Arap'tan yana getirdi.

-Oğlum sen şimdilik karışma. Bu işi ben çözeceğim, dedi. Ben çözmezsem iş senin bileğine kalır.

Bu sırada Reyhan Arap da yaklaşmış narasını atmıştı.

-Heeyyt! Kaçırır mıyım ulan sizi! Reyhan Arap'ın elinden uçan kaçan kurtulur mu?

Deli Yusuf alttan aldı. Kırat'ın dizginlerini saz misali tutarak kısa makkamdan Reyhan Arap'a söyledi, görelim ne söyledi:

Yiğit olan olmaz densiz

Meydanlar olur mu ersiz

1/47 Kılıç vurulmaz kalkansız

Kıyma bize Araboğlu
Deli Yusuf'un kulakları, Reyhan Arap'ın kendisine ne kadar yaklaştığı-
nı ölçüyordu.

Aldı Reyhan Arap:
Satın almadım ünvanı
Ersiz koydum çok meydanı
1/48 Gürzle yırtarım kalkanı
Kıyarım size Eroğlu

Deli Yusuf, Reyhan Arap'ın iyice yaklaşmasını bekliyordu. Bir daha
aldı:

Arap sana neler oldu
Sana emir bu mu oldu
1/49 Kırat gözüme mal oldu
Kıyma bize Araboğlu

Aldı Reyhan Arap:
Ne oldu ki ne olacak
Ne vardı böyle kaçacak
1/50 Kırat'a paşam binecek
Kıyarım size Eroğlu

Deli Yusuf bağladı:
Deli Yusuf yaşlı pîrdir
Cümlemizi alan yerdir
1/51 İyilik kötülük birdir
Kıyma bize Araboğlu

Aldı Reyhan Arap:
Reyhan Arap yeter gayri
Doğru konuş otur eğri
1/52 İyi kötü ayrı ayrı
Kıyarım size Eroğlu

Deli Yusuf bu kez de dilden söyleyerek Reyhan Arap'ı oyaladı:

-Reyhan Arap, sen yiğit adamsın. Benim gibi bir körle, şuncacık çocu-
đun peřine dűřmek erliđe sıđar mı? Bırak bizi gidelim.

-Bırakmam sizi Deli Yusuf. Paşaya karşı gelemem. Ben de emir kulu-
yum.

Deli Yusuf üsteledi:

-Yetişemedim dersin ...

-řanıma gölge dűřer. Karakuř kanatlı, korkunç suratlı Reyhan Arap'ın
elinden řimdiyece hiç kimse kaçamamıřtır. Siz kaçarsanız řanıma leke dűřer.

Reyhan Arap, Deli Yusuf'un taş menziline girmişti. Deli Yusuf taşı
kaptı, üzengilerin üzerinde yekindikten sonra hengeyledi, hüngeyledi, Reyhan

Arap'ın alnının çatı şurda deyip hingeyledi. “Körün taşı berk değer...” derler, Deli Yusuf'un taşı Reyhan Arap'ın alnının çatına değdi. Reyhan Arap, tiyeğinde yetmiş tevriz kabağı gibi “Paat!” diye düştü. Deli Yusuf patırtıyı duyunca dirseğıyle Ali'nin böğrüne dürttü:

-Durma oğlum, in! Yılanın başını ezmenin zamanı! Reyhan Arap'ın kellesini kes!

Ali indi. Kuşağının arasından yılan dili eğri hançerini çekti. Varıp Reyhan Arap'ın döşüne oturdu. Ali yiğitti, gözü kara bir gençti, ama hiç kelle kesmemişti. Bir türlü eli varmadı. Bu sırada Reyhan Arap ayıldı. Bir de baktı ki, kendi yerde, göğsünde hançerli birisi oturuyor. İçinden, “Eyvah, şan derken can getti!” dedi. Can tatlıdır, bu kez de Reyhan Arap alttan aldı:

-Etme yiğit, kıyma bana!

Atın üzerinden Deli Yusuf bağırıyordu:

-Daha duruyor musun ulan? Kes kellesini, ileride geride karşına çıkar, başına bela olur!

Reyhan Arap:

-Sana yiğit sözü Ali, dedi. Bir daha yedi göbek sülalene kılıç çekmeyeceğim. Yeter ki canımı bağışla.

Yusuf:

-Konuşturma Ali, kes! diye bağırıyordu.

Meddahımız, “Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta...” diyerek sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak her birinden yirmi beş kuruş, elli kuruş para topladıktan sonra yeniden sandalyesine oturdu. Dinleyicilerin ilgisini sınamak için sordu:

-Nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırdılar:

-Ali Reyhan Arap'ın kellesini kesecek miydi, kesmeyecek miydi?

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Reyhan Arap'la adamları Lala Hüseyin Paşanın buyruğıyla Deli Yusuf'la oğlu Deli Ali'nin ardına düşmüş, Kırat'ı almak için kavgaya tutuşmuşlardı. Deli Yusuf taşla Reyhan Arap'ın alnının çatına vurunca dalında yetmiş güz kabağı gibi atından düşürmüştü. Oğlu Ali'ye, “Durma kellesini kes. Yılanın başını küçükken ezmeli.” demişti ama Ali hiç kelle kesmemiş ki...

Diye olayları özetledikten sonra kaldığı yerden anlatmasını sürdürdü:

Ali Deli Yusuf'la Reyhan Arap arasında bocaladı. Özü dövüp te Reyhan Arap'ı öldüremedi. Eliyle Reyhan Arap'a “Sus!” diye işaret etti. İşaret parmağını Reyhan Arap'ın alnından akan kana bulayıp, Sünbüllü Pınarın yalak taşına, kırmızı bir mühür gibi bastı. Böylece Reyhan Arap'ın, kendisininin

yedi göbek sülalesine kılıç çekmeyeceği yeminine, pınarın yalak taşını tanık tuttu.

Deli Yusuf:

-Kestin mi oğlum? diye sordu.

Ali yalan söyledi:

-Kestim baba.

-Bin öyleyse oğlum. Bu Reyhan Arap çok yiğit bir adam. İleride geride karşına çıkar, sana zarar verir diye korktum. Onun için kellesini kestirdim. Şimdi bu belâdan kurtulduk. Sür bakalım dağlara.

DELİ YUSUF'LA OĞLU ALI ÇAMLİBEL'E YERLEŞİYOR

Deli Yusuf'la Ruşen Ali, şu dağ senin bu yayla benim diyerek Sivas Dağına geldi. Arabistan'dan, Gürcistan'dan, Dağıstan'dan, İran'dan, Turan'dan, Hindistan'dan gelip İstanbul'a, Avrupa'ya giden kervanların geçtikleri en işlek yol buradan geçiyordu. Bu kervanlar ya buradan geçecekti, ya da yolu günlerce uzatarak Konya'yı dolaşacaktı.

Bu işlek yolun üzerinde gedik gibi ince bir davarcı yolu vardı. O gediğe konakladılar. Ali:

-Baba bu gediğin toprağı bomboz, dedi.

-Öyleyse bu gediğin adı Bozgedik olsun. Bundan sonra mekânımız burası olacak. Bozgediğin yukarısı nasıl bir yer?

-Koca koca çamlar var. Geniş bir düzlük. Bir de su var. Suyun ayağı boz gedikten aşağı akıyor.

-Oraya da Çamlıbel diyelim. Bu ses neci oğlum?

-Üç tane kurt, bir köpeğe saldırıyor. Parçalayacaklar köpeği.

-Köpek ne yapıyor?

-Arkasını kalın bir ağaca dayamış kendini savunuyor.

-O halde korkma. Kurtlar o köpeğe hiçbir şey yapamaz.

Biraz sonra kurtlar köpeğe saldırmaktan vaz geçti, savuşup gittiler.

Deli Yusuf dedi ki:

-Sonuca şaşırma oğlum. Sırtını sağlam yere dayadın mı, sana hiç kimse kötülük edemez. Savaşta da öyle, arkadaşlıkta da öyle... Kötü arkadaşla sırtını güvenme, açığını verme. Bu köpekle kurtların dövüşünü hiç unutma.

Azıkları açıp yemeye başladılar. Deli Yusuf öğütlerine devam ediyordu:

-Oğlum bu yol çok işlek bir yol. Barhaneyi buraya çözeceksin. Gelen-den geçenden yol pacı olarak onda bir alacaksın. Buna ondalık derler, aslan payı derler, aç kurtların payı derler. Nara vurup, ondalığını isteyeceksin. Hep-

si o... Ya ondalığı verecekler, ya da yollarını günlerce uzatarak Konya'yı dolaşacaklar.

Ali dedi ki:

-Her kervancı ondalık verir mi baba?

-Eğer dediklerimi yaparsan kervanlar ondalığını seve seve verir.

-Seve seve ondalık verirler mi baba? Mal canın yongası demişler.

-İşte mal canın yongası olduğu için verirler. Buna, onu verip dokuzu kurtarmak denir. Şöyle... Senin ünün şanın artınca ününü duyanlar yanına gelir, kanadının altına sığır. Onlara baş olursun, ağa olursun. Askerlerin çoğalıp, ünün cihanı tutunca bir mühür kazdıracaksın. Ondalığını aldığı kervana mühürlü bir kâğıt vereceksin. "*Ben bu kervandan ondalığımı aldım, bu kervanı hiç kimse soymasın!*" diye belge vereceksin. Eğer sen soyduktan sonra başkaları da soyarsa, soyanlardan hesap soracaksın. Yâni, bir kervandan bir kez ondalık alınacak. O kervan bilecek ki, "*Ben bu adama ondalığı verirsem, beni başka hiç kimse soyamaz.*" Ama dediğim gibi, ondalık aldığı kervanı soyan olursa hesap soracaksın. Anladın değil mi?

-Anladım baba.

-Ama bu sonraki iş... Şimdi senin yapacağın şu: Silahlarını kuşanacaksın. Kırat'a binip Bozgediğe çıkacaksın. Gelen kervanlardan ondalığını alacaksın.

Ali, "*Peki Baba.*" dedi ama, dediğine kendisi de inanmadı. Onsekiz yaşındaki bir çocuk, koca kervana ne yapabilirdi ki... Bunlar büyük işlerdi. Bu işlerin altından kalkmak kolay değildi.

Yemekten sonra Deli Yusuf sazı aldı. Görelim ne söyledi:

Yücesinde namlu namlu kar yatar

Bizim eller Çamlıbeller bu beller

1/53 Etrafında soğuk pınarlar akar

Bizim eller Çamlıbeller bu beller

Dolandık da geldik bu güzel yurda

Bundan sonra durağımızdır bura

1/54 Fırsat verme hem çakala hem kurda

Bizim eller Çamlıbeller bu beller

Deli Yusuf der ki bu dağlar yüce

1/55 Gözlerim görmüyor tarifim nice

Bu dağlarda olur aslanlar hoca

Bizim eller Çamlıbeller bu beller

-Şimdi vakit geç oldu, yatalım oğlum.

Maşlahlarını yorgan gibi üstlerine aldılar; poşularını dürdüler, yastık gibi başlarının altına aldılar. Yatıp uyudular.

Gece olup da yaban hayvanları ulumaya başlayınca Ali'nin içine korku düştü. Korkudan iyice babasına sokuldu. Deli Yusuf içinden, "Eyyah!" dedi. "Şu çocuk mu benim öcümü alacak ?Kurttan çakaldan korkan şu çocuk mu Hüseyin Paşayı cezalandıracak? Eyyah ki eyvah! Vay benim talihim."

Deli Yusuf'u uyku tutmadı. Saatlerce sağa sola döndü, durdu. Allaha yalvardı.

-Allahım, atsa yetiştirdim, yiğitse yetiştirdim. Bu zalim Paşadan öcümü almak için sen yardım et! İşimizi rast getir Rabbim.

-Ertesi gün Deli Yusuf erkenden kalktı. Çamlıbel'den aşağı akan suda elini yüzünü yıkadı. Sonra Ali'yi uyandırdı:

-Kalk oğlum, kalk. Erken kalkanın rızkını Allah verir. Kırat'a bin, yukarılara çık. Elma, taşlı armut, alıç, muşmula, kiraz, böğürtlen, ne bulursan topla. Okunu yayını al, belki tavşandan kuştan bir av vurursun. Unutma! Bundan sonra bizim mekânımız Bozgedik.

Deli Yusuf oturdu. Sazını kucağına aldı. Bakalım ne söyledi. Aldı Deli Yusuf:

- Akar ab-ı hayat, biter yemişler
Aslan gibi bu yerlerde kalmalı
1/56 Yürü oğlum burda aslanlar yatar
Aslan yatağında aslan olmalı
- Bu dağlarda türlü meyveler biter
1/57 Dallarında şeyda bülbüller öter
Bu dağlarda âsi aslanlar yatar
Aslanın başına aslan olmalı
- Yarın burdan kalkıp inmeli düze
Allah yardım eder bu işte bize
1/58 Basmalı kervanı çıkmalı yüze
Bu dağlarda mesken tutup kalmalı
- Topuzu çekmeli yola durmalı
Sonunu düşünme nolup nolmalı
1/59 Bezirgân bozmalı çerçi vurmalı
Aslan gibi olup nara salmalı
- Deli Yusuf derler benim adıma
1/60 Rahmetme her kulun asla dâdına

İşte nasihatım budur zatına
Zalimi kesmeli kervan basmalı

Ruşen Ali, babasının zaman zaman söylediği öğütleri dinliyor, kafasında evirip çevirerek doğruluğunu kabul ediyordu. Böylece Ali'nin kafasında nasıl bir yol tutması, nasıl bir yiğit olması gerektiğinin sınırları çiziliyordu.

Ali silahlarını kuşandı. Kırat'a bindi. Çamlıbele doğru tırmanmaya başladı. Yabani meyveler topluyordu. Küçük bir kaynak gördü. Küçük büngültülerle su yerden çıkıyor, aşağı doğru akıyordu. Köpük köpük bir kaynaktı. Kırat'ı kaynağa sürdü, suladı. Kırat biraz içti. Kişneyerek geri çekildi. Ali şaşırıldı. Her içişte bir helke su içen Kırat, nasıl olur da bu suyu içmez ya da içemezdi. Attan indi. İki avucunu birleştirip su doldurdu. Üzerinde beyaz bir köpük vardı. İçti... Damarlarına kımıl kımıl bir canlılık yayıldı. Değişik bir lezzeti vardı suyun. Bir avuç daha aldı. Bu kez de suyun üzerinde sarı bir köpük vardı. İçti... İçtikçe damarlarına dek bir sıcaklık, bir ürperti dağıldı. Bir avuç daha aldı. Bu kez de suyun üzerinde mavi bir köpük vardı. İçti... İçtikçe damarlarına mercan közler dağıldı.

Yeterince meyve toplayan Ali Bozgediğe doğru inmeye başladı. Birden babasını gördü. Çarpına çarpına yukarı doğru tırmanıyordu. Ali şaşkınlıkla sordu:

- Baba nereye?
- Yukarıda küçük bir kaynak gördün mü?
- Gördüm... Kırat'la biz içtik. Değişik bir tadı var.
- Aman oğlum, beni hemen oraya götür.

Ali eğildi. Babasının kolundan tutup atın terkinde attı. Kırat'ın yönünü kaynağa çevirdi. Kırat durumun önemini kavramıştı. Ön ayaklarını kısaltmış, arka ayaklarını uzatmıştı. Böylece binicilerini yormuyordu. Çalıların arasından kaplan gibi sıyrılıp geçiyordu. Kaynak yerine geldiklerinde Ali şaşırıldı: Su yoktu... Az önce büngüldeyerek akan köpüklü su yoktu.

Deli Yusuf heyecanla sordu:

- Geldik mi?
- Geldik ama su kurumuş baba.
- Çamuru da mı yok?
- Kupkuru olmuş baba. Çamuru da yok.
- Eyvah! Yetişemedik.
- Ne oldu baba?

Deli Yusuf açıkladı :

-Oğlum, sen gittikten sonra uyumuşum. Düşümde ak saçlı, ak sakallı, ak sarıklı, ak cübbeli, ak gömlekli, ak tesbihli yaşlı bir adam gördüm. "Yusuf, kalk oğlum, uyan!" dedi. "Senin gözüne merhem olacak bir su var. Çamlıbelde akıyor. O suyla üç kez yüzünü yıkarsan gözlerin açılır." Yaşlı

adam öyle dedi ama yetişemedik. Yazgı böyle. Ne desek, ne yapsak boş. Eninde sonunda ulu Tanrı'nın dediği oluyor.

Kırat'a binip Bozgediğe doğru inmeye başladılar. Yusuf üzgündü. Ali üzgündü, Kırat üzgündü. Cenazeden döner gibiydiler. Birden Deli Yusuf canlandı:

-Siz içtiniz mi o sudan?

-İçtik baba. Kırat da içti, ben de içtim. Değişik bir suydü. Köpük köpüktü. Bir avuç aldım, üzerinde beyaz bir köpük vardı.

-İçtin mi?

-İçtim.

-Beyaz köpük ölmezlik verir oğlum. O su ab-ı hayattır. Bundan sonra sana ölüm yoktur. Eee?

-Bir avuç daha aldım. Üzerinde sarı bir köpük vardı.

Deli Yusuf heyecanla sordu:

-İçtin mi?

-İçtim.

-Sarı köpük yüreklilik verir oğlum. Seni artık hiç kimse korkutamaz. Eee?

-Bir avuç daha aldım. Bu kez de üzerinde mavi bir köpük vardı.

-İçtin mi?

-İçtim.

-Mavi köpük âşıklık verir. Bundan gayrı sana bir de saz gerek. İster telden, ister dilden söyle, artık sözler ağzına Hakk tarafından dürülür gelir. Ama oğlum, sana baba öğüdü, bu yeteneklerini kötüye kullanma! Kimsenin malında, namusunda gözün olmasın. Gücünü kullanarak zayıfları ezme.

SİFTAH VE DELİ HOYLU

Bozgediğe varınca Deli Yusuf sazını aldı. Ali'ye söyledi. Bakalım ne dedi:

Var oğlum soyun meydana
Vay bu er neci desinler
1/61 At kişnesin kana kana
Vay bu at neci desinler

Çelik çeliğe değmeli
Zoryiğitler baş eğmeli
1/62 Yaya koyup gözlemeli
Vay bu ok neci desinler

Kırat rüzgar gibi essin
Yerin damarını kessin
1/63 Bozgedikten toz yükselsin
Vay bu yer neci desinler

Top kumaşlar arşın arşın
Baharatlar kimyon tarçın
1/64 Yol pacını yola saçın
Vay bu zer neci desinler

Yusuf der çoğa güvenme
Körün oğlusun yerinme
1/65 Sorarlarsa de çekinme
Vay körünoğlu desinler

Deyip bağladı. Sonra oğluna dilden söyledi :

-Artık Bozgediğe çık. Gelenden geçenden ondallığını iste. “*Kimsin, necisin?*” derlerse “*Körünoğluyum!*” de. Unutma, Kırat kırk yığitten iyidir. Hadi işin rast gelsin.

Ali Kırat’ın kolanını bir karış kısalttı. Çıkıp eyere oturdu. Varıp Bozgediğe dikildi. Meğer bir çerçi oradan geçiyormuş. Önüne bir eşek katmış, Bozgediğe doğru gelmekteymiş. Ali naralayıp tepesine dikilince, çerçinin rengi attı. Ali’nin ondallığını, cıncık boncuk nesi varsa verdi. Ali sevinçle babasının yanına döndü.

-Düşmanıyın ömrü bu kadar olsun baba!

Diyerek çerçiden aldıklarını babasının kucağına attı..

Deli Yusuf baktı ki ondalık diye oğlu bir iki cıncık boncuk veriyor. Fırlattı Ali’nin suratına çarptı. Kızdı, bağırdı:

-Ben sana çerçi soy demedim. Kervan soy dedim. Utan be! Allahın çerçisinden ne istiyorsun? Ona mı gücün yetti? Şimdi git, bana kervan ondallığı getir.

Ali yeniden Bozgediğe indi. Yusuf kulağını vermiş Bozgediği dinliyordu.

Biraz sonra büyük bir kervan Bozgediğe doğru yaklaşmaya başladı. Atların kişnemeleri, develerin böğürtüleri, çingirak sesleri Bozgediğece duyuluyordu. Ali dikkatle baktı. Kervanda koruma da vardı. Kervancılar, korumalar, uşaklar... Sayıları otuz kadar vardı. Bu kervan soyma işinde daha önceleri Ali hep ürkerdi. Korkar, çekinirdi. Ama bugün içinde öyle bir korku duymadı. Kervandakileri koyun, kendisini kurt görüyordu.

Kervan iyice yaklaşınca Ali Kırat'ı mahmuzlayıp meydana çıktı. Naraladı... Kırat'ın üstünde şahin gibi kervancıları süzdü. Kırat'ın dizginini saz misâli alarak kesik makamdan söyledi:

Sana derim ey bezirgân
Hani benim ondaliğim
1/66 Bozgediktir bize mekân
Hani benim ondaliğim

Kervandakiler şaşırıldı. Bıyıkları yeni terlemiş, yapayalnız bir delikanlının gelip yol pacı istemesine şaşırıldılar. Acaba gediğin ardında bu delikanlıyı öne süren bir eşkıya çetesi mi vardı? Meğer kervanın baş koruması Deli Hoylu adında bir yiğitmiş. Bezirgân Hoylu'ya işaret etti. Hoylu atını sürdü. Varıp Ali'nin karşısına dikildi. Aldı Deli Hoylu:

Korumayım bu kervana
Savuş çocuk git başımdan
1/67 Ondalık vermem adama
Savuş çocuk git başımdan

Ali Hoylu'yu süzdü. Hoylu'nun kafası kümbet gibiydi. Alnının çatı bir karıştı. Kaşları dört parmak enindeydi. Gözleri bakır tas gibiydi. Bıyığının bir tarafı bir toz süpürgesi olurdu; bıyığını üç kez bükmüş, al yanağına oturtmuştu. Göğsü taraba tahtası kadar genişti. Sırtı ekmek tahtası gibiydi. Ama yiğitlikte Ali'nin de Hoylu'dan geri kalır yanı yoktu. Ali ürkmedi. Aldı Ruşen Ali, görelim ne dedi:

Kılıcıma zırh dayanmaz
Gürzüme kalkan dayanmaz
1/68 Ondaliksız yol verilmez
Hani benim ondaliğim

Aldı Deli Hoylu:

Çekil çocuk kesme yolu
Çok sağları ettim ölü
1/69 Kimin oğlu kimin dölü
Savuş çocuk git başımdan

Aldı Ruşen Ali:

Körüneğlü derler bana
Şimdi anlatırım sana
1/70 İstersen buyur meydana
Hani benim ondaliğim

Deli Yusuf kulağını vermiş, soluk bile almadan dinliyordu. Ali böyle bağlayınca, aldı Deli Hoylu:

Hoylu der ki elim pençe

Söz kâretmedi bu gence
1/71 Ben şâhinim sen toy serçe
Savuş çocuk git başımdan
Ali bir kez de ondalığımlı dilden istedi :
-Hoylu Bey, söyle ağana ondalığımlı versin! Yoksa talan ederim bu kervanı!

Hoylu Bey güldü :
-Bana avuç avuç para veriyorlar ki, senin gibileri kervana bastırmayayım diye. Bıyıkları yeni terleyen çocuğa yol pacı mı vereceğim. Senin gibi yeni yetmeleri ben bıyığıma asarım.

-Keramet sakalda bıyıktadır değildir Hoylu Bey. Sana bir erik çekirdeği hikâyesi anlatayım da dinle:

“Değirmenin birine bir adam gelmiş. Kafası kümbet gibi, alnının çatı bir karış, kaşları dört parmak eninde, gözleri bakır tas gibi, bıyığının bir yanı toz süpürgesi olur. Sırtı ekmek tahtası gibi, göğsü taraba tahtası gibi. Çamdalı gibi bir babayiğit. İki kişinin elleşip tek tek taşıdıkları buğday çuvallarını katırın üzerinden, birer eliyle çekip kaldırmış. İki elinde iki çuval, sallaya sallaya değirmene götürünce oradakiler bu adamın yiğitliğine şaşırıp, fısıldaşmışlar. Adam onları duymuş, demiş ki:

-Benim babayiğitliğimden mi konuşuyorsunuz?

-He, demişler.

Adam demiş ki:

-Ben falanca köyün çömelip ürüyeniydim. Astığım astık, kestğim kestikti. Bir gün dağda onbeş-onaltı yaşında bir çoban gördüm. Dedim ki, “Ulan çoban, karnım acıktı. Bir kuzu kes de yiyeyim. Bana falanca derler.” Çoban, “Bu kuzu elin malı, ben kesemem.” dedi. Anan aşağı, baban yukarı derken, biz çocukla kapıştık. Çocuk beni kaldırdığı gibi yere vurdu. Ellerimi bağladı. Orada bir erik ağacı vardı. Oturup erik yemeye başladı. Eriği yiyor, çekirdeğini baş parmağı ile işaret parmağı arasında sıkıştırıp hızla kaydırarak suratına atıyordu.

Yedi attı, yedi attı derken benim yüzüm kan içinde kaldı. Bu yüzümdeki çaparlar çiçek hastalığının izi değil, çekirdek izi. Yaa kardaşlarım, elde neler var. “

-İşte böyle Hoylu Bey! Yiğitlik bileğe, yüreğe bakar. Denemek istersen gir meydana!

İki yiğit kılıçlarını çekti. Ali Kırat’ın kulağına eğildi. Dört satır söyledi:

Karşılaşıp ayrılınca
Çarkedip geri dönmeli
1/72 Arkasından ulaşınca

Enseyeye kılıç vurmali

Kırat kişneyip başını salladı. Kervandakiler buna da şaştı.

İki yiğit atlarını mahmuzladı. Şimşek gibi birbirlerine girdiler. Hoylu saldırdı, Ali kalkanını tuttu. İki at birbirinden uzaklaşırken Kırat birdenbire çark edip geri döndü. Ali Hoylu'ya yetişti. Yine de kıyamadı. Hengeyledi, hüngeyledi, kılıcın tersiyle Hoylunun ensesine hüngeyleyince, dalında yetmiş taşlı armut gibi, atından düşürdü. Kırat'ın bu kıvraklığı, kervandakileri korutmuştu. Kırat altındayken bu delikanlıyla başa çıkılamazdı.

Kırat Deli Hoylu'nun çevresinde dolaştı. Hoylu, kendine gelince:

-Gençsin, bıyığın yeni terlemiş ama beni yendin. Helâl olsun. Al ondalığını bırak bizi.

Ali atından indi:

-Yook, dedi. Seni güreşte de yenmeden bırakmam. Şimdi bırakırsam, "Atın hüneriyle yendi." derler. Kendi hünerimle de yenmeliyim seni.

Ali belinden yukarısını soyundu. Çınar dalları gibi kolları meydana çıktı.

Hoylu bu fırsatı kaçırmadı. Soyunup Ali'nin karşısına çıktı. Güreşe başladılar. Ali, Hoylu Beyin boynunu kaptı. Sağ ayağını çengel edip, Hoylu'nun bacağına doladı. Kaldırıp sırtüstü vurdu. Hoylu şaşkına dönmüştü. Ali:

-Bu sayılmaz Hoylu Bey, dedi, bir daha güreşeceğiz.

Yeniden kapıştılar. Ali bu kez tek daldı. Hoylu Beyi bacağından tutup, göğsüne dek kaldırdı. Öteki bacağına içten çengeli vurdu. Göğsüyle Hoylu'yu itip, sırtüstü düşürdü. Sıçrayıp kalktı.

-Hah! Şimdi oldu işte Hoylu Bey. Sana demedim mi, bıyıkta keramet yoktur diye?

Hoylu şalvarını silkerek kalktı:

-Eline sağlık yiğit, dedi. Diyecek hiç bir şey yok, benden yiğitmişsin. Beni yanına alır mısın? Bu kadar adama hizmet edeceğime, senin gibi bir yiğide hizmet ederim daha iyi.

Ali onayladı:

-Eğer kararın kesinse bizimle kal.

-Kararım kesin.

-Öyleyse şu yana geç!

Ali, bezirgândan ondalığını aldı. Kervana yol verdi. Hoylu ile birlikte, Deli Yusuf'un beklediği yere doğru atlarını sürdüler.

Deli Yusuf, nal seslerinden gelenlerin iki kişi olduğunu anladı. Sordu:

-Yanıdaki kim oğlum?

-Hoylu Bey adında bir yiğit. Bizimle kalmak istiyor.

Deli Yusuf Hoylu'ya kesim kesti:

-Burada emir oğlumdan çıkacak. Kesinlikle zulüm yapılmayacak. Kimsenin namusuna dolanmayacaksınız. Zenginden alıp yoksula vereceksiniz. Bunları kabul ediyor musun?

Hoylu Bey:

-İyi güzel konuştun da Baba... Kimsenin ırzında namusunda zaten gözüüm yok. Hepimiz ırz, namus sahibiyiz. Namusun ne olduğunu biliriz. Köroğlu meselesine gelince; gördüm ki Köroğlu yaşça benden küçük ama iş yiğitliğe gelince, benden yiğit. Bu yüzden, Köroğlu gibi yiğit birini ağa olarak kabul ederim.

Hoylu Beyin katılmasından sonra pek çok kervan soydular. Köroğlu'nun ünü hanlarda, kervansaraylarda, kapalıçarşılarda dilden dile dolaşmaya başladı. Dağdeviren gibi, Zincirkıran gibi; Köse Kenan, Kabresiğmaz, Selamvermez, Ecelalmaz, Darıdeğmez, Sopayadoymaz, Postalpatlatan, Tepedelen, Eceliyakın gibi ünlü yiğitler, zaman zaman Köroğlu'na katıldı. Bunlardan kimi yalnızdı, kimi adamlarıyla katılmıştı.

Köroğlu bunları binbaşı yaptı. Her birinin emrine bin kişi verdi. Görev bölümü yaptı.

Bu katılmalardan sonra Köroğlu bir mühür kazdırdı. Okur-yazar olmadığı için mühür kullanıyordu. Yol pacını aldığı her kervana mühürlü belge veriyordu. Bu şu demekti; *“Ben Köroğlu... Bu kervandan aslan payımı aldım. Bundan böyle bu kervandan hiç kimse ondalık istemeyecektir. Bu mührü taşıyan kervana sataşanlar cezalandırılacaktır.”*

İlk zamanlarda mühür konusunda terslikler oldu. Köroğlu'na ondalık veren kervanları, başka eşkiyalar da soydu. Bezirgânlar bu durumu Köroğlu'na şikâyet etti. Köroğlu bu eşkiyaları yakalattı. Bozgediğin önünde, bir uyuz eşeğe ters birdirerek dolaştırdı. Eşkiyalardan aldığı paraları bezirgânlara geri verdi. Zaman zaman birkaç eşkiyanın cezalandırılması, Köroğlu'nun ününü artırdı.

Artık Köroğlu Bozgediğe inmiyordu. Sıra kimde ise, Bozgediği tutuyor;

-Köroğlu Ağamın selâmı var. Ondalığını istiyor, diyordu.

Kervancı ondalığı vermeye dünden râzıydı. Şurada burada soyulmaktansa, Köroğlu'na ondalığını verir, kervanı güvenceye alırdı. Onda bir yol pacını vermek istemeyenlerse, güneyden Konya'dan dolaşıyorlardı. Böylece yolları uzuyordu ve Köroğlu'nun güvencesinden uzak, eşkiyalarla uğraşıyorlardı.

Köroğlu zenginlerden aldığı yol pacını yoksullara dağıtmaya başlamıştı. Köylerdeki saygın, dürüst insanlarla görüşüyor, onların verdikleri listeye göre gereken yere, yeterli yardımı yapıyordu. O tam bir yoksul babasıydı.

Nişanlılara, yeni evlilere, yaşlılara, borçlulara; altın, akçe, kumaş, yiyecek dağıtıyordu.

KOÇ KÖROĞLU'NUN KALESİ

Bir sabah Deli Yusuf, Köroğlu'nu çağırır. Köroğlu birkaç binbaşığı yanına alarak Deli Yusuf'un yanına vardı. Elini öptüler. Deli Yusuf:

-Çamlıbel bizim meskenimizdir oğlum, dedi. Bundan sonra buralıyız biz. Yukarıdaki Çamlıbele büyük bir kale yaptır. Ağaçlandır. Suyunu, yolunu düzelt. Ver bakalım sazımı. Bir de telden diyeyim.

Aldı Deli Yusuf:

1/73 Bir yiğit haykırıp meydana girse
Arka verip sığınacak yer gerek
Çamlıbel'e metin kale yapmaya
Kendi yiğit özü metin er gerek

1/74 Hay n'olanda oğlum Ali n'olanda
Zor düşmanı bölük bölük bölende
Padişahın divanına varanda
Dil tutulur dil tutar er gerek

1/75 Sıra sıra koçyiğitler dizersin
Alayları bölük bölük bölersin
Barhaneyi Çamlıbel'e çözersin
Burda sana barınacak yer gerek

1/76 Göğüs gerek arka vererek dağlara
Hizmet edek bahçelere bağlara
Şöhret salmak için nice illere
Şimdi sana kale gerek sur gerek

1/77 Eyvan gerek oturmaya yar ile
Bir de saki mey doldura naz ile
Yiğitlerin kumandasın saz ile
Vermek için yakışıklı ser gerek

1/78 Deli Yusuf tamamladı öğüdü
Sen tamam et yirmibir bin yiğidi
Gözlerim görmüyor suçum ne idi
Öc almaya senin gibi er gerek

Diyerek yirmibir binbaşı, yirmibir bin asker bulundurmasını öğütledi. Öcünü almasını bir kez daha tekrarladı.

(Bir kısım ustalar Köroğlu'nun binbaşı sayısını babasının öğüdüne uyararak yirmibire çıkardığını söyler. Nuh Osman on dört binbaşısı olduğunu söylüyor.)

Köroğlu babasının öğüdünü tuttu. Kentten yapı ustaları, ameleler getirtti. Çamlıbelde büyük bir kale inşaatı başlattı. Ülkenin dört bir yanına adamlar göndererek fidanlar getirtti. Bir de bahçıvan tuttu. Bahçıvan kumarcıymış. Aşık atarak servetini yitirmiş. Beni ancak Köroğlu'nun kalesi temizler, diyerek çoluğunu çocuğunu alıp, Çamlıbele gelmiş. Bu bahçıvan Malatya'dan kayısı, Maraş'tan armut üzüm, Amasya'dan elma fidanları getirterek işe başladı.

.....

Kalenin yapımı da, fidanların büyümesi de Çamlıbeldekilere göre ağırdı ama arada bir Çamlıbele yolu düşen kervancılara göre yapı hızla ilerliyordu.

Artık Köroğlu, Köroğlu olmuştu. Yusuf onu istediği gibi yetiştirmişti. Deli Yusuf, artık bu ortamdan ayrılması gerektiğini düşündü. Köroğlu, babası oradayken rahat hareket edemiyordu. Ona gereken serbestiyi sağlamalıydı. O yörede Deli Yusuf'un bir arkadaşı varmış, onun yanında kalmak istiyordu.

Birgün Köroğlu'nu çağırırdı. Durumu anlattı. Köroğlu, "Peki baba." dedi. Hazırlıklar gizli yapıldı. Bir gün baba oğul, gittikleri yeri söylemeden yola çıktı. O köye gittiler.

Köroğlu babasını istediği yere emanet etti. Onlara da bu sırrı saklamalarını sıkıladı. Çünkü bir yiğit ne kadar sevilirse sevilsin, düşmanı da olurdu. Köroğlu'na kötülük etmek için Deli Yusuf'a, Deli Yusuf'u barındıranlara zarar verebilirlerdi. Onun için bu olayı sır yaptılar.

Köroğlu babasının yanına bir heybe altın bırakıp döndü.

Günler böylece geçip gidiyordu.

ÇAMLİBELİN TAPUSU

Günlerden bir gün, Deli Yusuf'tan haber geldi. Köroğlu, habercinin getirdiği mektubu aldı. Okuma yazma bilmediği için Hoylu Beye uzattı.

-Oku hele ne yazıyor?

Hoylu mektubu okumaya başladı:

-Oğlum Ali, sağlığım yerinde olup kaygılanacak hiç bir şey yoktur... Padişahımız Moskof'la harbe tutuşmuş... Ne duruyorsun? Git devletimize yardım et. Savaşı kazandığında Padişahımız, "Dile benden ne dilerse." der-

se, Çamlıbelin tapusunu iste. Tez ol. Gecikme. Hepinize selâm eder gözlerinizden öperim.

Bu öğüt de Köroğlu'nun aklına yattı. Emir verdi. Hazırlık yapıldı. Atlandılar, silahlandılar. Savaşın olduğu yere doğru yola çıktılar.

Bir hafta sonra savaş yerine vardılar. Köroğlu dolandı, düşmanın arkasına geçti. Moskof'a arkadan vurup, iki ateş arasında bırakmak istiyordu. Oniki telli, yirmidört perdeli, sedefkârî sazını omuzundan çıkardı. Aslan kükremesi gibi gür sesiyle Kırat'ın üzerinde askerlerine kumanda verdi. Bakalım ne dedi:

1/79 Ay batsın ağalar güneş tutulsun
Parladı parladı çalın kılıcı
Oklar gıcırdaşın ayyuka çıksın
Mevlâ'nın aşkına çalın kılıcı

1/80 Durmayın orada kargı kucakta
Dolansın yiğitler köşe bucakta
Bir savaş edelim kelle kucakta
Şehitler aşkına çalın kılıcı

1/81 Koç yiğitler bu yol burda kışlasın
Yılan dili eğri hançer işlesin
Zalim düşman el amana başlasın
Kaçanı göndermen basın kılıcı

1/82 Koç yiğitler melemeli dev gibi
Düşman boyu devrilmeli dağ gibi
Avına dest vurmuş koca bey gibi
Haykırı haykırı çalın kılıcı

1/83 Koç Köroğlu girdi meydan almaya
Nara vurup düşmanına dalmaya
Yemin ettim yeri derya kılmaya
Doldurun denizi basın kılıcı

Deyip bağladı. Sazını omuzuna astı. Kalkanını koluna aldı. Kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırdı:

-Beni seven ardımdan gelsin!

Diyerek Kırat'ı Moskof ordusunun üstüne sürdü.

Köroğlu ve arkadaşları çeşit çeşit seslerle, naralarla, haykırışlarla bir anda Moskof ordusuna dalınca Moskof ordusu duraladı; şaşırıldı. Bu şaşkınlığı

padişah değerlendirdi. Askerlerini peşine taktı, düşmana daldı. İki ateş arasında kalan Moskof ordusu tutunamadı, kaçtı.

Savaşta sonra ordugâhın biraz uzağında Köroğlu mola verdi.

Padişah gerekli görüşmelerden, kabullerden sonra sordu:

-Kimdir bu kullarım, neden el gibi uzakta dururlar? Varın çağırın, tez gelsinler.

Haber Köroğlu'na iletildi. Köroğlu kendisine çeki düzen verdi. Poşusunu çözüp yeniden bağladı, ucunu sağ yanağından aşağı bir arşın sarkıttı. Bıyığını burdu, uçlarını kıvrıp al yanağına oturttu. Kırat'a bindi. Huzura vardı.

Padişah sordu:

-Kimsiniz, necisiniz? Niye el gibi uzakta oturursunuz?

Köroğlu dedi ki:

-Sivas dağının konar göçerleriyiz Hünkârım. El gibi oturuşumuz el olduğumuzdan değil, asker olmadığımızdan. Ordunun yakınında mola verseydim, belki ordunuzun disiplini bozulurdu. Bizim başı bozukları görünce, belki sizin askerleriniz gevşerdi. O yüzden uzak durduk.

Pâdişah:

-Savaşta bize yardım eylediniz. Sağ olun!

Deyince Köroğlu:

-Hep baba oğula mı yardım eder Hünkârım? dedi. Kimi zaman da oğul babaya yardım eder.

Padişah bu akıllı karşılığa gülümsedi :

-Güzel konuşuyorsun... Adın ne?

-Ruşen Ali ...

-Ruşen Ali. Dile benden ne dilersem!

-Sağlığınızı dilerim Hünkârım.

-Sağ ol. Ama başka bir dilek dile.

-Sağlığınızı dilerim Hünkârım.

-Sağ ol yiğidim, ama yardımına bir armağanla karşılık vermek isterim. Dile benden ne dilersem.

-Hünkârım. Biz Sivas Dağının göçebeleriyiz. Sivas Dağında Çamlıbel denilen yerde bir yayla var. Oranın tapusunu dilerim.

Hünkâr buyurdu, kâtip yazdı:

-Sivas Dağı Çamlıbelde, bir insan bağırdığında duyurabileceği en uzak yerlere kadar olan bölgeyi Ruşen Ali'ye armağan ettim.

Padişah kâğıdın altına tuğrasını bastı:

-Başın sıkışırsa bana gel yiğit.

Deyip Köroğlu'nu uğurladı.

Meddahımız:

*-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Sürç-ü lisan
ettikse affola...
Diyerek sandalyesinden indi.*

2. BÖLÜM

AYVAZ HİKÂYESİ

(Burada "AYVAZ KOLU"na başlıyoruz. Köroğlu hikâyesinde Ayvaz; yakışıklılığın, bağlılığın, baba-oğul sevgisinin simgesidir. Köroğlu Ayvaz'ı alıp kaçırmakla, Kasapbaşı'ndan Deli Yusuf'un öcünü alır. Ama Ayvaz'ı öldürmez. Ona öz oğlu gibi davranır.)

Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturarak kahvedeki dinleyicileri süzdü. Omuzuna bir havlu atıp, eline kimi zaman kılıç misâli, kimi zaman saz misâli tuttuğu sopasını aldıktan sonra turna destanıyla hikâyesine başladı:

*Hak, Haak!
Turnam sökün etti Göksun Gölünden
Uçun gedin Pazarcık'tır yolunuz
Tekir Dağı, Ahır Dağı konalga
Korkarsınız arda kalman yalnız.*

*Yaşa telli turnam sen binler yaşa
Çatal koruluktan yolunuz aş
Uğramadan geçmen koca Maraş'a
Hublara bergüzar kalsın teliniz.*

*Maraş'tan beride Devrent dağları
Hoş açılır Çibekirin bağları
Yavru şahan besler Kilis Beyleri
Geçer iken hüsgüt olsun diliniz.*

*Uğramadan geçmen goca Kilis'i
Halep derler şehirlerin ulusu
Gayet zalım derler Halep valisi
Ordan öte açık getsin gözünüz.*

*Hama'lı dolabı kurmuş asıya
Humus derler evliyalar hası ya
Bir çift avcı oturmuşlar pusuya
Bir fendinen yoldurursuz teliniz.*

*Katarınız sıralansın yollarda
Çifte gözcü bulundurun yollarda
Avcılar oturur yüce dağlarda*

Gafil olman gözetleyin yolunuz.

*Neyik derler güzellerin vatani
Gök meydan derler de Şam 'ın sağ yanı
Kadife pazarı, Paşanın Hanı
Kırkları da gidip görün hepiniz.*

*Turna destanını bitirdikten sonra kahveci Şoför Şerif'ten bir çay istedi:
-Oğlum Şerif bir çay ver de boğazımızı yağlayalım!
Kahvecinin getirdiği çaydan bir iki yudum aldıktan sonra dinleyicileri-
ni büyülercesine şiirli bir giriş yaptı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

*-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):*

-Diyeliim!

-Hay haaay!

*Meddahımız çayından bir yudum daha aldıktan sonra Ayvaz koluna
başladı:*

*-Gûş-ı makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan; belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız
şol yerde kalmıştı ki... Koç Köroğlu Çamlıbel kalesinin yapımını bitirmişti.
Görenlerin ağızlarını bir karış açık bırakan kocaman bir kaleydi bu. Bahçede-
ki fidanlar ağaç olmuştu. Bir elma ağacı da birkaç tane çiçek açmıştı. Bahçı-
van şöyle düşündü:*

“Ben bu elmaları yetiştirirsem, Köroğlu’ndan bahşiş alırım. Bunlar bahçenin ilk meyveleri olduğu için değerlidir.”

Bahçıvan, elma ağacının çevresinde dört dönmeye başladı. Sakınan göze çöp değer derler ya, çiçeklerin üzerine ne denli titrediyse de çiçekler dö-küldü. İçlerinden yalnız biri meyveye döndü. Bahçıvan, bütün çabasını bu elmaya harcadı. Eğer bu son elmayı yetiştirirse bahşiş alıp, karısı ve çocukla-ryla yeniden Malatya’ya dönebilirdi. Bu düşünceyle o elmaya kanat gerdi.

Sıcaklar artınca şalvarını çıkarıp dala astı, gölge yaptı. Rüzgârın hızlı estiği zamanlar abasını çıkarıp meyveye giydirdi.

Günler birbirini kovaladı. Elma yavaş yavaş büyüdü. Yeşili kırmızıya döndü. Sap kısmından aşağılara kadar, nokta nokta bir sıra siyah ben vardı. Bahçıvan elmaya ayna tuttu, güneş görmeyen yerlerine gün ışığı verdi. Böylece her yanının kızarmasını sağladı.

Kıpkırmızı olunca elmayı kopardı. Bir tepsiye koydu. Köroğlu’nu ara-maya başladı.

Meğer Köroğlu, Ayvanlı Köşke oturmuş sohbeteymiş. Kaleye uğrak veren iki derviş konuşuyor, Köroğlu ve binbaşılı dinliyormuş:

Sohbetin koyu bir yerinde bahçıvan geldi:

-Düşmanının ömrü bu kadar olsun Köroğlu!

Diyerek tepsiyi Köroğlu’nun önüne koydu. Köroğlu Çamlıbelin ilk meyvesine kıvançla baktı. Sapı uzunca koparılmıştı. Sapının üzerinde yemye-şil iki yaprak duruyordu. Elma kocaman ve kıpkırmızıydı. Sapından tomurcuk yerine doğru bir sıra ben gibi siyah noktacıklar vardı.

Köroğlu elmayı aldı. Elini kuşağına atıp bahçıvana üç altın verdi. Bah-çıvan içinden *“Eyvah!”* dedi, *“Koskoca Köroğlu vere vere üç altın verdi. Bu kadarlık parayla ben Malatya’ya nasıl yerleşirim?”*

Bahçıvan bu düşüncedyken Köroğlu:

-Beni seven benim gibi yapsın, dedi.

Bir anda binbaşılar kuşaklarının arasından keselerini çıkarttılar. Her biri ikişer üçer altın verince bahçıvanın eteği altınla doldu. Bahçıvan durur mu? İki basıp bir sıçrayarak kulübesine döndü. Karısına muştuyu verdi. Karısı bahçıvana kızdı:

-Yahu ne ahmak herifsin. Adam hemen gelir mi? Biraz oralarda oyalan. Belki birkaç altın daha yolunu bulursun.

Bahçıvan yeniden Ayvanlı Köşke seğirtti. Vardı ki Köroğlu elmayı sa-pından tutmuş, binbaşılılarına gösteriyor:

-Ağalar, beyler! Yüzü bu elma gibi kırmızı, bu elmadaki gibi sıra benli bir yiğit tanır mısınız?

Bahçıvan üç-beş altın daha koparmanın aç gözlülüğüyle atıldı:

-Ben tanırım Köroğlu!

-Kim?

-İstanbul'da, Kasapbaşı'nın oğlu Ayvaz?

Köroğlu Kasapbaşı'nın adını duyunca kızgınlıkla bağırdı:

-Ulan bahçıvan! Ayvazı göstermesi senden, alıp kaçırmaması benden. Git hazırlığını gör.

Bahçıvan içinden "Eyvah!" dedi. Bir yüzü ağlar, bir yüzü güler, kulübesine yollandı.

Köroğlu elmayı tepsiye bıraktı.

-Kasapbaşı kimdir, bilir misiniz? diye sordu.

- ...

-Kasapbaşı, Lala Hüseyin Paşanın arkadaşıdır. Babam Deli Yusuf'un gözlerine Lala Hüseyin Paşa mil çektirdi. O sırada İstanbul'un Kasapbaşı da oradaymış. Babam Deli Yusuf ona da yalvarmış. "Kasapbaşı, Paşa seni sever, şu taylorı büyütünceye dek bana izin versin." demiş. Ama Kasapbaşı oralı olmamış. Şimdi fırsat düşmüşken ben ondan öcümü almaz mıyım? İstese, babamın gözlerine mil çekilmesine engel olurdu. Ben onu oğlundan ayırmaz mıyım? Ben bu dağlara barhanemi çözmüşsem, babam Deli Yusuf'un öcünü almak içindir. Şimdi fırsat düşmüşken Kasapbaşı'ndan öcümü almam gerekiyor.

.....

Bahçıvan hışım gibi kulübeye girdi:

-Avrat, bana yol elbiselerimi hazırla, dedi.

-Nereye herif?

Bahçıvan:

-Dur sana bir hikâye anlatayım avrat, dedi; Maraş'ta zengin bir ağanın Agop adında Ermeni bir yanaşması varmış. Ağa da mangala meraklısıymış.

-Mangala ne herif?

-Mangala, bir el genişliğinde iki-üç karış uzunluğunda, kalınca tahtalardan yapılır. Uzunlamasına iki sıra oyuk oyulur. Bu oyuklara boncuk gibi taşlar girdirilip çıkarılarak mangala oynanır. Bir oyun işte... Neyse... Ağa kısmına armağan çok gelir. Ağa kısmının sofrası açık olur. İyiliği gayet bol olur. Bu iyiliklere armağanla karşılık verilir. Ağaya da mangala hediye ederlermiş. Ama gel görelim bizim Agop Efendi her mangalaya bir kusur bulurmuş. Ya tahtasına, ya taşına ya da nakışına bir kusur bulurmuş. Ağa, Agopun bu huyuna içten içe kızarmış ama Agop da haklı olurmuş. Uzatmayalım... Ağa sürülerini çevirmiş, Maraş'ın Ahır Dağına yaylaya çıkmış. Güz gelince yağmurlar başlamış. Yağmurun sicim gibi yağdığı bir gün ağaya bir konuk gelmiş. Bir mangala armağan etmiş. Ağa bakmış ki mangala çok güzel. Hiç kusuru yok. Hemen Agopu çağırılmış:

-Agop!
-Buyur Ağam!
-Bak bakalım, şu mangala nasıl?
Agop evirmiş, çevirmiş; kusur bulacak yeri yok, ama Agop da bir kusur bulacak ya... Sonunda demiş ki:
-Ağa mangala iyi, güzel. Ah bir de bunun taşları Aksu'yla Ceyhan'ın karıştığı yerden olacaktı ki... Bak o zaman sen bunun tadına...
Ağa sinirlenmiş:
-Kalk lan Agop, demiş. Hemen beygirine bin. Aksu'yla Ceyhan'ın karıştığı yerden taşları topla, gel.
Agop kalkmış... Yağmur sicim gibi... Hava soğuk... Vakit gece... Beygirine binmiş, titreye titreye Ahır Dağından inmeye başlamış. Ovaya indiğinde gün ışımış. Bir köyün içinden geçerken Agop'u tanımışlar:
-Agop Efendi, ulan bu yağmurda nereye böyle yavrum, demişler.
Agop demiş ki:
-Ahır Dağının başında bir bok yedim, Aksu'yla Ceyhan'ın karıştığı yere ağzımı yumaya gidiyorum.
Bahçıvanın karısı sözün nereye geleceğini merakla dinliyordu.
-Yahu kısa kes şu hikâyeyi. Ne oldu? Nereye gidiyorsun?
Bahçıvan olanları anlattı.
-Ben de bir bok yedim. Ağzımı yıkamaya İstanbul'a gidiyorum.
-İyi ama sen ne Ayvaz'ı tanırırsın, ne de İstanbul'u gördün...
-Haklısın...
-Herif, var Köroğlu'na derdini anlat. O da bir adam sonunda.
Bahçıvan düşündü:
-Ben ona işin doğrusunu yolda anlatırım. İzin verirse dönerim. Vermezse birlikte giderim. Koca Köroğlu'yla yola gitmişim, Allah'tan daha ne isterim.
Alalım Köroğlu'ndan haberi:
Köroğlu seyisine emretti. Kırat'ı Kayseri eşeği gibi boyattı. Kırat'ın tanınacağı kalmadı. Köroğlu bir kıl aba, bir kıl şalvar giydi. Beline Kirmânî kılıcını astı. Bir tarafına gürzünü bağladı. Omuzuna oniki telli, yirmidört perdeli, sedefkârî sazını astı. Kürdûvâri (Kürtvâri) bir maşlağı omzuna aldı. Keçe külahına Acem'in poşusunu yedi dolam doladı, ucunu bir buçuk arşın sarkıttı. Beline Acem işi bir kuşak bağladı. Kuşağın birinci katına altın kesesini, ikinci katına tabakasını, üçüncü katına emziğini (ağızlığını), dördüncü katına çakmağını, beşinci katına kavımı, altıncı katına yılan dili eğri hançerini, yedinci katına birinin üzerinde **KÖROĞLU**, ötekinin üzerinde **ALİ** yazılı mühürlerini koydu. Ayağına yedi körüklü çizmelerini giydi. Bıyığını aşağı doğru sarkıttı. Oldu bir Kürdoğlu. Görenler ne Kırat'ı, ne de Köroğlu'nu tanıyamazdı.

Köroğlu, askerlerini, binbaşılarını topladı. Kayseri eşeği gibi boyadığı Kırat'a bindi. Omuzundan oniki telli, yirmidört perdeli sedefkârî sazını çıkardı. Sazla kumanda verdi:

2/1 Atıma binem de gidem yabana
Belki kar yağıp da yollar kapana
Beşyüz öveç tembih ettim çobana
Yedirin beylere ta ben gelene

2/2 Atıma binem de gidem Kozan'a
Bir düzen vereyim yoldan azana
Altmış okka pirinç güccük kazana
Yedirin beylere ta ben gelene

2/3 Tokat kervanından aldım bakırı
İncitmeyin fukarayı fäkiri
Tuna seli gibi boz arakıyı
İçirin beylere ta ben gelene

2/4 Bizim vatanımız Çamlıbel dağı
Tuluk tuluk gelsin Helete yağı
Askerime yetmez Besni'nin bağı
Yedirin beylere ta ben gelene

2/5 Deli Yusuf Köroğlu'nun babası
Durağımız Çamlıbelin tepesi
Kırat kırat gelsin kıraç arpası
Yedirin atlara ta ben gelene

Deyip bağladı.

Binbaşılarda, askerlerle helalleşti. Kalenin kumandasını Hoylu Beye verdi:

-Ben gelene kadar buyruk Hoylu Beyden çıkacak, dedi.

Köroğlu bahçıvanı aldı.“*Al Allah kulunu, zaptıyla delini.*” deyip yola düştüler. Bir sigara içimlik yere kadar gittiler. Köroğlu kuşağının arasından tabakasını çıkardı. Bir sigara sardı. Eyerin üzerinde çakmak taşıyla kavı tutuşturmaya uğraşırken bahçıvan söze girdi:

-Köroğlu izin verirsen bir hikâye anlatayım da dinle, dedi.

-Anlat bakalım bahçıvan. Yolda yarenlik iyi olur. Vakit geçer.

Bahçıvan anlatmaya başladı:

-Adamın biri bir karış derinliğindeki küçük bir suda balık avlıyormuş. Öyle suda balık olur mu? Olmaz. Olmaz ama adam oltasını suya atmış, bekliyormuş. Zamanın padişahı, veziriyle tebdil-i kıyafet eylemiş, oradan geçiyormuş. Adamı öyle görünce, “*Burada balık olur mu ki olta attın?*” diye sormuş. Adam da, “*Rızık verici Allah!*” demiş. Padişah demiş ki, “*Ben bu ülkenin padişahıyım. Oltana ne takılırsa bana getir, o takılan şeyin ağırlığıınca altın vereyim.*” Padişahla vezir gitmiş. Adam olta atmaya sürdürmüştü. Sonunda oltaya, ortası delik bir kemik parçası takılmış. Adam kendi kendine demiş ki, “*Padişah bana oltana ne takılırsa getir demişti. Balık diye ayırım yapmadı. Oltama kemik takıldı, ben de kemiği götürüyüm.*” Kemik parçasını almış, doğru saraya varmış. Padişaha durumu açıklamış. Padişah haznedarını çağırmış: “*Bu adama, şu kemiğin ağırlığıınca altın ver.*” demiş. Adama haznedar gitmiş. Haznedar kemiği terazinin bir kefesine koymuş. Karşıdaki kefeye iki altın atmış, terazi dengeye gelmemiş. Bir avuç altın atmış, kemik yine ağır gelmiş. Bir kürek altın atmış, yine kemik ağır gelmiş. Beş-on kürek daha atmış, yine kemik ağır gelmiş. Bir çuval altın koymuş. Yine kemik ağır gelince, haznedar telaşlanmış. Koşup durumu padişaha anlatmış. “*Aman padişahım bu işe bir çözüm bul, yoksa hazinenin hepsini adama vereceğiz.*” demiş.

Padişah akıldânelerini çağırmış. Durumu anlatıp, çözüm istemiş. İçlerinden biri kemiği inceledikten sonra demiş ki; “*Padişahım bu kemik, gözün çevresindeki kemik... İnsanoğlunun gözü doymaz. İnsanoğlunun gözünü bir avuç toprak doyurur. O yüzden cenazeyi gömerken birer avuç toprak atarız. Bu kemiğin üzerine bir avuç toprak atarsak, bu terazi dengeye gelir.*”

Padişah, akıldanesinin dediğini yapmış. Kemiğin üzerine bir avuç toprak atınca terazi dengeye gelivermiş.

Köroğlu:

-Sahiden de bahçıvan, insan oğlunun gözü doymaz, dedi.

Bahçıvan:

-Benim de gözüm doymadı Köroğlu, deyip sıkıntısını açtı. Bir etek bahşiş aldım gene gözüm doymadı, bir daha Ayvanlı Köşke vardım. Üç-beş altın daha yolumu bulayım dedim. Başıma belayı aldım.

-Ne belâsı bahçıvan?

-Ağam kızma da sana işin doğrusunu anlatayım. Ben Ayvaz’ı hayatımda görmedim. İstanbul’a da hayatımda gitmedim.

Köroğlu Kırat’ın gemini çektir, durdurdu:

-Ne demek ulan bu? Yalan mı söyledin yoksa?

-Yalan değil Ağam. Biz Malatya’da aşık oynarken, aşığımız cuk otursun diye “*Ayvaz başı için!*” der, aşığımızı öyle atardık. Ayvaz’ı görmüşlüğüm yok. Ama duyardık ki İstanbul’da, Üsküdar’da Kasapbaşı’nın Ayvaz adında bir oğlu varmış. Üsküdarın bütün kadınları, kızları Ayvaz’ın yüzünü görmek

için ondan alış veriş yaparmış. Kasapbaşı da Ayvaz'ın yüzünü hiç göstermemiş. Dar bir delikten Ayvaz eti verir, parayı almış. Kızlar, kadınlar, Ayvaz'ın yalnız bileğine kadar elini görmüş.

Bahçıvan boynunu büktü:

-Durum böyle Koroğlu Ağam! İzin ver ben döneyim.

Koroğlu düşündü. Bu adamın kendisine yararı olmazdı. Üstelik kendisine ayak bağı olurdu.

-Pekey bahçıvan. Sen kaleye dön, amma bir daha yalan söyleme!

Bahçıvan, bir daha yalan söylemeyeceğine yeminler ederek kaleye döndü.

Bahçıvanın işi, bizim Keloğlan'ın işine benzedi:

Vakti zamanında Keloğlan'ın biri, ağanın birinin yanında azaplık yapıyormuş. Keloğlan değirmene git... Keloğlan bahçeye git... Keloğlan tarlayı sür... Keloğlan bakmış ki hayat zor. Kendi kendine demiş ki, "*Ulan kel kafa, şu ağanın kızını kandırırsan, onunla evlenirsen, bu dünyada sana yok yok.*"

Keloğlan, fırsat kollamaya başlamış. Birgün tarlada ekin biçerken, atıyla ağa gelmiş. Keloğlan birden kendini yere atmış. Karnı sancılanmış gibi numara yapmaya başlamış. Kâhya, Keloğlan'la ilgilenmiş. Aman Keloğlan, yaman Keloğlan... Keloğlan danalar gibi bağırıyor...

Keloğlan demiş ki, "*Bu dert benim rahmetli babamda da vardı. İlacı köyde. Ağam atını versin de ilacı alıp geleyim.*"

Kâhya durumu ağaya anlatmış. Ağa demiş ki:

-Ulan bu kel bok ölür mölür de başıma bela olur. Alsın atı da çabucak gidip gelsin.

Keloğlan sancılana sancılana ata binmiş.

-Ağam oldu olacak şu kırbacını da ver. At kısmı kırbaçtan alır, demiş.

Ağa kırbacı da verince Keloğlan yola koyulmuş. Doğru ağanın evine varmış. Köylük yerde 2-3 günde bir ekmek yapılır. O gün de ağanın evinde ekmek yapıyorlarmış. Keloğlan fırtına gibi avluya dalmış. Gümüş kabzalı kırbacı tanık olarak uzatmış:

-Ağam beni haberci gönderdi. Aha da kırbacı... "*Ya avradı, ya kızı al getir.*" dedi, demiş.

Kadın bakmış; at ağanın atı, kırbaç ağanın kırbacı, Keloğlan ağanın azabı; inanmış.

-Kızım, elim kolum hamur. Hadi sen git, demiş.

Kız Keloğlan'ın terkine binmiş. Keloğlan atı, tarlanın ters yönünde sürmeye başlamış. Kız demiş ki, "*Aman Keloğlan şaşırдың mı? Tarla o yanda değil.*" Keloğlan'ın yalanı tükenir mi?

-Kız senin haberin yok ahmak.... Baban buradan bir tarla aldı. Şimdi onun ekinini biçtiriyor.

Biraz daha gitmişler. Ortalık ıssızlaşınca kız içinden, “*Eyvah! Bu Keloğlan beni kaçırdı.*” demiş. Kız düşünmüş, taşınmış. Kafasından bir düzen kurmuş.

-Keloğlan beni kaçırdın mı? diye sormuş.

Keloğlan böbürlenerek konuşmuş:

-Öyle oldu ağamın kızı.

-Ahmak Keloğlan. Benim gönlüm zaten sendeydi. Beni kaçırmaya ne gerek vardı. Babamdan isteseydin ben sana varırdım. Neyse... Olmuş işin yanlışı olmaz. Yoruldun, terledin. Şu ırmağa gir yıkan da ne yapacaksan ondan sonra yap.

Keloğlan sevincinden bir anda tulum (tuluk) çıkmış. Balıklama suya atlamış. Bir o yana bir bu yana şap şup kulaç ata dursun, kız Keloğlan’ın elbiselerini aldığı gibi ata atlamış, “*Ver elini anamın evi!*” deyip atı kırbaçlamış.

Keloğlan bir bakmış ki, kız ata binmiş kaçıyor. “*Eyvah!*” diye dövünmüş. Kafasında iki tel saçı varsa, onları da yolmuş. Elleriyle ayıp yerlerini örtmeye çalışarak sudan çıkmış.

Meğer oralarda bir kınalı keklik güzel güzel ötermiş. Tilkinin biri kekliğe yaklaşmış. Demiş ki:

-Keklik kardeş, senin gözlerini kapatıp da ötüşün var ya, ben ona vurgunum. Bir öt de dinleyeyim.

Keklik kanmış. Gözlerini kapatıp ötmeye başlamış. Tilki sıçradığı gibi kekliği yakalamış. Dişlerinin arasına almış. Keklik son çare olarak demiş ki, “Tilki kardeş, sen beni yiyeceksin, bundan kurtuluş yok. Hiç olmazsa Yarabbi şükür dedikten sonra ye.”

Tilki, “Yarabbi şükür...” derken ağzı açılmış. Keklik, “pırrr” diye uçup kayanın tepesine konmuş. Tilkiden canını güç kurtaran keklik:

-Ulan bir daha uykusu gelmeden gözlerini kapatanın...

Deyip sövmüş.

Avını ağzından kaçıran tilki:

-Bir daha karnı doymadan yarabbi şükür diyenin

Deyip sövmüş.

Keloğlan da saklandığı yığın çalısının ardından fırlayıp:

-Ulan bir daha cenabet olmadan çimenin...

Deyip sövmüş.

Bahçıvanın işi de Keloğlan’ın işine benzemiş. “Bir daha tanımadığım adama sahip çıkarsam...” diyerek Çamlıbele dönmüş.

AYVAZ

Köroğlu günlerce yol aldı. Kimi zaman aç, kimi zaman tok oldu.

İstanbul'a yakın bir yere gelmişti.
İbrahim Ağa Çayırına gelince çobanın biri seğırtip geldi. Kırat'ın dizginine yapıştı:

-Bir kuzu kesmeden seni göndermem Ali Ağa! dedi.

Köroğlu içinden, "Eyvah! dedi, bu çoban beni tanıyor." Köroğlu sordu:

-Ulan çoban ben kimim?

-Seni kim tanımaz Ağam? Sen Bermahbupoğlu Ali Ağasın.

Köroğlu derin bir soluk aldı. Demek ki çoban kendisini bir ağaya benzetiyordu. Bozuntuya vermedi:

-Aferin çoban. İyi tanıdın, dedi.

Çoban, ağasına ikramda bulunmak isteğıyle sordu:

-Bir kuzu keseyim mi Ağam?

-Kes bakalım.

Çoban kuzuyu kesti. Köroğlu karnını doyurdu. Karnı doyan ve dinlenen Köroğlu çobana bahşisini verdi. Atına atladı. İstanbul'a doğru yola çıktı.

Köroğlu, Bermahbupoğlu Ali Ağanın zengin olduğunu duymuştu. Ali Ağanın yüzlerce sürü koyunu, keçisi vardı. Köroğlu kendini İstanbul'da Bermahbupoğlu Ali Ağa olarak tanıtmaya karar verdi.

.....

Sonunda Köroğlu İstanbul'un Üsküdar semtine vardı. Sokakta çelik deynek oynayan çocuklara Ayvaz'ın babasının evini sordu:

-Lo çocuklar, Kasapbaşı'nın evi ne yanda?

Çocuklar soruyu soran adama baktı; omuzlarında çarşaf kadar geniş sırmalı maşlah; maşlahın altında kıl aba, kıl şalvar; belinde acem kuşağı, ayaklarında toz toprak içinde yedi körüklü çizmeler... Çelliği deyneğı bırakıp Köroğlu'nun çevresini aldılar. Çocuklardan biri öne düşüp, Köroğlu'nu Kasapbaşı'nın evine getirdiler.

Çocuklar Köroğlu'nun Kürdübâri giyimini o denli yadırgamışlardı ki, yanından ayrılmak istemiyorlardı. Köroğlu Kasapbaşı'nın evinin kapısını çalacak ama çocuk başı Deli Omar gibi, peşinde bu kadar çocuk varken Ayvaz'ın karşısına nasıl çıkardı?

Köroğlu elini kesesine attı. Bir avuç bozuk para çıkarıp, uzağa doğru fırlattı:

-Lo çocuklar, şu paraları kapın da şeker meker alın, dedi.

Çocuklar Köroğlu'nun fırlattığı paraları kapışmak için koştu. Yalnız kalan Köroğlu, Kasapbaşı'nın evinin kapısını çaldı. Az sonra yakışıklı, boylu poslu bir genç kapıyı açtı.

-Buyur Ağa!

Köroğlu içinden “*Ulan bahçıvan, dediğin kadar varmış.*” dedi.
-Buyuran sağolsun yeğen. Kasapbaşı’nın evi burası mı?
-Burası....
-Lo sen Ayvaz mısın gurban?
-Ben Ayvaz’ın hizmetçisiyim. Ayvaz Ağa yukarıda.
Köroğlu düşündü: “*Ayvaz’ın hizmetçisi bu kadar yakışıklıysa, kimbilir Ayvaz ne kadar yakışıklıdır?*”
Hizmetçi sordu:
-Sen Ayvaz Ağamla mı konuşacaksın?
-He gurban.
-Kim geldi derse ne diyeyim?
-Bermahbupoğlu Ali Ağa...
Hizmetçi gitti. Yukarıya çıkıp Ayvaz’a durumu bildirdi:
-Bir dağlı Kürt gelmiş, seninle görüşmek istiyor, dedi.
-Adı neymiş? Kimmiş?
-Bermahbupoğlu Ali Ağaymış...
-Yaa! Şu zengin yoz tüccarı Ali Ağa... Yaylalarda yüzlerce sürüsü varmış. Adını çok duydum.
Ayvaz kalktı. Merdivenin başına dineldi. Aşağıya doğru seslendi:
-Hoş geldin Ali Ağa! Yukarıya buyur hele!
Köroğlu Ayvaz’a baktı. Gerçekten de Çamlıbeldeki o elma gibi kırmızı yanaklı bir delikanlıydı. Çocukluktan yeni çıkmış, genç irisi biriydi. Köroğlu içinden, “*Peh Maşallah!*” dedi. “*Ulan bahçıvan, Çamlıbele varınca eteğini altınla dolduracağım.*”
Köroğlu Ayvaz’ın gücünü de sınamak istedi:
-Lo gurban, uzaktan gelmişem. Yorulmuşam. Yaş da ilerlemiş. Dizlerim ağrıyor. Elimden tut da yardım et.
Ayvaz elini Köroğlu’na uzattı. Köroğlu inat eden keçiler gibi ayağının birini merdivenin birinci basamağına dayadı. Ayvaz Köroğlu’nu hafifçe çekti. Köroğlu’nun ayağı merdivende... Köroğlu kımıldamadı bile. İkinci hamlede Ayvaz Köroğlu’nu öyle bir çekti ki, Köroğlu kuş gibi havalandı. Bir anda kendini merdivenin en üst basamağında buldu. Köroğlu, Ayvaz’ın bu kadar güçlü olmasına sevindi. “*İşte Çamlıbele yakışır bir yiğit.*” dedi.
Ayvaz Köroğlu’nu buyur etti. Köroğlu yerdeki döşeklerin en kalınına varıp, tek dizi üstüne, yelesi aslan misâli oturdu. Hizmetçinin höbeli fincanla getirdiği kahveyi iki hüpürdetmede bitirdi.
Hizmetçi nargile basmaya giderken sohbet de başladı:
-Ağa, sorması ayıp olmasın, ne için geldin İstanbul’a?

-Elli-altmış sürü davar getirdim, satıp paraya çevireceğim. Bizim oralarda töre böyledir gurban. Ağalık vermeyinen, beylik kökten sürmeyinen olur. (Köroğlu açıkladı.)

-Yani, beylik babadan oğula kök sürmeyinen olur. Ağalık ise vermekle, akıtmakla olur. Irgat para bekler; öksüzler yoksullar para bekler, hısım akraba para bekler. Bunlara para vereceksin. Paramız kalmadı mı, böyle elli-altmış sürü satarız, parasını harcarız. Kasapbaşı yok mu?

-Babam İstanbul yakasına geçti. Yarın ya da ertesi gün döner. Dönünceye kadar biz seni konuk ederiz.

-Pekey gurban.

Meğer o gün Ayvaz arkadaşlarına şölen veriyormuş. Kasapbaşı evde olmayınca, şölen yeri olarak bahçeyi seçmişler.

Hizmetçiler hazırlığa başladılar. Akşam olup hava kararmaya başlayınca, Ayvaz'ın arkadaşları birer ikişer gelmeye başladı.

Gelen bakıyor ki, Ayvaz'ın yanında iri yarı bir Kürt, tek dizi üstünde yeledi aslan misâli oturuyor.

Konuklarının gelmesi tamamlanınca Ayvaz Köroğlu'nu tanıttı:

-Arkadaşlar, bu arkadaşta Bermahbupoğlu Ali Ağa derler. Bize davar satmaya gelmiş.

Köroğlu'nun görünüşü İstanbul giyimine o kadar yabancıydı ki, gençler gülmekten kendilerini alamıyordu.

-Davarların da iyi mi Kürdoğlu, diye sordu biri.

-Eyi ya gurban! Yayla otuyla beslenen hayvanın eti lezzetli olur. İçlerinde bir de dört boynuzlu bir koç var.

Ayvaz heyecanla atıldı:

-Dört boynuzlu koç mu?

-He gurban.

-Bir kafada dört tane boynuz mu var?

-He vallah... Onu sana armağan edeyim.

Ayvaz sevindi.

Köroğlu:

-Oğlum Ayvaz, dedi, burası içki meclisi. Olur ki, içer sarhoş olurum. Sonra da sözümünden dönerim. Getir bir kağıt da senet yazalım. Ne demişler, "Hatırda kalmaz da satırda kalır."

Ayvaz bir kağıt getirdi Köroğlu dedi ki :

-Benim okur yazarlığım yoktur. Sen yaz, ben möhür basayım. Yaz! "Dört boynuzlu koçu Ayvaz'a verdim."

Ayvaz yazdı, Köroğlu kuşağının arasından **ALİ** mührünü çıkarıp kâğıda bastı. Köroğlu'nun adı Ali olduğu için mühürde de Ali yazıyordu. Ayvaz

da mühürdeki Ali'nin, Bermahbupoğlu Ali olduğunu sanarak kâğıdı kuşağının arasına soktu.

Köroğlu:

-Lo gurban yandık tutuştuk. Verin hele şundan iki tas içeyim.

Sofranın ortasına bir teşt rakı konmuştu. İçinde altın bir tas yüzüp duruyordu. Ayvaz kollarını sıvadı. Altın tasla Köroğlu'na rakıyı uzattı. Köroğlu içti. Sonra ötekiler içmeye başladı.

Köroğlu maşlahın altındaki sazının tellerini hafifçe tıngırdatınca gençlerden biri:

-Kürdoğlu sazın da mı var ne? diye sordu .

-He gurban.

-Çalar mısınız?

-Çalmasına çalarım da gurban, benim sazım kürdübârî çalar. Siz anlamazsınız. Ayvaz sazını versin de onunla çalayım.

Ayvaz arkasında dayalı duran sazını Köroğlu'na verdi. Köroğlu sazı aldı. Evirdi, çevirdi.

-Lo Ayvaz, ne güzel saz bu, dedi. Sesi de eyi mi ola?

Tellerini ayarladı. Perdelerde gezinmeye başladı. Sonra kesik makamdan aldı. Köroğlu, bakalım ne dedi:

Çayıra getirdim yozu

Ayvaz kimden aldın sazı

2/6 Saz pahası yirmi yozu

Al Ayvaz'ım ver evladım

Ayvaz güldü:

-Yok Kürdoğlu. Sazım satlık değil, dedi.

Bunun üzerine Köroğlu bir daha aldı:

Yücelerden gelir soyun

Gel eyleme bana oyun

2/7 Saz pahası elli koyun

Al Ayvazım ver evladım

Ayvaz yine satmadı. Köroğlu üsteledi:

Ayvaz bana ver bu sazı

Sensin yiğitler zorbazı

2/8 Yüz koyun sazın pahası

Al Ayvaz'ım ver evladım

Ayvaz şaşkınlıkla sordu:

-Yüz koyun mu?

Köroğlu aslı yok yaylasındaki koyunları bol keseden dağıtıyordu:

-He gurban! Yüz koyun.

-Sattım gitti!

-Yaz gurban. Senedin altına ekle. Olur ya, insanoğlu çiğ süt emmiştir.
Belki vaz geçerim.

Ayvaz senedin altına saz pahası yüz koyunu ekledi, Köroğlu “**ALİ**”
mührünü bastı.

Ayvaz’ın arkadaşlarından biri Köroğlu’na takıldı:

-Kürdoğlu!

-He gurban?

-Kafan iyi mi?

-Eyi gurban.

-Bir saza yüz koyun veren kafanın neresi iyi?

-Bizim kafa kürdüvâridir yeğen. Yüz koyun da verir, bin koyun da...

Ben senet verdim mi?

-Verdin.

-Eh... Gerisinden korkma.

Köroğlu Ayvaz’a:

-Oğlum Ayvaz, dedi, hele bir tas daha doldur.

Ayvaz altın tasla teştten rakıyı aldı. Köroğlu’na uzattı.

Köroğlu rakıyı içti. Sazı yeniden kucağına aldı. Görelim ne söyledi:

Ayvaz bana ver bu tası

Sensin yiğitlerin hası

2/9 Yüz koyun tasın pahası

Al Ayvazım ver evladım

Ayvaz “*Satmam.*” dedi, Köroğlu üsteledi.

Ayvaz sen bu tasta vazgeç

Dolusuyla sen bize geç

2/10 Yüz koyun, sekiz yüz öveç

Al Ayvazım ver evladım

Ayvaz yine satmadı. Bunun üzerine Köroğlu tasın pahasını artırdı:

Ayvaz bu tas benim olsun

Bahçeni sümbül bürüsün

2/11 Çevir Kürdün bir sürüsün.

Al Ayvaz’ım ver evladım.

Deyince Ayvaz kabul etti.

-Sattım Ağa! dedi.

Senet yeniden çıkarıldı. Yazıldı. Köroğlu, altına “**ALİ**” mührünü bastı.

Ayvaz yavaş yavaş Köroğlu’na ısınıyordu. Köroğlu’nun bol keseden dağıttığı
koyunlar, Ayvaz’ı Köroğlu’na yakınlaştırıyordu. Bunu sezen Köroğlu sevindi.
Sevincini saza döktü:

Seni Haktan dilemişim

Varım sensin Kasaboğlu

2/12 Arş-ı asumana çıktı.
Zarım sensin Kasaboğlu

Seni bana veren Haktır.
Kerimdir ihsanı çoktur
2/13 Senden gayri yiğit yoktur
Canım sensin Kasaboğlu

Kürdoğlu der acem acem
Elif dizer be'dir hecem
2/14 Hem ustamsın hem de hocam
Ustam sensin Kasaboğlu

Deyip bağladı.

İçki âlemi o gece geç saatlerece sürdü. Sabaha karşı dağıldılar.

KÖROĞLU TEHLİKEDE

Ayvaz'la Köroğlu odalarına çekilip uyuya dursunlar, alalım haberi gençlerden:

Ayvaz'la Köroğlu'ndan ayrılan gençler at üstünde giderken biri dedi ki:

-Kürdoğlu'nun Ayvaz'a düşkünlüğünü gördünüz mü?

-Görmez olur muyuz? Yok sazına türkü söyledi, yok tasına türkü söyledi... Bu adam hoşuma gitmedi. Bu adam tehlikeli biri... Ayvaz'a bir kötülük eder diye korkuyorum.

Gençler atları durdurdu. Kafa kafaya verip konuştular. Yarın akşamki içki aleminde Köroğlu'nu öldürmeyi kararlaştırıp dağıldılar.

Ertesi akşam Çamlıcanın eteklerinde küçük bir mağaraya sofrayı kurdular. Ortaya teştle rakıyı koydular. Köroğlu'nun bir sürü koyuna Ayvaz'dan satın aldığı tasla lıkır lıkır içmeye başladılar.

Ayvaz sohbeti açtı?

-Kürdoğlu?

-Ne var lo?

-Sen niye böyle bol keseden koyun dağıtıyorsun?

Köroğlu güldü. Fırsatı kaçırmayıp Ayvaz'ın nabzını yokladı:

-Birincisi çok zenginim. Denizden bir tas su almakla deniz eksilir mi? Eksilmez... Benim malım mülküm de Yaradan'a şükür, öyle. İkincisi, başımızda bir Köroğlu belası var.

-Köroğlu mu? diye atıldı Ayvaz.

Ayvaz, "Köroğlu" ile ilgilenmişti. Köroğlu devam etti:

-He gurban. O Koroğlu Çamlıbelde Bozgediğe dikilir, “Aç kurtların ondalığını verin!” diye nara vurur. Herkes de ondalığını bırakır. İşte, malımı Koroğlu yiyeceğine eşe dosta dağıtırim daha eyi.

Ayvaz:

-Nasıl biri bu Koroğlu? diye sordu.

-Nasıl biri olacak. Senin benim gibi bir adam. Kendimi övmüş olmuyım, bir çalım bana benzer. Kafası kümbet gibi, alnının çatı bir karış, gözleri bakır tas gibi, kaşları dört parmak eninde. Göğsü taraba tahtası gibi, nefes alıp verdikçe kalaycı körüğü gibi “Harr! Harr!” eder. Kolları çınar dalları gibi, sırtı ekmek tahtası gibi. Aha böyle benim gibi tek dizi üstüne yeledi aslan misâli oturur. Heybetli bir adam. Kurnaz mı kurnaz. Kafasında kırk tilki dolaşır da kuyrukları birbirine değmez. Koroğlu'nun düzenine kimsenin aklı ermez. Amma gurban, yiğidi öldür hakkını ver, Koroğlu yoksul babasıdır. Zenginden alır yoksula verir. Sivas dağının Çamlıbeline kale yaptırmış, akşama kadar dervişler, yoksullar, hastalar, başlık parası ödeyemeyenler girip girip çıkar. Sonra elinin altındaki askerleri öyle ayrımsız yönetirmiş ki, kalede kimse kimseyle dargın değilmiş. Bu Koroğlu'nda şirinlik muskası mı varmış neymiş, herkes Koroğlu'nu severmiş. Halbuki benim gibi onun da okur yazarlığı yokmuş. Benim gibi o da möhür kullanırmış. Aslını sorarsan, Koroğlu'nun babasının gözüne mil çekmişler. Koroğlu da sebep olanlardan oç almak için dağa çıkmış.

Ayvaz güldü:

-Yahu Kürdoğlu, sen adamın iyisini anlattın. Babasının öcünü almak için dağa çıktıysa...

-Öyle lo...

-Kimsenin ırzında, namusunda gözü yoksa...

-Öyle lo...

-Kervancılardan aldığı yoksullara veriyorsa...

-Vallah öyle...

-Daha bundan iyi adam mı olur?

-Lo gurban eyi güzel söylüyon da, bizi de zenginden saydıkları için, bizim işimize gelmiy. Allah hayrını versin Koroğlu'nun! Tası doldur hele gurban. Bırakın Koroğlu'nu, biz eğlenmemize bakalım.

Ayvaz tası doldurdu. Koroğlu'na uzattı. Koroğlu Ayvaz'ın yüzünden aşağı inen benleri inceliyordu. Benler yanağından aşağı iniyor, gömleğin yakası görünmesine engel oluyordu. Kimbilir belki de göğsüne dek iniyordu. Tası aldı, köz gibi boz rakıyı içti. Sazını kucağına aldı. Bakalım ne söyledi:

Çöz düğmelerin birini

Seyredem sıra benini

2/15 Anlatam meth-ü şanını

Hele düğmeler düğmeler

Ayvaz, gömleğinin düğmelerinden birini çözdü. Bir ben daha göründü. Köroğlu devam etti:

Çöz düğmenin ikisini
Görem Kırat terkisini
2/16 Seyret çakal tilkisini
Oğlum düğmeler düğmeler

Ayvaz, iki düğme daha çözdü. Benler Ayvazın göğsüne doğru iniyordu. Köroğlu bir daha aldı:

Çöz düğmenin bir kaçını
Seyredem koynun içini
2/17 Bağışla Kürdün suçunu
Hele düğmeler düğmeler

Ayvaz gömleğinden birkaç düğme daha açtı. Ayvaz'ın arkadaşlarından bir kısmı işaretle konuştular; *"Bak, bak! Görüyor musun? Bu Kürdoğlu Ayvaz'a yeşilleniyor. Bu herifin niyeti kötü. Gelin şunu öldürelim."*

Ayvaz'ın arkadaşlarından bir kısmı da, Ayvaz'ın açılan göğsüne dalmıştı. Köroğlu bu bakışlardan rahatsız oldu. Ayvaz'a böyle bakılması canını sıktı. Aldı sazı eline:

Döşünde benler kaynaşır
Suda balıklar oynaşır
2/18 Görenin gözü kamaşır
Oğlum düğmele düğmele

Ak giyer sırma bürünür
Saçağı yerde sürünür
2/19 Olmayan buna yerinir
Oğlum düğmele düğmele

Ayvaz düğmelerini vurmaya başladı. Köroğlu sazın üzerine yumulmuş, söyledikçe söylüyordu:

Kürdoğlu buna övünür
Yanar yüreği gövünür
2/20 Yaramaz göze görünür
Oğlum düğmele düğmele

Deyip bağladı. Ayvaz da düğmelerini vurmuştu. Birer tas daha rakı içtiler.

Gençlerden biri Ayvaz'ı dışarıya çağırdı. İki birlikte çıktı. Ayvaz'a arkadaşı dedi ki:

-Bak Ayvaz! Sen bizim kardeşimizsin. Bizi yanlış anlama. Bu Kürdoğlu belli ki sana göz koymuş.

-Yahu nereden çıkarttın bunu. Adam safın biri.

-Ne safı Ayvaz! Sazını aldı, tasını aldı, düğmelerini çözdürdü. Bu adamın niyeti kötü. Biz bu adamı öldüreceğiz. Yolumuzdan çekil.

-Yahu nasıl olur? Kürdoğlu benim konuğum. Döşeğime oturmuş adama nasıl kötülük ederim?

Ayvaz ne denli direndiyse de arkadaşına anlatamadı. Sonunda Ayvaz istemeye istemeye onayladı.

Meddahımız, “Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kalmakta...” diyerek sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak her birinden yirmi beşer, ellişer kuruş para topladıktan sonra masanın üzerindeki sandalyesine çıkıp oturdu. Dinleyicilerin ilgilerini sınamak için sordu:

-Nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırdılar:

-Gençler Köroğlu’nu öldürecek!

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Ayvaz’ın arkadaşları Köroğlu’nu yanlış anlamış, Ayvaz’a kötülük yapacağını sanmıştı. Bu nedenle Köroğlu’nu öldüreceklerdi.

Meddahımız biraz önce anlattıklarını özetledikten sonra hikâyesini anlatmayı sürdürdü:

Ayvaz’ı dışarıya çağıran delikanlı Köroğlu’nu öldüreceklerini, bu işe kendisinin karışmamasını söyledi. Ayvaz ne kadar karşı çıktıysa da delikanlı dinlemedi. Delikanlı mağaraya girdi.

Köroğlu sabırsızlıkla onları bekliyordu. Baktı ki Ayvaz yok, gençlerin niyetini anladı. Köroğlu tilki gibi kurnazdı, kurt gibi akıllıydı. Bileği, yüreği ne kadar sağlamsa, aklı ve zekâsı da o kadar işlekti. Ayvaz’ın dışarıda bırakılışından endişe duyuyordu. Ya Ayvaz’a bir kötülük yapmışlarsa?

Köroğlu bağdaştan tek diz üstüne geçti. Yeleli aslan misâli oturdu. Elini maşlahının altına attı. Ağır gürzünü çıkardı. Bir nara atarak gürzünü hengeyleyip, hingeyleyip, mağaranın tabanına hingeyleyince, yerden bir arşın toz kalktı. Köroğlu’nun gözleri bakır tas gibi olmuştu. Taraba tahtası gibi göğsü nefes alıp verdikçe kalaycı körüğü gibi, “*Harr! Harr!*” ediyordu.

Delikanlılar korktu. Az önceki saf köylü, şimdi aslan gibi kükrüyordu. Hiçbiri Kürdoğlu ile kavgayı göze alamıyordu. Her biri bir köşeye sindi. Aldı Köroğlu:

Eğri kılıç durmaz kında

Karar olmaz beşte onda

2/21 Yiğit bell’olur meydanda

Han Ayvaz'ı bulun bana

Siz on tane ben yalnız
Şimdi bell'olur halınız
2/22 Billah keserim hepiniz
Han Ayvaz'ı bulun bana

Ayvaz'ı getirin beri
Birinizi koymam diri
2/23 Kürdoğlu'nun canı seri
Han Ayvaz'ı bulun bana

Bunun üzerine gençlerden biri mağaradan çıktı. Ayvaz'ı alıp döndü.

Ayvaz, mağaraya girdi ki ne görsün; Kürdoğlu tek dizi üstüne yeledi as-
lân misâli oturmuş, eline güzünü almış; ötekiler de süt dökmüş kedi gibi, her
biri bir köşeye sinmiş... Ayvaz, Kürdoğlu'nun öldürülmemiş olmasına sevin-
di. Ne de olsa konuğuydu.

Ayvaz'ı görünce Koroğlu güzünü bıraktı. Sazı kucığına aldı. Arkadaşla-
rına uyduğu için Ayvaz'ı sazla iğneledi. Görelim ne dedi:

Şarabı çok içirmişler
O nev-civâne besbelli
2/24 Kızarmış al yanakları
Gözler mestane besbelli

Bildim oğlum gelişinden
Melül mahzun bakışından
2/25 Usul tek tek basışından
Yolun eğridir besbelli

Kürdoğlum geliktir sana
Yazıktır hor bakma bana
2/26 Devre öğüt vermiş sana
Uydun şeytana besbelli

Ayvaz oturdu. Bir tas rakı içti. Kafasını yere dikti. Öylece durdu. Kö-
roğlu Ayvaz'ın kendisine bade sunmayışına üzüldü. Bir kez daha iğneledi:

Bahçemde bülbüller ötmez
Gül bülbüle eş mi nedir
2/27 Bu meclisin tadı gelmez
Kara gözüm yaş mı nedir

Bahçemde bülbüller ötmez

2/28 Ateşiniz beni yakmaz
Kılıcınızdan kan akmaz
Kestiğiniz baş mı nedir

Kürdoğlu'm geliktir size
Mail şirin dilinize
2/29 Bir bâde doldur ver bize
Yüreğiniz taş mı nedir

Ayvaz doldurdu, Köroğlu içti. Bu sırada gençler, "ayakyolu" bahane-
siyle birer ikişer sıvıştı. Köroğlu ile Ayvaz bir zaman daha mağarada kaldı.
Sonunda Kasapbaşı'nın evine döndüler.

AYVAZ'IN MÜŞTERİLERİ

Köroğlu uyandığında vakit kuşluktu. Ayvaz dükkâna gitmişti. Köroğlu
çorbasını içtikten sonra ahıra indi. Kırat'ın yemini suyunu verdi. Tımarını
yaptı. Sonra binip Kasapbaşı'nın dükkânına doğru yola çıktı. Köroğlu'nun tek
düşüncesi Ayvaz'ı nasıl alıp kaçacağı idi.

Dükkânın önü kalabalıktı. Müşterilerin hemen hepsi, Ayvaz'ı görmeye
gelen kadınlar ve kızlardı. Kasapbaşı Ayvaz'ı nazardan korumak için dükkâ-
nın önünü kafesle kapatmış, yalnız küçük bir delik bırakmıştı. Ayvaz bu de-
likten para alıyor, bu delikten eti veriyordu. Kadınlar ve kızlar yalnız Ay-
vaz'ın parmaklarını, en fazla bileklerini görebiliyordu. Kadınlar ve kızlar o
kadarına bile razıydı.

Köroğlu, kadınların arasından geçti. Dükkâna girdi. Gür sesiyle selâm
verdi:

- Selamünaleyküm!

Meğer Kasapbaşı da gelmiş, müşterilere et yetiştirmeye çalışıyormuş.
Üç-dört tâne kalfa, sallak, dükkânda çalışıyor, dışarıdaki kadınlara, kızlara et
hazırlıyordu.

Hep birden:

-Aleykümselâm! dediler.

Ayvaz Köroğlu'nu babasına tanıttı:

-Baba, Bermahbupoğlu Ali Ağa bu arkadaş işte.

Kasapbaşı ilgilendi:

-Hoş gelmişsin Ağa!

-Hoş bulduk Kasapbaşı.

-Ali Ağa, adını çok duyardım ama, tanışmak bu güneymiş.

-Ben de senin adını çok duyardım. Kulakları çınlasın babam Yusuf Ağa
senden sık sık söz ederdi.

Köroğlu'nun bu anlamlı sözünden hiç kimse hiçbir şey anlamamıştı.
Kasapbaşı, sallağın birine:
-Bitişikteki handan iki kahve al da gel oğlum, dedi. (*Köroğluna*) Kah-
veyi nasıl içersin Ağa?
-Nasıl olursa olsun, amma şekeri bol olsun.
Kahveler geldi. Köroğlu iki hüpürdetmede fincanın dibini gördü.
Kasapbaşı baktı ki Köroğlu acele ediyor, hemen konuya girdi:
-Sorması ayıp olmasın Ali Ağa, ne için geldin İstanbul'a. Hayır mı?
-Hayırdır Kasapbaşı. İbrahim Ağa çayırına elli altmış sürü yoz
getirmişem. Satmak istiyim. Alır mısın?
-Kaçtan?
-Üsküdarın mal pazarında kaç para ise, ben sana yarı fiyatına sataca-
ğım. Eyi mi? Gedip görelim mi?
-Görelim.
Kasapbaşı önlüğünü çıkardı. Ayvaz'a:
-Oğlum ben İbrahim Ağa Çayırına gidiyorum. Buraların emaneti sana.
Deyince Ayvaz:
-Ben de geleyim baba, dedi, benim de Kürdoğlu'ndan alacaklarım var.
-Neymiş alacakların?
Ayvaz kuşağının arasından senedi çıkardı. Kasapbaşı baktı: Bir tane
dört boynuzlu koç, yüz koyun ve bir sürü Ayvaz'ın alacağı var. Dedi ki:
-Tamam oğlum. Ben alırım sen dükkânda kal.
Bu kez de Köroğlu karşı çıktı:
-Yook Kasapbaşı Ağa, senette kimin adı yazılıysa ben malı ona veririm.
Kasapbaşı çaresiz onayladı. Dükkânı kalfalardan birine bıraktılar.
Köroğlu, Kayseri eşeği gibi boyanmış Kırat'a bindi. Ayvaz kendi atına
bindi. Kasapbaşı da, uzun bacaklı bir marzıman eşeğine bindi. Yola çıktılar.
At üstünde sohbete başladılar. Kasapbaşı:
-Eee Ali Ağa, anlat bakalım ne var ne yok?
Deyince Köroğlu Babası Deli Yusuf'un gözlerine mil çekildiği olayını
Kasapbaşı'na doğrulatmak için konuya girdi:
-Ne olsun Kasapbaşı Ağa... Halımız keyfimiz eyi de, bir Köroğlu ile
başımız canımız araya getti.
Kasapbaşı Köroğlu'nun adını duymuştu:
-Haa şu eşkıya Köroğlu mu?
-He gurban. Lala Hüseyin Paşa bu Köroğlu'nun babasının gözlerine mil
çektirmiş. Köroğlu da öcünü almak için dağa çıkmış.
Kasapbaşı olayı anımsamıştı:
-Deli Yusuf'un oğlu muymuş bu Köroğlu?
-He gurban. Öylimiş. Sen Deli Yusuf'u tanır mısın?

-Gözlerine mil çekilirken ben de oradaydım. Bana çok yalvardı ama neme gerek....

Köroğlu:

-Lo essah mı?

-Doğru söylüyorum. Aynen dediğim gibi oldu.

-Nasıl oldu lo?

-Deli Yusuf, Lala Hüseyin Paşaya bir at getirmek için Erzurum'dan ayrılmış. İki yıl sonra da iki uyuz tayla dönmüş. O tayların deniz aygırı dölü olduğunu söylüyordu. Kim inanır... Deli Yusuf, "*Gözüm kör olsun ağalar, bu at deniz aygırı dölü.*" deyince Paşa da, "*Benimle alay mı ediyorsun? Senin gözlerini gerçekten kör edeyim de bir daha benimle alay etme!*" dedi. Hemen orda Deli Yusuf'un gözlerine mil çektirdi. Deli Yusuf çok yalvardı, ama Paşa bağışlamadı. Paşanın konuğu olduğum için bana da yalvardı, neme gerek, ben öyle işlere karışmam.

Babasının başına gelenleri bir kez de Kasapbaşı'ndan dinleyen Köroğlu:

-Aman Kasapbaşı Ağa, dedi, Çamlıbelin oralara yolun uğramasın. Bu Köroğlu eğer seni yakalarsa, var gerisini sen düşün.

Sustular...

Üçü de düşünceliydi. Ayvaz, bu saf köylüden beş on koyun daha ko-partmanın yollarını arıyordu.

Kasapbaşı ise, Ali Ağadan koyunları ucuza almanın yolunu araştırıyordu.

Bülbülün üç türküsü var, derler. Birincisi gülün üstüne, ikincisi gülün üstüne, üçüncüsü yine gülün üstüne... Köroğlu'nun düzeni de Ayvaz'ın üstüneydi.

Köroğlu, olmayan sürülerini satılığa çıkarmış, bir kısmını Ayvaz'a armağan etmiş, ama sonunda Ayvaz'la babasını İstanbul'un dışına çıkarmayı başarmıştı. İstese şimdi gürzünü hengeyleyip, hüngeyleyip, Kasapbaşı'nın tepesine hüngeyleyince, dalında yetmiş Hacı Hamza armudu gibi yere düşürür, Ayvaz'ı alır kaçırırdı. Ama o zaman Ayvaz kendisine düşman olurdu. Böyle olursa Kasapbaşı bir kez ölürdü. Onun için Köroğlu Kasapbaşı'nı öldürmeyi düşünmüyordu. Sonunda Köroğlu düzenini kurdu.

-Kasapbaşı Ağa, yorulmuşam gurban. Azıcık dinlenek mi?

-Olur, dinlenelim.

Kasapbaşı marzıman eşeğinden, ötekiler atlarından indiler. Köroğlu sırtını kalın bir meşeye dayadı. Kuşağının bir katından tabakasını, bir katından emziğini (ağızlık), bir katından kavını, bir katından çakmak taşını çıkardı. İki sigara sardı. Birini Kasapbaşına verdi.

-Kasapbaşı Ağa, dedi. Paran yanında mı?

-Yoo! Yanımda değil.
-Olmadı gurban! Ben İstanbul'a bir daha neden döneyim? Paramı aldım mı, "Al Allah kulunu, zaptıyla delini..." der, giderim. Kasapbaşı Ağa, gurbanım sana, biz aha burada bekliyoruz. Sen parayı al da gel.
Kasapbaşı kalktı. Eşeğine bindi. İstanbul'a doğru sürdü.
Köroğlu sigarasını bitirince Ayvaz'a sordu:
-Ne o gurban, senin okun yayın da mı var ne?
-Var ya Ağa.
-Eyi vurur mısın?
-Aha şuraya dinel, saçının tellerinin arasından geçireyim.
-Vışış! Essah mı lo?
-Ne sandın ya Ağa?
Köroğlu kalktı:
-Aha dineliyim. Hadi bakalım, kendini göster.
Köroğlu, keçe külahını başından aldı. Oraya dineldi.
Ayvaz omuzundan yayını çıkardı. Sadağından bir ok seçti, yaya yerleştirdi. Köroğlu'ndan yirmi adım uzağa vardı:
-Bu uzaklık yeter mi Ağa?
-Yeter gurban, yeter. Hadi bakalım.
Ayvaz yayını gerdi, gözledi, bıraktı. Ok vınlıyarak gitti, Köroğlu'nun yanağını sıyırıp geçti. Köroğlu elini eline vurarak güldü:
-Yahu sen de amma acemiymişsen, dedi.
Ayvaz utanmıştı. Köroğlu kendi kendini övmeye başladı:
-Lo Ayvaz, ben öyle ok atarım ki, havaya attım mı yarım saat sonra yere düşer.
Bu kez de Ayvaz gülmeye başladı:
-Aman Ağa, daha neler... Hiç ok yarım saat havada kalır mı?
Deyince Köroğlu:
-Gel bahse girelim lo, dedi.
-Girelim... Nesine?
-Yüzelli koyununa! Var mısın gurban?
-Varım.
-Getir senedi.
Ayvaz, kuşağının arasından senedi çıkardı, yazdı. Köroğlu bu kez "ALİ" mührü yerine "KÖROĞLU" mührünü çıkardı, bastı. Ayvaz bu mühre bakmadı bile... Köroğlu senedi aldı, meşenin görünür bir yerine astı. Ayvaz:
-Haydi bakalım. Göster yeteneğini Ağa, dedi.
Köroğlu:
-Her yiğidin bir yoğurt yeyişi vardır lo. Ben oku, at dört nala giderken atarım.

-İyi. Bin bakalım atına.
Köroğlu Kayseri eşeği gibi boyadığı Kırat'a bindi. Ayvaz'a:
-Bin terkime, dedi.
-Niye?
-Niye olacak lo? Atım dört nala giderken sen de yanımda olmalısın ki, görmelisin.
Ayvaz bindi.
Köroğlu belinden kuşağını çözdü. Ayvaz'la kendisini sıkı sıkıya bağlamaya başladı. Ayvaz şaşırıldı:
-Ağa ne yapıyorsun?
Köroğlu Kırat'ı hafifçe gıdıkladı. Kırat durumu anlamıştı. Huysuzlandı. Sağa sola çifte atmaya başladı.
-Benim atım biraz oynaktır gurban. Belki düşersin de babanın canı sıkılır.
Köroğlu kuşağını yedi kez doladı, düğümledi. Sonra Kırat'ı mahmuzladı.
Kırat hızlandı, tırıs geçti, sonra dört nala kalktı. Tozu dumana katarak uzaklaştı. Köroğlu içinden, "*Al Allah kulunu, zaptıyla delini...*" deyip Kırat'ın yönünü Sivas Dağı Çamlıbel kalesine çevirmişti.
Ayvaz:
-Haydi bakalım Ağa, dedi, göster yeteneğini!
-Bak Ayvaz'ım, burada kuşlar kanat çırpmadan, süzüle süzüle uçuyor. Demek ki burada aşağıdan yukarıya doğru bir hava akımı var. Burada ok atarsam belki karşı çıkarısın. Az daha gidelim gurban.
Kırat derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi aşırıyordu.
Bir zaman sonra Ayvaz:
-Ağa saate bakayım mı? dedi. Atacak mısın?
-Saat ne gurban?
Ayvaz zar zor ellerini kullanabiliyordu. Güç halle kuşağının arasından saatini çıkardı.
-Aha buna saat derler Ağa! dedi.
Köroğlu saati aldı:
-Bu teller neci?
-O tellerin birine yelkovan, ötekine akrep derler.
-Akrep mi? Akrebin yanında yılan olur. Yılanın yanında yalan olur.
Ben yalanı sevmem.
Köroğlu saati yola attı.
Biraz daha gittikten sonra Ayvaz Köroğlu'nun niyetini anladı. Bu adam kendisini kaçırıyordu. Kurtulmak için çırpınmaya, ağlayıp dövünmeye başladı. Köroğlu Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı. Görelim ne söyledi:

Kırat'ıma Ayvaz binmiş çarpınır
Yüreciği deli deli çarpınır
2/30 Acem kuşak bin koyuna çözüdür
Al Ayvaz'im ver evladım ağlama

Ayvaz'ın şalı da Bağdat gayette
Şalına süs olmuş da altın firkete
2/31 Üzengimin her bir teki bin teke
Al Ayvaz'im ver evladım ağlama

Köroğlu'yum yaptım sana bir oyun
Serttir çekemezsin Kırat'ın yayın
2/32 Attan inme pişmanlık bin koyun
Al Ayvaz'im ver evladım ağlama

Deyip bağladı. Böylece kendisinin Bermahbupoğlu Ali Ağa olmayıp, Köroğlu olduğunu açıkladı.

Ayvaz Köroğlu'nun kendisini kaçırdığını anlamıştı. Dövünmeye, ağlamaya başladı. Köroğlu onu yatıştırılmaya çalışıyordu. Ayvaz'ı öz oğlu gibi koruyacağına yeminler ediyordu. Çamlıbeli övüyor, binbaşılardan övüyor, yaptıkları işi övüyor, mertliği ve yiğitliği övüyordu.

Ayvaz ağlamasını sürdürüyordu. Köroğlu, Kırat'ın dizginini bir kez daha saz misâli aldı. Görelim ne söyledi:

Ayvaz sensin Kırat'ımı yürüten
Yüreğimde yağ koymayıp eriten
2/33 Kasapbaşı baban gelir geriden
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme

Ayvaz sensin tebdilimi şaşırın
Merhem vurup yaralarım pişiren
2/34 Oğlum seni Çamlıbele düşürem
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme

Al kalpak giymiş de sırma yakalı
Sırmalı cepken de aslan yelesi
2/35 Züğürt düştüm Çamlıbelden çikalı
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme

- 2/36 Aşırıyım Karaman'dan aşağı
Kuşatayım ipek şalı kuşağı
Desinler ki Çamlıbelin uşağı
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme
- 2/37 At üstünde Ayvaz bana sarılır
Baban duysa Ayvaz sana darılır
Ayağında samur çizme sarıdır
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme
- 2/38 Kırat'ımı bağladığım kazıktır
Ağlama Ayvaz'ım sana yazıktır
Bir kuzum var o da sana layıktır
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme
- 2/39 Han Ayvaz'ın entarisi mavidir
Babasını sorsan kibarvâridir
İpek kumaş sarmış rengi allıdır
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme
- 2/40 Görününce Çamlıbelin elleri
Bahçesinde açılmıştır gülleri
Ne dökülür gözlerinin selleri
Yüzü çifte benli Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme
- 2/41 Bahçemizde açmış elvan çiçekler
Çamlıbelde beyler hep bizi bekler
Karşımızda konuşamaz köpekler
Başı Bağdat şallı Ayvaz ağlama
Ağlayıp da beni yoldan eyleme
- 2/42 Koç Koroğlu derler benim adıma
Düşenler kurtulmaz benim elime
Merhametin yok mu bu feryadıma
Yüzü çifte benli Ayvaz ağlama

Ağlayıp da beni yoldan eyleme

Deyip bağladı.

REYHAN ARAP

Kırat, Köroğlu ile Ayvaz'ı Çamlıbele götüre dursun, alalım haberi Kasapbaşı'ndan:

Kasapbaşı ucuz koyun almanın sevdası ile İstanbul'a vardı. Heybesine altın doldurarak İbrahim Ağa çayırına yollandı.

Ali Ağa ile sözleştikleri yere geldi ki ne Ayvaz var, ne Kürdoğlu. *"Bunlar nereye gitti acaba!"* diye düşünürken, meşe ağacının dalına asılı bir kâğıt gözüne ilişti. Baktı ki bir senet, okumaya başladı. En alttaki mühre dik-katle bakınca bir de ne görsün, mühürde **"KÖROĞLU"** yazmıyor mu? Kasapbaşı, *"Eyvah! Köroğlu Ayvaz'ı kaçırdı!"* diye ağlamaya başladı. Marzıman eşeğine bindi. Saçını başını yola yola İstanbul'a vardı. Üsküdar'daki evine giderken kayınbiraderi Reyhan Arap'a rastladı. Reyhan Arap posta işletirdi. Bir İstanbul'da, bir Erzincan'da, bir Kayseri'de, bir Maraş'ta görünürdü. Eniştesini o durumda görünce seğirtip yanına geldi:

-Enişte ne var? Hayır mı?

-Ne hayırı Reyhan Arap! Köroğlu yeğenin Ayvaz'ı kaçırdı. Daha bu-nun hayır mı kalmış?

-Enişte sen hiç tasalanma. Köroğlu kestirme yolları bilmez. Ben hemen önünü çevirir, yeğenimi elinden alırım. Sen beş on kişi topla, peşimden gel.

Reyhan Arap yağız atına atladı. Köroğlu'nun ardına düştü. Kestirme yollardan giderek Köroğlu'ndan ileriye geçti. Atından indi. Yerdeki izleri inceledi. Hayır, Köroğlu buradan geçmemişti. Yağız atını çayıra saldı. Kendi-si de yüksek bir tepeye çıktı. Pireli dürbününü çıkardı. Köroğlu'nun geleceği yolu gözlemeye başladı. Heybesinden beş kiloluk bir bileş taşı çıkardı. Üze-rine yarım kilo zeytinyağı döktü. Kılıcın her iki yanını da, cazzıt cuzzut; cazzıt cuzzut keskinlemeye başladı. Bir saat sonra saçından bir kıl kopardı. Kılıcını sürtüp kılı kesti. Eh, yeterince keskinleşmişti. Kılıcını ortasından, mızrak gibi tuttu, terâziledi. Karşındaki çam ağacına attı. Kılıç, adam gövdesi kalınlığındaki çamın taa öbür tarafından çıktı. Reyhan Arap artık hazırды. Kö-roğlu'nu beklemeye başladı.

Pireli dürbününü aldı. Yolu kolaçan etti ki ne görsün, Köroğlu terkisin-de Ayvaz'la gelmiyor mu? Hemen aşağıya indi. Atının kolanını berkitti. Çıkıp eyere oturdu.

Kırat, Reyhan Arap'ı görünce kişnedi, Köroğluna haber verdi. Ayvaz, dayısı Reyhan Arap'ı görünce sevinçle bağırды:

-Sen Köroğlu'ysan şu bekleyen de dayım Reyhan Arap, dedi.

-Yaa!

Köroğlu baktı ki karakuş kanatlı korkunç suratlı Reyhan Arap yolun ortasına dinelmiş; Kırat'ı Reyhan Arap'a doğru sürdü. Köroğlu yaklaşınca Reyhan Arap öyle bir nara vurdu ki, yamaçlardan taşlar yuvarlandı:

-Heeyt! Bana Reyhan Arap derler ulan! Yeğenimi kaçırımı diki diki doğrarım! Çık meydana dövüşelim. Yok, korkudan elin kolun titrediyse Ayvaz'la Kırat'ı bırak, canını bağışlarım.

Köroğlu:

-Reyhan Arap, bu at Kırat değil. N'edeceksin böyle kötü atı? diye sordu.

Reyhan Arap;

-Sen bu atı boyamışsın Köroğlu. Bu at, Kırat... Bırak Ayvaz'la Kırat'ı canını kurtar.

Köroğlu Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı. Görelim ne söyledi:

Meddahımız "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta..." diyerek sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dolaştırarak dinleyicilerden para topladı. Meddahımız topladığı paraları şalvarının cebine koyduktan sonra çıkıp sandalyesine oturdu. Bir kez daha sordu:

-Nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan:

-Köroğlu ile Reyhan Arap karşı karşıya gelmişti...

Dinleyicilerin kendisini uyuklamadan dinlediklerini anlayan meddahımız:

-Belî ağalar, dedi, Köroğlu babası Deli Yusuf'un öcünü almak için Kasapbaşı'nın oğlu Ayvaz'ı kaçırmış, ama karşısına Ayvaz'ın dayısı Reyhan Arap çıkmıştı.

Diye özetledikten sonra öyküsünü sürdürdü:

Köroğlu Koç Kırat'ın dizginlerini saz misali alarak kesik makamdan söyledi. Bakalım ne dedi:

Karşıdan Arap göründü

Sandım ki belim kırıldı

2/43 Altımda Kırat yoruldu

Aman Reyhan Arap aman

Aldı Reyhan Arap:

Karşına dikilen Arap

Yıkar seni eder harap

2/44 Bir Ayvaz'la bir de Kırat

Aman yok sana Köroğlu

Aldı Koroğlu:

Arap atın mı eğersiz
Aslanı çevirme yersiz

2/45 Çamlıbeli koyma ıssız
Aman Reyhan Arap aman

Aldı Reyhan Arap:

Yağız atım eğerlidir
Kaçak çevirmek yerlidir

2/46 Duydum Kırat hünerlidir
Aman yok sana Koroğlu

Koroğlu çok yiğitti. Çok iyi silah kullanırdı. Ab-ı hayat (ölmezlik suyu) içtiği için hiç kimseden de korkmazdı. Bu nedenle fazla alttan almayı sevmezdi. Kendisi alttan aldıkça Reyhan Arap'ın üst perdenen söz yetiştirmesine kızarak söyledi, bakalım ne söyledi:

Girelim meydana meydan tanıyam
Yaradanın birliğine kaniyem

2/47 Gel görüşek ben de seni tanıyam
Zaptetmişem Arabistan benimdir

Aldı Reyhan Arap:

Karadeniz gibi kaynar coşarım
Coşkun seller gibi boydan aşarım

2/48 Gül sinene eğri kılıç döşerim
Atı teslim et de kurtar başını

Koroğlu baktı ki söz uzuyor. Reyhan Arap'ı meydana çağırdı:

Yürü çok laf etme buyur meydana
Ben de kim olduğum bildirem sana

2/49 Atarım tek topuz kıyarım cana
Baştanbaşa Acemistan benimdir

Reyhan Arap da kavgadan korkmayan bir yiğitti. Çağrıyla geri çevirmedi, fazla uzatmadan sözü bağladı. Bakalım nasıl bağladı:

Adım Reyhan Arap özüm bir aslan
Bir kule yaptırdım kestiğim baştan

2/50 Bir lezzet bulamam tuttuğum işten
Gel bırak Kırat'ı kurtar başını

Bunun üzerine Koroğlu da bağladı:

Adımı sorarsan Koroğlu Ali
Kavga görmeyeli del'oldum deli

3/51 Çamlıbeli çeker beyimin biri

Her yerin şahıyam meydan benimdir
Söz kavgası bitmiş, sıra silahlara gelmişti. Ayvaz yolun kenarına çekilmiş, iki yiğidin atışmalarını izliyordu.
Reyhan Arap kılıcını çekti. Yağız atını ağır ağır Köroğlu'nun üzerine sürdü. Korkunç suratu daha da korkunçlaşmıştı.
Köroğlu kancık katır sidiğinde su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırdı:
-Er olan verdiği sözde durur mu Reyhan Arap? diye bağırdı.
-Elbette durur. Er olan sözünden dönmez!
-Sen niye sözünden dönüyorsun?
-Ben hangi sözümden dönmüşüm Köroğlu?
-Benim yedi göbek sülaleme kılıç çekmeyeceğine yemin etmiştin. Erzurum'da Sünbüllü Pınarın yalak taşı şahit. Ulan Reyhan Arap, ben Deli Yusuf'un oğlu Deli Ali değil miyim? Hani verdiğin söz?
Reyhan Arap:
-Eyvah! diye bağırdı. Sen o Ali misin?
-O Ali'yim ya!
Reyhan Arap özür diledi:
-Kusura bakma Köroğlu! Tanıyamadım. Aradan şunca yıl geçti. O zaman sen çocuktun. Büyümüş, değişmişsin. Bilemedim, bağışla.
-Bırak bu sözleri Reyhan Arap! Ben yeğenin Ayvaz'ı bana oğul, Çamlıbele Han yapmaya götürüyorum. Yolumuzdan çekil.
Reyhan Arap kenara çekildi.
Köroğlu Reyhan Arap'a sordu:
-Senin gibi bir yiğit, ömrünün sonuna kadar posta mı işletmeli? Onun bunun mektubunu taşımaktan bıkmadın mı? Gel Reyhan Arap, sen de bize katıl. Dayı yeğen ikinizi bir götüreyim Çamlıbele.
Reyhan Arap düşündü:
-Haklısın Köroğlu, amma şimdi gelemem.
-Niye?
-Reyhan Arap korkudan kaçtı, derler. Bu işime gelmez. Ben beş on gün sonra Allah izin verirse Çamlıbele gelirim. Yalnız kafama bir gürz vur, hançerinle birkaç yerimi parçala, ondan sonra yolun açık olsun.
-O niye Reyhan Arap?
Reyhan Arap da tilki gibi kurnazdı:
-Köroğlu, az sonra eniştem kırk elli kişiyle damlar düşer. Ben onlara ne diyeyim. "*Köroğlunu kuzu kuzu yolladım.*" mı diyeyim? Ben onlara derim ki, "*Köroğlu ile döğüşтік. Adam benden üstün çıktı. Beni yaraladı. Buraya da bağladı. El elden üstündür arkadaşlar.*" derim. Buna da kimse bir şey diyemez. Öyle ya, iki güreşenin biri yıkılacaktır. Onlar da der ki, "*Ulan bu Köroğ-*

lu Reyhan Arap'ı bu hale koyduktan sonra, bizim tiftiğimiz attırır. Gelin İstanbul'a dönelim. Ayvaz'dan elimizi yuyalım."

Köroğlu düşündü, Reyhan Arap haklı:

-Peki Reyhan Arap, dedi. Biz yolumuza gidelim. Ama dediğim gibi, gözün ardında kalmasın. Ayvaz bundan böyle benim oğlum. Ayvaz'dan yana hiç kaygılanma.

Köroğlu güzünü çıkardı. Reyhan Arap'ın kafasına hafifçe vurup, yardı. Reyhan Arap'ın üstünü başını yırttı. Belinden yılan dili eğri hançerini çıkarttı. Reyhan Arap'ı birkaç yerinden hafifçe yaraladı. Reyhan Arap of bile dememişti. Reyhan Arap kendini yere attı. Toza toprağa belenmeye başlayınca Köroğlu sordu:

-Ne yapıyorsun Reyhan Arap?

-Ağa, Köroğlu beni yerden yere vurdu diyeceğim. Toza toprağa belenmesem kim inanır?

Köroğlu güldü:

-Bunda da haklısın Reyhan Arap, dedi.

Reyhan Arap Köroğlu'yla helâlleşti. Sonra yeğeni Ayvaz'la kucaklaştı, helâlleşti.

-Oğlum Ayvaz, bundan sonra senin yerin Çamlıbel yaylasıdır, dedi. En kısa zamanda ben de geliyorum. Köroğlu Ağa iyi düşünmüş. Ben posta işleterek, sen de kasaplık yaparak çürüyerek adamlar değiliz.

Reyhan Arap yağız atını Ayvaz'a verdi:

-Al şu atı, bin git. Çamlıbelde senden alırım.

Ayvaz karşı çıktı:

-Dayı, sen yaya mı döneceksin İstanbul'a?

-Oğlum, Köroğlu beni yener de, atımı almadan gider mi? Atımı da götürün ki herkes inansın. (*Köroğluna dönerek*) Zaman yitirme Köroğlu: Beni bağla, var git... Gerisine karışma.

-Dayı, dedi Ayvaz, Çamlıbele gelirken benim Karakaymaz'ımı da getir.

-Olur yeğenim.

Köroğlu eyerden bir ip çıkardı. Reyhan Arap'ı gevşekçe bağladı. Gevşek bağladı, çünkü insanoğlu hiç belli olmaz; belki Kasapbaşı ve ötekiler Köroğlu'nun peşine düşmez... Eğer sıkı bağlarsa Reyhan Arap kendini çözemez, dağ başında kurda kuşa yem olur.

Köroğlu Kırat'a, Ayvaz dayısının yağızına bindi. "*Al Allah kulunu, zapteyle delini*" deyip Sivas Dağı Çamlıbel kalesinin yolunu tuttular.

.....

Alalım Kasapbaşı'ndan haberi:

Kasapbaşı evlât acısıyla başına kırk elli kişi toplamış, Köroğlu'nun peşine düşmüştü. Bir de baktılar ki, Reyhan Arap bir ağaca bağlanmış, öyle duruyor:

-Aman Reyhan Arap, bu ne hal? diye sordular.

-Sormayın arkadaşlar, dedi Reyhan Arap. Köroğlu beni eşşek sudan gelinceye kadar dövdü. Kafamı gözümü yardı. Elimi kolumu bağladı. Yağız atımı da alıp kaçtı. Bu Köroğlu ile başa çıkılmaz. Gerisini siz bilirsiniz.

Adamlar Reyhan Arap gibi bir yiğidi bu hale koyan Köroğlu'nun peşine düşmeye korktu. Kasapbaşı ise dövünüp duruyordu. Reyhan Arap dedi ki:

-Enişte bu işin çaresi yok! Senin oğlunsa benim de yeğenim. Köroğlu Kasapbaşı'nın oğlunu kaçırmış demezler, Reyhan Arap'ın yeğenini kaçırmış derler. Amma gel gör ki, bu işe çözüm yok. Bağrımıza taş basacağız.

Kasapbaşı çaresiz geri döndü.

.....

Alalım haberi Köroğlu ile Ayvaz'dan:

Köroğlu kimi zaman telden, kimi zaman dilden Çamlıbeli ve oradaki hayatı övüyordu:

-Kasaplık basit iş, heyecansız iş. Bizim işimiz öyle değil. Bozgediğe varırsın... Kervan Bozgediğe doğru tırmanırken önce longurdakların, çingirakların sesi duyulur. Develer böğürür, atlar kişner, itler havlar, koyunlar meler... İşte böyle bir kervana nara vurup yol pacını istersin. Kervandakiler "Haa, bu Köroğlu'nun adamı..." deyip kervanda ne varsa onda birini oraya bırakır. Alıp kaleye getirirsin. Sonra yoksula, düşküne avuç avuç dağıtırsın. Yaa Ayvaz, bizim hayatımız işte böyle.

Zaman zaman Köroğlu dinlence veriyordu. Böyle zamanlarda on iki telli yirmi dört perdeli sedefkârî sazıyla Ayvaz'a Çamlıbeldeki hayatı anlatıyordu. Bir ara aldı sazı Köroğlu, bakalım ne dedi:

Çamlıbelden ok aşırdım
Engin ovaya düşürdüm
2/52 Yedibin tel geçirdim
Bak Ayvaz'ım dağlardır bu

Çamdan çama su akıttım
Elimle halka dağıttım
2/53 Elim her yere uzattım
Bak Ayvaz'ım dağlardır bu

Çamlıbel bir verimli yer
Diken diksen güller biter

2/54 Koroğlu kendinden geçer
Bak Ayvaz'ım dağlardır bu

Koroğlu ile Ayvaz günlerce yol aldıktan sonra sonunda Çamlıbele vardı. Uzaktan kale görününce Koroğlu Kırat'ın üzerinde sazını kucağına aldı. Görelim ne söyledi:

Yol verin dumanlı dağlar
Aşmaya Ayvaz geliyor
2/55 Akışın soğuk pınarlar
İçmeye Ayvaz geliyor

Bu dağların yaban gülü
Kokusu lâl eder dili
2/56 Dalında şeyda bülbülü
Ötüşün Ayvaz geliyor

Bizim yaylalar oluklu
Suları sarı balıklı
2/57 Omuzu çifte belikli
Kız gerek Ayvaz geliyor

Bizim yaylanın yiğidi
2/58 Elinde altın dividi
Yaylanın selvi söğüdü
Sallanın Ayvaz geliyor

Nöbetçiler Koroğlu'nu tanımış, koşup beylere haber vermişlerdi. Koroğlu gür sesiyle türküsüne devam ediyordu:

Bizim yaylanın firezi
Şekerden tatlı kirazı
2/59 Gökteki ülger terazi
Aşmayın Ayvaz geliyor

Bizim yaylanın uşağı
2/60 Belinde Acem kuşağı
Yaylanın elvan çiçeği
Kokuşun Ayvaz geliyor

Bu sırada kalenin kapısı açılmış, ağalar beyler Koroğlu'na karşı çıkmıştı. Koroğlu bir daha aldı:

Göründü beyler paşalar
Görünce düşman şaşalar
2/61 Dağdaki çamlar meşeler

Yolverin Ayvaz geliyor

Köroğlu'm der ki ovalar
Athlar ceylan kovalar
2/62 Sarp duran yüksek kayalar
Yassılın Ayvaz geliyor

Deyip bağladı.

Ağalar beyler koşup Kırat'ın dizginlerine, üzengilerine yapıştı. Köroğlu ile sarmaş dolaş oldular.

Köroğlu dedi ki:

-Ağalar, bu gördüğünüz delikanlı Ayvaz'dır. Bundan böyle benim oğlumdur. Köroğlu'nun oğluna nasıl davranmak gerekirse, Ayvaz'a da öyle davranılsın. Sen de oğlum Ayvaz; bunlar benim en çok sevdiğim ağalarım, beylerim. Bunlar benim öz kardeşlerim gibidir. Bir insan emmisine nasıl saygılı olursa, sen de bunlara öyle saygılı olacaksın.

Kaleye vardılar.

Gören herkes Ayvaz'a hayran oluyor, "*Sübhanallah, ne güzel delikanlı, Allah esirgesin.*" diyordu.

Köroğlu da, Ayvaz da o gün dinlendi. Yol yorgunluklarını attılar. Ertesi gün Köroğlu Ayvazı aldı, kaleyi gezdirdi.

Bir hafta böylece geçti.

Bir hafta sonra Köroğlu Ayvanlı Köşkte ağalarıyla, beyleriyle sohbeteyken bir nöbetçi geldi:

-Köroğlu Ağam, seni bir arkadaş görmek istiyor, dedi.

Köroğlu sordu:

-Nasıl bir adam beni arayan?

-Kapkara biri.

-Çağır gelsin beri!

Nöbetçi, sözünü ettiği adamı getirdi. Meğer gelen Reyhan Arap'mış:

-Selâmünaleyküm!

-Aleyküm selâm!

Köroğlu ayağa kalktı. Reyhan Arap'la sarmaş dolaş oldular. Reyhan Arap'ı arkadaşlarına tanıştırdı:

-Binbaşılarım, bu gördüğünüz yiğit, karakuş kanatlı, korkunç suratlı Reyhan Arap'tır. Reyhan Arap, oğlum Ayvaz'ın dayısıdır. Reyhan Arap bundan böyle bizim can yoldaşımızdır.

Köroğlu, Reyhan Arap'a yer gösterdi. Sohbeta başladılar.

Meddahımız:

*-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Yarın teravih-
ten sonra Dellek Deli Hasan'ı anlatacağız. Geç kalmayın ha! Namazı kılar
kılmaz başlayacağım.*

Diyerek sandalyesinden indi.

3. BÖLÜM

DELLEK DELİ HASAN

Meddahımız kahveye geldiğinde kâğıt oynayanlar kâğıtları, domine oynayanlar pirinç taşları, tavla oynayanlar zarları bıraktı. Sandalyelerine yaslanarak meddahın masanın üzerindeki sandalyesine çıkışını izlediler. Sandalyesine yerleşen meddah omuzuna havlusunu attı, eline gâhi saz ve gâhi de kılıç misâli tuttuğu sopasını masaya “Küüt!” diye vurduktan sonra dinleyicilerin susmasını bekledi. Kahvede çit çıkmaz olunca şiirli girişine başladı:

*Hak Haaak!
Yine tuttu Gâvur Dağın boranı
Hançer vurup acarladın yaramı
Sana derim Mıstık Paşa Öreni
İçindeki bunca beyler nic'oldu?*

*Çınar sana arka verip oturan
Pöhrek ile sularını getiren
Yoksulların işlerini bitiren
Samur kürklü koca beyler nic'oldu?*

*Tavlasında arap atlar beslenir
Konağında baz şahinler seslenir
Duldasında nice beyler yaslanır
Bozkıratlı yüce beyler nic'oldu?*

*Gidip karbeyazdan sular getiren
Dört yanında meyveleri bitiren
Çınar sana arka verip oturan
Havranalı büyük beyler nic'oldu?*

*Feneri de deli gönül feneri
Atlari da dolanıyor kenarı*

*Sana derim Küçük Ali Öreni
Sana inip konan beyler nic'oldu*

*Sabahaca kandilleri yanardı
Soytarılar fırl fırl dönerdi
Ha deyince beş bin atlı binerdi
Sana inip konan beyler nic'oldu?*

*Mıstık Paşa gitmiş odası yaslı
Hatınları vardı hep turna sesli
Top top zülüflü de İstanbul fesli
Usul boylu hatınları nic'oldu?*

*Saçı altın bağlı fesler sırmalı
Lâhurî şal giymiş gümüş düğmeli
Gözleri kudretten siyah sürmeli
Mor yelekli güzellerin nic'oldu?*

*Derviş Paşa yaktı yıktı elleri
Soldu bütün Çukurova gülleri
Karalar giydik de attık alları
Altınımız geçmez akça tunç oldu*

*Ağlayı ağlayı Dadal'ım söyler
Vefasız dünyayı şu insan neyler
Bin yiğidi bir kötüye kul eyler
Şimden geri yaşanması güç oldu*

*Dadaloğlu destanını bitiren meddah her zamanki şiiriyle hikâyeye baş-
ladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

-Diyelim mi?

(Dinleyiciler hep bir ağızdan):

-Diyeliim!

-Hay haaay! Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız nerde karar kalmıştı?

Dinleyiciler hep bir ağızdan:

-Dellek Deli Hasan hikâyesine gelmiştik! dediler.

Bunun üzerine meddahımız hikâyeye girdi:

-Belî ağalar, gûş-ı makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, meşhuuur Köroğlu hikâyesi Dellek Deli Hasan'da kalmıştı ama, önce Köroğlu'nun cömertliğini anlatalım. Ağalar, Köroğlu cömertti, kahvesi içilir, aş ekmeği yenirdi. Aşhanesinde gece gündüz kazanlar kaynardı. Aşçıları, mutfakçıları pervane gibi döner, hizmet ederdi.

Ülkeyi köy köy dolaşan dervişler, yolcular, dertliler Çamlıbelde geçen muhakkak Köroğlu'na uğradı. Köroğlu, yolcuların dinlenmelerini sağlar; atlarına arpa, kendilerine azık hazırlattırır. Yoksulların dertlerini dinler, onlara para yardımı yapardı. Bekârlara nişanlanma parası, nişanlılara düğün parası verirdi. Bu yüzden Köroğlu, halkın gönlüne taht kurmuştu.

Köroğlu ağırbaşlıydı, ama kendini beğenmiş değildi. Alçak gönüllüydü. Yoksul zengin ayrımı yapmaz, her konuğu ile nargile içer, birlikte sohbet ederdi. Bu sohbetlerde dervişlerin yeri daha ayrıydı. Köroğlu dervişlere saygı gösterirdi. Ülkeyi köy köy, oba oba gezerek halka Allah aşkını aşılamanın bu Allah askerlerini sofrasına baş konuk ederdi. Onların konuşmalarını, öğütlerini dinler, kafasına takılan şeyleri sorar öğrenirdi.

İnsan yaşlı olunca, hele derviş olup Yaradan'ın buyruklarını halka öğretmeyi görev olarak kabul etmişse, onda can korkusu olur mu? O derviş zaten dünya zevklerinden elini eteğini çekmiş, kendisini Allah'ın yolunda çalışmaya adanmıştır. Can korkusu ne arar böyle dervişlerde? Bu dervişler zaman zaman Köroğlu'na kızsalar bile, Köroğlu hiç karşılık vermezdi:

-Canın sağolsun Derviş Baba, derdi. Mahalle mektebinde, hocanın önüne diz çökmüş çocuk gibi, suçlu suçlu boyun bükerdi.

Koçaklarına, keleşlerine, yiğitlerine tembih ederdi:

-Aman ha bu dervişlere ses çıkarmayın. Bunlar dövse eline sağlık deyin, sövse diline sağlık deyin.

Köroğlu, dervişlere bol para verirdi. Onların hayır dualarını almak için ne yapacağını şaşardı.

Meğer Köroğlu'na uğrayan bu dervişlerden ikisinin yolu Bağdat'a düşmüştü.

İki derviş, “Önce kırımizi, terimizi atalım.” diye hamama gitti. Biri dedi ki:

-Keseciye vermek için yanımıza bahşiş parası alalım mı?

-İyi düşündün. Onun da hakkını vermeniz gerek.

-Köroğlu'nun bize verdiği altınlardan birini versek nasıl olur?

-İyi olur.

Derviş kesesini açtı. İçinden bir altın aldı. Soyunma yerinden, serinlik bölümüne geçtiler.

Eski hamamlarda üç bölüm olurdu. Soyunma bölümü, serinlik bölümü, sıcaklık bölümü... Soyunma bölümünde soyunulur, peştemal bağlanır, değerli eşyalar kasaya bırakılırdı. Sıcaklık bölümünde açık ve kapalı kurnalar olurdu. Ortadaki göbek taşına yatılır, yeteri kadar terledikten sonra kese yapılır, sabunla yıkanılırdı. Bir de serinlik bölümü vardı. Bu bölüm, soyunma ve sıcaklık bölümlerinin arasında olurdu. Sıcaklık bölümünde sıcaktan bunalanlar, serinlik bölümüne geçerek serinlemeye çalışırdı.

İki derviş soyunma bölümünden serinlik bölümüne geçti. Sıcaklığa doğru yürüdüler. Sıcaklık ile serinlik arasında çifte kapı vardı. Kapının biri içeriye, sıcaklığa açılırdı; öteki dışarıya, serinliğe... İki kapının arasında bir kişi sığacak kadar boşluk vardı. Öndeki derviş, dışa açılan kapıyı açtı. Boşluğa girdi. İkinci kapıyı açar açmaz dondu kaldı: Göbek taşının ortasına bir adam bağdaş kurmuş oturuyordu. Bu adam o kadar iri ve uzundu ki, kafası neredeyse hamamın kubbesine degecekti. Adamın kafası kümbet gibiydi. Alnının çatı bir karıştı. Kaşları dört parmak enindeydi. Gözleri bakır tas gibi kıpkırmızıydı. Bıyığı koç boynuzu gibiydi. Uçlarını kıvrımış, kulaklarının arkasına asmıştı. Burnu et kabağı gibiydi. Boynu arasa küleği gibiydi. Sırtı ekmek tahtası gibiydi. Göğsü taraba tahtası gibiydi. Nefes alıp verdikçe kalaycı körüğü gibi “*Harr! Harr!*” ediyordu.

Derviş öyle korktu ki, bembeyaz oldu. Bu gördüğü in miydi, cin miydi bilemedi. Hamamlar boş olmaz, derler. Yoksa bu gördüğü koncoloz muydu?

İkinci derviş öndeki arkadaşını hafifçe iteledi. Öndeki derviş sendeleyerek hamamın sıcaklığına girdi. Bu kez şaşırma sırası arkadaki dervişe gelmişti. Göbekteşinde oturan adamı görünce benzi saz gibi oldu, dili tutuldu. Bu ne heybetli, bu ne korkunç yaratıktı. Bu insan olamazdı. Olsa olsa korkunç bir cindi. Dervişler “*eûzu besmele*” çektiler. Ama göbekteşinde oturanın kaybolduğu yoktu.

Birdenbire gök gürlemesi gibi bir ses duyuldu:

-Kapıyı kapatın lan! Hamamı buz gibi ettiniz! Ben öyle üç beş bismillahla gidecek şeytan değilim.

Dervişler derin derin soluk aldı. “Allah’a şükür, cin değil insanmış.” diye düşündüler. Korkuları geçince hamamın sıcaklığının da etkisiyle saz gibi solan yanakları nar gibi oldu. Varıp göbek taşının bir köşesine oturdular. Mırıldanarak birbirlerine ilahiler söylemeye başladılar.

-Keselenecek misiniz?

Konuşan o adamdı. Meğer bu uzun adam tellakmış.

-Evet, keseleneceğiz, dedi dervişin biri.

Derviş avucundaki altını adama verdi:

-Bu senin keseleme ücretin. Bizde duracağına sende dursun. Al bakalım.

Adam altını aldı. Evirdi, çevirdi:

-Bu nasıl para? Nedir bu? diye sordu.

-Buna altın derler. Hiç görmedin mi?

-Görmedim Derviş Baba.

-Yahu, hayatında hiç altın görmedin mi?

-Görmedim gardaşım...

-Allah Allah!

-Derviş Baba, ben keseciğim, delleğim yâni. Hamamdan eve, evden hamama giderim. Dünyadan haberim olmaz. Bana bahşiş diye üç beş kuruş verirler, hepsi o... Ben başka para bilmem. Şimdi bu altın dediğin kuruştan değerli mi değersiz mi, sen onu de!

-Bu çok değerli oğlum. Bir güğüm kuruş olacağına, bu altından üç dört tane olsun yeter.

Tellağın gözleri iri iri açılmıştı. Çocuksu bir saflıkla dervişi dinliyordu. Derviş onun bu saflığını, baba yiğitliğini görünce içinden “*Tam Köroğlu’na göre bir yiğit.*” diye düşündü. Sordu:

-Adın ne senin?

-Hasan... Dellek Deli Hasan derler bana.

-Bak oğlum Hasan. Bu altından, bir çuval ister misin?

-İsterim ya Derviş Baba. Amma nerden bulacağım. Her keselenen altın vermez ki adama.

-Oğlum, sor bakalım, bu altını biz nerden aldık.

Dellek Deli Hasan düşündü. Sahi bu dervişler alış veriş yapmazlar. Bağları bahçeleri olmaz. Haydan alır, Huya verirler. Acaba altını nereden aldılar.

-Sahi nerden aldınız Derviş Baba?

-Köroğlu’ndan.

-O kim?

-Koroğlu mu? Koroğlu Sivas Dağının Çamlıbelindeki kalesinde oturan gözü gönlü bol bir ağadır. Yanında ağaları, beyleri, binbaşılıarı, binlerce askeri var. Kapısına gelen fakirin fukaranın, dervişin abdalın, köylünün kentlinin, garibin dertlinin sayısı bilinmez. Koroğlu aç doyorur, yoksulu giydirir, borçluyu borcundan kurtarır. Diyeceksin ki, bu parayı nerden alır? Koroğlu'nun bir altın ağacı var. Paraya sıkıştıkça varır altın ağacına bir tepik vurur. Ağacın dallarından "Cavvv!" diye altınlar dökülür, yere harman gibi yığılır. Koroğlu bu altınları çuval çuval binbaşılıarına dağıtır, yoksullara dağıtır.

Dellek Deli Hasan, yapısından ve azametinden beklenmeyen çocuksu bir saflıkla dervişin anlattıklarını dinliyordu. Birden heyecanla bağırdı:

-Ben varsam, bana da verir mi?

-Verir ya... Var oraya, "Ben binbaşı olmaya geldim." de, yeter. Seni binbaşı yapar. Çuval çuval altın verir.

Dellek Deli Hasan altınların ve binbaşı olmanın heyecanıla derviş göbek taşına yatırdı. O heyecanla derviş fazla örselemiş olacak ki, derviş ah çekti, of çekti, inledi:

-Yavaş oğlum, yavaş. Kemiklerimi kıracaksın.

Hasan alttan aldı:

-Pekey Derviş Baba, pekey.

Hasan eline eşek torbası büyüklüğünde bir kese geçirdi. Kurban keser gibi:

-Bismillahu Allahuekber!

Deyip, keseyi dervişin belinden kuluncunun arasına doğru öyle bir sürüttü ki, dervişin derisi bastık gibi soyuldu. Derinin altından kızıl kan çıktı. Derviş:

-Yandım Allah!

Deyip fırladı. Elbiselerin olduğu yere koştu. Hasan o kadar sert keselediğinin farkında değildi. Yaptığı keseye herkesin dayanabileceğini sanıyordu. Dervişin sıçrayıp kaçışına bir anlam verememişti. Şaşıtı kaldı... Elini kulağına attı, saf saf söyledi. Sesi kubbede yankılandı. Bakalım Dellek Deli Hasan ne söyledi:

Kesemin kaytanı sarı

Bir sürtüşte söker kiri

3/1 Derviş kaçtı zâri zâri

Ben bu işe şaştım kaldım

Dellek Deli Hasan ensesini kaşdı. İkinci dervişe:

-Derviş Baba, sen de keselenecek misin?

Deyince, derviş korkusundan:

-Yok oğlum, yok. Keselenmeyeceğim. Su dökünüp gideceğim, dedi.

Hasan uzandı. Yandaki çunuru hamam tası tutar gibi tutup kaldırdı. İçindeki sıcak suyu dervişin tepesinden aşağı boşalttı. Derviş suyun sıcaklığından değil de, çunurun kafasına düşeceği korkusuyla bunaldı, ter içinde kaldı.

-Eline sağlık yavrumsun. Çok iyi yıkandım.

Deyip kalktı. Aceleyle hamamdan çıktı.

Hasan buna da şaşırıldı. Bir çunur suyla dervişin yetinmesine şaşıtı kaldı.

Elini kulağına attı. Bakalım ne dedi:

Çunurum var yirmi okka

Suyu şırıldar olukta

3/2 Derviş kaçtı bir solukta

Ben bu işe şaşıtı kaldım

Hasan, altını aldı. Evirdi, çevirdi. Bir daha aldı:

Dervişin verdiği para

Hiç görmedim sarı lira

3/3 Düşün Hasan kara kara

Ben bu işe şaşıtı kaldım

Hasan Köroğlu'nun altın ağacını düşündü. Tekmeyle Köroğlu ağaca vuruyor, altınlar dut gibi ağacın dibine yığılıp harman oluyordu. Bir zaman bunun düşüyle gözlerini kapadı. Sonunda gözlerini açtı. "*Köroğlu'na binbaşı olmalıyım.*" deyip ayağa kalktı. Doğru ustasının yanına vardı:

-Ustaa!

-Ne var Hasan?

-Ben eve gidiyorum.

-Oğlum, tam müşterilerin gelme zamanı. Bu saatte eve gidilir mi?

-Öyle olması gerekti.

-Hasan oğlum, aklını başına al. Gir içeriye, müşteri bekle. Sen garip yiğit adamsın. Para kazanman gerek.

-Tamam da... Bugün işim var.

-Ne işin var lan? Gündüz gözüne evde ne işin var? Gözü sürmeli gelinler mi bekliyor seni? Duyan da ecer evli sanır.

Evlilik lafı Hasan'ın hoşuna gitti. Ağzının seli aktı. Ama Hasan kararını vermişti:

-İşim var usta. Haydi hoşça kal!

Deyip çıktı.

O hızla eve vardı. Hasan'ın bir kocakarı anası vardı. Oğlunu gündüz vakti evde görünce şaşırıldı:

-Hayrola Hasan?

-Hayırdır Ana.

-Gündüz vakti niye geldin oğlum?
Hasan anasının karşısında pek laf edemezdi. Eveledi, geveledi; hık dedi, mık dedi; sonunda derdini anlattı. Elindeki altını anasına uzattı:
-Ana bu ne?
Kocakarı parayı aldı. İyice gözüne yaklaştırıp baktı:
-Altın... Nerden çaldın lan?
-Aman ana, kaç sefer hırsızlık ettim ki...
-Ne bileyim ben. Ne geziyor bu sende? Bu çok kıymetli bir para. Üstünde Köroğlu yazıyor.
-Hamama iki derviş geldi. Bahşiş olarak bunu verdiler. Köroğlu'nun yanından geliyorlarmış. Ana sana bir şey diyeyim mi? Ben Köroğlu'nun kale-sine gideceğim. Onun bir altın ağacı varmış. Ağacın gövdesine bir depik vurunca, altınlar haşır haşır yere dökülürmüş. Köroğlu da bu altınları binbaşılara, ağalarına, beylerine, dağıtırmış. Gidip bir çuval altın da ben alacağım.
-Essah mı diyorsun?
-Essah ya.
-Oğlum sen aklını mı kaçırdın? Köroğlu'ndan bir çuval altın almak kolay mı?
-Ağalarına, beylerine, binbaşılara veriyormuş ya...
-Oğlum, sen ağa değilsin, bir; ağa olmak için ucu dönmez arazın, sayısız malın mülkün olmalı. Paranın nereden gelip nereye gittiğini bilmeyecek kadar varlıklı olmalısın. Oğlum sen bey değilsin, ikiii... Beylik kökten sürmeyle gelir. Sen bey soyundan değilsin. Binbaşı olamazsın, üüüç. Köroğlu'na binbaşı olmak için boy pos gerek amma, her şeyden önce yürek gerek. Ulan akşamdan sonra helaya gitmeye korkuyorsun, seni ben götürüyorum. Bu korkaklıkla Köroğlu'na nasıl binbaşı olacaksın?
-Bir yolunu bulurum.
Kadın, oğlunun kararlılığını görünce alttan aldı :
-Gitme oğlum. Sana bir kız bulup, evereyim. Başgöz edeyim seni. Köroğlu'nun bir çuval altınından, senin terleye terleye kazandığın üç kuruş daha bereketli olur.
Dediye de Hasan dinlemedi. Çarşıya çıktı. Altını bozdurup, giyimini kuşamını düzeltti. Sonra ustasına gitti:
-Usta!
-Ne var Hasan?
-Şu bizim defteri aç bakalım.
-Hayrola Hasan?
-Hayırdır usta. Borçlu muyuz, alacaklı mıyız, öğrenelim. Dünya ölümlü dünya, demişler
Ustası defteri açtı.

-Oğlum Hasan, dedi. Sen onaltı senedir burada çalışıyormuşsun. Son hesapta otuz iki kuruş borcun varmış.

Hasan ecer şalvarının cebine elini attı. Olan parasını ustasına verdi.

-Al usta, onaltı kuruş. Varım yoğum bu. Ben Koroğlu'nun yanına bin-başı olmaya gidiyorum. Allah kısmet eder de dönersem, kalan onaltı kuruşunu öderim. Bu onaltı kuruşu defterin sinek sıçmaz yerine yaz.

Sinek sıçmaz yeri deyince Hasan'ın niyetini açıklamak gerek:

Meğer Halep'te kervancının biri İstanbul'a gidiyormuş. Komşusu demiş ki:

-Yahu komşu, dönüşte bana 350 okka demir getir. Borcum ne ise verir.

Kervancı sipariş defterini açmış. Eski Arap rakamlarıyla 350 okka demir yazmış. Yani bir tane üç yazmış, yanına "0" harfi gibi beş yazmış, sonra da sıfır yerine nokta koymuş. Arap alfabesinde sıfır yerine nokta bulunduğu için defterine öyle yazmış.

Kervancı İstanbul'a gitmiş. Alacağını almış, satacağını satmış. Komşusunun siparişini de alarak Halep'e dönmüş. Çırağını gönderip komşusunu çağırılmış. Komşusu gelmiş. Kervancı demirleri göstererek demiş ki:

-Komşu istediğin demirleri getirdim. Tart, teslim al.

Adam demirlere bakmış, çok fazla demir var.

-Bu demir, benim siparişimden çok. Ben bu kadar sipariş vermedim, demiş.

Kervancı:

-3500 okka, demiş. Tam senin sipariş verdiğin kadar.

Adam şaşırılmış:

-Ben 350 okka sipariş vermişim.

-Hayır komşu, demiş kervancı, sen 3500 okka sipariş verdin. Defterim burda. Gel sen de bak.

Defteri açmışlar. Gerçekten de defterde 3500 okka demir yazılı. Yani Arap alfabesine göre, bir tane üç, bir tane "0" harfi gibi beş, iki tane de sıfır yerine nokta.

Kervancı kendisini temize çıkarmış:

-Bak gördün mü komşu, 3500 okka yazıyor, demiş.

Adam bu işte bir yanlışlık olduğunu anlamış. Tırnağının ucu ile ikinci sıfırı, yani ikinci noktayı kazımış. Meğer ikinci nokta sinek pisliğiymiş, kazı-yınca çıkmış. Adam:

-Gördün mü komşu? demiş, ben 350 okka demiştim. Sen bundan sonra siparişlerini defterin sinek sıçmaz yerine yaz.

Hasanın işi de kervancının işine benzedi.

Ustası Hasan'a açıldı, öğüt verdi:

-Hasan, oğlum. O işler sana göre değil. Köroğlu ile aşık atılır mı? Sen yiğitsin, dürüstsün, ama Köroğlu'na binbaşı olmak için bunlar yeterli değil. O yaşam sana göre değil. Gel sözümü dinle, gitme oralara. Bir dul bacım var sana vereyim. Hamamdan da bir hisse veririm, geçinir gidersin.

Ustası ne denli dil döktüyse de Hasan'ı düşüncesinden caydıramadı. Hasan dam dedi, darı demedi. "*İlle de Köroğlu...*" deyip tutturdu. Ustası baktı ki Hasan kafasına Köroğlu'nu takmış:

-Başın göl, ayağın sel!

Deyip Hasanı gönderdi. Hasan ustasıyla, anasıyla helalleşti. "*Al Allah kulunu, zaptıyla delini!*" deyip Çamlıbelin yolunu tuttu.

Halep'in dışına çıkınca Hasan korktu. Issız yer adamı korkutur, derler. Hasan geriye dönmeyi düşünürken ileride bir kervanın ağır ağır ilerlediğini gördü. "*Varıp onlara sığınayım. Hayvanlarını yükler, yardım ederim. Onlar da beni kurttan, kuştan korur.*" diye düşündü. Tam bu sırada bir tepenin eteğinden geçiyordu. Meğer tepenin yukarılarında bir kertenkele sinek avlıyormuş. Sineği yakalamak için boş toprakta birdenbire koşmaya başlayınca, toprak aşağı doğru hışırdarak dökülmüş. Korneğin biri olan Dellek Deli Hasan taşların birden bire aşağı doğru indiğini görünce öyle bir korktu ki:

-Aslanlar beni parçalamaya geliyor! Yandım Allaaaah!

Deyip kervana doğru koşmaya başladı. Kervandakiler Dellek Deli Hasan'ın sesini duyup geriye döndü. Bir de baktılar ki, dev gibi bir adam, bağıra bağıra üzerlerine geliyor. Korktular... Hasanı dev gibi bir eşkıya sandılar. Her kervanda beş on tane koruma olurdu. Onlar bile bu dev adamla baş edemeyeceklerini anladı. Her biri bir yana, çil keklik yavruları gibi kaçtı.

Hasan, kervandakilerin kendisinden korktuklarını nereden bilsin? Hasan sandı ki, kervanı eşkıya bastı, kervancılar o yüzden kaçıyor. "*Oğlum Hasan, aslandan kaçıp eşkıyaya tutulmanın anlamı yok. Kaçabildiğin kadar kaç!*" deyip koşmaya başladı. O uzun bacaklarıyla öyle bir koştu ki, kervancıları geçti. Kervan sahibi baktı ki, korktukları dev adam kendilerinden daha korkak. Durdu... Hemen adamlarını topladı. Hasan'ı çağırdı.

-Gel bakalım kardaşım! Kimsin, necisin, nerden gelip, nereye gidiyorsun?

Hasan korka korka yaklaştı:

-Sivas Dağı Çamlıbel kalesine gidiyorum. Köroğlu'yla bir işim var da...

Kervancı iyice şaşırıldı:

-Yahu kardaşım, Köroğlu Çamlıbelin ağasıdır. Senin gibi bir adamın ne işi olabilir orada?

-Ben Köroğlu'na binbaşı yazılmaya gidiyorum.

-Peki, biz senin babayığitliğinden korktuk. Her birimiz bir yana kaçtık. Sen kimden kaçtın?

-Ne bileyim ben. Siz kaçtınız, ben de kaçtım.

Korumalar baktılar ki bu dev adam korkağın biri. Az önce kendilerini korkutup kaçırdı; kadına kıza, yaşlıya gence küçük düşürdü. “Şuna iyi bir sopa atalım da bir daha kervana nasıl yaklaşılacağını öğreysin.” dediler. Toplanıp Hasan’ın üzerine yürüdüler. Ama kervancı araya girdi:

-Durun, durun... Dokunmayın ona, dedi.

Korumalar:

-Ağam izin ver de şunun ağzını burnunu kıralım. Kervana nasıl yaklaşılacağını öğreysin, dedi.

Kervancı:

-Bu adamcağız bir şeyden korkmuş, kaçmış. Bize sığınmak istemiş, bu biiir. İkincisi, siz bu adamdan korktunuz mu?

-Yalan iyi değil Ağam, korktuk. Kalıbına bakınca bir adam sandık.

-Siz korktuğunuza göre bu adamdan herkes korkar. Bu adamı yanımıza alalım. Beline bir kılıç verelim. Eşkiyalar, yanımızda bu adamı görürse bizi soymaktan vazgeçer.

Korumalar düşündü:

-Haklısın Ağam, dediler.

Bezirgân:

-Hayvanları çözün, yemlerini sularını verin!

Diye buyruk verdi. Hasan’a:

-Adın ne senin? diye sordu.

-Hasan.

-Hasan Ağaya bir nargile basın!

Karşılıklı oturdular. Nargileleri tokurdutmaya başladılar.

Hasan’ın bundan sonra Çamlıbel yol ayrımına kadar keyfine diyecek olmadı. Yediği önünde, yemediği ardındaydı. Bir türlü doymayan karnını sonunda doyuracak birilerini bulmuştu. Altında bir at, belinde bir kılıç. Susadıkça süt, acıktıkça et geliyordu.

Kervancının hesabı doğru çıktı. Kervana sataşmak isteyen hırlılar, hırsızlar dev gibi Hasan’ı görünce korkularından seslerini bile çıkarmıyordu. Öyle ya, Hasan atın üzerinde üç tuğlu vezir gibi oturuyordu. Kafası kümbet gibiydi, alnının çatı bir karıştı, kaşları dört parmak enindeydi, gözleri bakır tas gibiydi, bıyığı koç boynuzu gibiydi, uçlarını kıvrıp kulaklarının ardına asmıştı. Boynu arasa küleği gibi, sırtı ekmek tahtası gibi, göğsü taraba tahtası gibiydi. Soluk alıp verdikçe, kalaycı körüğü gibi “Harr! Harr!” ediyordu. Kolları yedi yaşlı çınar gövdesi gibiydi. Kafası kervandaki insanların kafala-

rından bir arşın yukarıdaydı. Böyle birinin bulunduğu kervana hangi eşkiya saldırırdı?

HASAN ÇAMLİBELDE

Uzun sözün kıyası... Hasan kervancılardan razı, kervancılar Hasan'dan... Böylece Sivas Dağına kadar geldiler.

Bezirgân dedi ki:

-Bak oğlum Hasan, şu yol Konya'yı dolaşır, biz oradan gideceğiz. Çok uzun bir yoldur. Amma o yoldan gidince Köroğlu'na ondalık vermektен kurtuluruz. Şu yol ise Çamlıbele çıkar. Senin yolun burası. Artık burada yollarımız ayrılıyor. Amma beni dinlersen bizimle kal. Bize koruma başı ol. Sana bol aylık veririm. Komşumuzda ehli namus, güzel bir kız var. Babası fukaranın biri. Benim sözümden çıkmaz. O kızla seni başgöz edelim. Geçinir gidersin. Köroğlu'ndan möröğlundan sana yarar gelmez.

Hasan dam dedi darı demedi. "*Köroğlu da Köroğlu...*" diye tutturdu. Kervandakilerle helalleşti. Çamlıbelin yolunu tuttu.

Koca kaleyi görünce Köroğlu'na olan hayranlığı bir kat daha arttı. Bu ne büyük kaleydi böyle. Her tarafı kesme taşandı. Burçlarında arı gibi askerler geziniyordu. Kapıda çifte nöbetçi vardı. Hasan bu disipline, bu düzene hayran kaldı. Binbaşılık umudu azalır gibi oldu. Ustasının, anasının, bezirgânın sözünü tutmadığına neredeyse üzülecekti.

Hasan kapıya doğru yaklaşınca nöbetçi sordu:

-Hey! Arkadaş! Dur bakalım! Kimsin, necisin?

Hasan olduğu yerde durdu:

-Bana Dellek Deli Hasan derler. Bağdat'tan geliyorum. Köroğlu'na diyeceklerim var.

-Ne diyecekmişsin Köroğlu'na?

-O ikimizin arasında ...

Nöbetçilerden biri Hasan'ın önüne düştü. Meğer Köroğlu Ayvanlı Köşkte ağalarıyla, beyleriyle sohbet etmekteymiş. Nöbetçi varıp:

-Köroğlu Ağam, biri sizinle görüşmek istiyor, dedi.

-Gönder gelsin, bakalım kimmiş.

Nöbetçi çıktı. Hasan'a:

-Köroğlu daha şorda, seni bekliyor, dedi.

Hasan sevindi. İşte düşleri gerçek oluyordu. İşte günlerdir beklediği an gelip çatmıştı. Heyecanla içeriye girdi. Hasan içeride yalnız Köroğlu'nu bulacağını sanıyordu. Kalabalıkla karşılaşınca şaşırıldı. İçerdekilerden hangisinin Köroğlu olacağını araştırdı. Hepsi de Köroğlu olabilecek yiğitlikte görünüyordu.

lardı. Hepsinde de ense kulak yerindeydi. Deli damarı tuttu, yüksek sesle sordu:

-Köroğlu hanginiz lan?

Ayvanlı Köşkte derin bir sessizlik oldu. Sohbet durdu, kahve höpürtüleri kesildi, nargile tokurtuları duyulmaz oldu. Kimdi bu? Köroğlu'ndan ne istiyordu? Köroğlu'nun bir anda rengi attı. “*Bu adamı tanımam, bilmem. Acep ne kötülüğüm dokundu ki, hesap sormaya gelmiş.*” diye düşündü. Ağalar, beyler de kötü yorumlar yapmaya başladı. Öyle ya, Köroğlu bu adama ne yapmıştı? Ne kötülük etmişti?

Köroğlu soğukkanlılığını koruyarak doğruldu:

-Köroğlu benim. Buyur Ağa! Bir isteğin mi var?

Hasan birdenbire seğirtip Köroğlu'nun ayaklarına kapandı:

-Aman Ağam, beni de binbaşı yap. Senin bir altın ağacın varmış. Silkeleyip, silkeleyip binbaşılara çuval çuval altın dağıtıyormuşsun. Aman Ağam beni de binbaşı yaz. Kulun kölen olim.

Köroğlu derin bir soluk aldı. Kendine gelince kızdı. Sırtını Ayvanlı Köşkün duvarına dayadı. Tabanı ile hengeyleydi, hüngeyleydi, Hasan'ın göğsüne hüngeyleyince, Hasan top gibi yumak oldu, karşı duvara çarpıp yere yığıldı. Köroğlu, dört parmak enindeki Kirmânî kılıcını sıyırdı. Hasan'ın tepesine dikildi:

-Ulan deli kavat, seni bana sayıyla mı verdiler? diye gürledi.

Ayvaz hemen araya girdi. Biliyordu ki Köroğlu buna bir kötülük yapsa, kızgınlığı geçince çok üzülürdü:

-Aman baba bırak, dedi. Adamın aklı bir hoş. Bir Allah'ın zavallısı. Kızgınlığa kapılma. Hatırım için başışla. Büyüklük sende kalsın.

Köroğlu “*lâ havle...*” çekip kılıcını kınına soktu. Varıp döşegine oturdu. Deli Hoylu bir sigara sarıp Köroğlu'na uzattı:

-İç hele ağam.

Köroğlu sigarayı aldı. Gümüş ağızlığa koydu. Uşağın maşa ile uzattığı közden sigarasını yaktı.

Bu sırada Hasan da kendine gelmişti. Süklüm püklüm duruyordu. Köroğlu kızgınlıkla sordu:

-Kaç kâtîlsin lan?

-Hiç adam öldürmedim Ağam.

-Hırsızlık ettin mi?

-O ne demek Ağam. Elin malına elimi bile sürmem.

-Yol kestir mi?

-Töbe Ağam...

-Ulan, adam öldürmemişsin, hırsızlık yapmamışsın, yol kesmemişsin; benim yanımda ne işin var? Benim yanıma haksızlığa uğramış, bu haksızlık

uğruna adam öldürmüş, yol kesmiş, yasalara karşı gelmiş olan gelir. Ben seni ne yapayım?

-Aman Ağam ne yaparsan yap, yeter ki beni de binbaşı yaz.

-Kes ulan! Ne binbaşı? Benim binbaşılarım senin gibileri ağzında götürür. Köroğlu'na binbaşı olmak kolay mı?

Köroğlu düşündü. Hiç değilse bu adama, buralaraca gelmişken bir iş vermek istedi?

-Nalbantlıktan anlar mısın?

-Anlamam Ağam.

-Seyislikten anlar mısın?

-Yok Ağam.

-Terzilikten anlar mısın?

-Ondan da anlamam.

-Marangozluk elinden gelir mi?

-Gelmez.

-Duvarcılığa aklın erer mi?

-Ermez.

-Yemek pişirmesini bilir misin?

-Bilmem. Amma iyi yemek yerim.

Köroğlu kükredi:

-Ulan ne işe yararsın sen? Terzilik yok, marangozluk yok, duvarcılık yok, nalbantlık yok, seyislik yok, açıcılık yok. Ne işe yararsın sen?

Hasan atıldı:

-Ağa, ben adamın sırtından oklava gibi kir çıkarırım.

-Ulan, "Delleğim." desene.

-Evet Ağam, bana Dellek Deli Hasan derler.

Köroğlu kızdı:

-Alın şunu ahıra hapsedin.

Hasan'ı karga tulumba ahıra hapsedtiler. Hasan gübrelerin arasına oturdu. Hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ahırdaki atlar bile kişnemelerini kesmiş, Hasan'ın höykürmesini dinliyordu. Mevlâna'nın Mesnevî'sinde bir Ahmak Mahmut hikâyesi vardır. Hasan nasılsa birinden duyduğu bu hikâyeyi hatırlamış, ona ağlıyordu. Hikâye ile Hasan'ın durumu tıpatıp birbirine benziyordu:

Meğer Mahmut adında bir adam varmış. Bu Mahmut'un her işi ters gitmeye başlamış. Ne yapsa, ne kadar dikkat ederse etsin işleri kötüye gidiyormuş. Kendi kendine demiş ki:

-Oğlum Mahmut. Senin arabın uyuyor. Şans taşın yere düşmüş. Sen en iyisi şans ülkesine gidip arabımı uyandır.

Mahmut yola koyulmuş. Bir dağdan aşarken karşısına bir aslan çıkmış. Aslan kükremiş, Mahmut'a neci olduğunu, nereye gittiğini sormuş. Mahmut anlatmış:

-Adım Mahmut. Şansım son günlerde kötüye gitmeye başladı. Herhalde arabım uyumuştur, şansım yere düşmüştür diye şans ülkesine gidiyorum.

Aslan heyecanla atılmış:

-Aman Mahmut kardaş, şans ülkesine vardığında bir de benim şansıma bak. Av avlayamaz oldum. Üstelik bir titreme, bir üşütme ile günden güne zayıflıyorum. Çare neymiş, bir bak hele.

Mahmut "*Peki!*" deyip yoluna devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş, yolu bir araziye düşmüş. Üç çiftçi ekin biçiyormuş. Mahmut:

-Bereketli olsun, demiş.

Çiftçilerden biri:

-Sağol kardaş. Ama bereket kalmadı bizim arazimizde. Ne olduğunu anlayamadık.

Mahmut:

-Ben şans ülkesine gidiyorum. Sizin şansınıza da bakayım.

Deyince çiftçiler sevinmiş.

Mahmut yoluna devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş, yolu bir ülkeye düşmüş. Yolda giderken ülkenin padişahıyla karşılaşmış. Padişah Mahmut'un yabancı olduğunu giyiminden anlamış. Yanına çağırılmış:

-Nereden gelip nereye gidiyorsun? diye sormuş.

Mahmut düşüncelerini anlatmış. Şans ülkesinden söz açınca padişah demiş ki:

-Aman Mahmut bir de benim şansıma bak. Ülkemin insanlarına söz dinletemiyorum. Bunun nedeni neymiş bana bildir, demiş.

Mahmut padişaha da "*Peki!*" demiş. O ülkeden ayrılmış. Sonunda şans ülkesine varmış. Sahiden de arabı uyumaktaymış. Dürtüp uyandırmış. Bakmış ki şans taşı yere, çirkefin içine düşmüş. Alıp yıkamış; yüksek bir yere bırakmış. Kendi kendine, "*Tamam, bundan sonra şansım açılır.*" demiş. "*Gelmişken, yolda karşılaştıklarımın şanslarına da bir göz atayım.*" diye düşünmüş.

Aramaya başlamış. Aslanın şansını bulmuş. Aslanın derdinin çaresini öğrenmiş. Aslan, ahmak bir adam eti yerse iyileşecekmış.

Sonra çiftçilerin şansını aramış. Meğer çiftçilerin arazisinde büyük bir hazine gömülüymüş.

Sonra da padişahın şansını bulmuş. Meğer padişah kadıymış, halkı o yüzden sözünü dinlemiyormuş. Bu padişahın babasının hiç erkek çocuğu yokmuş. "*Ben ölürsem yerime başkaları geçer.*" düşüncesiyle yeni doğan kızını "*Oğlum oldu!*" diye ilân ettirmiş. Kızını oğlan çocukları gibi yetiştirmiş. Sonra da padişah ölünce erkek sanılan kız padişah olmuş.

Mahmut gerisin geriye yola çıkmış. Önce padişaha uğramış. Demiş ki:
-Padişahım sen kızmışsın. Halkın onun için sözünü dinlemiyor.
Padişah demiş ki:
-Mahmut, gel seninle evlenelim. Ülkeyi beraberce yönetelim.
Mahmut:
-Yook, demiş. Padişahım ben şansımı yudum arıttım, yükseğe koydum. Şansım açıldı bir kez... Hiç buralarda durur muyum?
Padişah ne kadar inandırmaya çalıştıysa da Mahmut kanmamış, yoluna devam etmiş. Bir zaman sonra çiftçilere varıp konuk olmuş:
-Şans ülkesine gittim, deyince.
-Mahmut kardaş, bizim şansımıza da baktın mı? diye sormuşlar.
-Baktım, demiş. Sizin tarladaki dutun altında hazine gömülüymüş.
-Hemen gidip bakalım.
Kazmaları kürekleri alıp tarlaya varmışlar. Mahmut'un dediği yeri eşmişler. Gerçekten de kocaman bir küp altın bulmuşlar. Mahmut'a demişler ki:
-Mahmut kardaş, biz üçümüz kardaşız. Bir de nazlı mı nazlı, hatın mı hatın bacımız var. Gel bacımızla seni everelim. Bu hazineyi de ömrümüzün sonuna kadar yiyelim.
-Yook, demiş Mahmut. Ben şansımı yudum arıttım, yükseğe koydum. Şansım açıldı. Buralarda durur muyum artık?
Mahmut yola çıkmış. Sonunda aslanın yanına uğramış.
-Hoş geldin Mahmut kardaş, demiş aslan.
-Hoş bulduk aslan kardaş.
-Eee, şans ülkesine gittin mi?
-Gittim. Şans taşımı buldum, sildim, arıttım, yükseğe koydum. Arabım uyuyormuş, uyandırdım. Bundan sonra şansım açıldı. Senden ayrıldıktan sonra bir çiftçi ailesine rastlamıştım. Arazilerinde verim sürekli azalıyormuş. "*Nedenini öğren.*" dedilerdi. Daha sonra bir ülkenin padişahıyla konuştum. "*Halkım benim sözümü dinlemiyor, nedenini öğren.*" demişti. Meğer padişah kadıymış. Kendisini erkek sanıyorlarmış. Dönüşte:
-Padişahım sen kızmışsın. Halkın sözünü bunun için dinlemiyor, deyince Padişah bana evlenme teklif etti.
-Gel seninle evlenelim, ülkeyi beraberce yönetelim, dedi.
-Yook, dedim. Değil mi aslan kardaş? Şansım açıldı bir kez, oralarda durur muyum? Oradan çiftçilere uğradım. Meğer çiftçilerin arazisinde altın gömülüymüş. Hazineyi çıkardık. Bana dediler ki:
-Mahmut kardaş, bacımızı sana verelim. Bu hazineyi de ömür boyu yiyelim.
-Yook, dedim. Şansım açıldı bir kez. Oralarda durur muyum? Düşüm yola.

Aslan:

-Eee, benim şansıma da baktın mı?

-Baktım. Sen ahmak bir insan eti yersen hastalığın iyi olacaktı.

Aslan:

-Ulan senden ahmağımı nereden bulayım?

Deyip bir pençede Ahmak Mahmut'u parçalayıp yemiş.

Dellek Deli Hasan'ın hikâyesi de ahmak Mahmut'un hikâyesine benziyordu. Hasan ahırda dövünüp duruyordu:

-Ulan, gerçek ahmak Mahmut benmişim de haberim yok. Vay benim akılsız kafam vay. Anam, "*Seni evereyim oğlum, gitme!*" dedi, dinlemedim. Ustam, "*Sana bacımı vereyim, hamamdan da hisse vereyim, gitme!*" dedi, dinlemedim. Yolda bezirgân, "*Seni baş koruma yapayım, komşumun kızıyla evereyim, bizimle kal!*" dedi, dinlemedim. Vay Ahmak Hasan, vay! Neyine gerek senin Köroğlu ile aşık atmak.

Hasan ahırda dövüne dövüne uyudu. Gübrelerin arasında kayboldu. Varlığını atlar bile unuttu.

Şafak söküp hava ışıyınca Hasan uyandı. Gübre yığınlarının arasından kafasını yekindirdi. Atlar birdenbire Hasan'ı görünce ürktü, kişneyip eşinmeye başladı. Bir kısmı yularlarını kırıp, ahırda koşuşmaya başladı.

Hasan bu karagaşadan öyle korktu ki:

-Atlar beni çiğneyecek!

Diye bağırarak kapıya seğirtti. Ama kapı kilitliydi. Hasan geriye çekildi, hengeyleti, hüngeyleti, elif cüzü kalınlığındaki demir kapıya tekme ile hüngeyleince, kapıyı çarşaf eskisi gibi yırttı. Kendisini dışarıya attı.

Hasan'ı seyisler yakaladı. Durumu Köroğlu'na anlattılar.

-Ağam, izin ver şu pisin kellesini gövdesinden ayıralım, dediler.

Köroğlu düşündü. Bu demir kapıyı bir tekmede çarşaf eskisi gibi yırtmak her baba yiğidin kârı değildi. Şu Hasan ne olurdu biraz yürekli olsaydı. Adamlarına dedi ki:

-Böyle yiğide kıyılır mı? Gönderin yanıma gelsin.

Seyisler Hasan'ın ellerini ayaklarını çözdü. Köroğlu'nun yanına getirdiler.

Köroğlu ağalarını, beylerini, binbaşılarını toplamış, kahvaltı yapıyordu.

-Gel Hasan! Sen de karnını doyur, dedi.

Hasan'a yer açtılar. Aşçılar hemen bir kaşık getirdi.

Hasan kaşığı geri verdi:

-Bu kaşıkla ben ömür boyu yesem doymam. Şöyle büyükçe bir çomça varsa onu getir, dedi.

Hasan'a çomça geldi. Hasan patlıcanlı ekşili çorbaya öyle bir girişti ki, Köroğlu aç kaldı. Ağalar, beyler geriye çekilip Hasan'ı seyre koyuldu.

Hoylu dedi ki:

-Yiyenden korkma, demişler. Bu Hasan'da iş var. İşe yarar bu...

Köroğlu işi şakaya döktü:

-Hoylu Bey doğru söylersin de, bu Hasan ne işe yarar. Saraçlık yok, marangozluk yok, yapıcılık yok, terzilik yok, nalbantlık yok, seyislik yok. Yok oğlu yok. Ne işe yarar?

Köse Kenan da alaya başladı:

-Kapıyı eski çarşaf gibi yırtmış ya... Demek ki bir babayiğitliği var.

Köroğlu:

-Öyle de Köse Kenan, babayiğitlik yürekle olur. Önce yürek gerek yigide. Şimdi Hasan'ı Bozgediğe gönderelim. Bize bir büyük baş kesip getirsin. O zaman binbaşılığını düşünürüz. Tamam mı Hasan!

-Buyur Ağam.

-Bize bir büyük baş kesip getir. Seni binbaşı yapayım.

-Pekey Ağam.

Hasan kalktı:

-Köroğlu, Allah sofrana Halil İbrahim bereketi versin, çorba çok güzel olmuş. Amma pek doymadım, gerisi var mı?

-Var var... Aşhaneye git, karnını doyursunlar.

Hasan çıktıktan sonra:

-Yahu hepimizi aç koydu, daha da "Doymadım" diyor. Bu, adam değil dev.

Deyip gülüştüler.

Hasan aşhaneye vardı. Bir leğen daha çorba içti. Sonra Bozgediğin yolunu tuttu. Karnı doyunca aklı başına geldi. Aldı Hasan:

Ahırda öldüm dirildim
Sabah karnımı doyurdum
3/4 Beylerin gözüne girdim
Şansım açıldı açıldı

Bir büyükçe baş keseyim
Varıp ağama vereyim
3/5 Sonra binbaşı olayım
Şansım açıldı açıldı

Altın ağacına varsak
Gövdesine depik vursak
3/6 Çuvala altın doldursak
Şansım açıldı açıldı

Dellek Deli Hasan gözü havalarda, ağzını ayıra ayıra giderken, “*Gözü yükseklerde olan kuyuya düşer.*” demişler, Hasan’ın da ayağı bir ağaç kütüğüne takılıp, ağır gövdeyle “*Şırlaaap!*” diye düşmez mi? Hasan’ın feleği şaştı. Bir zaman kendine gelmedi. Nice sonra ayıldı. İnleye inleye kalkarken gördü ki, bir ağacın köklerinden yeni filizler çıkmış:

-Her işte bir hayır var, demişler. Benim düşmemde de bu hayır varmış. Ben Köroğlu’nun görmez tarafından altın ağacından bir çitil alsam, götürüp evimize diksem nasıl olur? İyi olur. Silkele babam silkele.

Hasan kalktı.Varıp Bozgediğe dikildi. Beklemeye başladı.

Biraz sonra bir köylü eşeğini önüne katmış, ağır ağır Hasan’a doğru gelmeye başladı. Adam bir ara kafasını kaldırdı. İleriye doğru baktı. Bir de ne görsün; insan azmanı biri Bozgediği tutmamış mı? “*Eyvah!*” dedi içinden. “*Verecek param da yok. Bu adam benim canımı alır.*” Adam durakladı. Geriye dönmeyi düşündü. Sonra vazgeçti. Kaçsa bile bu dev gibi adam kendisine yetişirdi. Çaresiz yürümeye devam etti. Yüreği gepir güpür atıyordu.

HASAN BÜYÜK BİR BAŞ KESİYOR

Hasan da köylüyü görmüştü. Dikkatle köylüyü inceledi. Evet, köylünün silahı yoktu. Ama korku Hasan’ı bir türlü bırakmıyordu. “*Ya silahını abasının altında saklıyorsa?*” diye düşündü. Korktu. Ama yine de tedbir almaktan kendini alamadı. Kuzu kerpiç misali bir taşı, oturduğu kayanın ardına sakladı. Hasan korkudan tir tir titriyordu. “*Köylü giderken arkasından vururum.*” diye düşündü. “*Peki, ya tutturamazsam? O zaman bu köylü beni burada boğazlamaz mı?*”

Zavallı köylü yaklaştı. Korka korka selâm verdi:

-Selamünaleyküm!

Hasan korkuyla elini taştan çekti. Adamın selâmını, “*Sakın o taşta el sürmeyesin haaa!*” demeye getirdiğini sandı. Ayağa kalktı. Yerlere kadar eğilerek:

-Ve aleyküm selâm!

Deyip selâmını aldı. Böylece bir kötü niyeti olmadığını belirtti.

Köylü korka korka uzaklaşmaya başladı. On adım kadar gitmişti ki, Hasan elini taşta attı. Tam bu sırada köylü geriye dönüp Hasan’a bakmasın mı? Hasan korkudan elini taştan çekti. Böylece Hasan köylüden, köylü Hasan’dan korka korka ara iyice açıldı. Köylü Bozgediği aşırp kayboldu.

Buna benzer birkaç olay daha oldu. Adamlar Hasan’dan, Hasan da adamlardan korktu. Sonunda ak saçlı, ak sakallı, ak sarıklı, ak zıbınlı yaşlı bir adam geldi. Önüne zayıf bir eşek katmış bastonunu çaka çaka ilerliyordu.

Hasan'ı görünce bir an duraladı. Sonra yine ilerledi. Hasan'a doğru gittikçe yaklaşıyordu.

Hasan "Hah!" dedi içinden. "Koroğlu büyük bir baş kes dediydi. Bundan büyük baş olur mu? Doksan doksanbeş yaşında var bu adam."

Hasan taşını hazırladı. Yaşlı adam gittikçe yaklaşıyordu. Yaşlı adam yaklaştıkça Hasan'ı korku basıyordu. Öyle ya, ya bu yaşlının çökük omuzları birden bire dikilir, kamburu doğrulur, ak saçları, ak sakalı simsiyah olursa? Hasan'ın kafasından geçenleri okuyup, Hasan'ın gırtlığına sarılırsa... Bu yaşlılardan herşey beklenirdi.

Hasan bu olmayacak kuruntularla iyice sindi. Yaşlı adam Hasan'ın önünden selâm verip geçti.

Hasan korkudan ayağa fırladı. Eğilerek selâm aldı:

-Aleyküm selâm!

Yaşlı adam derin bir soluk aldı. Demek Hasan kendisine bir kötülük yapmayacaktı. Eşeğini sürdü.

Hasan birdenbire elini taşa attı. Hengeyledi, hüngeyledi, yaşlı adamın ense köküne hüngeyledi.

Hasan taşın değip değmediğine bile bakmadan kaleye doğru kaçmaya başladı. Uzun bacaklarıyla, koşan bir kavak ağacına benziyordu. Bir ara peşinden gelen olup olmadığını anlamak için geriye döndü. Gelen giden yoktu. Durdu. Soluk soluğa kalmıştı. Yaşlı adama doğru baktı. İşte orada yatıyordu. Eşeği sahipsiz kalmış, yolun kenarındaki siyeçlerde yayılıyordu. Hasan derin bir soluk aldı. Yaşlı adama doğru dikkatle yaklaşmaya başladı. Öyle ya, bu yaşlı adam çakal öldüye yatabilirdi. İyice yaklaşmıştı ki, hafif bir rüzgâr, yaşlı adamın beyaz zıbını havalandırmasın mı? Hasan:

-Eyvah! Adam ölmemiş, beni kandırıyor!

Diyerek geldiği yöne kaçmaya başladı. Yaşlı adamın kendisine yetişip yetişmediğini anlamak için döndü. Kimsecikler yoktu. Yaşlı adamdan yana baktı. İşte orada yatıyordu. Hasan yeniden yaklaştı. Yaşlı adamın yanına vardı. Mezar taşı gibi tepesine dikildi. Ayağının ucuyla dürttü. Tamam, bu büyük başı öldürmüştü. Dizini yaşlı adamın göğsüne koydu. Kafasını çekip kopardı. Kesik kafayı saçından tuttu, eşeği önüne kattı. Kesik kafayı sallaya sallaya kalenin yolunu tuttu. Keyiflendi. Aldı Dellek Deli Hasan. Bakalım ne dedi:

İlk defa bir büyük başı

Kestim mestoldum mestoldum

3/7 Saçından tutup elime

Astım mestoldum mestoldum

Kaleye vardı. Nöbetçiler Hasan'a, "Bu zavallı yaşlı adamdan ne istedin?" der gibi dik dik baktılar. Hasan laftan anlamıyor, bakıştan ne anlansın. Nöbetçilerin kendisine hayran hayran baktığını sandı. Aldı Hasan:

Bozgedik temaşa idi
Ayan kurda kuşa idi
3/8 Böyle büyük başa idi
Kasdım mestoldum mestoldum

Nöbetçi kafasını iki yana çevirdi. “*Lâ havle..*” çekti.

Hasan yoluna devam etti. Ayvanlı Köşkte Köroğlu’nu buldu. Köroğlu’nun toplantısı henüz dağılmamıştı. Beyleri ile sohbetleydi. Bir yanında Ayvaz, öteki yanında Reyhan Arap oturuyordu.

Aldı Hasan:

Kasteyledim kellesine
Elim koydum heybesine
3/9 Binbaşılık rütbesine
Bastım mestoldum mestoldum

Hasan:

-Düşmanıyın ömrü bu kadar olsun Ağam!

Deyip elindeki ak saç, ak sakalı kızıl kana bulanmış kelleyi, Köroğlu’nun kucağına doğru yuvarladı. Kelle yuvarlandı. Varıp Köroğlu’nun kucağına düştü. Köroğlu şaşkınlıkla kelleyi aldı, inceledi. Kızıp bas bas bağırды:

-Ulan itoğlu it! Ulan hayvan oğlu hayvan! Bu zavallıdan başka kesecek adam bulamadın mı? Gücün buna mı yetti ulan? Tüh senin boyuna bosuna!

Hasan saf saf karşı çıktı:

-Elini öptüğüm ağam. Sen büyük bir baş kes demedin mi? İşin gücün rastgele senin. Bundan büyük baş mı olur? Adam neredeyse yüz yaşında.

-Ulan ben sana büyük bir baş kes dediysem böyle yaşlı, zavallı birini mi öldür dedim? Büyük baş denince, güçlü kuvvetli, dişli biri anlaşılır. Sen tutmuş, yüz yaşındaki şu zavallıyı kesmişsin. Nesi varmış bu fukaranın, getir bakalım?

-Bir eşeği bir de heybesi var Ağa.

-Gördün mü? Ne istedin bu yoksuldan. Boyundan posundan utan be! Getir bakalım heybesini.

ŞİRİN DÖNE

Hasan eşekten heybeyi getirdi. Korkuyla Köroğlu’na uzattı. Köroğlu heybeyi aldı. İçine baktı. İçinde camlı çerçevesi bir kız resmi vardı. Heybeden çıkardı. Evet, güzel mi güzel bir kız resmiydi. Sultan mı sultandı. Dilber mi dilberdi. Saçları gürdü, uzundu, simsiyahtı. Kaşları yay gibi inceydi. Gözleri fincan gibiydi. Burnu fındık gibi ufaktı. Dudakları Bertiz kirazı gibiydi. Gülümseyen dudaklarının arasından inci gibi beyaz, pirinç tanesi gibi küçük dişleri görünüyordu. Gerdanı kar gibi beyazdı. Kara üzüm yutsa, gırtlığından

aşarken sanki görülecek gibiydi. Köroğlu resimdeki kıza hayran oldu. İçinden ılık ılık bir şeyler aktı.

Resmi Ayvaz'a uzattı:

-Altında bir yazı var. Oku hele oğlum ne yazıyor? dedi.

Köroğlu'nun okur yazarlığı yoktu. Ayvaz resmi aldı. Altındaki yazıyı okudu:

-Beyşehir'nde Hasan Beyin kızı Döne.

Köroğlu resmi aldı. Dönenin yanağındaki çifte bene daldı gitti. Nice sonra:

-Bu kıza Benli Döne demeli, Şirin Döne demeli, dedi.

Sonra ayvanlı köşkteki beylerine açıklama yaptı:

-Beyşehirindeki Hasan Bey kimdir bilir misiniz? Lala Hüseyin Paşanın kardeşidir. Babam Deli Yusuf'un kan düşmanınının kardeşi...

Sonra Ayvaz'a seslendi:

-Şu sazımı ver hele oğlum.

Ayvaz, Köroğlu'nun oniki telli, yirmi dört perdeli, sedefkârî sazını duvardan indirdi, saygıyla uzattı:

-Buyur Baba.

Sazı alan Köroğlu uzun uzun söyledi. Bakalım ne söyledi:

Bugün bir keyfiyetim var
Mey doldur Ayvaz tez doldur
3/10 İşretim var sohbetim var
Mey doldur Ayvaz tez doldur

Ayvaz sıva bileklerin
Kabul olsun dileklerin
3/11 Çatal olsun yüreklerin
Mey doldur Ayvaz tez doldur.

Türkünün burasında Ayvaz, Köroğlu'nun Benli Döne'yi kendisi için düşündüğünü sandı. "Ayvaz sıva bileklerin" deyişini, "Evliliğe hazırlan!" diyor sandı.

Köroğlu sazın üstüne yumulmuş, söylüyor da söylüyordu:

Ata vururlar kaşağı
Dinlemem beyi paşayı
3/12 Altın yaldızlı şişeyi
Mey doldur Ayvaz tez doldur

Kolunda kolbağı mercan
Sana olsun canım kurban
3/13 Elinde hölbeli fincan

Mey doldur Ayvaz tez doldur

3/14 Kırat görünmez haşadan
Ben korkmam beyden paşadan
Altın yaldızlı şişeden
Mey doldur Ayvaz tez doldur

3/15 Rakı içerler sazınan
Keklik avlarlar bazınan
Türlü be türlü nazınan
Mey doldur Ayvaz tez doldur

3/16 Köroğlu'm çıkmış köşküne
Hak yardım etsin düşküne
Şirin Döne'nin aşkına
Mey doldur Ayvaz tez doldur

Deyip bağladı. Köroğlu:

-Gözün aydın Ayvaz. Sana bir yoldaş getireceğim, dedi.

Ayvaz bu söze de mim koydu. Köroğlu, Şirin Döne'yi Ayvaz'a eş mi, yoksa abla mı yapacaktı? Pek karar veremedi. Açık açık sormaya da utandı. O mevzu öylece kaldı.

Köroğlu uşaklarını çağırdı. Hasan'ı göstererek:

-Tez şu adama bir bohça binbaşı elbisesi verin. Giyinsin kuşansın, yanına gelsin.

Hasan'ı götürdüler. Giydirip Köroğlu'na getirdiler. Hasan'ın sevincine diyecek yoktu. Ağzı kulaklarına varıyordu. Binbaşı elbisesini sonunda giymişti. Başında beyaz keçeden bir külah vardı. Keçe külahına nakışlı nakışlı Acem poşusunu dolamış, bir ucunu sağ yanağından aşağı bir buçuk arşın sarkıtmıştı. Meleşî gömleğin üzerine sırmalı aba giymişti. Siyah şalvarının cep ağzlarından aşık kemiğine dek olan yeri sırma ile işlenmişti. Beline Şam işi bir kuşağı yedi dolam dolamıştı. Kuşağın bir katına hançerini, bir katına tesbihini, bir katına tabakasını, bir katına emziğini, bir katına kavını çakmağını, bir katına para kesesini koymuştu. Ayaklarına kırkaltı numara yedi körüklü çizmeler giymişti. Adım attıkça gıcır gıcır ses çıkarıyordu.

-Nasıl ağa? Yakıştı mı?

Diye sorunca, Köroğlu:

-Üfff! dedi. Hırsıza kendir yakıştır gibi. Şimdi beni dinle Hasan. Seni binbaşı yaptım. Altın ağacı meselesini sonra konuşuruz. Şimdiii, senin emrine bin tane silahlı vereceğim. Onların her işinden sen sorumlu olacaksın. Yeme-

lerinden, içmelerinden, giyinmelerinden, disiplinlerinden... Kısaca her şeylerinden sen sorumlusun.

-Pekey Ağam! Onları mum gibi yumuşatırım. Sen hiç tasalanma.

-Senden istediğim şu: Eline, diline, beline sahip olacaksın. Bu ne demek? Şu demek: Kimseden bir şey çalıp çırpamayacaksın. Kimseden zorla, haksızlıkla bir şey almayacaksın. “Benim şuna gücüm yeter, tepesine bir yumruk vurayım, elindeki alayım.” demeyeceksin. Çünkü ne demişler: “Zâlimin zulmü varsa, mazlumun Allahı var.” Sonraaa! Diline sahip olacaksın. Yerinde konuşacaksın. Dedikodu yapmayacaksın. Saygılı konuşacaksın. Sonraaa... Uçkuruna sağlam olacaksın. Kimsenin ırzına, namusuna dolanmayacaksın. Tamam mı?

-Pekey Ağam! Tamam!

Bunun üzerine Köroğlu Maraş işi oyma sehpanın üzerindeki resmi aldı. Hasan'a:

-Bu kızı bulması senden, gönlünü alması benden. Hazırlan bakalım. Yola çıkacağız, dedi.

Hasan'ın ödü koşturdu. Başka bir kentten kız alıp getirmek güç bir işti. Hasan elbette korkardı. Başındaki keçe külahı yere çaldı:

-Bu binbaşı elbisesini giydirmesi senden, çıkarması benden.

Diyerek abasını çıkarmaya başladı. Deli damarı tutmuş, bas bas bağırıyordu:

-Ben ırz düşmanı mıyım ulan? Böyle namus işlerine beni karıştırma. Kalen de senin olsun, binbaşılardan da...

Köroğlu alttan aldı.

-Be Hasan, kaçıracağım demedim ki... Gönlünü edeceğim dedim. Zorla güzellik olur mu? Gönlünü edebilirsem ne âlâ. Edemezsem döner geliriz.

Hasan:

-Ağa sana bir tuz hikâyesi anlatayım da dinle, dedi. Tuz Gölüne yakın bir köyde bir adam varmış. Her gün tarlasına gider çalışmış. Her akşam dönerken bir torba tuz sırtlanır, köye getirirmiş. Yaş tuz ağır olur ya... Adamcağız eve geldiğinde ter içinde kalırmış. Karısı onun tuzu ne sıkıntılarla getirdiğini bilmediğinden, her isteyene tabak tabak tuz verir, ark altından bostanlık bağışlamış. Adam bakmış ki böyle olacak gibi değil. Bir sabah “Kalk avrat tarlaya seni de götürüyüm.” demiş. Kadın kısmı gezmeyi sever, hemen hazırlanmış. “Bir de torba al da dönüşte tuz getirirsin.” demiş. Kadın bir torba almış, erkek bir torba almış, tarlaya gitmişler. Yoksulun günü çalışmakla geçer. Çalışmışlar, yorulmuşlar, akşamı etmişler. Dönüşte birer torba yaş tuz doldurup köyün yolunu tutmuşlar. Tuz ağır, yol uzun, ter kadının kıcına aşağı akmaya başlamış. Eve vardıklarında kadın ter içindeymiş. Konu komşu beleş tuza alışkın ya, hemen eve damlamışlar. “Bacım biraz tuz ver.” demişler. Ka-

dın alınıdaki terleri sile sile, “*Bacım,*” demiş, “*ben tuzumu vermem, herifin tuzuna da karışmam.*” Köroğlu Ağa, bizim hikâye de tuz hikâyesine döndü. Tuz hesabı, ben elin namusuna dolanmam, başkasına da karışmam.

Köroğlu yine alttan aldı:

-Ulan Hasan, yavrum. Yiğit halinden anlamaz mısın? Gönül bu aktı gitti. Çaresi yok.

-Ben namus işine karışmam ağa. Kusura bakma.

Köroğlu, dört parmak enindeki, kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmâni kılıcını kınından bir karış sıyrıldı:

-Dırlanma ulan! Kes sesini! Hemen hazırlığını gör! Binbaşılığın da geri aldım senden.

Çeliğin yüzü soğuk olur, Hasan kılıcı görünce birdenbire değişti:

-Pekey ağam, pekey. Hemen gidelim, dedi.

Hazırlıklar görüldü. Köroğlu Kürdûvârî bir elbise giydi. Kıl aba, kıl şalvar giydi. Kırat'ı Kayseri eşeği gibi boyadı. Kaledekileri önce Allah'a, sonra Hoylu Beye emanet ettikten sonra “*Al Allah kulunu, zapteyle delini.*” deyip yola çıktılar.

.....

Köroğlu ile Dellek Deli Hasan Beyşehrine doğru yol alıyordu. İkisi de birbirlerine daha çok ısınmıştı. Köroğlu anlamıştı ki, Hasan çocuk kadar saf ve korkaktı. Buna karşılık insanüstü bir gücü vardı. Köroğlu kurnaz biriydi. Köroğlu'nun bileği ne kadar güçlüyse, zekâsı da o kadar işlekti.

Hasan, vakit geçsin diye saf saf sordu:

-Ağam, kalede epey gezdim, dolaşım. Amma altın ağacına rastlamadım. Acep neredeydi bu ağaç?

Köroğlu elini eline vurdu, Kıratın üstünde kahkahayla güldü:

-İlahi Hasan çok yaşayasın. Sahi aradın mı o altın ağacını?

-Hem de ne kadar Ağam. Bir çitil alayım dedim de...

-Ağaçtan çitil mi alacaktın? Ne yapacaktın çitili?

-Eve döndüğümde ahıra dikecektim.

-Eee...

-Ağaç büyüdükten sonra gövdesine depikle vura vura altın silkeleyecektim. Ondan sonra töbe yoksulluğa... Ama altın ağacını bulamadım. Sahi Köroğlu Ağam, nerde bu ağaç?

-Bozgedikte.

-Nee? Şu yaşlı adamın kellesini kestiğim yerde mi?

-Hah! İşte orda.

-Orda öyle bir ağaç yoktu Ağam.

-Sen görmemişsin. Altın ağacı orda. Bak Hasan sana altın ağacını anlatayım. Kulaklarını aç, iyi dinle: Bozgediğe varırsın... Beklersin... Aşağıdan yukarıya doğru bir kervan tırmanmaya başlar. Develerin boyunlarındaki çanlar, çan çun etmeye başlar. Katırların çingirakları öteden beri çın çın duyulur. Eşeklerin zilleri çingir çingir öter. Sen beklersin... Kervan tam senin yanına gelince öyle bir nara atarak kervanın karşısına dikilirsin ki, korumaların dilleri tutulur. “Köroğlu Ağamın ondalığını verin!” diye bağırsın. Bezirgân hemen yükün onda birini verir. İşte altın ağacı budur... Bizim altın ağacımız böyle silkelenir. Ondan sonra çuvallara doldur ağalarına, beylerine, binbaşlarına, askerlerine, yoksullara dağıt... Altın ağacını anladın mı şimdi?

-Anladım... Yani altın ağacı diye bir ağaç yokmuş. Vay Derviş Baba, vay! Yaktın beni. Evimden ocağımdan, işimden gücümünden ettin beni. Altın ağacı yoksa benim ne işim var buralarda?

Köroğlu:

-Dedim ya Hasan. Bozgediği tuttun mu, altın ağacını elde ettin demektir. İşte o zaman binbaşı olabilirsin.

-Git Ağam, git. Ben kim, Bozgedik nere? Ben o işi yapamam.

Böylece yol aldılar.

Bir zaman sonra Köroğlu omzundan yayını indirdi. Arasına bir ok yerleştirdi. Bu şekilde yol almaya devam ettiler.

Hasan oku yayı görünce korktu. Atını gerilerde sürmeye başladı. Öyle ya, Köroğlu silahlarını hazırladıysa savaş var demektir, kavga var demektir. “Ne olur ne olmaz.” diyerek arkada kaldı. Köroğlu, Hasan’ın geride kaldığını gördü, ama Hasan’ı çağırmadı. Bir zaman sonra Köroğlu yayını gerdi bıraktı. Hasan atını dönderdi. “Kavga başladı.” diye kaçmaya başladı. Köroğlu:

-Hasan! Gel lan buraya!

Diye bağırdı. Hasan durdu. Bir yüzü ağlar bir yüzü güler Köroğlu’na doğru ilerlemeye başladı. Meğer Köroğlu okuyla kaz büyüklüğünde bir angıt vurmuştu.

-Hasan!

-Buyur Ağam!

-Şu angıtın tüylerini yol. Odun toplayıp ateş yak. İnce söğüt dalları kes, kabuklarını soy, şiş yerine kullan. Etleri diz. Ateş hazır olunca beni uyandır.

Atları çayıra ökletiler.

Köroğlu yattı, uyudu. Hasan tüyler Köroğlu’na gelmesin diye kırk elli adım uzağa gitti. Angıtı yolmaya başladı.

Hasan bir ara bir gürültü duydu. Döndü baktı ki dört atlı gelmiş, Köroğlu’nun çevresini almış, Hasan elindeki Angıtı bıraktığı gibi kaçtı. Tepeye çıktı. Adamları seyre koyuldu. Adamlar Hasan’a doğru gelseler, hemen kaçacaktı.

Adamların kimi kılıcını, kimi gürzünü çekerek Köroğlu'na bağırdı:

-Şu heybeyle kuşağının arasındakileri ver de canını kurtar!

Köroğlu'na göre bu dört kişiyle kavga etmek çocuk oyuncağı gibi bir şeydi ama, Beyşehir'ne varmadan kavga ederek dikkatleri üzerine toplamak istemiyordu. Bu nedenle kendisinin Köroğlu olduğunu bildirmek zorunda kaldı. Aldı Köroğlu:

Ben de Çamlıbeli eylemişim yurt
Biri Arap bir'ermenî, biri Kürt
3/17 Dilinden anladım birisi de Türk
Önümü çevirdi tam dört çarhacı

Biri beni soydu soğan eyledi
Biri benim yollarımı bağladı
3/18 Biri ata bindi meydan diledi
Biri de heybeyi ver beri dedi

Bilir misiz Köroğlu'nun huyunu?
Gösteririm size cengi oyunu
3/19 Hak yaratmış sizin gibi koyunu
Yer gelmişim yer giderim kurt gibi

Adamlar Köroğlu adını duyunca şaşkırdılar:

-Sen sahiden Köroğlu musun? diye sordular.

-Köroğlu'yum!

-Ya bu giydiklerin neyin nesi?

-Öyle giyinmem gerekiyordu, öyle giydim.

Adamlar birbirlerine baktılar. Göz işaretleriyle anlaştılar.

-Aman Aşam bilemedik, kusura bakma!

Diye özür dilediler.

Hasan konuşulanları duymuyordu. Ama olanları çıktığı tepeden izliyordu.

Köroğlu elini şalvarının cebine daldırdı. Bir koca avuç altın çıkardı. Adamlara üçer beşer tane verdi. Başından savdı.

Adamlar gider gitmez Dellek Deli Hasan koştu geldi:

-Ulan Köroğlu helal olsun bu yollar sana. Ne konuştuysa, hem savuşup gittiler, hem de birer avuç altın verdiler. Ne dedin onlara?

-Bu Köroğlu'nun sırrıdır Hasan. Bu sır açığa vurulmaz.

-Eee, dört avuç altın aldın. Bir avucu bana düşmez mi?

Köroğlu adamlara altın dağıtmıştı. Hasan ise Köroğlu'nun adamlardan altın aldığını sanıyordu. Köroğlu bozuntuya vermedi. Varsın Hasan öyle bil-

sin, sağda solda öyle konuşsun düşüncesiyle elini şalvarının cebine attı. Bir avuç altın da Hasan'a verdi.

Hasan angıtu pişirdi yediler. Yeniden yola çıktılar.

Az gittiler, uz gittiler, sonunda Beyşehir'i ne vardılar.

Şehrin girişinde Hasan sordu:

-Koroğlu?

-Ne var Hasan?

-Şimdiii, Benli Döne'yi bileğinden tuttuğun gibi atın terkisine atıp kaçırarak mısın?

-Yok Hasan, yok. Hiç öyle şey olur mu? Zorla kaçırılan kız, adama avratlık etmez. Etse de hayır gelmez. Bu avrat milleti tehlikelidir. Aşına, ayrına zehir atar, öldürür adamı. Onlarla kötü olunmaz. Sonraaa, diyelim ki zamanla bu işi kabullendi... O zaman da eve bir gün tuz almayı unutsan, ya da insan hâli, paran olmadığı için alamasan "*Ben babamın evindeyken...*" demeye başlar. Yoksulluğumuzu başımıza kakar. Onun için bir kızı gönlünü ettikten sonra kaçırmalıdır.

-Peki nasıl gönlünü edeceksin?

-Eee, araştıracağız, soracağız. Bir yolunu bulacağız. Şimdi önce sığınacak bir yer bulalım. Şu kenar semtlerde bir eve konuk olalım. Sonra kenti gezer, kurgumuzu kurarız. Buralarda bana sakın Koroğlu deme.

-Sen nasıl istersen öyle olsun, ağam.

KÖROĞLU İLE HASAN BEYŞEHİRİ'NDE

Kente girdiler. Kenar semtlerin birinde bir evin kapısını çaldılar. Bir kocakarı kapıyı açtı:

-Ne var?

Kocakarının yüzü lahana yaprağı gibi çapar çupardı. Her çaparında bir yumurta su dururdu. Koroğlu:

-Tanrı misafiriyiz. Uzak yoldan geldik. Bizi konuk eder misin?

Deyince kadın suratını ekşitti:

-Sizi konuk edecek durumum yok. Beyşehir'i'nin zenginlerine kıran mı girdi ki bana geldiniz? dedi.

Kocakarı kapıyı kapatırken Koroğlu ayağındaki ham çarığı kapı ile kasanın arasına koydu, kapının kapatılmasını önledi:

-Dur hele Ana! Sen bize ev sahipliği yap yeter. Al şunları hazırlığını gör.

Koroğlu şalvarının cebinden bir pança altın çıkarıp kocakarının avucuna bıraktı. Altınları görünce kocakarının gözleri açıldı:

-Aman oğlum, buyurun. Tanrı misafirinin başımızın üstünde yeri var. Buyurun, yukarı buyurun.

Atları ahıra çektiler. Yemlerini sularını verdiler. Sonra yukarıya çıktılar. Kadın sordu:

-Nereden gelir, nereye gidersiniz oğul?

Köroğlu:

-Sivas Dağı Çamlıbel yaylasının göçebeleriyiz.

-Yaa? Ne hizmet için geldiniz? Hayır mı?

-Hayır Ana, hayır. Biz zararsız adamlarız. Kimsenin tavuğuna “kış” demeyiz. Bizi buralara düşüren bir gönül işi. Benli Döne’yi tanır mısın?

-Benli Döne mi? Döne ha? Döne’den çok ne var Beyşehir’nde oğlum. Senin gönlünü yakan hangi Döne?

-Hasan Beyin kızı Döne Hatun. Yanağında bir çift ben var.

-Tamıdım oğlum. Hasan Beyin kızı Döne. Hasan Bey rahmetli oldu.

-Bu Döne Hatun’un kardaşları var mı?

-Dört tane. Dört kardaşın bir bacısı. Ben her hafta saraya giderim, Döne Hatun’la konuşurum.

-Deme Ana? Sen ne diyorsun? Ana şu işi yap, sana avuç avuç altın vereyim.

Kocakarı kalktı:

-Sen tasalanma oğlum. Döne’yi kandırırım. Buraya gönderirim. Gerisi sana kalmış.

Deyip çıktı.

Köroğlu kocakarıya güvenmemekle birlikte, heyecanla sonucu beklemeye başladı.

Kocakarı kendi gibi bir kocakarının evine gitti. Bir macun hazırladı. Aynanın karşısına geçip, yüzünün çapırlarını doldurdu. Kaşlarına rastık çekti, yanaklarına allık sürdü. İki tel zülfünü kıvrıp yanağına düşürdü. Giyindi kuşandı. Evinin yolunu tuttu. Kapıyı vurdu.

Köroğlu merdivenleri gepir güpür indi. Kapıyı açtı. Karşısında ızarlı, yüzü duvaklı bir kadın duruyordu.

-Ben Benli Döne’yim, dedi kadın.

-İçeri buyur Döne Hatun.

Kadın eve girdi. Köroğlu baktı ki kadın evin yabancısı değil. Kendi evi gibi merdivenleri rahat rahat çıkıyor. Köroğlu kuşkulandı. Bu kadın Döne olsa bu eve bu denli alışkın olamazdı.

Yukarıya çıktılar. Hasan baktı ki Köroğlu bir kadınla geliyor, kendi kendine “*Ulan ne şanslı kulmuş bu Köroğlu. Aradığı kız ayağına geldi!*” diye düşündü. Dedi ki:

-Köroğlu, Allah sevginizi artırsın. Allah mutlu etsin.

Köroğlu adının söylenmesine kızdı. Ters ters Hasan'a baktı. Hasan korkusundan bir köşeye sindi.

Köroğlu ile kadın bir odaya girdi. Köroğlu merakla kadının duvağını açtı. Bir de ne görsün... Süslenmiş bir yüzle kocakarı karşısında değil mi? Kızgınlıkla ağzına geleni saymaya başladı:

-Bre kaltak! Biz senin oynucağın mıyız? Bize niye oyun oynarsın şarmıta? Bizi bu kadar enayi mi sandın? Seni tanıyamayacak kadar kör müyüz sanıyorsun? Yayla adamıyız dedik diye ahmak mı sandın bizi?

Köroğlu esti, gürlledi. Kadını odaya hapsetti. Hasan baktı ki Köroğlu'nun suratı bir karış sallanıyor. Sordu:

-Ne oldu ağam? Bir şey mi var?

-Var ya Hasan, şu sazımı ver bakalım.

Hasan sazı getirdi. Köroğlu oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını aldı. Görelim ne söyledi:

Karının dişleri kovuk
Buruşuk yüzleri soluk
3/20 İki horuz altı tavuk
Günde beş kayganası var

Karı geldi aldatmaya
Gönlümü elde etmeye
3/21 Kız olup hizmet etmeye
Karının başka nesi var

Bir kaz bir tavuk sürüsü
Var mıdır bundan gerisi
3/22 Dibi yok vardır yarısı
Bir sandık bir tablası var

Karı deyince sözlenir
Gelin deyince nazlanır
3/23 Önünde karpuz gizlenir
Ardında tophanesi var

Köroğlu'm der Hasan n'olmuş
Lahana yaprağı dolmuş
3/24 Süslenmiş de cazı olmuş
Seni beni çarpası var

Sonra dilden söyledi Köroğlu:

-Yaa, işte böyle Hasan. Karı gitmiş süslenmiş, bize kendini Döne diye yutturacak. Ulan Hasan, senin suratından ahmaklık akıyor ama, benim suratımda da ahmaklık işareti var mı?

-Yok Ağam. Yiğidi öldür hakkını ver demişler, senin gözlerin fıldır fıldır dönüyor. Belli ki kafanda kırk tilki dolaşüyor, kırkının da kuyrukları birbirine değmiyor. Ahmaklık ne demek...

Köroğlu Hasan'a ses etmedi. Kenti gezmek için sokağa çıkmak üzere hazırlandı. Hasan'a gerekli buyruğu verdi:

-Hasan!

-Buyur Ağam!

-Oda kapısına sırtını dayayıp oturacaksın. Dahası uykun gelirse kapının önünde uyu ki, kapı açılmasın. Bu kocakarılarda dek dolap çok olur, sakın kanma. Sakın elinden kaçırma. Sonra gider saraya söyler, ikimizi de yakalattır. İkimiz de zindanlarda çürürüz.

-Aboov! Allah göstermesin ağam. Töbe, töbe.

Köroğlu kenti gezmeye çıktı. Önce sorup sarayı buldu. Saray yüksek duvarlı bir yerdi. Kapısında çifte nöbetçi bekliyordu. Sarayın çevresinde ne kadar dolaşıysa da duvarlar yüksek olduğundan hiç kimseyi göremedi. Varıp bir kahveye oturdu. Konuşulanları dinlediyse de yeterli bilgiyi elde edemedi. Düşündü taşındı. Döne ile nasıl karşılaşacaktı? Ne kadar kafa yorduysa da çıkar yol bulamadı. Yeniden kocakarının evine yollandı.

Kapıyı omuzlayıp açtı. Yukarıya çıktı. Hasan kapının önünde oturuyordu.

-Yaramaz bir şey var mı Hasan?

-Yok Ağam.

-Kocakarı içeride değil mi?

-İçeride Ağam.

-İyi. Kalk bakalım Hasan.

-Buyur Ağam.

-Yiyecek bir şeyler hazırla da karnımızı doyuralım.

-Pekey Ağam.

Hasan kalktı. Bir çuval bulup sokağa çıktı. Kenar bir semt olduğu için sebze bahçeleri yakındı. Bahçeciye çuvalı uzattı:

-Şuna on okka patlıcan, üç okka soğan, bir okka sarımsak, üç okka patates, iki okka fasulye, yedi okka domates, altı okka kabak, beş top tere, üç top maydanoz doldur dedi.

Bahçeci istenilenleri doldurdu. Hasan parasını verip çuvalı sırtladı.

Eve gelirken kasaptan iki okka et aldı. Evde kocakarının bir mahsere kazanı varmış. Çuvalı kazana boşalttı, eti de üzerine koydu. Üzerine su doldurdu. Kazanın altını yaktı. Su kaynayınca kazanın başına geçti. Eline bir

çomça alıp suyun yüzüne çıkana vurmaya başladı. Biraz sonra kazandaki etle sebzeler sıcaktan değil de, Hasan'ın çomça ile vurmasından lâpa gibi oldu. Hasan yemeğin tuzunu, biberini attı. Ekmek tablasından yirmi tane yufka ekmek aldı, suladı. Üzerlerini, sofraya beziyle örttü. Yemeğin biraz soğumasını, ekmeğin yumuşamasını bekledi. Sonra varıp Köroğlu'na haber verdi:

-Yemek hazır Ağam.

Köroğlu aşağıya indi. Bir de baktı ki, Hasan'ın yaptığı yemek yenecek gibi değil:

-Şu yemeği teşte çek bakalım Hasan! dedi.

Hasan ahırdan bir teşt buldu. Mahsere kazanındaki yemeği teşte döktü.

Köroğlu'nun niyeti başkaydı:

-Sıcak mı Hasan?

Hasan bir yufka ekmeği dörde katladı. Yemekten, bu ekmekle bir sokum yapıp ağzına attı. Yalamadan yuttu:

-Sıcak değil Ağam.

-Fazla mı soğumuş yoksa?

Hasan bir ekmeği daha dörde katladı, yemekten bir sokum daha aldı:

-Fazla soğuk değil Ağam. Tam yenecek durumda.

Köroğlu:

-Tuzu nasıl olmuş?

Hasan aslında tadına bakıyordu ama her defasında bir koca yufka ve bir küçük tabak kadar yemeği midesine indiriyordu.

-Tuzu iyi Ağam. Çok güzel olmuş.

-Biberi nasıl?

Hasan bir sokum da yemeğin biberine bakmak için aldı:

-Biberi de iyi Ağam.

Köroğlu "*Acısı nasıl, ekşisi nasıl?*" diyerek yemeği Hasan'a bitirtti. Hasanın karnı doyunca aklı başına geldi. Bir de baktı ki Köroğlu'na yiyecek kalmamış:

-Aman Ağam, dedi, kusura bakma. Seni aç bırakmışım. Gözünü sevdiğim Ağam, insan "*Bana da ayır!*" demez mi? Bak unutmuşum işte. Tüh! Seni aç bıraktık.

-Üzülme Hasan. Sen doydun ya ona bak. Beni düşünme sen.

Köroğlu hazırlandı. Kocakarıyı elinden kaçırmaması için Hasan'ı sıkıladı. Hem yemek yemeye, hem de Döne ile karşılaşmak için çıkar yol bulmaya sokağa çıktı.

.....

Köroğlu Beyşehir'nde dört döne dursun alalım haberi Dellek Deli Hasan'dan ...

Hasan yukarıya çıktı. Kocakârının kaçıp kaçmadığına baktı. Sonra kapının önüne bağdaş kurup oturdu. Geçmişini ve şimdiki yaşamını düşündü. Hamamda tellaklık yaptığı günleri hatırladı. En sonunda, şimdi daha rahat olduğuna karar verdi. “Ağası yiğit olanın sırtı yere gelmez.” dedi. “Eee, benim ağam da yiğit. Gel Hasan’ın keyfi gel.”

Hasan bu keyifle elini kulağına attı. Bakalım ne söyledi:

Ben ezelden dellek idim
Şükür benim bu günüme
3/25 Dellek gelmiş gider idim
Şükür benim bu günüme

Köroğlu’na asker oldum
Serçe idim Şahan oldum
3/26 Uyuz idim yavuz oldum
Şükür benim bu günüme

Bir elimi yağa attım
Bir elimi bala attım
3/27 Yaşa benim aslan aklım
Şükür benim bu günüme

Çamlıbelde dengim buldum
Aç kurtlarla ahbap oldum
3/28 Bezirgâna zorbaz oldum
Şükür benim bu günüme

Hasan der ki var umudum
Birgün binbaşı olurum
3/29 Köroğlu’ndan ders alırım
Şükür benim bu günüme

Deyip bağladı.

İçeriden kocakârı aldı. Bakalım ne dedi:

Kadir Mevlâm ne de güzel ses vermiş
Aygır kişnemesi aygır Hasan’ım
3/30 Boyunu posunu övmüş yaratmış
Yiğitler içinde aslan Hasan’ım

Bir öğün yemeye yetmez bir davar
Kolları çınar da kuluncu duvar
3/31 Kovalarsa tutar, tutarsa boğar

Kırk yiğide bedel aslan Hasan'ım

Karı der ki ben dünyama doymadım
Şu yalan dünyada murat almadım

3/32 Nice yiğit gördüm, böyle görmedim
Köroğlu'ndan yiğit aslan Hasan'ım

Hasan'ın içi bir hoş oldu. Övülmek kimin hoşuna gitmez? Kocakarının Hasan'ı övmesi de Hasan'ı gevşetti, yumuşattı. Hasan'ın ağzının seli akmaya başladı. Kulakları karıdaydı. Karı içeriden dedi ki:

-Yiğit Hasan. Şu kapıyı azıcık aç da gönlümün sıkıntısı gitsin.

Atalar boşuna dememiş. "*Karnı doyan âdemin aklına uçkuru düşer.*" diye. Hasan'ın da karnı doyunca gönlü kımıldanmaya başladı. Köroğlu'nun korkusunu unuttu. Kocakarıya kapıyı açtı.

-Gel bakalım. Amma kaçmak yok ha!

Kadın dışarıya çıktı:

-Senin gibi yiğidin önünden kim kaçabilir? Sonra neden kaçayım?

Hasan iyice keyiflenmişti. Kocakarı ise Hasan'a güzel sözler söylemeye devam ediyordu.

-Senin gibi güzel yüzlü, güzel huylu yiğitlerden kim kaçır ki ben kaçayım. Üç kez dünyaya gelsem, üçünde de sana varırdım.

Hasan:

-Yani ben bu kadar yakışıklı mıyım?

-Yakışıklısın ya...

-Yani ben o kadar yiğit miyim?

-Yiğitsin ya...

Kocakarı övdükçe Hasan'ın gözleri süzülüyordu. Kadın elini attı. Hasan'ın, poşusunun altından çıkan perçemini okşadı, yanağını okşadı. Hasan'ın aklını başından aldı.

.....

Biz alalım haberi Köroğlu'ndan:

Köroğlu dışarıya çıkınca ilk işi bir şeyler yemek oldu. Sonra yolu saraya vurdu. Çevresinde dolaştı durdu. Sarayın duvarlarının aşılacağı yoktu. Her yanda nöbetçi vardı. Döne'nin yanına nasıl girebileceğini düşündü. Aklına bir çıkar yol gelmiyordu. Ne edeceğini, ne yapacağını şaşırırdı. Böyle giderse Döne'nin yüzünü bile görmeden geriye dönmek zorunda kalacaktı. Bu ise Köroğlu için ölümden beterdı. Koca Köroğlu bir güzelin gönlünü edemez miydi? Kaledekilerin yüzüne nasıl bakardı?

Gözleri fırl fırl dönerek saraydan uzaklaştı. "*Bu günlük bu kadar...*" diyerek kocakarının evinin yolunu tuttu.

Yolda bir falcıya rastladı. Adamın başında bir molla sarığı, sırtında eski bir cübbe, koltuğunun altına kara kaplı bir kitap vardı.

Köroğlu varıp selâm verdi:

- Selâmünaleyküm!

- Aleykümselâm oğlum.

- Baba sen falcı mısın?

- He ya! Falcıyım.

- İyi fal bakar mısın?

-Öfff! Hem de nasıl? Yitik bulurum. Baht açarım. Sevdalı kavuştururum. Hangi kızın kısmeti hangi yiğitteyse bilirim. Evel Allah sonra hüddamlarımın sayesinde elimden uçan kaçan kurtulmaz.

Köroğlu ayağına gelen fırsatı kaçırmadı:

-Benim bir bacım var...

-Eee?

-Yaşı geçti ama kısmetlisi çıkmadı.

-Eee?

-Şunun da bir falına bakar mısın?

-Bakarım ya! Nedeni neyse bulurum.Üç aya kadar nişan da yaparsınız, düğün de...

-Buyur gidelim baba, evimiz şu yanda.

Köroğlu ile Falcı kocakarının evine geldi. Köroğlu Falcıyı içeriye aldı. Hengeyledi, hüngeyledi, yumruğunu Falcının tepesine hingeyince, Falcı ne aldı, ne verdi; gürpeden yıkıldı. Olayı merdivenden gören Dellek Deli Hasan çılgılığı bastı:

-Ulan sende Allah korkusu yok mu? Elin zavallısından ne istiyorsun? Onu öldürmekle eline ne geçecek? Utanmaz ahlaksız herif!

Köroğlu:

-Sus lan, sus! Öldürmedim oğlum, bayılttım. İki üç gün burada tutacağız, sonra bildiği yere gitsin.

-Ya askerler gelirse? İkimiz de zindanda çürürüz.

Köroğlu kızdı:

-Dırdır etme lan! Kes sesini. Askerler de gelirse gelsin. Yanında Koç Köroğlu varken kimden korkacaksın.

Hasan baktı ki Köroğlu sinirlenmiş. Hemen sesini kesti:

-Tamam Ağam, tamam. Senin dediğin olsun.

-Gel bakalım buraya.

Hasan sandı ki Köroğlu kendisini dövecek. Yalvarmaya başladı :

-Aman Ağam, ben ettim sen etme. Bağışlamak büyüklüğün şanıdan.

-Ulan oğlum bir şey yapmayacağım. Gel de yardım et.

-Pekey Ağam. Geliyorum.

Hasan seğırtti geldi.
Falcının elbisesini soydular. Kitabını aldılar. Adamın ellerini, ayaklarını bağlayıp ahıra hapsettiler.

Köroğlu yukarıya çıktı. Kocakarıya dedi ki:

-Sen sahiden Döne Hatun'u tanır mısın?

-Vallahi tanırım.

-Saraya girer çıkar mısın?

-Hem de istediğim zaman...

-O halde beni dinle. Şimdi doğru Döne'nin yanına varacaksın, "*Benim Şam'da bir oğlum vardı... Okumuş, derin falcı olmuş. Göndereyim de senin falına baksın.*" diyeceksin.

-Peki. Gider derim.

Köroğlu Kocakarıya gözdağı verdi:

-Gider bu kadarını Döne'ye söylersen sana bir avuç altın veririm. Yook gider bizi ele verirsen ölümlerden ölüm beğen. Kent dışında yirmi bir bin askerim var. Seni parça parça ettiririm.

Kocakarı kandı, korktu. Doğru Döne'ye gitti. Durumu anlattı. Böyle böyle dedi. Döne:

-Benim falıma da bakar mı? diye sordu.

-Aman hanımcığım, senin falına bakmasın da kimin falına baksın. O nasıl söz. Çarşıda işim vardı. Sen iki asker gönder de oğlumu alıp getirsinler.

Kocakarı çıktı.

Döne iki asker gönderdi.

.....

Askerler kocakarının evine gelmekte olsun, biz alalım haberi Köroğlu'yla Hasan'dan:

Köroğlu beyaz bir takma sakal yaptı. Cübbeyi sırtına, sarığı başına giydi. Kara kaplı kitabı koltuğunun altına alıp beklemeye başladı.

İki asker kapıyı vurunca Hasan'ın ödü koşturdu:

-Ben sana demedim mi? Elin adamını bağlayıp ahıra hapsettin. Aha askerler geldi. Ne diyeceğiz şimdi? Canımızı nasıl kurtaracağız?

Köroğlu sordu:

-Askerler kaç kişi?

-İki.

-Ulan akılsız Hasan. Bu kocakarı bizi ele verdiyse Koca Köroğlu'nu yakalamak için iki asker mi gönderirler? Eğer iş tersine gitseydi buraya bir alay asker yığılırdı.

Hasan bu kadarını düşünememişti:

-Haklısın Ağam, dedi.

Köroğlu:

-Birazdan kocakarı gelecek. Sakın dışarıya bırakma, dedi. Kocakarı kısmının ağız gevşek olur. Sırrımızı orada burada konuşur. Ben gelinceye dek, Falcıyı da kocakarıyı da sokağa bırakma. Atların yemlerini sularını ver, tımarlarını unutma.

-Pekey Ağam.

Köroğlu kapıyı açtı:

-Buyurun ağalar?

-Falcı sen misin?

-Benim... Buyurun?

-Seni Döne Hatun istiyor.

-Hay hay! Hemen geliyorum.

Köroğlu takma sakalını sıvazlaya sıvazlaya yola koyuldu. Yol boyunca kurgunun birini yaptı, birini bozdu.

Saraya vardıklarında askerler Köroğlu'nu bir adama teslim etti:

-Döne Hatun Falcı Babayı emretmiş, Falcı Babayı hareme götür!

Meğer adam sarayın zindancıbaşıymış. Yolda Köroğlu'na dedi ki:

-Falcı Baba Döne Hatun sana "*Benim kısmetim kimde?*" diye sorar.

Sen de "*Kızım senin kısmetin zindancıbaşında.*" dersen, dile benden ne diler-sen.

-Olur olur da... Ya bana kızarsa?

-Ben gerekeni yaparım.

-Peki.

-Falcı Baba, aman bu laf aramızda kalsın ha!

-Olur oğlum. Biz sır küpüüz. Sen tasalanma.

Köroğlu kızlar konağına girdi.

KÖROĞLU İLE ŞİRİN DÖNE

Konağın kapısında iki kız Köroğlu'nu karşılayıp sorguya çekti:

-Hoca Efendi ne geziyorsun burada?

-Ben falcıyım kızım. Döne Hanım emretmiş, geldim.

-Haa, o Falcı Baba sen misin? Biraz bekle de haber verelim.

Köroğlu takma sakalını sıvazlaya sıvazlaya bekledi. Az sonra kızlar geri geldi:

-Döne Hanım seni bekliyor Falcı Baba! dediler.

-Sağ olun yavrularım. Bahtınız ak ola inşallah.

Kızlar gülüşürken Köroğlu Kızlar Konağına girdi. Cariyeler Köroğlu'nu Döne'nin olduğu salona götürdü. Köroğlu Çamlıbelde resmini görüp tutulduğu kızı görmenin heyecanı ile sabırsızlanıyordu. Salona girdi ki ortaya

bir perde germişler, Döne de perdenin arkasında kendisini bekliyor. Ne Döne Köroğlu'nu görüyor, ne de Köroğlu Döne'yi... Yalnız birbirlerinin seslerini duyabiliyorlar.

-Hoş geldin Falcı Baba.

-Hoş bulduk kızım.

-Falcı Baba seni yordum. Kusura bakma. Bir de benim falıma bakar mısın? Benim kısmetim hangi yiğit, öğrenmek istiyorum.

-Hay hay kızım.

Köroğlu yer minderine oturdu. Kara kaplı kitabın sayfalarını çevirmeye başladı. Sonunda:

-Kızım sen perdenin bir yanında, ben bir yanında, böyle fal bakılmaz. Hüddamlarım gelmiyor; bana yardımcı olmuyorlar. Sen benim kızım sayılırsın, şöyle yanıma gel.

-Olmaz Falcı Baba. Nâmahremsin, gelemem.

-Hiç olmazsa elini göster.

Döne elbisesini koluna kadar sıyırdı. Elini bileğine dek gösterdi. İnce uzun parmakları, narin bileği, kar gibi beyaz cildi Köroğlu'nu mestetti. Bir anda eli sazına gitti. "Tınnn!" diye bir ses çıktı.

-Falcı Baba sazın da mı var senin? diye sordu Döne.

-Var ya kızım... Bu falcılık zor iştir. Kimine dilden, kimine telden anlatmak gerekir. Senin falına da telden bakmak gerekiyor.

-Bak bakalım. Ha dilden, ha telden...

Köroğlu oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını çıkardı. Döne'nin falına bakmaya başladı. Görelim ne söyledi:

Selâm verdim selâm almaz

Selâmın kadrini bilmez

3/33 Ellerin terkime gelmez

Ben terkime alam seni

Döne kızdı:

-Bu nasıl fal Falcı Baba? Yaşın yetmiş işin bitmiş. Ayıp değil mi bana laf dokundurman.

Cariyeler bile Köroğlu'na kızıp homurdanmaya başladı. Köroğlu:

-Dur hele kızım, kafamı karıştırma. Dedim ya bu falcılık zor iştir. Sabredeceksin.

Köroğlu bir kez daha aldı:

Hubluğuna yok bahane

Gözlerin benzer şahane

3/34 Menendin gelmez cihane

Güzel bilir âlem seni

Döne dedi ki:

-Falcı Baba beni öv demedim, falıma bak dedim. Kısmetim kimdeymiş öğrenmek istiyorum. Haydi, göster sanatını.

Köroğlu, Döne'nin yanındaki cariyelerden dolayı açık konuşamıyordu. Rahat değildi. Çamlıbelden söz ederek Köroğlu adını çağrıştırmak isteğiyle bir daha aldı:

Güllüdür Çamlıbel dağı
At üstünde yiğit tavı
3/35 Falcının birinci avı
Ben kendime alam seni

Deyince Döne iyice kızdı:

-Falcı Baba, Falcı Baba! Diline sahip ol, çizmeyi aşma!

Köroğlu bir kez daha aldı:

Bak güzelin dalgasına
Can dayanmaz cilvesine
3/36 Sen Falcının odasına
Ben odama alam seni

Döne el çırpıp iki asker çağırdı:

-Atın şunu zindana! diye bağırды. Bu edepsiz falcıyı gözüm görmesin.

Köroğlu içinden "Eyvah!" dedi.

Köroğlu gerçi bu iki askerden kurtulabilirdi. Birine bir yumruk, ötekine bir tekme vurdu mu ikisini de saf dışı ederdi. Kaçmaya kaçardı ama o zaman Döne'nin yanına bir daha yaklaşamazdı. Eli boş, Çamlıbele dönmekse hiç işine gelmiyordu. Döne'siz dönerse beylere rezil olurdu.

Köroğlu'nu yaka paça götürüp zindana attılar. Biraz sonra zindancıbaşı geldi. Heyecanlıydı. Fal sonucunu öğrenmek istiyordu.

-Ne oldu Falcı Baba?

Köroğlu hemen lafı çevirdi:

-Ne olsun yavrum? Senin kısmetin Zindancıbaşı'nda dedim, beni buraya hapsettiler. Dilim tutulsaydı da demeseydim.

Zindancıbaşı:

-Sen hiç tasalanma Falcı Baba. Ben burada seni kuş sütüyle beslerim. Durumun iç yüzünü kimseye anlatma. Seni buradan çıkarmanın bir yolunu bulurum. Hele birkaç gün geçsin...

Zindancıbaşı sözünü tuttu. Mevsimin turfanda meyvelerinden her gün bir sepet getirmeye başladı. Birkaç gün içinde Köroğlu'nun bulunduğu oda çeşit çeşit meyvelerle dolup taşmaya başladı.

Aradan birkaç gün daha geçti.

Köroğlu kız sesleri duyarak toparlandı. Arada bir Döne'nin sesi de duyulmuştu. Demek ki Döne Hanım cariyeleri ile bahçeye oyun oynamaya inmişti. Köroğlu takma sakalını sıvazlayarak:

-Güzeel! dedi.

Meğer zindanın arkasındaki bahçede kızlar top deynek oynuyormuş.

İçlerinde bir topal kız vardı. Topa en hızlı o vururdu. Topal kız “*Hıt!*” deyip topa vurunca, top yıldırım gibi uçup zindanın penceresinden içeriye düştü.

Köroğlu hemen cübbesini yere serdi. Üstüne bağdaş kurdu. Doksan dokuzluk tesbihini çıkardı. Kara kaplı kitabını açtı. Fosur fosur okumaya başladı. Okuyor üflüyor; arada bir de cinleriyle konuşuyordu:

-Eyyy Hüddamlarım, cinlerim, perilerim! Beyşehrini yıkmayın haaa! İçinde Benli Döne var.

Topu almaya gelen kızlar Köroğlu’nun sesini duyarak pencereden baktı. Şaşkınlık içinde kaldılar. Hemen Döne’ye haber verdiler:

-Döne Hanım, Döne Hanım... Sen yanlış iş yapmışsın.

-Niye?

-Zindana attığın o falcı var ya, gerçekten yüzü nurlu bir adammış. Zindanı görersen, çeşit be çeşit meyvelerle dolmuş. O zindan sanki cennetten bir köşe olmuş. Falcı Baba oturmuş, cinlerle, perilerle, hüddamlarla konuşuyor. Gerisini sen bilirsin...

Döne şaşkınlıkla ve yanlış iş yapmanın verdiği korkuyla zindanın penceresine yanaştı. İçeriye baktı. Köroğlu’nun arkası dönüktü ama kızların pencerede olduğunu biliyordu. Daha bir iştahla okuyup üfleme, tesbih çekmeye, görünmez askerleriyle konuşmaya başladı. Sanki görünmez askerleri “*Emret bu kenti yıkalım, taş üstünde taş bırakmayalım!*” diyorlar, Köroğlu da Döne’nin yüzü suyu hürmetine kenti koruyordu:

-Eyyy cinlerim! Sakın bu kente dokunmayın! Sakın bu kenti yıkmayın! Çünkü içinde Şirin Döne var. Eyy Hüddamlarım! Döne Hanım bir hata yaptı, ben bağışladım siz de bağışlayın. Sakın bu kente zarar vermeyin!

Döne pencereden çekildi:

-Aman kızlar, ben ne yapmışım, ne büyük günaha girmişim... Tez Zindancıbaşı’na söyleyin, şu falcıyı hemen bana göndersin.

Döne üzüntü içinde Kızlar Konağına koştu.

İKİNCİ FAL

Zindancıbaşı Döne’nin emrini duyunca sevindi. Şöyle düşündü: Bu Falcı Baba Döne Hanım’a “*Senin kısmetin zindancıbaşında...*” demiş. Döne de kızıp Falcı Babayı hapsedmişti. Şimdi Falcı Babayı çıkarmak istediğine göre, acaba beni kocalığa kabul mü edecek?

Sevinçle zindana vardı:

-Falcı Baba gözün aydın! Döne Hanım seni görmek istiyormuş, dedi.

-Sağol oğlum. Eee, bizim de burada içecek suyumuz varmış. İçtik, gi-
diyoruz.

-Falcı Baba...

-Ne var oğlum?

-Amanı bilir misin Falcı Baba? Döne Hanım “Kısmetim kimde?” diye
sorarsa ne olur “Zindancıbaşı’nda...” de, olur mu?

Yalanı su gibi içen Köroğlu dedi ki:

-Gene beni zindana atarsa? Oğlum bana yalan gelmez. Ne zaman bir
yalan söylesem başıma bir belâ gelir.

-Aman Falcı Baba. Döne Hanım yumuşamışken peşini bırakmayalım.

-Olur, olur. Bir çıkar yol buluruz.

Zindancıbaşı Köroğlu’nu Kızlar Konağı’na getirdi. Cariyelere teslim et-
ti. Cariyeler Köroğlu’nu yine aynı salona götürdü. Döne daha önce olduğu
gibi yine perdenin arkasındaydı. Üzüntülü bir sesle konuştu:

-Falcı Baba bir kusur işledik, bağışla...

-Bağışlamak Allah’dan kızım. Kul kusur işler, Sultan bağışlar.

-Bilemedik Falcı Baba. Senin böyle biri olduğunu bilsem zindana atar
mıydım?

-Olur böyle şeyler kızım. Biz böyle olayların ardına düşmeyiz.

-Eee Falcı Baba benim falıma bir daha bakar mısın?

-Bakayım kızım, bakayım da senin falın çok bulanık çıkıyor. Yaşlan-
dım gözlerim iyi seçemiyor. Senin falına yalnız bakmam gerekiyor. Şu hanım
kızlara söyle dışarıya çıksın.

Döne el çırpı, kızlar dışarıya çıktı.

Köroğlu:

-Sen benim kızım yaşındasın Döne Hanım, dedi, şu perdenin ardından
çık da bulanıklık geçsin.

-Olur mu Falcı Baba?

-Olur ya kızım. Biz bu dünyadan elimizi eteğimizi çekeli yıllar olmuş.
Yaşımız yetmiş işimiz bitmiş...

Döne perdeyi sıyırdı. Salonu bir anda Döne’nin güzelliği doldurdu. Dö-
nenin saçları uzun ve kömür gibi siyahtı. Kaşları yay gibi eğriydi. Gözleri
fincan gibi iriydi. Yanağında bir çift ben vardı. Burnu fındık gibi küçüktü.
Dudakları Bertiz kirazı gibi kıpkırmızıydı. Güldükçe dişleri sedefler gibi par-
lıyordu. Gerdanı kar gibi beyazdı, kara üzüm yutsa boğazından aşarken görü-
nürdü. Boyu selvi gibi uzundu, endamlıydı. Beli incecikti. Uyumlu, alımlı,
nazlı mı nazlı bir dilberdi.

Köroğlu sonunda Çamlıbeldeki resmin aslını görebilmişti. Omuzundan
sazını çıkardı. O aşk ile bakalım ne söyledi. Aldı Köroğlu :

Nazlım salınıp gezersin
Dertli bağrımı ezersin
3/37 Beyaz kâğıda benzersin
Yazar m'ola kalem seni

Döne'nin güzelliğini, beyazlığını, hayranlıkla anlatmaya başladı. Bir daha aldı:

Hazinem kapısın açam
Cümle malım alam saçam
3/38 Çare budur alıp kaçam
Böyle bilsin bilen seni

Köroğlu sazın tellerinde uzunca bir zaman gezindi. Son sözü söylemekte ikirciklendi. Mızrabın tellerinde gezinişi uzayınca Döne sabırsızlandı:

-Ne oldu Falcı Baba? Bu kadar mı? diye sordu.

Köroğlu:

-Kızım, kısmetinin kimde olduğunu gördüm. Yiğit mi yiğit, şahbaz mı şahbaz, heybetli mi heybetli bir kısmetin var. Allah seni ona yazmış.

-Kimmiş Falcı Baba?

-Kızım söylerim ama canın sıkılır da beni yine cezalandırırsın diye korkuyorum. İyisi mi hiç söylemiyeyim. Ne sen fal baktırmış ol, ne ben fal bakmış olayım.

-Söyle Falcı Baba! Söz veriyorum ceza yok. Döne söz verdi mi tutar.

-Peki kızım. Boynumda vebal kalmasın.

Köroğlu sazına yumuldu. Kesik makamdan söyledi... Bakalım ne söyledi:

Gonca güller gibi harsın
Bülbül gibi ah ü zârsın
3/38 Koç Köroğlu'na ayarsın
Böyle yazmış Yazan seni

Meğer Döne, Köroğlu'nun yiğitliğini duydukça içten içe hoşlanırmış. Köroğlu'na kanı kaynarmış. Falcı kendisine "*Koç Köroğlu'na ayarsın / Böyle yazmış Yazan seni*" deyince:

-Hah! Bildin işte, dedi. Gerçekten iyi bir falcıymışsın. Benim gönlüm Köroğlu'nda, dedi.

Köroğlu merakla Döne'nin tepkisini bekliyordu. Döne'nin bu lafı üzerine ayağa kalktı. Yüzündeki takma sakalı sıyırdı:

-Ben de Köroğlu'yum Döne, dedi. Seninle görüşmek için bu kılığa girdim.

Döne ile Köroğlu bir zaman bakıştılar. Biri yakışıklı ve yiğit, öteki güzel ve nazlı idi.

Köroğlu:

-Gel seni Çamlıbele götüreyim. amlıbelin sultanı ol, dedi.

Döne düşündü:

-Olmaz Köroğlu, el âlem ne der sonra? Vezirler istedi varmadı da, bir eşkiyaya vardı, derler. Seninle gidersem, kardeşlerim zntlerinden ölür. Seninle gidemem.

Köroğlu:

-O zaman ben de seni kaçırayım, dedi. Kaçtı demezler, kaçırıldı derler.

-Bak o olur... Yarın zindanın arkasındaki bahçede kızlarla top deynek oynayacağız. Sen duvarın dibine gel. Bir bahane ile beni kaçır.

-Olur...

Köroğlu Benli Döne'den ayrıldı. Takma sakalı taktı. Sazını omuzuna vurup konaktan ıktı. Saraydan çıkınca önce tıraş oldu. Saına sakalına bir düzen verdi. Bıyığını ko boynuzu gibi kıvırıp, al yanağına oturttu.

HASAN İLE KOCAKARI

Köroğlu eve dönünce Hasan'ı çağırdı:

-İş tamam Hasan, dedi. Döne'nin gönlünü ettim. Yarın gideceğiz. Hazırlığa başla.

Hasan ağırdan aldı:

-Benim çok iyi yerim var. Siz gle gle gidin. Allah ne muradınız varsa versin, dedi.

-O nasıl söz Hasan? Sen bizimle gelmiyor musun?

-Yook! Ne işim var Allah'ın dağında? Ben burda kalacağım.

-Oğlum hani seni binbaşı yapacaktım?

-Vazgeçtim. Ben evleniyorum.

-Kiminle?

Hasan kocakarının olduğu odayı işaret etti.

-Yukarıdakiyle...

Köroğlu birden parladı:

-Ulan Hasan, onun ahı gitmiş vahı kalmış. Ağzında diş kalmamış. Yüzü lahana yaprağı gibi apar apar olmuş. Onun nesiyle evleneceksin?

Hasan kocakarı ile mercimeği fırına vermişti bile:

-Gönül kimi severse güzel o demişler.

-Demişler de... Davul bile dengi dengine demişler.

-İşte o da benim dengim.

-Dengin değil Hasan. Sen maşallah tığ gibi delikanlısın. Onun beli bükülmüş semer tahtası gibi olmuş. O kocakarı hiç senin gibi bir yiğidin dengi olur mu? Haydi hazırlığa başla.

-Yok Ağa. Hiç steleme. Ben hayatımdan memnunum.

Köroğlu Hasan'a söz verdi.
-Benim emmimin bir kızı var. Onu sana vereyim.
Hasan kocakarıya kendini kaptırmıştı:
-Hayır Ağam, dedi, olmaz! Ben sevdiğimden vazgeçmem.
Köroğlu baktı ki olacak gibi değil, dört parmak enindeki kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırdı:
-Ulan ya gelirsin, ya şimdi kelleni keserim!
Deyince Hasan birden gevşedi.
-Gelmeye gelmezdim de, hatırın için geliyorum, dedi.
Hasan'ı gitmeye razı eden Köroğlu ahıra girdi. Atları inceledi. Kırat bağlı durmanın kızgınlığıyla eşine eşine yeri bir arşın oymuştu. Nalları iyice aşınmıştı. Köroğlu Kayseri eşeği gibi boyanmış Kırat'a bindi. Bir nalbant aramaya çıktı.

DEMİRC'OĞLU

Köroğlu Kırat'ı her nalbanta nallatmazdı. Onun için Çamlıbelde özel nalbant barındırır. Ama Beyşehir gibi yabancı bir yerde tanıdığı nalbant yoktu. Çarşıda hanlara, nalbant dükkânlarına şöyle bir göz gezdirdi. Sonunda istediği gibi bir nalbant buldu.

Bir nalbant tezgâha dayanmış duruyordu. Kafası kümbet gibiydi. Alnının çatı bir karıştı. Bıyığı gergedan boynuzu gibiydi. Kolları yedi yaşlı çınar dalları gibiydi. Göğsü taraba tahtası gibiydi.

Nalbantın baba yiğitliği Köroğlu'nun hoşuna gitmişti. İçinden, "*Şöyle bir yoldaşım olsa, Allah'dan daha bir şey istemem.*" diye düşündü. Varıp selâm verdi:

-Selâmünaleyküm Usta!

Usta yaslandığı tezgâhtan doğruldu. Saygılı bir şekilde toparlandı:

-Aleyküm selâm, diye karşılık verdi.

Nalbantın saygısı da Köroğlu'nun gözünden kaçmadı.

-Usta bizim atın nalları eskimiş. İyi nalın var mı?

-Bulunur arkadaş. Buyur otur. Kahve, nargile; ne içersin?

-Sağ ol. Sen atıma iyisinden bir geyim nal getirirsen hepsinden iyi olur.

Nalbant raftan bir geyim nal getirdi. Köroğlu nalları aldı, dördünü de teker teker büküp dükkânın bir köşesine attı:

-Daha iyisi yok mu? diye sordu.

Nalbant bir geyim nal daha getirdi. Köroğlu onları da bükü, dükkânın başka bir köşesine attı.

Böylece Köroğlu yedi geyim nalı bükü, beğenmedi. Sonunda nalbant arıstakta sakladığı dedesinden kalma bir geyim nal getirdi:

-Şu nasıl arkadaş? Hoşuna gider mi? diye sordu.
Köroğlu nalları aldı. Ne denli uğraştıysa da bükemedi:
-Hah! Benim atıma böyle nal yakışır, dedi. Bunları kullan. Usta hani
senin çırağın?

-Ne çırağı ?

-Atı yalnız mı nallayacaksın?

-Ben atları yalnız nallarım.

-Ustam benim atım her ata benzemez. Gücün yetmez sonra...

Nalbant bıyık altından güldü. Hazırlığını gördü. Koca Kırat'ı koyun yatırır gibi sırtüstü yatırdı, dört ayağını bir araya getirip bağladı. Köroğlu bu olağan üstü güç karşısında şaşırды. Nalbantın eli de çabuktu. Nal çivilerini kerpetenle söküp söküp atıyordu. Eski nalları da dükkânın bir köşesine fırlattı. Nallar yere düşünce nalbantın beklediğinin aksine "Tınn!" diye bir ses çıktı. Nalbant bu sese şaşırды. Gidip nalları aldı. Tozunu çamurunu kazıdı. Nallar altından yapılmıştı. Ömründe bu denli güzel nal görmemişti. At sahibinin ünlü bir bey olduğunu anladı. "İyi bir bahşiş kopartırım." diye düşündü.

Atın tırnaklarını kazıyıp düzeltti. Nalları çaktı. Tırnakların yan taraflarından çıkan çivi uçlarını dikkatle yamdı. Sonra Kırat'ı çözdü:

-Bu iş bu kadar arkadaş. Buyur atını.

O denli kısa bir zamanda ve o denli güzel nallamıştı ki, Köroğlu şaşırıp kaldı. Çıkarıp bir altın lira verdi:

-Buyur Usta.

Nalbant parayı sağ elinin baş ve işaret parmaklarının arasına aldı. Bir sürtüşte liranın yazısını turasını bozdu.

-Ağa bu para geçmez, deyip altını Köroğlu'na gösterdikten sonra Köroğlu'nun nalları attığı yere attı.

Köroğlu para kesesini çıkardı. İçinden bir lira daha seçti. Nalbanta uzattı:

-Buyur Usta. Bu sağlam, dedi.

Nalbant parayı aldı. Bir sürtüşte onun da yazısını turasını bozdu.

-Yok arkadaş, bu da bozuk, deyip nalların olduğu yere attı.

Köroğlu o zaman nalbantın gücüne bir kez daha tanık oldu. Yandı tuştı... Şu yiğidi nasıl etmeli de Çamlıbele düşürmeli diye düşünmeye başladı. Köroğlu nasıl yedi geyim nal büküyse nalbant da yedi geyim nal parası olan yedi altın liranın yazısını turasını sildi, dükkânın bir köşesine attı. Derler ki, Beyşehirinin adı ondan sonra **tura bozan**, sonraları da **Trabzon** olarak değişti.

Nalbantın kızgınlığı geçince Köroğlu sordu:

-Ustam adın ne senin?

-Adım Mustafa... Demirc'oğlu Mustafa derler bana. Sen kimsin arkadaş?

Köroğlu "N'olur, n'olmaz." diyerek kendini gizledi:

-Ben Köroğlu'nun keleşlerindenim, dedi.

Demircioğlu, "Keleşini böyleyse, Köroğlu nasıl acaba?" diye düşündü.

Köroğlu:

-Demirc'oğlu arkadaş. Biz Köroğlu'nun keleşlerindeniz. Böyle diyar diyar gezeriz. Nerde bir yiğit görsek, Köroğlu'nun yanına gitmesini salık veririz. Sen de Çamlıbele gitmek ister misin?

Demirc'oğlu:

-Aslında ben de böyle bir fırsat bekliyordum. Köroğlu'nun ününü, şanı-nı, yiğitliğini duydum.

Köroğlu kendi kendini övmeye başladı:

-Köroğlu yiğit adamdır, yiğit halinden bilir. Seni hemen binbaşı yapar. Burada at gübresi içinde ömür tüketeneğine, git orada Köroğlu'na binbaşı ol.

-Haklısın ama nasıl gideceğim oraya?

-Ben seni götürürüm. Yarın öğleden önce beni burada bekle.

-Olur... Peki.

Köroğlu nalbant dükkânından ayrılıp eve geldi. Hazırlık gördüler.

Ertesi gün Köroğlu Hasan'ı çağırıldı:

-Hasan!

-Buyur Ağa!

-Öğle üzeri beni Kara Kayalık'ta bekle!

-Pekey Ağam.

-Ata fazla yem yedirme. Ola ki dört nala koşturmamız gerekir. At tok olursa koşamaz, çatlar.

-Peki Ağam. Dediğin yerde, dediğin vakit olurum. Sen hiç tasalanma.

Köroğlu Kırat'ın boyasını yıkadı. Kırat bütün beyazlığı ile ortaya çıktı. Eyerini kapattı. Kolanını berkitti. Binip saraya doğru yola çıktı.

Sarayın yüksek duvarlarının dibinde gezinmeye başladı. Fakat Döne gecikmişti. Bir türlü sesleri duyulmuyordu.

Sonunda duvarın ardından cıvıl cıvıl kız sesleri duyulmaya başladı. Köroğlu seslerin geldiği yere vardı. Burada duvar alçaktı.

Köroğlu omzundan sazını indirdi. Kırat Köroğlu'nun saz çalacağını anlayınca, heykel gibi kıpırtısız durmaya başladı. Aldı Köroğlu:

Ne yüksekmiş şu bahçenin kapısı

Sert taşlardan yapılmış yapısı

3/40 Kurban olsun güzellerin hepsi

Döne vakit geldi gidelim artık

Kızlar merakla duvardan aşağı baktı. Gördüler ki yakışıklı mı yakışıklı, yiğit mi yiğit biri, bir kır ata binmiş Döne Hanım'a laf atıyor. Köroğlu kızları görünce bir daha aldı:

Şu duvardan hep güzeller bakarlar
Sarmaşık gül gibi yere sarkarlar
3/41 Cıvıl cıvıl edip yürek yakarlar
Döne vakit geldi gidelim artık

Duvarın üstünde Döne de göründü. Köroğlu Kırat'ı duvarın dibine yanaştırdı. Bir daha aldı:

Koç Köroğlu kurban sen gibi yare
Bin terkime Döne etme avâre
3/42 Bırak kızlar yaslansınlar duvara
Döne vakit geldi gidelim artık.

Döne içinden "Fırsat bu fırsat!" dedi. Kızmış gibi davrandı. Ayağındaki pabucu çıkardı. Duvarın dibindeki Köroğlu'na vurmaya yeltendi:

-Utanmaz seni! Bana laf atarsın ha! diye bağırıldı.

Köroğlu bu fırsatı kaçırır mı? Bileğinden tuttuğu gibi Döne'yi Kırat'ın terkine attı. Attı ama omzundaki sazın teknesi de "Çat!" diye kırıldı.

Meddahımız, "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta..." diyerek çevik bir davranışla sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak her birinden yirmi beş kuruş, elli kuruş para topladıktan sonra yeniden sandalyesine oturdu. Kahveciye, "Ulan oğlum Şerif, bir bardak çay ver de içelim..." dedikten sonra yine dinleyicilerin ilgilerini sınamak için sordu:

-Arkadaşlar nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırıldılar:

-Köroğlu Benli Döne'yi alıp kaçırıyordu...

Meddahımız olayları kısaca özetleyiverdi:

-Belî ağalar, Köroğlu Benli Döne'yi Kırat'ın terkine atıp kaçırıyordu. Köroğlu'nun düzenine kimsenin aklı ermezdi. Yiğitlikte de üstüne çıkan olmazdı, düzende de... Zenginden alır, fakire verirdi.

Dedikten sonra kaldığı yerden hikâyesini sürdürdü:

Bunun danışıklı dövüş olduğunu bilmeyen kızlar:

-Köroğlu Döne Hanım'ı kaçırıyor! Yetişin!

Diye bağırılmaya başladı.

Döne:

-Yetişin kızlar, kardeşlerime haber verin!

Diye bağırdı. Döne biliyordu ki, ağabeyleri nasıl olsa duyacak, nasıl ol-
sa peşlerine düşecekti.

Köroğlu Kırat'ı mahmuzladı. *“Al Allah delini, zapteyle kulunu!”* deyip
Kırat'ın yönünü dağlara çevirdi.

Kırat Beyşehir'nin sokaklarından şimşek gibi geçiyordu. Kısa bir za-
manda kentin dışına çıktılar. Kırat'ın rüzgârı Beyşehir'nde kasırga misâli on
beş dakika esti.

Köroğlu Kara Kayalığa vardığında Hasan sabırsızlıkla kendilerini bek-
liyordu.

Hasan Köroğlu'nu omzunda saz, terkinde kız dolu dizgin geliyor gö-
rünce titremeye başladı. *“Köroğlu bu kızı kaçırdı. Şimdi Hasan Beyin oğulları
peşimize düşer, bizi öldürür.”* düşüncesiyle korkmaya başladı.

Köroğlu yaklaşıncı:

-Ulan Hasan! diye bağırdı.

-Buyur Ağa?

-Döne'yi terkine al. Atını dolu dizgin sür. Yumurta Dağı'na varmaya
çalış. Ben geriye dönüp Demirc'oğlunu alıp geleceğim. Bu arada şu sazı da
tamir ettireceğim.

Hasan karşı çıktı:

-Bu kızın kardeşleri şimdiye dek yola düşmüştür. Kızı sen kaçır, belayı
ben alayım, öyle yağma yok!

Köroğlu:

-Ulan Hasan, ben Beyşehir'ne dönüp gelen askere karşı çıkacağım. Sen
tasalanma. Beni öldürmeden senin kılına bile dokunamazlar, dediyse de Ha-
san inanmadı.

-Yook! Kuru lafa karnım tok. Ben başıma belâ alamam!

Deyince Köroğlu Kirmânî kılıcını kınından dört parmak sıyırdı:

-Dırdır etme lan! Al Döne'yi terkine, doğru Yumurta Dağı'na sür.

Deyince Hasan kılıcın korkusuyla alttan aldı:

-Peki Aşam, peki, dedi.

Döne, Hasan'ın terkine bindi. Köroğlu Döne'ye açıkladı:

-Hasan yolda bir buzağı görse korkar. Ona aldırma sen. Siz Yumurta
Dağı'na varmadan ben yetişirim. Haydi yolunuz açık olsun.

GÜL AHMET

Köroğlu Kırat'ın yönünü Beyşehir'ne dönderdi.

Yol kenarında bir çoban koyunlarını otlatıyordu. Köroğlu:

-Ulan çoban, bir altına kebeni bana satar mısın?
dedi.

Çoban hemen kebesini çıkardı:

-Ver altını, al kebeyi.

Köroğlu bir altın verip kebeyi aldı. Giyindi. Beyşehirine doğru yola çıktı.

Biraz sonra karşısından büyük bir kalabalığın geldiğini görünce, kebesini iyice büründü, kendisine çoban süsü verdi.

Dönenin iki kardeşi en önde geliyordu. Biri sordu:

-Ulan çoban, bir adamla terkinde bir kız geçti mi burdan?

-Yok Beyim geçmedi. Amma deha şo yoldan aynen dediğin gibi bir kız bir oğlan geçti. Şo yana doğru gittiler. Ben uzaktan gördüm.

Atlılar geriye döndü. Köroğlu'nun gösterdiği yana atlarını sürdüler. Onlar gidedursun Köroğlu Beyşehirine vardı. Beyşehirinin ünlü bir sazıcısı vardı. Sazıcı dükkânının önünden geçerken Köroğlu kendi kendine "*Şu sazın kırılan yerini tamir ettireyim.*" diye düşündü. Kırat'ın dizginlerini çekti. Dükkânın önünde durdu. Attan inmeden sazı omzundan indirdi.

-Ustaa! diye bağırdı. İşim acele, şu sazı hemen tamir et! Borcum ne ise başım üstüne.

İyi ustaların kesin kes bir kötü huyu olurmuş... Sazıcı da iyi ustaydı, ama aksi bir adamdı:

-Şimdi yapamam. Götür başkasına yaptır, dedi.

Sazıcı çırağı Köroğlu'nun elindeki saza uzanıyordu ki ustasının sesini duyunca elini çekti. Köroğlu Kırat'ın üzerinde sazını aldı. Görelim ne söyledi:

Bağdat'ı Basra'yı dolandım geldim

Arayı arayı ben seni buldum

3/43 Bir maraha geldim sazımı kırdım

Usta kölen olam yap şu sazım

Aldı Usta:

Bağdat'ın önünde bir ulu yazı

Avcılar bırakmış cerene tazı

3/44 Şimdi yollarım ha Allah'ın kazı

Al götür soykanı başım kalaba

Köroğlu biraz korku vermek istedi:

Ortadan gelmişem gitmezem yüce

Tatlı söylüyorum gitmesin güce

3/45 Şimdi el atarsam eğri kılıca

Usta kölen olam yap şu sazımı

Sazıcı korkmadı. Bakalım ne dedi:

Elin kılıcına uzanıp yetmez

Attığın palavra bana kâr etmez

3/46 Bana bu şekilde hiç gücün yetmez

Al götür soykanı başım kalaba
Köroğlu adını söylemek istemiyordu. Çamlıbelde söz ederek Köroğlu'nu anımsatmak istedi:

Çadır kurdum Çamlıbelin düzüne
Hayran kaldım çırağının yüzüne
3/47 Usta sedef döşetirim sazıma
Usta kölen olam yap şu sazımı

Gerçekten de sazıcının yakışıklı bir çırağı vardı. Usta aksileştikte Köroğlu da kızıyor, “*Şu çocuğu alıp götürüyüm. Demirci oğlunun kahvesini, tütünü hazırlasın.*” diye düşünmeye başlıyordu.

Aldı usta:

Ağzını kaldırıp üceye bakma
Bana söz kâr etmez, acele etme
3/48 Boş yere de çırağıma söz atma
Al götür soykanı başım kalaba

Köroğlu'nun zamanı sınırlıydı. Döne Hasan'ın terkindeydi. Hasan hem yolu bilmiyordu, hem de korkağın biriydi. Köroğlu bir daha aldı:

Urumdan Hind'ece gitti ünümüz
Beni eyleştirme dardır günümüz
3/49 Hasan yolu bilmez, Döne yalnız
Usta kölen olam yap şu sazım

Aldı Usta:

İşin aceleyse başka usta bul
Bir kötü saz için olma bana kul
3/50 Fazla dırdır etme karşımdan yıkıl
Al götür soykanı başım kalaba

Köroğlu'nun dört parmak enindeki kaşları çatıldı. Gözleri bakır tas gibi kıpkırmızı oldu. Kızgınlıktan, soluk alıp verdikçe göğsü kalaycı körüğü gibi “*Harr, Harr!*” etmeye başladı. Sonunda Köroğlu kim olduğunu bildirmek zorunda kaldı:

Ben de Köroğlu'yum dağda gezerim
Esen rüzgârlardan hile sezerim
3/51 Topuzunan vurur kellen ezerim
Köpek çabuk kayır benim sazımı

Deyince Usta oturduğu yerden fırladı. Aldı Usta:

İndirin çiraklar sazı indirin
Düzen verin sedefleri kondurun
3/52 Konuk edin konağıma indirin
Mola ver efendim yapam sazımı

Deyip bağladı. Köroğlu dilden cevap verdi:

-İşim acele usta. Duracak gün değil. Tez sazımı yap.
-Oğlum Gül Ahmet Köroğlu Ağamın sazını getir!
Gül Ahmet Köroğlu'nun sazını aldı. Ustasına getirdi. Usta dedi ki:
-Köroğlu Ağam, ben sana daha iyi bir saz vereyim. Senin gibi bir yiğide öyle bir saz gerek.

Gitti, duvardan oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî bir saz aldı, çırakla gönderdi. Köroğlu sazı aldı. İnceledi. Gerçekten de eşi benzeri az bulunur bir sazdı. Kuşağının arasından bir avuç altın çıkardı. Gül Ahmete:

-Oğlum şu altınları ustana ver!

Dedi. Gül Ahmet altınları ustasına verdi. Köroğlu, kuşağının arasından bir altın daha çıkardı:

-Oğlum Gül Ahmet! Bu bir altın da senin şâdenliğin, dedi.

Gül Ahmet altını almak için uzanınca Köroğlu bileğinden kapıldığı gibi Gül Ahmet'i Kırat'ın terkinde attı. Kırat zaten fırsat bekliyordu, dört nala kalkarak ortalığı toza beledi.

Sazcı dövüne dursun Köroğlu Kırat'ı nalbant dükkânına sürdü.

Demirc'oğlu tezgâha yan gelmiş oturuyordu. Köroğlu'nu dolu dizgin görünce doğruldu. Köroğlu'nun kaşları çatılmış, gözleri bakır tas gibi olmuştu:

-Demirc'oğlu! diye gürledi. Ben Köroğlu'yum. Hasan Beyin kızı Döne'yi aldım kaçırıyorum. Eğer geleceksen birlikte Çamlıbele dönelim. Şu terkimdeki çocuk senin kahveni tütününü hazırlar, hizmetini görür. Gideceksen hazırlan.

Demirc'oğlu:

-Pekey Köroğlu Ağa! Ama ben seninle gitsem derler ki, *"Demirc'oğlu'nun bu işte parmağı var! Köroğlu'na pezevenklik yapmış. Yazıklar olsun Demirc'oğlu'na."* derler.

Köroğlu düşündü. Demirc'oğlu haklıydı. Demirc'oğlu konuşmasını sürdürdü:

-Sen git Köroğlu Ağa! Ben sana yetişirim.

Köroğlu Kırat'ı mahmuzladı. Kırat ok gibi atıldı. Doludizgin sokakları geçip Yumurta Dağı'nın yolunu tuttu. Kırat'ın rüzgârı Beyşehir'nde kasırga misâli çeyrek saat esti.

Alalım haberi Hasan Beyin oğullarından:

Hasan Beyin oğulları çoban kebesi giymiş olan Köroğlu'nun gösterdiği yoldan bir zaman gitti. Birazdan yetişiriz umuduyla atlarını kamçıldılar. Ama batkılar ki, kaçanlardan hiçbir iz yok, geriye döndüler. Yol ayrımına dek geldikten sonra Köroğlu'nun peşine düştüler.

Bu sırada Köroğlu, Hasan'la Döne'ye yetişmişti. Hasan korkusundan sık sık arkasına bakıyordu. Baktı ki Köroğlu terkinde bir çocukla geliyor, hemen atını durdurdu:

-Bu çocuk kim lan?

Diye sordu. Köroğlu:

-Bunun adı Gül Ahmet. Çamlıbelde sazımızı tamir edecek. Demirc'oğlu'na hizmet edecek.

Hasan kızgınlıkla soluyordu:

-Bu kızı kurtarmaya beş yüz kişi gelir. Yüz kişi de bu çocuğu kurtarmaya gelse eder altıyüz kişi. Kurunun yanında yaş da yanar derler. Ulan şu genç yaşında beni de yaktın. Dünyama doymadan başımı gövdemden ayıracaklar. Eyvah bana!

-Dövünme Hasan, dövünme. Sana emmimin kızını söz verdim ya! Daha ne günler görürsün. Sabret hele. Sür bakalım atını.

YUMURTA DAĞINDA

Yumurta Dağı yumurta gibi dik bir dağdı. Yavaş yavaş tırmanmaya başladılar. Yüksekçe bir yerde bir mağara bulup konakladılar. Vakit akşam üzeriydi. Yumurta Dağı'nın eteklerine Hasan Beyin oğulları ve askerleri gelmişti. Hava karardığı için kavga ertesi güne kaldı.

Gece yarısına doğru bir ses duyuldu:

-Köroğluuu!

Köroğlu ses verdi :

-Kim o?

-Benim... Demirc'oğlu!

-Mağaradayız. Buraya gel.

Demirc'oğlu mağaraya girdi.

Demirc'oğlu şöyle düşünüyordu: Yarın kan gövdeyi götürecekt. Ben Köroğlu'nun yanında yer alsam, "*Şuna bak, Köroğlu'na pezevenklik ediyor!*" diyecekler. Köroğlu'na yardım etmesem, bu kez de Köroğlu, "*Şuna bak, ne yüreksiz adammış. Meydana bile çıkmadı!*" diyecek.

Köroğlu da şöyle düşünüyordu: Demirc'oğluna, "*Git Çamlıbelden aç kurtlarını alıp getir!*" desem, "*Şu Köroğlu da amma yüreksizmiş!*" der. Ne yapsam acaba?

Diye düşünürken Benli Döne söze girdi. Döne çok akıllı bir kızdı. Dedi ki:

-Köroğlu, senin Çamlıbelde çok asker varmış. Demirc'oğlu'na söyle-sen de gidip onları getirse daha iyi olmaz mı?

-Olur, dedi Köroğlu.

Demirc'oğlu da:

-Olur! dedi.

Bunun üzerine Koroğlu oniki telli yirmidört perdeli seferkârî sazını kucağına aldı:

-Yaz Demirc'oğlu, dedi.

Aldı Koroğlu. Bakalım ne yazdırdı:

Benden selâm olsun han oğlu hana

Şimdi oğlum Ayvaz yanımda gerek

3/53 Kirmânî kılıcı kana boyana

Şimdi oğlum Ayvaz yanımda gerek

Demirc'oğlu yazıyor, Döne ile Hasan dikkatle dinliyordu. Koroğlu yazdırmaya devam etti:

Oğlum Ayvaz onüç ondört yaşında

Pürtesek telleri durmaz başında

3/54 Yumurta dağının kara taşında

Şimdi oğlum Ayvaz yanımda gerek

Demirc'oğlu durakladı. Koroğlu mektubunda onüç-ondört yaşında bir çocuğu yardıma çağırıyordu. Yani Demirc'oğlu bir çocuğun ayağına gidecek, "Aman bizi kurtar!" diyecekti. Bu olacak iş değildi. Yine de mektubu sonuna dek yazdı.

Son selâmım Ayvaz tez gel katıma

Koç aslanım tez gel ha imdadıma

3/55 Koroğlu çağırır öz evladına

Şimdi oğlum Ayvaz yanımda gerek

Deyip bağlayınca, Demirc'oğlu kızdı. Demek ki Çamlıbel'e bir çocuğun ayağına gönderiliyordu. Koroğlu mektubu Demirc'oğlundan aldı. Mühürledi. İkiye katlayıp Demirc'oğluna verdi. Demirc'oğlu mektubu dörde katlayıp Koroğlu'na uzattı:

-Sen bu mektubu ısla da suyunu iç! dedi.

Koroğlu şaşırıldı:

-N'oldu Demirc'oğlu kardaş? Niye kızdım?

-Koroğlu, sen beni on üç ondört yaşındaki bir çocuğun ayağına gönderiyorsun. Eğer seni öyle bir çocuk kurtaracaksa, yanında ben varım. (Demircioğlu gergedan boynuzu gibi bıyığını kıvırdı) Onüç ondört yaşındaki çocukları bıyığıma asarım ben.

Demirc'oğlu Çamlıbel'i, Çamlıbel erlerini, Ayvaz'ın Çamlıbeldeki durumunu bilmiyordu. Koroğlu Demirc'oğlu'na hak verdi.

Güldü:

-Peki Demirc'oğlu, dedi, öteki arkadaşlarımı da yazdırayım. Yaz bakalım.

Aldı Koroğlu. Bakalım ne yazdırdı:

Benden selâm olsun Deli Hoylu'ya
O da gelip bu meydanı boylaya

3/56 Saflar yarıp devler gibi gürleye
Deli Hoylu'mun da günüdür bugün

Demirc'oğlu Hoylu'nun ününü duyduğu için keyifle yazıyordu:

Name yazsam Çamlıbel'im bulanır
Okuyan kâtipler durmaz yolların

3/57 Yirmiyedi boğum kargı kullanır
Cidalı Kenan'ın günüdür bugün

Akdeniz üstünde oynar gemiler
Narasından dağlar taşlar iniler

3/58 Karadeniz gibi güm güm gümüler
Şol Darıdeğmez'in günüdür bugün

Askerlerim Çamlıbelin düzünde
Merdin dünya malı olmaz gözünde

3/59 Eceliyakın'la Canıcebinde
Kabiresiğmaz'ın günüdür bugün

Koroğlu ünlü şanlı binbaşılarını yazdırmayı sürdürdükçe Demirc'oğlu
keyifleniyordu.

Aşağıdan gelsin yavuz bir atlı
Yukarıdan gelsin eli beratlı

3/60 Karkuş kanatlı korkunç suratlı
Reyhan Arap'ın da günüdür bugün

Zincirkıran, Dağdeviren ikisi
Sopayadoymaz'ın dolsun terkisi

3/61 Ecelalmaz, Tepedelen hepsi
Selâmvermez'in de günüdür bugün

Koç Koroğlu belim verdim dağlara
Eğri kılıç asıyorlar bellere

3/62 Benden selâm olsun bütün beylere
Kan içen beylerin günüdür bugün

Deyip bağladı. Demirc'oğlu yazdı. Mektubu öpüp alınma koydu:

-Hah! İşte şimdi oldu ağam, dedi.

Koroğlu Ayvaz'ın nasıl biri olduğunu anlaması için Demirc'oğlu'na
dedi ki:

-Çamlıbel'e vardığında önce Ayvaz'ı bul.
-Peki .
-Selâmımı söyle, mektubun Ayvaz'a yazılan yerini oku. Sonra öteki beyleri bul onlarla konuş.
-Peki ağam.
-Haydi yolun açık olsun.
Demirc'oğlu helâlleşti. Atına binip Gül Ahmet'i terkine aldı. Gece karanlığında yola düştüler. Demirc'oğlu, "*Ver elini Çamlıbel.*" deyip gitmekte olsun, biz alalım haberi Yumurta Dağı'ndan:

GÜDÜMEN

Sabah olunca Döne'nin ağabeyleri Köroğlu'nun üzerine ilk çarhacıyı gönderdi.

Köroğlu Kırat'ın kolanını bir karış kısalttı. Çıktı eyere oturdu. Birinci çarhacıyı karşıladı:

-Arkadaş, seninle alıp veremediğim yok. Var işine git. Eğer yiğitse seni gönderen gelsin, dedi.

Çarhacı hiç oralı olmadı. Nara atarak Köroğlu'nun üzerine gelince Köroğlu Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı. Birinci çarhacıya söyledi, görelim ne söyledi:

Birinci çarhacı gelsene beri
Yerisen darbemi dönmezsün geri
3/63 Birinizi koymam burada diri
Şu varan güzüm söyle sözünü

Köroğlu güzün kösteğini bileğine doladı. İki at şimşek gibi birbirlerine girdi. Kırat çarhacının atını göğüslemiş, binicisinin dengesini bozmuştu. Köroğlu güzünü kaldırdı, hengeyledi, hüngeyledi, birinci çarhacının tepesine hüngeyleyince, adam dalında yetmiş tevriz kabağı gibi "*Paat!*" diye düştü.

Köroğlu bir anda değişmişti. Gözleri bakır tas gibi kıpkırmızı olmuştu:

-Hasan! diye bağırdı.

-Buyur Ağam.

-Gel buraya!

Hasan seğırtti geldi.

-Buyur Ağam, geldim!

-Kes şunun kellesini!

Hasan da o yürek ne gezer?

-Aman Ağam ben nasıl keseyim? dedi. İn de bir zahmet sen kes. Ben atın dizginlerini tutarım.

Köroğlu bağırdı:

-Kes diyorum lan!

Hasan baktı ki Koroğlu kararlı; belinden hançerini çıkardı. Çarhacının boynuna sürtmeye başladı. Bu sırada başını öte yana çevirmiş, adama bakmıyordu bile.

Hançeri sürttü, sürttü. Ama bir türlü adamın boğazını kesemiyordu. Meğer Hasan korkudan hançeri ters tutuyormuş. Koroğlu bu durumu görüp kızdı:

-Ulan şu hançeri doğru dürüst tutsana! diye bağırdı.

Hasan hançerin keskin yerini birinci çarhacının boynuna tutup kesti. Tikisine iğrene kafayı gövdeden ayırdı. Yere hafif bir kan göllenmişti.

Koroğlu:

-O kandan bir avuç al bakalım! diye bağırdı.

Hasan Koroğlu'nun ne yapacağını bilemedi. Tozuyla toprağıyla bir avuç kan aldı, Koroğlu'na getirdi:

-Buyur ağam.

Koroğlu gürlledi:

-İç bakalım!

-Nee? Aman ağam ben kan içemem. Ayağının altını öpeyim bana kan içirme.

Koroğlu kızgınlıkla Kırat'ın üzengilerinin üzerinde dineldi:

-İç diyorum ulan, iç! Yoksa bir gürz de sana vururum.

Hasan iğrene iğrene içti.

Bu sırada ikinci çarhacı da gelmişti. Koroğlu ona birinci çarhacıyı gösterdi:

-Bak, arkadaşın burada. Seninle alıp veremediğim yok. Çek git buradan, yoksa sen de arkadaşın gibi olursun.

İkinci çarhacı da dinlemedi. Nara atarak Koroğlu'na at sürdü. Koroğlu bu kez de külüngünü aldı. Söyledi, bakalım ne dedi:

İkinci çarhacı ne durdun orda

Eğer arar isen düşmanın burda

3/64 Benzersin yüreği dört çatal kurda

Şu varan külünge söyle sözünü

Koroğlu Kırat'ı dizginledi. Hengeyledi, hüngeyledi, elindeki külüngü ikinci çarhacının tepesine hüngeyleyine, adamın beyni paramparça oldu. Dalında yetmiş balkabağı gibi "Paat!" diye düştü.

Koroğlu bağırdı:

-Hasan!

-Buyur Ağam.

-Kes şunun kellesini.

Hasan koşup geldi. Hasan artık bu işe alışmıştı. Hançerini çıkardı. Bir sürtüşte kafayı gövdeden ayırdı. İkinci çarhacının kanı toprağa göllenmeye başlayınca Köroğlu bağırdı:

-Bir avuç kan al ordan?

Hasan kan içme sırasının Köroğlu'na geldiğini düşünerek tozuyla toprağıyla bir koca avuç kan aldı.

-Buyur Ağam.

-İç bakalım!

-Sıra sende Ağam.

-Ulan bu işin sırası yok. İç bakalım.

Hasan istemeye istemeye içti.

Bu sırada üçüncü çarhacı da göründü. Köroğlu ona da, kendisiyle bir işi olmadığını söylediye de, üçüncü çarhacı aldırış etmedi. Kılıcını çekip Köroğlu'nun üzerine yürüdü. Bunun üzerine aldı Köroğlu:

Üçüncü çarhacı gelme yanıma

Hayıf olur yazık olur canına

3/65 Hasan'ım alıştı adam kanına

Şu varan kılıca söyle sözünü

Köroğlu dört parmak enindeki kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını çekti. Kırat'ı mahmuzladı. Hengeyledi, hüngeyledi, elindeki kılıcı üçüncü çarhacının kafasına hıngeyleyince, üçüncü çarhacı dalında yetmiş Hacı Hamza armudu gibi "Paaat!" diye düştü.

Üçüncü çarhacı düşer düşmez Hasan seğirtti geldi. Köroğlu'nun buyruğunu beklemeden üçüncü çarhacının döşüne oturdu. Kafasını bir çekişte kopardı. Akan kanları kana kana içti.

Hasan mağaraya girdi.

Köroğlu meydana er bekliyordu. Bir de baktı ki aşağıdan yukarıya kısa boylu, güdük mü güdük biri geliyor. Şaşkınlıkla geleni karşıladı. Elini eline vurup güldü:

-Yoksa Beyoğullarının gönderecek askeri kalmadı da seni mi gönderdi? dedi.

-Ben beylerin askeri değilim.

Küçük adamın sesi de çocuk sesi gibi inceydi. Köroğlu sordu:

-Necisin ya?

-Bana ite binip göçten geri kalmayan Güdümen derler.

-Sen onlardan değil misin?

-Değilim. Ben senden yanayım. Eskiden beri senin ününü şanını duydım. Görmeziye seni beğenirdim Fırsat düşmüşken bir göreyim dedim.

-Öyleyse hoş geldin Güdümen.

Güdümen aşağıda olanları anlattı.

-Aşağıdakiler senden değil, senin adından korkuyor. Bir çarhacı gönderdiler, dönmedi... İkinci çarhacıyı gönderdiler, dönmedi... Üçüncü çarhacıyı gönderdiler, hiç haber yok. Bekleшип duruyorlar. Ben dedim ki, “*Yukarıya çıkıp durumu öğrenelim.*” Yaa Köroğlu, işte bu bahane ile geldim. Sana yardım edeyim mi?

Köroğlu elini eline vurdu, bir daha güldü :

-Yahu sen kaç okkalık adamsın ki bana yardım edeceksin. Boyun belimdeki hançer kadar.

-Ben aklımla sana yardım edeceğim Köroğlu.

-Allah Allah! Nasıl olacak bu iş?

-Şimdi aşağıya inerim. Çevremi sararlar. Onlara seni öyle bir överim, onlara öyle bir korku veririm ki, yukarıya çıkmaya korkarlar.

-Peki Güdümen. Sen bilirsin.

Güdümen gerisin geri döndü. Doğru askerlerin yanına vardı. Bir anda Güdümen’in çevresini büyük bir kalabalık aldı. Herkes yukarıda olanları öğrenmek istiyordu. Sordular:

-Yukarıda ne var ne yok Güdümen?

-Hiç sormayın. Anlatılacak gibi değil.

-Niye?

-Bizim gönderdiğimiz üç çarhacı var ya?

-Eee?

-Köroğlu onların üçünü de öldürmüş, parçalamış. Her birini mağaranın bir yanına asmış. Kiminin barsakları sallanıyor, kiminin ciğerini söküp yere atmış. Mağaranın önü kıpkırmızı kan olmuş. Hele o Köroğlu... İnsan değil, insan azmanı sanki. Hele altında bir Kırat var, değme adamdan akıllı. Otur dedi mi oturuyor, kalk dedi mi kalkıyor. Eğitimli bir at ki eşi benzeri yok.

Güdümen Köroğlu’nu öve dursun, biz alalım haberi Dellek Deli Hasan’dan:

KORKAK HASAN DELİ HASAN OLUYOR

Köroğlu Güdümen’i gönderince Hasan’ı aradı, yoktu. Attan inip mağaraya yürüdü. Hasan’ı az önce mağaraya girerken görmüştü. Baktı ki Hasan mağarada silahlarını kuşanıyor. Takılmadan duramadı:

-Hayrola Hasan? O silahları niye kuşanıyorsun?

Hasan hiç aldırış etmedi. Köroğlu:

-Sen de mi kavgaya gireceksin yoksa?

Diye sordu. Hasan:

-İşime karışma!

Deyip, elinin ucuyla Koroğlu'nu itince, Koroğlu geri geri gitti, mağaranın duvarına çarpıp, yıkıldı. Kendinden geçti... Biraz sonra ayıldığında başını Döne'nin dizinde buldu. Sıçrayıp kalktı:

-Hasan nerde?

-Dışarıya çıktı...

Koroğlu mağaradan çıktı. Aşağıya doğru bir de baktı ki Dellek Deli Hasan atının üzerinde, düşmanın içine dalmış, bir uçtan girmiş öbür uçtan çıkıyor. Sağlı sollu salladığı uzun kılıcı sekiz arşın eninde bir gedik açıyordu. Hasan'ın yanına hiç kimse yaklaşamıyordu. Yaklaşanı ekin gibi biçiyordu. Hasan yüreklenmişti. Gözü artık hiçbir şeyi görmez olmuştu. O denli aşağılara indi ki, askerler yukarıda kaldılar. Hasan asker diye çalılarını doğramaya başladı. Sonunda Hasan ayıldı. Atının yönünü mağaraya doğru çevirdi. Yeniden askerin içine daldı. Vura vura, kese kese mağaraya dek geldi. Koroğlu Hasan'a karşı çıktı:

-İşte şimdi binbaşılığı hak ettin, dedi.

Hasan atından indi. Koroğlu'yla kucaklaştı.

Koroğlu yiğit bir yoldaş kazanmanın, Hasan ise binbaşılığın tadını çıkararsun, biz alalım haberi Demirc'oğlu'ndan:

BENİ SEVEN ARDIMDAN GELSİN

Demirc'oğlu gece gündüz demeyip at sürmüştü.

Yatsı vakti kaleye yetiştii. Kapıdaki nöbetçiler Demirc'oğlu'nu durdurdu:

-Dur bakalım arkadaş! Kimsin? Necisin? Ne istiyorsun?

Demirc'oğlu:

-Koroğlu'nun yanından geliyorum. İşte mektubu. İşte mektubu. Ayvaz'ı göreceğim.

Nöbetçilerden biri Demirc'oğlu'nun önüne düştü. Onu Ayvaz'a götürdü.

Meğer Ayvaz ipekli gece giysilerini giymiş, yatmak üzereymiş.

-Ayvaz Ağa! Seni bir arkadaş görmek istiyor, dedi nöbetçi.

-Kimmiş?

-Koroğlu'nun yanından geliyormuş.

Ayvaz:

-Hemen gelsin! dedi.

Nöbetçi Demirc'oğlunu getirdi.

Ayvaz:

-Hoş geldin Ağa, dedi. Buyur bakalım.

-Adım Demirc'oğlu. Koroğlu'nun yanından geliyorum. Koroğlu Benli Döne'yi kaçırdı.

Ayvaz hemen konuya girdi:

-Demirc'oğlu kardaş, Köroğlu Ağamın bana bir buyruğu var mı?

Demirc'oğlu anlattı:

-Yumurta Dağı'nda bir mağaraya girdik. Döne Hanım benim haber vermeme istedi. Köroğlu da "Peki." deyip sana bir mektup yazdı. Buyur, oku.

Meddahımız, "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta..." diyerek sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak her birinden yirmi beş kuruş, elli kuruş topladıktan sonra yeniden sandalyesine oturdu. Dinleyicilerin ilgilerini sınamak için bir kez daha sordu:

-Nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırdı:

-Demir'coğlu Köroğlu'nun mektubunu Ayvaz'a vemişti!

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Demirc'oğlu Köroğlu'nun mektubunu Ayvaz'a vermiş, Ayvaz'ın ne yapacağını dört gözle bekliyordu. Öyle ya, Köroğlu'nun çok önemseydiği bu yeni yetme delikanlı bakalım ne yapacaktı?

Meddahımız konuyu özetledikten sonra çıt çıkmayan kahvedeki dinleyicilerin sabrını zorlamak için kahveci Şoför Şerif'ten bir çay istedi. Çayından bir iki yudum aldıktan sonra hikâyesini kaldığı yerden sürdürdü:

Ayvaz mektubu aldı. Hızlı hızlı okudu. Elbisesini bile giyinmeden, kılıcını kınından sıyırdı:

-Beni seven ardımdan gelsin!

Diyerek ahıra koştu. Karakaytaz'ına eyer bile vurmada tek başına Yumurta Dağı'na doğru yola çıktı.

Demirc'oğlu Ayvaz'ın bu içtenliğine, bu yürekliliğine hayran oldu. Demirc'oğlu'nu şaşırtan ikinci şey şuydu:

Ayvaz'ın nârasını duyanlar hemen atlanıp, silahlanıp Ayvaz'ın peşine düştü. Bir anda Çamlıbeldeki Koç Köroğlu'nun kalesi bomboş oldu.

Demirc'oğlu Köroğlu'nun neden yalnız Ayvaz'a mektup yazmak istediğini şimdi anlamıştı. Demirc'oğlu Köroğlu'nu ve keleşlerini tanımadığı için Köroğlu mektubunda öteki beylere de uzun uzun yazmıştı ama şimdi buna gerek bile kalmamıştı.

.....

Alalım Yumurta Dağı'ndaki Köroğlu'yla Şirin Döne'den haberi:

Döne ile Köroğlu'nun nikâhları kıyılmadığı için Köroğlu yatarken aralarına kılıç koyarak yatıyordu.

Sabah olunca Döne giyindi. Dışarıya baktı. Güneş doğuyordu. İyice bakınca karşı dağda başka bir parıltı daha gördü. Şaşırdı... Bugün güneş iki yerden doğuyordu. Gidip Köroğlu'nu uyandırdı:

-Kalk hele Köroğlu...

-Ne var? Ne oldu Döne?

-Bugün güneş iki yerden doğuyor.

Köroğlu ikinci güneşin Ayvaz'ın parıltısı olduğunu anlamıştı. Güneşin ışıkları Ayvaz'ın ipek gece giysisine vurmuş, pırıl pırıl parlatıyordu.

-Şu sazımı ver bakalım Döne. Sana ikinci güneşi anlatayım, dedi.

Köroğlu Döne'nin uzattığı sazı aldı. Bakalım Ayvaz'ı nasıl anlattı:

Uykudan kalkmış bir aslan

Gelir horlayı horlayı

3/66 Buluttan çıkmış ay gibi

Gelir parlayı parlayı

Döne gördün mü Ayvaz'ı

Sim bilekli o zorbazı

3/67 Çıplatmış Karakaytaş'ı

Gelir zorlayı zorlayı

Hani hanlar hani hanlar

Gölgede beslenen canlar

3/68 Ak gövdeden kızıl kanlar

Akar şorlayı şorlayı

Dağdan dağa ok atılır

Asker askere katılır

3/69 Ay batar güneş tutulur

Mızrak parlayı parlayı

Köroğlu bilir zâtını

Eder yiğidin methini

3/70 Kötü altından atını

Verir ağlayı ağlayı

Döne anladı ki, karşı dağdan ikinci bir güneş gibi parlayan, Köroğlu'nun oğlu gibi sevdiği Ayvaz. Parıltıyı izleyince kendilerine doğru yaklaşmakta olduğunu gördü. Evet, Ayvaz Köroğlu'nun yardımına geliyordu. Beyaz bir ışıltı gibi öndeydi. Ardında uzun bir toz bulutu içinde öteki beyler, binbaşılar, Köroğlu'nun keleşleri geliyordu.

Önce Ayvaz geldi. Köroğlu'nun elini öptü. Sarmaş dolaş oldular. Ayvaz Döne'ye baktı. Döne'nin eşsiz güzelliği karşısında kalbi ikirciklendi. Acaba Döne'yi Köroğlu Ayvaz için mi kaçırmıştı, yoksa kendisi için mi? Köroğlu'nun kaleden ayrılmadan söylediği şu söz Ayvaz'ı ikirciklendiriyordu. "Sana bir can yoldaşı getireceğim Ayvaz."

Köroğlu tilki kadar kurnaz, kurt gibi akıllıydı. Durumu sezdi. Döne'ye dedi ki:

-Döne bana iç gömleğini getir!

Döne mağaraya girdi. İç gömleğini Köroğlu'na getirdi.

Köroğlu gömleği aldı. Ayvaz'ın tepesinden geçirdi. Yüksek sesle birden dokuza kadar saydı. Sonra gömleği Ayvaz'ın ayaklarından çıkardı. Böylece Ayvaz Döne'nin oğlu, Döne Ayvaz'ın annesi oldu.

Umudu kesilen Ayvaz Döne'ye:

-Hoş geldin! dedi.

Bu sırada Hoylu Bey, Köse Kenan, Reyhan Arap, Darıdeğmez, Kabresığmaz, Sopayadoymaz, Canıcebinde, Eceliyakın, Tepedelen, Zincirkıran, Dağdeviren, Ecelalmaz, Selâmvermez, Postalpatlatan gibi yiğitler birer ikişer mağaranın önünde toplanmaya başladı.

Hoylu Bey:

-Buyur Köroğlu Ağa, Beyşehir'nde taş üstünde taş komayalım!

Dedi. Köroğlu Kırat'a bindi. Kırat'ın dizginlerini saz misâli alarak askerlerine kumanda verdi:

Yavru şahin avın almış uçuyor
Avını elinden alanlar gelsin
3/71 Kırat'ın üstünde aslan geçiyor
Topuzun önüne dayanan gelsin

Çarhacılarım ha, göreyim sizi
Geçmeli kan gölü hem dizimizi
3/72 Tarihler yazmalı bu işimizi
Eri tatlı candan ayıran gelsin

Askerlerim hep meydanda dönmeli
Kılıçları sağlı sollu vurmali
3/73 Orta yerde koç gibi melemeli
Kılıcı çark edip döndüren gelsin

Kazanlarda adam kanı kaynasın
Kılıcımız sağlı sollu sallansın
3/74 Adlarımız diyar diyar söylensin

Kelleyi gövdeden ayıran gelsin

Koçkürün oğluyam edek cengimiz
Burda belli olur yiğit hangimiz

3/75 Dört saat sürmeli kanlı kavgamız
Al kan deryasını boylayan gelsin

Bu kumanda üzerine Köroğlu önde, Dellek Deli Hasan ve öteki beyler arkada, daha geride askerler olmak üzere Beyşehir askerlerinin arasına daldı. Kıran kırana bir dövüş oldu. Sonunda Beyşehir askerleri Yumurta Dağı'nın eteklerine doğru kaçmaya başladı. Köroğlu'nun keleşleri kaçanların peşine düşmüş, yetiştiklerinin enselerine vurup attan düşürüyordu.

Döne bu duruma çok üzüldü. Yiğitlerin birbirlerini öldürmesine Döne neden olmuştu. Daha fazla dayanamayıp bağırdı:

-Kaçanın ardına düşülür mü? Allah korkusu yok mu sizde? Gâvur mu öldürüyorsunuz? Yeter! Yeter!

Köroğlu Benli Döne'yi duydu. Ayıldı... Döne haklıydı. Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı:

Dinleyin ağalar dinleyin beyler
Köroğlu askeri bir taraf olsun
3/76 Gunahtır düşmeyin kaçak peşine
Kaçana vurulmaz siz geri dönün

Farıdı hey deli gönlüm farıdı
Muhannetin ömrü hep sona erdi
3/77 Yere adam kelleleri serildi
Kaçanlar kurtulsun siz geri dönün

Koç Köroğlu Çamlıbel'den gelirim
Nusreti Mevlâ'dan, Hak'tan alırım
3/78 Anamdan doğalı böyle bilirim
Amana el kalkmaz, siz geri dönün

Kumandayı duyan Köroğlu'nun keleşleri geriye döndüler. Ama gözünü kan bürümüş olan Dellek Deli Hasan, Köroğlu'nu duymadı bile. Yedi kişiyi hizâyâ getiriyor, bir kılıçta yedisinin bir kellesini kesiyordu.

Köroğlu bir de Hasan'a söyledi:

Dön Hasan'ım döndü beyler
Gel gidelim elimize
3/79 Döne Hatın minnet eyler
Gel gidelim elimize

Bahçelerde biter yonca
Boyu uzun beli ince
3/80 Mühlet ver eğri kılıca
Gel gidelim elimize

Yeter çok incittin canı
Artırdın şöhreti canı
3/81 Köroğlu'nun genç aslanı
Gel gidelim elimize

Köroğlu'nun kendisine seslendiğini duyunca Hasan kendine geldi. Bak-
tı ki, kendinden başka herkes geri çekilmiş. Kendisi de geri çekildi, Köroğ-
lu'nun yanına döndü.

Dönenin kardeşleri ve askerleri de durdu. Yeniden saldırmayı göze
alamıyorlardı. Ama bacılarını bırakıp gitmeyi de içlerine sindiremiyorlardı.
Öylece dikilip kaldılar.

Döne mağaranın önünden ağabeylerinin bu durumunu görünce üzüldü.
Seller gibi gözyaşı döktü. Köroğlu Benli Döne'nin üzülmeye dayanamadı.
Askerlerin arasından kırk beyaz atlı seçti. Dellek Deli Hasan'ı çağırdı:

-Hasan!

-Buyur Ağam!

Hasan ortaya yürüyünce, Köroğlu:

-Ağalarım, beylerim! Bundan sonra Hasan ağanızı tanıyın. Gösterdiği
yiğitliğe karşılık onu binbaşı yaptım, dedi.

Askerin arasından sesler duyuldu:

-Hayırlı olsun!

Köroğlu sesleri bastırdı:

-Hasan bu işte en çok zahmeti sen çektin. Döne'yi kardaşlarından iste-
mek de sana düşer. Kırk yiğidini al. Döne'yi bana iste.

Hasan karşı çıktı:

-Ben öyle güzel laf etmesini bilmem ağam. Dövüş varsa buyruğun baş
üstüne, en önde gideyim.

-Güzel laf etmeye gerek yok ki Hasan. Allah'ın emriyle, Peygamber'in
kavliyle...der, istersin. Olur biter... Verirlerse de canları sağ olsun, vermez-
lerse de...

-Pekey Ağam! Amma bir daha bana böyle zor iş verme.

Hasan kırk beyaz atlıyı peşine taktı. Döne'nin kardeşlerinin yanına var-
dı:

-Bakın arkadaş, ben elçiyim. Elçiye zeval olmazmış, bu biir! Köroğlu
Allah'ın emri, Peygamber'in kavliyle bacınızı istiyor, bu ikiii! Gönlünüzle
vermezseniz, zaten bacınızı almış götürüyor, bu üçüç!

Diyerek az lafla çok şey anlattı.

Sağdan soldan akli erenler çıktı, Döne'nin ağabeylerine görüşlerini aktardı:

-Beyler siz daha iyisini bilirsiniz ama, bize kalırsa bu işe "Amin!" diyelim. Keşke daha önce böyle danışılırdı da şu çam dalı gibi yiğitler ölmeseydi, dediler.

Döne'nin kardeşleri başka çözüm olmadığını biliyordu. Sonunda:

-Hayırlı olsun, dediler.

Atlarının yönünü çevirip Beyşehir'ne doğru yola koyuldular.

Hasan durumu Köroğlu'na anlattı. Döne bu gelişmelerle avunmuştu. Köroğlu kayanın üzerine bağdaş kurdu. Oniki telli yirmidört perdeli sedefkârı sazını kucağına aldı. Görelim ne söyledi:

İkrarım var idi Dellek Hasan'la
Bade alıp vermek ister bu gönül
3/82 Eğri kılıcımı soldan asanla
Düğün dernek çalmak ister bu gönül

Beyşehir'nde vermiş idim sözünü
Hak saklasın sürmelenmiş gözünü
3/83 Erzurum elinden emmim kızını
Şimdi alıp gelmek ister bu gönül

Askerlerim bölük bölük dizilir
Siyah, ela, gövşen (gökşen) gözler süzülür
3/84 Çamlıbele hasret duyduk, sezilir
Yola çıkıp varmak ister bu gönül

Hamaylı görünür cevâhir kabı
Kimya imiş bu dağların toprağı
3/85 Çamların altında hurma şarabı
Lıkır lıkır içmek ister bu gönül

Babına da deli gönül babına
Koç yiğitler sığmaz oldu kabına
3/86 Kamalağın, kab'ardıcın dibine
Kılıç asıp yatmak ister bu gönül

Deyip bağladı. Kırat'a bindi. Şirin Döne'yi terkine aldı. Ver elini Sivas Dağı Çamlıbel Kalesi Koç Köroğlu meydanı deyip yola çıktılar.

Meddahımız:

*-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Sürç-ü lisan
ettikse affola...
Diyerek sandalyesinden indi.*

4. BÖLÜM

GÜRCİSTAN SEFERİ

Meddahımız Kahveye geldiğinde kâğıt oynayanlar kâğıtları, domine oynayanlar pirinç taşları, tavla oynayanlar zarları bıraktı. Sandalyelerine yaslanarak meddahın masanın üzerindeki sandalyesine çıkışını izlediler. Sandalyesine yerleşen meddah omuzuna havlusunu attı, gâhi saz misali ve gâhi de kılıç misâli tuttuğu sopasını eline alarak dinleyicilerin susmasını bekledi. Kahvede çit çıkmaz olunca kahveciye:

*-Oğlum Şerif, bir çay ver de boğazımızı yağlayalım!
Dedikten sonra Karac'Oğlan'dan bir destan okudu:*

*Hak Haaak!
On birinde bir yar sevdim
Teze açmış gle benzer
On ikide Şeker Şerbet
Oğul vermiş bala benzer*

*On cnde gzn szer
Zlfn gerdana düzer
Kargı kamyş gibi uzar
Boyu selvi dala benzer*

*On dördünde bedir bedir
Dostunun ikrarın güder
Nere eksen ora gider
Boynu toklu kula benzer*

*On beŐinde yaşar yaşın
Her örnekten bağlar başın
Tenhlarda arar eşin
Tez alışkın tele benzer*

*On altıda kurt bilekli
nler de Hakk'a dilekli
Sağrısı yeşil rekli
Esen poyraz yele benzer*

*On yedide deli dolu
Hiç bilmez gittiği yolu
Has bahanın gonca gl
Kız, turnada tele benzer*

*On sekizde göçer göçü
Kız, oğlana bulur suçu
Gelinin ibriŐim saçı
Kızın altun tele benzer*

On dokuzda olur hasta

Zülüfleri deste deste
Gelin şeker, şerbet tasta
Kız, petekte bala benzer

Nâçar, Karac'Oğlan, nâçar
Aşkın kitabını açar
Yiğirmide vakti geçer
Geçmez akça pula benzer

Meddahımız Karac'Oğlan destanını okuduktan sonra hikâyenin girişine başladı:

Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!

Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!

Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!

-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kılmişti?

Dinleyicilerin anımsatmalarını beklemeden konuşmasını sürdürdü:

-Gûş-ı makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan; belî ağalar, meşhuur Köroğlu Hikâyesi şol yerde kalmıştı ki Köroğlu Benli Döne'yi, Demirc'oğlu'nu ve sazıcı çırağı Gül Ahmet'i Beyşehir'nden alarak kaleye dönmüştü.

Bir önceki bölümü kısaca özetleyen meddah hemen konuya girdi:

Köroğlu Benli Döne'yi alıp kaçtıktan sonra Döne ile gelin güvey olmadı. Şöyle düşündü: "Binlerce erkeğin arasında bir ben evli olursam yakışık

almaz. Hiç olmazsa beylerime birer tane kız bulayım. Ondan sonra hepimizin düğününü birden yapayım.”

Köroğlu'nun düşüncesi buydu. Bunu beylerine de açıklamıştı.

Birgün Köroğlu meclisi kurmuş, Ayvanlı Köşkte sohbete başlamıştı. Orta yere teştle köz taşı gibi rakı konmuş, Ayvaz bileklerini sıvamış beylere altın tasla bade sunuyordu. Bir ara Köroğlu çileye coş geldi, bağırdı:

-Heyyyt ulan! Benim gibi yiğit, Kırat gibi at, Döne gibi güzel yer yüzünde bulunur mu?

Birden bir ses duyuldu:

-Kes ulan!

Mecliste çıt çıkmaz oldu. Herkes sesin geldiği yana baktı. Köroğlu'nun Köse Boğos adında Ermeni bir celladı vardı. Köse Boğos kılıcını kınından dört parmak sıyırdı. Köroğlu'nun buyruğunu beklemeye başladı.

Baktılar; sarı kaşlı, sarı bıyıklı, sarı sakallı, sarı saçlı bir adam.

Meddahımız elindeki kimi zaman saz, kimi zaman kılıç gibi kullandığı kalın sopasını masaya birkaç kez vurduktan sonra Mahmud-u Bezirgânı dinleyicilerine tanıttı:

-Arkadaşlar, dedi, bu gelene Mahmudu Bezirgân derler. Mahmudu Bezirgân çok değişik biridir. İnattır... Birilerini birilerine düşürmeyi sever. Yeri geldi mi adamı kışkırtır. Koç Köroğlu'nun kalesinde ondan başka kışkırtıcı yoktur.

Bu açıklamadan sonra meddahımız kaldığı yerden anlatmasını sürdürdü:

Köroğlu beylerini yatıştırdı:

-Arkadaşlar, dedi, bir sözün nereden gelip nereye gittiğini araştırmadan, acele karar vermeyin. Biri bir söz mü konuştu, nedenini sorun. Ondan sonra ne yapılması gerekiyorsa yapın.

Adama döndü:

-Beri gel bakalım arkadaş. Adın ne senin? Necisin?

-Bana Mahmudu Bezirgân derler. Gürcistanlıyım.

-Yaa. Demek bezirgânsın. Mal mı getirdin?

-Yok Köroğlu Ağa. Ben iflas ettim. Mal mülk kalmadı.

-Peki, senin doğru söylediğini nereden bilelim?

Mahmudu Bezirgân güldü:

-Ağa beni dünya âlem tanır. İsteddiğine sor...

-Peki Mahmudu Bezirgân. Otur... Oğlum Ayvaz!

-Buyur baba.

-Mahmudu Bezirgâna mey doldur.

Ayvaz bir tas doldurdu. Mahmudu Bezirgân içti. Boş tası elinde evirip çevirmeye başladı. Köroğlu sordu:

-Ne bakıyorsun boş tase Mahmut Ağa?

-Ben mi susadım, yoksa tas mı ufak, ona bakıyorum Ağa.

Deyince Köroğlu :

-Oğlum Ayvaz, doldur! dedi.

Ayvaz bir daha doldurdu. Mahmudu Bezirgân içti. Yine tası evirip çevirmeye başlayınca, Köroğlu Ayvaz'a bir daha seslendi:

-Ayvaz oğlum doldur!

Ayvaz üçüncü tası da doldurup verdi. Mahmudu Bezirgân onu da içti. Bu kez tası evirip çevirmeden Ayvaz'a verdi. Yumruk mezesiyle ağzını sildikten sonra:

-Sağol yeğenim. Ellerine sağlık, dedi.

Beyler birbirlerine baktı. Mahmudu Bezirgân'ın bu denli çok rakı içmesi dikkatlerini çekmişti. Dellek Deli Hasan dedi ki:

-Ulan Mahmudu Bezirgân, Köroğlu'ndan çok rakı içen olmaz derdik; sen ondan üstün değilsen geri de kalmazsın ha!

Mahmudu Bezirgân:

-Ben malı mülkü aha bu rakı yüzünden batırdım Ağa, dedi. İflas bayrağını fırın damında değil, meyhanede çektim.

Köroğlu konuya girdi:

-Mahmudu Bezirgân, demini aldın mı?

-Aldım Ağa. Sağ ol.

-İyi... Peki, az önce ben konuşurken çileye coş geldim, "*Benim gibi yiğit, Kırat gibi at, Döne gibi güzel yer yüzünde bulunur mu?*" diye bağırınca "*Kes ulan!*" dedin. Niye böyle dedin?

Mahmudu Bezirgân açıkladı:

-Köroğlu sen Çamlıbele kapanmış bol keseden atıyorsun. Dedin ki, "*Benden yiğit var mı?*" Senden daha yiğit Zorbezirgân var. Zorbezirgân keravan işletir ama yanında hiç koruma bulunmaz. Hiçbir eşkıya ondan yol pacı alamaz. Üstelik Zorbezirgân'ın atı da senin atından aşağı değildir. Bir gün kısmet olursa sizleri karşılaştırırım. Ondan sonraaa... "*Döne'den daha güzel kız var mı?*" diye bağırдың. Köroğlu sen Sivas'ın dağına çıkmışsın, hiç karı kız görmediğin için her gördüğünü dünya güzeli sanıyorsun. Gürcistan padişahının yedi tane kızı var ki, hepsi birbirinden güzel. Güzel göreceksen sen onları gör. Belki sen kaledeki üç beş kuruşluk hazinene ya da onbeş yirmi bin kişilik askerine gururlanıyorsun. Ama Gürcistan padişahının seksen bin askeri var. Hazinesi de ağzına kadar altın dolu. Yaa Köroğlu... Elde neler var.

Köroğlu düşündü.

-Ulan Mahmudu Bezirgân, Gürcistan padişahının kızları essahtan güzel mi?

-Görenin aklı şaşar... Padişah bir kule yaptırdı. Kızlarını oraya koydu. Hiç kimse kızları göremez. Kulenin anahtarı Şeyh Mentûfi'de olur. Kızların yanına yalnız Şeyh Efendi girer çıkar.

Köroğlu dedi ki:

-Şu gördüklerin benim binbaşılarım. Onlara sözüm var, hepsine birer kız bulup düğünümüzü birlikte yapacağız. Mahmudu Bezirgân kızları göstermesi senden, alıp kaçırmaması benden.

Mahmudu Bezirgân karşı çıktı:

-Bu iş kolay değil Ağa.

-Ulan Mahmudu Bezirgân, Beyşehir'in nasıl altını üstüne getirdim, duymadın mı? Şirin Döne'yi bana kardaşları mı verdi sanıyorsun?

Mahmudu Bezirgân altta kalır mı?

-Ağa orası Gürcistan, Beyşehir değil, dedi.

Köroğlu kızdı:

-Ulan Mahmudu Bezirgân, eğer o Gürcistanı Beyşehir'nden kötü etmezsem bana da Köroğlu demesinler, dedi. Sen kızları göster yeter.

Mahmudu Bezirgân yine karşı çıktı:

-Yook Köroğlu Ağa. Gürcistan'a varıncaya kadar kumanda bende olacak. Sana kızları göstereceğim. Gerisi sana ait. Bir de, dönüşte yine kumanda bende olacak.

-Peki...

-Peki demekle olmaz. Bana bir kefil bul.

Köroğlu Demirc'oğlu'nu kefil gösterdi:

-Aha sana kefil.

Mahmudu Bezirgân sordu:

-Demirc'oğlu, yolda emir benden dinlenecek. Köroğlu emir dinlemezse, "*Kefilin ya saçı, ya sakalı...*" demişler, razı mısın?

-Razıyım. Ağama kefilim.

-Peki. Köroğlu Ağa, bana yedi bin asker gerek.

Köroğlu:

-Dışarıda hazır.

Mahmudu Bezirgân işini sağlama aldı:

-Ağam bu işin ucunda ölüm var. Giderler mi? diye dokundurmalı sordu.

Köroğlu kızdı. Sazını eline aldı. Mahmudu Bezirgân'ın koluna girip dışarıya çıkardı. Askerin arasına daldı. Sağ ayağını binek taşına koydu, on iki telli yirmi dört perdeli sedevkârî sazını kucağına aldı, kesik makamdan söyledi, görelim ne söyledi:

Seferim var Gürcistan'a

4/1 Beniminen giden gelsin
Girmesin namert meydana
Er dolusu içen gelsin

4/2 Sayın askerin hepisin
İçinden seçin kötüsün
Gürcistan kale kapısın
Bir gürzünen açan gelsin

Askerler bağıştılar:

-Hepimiz açarız Köroğlu! Sen emret yeter ki...

Köroğlu devam etti:

4/3 Eğdiğimiz hurma dalı
Yediğimiz oğul balı
Kılıç kabzasından kanı
Şerbet gibi içen gelsin

4/4 Dinlen yiğidin özünü
Bağlayın ağır güzümü
Gürcistan güzel kızını
Terkisine alan gelsin

4/5 Eylemem kimseye zulüm
Nedir başa gelen zâlim
Bu yollarda çoktur ölüm
Canından vazgeçen gelsin

Askerler yine bağıştılar:

-Yoluna canımız kurban Köroğlu!

Köroğlu, "İnandin mi?" dercesine Mahmudu Bezirgâna baktı.
Mahmudu Bezirgân "Evet." anlamına başını sallayınca türküsünü bağladı:

4/6 Köroğlu'm düzen ver saza
Güvenmeyin çoğa aza
Beyaz kefenini öze
Eli ile biçen gelsin

Deyip bağladı. Askerlerin coşku dolu bağırışları arasında Ayvanlı Köş-
ke geçtiler. Köroğlu postuna bağdaş kurup oturdu:

-Ulan Mahmudu Bezirgân askerim hazır mıymış?

-Hazır mış Ağam. Şimdi bana, her birine bir askerin rahat rahat sığacağı
on dört bin sandık yaptıracaksın. Bu sandıkların yarısına asker binecek, öteki
yarısına yiyecek konacak. Ayrıca yedi bin Mevlevî külâhı, yedi bin Mevlevî
elbisesi gerek. Bütün atların ayaklarına bağlayacak kadar da keçe isterim.

Köroğlu Demirc' oğlu'na:
-Bu hazırlıkları sen göreceksin, dedi.

SEFER BAŞLIYOR

Sonunda Mevlevî külahları, Mevlevî elbiseleri, keçeler, sandıklar hazırlandı. Sandıklara yiyecekler yerleştirildi. Köroğlu yedi bin asker seçti. Kalede kalanlara öğüt verdi. Mahmudu Bezirgân dedi ki:

-Köroğlu ben seni Gürcistan padişahına “*Dil dış bilmez bir Kürt.*” diye tanıtırım, ona göre giyin.

Köroğlu bir kıl aba, bir kıl şavlar giydi. Bıyıklarını aşağıya büktü.

Mahmudu Bezirgân ise aksine süslendi. Melesî don, melesî gömlek, sırmalı aba, sırmalı şalvar giydi. Bağdatın ipek şalını başına doladı. Acemin ipek kuşağını beline sardı. Yedi körüklü çizmeyi dizlerine kadar çekti.

Köroğlu Mahmudu Bezirgân'ın giysilerini görünce, Kürdüvarî lisanla sordu:

-Lo gurban, bu ne süslü elbise böyle? Ne de yakıştırmışsan gurban.

-Köroğlu düzenimize göre sen dil dış bilmeyen ahmak bir Kürt, ben de senden sermaye almış usta bir bezirgânım. Padişah beni tanır. Benim iflas ettiğimi de bilir. Ben ona derim ki, “*Padişahım, bu ahmak Kürt'ün bitmez tükenmez parası var. Ortaklık bezirgânlık yapıyoruz.*”

-Pekey gurban. Senin dediğin olsun lo.

-Ağa sen Kürdüvarî konuşmayı iyi beceriyorsun ha.

-Lo ben Ayvaz'ı da bu lisanla alıp kaçırmışam.

Köroğlu askerlerini topladı. Hoylu Beyi, Demirc' oğlu'nu kervanda her işe koşturmak üzere dışarıda bıraktı. Ayrıca sandıkları yükleyip indirmek için bin asker daha görevlendirdi. Sazını omzundan indirdi. Öteki beylere ve askerlere, sandığa girmeleri için kumanda verdi:

Koçyiğit benim diyende
Kaynayıp coş olmak gerek
4/7 Silkinip ata binende
Yorulup inmemek gerek

Koçyiğit benim diyende
Mızrak menzili dövende
4/8 Kılıç kalkana değende
Düşmandan dönmek gerek

Yiğit ayağa kalkınca
Nârasın vurup gelince

4/9 Düşmanı talan edince
Zor düşmana durmak gerek

Köroğlu verir öğütler
Eyerlensin arap atlar
4/10 Sandığa giren yiğitler
Sandıktan çıkmamak gerek

Deyip bağladı.

Beyler ve askerler sandıklara girdi. Sandıklar atlara yüklendi. Atın bir yanına içinde insan olan sandık, öteki yanına içinde yiyecek olan sandık yükleniyordu. Dellek Deli Hasan için özel olarak, upuzun bir sandık yapılmıştı.

Köroğlu sordu:

-Hasan?

-Buyur Ağa...

-Sandığa sığıdın mı?

-Sığıdım Ağa.

-Eh... Sen sığıdıktan sonra herkes sığar. Yolcu yolunda gerek.

Mahmudu Bezirgân!

-Buyur Ağa...

-Düş bakalım kervanın önüne...

Mahmudu Bezirgân kervanın önüne düştü. "*Al Allah kulunu, zapteyle delini...*" deyip, Gürcistan'a doğru yola çıktılar.

KUMANDA MAHMUDU BEZİRGÂNDA

Kervan Çamlıbel'den ayrıldıktan yarım saat sonra Mahmudu Bezirgân kervanı durdurdu, mola verdi. Köroğlu arkadan Kırat'ı dolu dizgin sürerek geldi:

-Ulan Mahmudu Bezirgân, niye mola verdin?

-Kumanda bende değil mi, istediğim yerde dururum.

-İyi de aslanım, yarım saatte bir dinlence verirsen, Gürcistan'a kaç yıldı varırız?

-Köroğlu Ağa, ben seni sınıdım. Kervanın kumandasını bana vermiştin, sözünde durup durmayacağını sınıdım.

-Sözünde durması var mı be! İki saatte bir mola verirsen, söz mü kalır?

Mahmudu Bezirgân Demirc'oğlu'na seslendi:

-Kefilin ya saçı, ya sakalı.. demişler. Gel kavgamızı arala!

Demirc'oğlu:

-Köroğlu, Mahmudu Bezirgân haklı, dedi. İsteddiği yerde, istediği zaman mola verir.

Köroğlu kızdı. Kırat'ı çevirip, taa en arkaya geçti.

Böylece bir hafta yol aldılar.

Dar bir geçitten geçerken, Hasan Bey adında bir eşkıya yollarını kesti. Hasan Bey yüksek bir yere oturmuş nargilesini içiyordu. Adamları gelip, Mahmudu Bezirgân'dan yol pacını istedi. Yıllardır yol pacı alan Köroğlu'na, yol pacı vermek çok zor geldi, vermek istemedi. Mahmudu Bezirgân ne kadar üstelediyse de Köroğlu omzundan sazını indirdi. Bakalım Hasan Beye ne söyledi:

Çamlıbelden Gürcistan'a giderken
Ben koluma aldım şahan bazımı
4/11 Bir kötü gelmiş de istiyor haraç
Gel işitme acı tatlı sözümü

Mahmudu Bezirgân varıp Köroğlu'na sokuldu:

-Aman Ağam ne yapıyorsun? Çamlıbel falan deyip de bizi ele verme...

Üç-beş altın verip şunları başımızdan savalım. Sırrımız açığa çıkmazın.

Dediye de Köroğlu dinlemedi, bu kez de Kırat'ı öne sürerek Hasan Beyin kendisini tanımasını istedi:

Gürzün kösteğini ele dolarım
Koç Kırat'ı sağlı sollu yıklarım
4/12 Topuz vurur temelini sökerim
Sana bildiririm haddin özünü

Mahmudu Bezirgân Köroğlu'na bir kez daha rica etti. Köroğlu yine dinlemedi. Hasan Bey ise yüzünü öte yana dönmüş, Köroğlu'nu duymazlıktan geliyordu. Aldı Köroğlu:

Hasan Beyim beri dönder yüzünü
Bilirim ben mert adamın özünü
4/13 Açar isem sandıkların ağzını
Yeryüzünden kaldırırlar izini

Mahmudu Bezirgân Demirc'oğlu'na koştı:

-Kefil sensin Demirc'oğlu. Şu adamı geriye çek, dedi.

Demirc'oğlu atını Kırat'a yaklaştırdı:

-Köroğlu pacımızı verip gidelim, dedi. Kumanda Mahmudu Bezirgân-da. O ne derse onu yapacağız. Yiğidin sözü, demirin kertiği...

Köroğlu "Peki" dedi. Kızgınlığından yere göğe sığmaz olmuştu. Kıratı mahmuzlayıp, önden gitmeye başladı.

Mahmudu Bezirgân Hasan Beye bir kese altın gönderdi. Kervan yola dizildi.

Köroğlu o kızgınlıkla kervandan çok ileriye gitmişti. Yolun biraz içreleğinde bir pınar gördü. Ağaçların arasında suyun başında beş tane kız, güğümlelerini dolduruyordu. Köroğlu Kırat'ı pınara sürdü. Baktı ki beş kızın beşi

de birbirinden güzel. “İşte benim beylerime yakışır beş kız.” diye düşündü. “Şu kızların gönüllerini edersen, Çamlıbel’e beş gelin daha götürürüm.”

Köroğlu Kırat’ın üzerinde omzunda saziyla yaklaşa dursun, kızlar aralarında dedi ki:

-Kız Aşo bize türkü dizer dururdun. Aha sana bir âşık. Yeteneğin varsa aha şu âşıkla atış da görelim.

Aşo deli dolu bir kızdı. Sözünü kimseden esirgemezdi.

-Pekey kızlar, dedi. Atışayım da görün.

Köroğlu pınara yaklaştı:

-Kızlar biriniz bir su verin de içeyim, dedi.

Aşo:

-Ayağın mı kırıldı? İn iç suyunu, dedi. Buralarda da çok eğleşme. Babam seni görürse ayağından asar.

Meddahımızın Ramazanlarda teravih namazlarından sonra Köroğlu hikâyesini anlattığı kahve tıklık tıklım dolardı. Kahve alışkanlığı olmayanlar bile Köroğlu’nu dinlemek için her akşam kahveye gelir hikâyeyi dinledikten sonra evlerine dönerdi. O yıllarda Maraş Vâlisi olan İbrahim Öztürk kahvelerde kumar oynanmasını yasaklamıştı. Akşamları o yılların makam arabası olan bir jiple kahvelere baskın yaparak kumar denetlemesi yapıyordu. Sanat Okulunun karşısındaki Şoför Şerif’in kahvesinin önünden geçerlerken kahvedeki kalabalık ilgisini çekmiş, hemen jipten inerek kahveye dalmıştı. Vâliyi gören kalabalık saygı ile ayağa kalkmış, meddahımız da Köroğlu’na ara vermişti. Vâli Öztürk kahvede kumar olmayışına, tam tersine güzel bir kültür etkinliği oluşuna sevinerek:

-Kaldığımız yerden devam edin!

Deyince, meddahımız kahveci Şoför Şerif’e dönerek:

-Şerif oğlum bize iki çay ver! dedi. Biri bana, biri de Vâli beye... Vâli demek, bir kentin babası demektir. Kente hizmet getiren de odur, başımız ağrısı bize yardım eden de odur. Bir Vâli her zaman kahveye gelip oturmaz. Bu yüzden bizim şeref misafirimizdir.

Dedikten sonra Vâli İbrahim Öztürk için konuyu özetledi:

-Vâli Bey siz sonradan geldiğiniz için izin verirseniz konuyu özetleyeyim: Köroğlu Gürcistan seferine giderken Harmandalı köyüne uğradı. Baktı ki pınarın başında beş kız duruyor, “Ulan şu kızların gönüllerini yapsam da binbaşılara birer tane versem olmaz mı?” diyerek kızlara yanaştı. Köroğlu Beyşehir’nden Şirin Döne’yi alıp kaçmıştı ama evlenmemişti. Koca Koç Köroğlu’nun kalesinde bir tek kendisinin evli olması çirkin olacağı için binbaşılara da birer kız aldıktan sonra düğün yapacaktı. Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Köroğlu pınara yaklaşmış, kızlar da içlerinde en

deli dolu olan Aşo'ya, "Aha kız seninle atışacak bir âşık. De atış da seni görelim!" demişti. Köroğlu "Kızlar biriniz bir su verin de içeyim." deyince Aşo:
- Ayağın mı kırıldı? İn iç suyunu, demişti.
Vâli Öztürk'e yeterince açıklama yapan meddahımız konuya girdi:

Köroğlu baktı ki bu kız dilden anlamıyor, belki telden anlar diye omzundan oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını indirdi.

-Kızlar bu köyün adı nedir? diye sordu.

Aşo:

-Bu köye Harmandalı Köyü derler, dedi.

-Pekey...

Köroğlu Kırat'ın üzerinde sazı kucağına aldı. Bakalım kesik makamdan ne söyledi:

Harmandalı bayırına
At bıraktım çayırına
4/14 Anan baban hayırına
Güzel bir su ver içeyim
Aşo beliğinin birini saz misâli aldı:
Harmandalı bayır olmaz
At salacak çayır olmaz
4/15 Güzel kızda hayır olmaz
İn âşık iç git suyunu

Aldı Köroğlu:

Pınar başında duran kız
Yüzünü beri dönen kız
4/16 Susayana su veren kız
Kızım bir su ver içeyim

Aldı Aşo:

Pınarbaşında dururum
Yüzüme yağlık bürürüm
4/17 Susayanı ben bilirim
İn âşık iç git suyunu

Aldı Köroğlu:

Hastayım attan inemem
İnersem geri binemem
4/18 Güzeli gördüm dönemem
Kızım bir su ver içeyim.

Aldı Aşo:

İstanbul'dan gelen Tatar

Okun atıp yayın tutar
4/19 Hast'olan evinde yatar
İn âşık iç git suyunu
Aldı Köroğlu:
Kızım gel inat eyleme
Sözü aykırı söyleme
4/20 İşim var beni eyleme
Güzel bir su ver içeyim
Aşo bu kadar atışmanın yeterli olduğunu düşündü, kendi adını söyle-
memek için babasının adını söyleyerek türküsünü bağladı:
Babamın adı Ali'dir
Dağda değirmen yürütür
4/21 Seni ezer hem çürütür
İn âşık iç git suyunu
Köroğlu baktı ki bu kız ne telden, ne dilden anlıyor. Dedi ki:
-Kız bir su istedim vermedin. Ne telden anlıyorsun ne dilden. Vermez-
sen verme...Ben de gittiğim yerde sizi keserim. O zaman sizi kimse almaz,
evde kalırsınız.
Bunun üzerine mavi giysili bir kız yerinden kalktı:
-Âşık kusura bakma. Biz Aşo'yu denedik, seninle atıştırdık. Senin iste-
diğin su olsun. Başımızla gözümüz üstüne.
Deyip güğümü doldurdu. Köroğlu'na uzattı. Köroğlu içti:
-Allah kısmetini açsın kızım, deyip bir daha aldı:
Pınarda beş güzel gördüm
İlle mavili mavili
4/22 Allı eteğin düşürür
İlle mavili mavili
Sarı saçın düşürür
Morlu tebdilim şaşırır
4/23 Allı eteğin düşürür
İlle mavili mavili
Kürdoğlu'm der övündüğüm
Yoluna kurban olduğum
4/24 Yitirip geri bulduğum
İlle mavili mavili
Deyip bağlayınca Mavili:
-Diline sağlık âşık, dedi. Bugün vakit geçti. Yarın köye gel de seni mi-
safır edelim.

-Pekey kızım...
Köroğlu pınarbaşından ayrıldı. Yola çıktı. Baktı ki kervan geliyor:
-Ulan Mahmudu Bezirgân, dedi. Kervanı çöz. Bugün buralıyız.
Mahmudu Bezirgân Köroğlu'nun canının sıkıntılı olduğunu biliyordu.
Köroğlu'nun dört parmak enindeki kaşlarının çatık olduğunu görünce:

-Peki ağa, dedi.

Kervan dinlenmeye geçti.

Ertesi gün Köroğlu öğleden önce Mahmudu Bezirgân'ı çağırdı. Yine çatılmış kaşlarıyla, kızgınlıktan bakır tas gibi kıpkırmızı olmuş gözleriyle:

-Söyle de Ayvaz'ı sandıktan çıkarsınlar, dedi.

Ayvaz'ı sandıktan çıkardılar. Karakaytaş'ı altına çektiler. Köroğlu ile Ayvaz Harmandalı'nın yolunu tuttu.

Köye vardıklarında erkeklerden kimse kalmamıştı. Kimi davara, kimi oduna gitmişti. Kızlar Köroğlu'nu karşıladı. Alıp Mavili'nin evine getirdiler. Kızlar baktılar ki âşığın yanında ay parçası gibi bir delikanlı var, beşinin de yüreği "Cızzz!" etti. Hemen Ayvaz'ın altına döşek; sırtına bir yastık, sol yanına bir yastık, sağ yanına bir yastık atıp, Ayvaz'ın yüzünü seyre daldılar. Köroğlu:

-Kız ocağınız yana, bana da bir minder verin de oturayım, dedi.

Aşo gitti, eski bir çul bulup Köroğlu'nun altına serdi.

-Aha sen de şuna otur âşık, dedi.

Köroğlu oturdu. Aşo sordu:

-Âşık bu senin oğlun mu?

-Heyye gurban.

-Allah bağışlasın, pek de yakışıklıymış haa.

-Gızım benim beş oğlum var. İçlerinde en ipsizi, en huysuzu, en sü-müklüsü bu. Ötekilerin yanında bunun lafı bile edilmez.

Bu sırada Ayvaz, sazın teline hafifçe dokununca "Tınnn!" diye bir ses çıktı. Aşo:

-Âşık senin oğlun saz da mı çalıyor ne? diye sorunca:

-Heyye gurban. Saz da çalar, dedi.

-İki mızrap vursa da gönlümüz şenlense olmaz mı?

-Olur güzel kızım olur. Senin canın sağolsun.

Ayvaz sazını omzundan indirdi. Bakalım ne söyledi :

Şeker şerbet ezmiş şirin dilleri

Güzel imiş Harmandalı kızları

4/25 Kudretten de sürmelenmiş gözleri

Melil durman kızlar yaktınız beni

Kudretten de kınalanmış elleri

4/26 Şeker yemiş şirin şirin dilleri
Birin bana verir'mola erleri
Yan bakmayın kızlar yaktınız beni

Aşıraydım yüce dağdan yukarı
Yedireydim kaymak ile şekeri
4/27 Desinler ki Han Ayvaz'ın şikâri
Melil durman kızlar yaktınız beni

Deyip bağladı.

Ayvaz'ın güzelliği karşısında kızlar kendilerinden geçmişlerdi.
Aşo'nun içi "Cızzz cızzz..." ediyordu. Duramadı... Dedi ki:

-Âşık, Âşık. Madem beş oğlun var, biz de beş kızız, bizi oğullarına al
da evimizi ocağımızı belleylim.

Köroğlu kesim kesti:

-Kız Aşo, hoylusunuz, boylusunuz. Güzelliğinize, endâmınıza bir diye-
ceğim yok. Amma benim gelinlerim eline, diline, beline sağlam olmalı.

-O dediklerinin hepsine de sağlamız Âşık. Hiç tasalanma.

-O halde bu iş tamam. Amma bir de öteki kızlara soralım. Eee kızlar;
Aşo'nun teklifine ne dersiniz?

Kızlar gülüştü. Utandıkları için ses çıkaramadılar. Aşo kızdı:

-He desenize kız. Bundan iyi kısmet mi çıkacak sanki?

Kızlar utana sıkıla "he" dediler. Bunun üzerine Köroğlu aşka geldi,
oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını kucağına aldı:

Çamlıbelden göç eyledik
Ali'yinen Veli'yinen
4/28 Mevlam rastgetir işimiz
Yiğit oğlum Ayvaz'man

Esmezlerimi estirem
4/29 Soğuk sulardan içirem
Yüce dağlardan geçirem
Yavuz ata bineninen

Kürdoğlu'm der ne olalım
Bu işe çare bulalım
4/30 Kızları alıp gidelim
Davulunan zurnayınan

Deyip bağladı.

Köroğlu seslendi:

-Kız Aşo!

-Buyur Âşık.
-Kız bir daha Âşık deme bana...
-Ya ne diyeyim?
-Kayınbaba desene kız.
-Pekey kayınbaba. Buyur...
-Kızım, yarın beşinizi de pınarbaşında bekliyorum. Bohçalarınızı alıp gelin. Aman şunu unuttuyduk, aman bunu unuttuyduk, dinlemem. Yarın öğleden önce sizi orada bekleyeceğiz. Şimdilik hoşça kalın.
Köroğlu Ayvaz'ı aldı. Doğru kervana vardı. Mahmudu Bezirgân karşı çıkmasını diye yine kaşlarını çattı:
-Ulan Mahmudu Bezirgân, bugün de buralıyız, dedi.
Köroğlu bir kenara varıp oturdu. Kahvesini nargilesini içmeye başladı.

KUMANDA YİNE MAHMUDU BEZİRGÂN'DA

“Bir Köroğlu, bir Ayvaz...” derler ya, Köroğlu ile Ayvaz, ertesi gün, üç ata altı sandık yükletti. Öğleye doğru pınarbaşına vardılar. Köroğlu bir tütün sarıp içinceye kadar kızlar geldi. Her birinin koltuğunun altında bir bohça vardı. Köroğlu baktı ki aralarında Mavili yok:

-Mavili nerde? diye sordu.

Aşo dedi ki:

-Anası çok ağır hasta... Bu durumda kaçması uygun olmaz. Onu da dönüştür alalım.

-Pekey kızım... Hatın kızlarım, yollarda eşkıya kaynıyor. Sizi böyle ay parçası gibi görürlerse bir kötülük yapmak isterler. Başımız belâya girer. En iyisi şu sandıklara girin. Aman ha sesinizi çıkarmayın.

Köroğlu kızları sandıklara koydu. Sandıkların ağzını kapattı. Ayvazla birlikte atlara yüklediler. Varıp kervana döndüler. Köroğlu bağırdı:

-Ulan Mahmudu Bezirgân, biz hazırız. Kumanda sende... De bakalım, gidelim mi, kalalım mı?

Mahmudu Bezirgân zaten sıkılmıştı.

-Gidelim Ağam, gidelim. Duracak gün mü? dedi.

Kervan çabucak yola koyuldu.

.....

Uzun bir yolculuktan sonra Gürcistan'a ulaştılar. Köroğlu baktı ki koca bir kent. Çevresi surlarla çevrilmiş. Kentin bir tek giriş kapısı var. Mahmudu Bezirgân duramayıp Köroğlu'nu kışkırttı. Dedi ki:

-Yaa Koroğlu... Gürcistan Beyşehir'ne benzemez dememiş miydin? Beyşehir'nde sur yok, kapı yok. Öyle yerden kızı dedem de kaçıtır. Yiğitlik buradan kaçırmak...

-Ulan Mahmudu Bezirgân, aha burayı belle, Gürcistan'ı Beyşehir'nden kötü edeceğim.

Şehre yarım saat kala Kırkçeşme başında, Mahmudu Bezirgân mola verdi. Koroğlu yine kızdı:

-Ulan oğlum kent görüdü. İki saatlik yolumuz kaldı. Belli başlı kente varıp da dinlensek olmaz mı?

Mahmudu Bezirgân:

-Ağam sen plânımı bozma!

Dediye de Koroğlu bağırıp çağırıyordu. Mahmudu Bezirgân Demirc'oğlu'na seslendi:

-Demirc'oğlu Ağa. Kefilin ya saçı ya sakalı demişler. Gel de şu kavgamızı arala...

Demirc'oğlu geldi. İkisini de dinledi:

-Koroğlu haksızsın, dedi.

Bunun üzerine kervan mola verdi. Mahmudu Bezirgân Koroğlu'nu aldı. Birlikte Gürcistan'a gittiler. Önce saraya vardılar. Mahmudu Bezirgân kapıda Koroğlu'nu öğütledi :

-Koroğlu düzen burada başlıyor. Sen aynen bir dağlı gibi davranacaksın. Hiç Türkçe konuşmayacaksın. Tamam mı?

-Tamam lo.

Mahmudu Bezirgân öne düştü. Padişahın huzuruna vardılar. Mahmudu Bezirgân varıp el etek öptü. Geri geri çekilip, saygılı bir şekilde durdu. Koroğlu ise sağa sola çarparak ilerledi, varıp tek dizi üstüne yeleli aslan misâli oturdu. Padişah bu kaba adama şaşkınlıkla baktı. Adamın kafası kümbet gibiydi; alnının çatı bir karış, kaşları dört parmak eninde, gözleri bakır tas gibi, boynu arasa küleği gibiydi. Sırtı taraba tahtası gibiydi. Nefes alıp verdikçe göğsü kalaycı körüğü gibi "*Harr, Harr!*" ediyordu.

Padişah Mahmudu Bezirgân'a sordu:

-Bu kim Mahmudu Bezirgân?

-Amaan padişahım, sormayın. Cenaballah "*Malı dilediğime veririm.*" demiş ya... Bu Kürdoğlu'na da bitmez tükenmez mal vermiş. Memleketinde dokuz yüz doksan dokuz kâtibi var. Paranın nereden gelip nereye gittiğini, ne kadar zekât, ne kadar öşür verdiğini kendisi bile bilmez.

Padişah Mahmudu Bezirgân'a yer gösterdi. Oturdu. Hizmetkârlar kahve, nargile getirdi. Koroğlu höbeli fincanlarda sunulan kahveyi iki hüpürdetmede içti. Nargilesini tokurdatmaya başladı. Mahmudu Bezirgân ise yalanın devamını anlatmaya başladı:

-Bezirgânlığı benden parası senden dedim, ortak olduk. Belki bu ahmak Kürt'ün yüzü suyu hürmetine Allah rızkımızı bol verir.

Köroğlu “ahmak” sözcüğünü duyunca hafiften kızardı. Gürcistan padişahı:

-Mahmudu Bezirgân ortağın bu konuştuklarına bozulmuyor mu? diye sordu.

-Hayır padişahım. Dil dış bilmez. Konuşulanları anlamaz. Angıt gibi bakar.

Köroğlu iyice kızardı. Padişah dedi ki:

-Mahmudu Bezirgân ortağının da amma bıyıkları varmış ha.

-O bıyıklarını zurna çalarken görersen...

Köroğlu kıpkırmızı oldu. Padişah dedi ki:

-Amma iri elleri varmış ha...

-İyi davul çalar...

Köroğlu'nun kan beynine sıçradı. Kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırmamak için kendini zor tuttu. Mahmudu Bezirgân:

-Padişahım, dedi, yedibin atlı bir kervan getirdim. Kırkçeşme başında konakladık. Bize konaklayacağımız bir han gerek.

-Hangi hanı istiyorsun?

-Polat Hanı...

-Peki. Git hancıya söyle anahtarları sana teslim etsin.

Mahmudu Bezirgân kalktı. Köroğlu'nu alıp saraydan çıktı. Polat Hana vardılar. Hancı hanı boşalttı ve anahtarları Mahmudu Bezirgân'a teslim etti. Köroğlu ile Mahmudu Bezirgân atlandı, Kırkçeşmebaşına döndü. Gece yarısı olunca sandıkları atlara yükleyip, doğruca Polat Hana gittiler. Gün ışmadan önce sandıkları hana indirdiler. Mahmudu Bezirgân gerekli buyrukları verdi. Sonra Köroğlu'nu alıp Kızlar Kulesine götürdü.

-Bak ağam, burası Kızlar Kulesidir. Bu kulenin bir kapısı saraya açılır, o kapıdan hiç kimse giremez. İkinci kapısı da sokağa açılır. Bu kapının anahtarı Şeyh Mentûfi'dedir. Bu Mevlevî dedesi her gün gelir kızlara din dersi verir. Ağam sen Çamlıbeldeyken, “Kızları göstermesi senden, alıp kaçırması benden.” demiştin. Aha gösterdim... Alıp kaçırmana karışmam. Ben şimdi Altın Oluk meyhanesine gidiyorum. Ne zaman işin biterse gel beni al.

Köroğlu sordu:

-Meyhanede ne işin var Mahmudu Bezirgân?

-Mahmudu Bezirgân açıkladı:

-Köroğlu, Gürcistan'ın ipsizlerini, serserilerini başıma toplayacağım ki senin ayağına dolaşmasınlar.

Mahmudu Bezirgân ayrıldı. Meyhaneye gitti. Mahmudu Bezirgân'ın geldiğini duyan ne kadar ipsiz, ayyaş, serseri, külhâni varsa meyhaneye doluştu. Mahmudu Bezirgân seslendi:

-Meyhaneci!

-Buyur Mahmudu Bezirgân.

-Hemen bir koç kes, meze yap. Bir tuluk da rakı getir. Arkadaşlarla birlikte yeyip içeceğiz.

Meyhaneci bu siparişlerin arkasının geleceğini bildiği için duvara çizgi çekmeye başladı. Her siparişte duvara yeni yeni çizgiler çekiyordu. Mahmudu Bezirgân ipsizleri meyhanede ağırlaya dursun, biz haberi Köroğlu'ndan alalım:

Köroğlu Kayseri eşeği gibi boyanmış Kırat'ın üzerinde Kızlar Kulesinin çevresinde dolaşıp duruyordu. Öğleye doğru kulenin kapısı açıldı. Başında Mevlî külahı olan yaşlı bir adam çıktı. Kapıyı iki kez kilitledikten sonra anahtarı şalvarının cebine koydu. Yürümeye başladı. Yürürken çarşıdaki esnafâ selâm verip, selâm alıyordu. Çarşayı boydan boya geçti. Sonunda ıssız bir sokağa vardı. Köroğlu seğirtip attan indi. Şeyh Efendinin ellerine sarıldı:

-Aman Şeyhim... Medet...

Diye yalvarmaya başladı. Şeyh ilgilendi:

-Ne var oğlum? Ne oldu?

-Daha ne olsun Şeyhim? Varım yoğum bir anam var, sancıdan ölecek. Gitmediğimiz hekim kalmadı, derdine derman bulamadık. “Şeyh Mentûfi bir kez okusa yeter.” dediler. Aman Şeyhim... Ocağına düştüm.

Köroğlu Şeyhin bir elini bırakıp, öteki elini öpüyordu. Şeyh Mentûfi:

-Peki Oğlum, dedi. Gider bir bakarız. Dua bizden, şifa Allah'tan.

Köroğlu Şeyh Mentûfi'yi Polat Hana getirdi. Kapıdan içeriye girer girmez yumruğunu hengeyledi, hüngeyledi, şeyhin kafasına hıngeyleyince Şeyh ne aldı ne verdi, carhadan devrildi. Köroğlu Şeyhin elbiselerini giydi. Zaten Çamlıbelden çıktı çikalı traş olmadığı için sakalı epeyce uzamıştı. Sakalını Şeyh sakalına benzetti. Beyaza boyadı. Başına Mevlî külahını giydi. Ertesi gün Kızlar Kulesine doğru yola çıktı.

KÖROĞLU KIZLAR KULESİ'NDE

Köroğlu, Şeyh Mentûfi gibi çarşayı iki yana selâm vererek boydan boya geçti. Kuleye vardı. Cebinden anahtarı çıkarıp, kapıyı açtı. Birdenbire çevresini birbirinden güzel yedi kız alınca, “Ulan Mahmudu Bezirgân, bu kızlar essahtan güzelmiş.” diye düşündü.

Kızlar Köroğlu'nu yukarıya çıkardı:

-Şeyhim yemek hazır buyur, dediler.

Köroğlu merdivenlerden ağır ağır çıktı. Mentûfi'nin her zaman yemek yediği oda acaba hangisiydi? Köroğlu en yakın odaya giriyordu ki kızlardan biri uyardı:

-Aman Şeyhim odayı mı şaşırdın ne? Orası senin dinlenme odan. Yemek odası şu bitişikteki değil mi?

-Aaah kızım, Ah. Senin kalp gözün kapalı. Onun için böyle konuşuyorsun.

Köroğlu ile kızlar yemek odasına girdi. Köroğlu döşeğin en kalınını seçti. Bağdaş kurup oturdu.

Kızlar hemen sofrayı hazırladı. Küçük bir tabakla yemek getirdiler.

Köroğlu'nun lokması iri olurdu. İki lokmada yemeği bitirdi. Kızlar:

-Aa, bugün Şeyhimizin iştahı yerinde, bir tabak daha getirelim, dedi.

Köroğlu bir iki tabakla doycak adam mıydı? Üçüncü tabağı da sünnetledikten sonra doğruldu. Sirtını yastığa dayadı. Kızlar her zaman bir tabağı bitiremeyen Şeyh Mentûfi'ye şaşkınlıkla bakıyordu. Köroğlu açıkladı:

-Sizin kâlp gözünüz kapalı kızım. Yanımda benimle birlikte yemek yiyen hüddamları, cinleri görmüyorsunuz. Ben yemeği onlarla yedim.

-Aman Şeyhim... Burada hüddamlar, cinler mi var?

-Evet kızım. Hüddamların, cinlerin hepsi burada. Onlardan bir dileğim var da...

-Nedir dileğin Şeyhim?

-Kızım ben memleketten ayrılalı tam yedi yıl oldu. Yedi yıldır yavrularımı göremedim. Benim yedi oğlum var. Altısı pırlanta gibi delikanlı, ama yedincisi serserinin biri. İşte bu yedinci oğlum için kaygılanıyorum. Yedi yıldan bu yana düzeldi mi, yoksa daha mı kötü oldu?

-Eee Şeyhim... Hüddamlarına söyle de sizi görüştürsünler.

-Kızım Hüddamlarla görüştüm. "*Yarın kuşluk vakti oğlunu buraya getiririz. Ama bir tabak altın isteriz.*" dedi. Kızım ben bir tabak altını nereden bulayım?

Kızlardan biri:

-Aman Şeyhim, senin istediğin bir tabak altın olsun. Getiririm, dedi.

-Peki kızım, sağol. Biz şimdi hüddamlarla gidelim. Yarın kuşluk vakti geliriz. Allah'a emanet olun yavrularım.

Köroğlu doğruca Polat Hana vardı:

-Demirc'oğlu!

-Buyur Köroğlu!

-Söyle de Ayvaz'ı sandıktan çıkarınsınlar.

Biraz sonra Ayvaz geldi:

-Buyur baba!

-Oğlum git bir traş ol. Yarın kuşluk vakti bana gereksin. Ona göre hazırlan.

AYVAZ YİNE SAHNEDE

Köroğlu Ayvaz'ı yanına aldı. Kızlar kulesine girdiler. Köroğlu Ayvaz'ı merdivenin altına saklayıp, öğütledi:

-Aman ha Ayvaz! Üçüncü "amin"de odaya gir. Odada iki kez soluk al, üçüncü soluğu dışarıda alacaksın. Kimse senin nereye gittiğini görmemeli. Tamam mı?

-Peki baba!

Köroğlu merdivenleri tırmandı. Yukarıda kızlar Köroğlu'nu karşılayıp:

-Şeyhim hoş geldin, dediler.

-Sağ olun kızlarım.

-Şeyhim hüddamların da geldi mi?

-Geldiler ya!

-Biz de altınları getirdik...

Kızlar bir tabak altın getirip, Köroğlu'nun oturduğu döşeğe döktü.

Köroğlu Şeyh Mentûfî'nin doksan dokuzluk tesbihini aldı. İçinden okuyup, üflemeye başladı. Köroğlu'ndan ses çıkmayınca kızlar sabırsızlandı:

-Ne oldu Şeyhim? Oğlun gelmedi.

Köroğlu Gürcistan pâdişahının altınlarını cebine indirmenin yolunu bulmuş da kaçırır mı? Kızları da saf bulunca tabak tabak altın istemeye başladı:

-Bu yoksulluğun gözü kör olsun kızım. Bir tabak altını hüddamlar azımsadı.

-Aman Şeyhim altının lâfi mı olur. Bir tabak daha getirelim. Sana fedâ olsun.

Kızlar bir tabak daha altın getirdi. Köroğlu yeniden tesbihe sarıldı. Az sonra:

-Aman kızım bir tabak daha!

Kızlar üçüncü tabağı getirdi. Köroğlu:

-Kızlar ben dua edeyim, siz amin deyin, dedi.

-Peki.

Köroğlu duaya başladı:

-Ey yeri göğü Yaratan! Bize oğlum Ayvaz'ın yüzünü göster!

-Kızlar hep bir ağızdan bağırdı:

-Amin!

-Ey rızkımızı ayrı ayrı veren Allah! Bu kızlara Çamlıbelden su içmeyi nasip eyle!

-Amin!
-Kızı oğlana, oğlanı kıza yazan Mevla! Bu kızları Çamlıbelin yiğitlerine yaz!
-Amin!
Kızlar üçüncü kez “Amin!” der demez kapı açıldı. Ayvaz sabah güneşi gibi içeriye girdi. İki soluk alıncaya dek durdu. Sonra geri çekilip gitti.
Ayvaz’ın güzelliği karşısında kızların akılları başlarından gitmişti. Ayvaz gittikten sonra kızlar ayıldı. Biri dedi ki:
-Şeyhim bu senin oğlun muydu?
-Evet kızım.
-Aman Şeyhim bu ne güzel delikanlı.
-Kızım daha en sünepesi, en çirkini bu. Öteki altısını görerseniz...
-Peki Şeyhim ne çabuk gitti oğlun?
-Eee kızım, yoksulluğun ocağı batsın. Hüddamlar çok altın istedi. Yedi tabak altına ancak bu kadar durur.
-Aman Şeyhim, şu oğlunu dünya gözüyle bir daha görelim. Ne kadar altın istersen iste...
Köroğlu dedi ki:
-Kızım yarın bu vakit altınları hazırlayın. Ben oğlumu yeniden çağırırım. Şimdi şu altınları hüddamların dediği yere götürüyüm.
Deyip kalktı. Heybeyle altını omzuna alarak kuleden çıktı.
Polat Hana vardı. Ayvaz’ı buldu. Ertesi gün için düzen kurdular.
Ertesi gün kuşluk vakti Köroğlu Ayvaz’ı aldı. Kızlar Kulesine girip, Ayvaz’ı merdivenin altına sakladı. Ağır ağır yukarıya çıktı. Kızlar çevresini aldı. Her kızın elinde iki tabak altın vardı. Getirip Köroğlu’nun döşegine döktüler.
Köroğlu tesbihe sarıldı. Okuyup üflemeğe başladı. Zaman uzayınca kızlar sordu:
-Şeyhim ne oldu?
-Ne olsun kızım, dedi. Hüddamlar parayı az buldu. Benim de size söylemeye yüzüm tutmuyor.
Kızlar hep bir ağızdan:
-Sen hiç tasalanma Şeyhim, dediler, biz yine getiririz.
-Getirin kızım, getirin. Hüddamlar paraya doymaz.
Kızlar Köroğlu istedikçe birer ikişer tabak daha altın getiriyordu. Sonunda Köroğlu duaya başladı:
-Ey bu dünyayı altı günde yaratan Allah’ım! Bize oğlum Ayvaz’ın yüzünü göster!
-Amin!

-Ey kaderimizi levh-i mahfuza ezelden Yazan! Şu güzel kızların kısmetini Çamlıbel'in yiğitlerine yaz!

-Amin!

-Ey çiğ yumurtaya can veren Allah! Oğlum Ayvaz'ı yanıma gönder!

-Amin!

Kızlar üçüncü kez "Amin!" deyince Ayvaz kapıyı açtı. İçeriye girdi. Kızların yedisinin de damakları cukulamaya, yürekleri küt küt atmaya başladı. Akılları başlarından uçtu gitti.

Ayvaz:

-Buyur Şeyh Babam! Beni çağırmışsın, dedi.

-Otur oğlum...

Ayvaz oturdu. Otururken sazını tıngırdatınca, kızlar:

-Şeyhim oğlun âşık mı ne? dedi.

-İyi saz çalar...

-İki fasıl geçse olmaz mı?

-Olur! Çal bakalım oğlum.

Ayvaz omuzundan sazını indirdi. Perdelerde gezindikten sonra söylemeye başladı. Önce üçü bir döşekte oturan üç bacıya söyledi, görelim ne söyledi:

Saraydan indim nazınan

Sedef perdeli sazınan

4/31 İnce belli üç kızınan

Biri benim avım olsa

Ayvaz yönünü dört kıza dönerek bir daha aldı:

Ayvaz der dağlar başına

Hayranım kara kaşına

4/32 Dört gövel ördek kuşuna

Biri benim avım olsa

Deyip bağladı.

Kızlarda bir sessizlik oldu. Köroğlu sordu:

-Neden sustunuz kızlar? Oğlumun söyledikleri hoşunuza gitmedi mi yoksa?

-Gitti gitti de Şeyhim, bizim susmamız talihimizin kötülüğünden.

-Neden kızım?

-Nedeni şu Şeyhim: Babam bizi erkek kuştan sakınır. Onun için bizi bu kuleye kapattı. Biz buradayken kısmetimiz açılır mı? İşte senin yedi oğlun varmış. Biz de yedi kızız...

Köroğlu fırsatı kaçırmadı:

-Gelin sizi oğullarıma alayım... dedi.

-Al Şeyhim. Biz de vakitliyken evimizi, erimizi belleyelim.

Köroğlu baktı ki kızlar hazır, sözü hazineye getirdi:

-Alayım da kızım ben sizi bu yaşımda nasıl kaçırırım. Hiç olmazsa yedişer tabak altın getirin de sizi Hüddamlarla kaçırayım.

-Olur Şeyhim. Yedişer tabak altın getiririz.

-Peki kızım. Bugün yatsı namazından sonra on dört tane sandık getireceğim. Yedisine siz gireceksiniz, yedisine de bohçalarınızı, altınları koyacaksınız.

-Peki Şeyhim.

Köroğlu ile Ayvaz birer çuval altını omuzlarına vurarak Kızlar Kulesinden çıktı. Doğru Polat Hana vardılar. Köroğlu Demirc'oğlu'na buyruk verdi:

-Demirc'oğlu bize ondört tane sandık yaptır. Acele olsun.

-Hayrola Köroğlu?

-Hayırdır. Kızların gönlünü ettik. Yatsıdan sonra alıp kaçacağız. Hazineyi de götürüyoruz. Gürcistan'da işimiz bitti.

Köroğlu işlerin bu denli kolay olmasına sevindi. Omuzundan oniki telli yirmi dört perdeli sedefkârî sazını indirdi. Söylemeye başladı:

İşte geldim Gürcistan'a
Cenk edelim kana kana
4/33 Seksen bin atlı düşmana
Zorlu bir savaş edelim

Bugün burdan göç kaldırarak
Karşı çıkamı öldürek
4/34 Şişelere mey doldurarak
Çamlıbelde nûşedelim

Köroğlu aşka dalcı
Beylere gelin alıcı
4/35 Ondört batmandır kılıcı
Düşmanlarla baş edelim

Köroğlu ile Ayvaz yemeklerini yedi. Sandıkları yükleyip Kızlar Kulesine yollandılar. Kapıyı açıp sandıkları içeriye koydular. Yedi atı da kulede bırakıp kentin surlarını, kapısını, nöbetçileri, askerlerin barındıkları kışlayı kolaçan etmeye başladılar.

.....

Köroğlu ile Ayvaz nereden alıp nereye vuracaklarını hesap ede dursunlar alalım haberi Dellek Deli Hasan'dan:

Dellek Deli Hasan sandıkta durmaktan sıkılmıştı. Meğer Hasan'ın sandığı, Köroğlu'nun saz çaldığı yere yakınmış. Köroğlu ile Demirc'oğlu'nun konuştuklarını, gece Çamlıbel'e döneceklerini duymuş.

Yumruğunu hengeyleyip, hüngeyleyip, sandığın kapağına hüngeyleyince, kapak paramparça oldu. Hasan bağırdı:

-Hoylu Bey!

-Ne var Hasan?

-Ulan oğlum yeter durdun sandıkta. Çık hele dışarıya.

-Ulan deli kavat Köroğlu "yasak" demedi mi? Çıkarsak Köroğlu'nun canı sıkılır.

-Ulan sıkılırsa sıkılsın be! Surtüstü yatmaktan biz çürüdük, kendi keyfine göre geziyor. Çık hele çık.

Hoylu Bey dayanamadı. Sandığın kapağını kırdı. Dışarıya çıktı. Bu sırada Demirc'oğlu geldi:

-Aman Hasan ne yapıyorsun? Köroğlu'nun işini bozma. Gir sandığa.

Dediye de Hasan'a laf anlatmak, deveye hendek atlatmaktan zor olduğu için Hasan sandığa girmedi.

Bunun üzerine beylerden üç beş kişi, askerlerden kırk elli kişi sandıktan çıktı. Dellek Deli Hasan'ın peşine takılıp kenti gezmeye başladılar. Kılavuzu karga olanın burnu boktan çıkmazmış, Hasan doğru kapalı çarşıya girdi. Dükkanın birinden alışverişe başladı. Ötekiler de birer ikişer dükkanlara dağıldı. Don, gömlek, kuşak, poşu, aba... ne buldularsa aldılar. Hasan aldıklarını koltuğunun altına sıkıştırdı.

-Hayırlı işler...

Deyip dükkândan çıkınca bezirgân Hasan'ın ardından seslendi:

-Yahu arkadaş para vermeyi unuttun.

Dellek Deli Hasan Bağdat'ta hamamda çalışırken parayı anası harcardı. Çamlıbele geldikten sonra hiç para harcamadı. Bu yüzden bezirgâna çıkıştı:

-Ne parası lan?

-Sen benden öte beri almadın mı?

-Aldım...

-Ben bu dükkânı ölmüşlerime hayır olsun diye mi açtım? Aldığın malın parasını versene.

Dellek Deli Hasan bezirgâna kızdı. Hengeyledi, hüngeyledi. Bezirgânın suratına tokatı hüngeyleyince, bezirgân yanının üstüne devrildi.

Meğer ötekiler de para anlaşmazlığı içindeymiş. Hasan'ın tokatı yaptırdığını gören Köroğlu'nun adamları, bezirgânlara birer tokat indirdi. Bir anda ardı ardına tokatlar patlayınca bedestan esnafı bu dev gibi adamlardan

çekindi. Arkalarından gitmediler. Arkalarına bir çırak düşürüp adamların ne-reye gittiklerini öğrendiler.

Bu adamların Polat Handa eğleştiklerini öğrenince Yiğitbaşını padişaha gönderdiler.

Eskiden her esnafın bir yiğitbaşı olurdu. Malların satış bedellerini o belirler, anlaşmazlıkları o çözümler, sorunlara o çözüm bulurdu.

Yiğitbaşı rüzgâr gibi saraya koştu. Durumu padişaha anlattı. Padişah:

-Mahmudu Bezirgân'ı bana getirin, dedi.

Askerler Altın Oluk meyhanesinde Mahmudu Bezirgân'ı buldu. Padişahın kendisini görmek istediğini söyleyince Mahmudu Bezirgân seslendi:

-Meyhaneci!

-Buyur...

-Arkadaşlara bir koç daha kes, meze yap. Bir tuluk da rakı getir. Ben gelene kadar yeyip içsinler.

-Başım üstüne.

Mahmudu Bezirgân padişahın huzuruna çıktı:

-Buyurun efendim...

-Senin adamların kapalı çarşı esnafından alış veriş yapmışlar, para ödememişler.

Mahmudu Bezirgân hemen elini kuşağına attı, bir kese altın çıkardı:

-Onlar dağlıdır, kaba insanlardır. Kusurlarına bakmayın. Zarar ne ise hemen ödeyeyim.

Padişah yiğitbaşına sordu:

-Zarar ne kadar?

-Bir kese altın yeter padişahım.

Mahmudu Bezirgân keseyi yiğitbaşına verdi:

-Esnaf kusura bakmasın. Dediğim gibi bunlar dağlıdır. Paradan puldan anlamazlar. Esnafa zararları dokunursa bana gelin öderim.

Mahmudu Bezirgân yeniden meyhaneye koştu. Meyhaneciye buyruk verdi:

-Meyhaneci, bir koç daha kes. Bir tuluk rakı daha getir.

.....

Mahmudu Bezirgân ayyaşlara, külhanbeylere, ipsizlere şölen vermekte olsun, alalım haberi Köroğlu ile Ayvaz'dan:

Köroğlu ile Ayvaz, herkes yatsıya gidince hemen Kızlar Kulesine gitti. Kızları, bohçalarını ve tabak tabak taşıdıkları altınları sandıklara yüklediler. Doğru Polat Hana vardılar. Köroğlu Demirc'oğlu'nu çağırdı:

-Her şey yolunda mı?

-Bir aksilik oldu Ağam!

-Nedir?

-Delek Deli Hasan sandıktan çıktı. Hoylu Beyi de yanına alıp çarşıya çıktılar.

-Bu deli pezevenge Hoylu nasıl uydu?

-Sandıkta sıkılmış olmalı ki, uydu. Peşlerine de kırk elli kişi takıldı. Kapalı çarşıda alış veriş yapmışlar. Döğüşmüşler. Korkarım ki sırrımız açığa çıktı.

Köroğlu Hoylu'ya, Dellek Deli Hasan'a; izin verdiği için de Demirc'oğlu'na kızdı. Ağzına geleni saydı:

-Hemen hazırlanın, gidiyoruz... Ben Mahmudu Bezirgân'ı alıp gele-yim.

Köroğlu sırtındaki şeyh cübbesini çıkardı. Sakalının boyasını yıkadı, bıyığını burup al yanağına oturttu. Kırat'a bindi. Atını meyhanenin içine sürdü. Çevredekiler Mahmudu Bezirgân'a:

-Senin ortak atla girdi içeriye. Bu nasıl adam yahu?

Diye sordu. Köroğlu omuzundan sazını indirdi. Mahmudu Bezirgân'a söyledi. Aldı Köroğlu:

Mahmut Ağa kalk gidelim

Bir iş geldi başımıza

Türkünün burasında Mahmudu Bezirgân birdenbire bağırdı:

-Kes ulan!

Köroğlu ne olduğunu şaşırıldı. Kulaklarına kadar kızardı. Mahmudu Bezirgân Köroğlu'nun bir açık vermesinden korktuğu için susturmuştu. Halbuki Köroğlu kızları alıp kaçırdığını, Gürcistan'da işlerinin bittiğini anlatacaktı.

Mahmudu Bezirgânın arkadaşları araya girdi:

-Yahu adam ne güzel söylüyordu. Bırak söylesin.

Köroğlu bunun üzerine bir daha aldı:

Mahmut Ağa kalk gidelim

Bir iş geldi başımıza

4/36 İşimiz bitti gidelim

Düşman düşer peşimize

Çekildi dengin şeridi

Yürekte yağım eridi

4/37 Beyler sandıkta çürüdü

Kalk gidelim işimize

Gel buradan göç kaldırak

Karşı çıkanı öldürek

4/38 Şişelere mey doldurak

Çamlıbel'de içmemize

Kürdoğlu'm der ki n'olacak

Bir sen kaldın alınacak

4/39 Şimdi azim cenk olacak

Kimler çıkar karşımıza

Mahmudu Bezirgân anladı ki Köroğlu işi bitirmiş. Çevresindekilere:

-Arkadaşlar, dedi, bizimkilerin aralarında bir anlaşmazlık olmuş. Şunları barıştırıp da geleyim. Siz içmenize bakın. Meyhaneci!

-Buyur Mahmut Ağa!

-Arkadaşlara bir koç daha kes. Bir tuluk da rakı getir. Ben gelene kadar yeyip içsinler.

Meyhaneci koç hanesine bir çizgi, rakı hanesine bir çizgi daha çekti. Zaten çizgiler çoğalmış, Mahmudu Bezirgân'ın hesabı kabarmıştı. Mahmudu Bezirgân'ın para vermeyeceğini ne bilsin...

Köroğlu ile Mahmudu Bezirgân çıktı. Sokağın karanlığına dalar dalmaz Köroğlu kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırdı:

-Ulan Mahmudu Bezirgân dur bakalım, dedi.

-Buyur Köroğlu!

-Ulan nedir senin ettiğin? Padişahın yanında beni küçük düşürücü sözler söyledin. Az önce meyhanede ben türküye başlayınca "*Kes ulan!*" diye bağırдың. Sen ne demek istiyorsun? Şimdi kafanı gövdeden ayırayım mı?

-Ağam bir de beni dinle, dedi Mahmudu Bezirgân. Padişahı senin saf bir dağlı olduğuna inandırmak için öyle yaptım. Az önce de senin bir açık vereceğinden korktum, onun için susturdum. Kusura bakma, sana karşı gelmek için yapmadım. Sen bizim ağamızsın. Biz ekmek yediğimiz çanağa tükürmeyiz.

Köroğlu inandı. Doğruca Polat Hana vardılar.

Köroğlu Demirc'oğlu'nu çağırdı:

-Yola çıkıyoruz. Hemen hazırlık görülsün!

Diye buyruk verince Mahmudu Bezirgân izin isteyip söze girdi:

-Köroğlu kesimimiz şöyleydi: Getirip götürmesi benden, kızları alıp kaçırmaması senden. Ben bu yedi bin kişiyi getirdiğim gibi geri götüreceğim. Aha Demirc'oğlu şahit.

Demirc'oğlu:

-Köroğlu, dedi. Biz buraların yabancısıyız. Nerden alıp nereye vuracağımızı bilemeyiz. Gel kumandayı Mahmudu Bezirgân'a bırak.

Köroğlu:

-Peki, dedi.

Mahmudu Bezirgân gece yarısına dek bekledi. Gece yarısı olunca sandıktaki askerleri çıkardı. Her birine birer mevlevî külâhı, çepkeni, entarisi giydirdi. Atların ayaklarına keçe bağlattı. Sandıkları atlara yükleyip handan çıktılar. Kale kapısına doğru bir mevlevî ordusu gibi yola dizildiler.

Bu orduyu gören birkaç kişi oldu. Ama onlar da şöyle düşündü:

-Bu kadar at yürür de hiç nal sesi duyulmaz mı? Bunlar olsa olsa meleklerdir. En iyisi ben bunları hiç görmemiş olayım.

Mahmudu Bezirgân'ın sessiz ordusu kale kapısına vardı. Kapıdaki nöbetçilerin dilleri tutulmuştu sanki. Mahmudu Bezirgân şeyh giysisi içinde olduğu için öne çıktı:

-Ey insanoğlu! diye gürledi. Kapıyı açacak mısın? Yoksa surları yerle bir mi edelim?

Nöbetçiler koşup kapıyı açtı. Köroğlu askerleri dışarıya çıkardı.

Kırkçeşme başına varınca Köroğlu ile Mahmudu Bezirgân bir ara yan yana geldiler. Köroğlu övündü:

-Nasıl Mahmudu Bezirgân? Hem hazineyi soydum, hem kızları alıp kaçtım. Ben sana "*Koca Gürcistan'ı Beyşehir'i'nden kötü ederim.*" dememiş miydim?

Mahmudu Bezirgân inatlaşmayı çok severdi:

-Ben ayyaşları, külhânbeyleri, ipsiz sapsızları meyhaneye toplamasaydım; onlar sokakta dolaşsalardı bu iş bu kadar kolay olur muydu? dedi. Sonra, ataların araya gitmiş sözü yoktur. "*Kurkun cücüğü güzün sayılır.*" demişler. Dur hele... Biraz sonra sırtımız açığa çıkar, Padişah seksen bin atıyla ardımıza düşer. Ondan sonra övün övüneceksen.

Köroğlu bağırdı:

-Köroğlu askeri attan insin! Mola veriyorum!

Mahmudu Bezirgân atıldı:

-Aman ağam ne yapıyorsun? Henüz Kırkçeşme başındayız. Kaçabildiğimiz kadar kaçalım. Hiç olmazsa sırtımızı bir dağa verelim.

Dediyse de Köroğlu dinlemedi.

Köroğlu'nun bu kararlılığını gören Demirc'oğlu da kefilliğe yanaşmadı.

Askerler mevlevî elbiselerini çıkarıp kendi elbiselerini giydi. Silahlarını silip arıttılar. Atlarının ayaklarından keçeleri çıkardılar.

Köroğlu buyruk verdi, Harmandalı'dan kaçırdığı dört kızla, Gürcistan'dan kaçırdığı yedi kızı sandıktan çıkardılar. Köroğlu'nun yanına getirdiler.

HOYLU KÜSÜYOR

Köroğlu çağırdı:

-Oğlum Ayvaz!

-Buyur baba!
Köroğlu Gürcistan padişahının en küçük kızını Ayvaz'ın yanına getirdi:
-Oğlum Ayvaz! Yahudi paraya, Çerkez kamaya, Arap atına, Kürt silahına, Türk de namusuna düşkün olur...

Meddah böyle söyleyince, dinleyiciler arasındaki Maraş vâlisi İbrahim Öztürk el kaldırarak meddaha seslendi:

-Burayı bir kere daha söyler misin?

Meddah milletlerin özelliklerini bir kez daha saydı:

-Yahudi paraya, Çerkez kamaya, Arap atına, Kürt silahına, Türk de namusuna düşkün olur!

Maraş vâlisi dinleyicilere dönerek:

-Çok doğru, dedi. Devam et!

Meddah, karşısında gerçekten Köroğlu ile Ayvaz varmış gibi hikâyesini sürdürdü:

-Oğlum Ayvaz, bundan sonra bu kızın namusundan sen sorumlusun. Bu kızın namusuna bir leke gelirse, "Gürcistan padişahının kızı..." demezler, "Ayvaz'ın nişanlısı..." derler, unutma!

- Peki baba!

- Reyhan Arap!

- Buyur Ağa!

- Şu kız da senin nişanlın.

- Peki Ağam. Sağ ol!

- Kabırasığmaz!

- Buyur Ağam!

- Aha şu kız da senin nişanlın.

- Sağ ol Köroğlu .

- Selam vermez!

- Buyur Ağam!

- Şu kız da senin nişanlın.

- Sağ ol Ağam.

- Ecelalmaz!

- Buyur Köroğlu Ağa!

- Bu da senin nişanlın.

- Sağ ol Ağa.

- Canıcebinde!

- Buyur Ağam!

- Şu kız da senin nişanlın olsun.

- Peki Ağam. Sağ ol.

- Sopayadoymaz!
- Buyur Köroğlu!
- Aha şu kız da senin nişanlım.
- Peki Ağam. Sağ ol.
- Darideğmez!
- Buyur Köroğlu!
- Bu kız da senin nişanlım.
- Sağ ol Ağa.
- Eceliyakın!
- Buyur Ağam!
- Bu kız da sana nişanladım.
- Sağ ol Ağam.
- Zencirkıran!
- Buyur Ağa!
- Bu kız da senin nişanlım
- Peki Ağam. Sağ ol.
- Dağdeviren
- Buyur Ağam!
- Şu kız da senin kısmetin.
- Peki Ağam. Sağol.

Köroğlu ortaya konuştu:

-Ayvaz'a dediğim gibi, herkes kendi namusundan sorumlu. Ben şunca zamandır Döne ile dünya evine girmedim. İstedim ki bütün beylerime, binbaşılara birer gelin bulayım, hepimizin düğününü birlikte yapalım. Şimdi bu kızları alıp Çamlıbele götüreceğiz. Orada Şirin Döne ile Kızlar Köşkünde kalacaklar. Öteki beylere de birer kız bulunca düğünlerimizi yapacağız. Düğüne kadar kızlara yaklaşmak yok! Tamam mı?

-Tamam Köroğlu! diye bağıştılar.

Köroğlu; Hoylu, Dellek Deli Hasan ve Demirc'oğluna kız vermemişti. Üçünün de bıyıklar düşmüştü.

Askerler dinlenmeye çekildi.

Beyler bir araya toplandı. Hoylu bey kılıcını bilemeye başlayınca Dellek Deli Hasan dedi ki:

-Ulan Hoylu, benim adım deliye çıkmış amma sende kuş kadar beyin yok oğlum.

-Niye?

-Niyesi var mı? Köroğlu sana kız vermedi, sen hâlâ kılıç keskinliyorsun ki Köroğlu'nu düşmanın elinden almak için. Ulan ne ahmaksın be!

Yüreği zaten buruk olan Hoylu Bey bu sözlerden alındı. Köroğlu'na küstü. Askerlerini toplayıp oradan ayrıldı. Bir su başına varıp konakladı.

.....

Biraz sonra Gürcistan'lılar durumun ayırımına varmış seksen bin askerle Kırkçeşmebaşına doğru yola çıkmıştı. Uzaktan tozu dumana katarak düşman görününce Köroğlu yüksek bir yere çıktı. Sazını kucağına aldı. Gür sesiyle söyledi. Görelim ne söyledi:

Körtüklü çizmeyi tek tek basanlar
Bellerine eğri kılıç asanlar
4/40 Dört evli bir köyde kelle kesenler
İşte bu meydanda kesmeli beyler

Köroğlu'nun gerek beyleri, gerekse askerleri arasında kendisini Köroğlu gibi gören pek çok insan vardı. Köroğlu bir de onlara söyledi:

Her biriniz Köroğlu'yum diyenler
Usul boya sırma libas giyenler
4/41 Çamlıbel'de iki çerçi soyanlar
İşte bu meydanda soymalı beyler

Yürün beyler bu meydanı açalım
Bu meydana ganimetler saçalım
4/42 Koç yiğitler serimizden geçelim
İşte bu meydanda geçmeli beyler

Koç Köroğlu size söyler öz dilden
Dolandık da geldik o Çamlıbel'den
4/43 Dolu dolu içtiğimiz ezelden
İşte bu meydanda içmeli beyler

Deyip bağladı.

Köroğlu Kırat'a bindi. Kirmânî kılıcını çekti. En öne atılıp düşmana karşı çıktı. Bir anda Köroğlu'nun keleşleriyle Gürcistan askerleri birbirlerine girdi. Gürzler, kılıçlar, mızraklar, kalkanlar gümbür gümbür ötüyordu. Kırat önden geleni kapıyor, arkadan geleni tepiyordu. Dellek Deli Hasan, yedi kişiyi bir hizaya getiriyor, boyu gibi upuzun kılıcıyla bir vuruşta yedisinin birden kellesini düşürüyordu. Köse Kenan yirmiyedi boğumlu kargısıyla düşmanı delip, düşürüyordu. Ayvaz, Demirc'oğlu, Reyhan Arap ve öteki binbaşılar askerlerin önüne düşmüş ölümüne savaşıyordu.

Bir ara Köroğlu askerleri kolaçan etti ki, sağ kanatta gerileme var. Hemen yardım gönderdi. Biraz sonra baktı ki sol kanatta bozulma var, hemen yardım gönderdi. Sonunda Köroğlu yardım göndere göndere usandı. Askerlerin neden bozulduklarını anlamaya çalıştı. Çevresine göz gezdirdi. Baktı ki

Hoylu Bey yok... Oysa, uğur Hoylu'daydı. Köroğlu, Hoylu Bey olmadan savaşa girmezdi. Yanındaki Mahmudu Bezirgân'a sordu:

-Hoylu nerde?

Mahmudu Bezirgân her zaman için insanları birbirine düşürmeyi sevdi:

-Ne bileyim ben? Sıkıyı görünce kaçtı herhalde.

Köroğlu kızdı:

-Benim bildiğim Deli Hoylu kaçmaz. Bunda bir iş var.

Köroğlu Dellek Deli Hasan'a sordu:

-Hasan! Hoylu nerde?

Delinin uyuklaması da deli olur, sayıklaması da.. derler:

-Nerdesi var mı Köroğlu! Hoylu Bey gibi bir yiğide o kızlardan biri verilmez miydi? Hoylu'nun canı sıkıldı, şo yana doğru gitti.

Köroğlu Kırat'ı o yana doğru dolu dizgin sürdü. Meğer az ileride Yahudi bir çerçi konaklamıştı. Köroğlu varıp naraladı:

-Heyyt! Ulan çerçi ne oturuyorsun burda?

Yahudi çerçi içinden "*Eyvah! Bu herif püsküllü belaya benziyor.*" dedi.

-Ne oturayım Ağam. Köroğlu ile Gürcistan askerlerinin cengi varmış. Ortalık durulana kadar burada bekleyeyim, dedim.

Köroğlu çerçinin eşyalarına göz gezdirdi. Gürz, kılıç, kalkan, hançer, bıçak, ok, yay, sadak, zırh gibi savaş gereçleri satıyordu. Çerçinin onüç ondört yaşında bir oğlu vardı. Köroğlu düşündü: "*Ulan bu Hoylu'ya kız vermedik. Hiç olmazsa şu çocuğu armağan götüreyim de kahvesini hazırlasın, tütününü sarsın, nargilesini bassın.*" Kırat'ın dizginlerini saz misâli alarak söyledi:

Yüksek yaparlar kaleyi
Gönlünden kaldır hileyi
4/44 Bana çekirme palayı
Şu çocuğu terkime ver

Bildin mi benim huyumu
Deviririm dal boyunu
4/45 Çevirmeden kurt oyunu
Şu çocuğu terkime ver

Baktın mı benim halıma
Mevlâm rahmeder kuluna
4/46 Düştün Köroğlu zoruna
Şu çocuğu terkime ver

Çerçi Köroğlu ismini duyunca içinden bir daha "*Eyvah!*" dedi. Çaresiz oğlunu Kırat'ın terkine bindirdi. Köroğlu:

-Ulan çerçi, dedi, gözün arkanda kalmasın. Bu Frenkoğluna kendi oğlumuz gibi bakarız. Ne zaman istersen Sivas Dağı Çamlıbel yaylasındaki Koç Köroğlu'nun kalesine gel, oğlunla görüş.

Çerçi ağlamaya başlayınca Köroğlu kızdı:

-Ulan zırlayıp durma! Bu çocuk senin yanında çerçi olacağına Köroğlu'nun yanında olsa daha iyi değil mi?

Deyip Kırat'ı mahmuzladı. Hoylu Beyin olduğu yere vardı. Hoylu Bey uzaktan Kırat'ı tanıdı. Oturduğu yerden hiç istifini bozmadan askerlerine buyruk verdi:

-Ulan döllere (çocuklar), şu gelen Köroğlu... Sakın yüz vermeyin ha!

Köroğlu geldi baktı ki atının yularını tutan bile yok. Terkindeki çocuğu indirdi:

-Hoylu Bey şimdilik kahveni, nargileni, tütününü bu Frenkoğlu hazırlasın. Sana emmimin kızını alacağım. Sözüm söz...

Dediye de Hoylu aldırış etmedi. Bunun üzerine Köroğlu Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı. Görelim Hoylu'ya kesik makamdan ne söyledi:

Gökte yıldız parelendi

Can cesetten aralandı

4/47 Oğlum Ayvaz yaralandı

Hoylu'm meydan bu meydandır

Aldı Deli Hoylu:

Gökte yıldız parelensin

Can cesetten aralansın

4/48 Varsın Ayvaz yaralansın

Döğüş bilmem cana kıymam

Köroğlu bir daha aldı:

Hoylu'm kalksana yerinden

Kılıcını çek belinden

4/49 Al beni düşman elinden

Hoylu'm meydan bu meydandır

Aldı Deli Hoylu:

Boş yere ağrıtmaya başı

Bugün etmezem savaşı

4/50 Kız alanlar görsün işi

Döğüş bilmem cana kıymam

Aldı Köroğlu:

Olma Hoylu sen divâne

Dön geri gel bizden yana

4/51 Döne kurban olsun sana

Hoylu'm meydan bu meydandır
Köroğlu emmisinin kızı Döne'den söz ediyordu. Hoylu da sandı ki,
“Tek beni kurtar da sana Şirin Döne'yi vereyim.” demek istiyor. Şirin Döne'yi
kardeşi gibi gören Hoylu bu duruma çok kızdı. Söyledi bakalım ne söyledi:

Hoylu der bu söz ne biçim
Yandı sızıladi içim
4/52 Şirin Döne benim bacım
Döğüş bilmem cana kıymam

Bu kez de Köroğlu kızdı:

-Lafı ters anlama Hoylu! Ben Şirin Döne demedim. Emmim kızı Döne'den söz ediyorum.

Dedikten sonra türküsünü bağladı:

Köroğlu'm der ki n'olacak
Takdir yerini bulacak
4/53 Mavili kaldı alacak
Hoylum meydan bu meydandır

Hoylu cevap bile vermedi. Köroğlu'nun içinde ateş yanıyordu. Gürcistan askerlerinin karşısında Köroğlu'nun askerleri kırılırken Hoylu Beyin küskünlük çekişmesi ağırına gitti. Kırat'ı Hoylu Beyin karşısında çevrim çiçek gibi dönderip ortalığı toza beledikten sonra:

-Ulan Hoylu! diye bağırdı. Oğlum yazgı ne ise o olur. Yazgımızda yenilmek varsa, yenileceğiz. Yenilirse Köroğlu yenildi demezler, Hoylu Köroğlu'nu dar gününde bıraktı kaçtı, ondan yenildi derler. Senin adın da kancığa çıkar. Bunu bilesin deyip, dizginleri saz misâli aldı:

Bir yiğit silkinip ata binende
Derelerde bozkurlara ün olur
4/54 Yiğit olan döne döne döğüşür
Kötüler kavgadan kaçar hun olur

Hoylu yutkundu. Ama renk vermedi. Köroğlu devam etti:

Bir yiğit cidasın almış atıyor
Ak elleri kızıl kana batıyor
Bir kötü kavgadan dönmüş kaçıyor
Kaçma kötü kaçma sonra dön olur

Hoylu kafasını yere eğdi. Ağzına taş aldı, seslenmedi. Köroğlu devam etti:

Bir yiğit cidasın almış eline
Serini koymuş da yiğit yoluna
4/55 Kalkan paralana zırhlar deline
Kanlı gömlek koç yiğide don olur.

Hoylu kıpkırmızı oldu. Köroğlu bir daha aldı:

Bir yiğit yiğide sırrın açınca
Dolu dolu badeleri içince
4/56 Kötünün eline fırsat geçince
Mühür bende der Süleyman olur

Hoylu Bey elini dişledi, ısırıldı, yine seslenmedi. Köroğlu türküsünü bağladı:

Koçkürün oğluyam enmezem attan
Yönümü çevirmem üçünen dörtten
4/57 Uyuz keçi kurtulursa bozkurttan
Bakar boynuzuna gergedan olur

Deyip kesince Hoylu dayanamadı, ayağa kalktı:

-Peki Köroğlu! dedi. Dövüşe katılacağım. Amma bir şartım var!

-Nedir şartın Hoylu Bey?

-Sen askerlerini çekeceksin. Ben yalnız kendi askerlerimle dövüşeceğim.

-Peki!

Hoylu Beyin bin atlısı hazırlandı. Kırkçeşmebaşına vardılar. Köroğlu askerlerini geriye çekti.

Hoylu Bey kalkan kullanmaz, iki kılıçla birlikte savaşırdı. Hoylu Beyle askerleri bir anda Gürcistan askerlerinin arasına aç kurt sürüsü gibi daldı. Bir saat sonra Gürcistan askerlerinin düzeni bozuldu, kaçmaya başladı. Hoylu Beyle askerleri kaçanların peşine düştü.

Askerler kale kapısından girer girmez kapıyı kapadı. Hoylu Beyin atı hızını alamadı. Ön ayaklarını kaldırıp kale kapısına dayadı. Hoylu omuzundan sazı indirince, fitne çıkarmadan duramayan Mahmudu Bezirgân:

-Ulan Hoylu, kendi kendini ne kadar översen öv. Helâl olsun sana.

Dedi. Bunun üzerine Köroğlu bağırdı:

-Cellat!

Köse Boğos hemen geldi:

-Buyur Ağam?

-Ulan Köse Boğos, Hoylu'nun arkasına var! Eğer kendini överse bir kılıçta kafasını gövdesinden ayır.

Meddahımız "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta." diyerek sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dolaştırarak dinleyicilerden para topladı. Herkes yirmi beş kuruş, elli kuruş verirken Vâli İbrahim Öztürk beş lira verdi. Görenler anlatıyor; Vâli her akşam gelerek Köroğlu hikâyesini dinlemiş, her şapka dolaştırmaya da beş lira atmış.

Meddahımız bu önemli bahşişten sonra sandalyesine çıkıp oturdu. Kahveci Şoför Şerif'e löküsü pompalamasını söyledikten sonra dinleyicilerine bir kez daha sordu:

-Nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan:

-Koroğlu Hoylu'yu cellada vermişti...

-Belî ağalar, Koroğlu kendisini düşmanın elinden alan Hoylu Beye cellat Köse Boğos'u göndermiş:

-Hoylu kendi kendini överse kellesini kes! demişti. Demişti ama neden demişti?

Diye özetledikten sonra öyküsünü sürdürdü:

Köse Boğos kılıcını sıyırdı. Varıp Deli Hoylu'nun arkasına dikildi.

Bütün beyler Hoylu'nun kendini övmemesi için dua ediyordu. Bir kısmı içlerinden Koroğlu'na kızıyordu. "Ulan bu Koroğlu nasıl adam be? Bizi düşman elinden alan bir yiğit cellata verilir mi?" diye dişlerini gıcırdatıyorlardı.

Hoylu kesik makamdan aldı. Bakalım kimi övdü:

Çizmeyi tek tek basanlar

Kılıcı yandan asanlar

4/58 Koroğlu'na kin kesenler

İşte meydan dövüşelim

Beyler birer derin soluk aldı. Köse Boğos kılıcını kınına soktu, geriye döndü.

Bu sırada Hoylu devam ediyordu:

Atları sırma çullular

Belleri acem şallılar

4/59 Kız gibi delikanlılar

İşte meydan dövüşelim

Sırmalı çepken giyenler

Adam etini yiyenler

4/60 Hoylu Bey kaçtı diyenler

İşte meydan dövüşelim

Bu sırada Köse Boğos gelmiş Hoylu'nun Koroğlu'nu övmesini anlatıyordu:

-Ağam, Hoylu Bey seni övdü.

Koroğlu bıyık altından güldü. Hoylu'nun kendi kendini övmeyeceğini adı gibi biliyordu. Herkesin duyacağı bir şekilde:

-Ben Hoylu'mu bilmez miyim? dedi.

Sonra Mahmudu Bezirgân'a dedi ki:
-Mahmudu Bezirgân sen Çamlıbel'in yiğitlerini bilmezsin. Dur da sana telden anlatayım.

Köroğlu omuzundan on iki telli yirmi dört perdeli sedefkârî sazını indirdi.

Aldı Köroğlu:

Bizim elin yiğitleri
Yakar kandili kandili
4/61 İçip aslana dönerler
Kadeh kaldırı kaldırı

Hem içerler hem kanarlar
Aslan rengine dönerler
4/62 Arap atlara binerler
Dizgin sunduru sunduru

Kâmile rağbet kalmadı
Cahile öğüt kalmadı
4/63 Kolumda kuvvet kalmadı
Şahin konduru konduru

Gökte çark- ı felek döner
Deli gönül böyle yanar
4/64 Yiğit olan hasmın yener
Gürzün döndürü döndürü

Köroğlu'm der ki farıdım
İhtiyar oldum karıdım
4/65 At yoruldu ben yoruldum
Güzel bindiri bindiri

Diye Çamlıbel'in yiğitlerini anlattı.

Köroğlu bir savaştan sonra hiçbir zaman işi aceleye getirmezdi. Kentin dışında üç gün mola verir, düşmanın toparlanıp yeniden üzerine gelmesini beklerdi. Bu kez de öyle yaptı. Kırkçeşmebaşında üç gün mola verdi. Mahmudu Bezirgân her ne kadar:

-Aman Köroğlu kaçalım. Molanın sırası mı?

Dediye de Köroğlu aldırış etmedi. Aslında Köroğlu bir şeyi kafasına koydu mu, onu kesinlikle yapardı. Ya mertlikle, ya düzenle, ama kesinlikle yapardı. Mahmudu Bezirgân'a dedi ki:

-Benim için kaçtı denilmesini istemem. Varsın toparlansınlar. Buyurunlar meydana. Yiğit kimse belli olur. Ben sana “*Gürcistan’ı Beyşehir’nden kötü ederim.*” dememiş miydim?

Mahmudu Bezirgân Köroğlu’nun bu sözüne çok içerliyordu ama söyleyecek bir şey yoktu.

Köroğlu üç gün orada kaldı. Dördüncü gün erkenden askerlerini topladı Çamlıbel’e doğru yola koyuldu. Yola koyuldu ama Mahmudu Bezirgân, Köroğlu’nun “*Gürcistan’ı Beyşehir’nden kötü ederim, dememiş miydim?*” sözünü bir türlü içine sindiremiyordu. İçi içini yiyor, aklına düştükçe dişlerini gıcırdatıyordu.

Gürcistan’dan Çamlıbel’e doğru yol alırken Erzurum dolaylarına geldiklerinde Köroğlu binbaşılarını topladı. Dedi ki:

-Ağalar beyler! Beyşehir’nde Dellek Deli Hasan’a emmimin kızını alacağıma söz vermiştim. Gürcistan’da ise Hoylu Beye emmim kızı Döne’yi söz vermiştim. Yiğidin sözü demirin kertiği, demişler. Söz ağızdan çıkar, söz verince tutmak gerek. Sözümüzü tutmanın zamanı geldi. Ne dersiniz?

Ağalar beyler:

-Uygundur, dedi.

Köroğlu konuşmasını sürdürdü:

-Buraya dek gelmişken babam Deli Yusuf’un öcünü Lala Hüseyin Paşadan almak istiyorum, ne dersiniz?

Binbaşılar hep bir ağızdan:

-İyi olur Ağam!

Deyince, Köroğlu oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını aldı. Görelim ne söyledi:

Dinleyin ağalar sedef sazımı
Size haber versin ellerimizi
4/66 Hasan için gidek Güllü Nigâr’a
Gonca iken derek güllerimizi

Düğünüm var haber salın komşuya
Nişanladım Döne kızı Hoylu’ya
4/67 Emir verin hazırlansın orduya
Ördek gibi yüzük göllerimizi

Yanarım ağalar yerlerim diken
Babamın öcüdür belimi büken
4/68 Düğün kurulmadan günümüz varken
Göz oyanlar görsün sellerimizi

Döktüler babamın gözün kanını
Söndürmeli zâlim hânümânını
4/69 Almalıyız bunun intikamını
Estirsin Kırat'ım yellerimizi

Kulak verin Köroğlu'nun sözüne
Düğün kuracağım yılın güzüne
4/70 Söz kestim emmimin iki kızına
Hoylu, Hasan çalsın tellerimizi

Deyip bağladı.

Erzurum'a yarım saat kala Köroğlu mola verdi. Askerler dinlenmeye geçti. Köroğlu, beylerine emir verdi:

-Buradan hiç kimseyi bırakmayın. Kente girmek isteyen de tutun, çıkmak isteyen de...

Yanına Dellek Deli Hasan'ı alıp emmisinin evine vardı. Kapıyı vurdu. Bir kız kapıyı açtı.

-Buyurun ağalar...

Kız Köroğlu'nun emmisinin kızı Döne idi. Köroğlu'nu tanımamıştı. Köroğlu da kendini tanıtmadı:

-Tanrı misafiriyiz... dedi.

Kız koşup babasına haber verdi. Sonra kapıya geldi, konukları yukarıya buyur etti.

Köroğlu odaya girdi:

-Selâmünaleyküm!

Deyip emmisinin elini öptü. Mindere tek dizi üstüne yelesi aslan misâli oturdu. Hasan da Köroğlu gibi yaptı. Varıp Köroğlu'nun yanına oturdu.

Yaşlı adam, konukların selâmını aldı. Yemek getirtti. Kahve nargile getirtti. Hoş beşten sonra:

-Ağalar sorması ayıp olmasın, kimlerdensiniz? Nerden gelir, nereye gidersiniz? Diye sordu.

Köroğlu baktı ki emmisi kendini tanımıyor:

-Emmi, dedi, dur da sana kim olduğumuzu telden anlatayım.

Sazını omzundan indirip, kucağına aldı. Bakalım kendi kendini nasıl anlattı:

Kılıç çeker kızıl kanlar saçarım
Babam davasını görmeye geldim
4/71 Bu uğurda candan serden geçerim
Ya öldürüp ya da ölmeye geldim

Yaşlı adam bu ölmeli öldürmeli türküyü dinleyince yüzünü buruşturup öte yana döndü. Bunun üzerine Köroğlu bir daha aldı:

Aman emmi beri dönder yüzünü
Yiğit olan doğru söyler sözünü
4/72 Almaya gelmişim iki kızını
Ya öldürüp ya da almaya geldim

Ben de Köroğlu'yum Çamlıbel'imde
Yirmibir bin yiğidim var elimde
4/73 Laloğlu Paşayı basıp evinde
Gözünü çıkarıp asmaya geldim

Deyince yaşlı adam Köroğlu'nu tanıdı:

-Ali? Oğlum sen misin? Diye sordu.

-Benim emmi.

-Demek o ünlü Köroğlu sensin ha?

-Benim emmi. Bu arkadaş da benim binbaşılıarımdan Dellek Deli Hasan. Buraya Lala Hüseyin Paşadan babamın öcünü almaya geldim, biir. Kızların Döne ile Nigâr'ı binbaşılıarıma almaya geldim, ikii. Seni de Çamlıbel'e götürmeye geldim, üç.

Yaşlı adam düşündü taşındı. Dedi ki:

-Oğlum, baban Yusuf'un öcünü eğer Hüseyin Paşadan alacaksan, Hüseyin Paşa Erzurum Valiliğinden alındı. Şimdi nerede, ne yapıyor, bilmiyorum. Babanın öcünü Erzurum halkından alacaksan, yanlış olur. Babanın gözüne mil çektiren Erzurumlular değil, Lala Hüseyin Paşa... Kızlarıma gelince... Döne de Nigâr da nişanlı. Bu kızları "Alın götürün." Diyemem.

Köroğlu:

-Emmi, ben binbaşılıarıma söz verdim, dedi. Ben sözümünden nasıl dönerim.

-İyi ama oğlum, bu sakalımla ben sözümünden nasıl dönerim? Çamlıbel'e gitmeye gelince... Benim yaşım geçti oğlum. Bundan sonra bizi aha bu topraklar çeker.

Köroğlu ile Hasan o gün emmisinin evinde konuk oldu. Döne ile Nigâr Köroğlu'nun, amca oğulları Ali olduğunu öğrenince, kaç göçü bıraktılar, karşılıklı birbirlerine hal hatır sordular.

Köroğlu bir ara fırsatını buldu. Kızları yalnız yakaladı. Onları alıp Çamlıbelde gelin edeceğini söyledi. Kızlar karşı çıkmadı.

Bunun üzerine Köroğlu ile Hasan, emmisi sabah namazına camiye gidince kızları terkilerine alıp kaçırdı. Doğru askerlerin konakladığı yere vardılar. Köroğlu Hoylu Beyi çağırdı:

-Bak Hoylu! Bu kız emmim kızı Döne. Bundan sonra birbirinize nişanlısınız. Amma, düğüne kadar birbirinize yaklaşmayacaksınız. (Hasana dönerek) Hasan!

-Buyur Ağa!
-Emmim kızı Nigâr'ı da sana nişanlıyorum. Bundan sonra onun namusu senden sorulur.

-Peki Ağa. Sağ ol.

Köroğlu kızları nişanlaya dursun, alalım haberi emmisinden:

Emmisi sabah namazını camide kılardı. Eve döndü ki ne Köroğlu'yla Hasan var, ne de Nigâr'la Döne...

Akraba oldukları için, peşlerine adam düşüremezdi. Çünkü kızları alıp kaçan yabancı değildi. Ama kızların nişanlılarına haber göndermesi gerekirdi. Birer ulak çıkararak durumu ilettiler.

-Nişanlılarınızı arkadaşlarıyla evlendirmek üzere kardaşım oğlu götürdü. Artık gerisi sizin bileceğiniz iş!

İki nişanlı akrabalarından ve arkadaşlarından eli silah tutanları toplayıp Köroğlu'nun ardına düştü.

Köroğlu uzaktan gelen toz bulutunu görünce askerlerine buyruk verdi:

-Aman ha adam öldürmeyin. Kılıcın tersiyle vurun.

Toplanan kalabalık elli altmış kişiydi. Köroğlunun askerleriyle karşılaşınca neye uğradıklarını şaşırıyorlardı. Köroğlu'nun askerleri kılıçların tersiyle vurarak kovalayınca, adamlar da direnmeyip geriye döndü.

Köroğlu o gün orada dinlenince verdi. Ertesi gün Hoylu ile Hasan'ı emmisinin elini öpmeye, eğer gelirse Çamlıbel'e getirmeye gönderdi.

Hoylu Beyle Hasan, kayınbabalarının elini öptü, gönlünü aldı. Ama Çamlıbel'e gelmesi için ne kadar dil döktülse de razı edemediler. Köroğlu'nun yanına döndüler. Bunun üzerine Köroğlu:

-Ağalarım, beylerim! Emmimin kızlarını aldık. Yalnız Hüseyin Paşayı bulamadık. Amma Hüseyin Paşa iğnenin deliğine de girse bulur, öcümü alırım. Gün ola harman ola... Birgün nasıl olsa elime düşer. Şimdi yolcu yolunda gerek... Yükleyin barhaneyi.

Hazırlık görüldü. "Al Allah kulunu, zapteyle delini..." deyip, Sivas Dağı Çamlıbel kalesine doğru yola çıktılar.

Dönüşte Harmandalı köyüne uğrayıp Mâvili'yi de alarak yollarına devam ettiler. Köroğlu Mavili'yi de Köse Kenan'a nişanladı.

Meddahımız:

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Yarın Zorbezirgân'ı anlatacağım. Sürç-ü lisan ettikse affola.

Diyerek sandalyesinden indi.

5. BÖLÜM

ZORBEZİRGÂN HİKÂYESİ

Meddahımız Kahveye geldiğinde kâğıt oynayanlar kâğıtları, domine oynayanlar pirinç taşları, tavla oynayanlar zarları, dama oynayanlar taşları bıraktı. Sandalyelerine yaslanarak meddahın masanın üzerindeki sandalyesine çıkışını izlediler. Sandalyesine yerleşen meddah omzuna havlusunu attı, gâhi saz misali ve gâhi de kılıç misâli tuttuğu sopasını eline alarak dinleyicilerin susmasını bekledi. Kahvede çit çıkmaz olunca:

-Şerif yavrum şu löküsü biraz pompala da aydınlık olsun, dedi.

Dinleyicilere de:

-Sizi deniz kıyılarında şöyle bir gezdireyim de uykunuz kaçsın! Dedikten sonra yeni bir Karac'Oğlan destanına başladı:

Hak Haaak!

Sultan Süleyman'a kalmayan dünya

Şu dağlar yerinden ayrılır bir gün

Nice bin senedir çürüyen canlar

Hakk'ın emri ile dirilir bir gün

Ne güzel yapıdır Cennet yapısı

Çok aradım, görünmedi kapısı

Benim korktucağım Sırat Köprüsü

Cehennem üstüne kurulur bir gün

Karşiki dağlar da karlı dağ olsa

Çevre yanı mor sünbüllü bağ olsa

Ağa olsa, paşa olsa, beğ olsa

Yakasız gümleğe sarılır bir gün

Bu dünyada, adam oğluyum dersin

Helâli, haramı durmayıp yersin

Yeme el malını er geç verirsin

İğneden ipliğe sorulur bir gün

Gökte yıldızların üçü terazi

Ülker ile aşar, gider birazı

*Yarın mahşerde de sorarlar bizi
Hak mîzan terâzi kurulur bir gün*

*Karac'Oğlan der ki:Konup göçersen
Ecel şerbetini bir gün içersen
Sırat Köprüsünü bir gün geçersen
Amelin eline verilir bir gün*

Meddahımız Karac'Oğlan destanını bitirdikten sonra ayakçıdan bir su istedi:

*-Oğlum, bir bardak su ver de boğazımızı yağlayalım!
Dedikten sonra her zamanki güzel şiirle girişine başladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

*-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):*

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kılmıştı?

Dinleyicilerin cevap vermesini beklemeden kendisi söyledi:

-Kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Köroğlu Harmandalı Köyünden dört kızı alarak Gürcistan'a varmış; Gürcistan pâdişahının yedi kızını ve hazinesini alarak geriye dönmüşü. Erzurum'dan emmisinin iki kızını ve Harmandalı köyünde kalan Mâvili'yi de aldıktan sonra Çamlıbel'e doğru yola koyulmuştu. Çamlıbele doğru yola koyulmuştu ama, Köroğlu'nun Mahmudu Bezirgân'a "Gürcistan'ı Beyşehri'nden kötü yapmadım mı?" deyişi Mahmudu

Bezîrgân'a dokunmuştu. Bir fırsatını bulup K roĒlu'na bir ders vermek için çırpınıyordu.

Meddahımız geçmiş bölümü bu Şekilde özetledikten sonra hikâyesine geçti:

K roĒlu yol boyunca hiç mola vermedi. At sırtında yemek yiyor, at sırtında uyukluyorlardı. Böylece   beş gün geçince askerler dayanamadı. Gürcistan'a gelirken kumanda Mahmudu Bezîrg n'da olduĒu için askerlerden birkaçı Mahmudu Bezîrg n'a atlarını yanaştırıp sıkıntılarını anlattı:

-Mahmut AĒa Şu adama söyle de mola versin. Yahu Allah'tan korksun kıımızda çıban çıkacak, dediler.

Mahmudu Bezîrg n atını mahmuzlayıp K roĒlu'na yetişti:

-K roĒlu asker dayanamaz hâle geldi, bir iki saat mola ver de biraz dinselinsinler, dedi.

K roĒlu baktı ki askerler de beyler de d k lecekler;

-Peki, dedi.

Mola verildi. Çadırlar kuruldu. K roĒlu çadırına yerleşti, halı yastıĒı koltuĒunun altına alıp uzun oturdu.

Beyler hemen toplandı, meclisi kurup içmeye başladı.

Mahmudu Bezîrg n içinden Şöyle düşündü: "*Yahu bu mevsimde Zorbezîrg n yolda olur. Acaba buralarda mı? Ah buralarda olsa da K roĒlu ile bir kaştırsam...*"

Bu düşünce ile hemen atına bindi. Zorbezîrg n'ın geebileceĒi yerleri dolaşmaya başladı. Bir de ne görsün; Zorbezîrg n bir çayıra konmuş nargile içmiyor mu? Atını mahmuzladığı gibi Zorbezîrg n'ın yanına vardı. Mahmudu Bezîrg n eski bir bezîrg n olduĒu için onu herkes tanırđı. Zorbezîrg n da tanıyıp ayaĒa kalktı, buyur etti.

Zorbezîrg n Ermeni'ydi. Güçlü kuvvetli, dev gibi biriydi. Kafası kümbet gibiydi. Alnının atı bir karıştı. Kaşları dört parmak enindeydi. Gözleri bakır tas gibi kıpkırmızıydı. Bıyığı ko boynuzu gibiydi. Bıyığını   kez kıvırmış kulaĒının arkasına asmıştı. Boynu arasa k leĒi gibiydi. G Ēs  taraba tahtası gibiydi, nefes alıp verdikçe kalaycı k r Ēu gibi "*Harr! Harr!*" ediyordu.

Zorbezîrg n güçlü olduĒu kadar da y reклиydi. Koca bir kervanı işletir, ama yanına ne koruma alır, ne de yardımcı bulundururdu. Zorbezîrg n bir hana konakladı mı, korkudan han boşalır, kahve yapacak adam kalmazdı. Zorbezîrg n bir köyden, bir kentten geçse sokakta kimse kalmazdı.

İki eski arkadaş kucaklaştı. Hoş beşten sonra Zorbezîrg n sordu:

-Ne var ne yok Mahmut AĒa? Nerelerdesin?

Mahmudu Bezîrg n anlattı:

-Belki duydun ben iflas ettim. Şimdi zengin bir Kürt'le ortak çalışıyorum. Para ondan emek benden.

-Çok iyi. Ortağın kafa dengiyse böyle de olur.

-Ortağım iyi de, bir huyu var o kötü: Kendini dünyanın en yiğit adamı sanıyor. Buraya göndereyim de ona bir ders ver.

-Hay hay Mahmut Ağa. Gönder...

-Amma öldürmek yok ha!

-Peki Mahmut Ağa, öldürmem. Ellerini ayaklarını bağlasam yeter mi?

-Yeter yeter.

Mahmudu Bezirgân oradan ayrıldı, doğru Köroğlu'nun yanına vardı. Bu arada beyler çakır keyif olmuş, Gürcistan'ı ben yendim; sen yenmedin ben yendim gibilerden birbirlerine sert sözler söylüyordu. Neredeyse kavga edeceklerdi. Köroğlu Mahmudu Bezirgân'a dedi ki:

-Bak Mahmut Ağa, gördün mü, ite düştü derler ya, bunlar da birbirlerine düştü.

Köroğlu'nu seven kadar da sevmeyen de vardı. Gerek askerlerin arasında, gerekse binbaşılardan arasında Köroğlu'nu sevmeyenler de vardı. Köroğlu uzaktan uzağa onları seyrediyor, işin nasıl sonuçlanacağını dikkatle izliyordu. Mahmudu Bezirgân:

-Dur Köroğlu, dedi, ben şimdi onları ayırırım.

Varıp beylerin yanına gitti:

-Gürcistanı kimin yendiğini söyleyeyim mi? Diye sordu.

-Söyle, dediler.

-Aha burası dağ başı bir yer. Kim yok, kimse yok... Her biriniz bir yöne dağılın, en önce kim bir av getirirse Gürcistanı o yenmiştir. Amma, ondalık aldığınız kervana kendinizi tanıtmayın, "*Ben filanım...*" dedikten sonra yiğitliğe gerek kalmaz ki... Hele Köroğlu'nun adını andığınız zaman yiğitliğe hiç gerek kalmaz. Haydi bakalım...

Mahmudu Bezirgân bunların her birini bir yana saldı, kendi de Köroğlunun yanına vardı:

-Hadî bakalım ne duruyorsun?

-Ne var, ne oldu?

-Ne varı var mı? Beylere dedim ki; bu dağ başında kim en önce bir av getirirse, Gürcistanı o yenmiştir, dedim. Aha şuraya bir bezirgân konaklamış. Tek başına bir adam. Yanında uşak yok, koruma yok. Onlar av bulana kadar sen bir kaç katır alıp gel. Ün de senin olur, şan da... Amma sen de kendini tanıtmayacaksın!

Bu teklif Köroğlu'nun kafasına yattı. Kırat'a atladığı gibi Zorbezirgân'ın olduğu yöne sürdü. Mahmudu Bezirgân içten içe sevine dursun, Köroğlu ileri doğru varınca pireli dürbününü çıkarıp baktı ki koca bir

kervan çayıra konmuş, ne koruma var ne uşak... Bir tek bir adam yan gelip yatmış nargile içiyor. Köroğlu tedirgin oldu ama şöyle düşündü: “Ulan bu bir tek adam Azrail olsa ne olur ki... Ben bundan ondalığımı alırım. Öteki beyler av bulana kadar ün de benim olur, şan da... Mahmut Ağa haklı...”

Köroğlu Kırat'ı mahmuzladı. Tozu dumana katarak kervana vardı. Nara vurup orta yere dikildi.

-Heeyt! Ulan bezirgân yol pacını ver bakalım!

Zorbezirgân bu gelenin Mahmudu Bezirgân'ın ortağı olduğunu anlamıştı. Ama böyle tek başına gelip kendisinden ondalık istemesi gülünç geldi. Elini eline vurup kahkahayla güldü. Köroğlu'nu ciddiye almadı. Nargile içmeyi sürdürdü. Bunun üzerine Köroğlu Kırat'ın dizginlerini saz misâli tuttu. Dilden anlatamadığını bir de telden anlatmayı denedi:

Aldı Köroğlu:

Dürbününen baktım bir ulu kervan
Dolandı çayıra kondu bezirgân
5/1 Dedim aç kurtların payını gönder
Elin ele vurdu güldü bezirgân

Zorbezirgân nargilesinin marpucunu saz misâli aldı. Görelim ne karşılık verdi:

Bezirgân değilem çerçerbaşiyım
Yemen ellerinin şahan kuşuyam
5/2 Yolların pacını vermez kişiyem
İlişme kervana gel geç Kürdoğlu

Zorbezirgân böyle kararlı kararlı söyleyince Köroğlu bu iri yarı bezirgânla kapışmamanın yollarını aramaya başladı. Mahmudu Bezirgân'a söz verdiği için kendisinin Köroğlu olduğunu söyleyemiyordu. Ama hiç olmazsa ünü dünyayı tutmuş Kırat'tan söz ederek bezirgâna kendisini anımsatmayı denedi:

Kırat'ı yıkarsam sağrı örtülür
Üzengi vurursam dağlar yıkılır
5/3 Kırat'ın önünden can mı kurtulur
Ver yolun pacını gelgeç bezirgân

Çok iyi bir atı olan Zorbezirgân hiç altta kalmıyordu. Görelim ne söyledi:

Atım atâ (atına) ben de sana yeterim
Uçan kuş olsan da seni tutarım
5/4 Demirden zırh giysen çeker yırtarım
İlişme kervana gel geç Kürdoğlu

Aldı Köroğlu:

Kırat'ı yemledim bastım kolana

Kervanını dönderirim talana
5/5 Çok bezirgân getirmişim imana
Ver yolun pacını gel geç Bezirgân

Aldı Zorbezirgân:

Yanar ateşim de tütünüm tüter
Kötüler lafını tenhada atar
5/6 Şimdi bir söz derim ölümden beter
İlişme kervana gel geç Kürdoğlu

Aslında Zorbezirgân Çin Pâdişahının kızına sevdalıydı. Bu yüzden “*Yanar ateşim de tütünüm tüter*” diyordu. Ama Köroğlu onun Zorbezirgân olduğunu, Çin Pâdişahının kızına sevdalı olduğunu ne bilsin. Bir yandan nara atıp bir yandan söylüyordu:

Ettiğin var mı ki gelsin başına
Kıyarım vallahi tatlı canına
5/7 Gel susama şu bir avuç kanına
Ver yolun pacını gel geç bezirgân

Zorbezirgân baktı ki laf uzuyor, sözü bağladı:

Aslımı sorarsan Gosgovan elli
Döğüş görmeyeli del’oldum deli
5/8 Kestiğim kelleler binbeşyüzelli
Çık karşıma, gir meydana, gör beni

Zorbezirgân’ın bir al atı vardı.

Alma alı, verme kırılı
İlle doru, ille doru

Derler ama al atın da yiğidi yiğit olur haa! Hele üç ayağı sekiliyse... Zorbezirgânın al atının da üç ayağı sekiliydi. Bir atın bileği beyaz olursa, ona sekili derler.

Meğer adamın biri akşamdan sonra nalbant damında aşık atıyormuş. Meğer adamın bir kısraklı varmış ve kısrak eli kulağında gebeymiş. Bir ara adamın oğlu gelmiş:

-Baba kısrak doğuruyor, demiş.
Adam aşığın başından kalkamamış.
Oğlan biraz sonra koşa koşa gelmiş:
-Baba tayın bir ayağı göründü, demiş.

Adam:

Sekili mi? Diye sormuş

-Sekili...

-İyi...

Adam aşık oynamaya kabirlik kumarcısı gibi o kadar dalmış ki oyunu bırakıp kısrakın yanına gidemiyormuş. Oğlan biraz sonra yine gelmiş:

-Baba atın ikinci ayağı da göründü, demiş.
-Sekili mi?
-Sekili...
-İyi...
Çocuk birazdan soluk soluğa gelmiş:
-Baba, demiş, atın üçüncü ayağı da göründü.
Adam sormuş :
-Sekili mi?
-Sekili...
-Çok iyi.
Çocuk biraz sonra yeniden gelmiş.
-Baba, demiş tay doğdu.
-Dördüncü ayağı nasıl?
-O da sekili.
Adam çok kızmış:
-Ulan yıkıl karşımdan. Şimdi şu aşıkları kafanda parçalarım, demiş.
Oğlan kaçıp giderken demiş ki:
-Baba alnı akıtmalı ama...
Adam yumuşamış:
-İyi öyleyse, demiş.

Meğer atın üç ayağı sekili olursa çok değerli olur, ama dört ayağı da sekili olursa hiç değeri olmazmış. Atın alnında cep aynası büyüklüğünde beyazlık olursa “*aynalı*” denir ve değerli olur. Bu cep aynası gibi beyazlık atın burnuna aşağı akmışsa “*akıtmalı*” denir ve daha da değerli olur. Bu beyazlık atın üst dudağından alt dudağına da inerse “*kilitli*” denir ve değeri azalır.

İşte Zorbezirgân’ın atının alnı akıtmalı, üç ayağı sekiliydi.

Zorbezirgân nargilenin marpucunu bıraktı. Atının kolanını berkitince, al at bir karış havaya kalktı.

Köroğlu bezirgânın bu olağan üstü gücünü görünce sağına soluna baktı. “*Kaçsam beni gören olur mu?*” diye düşündü. Köroğlu yiğitliğine yığıttı. Gözünü daldan budaktan sakınmazdı. Ab-ı hayat (ölmezlik suyu) içtiğinden kendisine çok da güvenirdi. Amma yenileceğini anladığı zaman ahmakça direnmez, geri adım atmanın yollarını arardı.

Köroğlu kaçacak zaman kendi kendine şöyle dedi: “*Ulan kimi adam yigit olur da dövüş bilmez. Şu bezirgâna bir şansımı deneyeyim.*”

Köroğlu Kırat’ı mahmuzlayıp Zorbezirgân’a saldırdı. Hengeyledi, hüngeyledi, kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını Zorbezirgân’ın tepesinden aşağı hüngeyledi.

Meddahımız elindeki çay bardağını hızla yere çalınca “şangıır!” diye bir ses çıktı ve kahvedeki dinleyiciler birden irkildi. Kahveci Şoför Şerif kırılan bardağa üzülererek kafasını iki yana salladı. Ama kahvenin tıklım tıklım dolmasından ve çay satışının iyi olmasından memnun olduğu için sesini çıkarmadı. Meddahımız kaldığı yerden devam etti:

Zorbezirgân kalkanını kılıcın altına tutup hamleyi savuşturduktan sonra sağ elinin iki parmağı ile Köroğlu'nun ensesine vuruşun, Köroğlu dalında yetmiş Hacı Hamza armudu gibi “Paat!” diye düştü. Zorbezirgân hemen atından indi. Köroğlu'nun ellerini ayaklarını bağlayıp denklerin arasına attı. Sonra yine yan gelip nargilesini tokurdatmaya başladı.

Neredeymiş Ayvaz geldi. Baktı ki Köroğlu'nun elleri ayakları bağlanmış, denklerin arasında duruyor, şaşırıyor. Köroğlu gibi bir yiğidi bir tek kişi nasıl olur da yenebilirdi. Şaşıtı kaldı.

Köroğlu Ayvaz'ı görünce umutlandı. Kendi adını bezirgâna söylemeyeceği için Mahmudu Bezirgân'a söz vermişti. Hiç olmazsa Ayvaz'ın adını vereyim de, belki bu adam benim Köroğlu olduğumu anlar, diye düşündü.

Aldı Köroğlu:

Yetiş oğlum Ayvaz gitti şanıımız

Aktı derelere doldu kanımız

5/9 Ermeniye kısmet oldu kanımız

Vur şahan Ayvaz'ım, küçük evladım

Babası gibi sevdiği Köroğlu'nun durumunu gören Ayvaz hem şaşırıyor hem üzüldü. Haykırıp meydana çıktı.

Zorbezirgân Köroğlu'nun Ayvaz adında bir oğulluğu olduğunu duymuştu. Mahmudu Bezirgân Köroğlu'nu Kürt ağası diye tanıttığı için Köroğlu olacağı hiç aklına gelmiyordu.

Ayvaz meydana çıkınca Zorbezirgân bu güzel delikanlıya kıyamadığı için caydırmak istedi. Bakalım caydırmak için ne dedi:

Uyma çocuk bu adamın sözüne

Osmanlıdır güvenilmez özüne

5/10 Bin altın dökeyim atın (atının) dizine

İlişme kervana gel geç Eroğlu

Ayvaz'a bin altın değil, çuvallar dolusu altın verse, Köroğlu babasından vaz geçmezdi. Sonra bin altın o kadar da çok para değildi. Kızgınlıkla söyledi, bakalım ne söyledi:

Bin dahî versen de ata nal olmaz

Bin dahî versen de çizme çul olmaz

5/11 Bin dahî versen de para pul olmaz

Böl malın nisfini (yarısını) gel geç Bezirgân

Ayvaz, kervanın yarısını istedi.

Ayvaz belki de güzellikte Hazret-i Yusuf'un eşiydi. Hem yakışıklı hem de güçlü biriydi. Gözünü daldan budaktan sakınmazdı. Bezirgân baktı ki bu çocuk söz dinlemeyecek, Ayvaz'a bir düzen düşündü:

-Oğlum, dedi, benim kulağım iyi duymaz. Ne diyorsan gel kulağıma söyle.

Ayvaz yaklaşınca, Zorbezirgân bir yumrukta Ayvaz'ı yere yıktı. Yere yıkılan Ayvaz'ın ellerini ayaklarını bağlayıp Köroğlu'nun yanına attı. Sonra varıp minderine oturdu. Nargilesini tokurd atmaya başladı.

Uzatmayalım...

Mahmudu Bezirgân'ın her birini bir yana gönderdiği beyler, bir av bulamayıp konak yerine döndüklerinde, Mahmudu Bezirgâna "*Köroğlu nerde?*" diye sorunca, Mahmudu Bezirgân:

-Şo yana doğru gittiydi. Var bak bakalım ne yapıyor? Diye sıra ile bütün beyleri Zorbezirgân'ın üzerine göndermeye başladı. İstiyordu ki bütün beyler Köroğlu'nu elleri bağlı görsün... Karakuş kanatlı korkunç suratlı Reyhan Arap, Köse Kenan, Selamvermez, Ecelalmaz, Sopayadoymaz, Kabiresiğmaz, Canıcebinde, Zincirkıran, Dağdeviren, Darideğmez, Postalpatlatan... Uzatmayalım, Köroğlu'nun ne kadar binbaşısı varsa sıra ile hepsini de Zorbezirgân'ın olduğu yere gönderdi. Zorbezirgân da sıra ile bütün beyleri yenip ellerini ayakların bağladı, denklerin arasına attı.

Son olarak Dellek Deli Hasan, Demirc'oğlu ve Deli Hoylu geldi. Mahmudu Bezirgân üçünü birden Köroğlu'nun olduğu yere gönderdi. Baktılar ki koskaca bir kervan, kervanda ense kulak yerinde bir adam, yüklerin arasında da başta Köroğlu ile Ayvaz olmak üzere bütün beyler elleri ayakları bağlı yatıyor...

Dellek Deli Hasan:

-Eyvah! Dedi. Ulan bu adam neci ki dağ gibi yiğitlerin ellerini ayaklarını bağlamış. Ne yapalım? Dönüp kaçalım mı, yoksa biz de şansımızı deneyelim mi?

Aslında Gürcistan askerini Hoylu Bey bozguna uğratmıştı. Burada ölse bile, bir tek adamdan kaçmazdı. Ayrıca biraz önce içki içtikleri için, içkinin verdiği yüreklilik de vardı. Dedi ki:

-Burda kaçmak olmaz. Ya bu adamı yener, arkadaşlarımızı kurtarırsınız, ya da onlara ne olacaksa bize de o olsun.

Hasan:

-Peki, dedi. O zaman üçümüz birden saldıralım. Ben ayaklarını tutayım, siz de kollarını tutun. Yoksa bu adamla başa çıkamayız.

Bu kez de Demirc'oğlu karşı çıktı:

-Olmaz Hasan Ağa, dedi. Senin bu dediğin kalleslik olur. Teke tek vuruşacağız.

Bu düşünce üzerine Hoylu Bey naralayıp meydana çıktı. Zorbezirgân da meydana çıktı. İki yiğit kapıştı. Zorbezirgân kaptığı gibi Hoylu Beyi yere vurdu. Hemen ellerini ayaklarını bağlayıp ötekilerin yanına attı. Bunun üzerine dev gibi boyuyla Dellek Deli Hasan meydana çıktı. Zorbezirgân onu da kaptığı gibi yere vurdu. Hemen ellerini ayaklarını bağlayıp yüklerin arasına attı. Son olarak Demirc'öğlü ortaya çıktı. Demirc'öğlü çok yığitti. Hiç kalleslik yapmazdı. Yaptığı her işi mertçe yapardı. Zorbezirgân'a dedi ki:

-Bezirgân üst üste iki kişiyle kapıştın, yoruldun. İstersen biraz dinlen, ondan sonra meydana çık.

Zorbezirgân güldü:

-Bu iki kişi benim için çerez gibiydi. Bunların nesi yoracak beni? Haydi uzatma çık karşıma.

Demirc'öğlü meydana çıktı. Sağ eliyle bezirgânın göğsünü kapıp savununca, Zorbezirgân tozun toprağın içine palazlandı. Demirc'öğlü Zorbezirgân'a bakmadı bile. Onun toparlanmasını bekledi. Zorbezirgân düştüğü yerden kalktı. Demirc'öğlü'na yeniden saldırdı. Demirc'öğlü aynı şekilde Zorbezirgân'ı göğsünden kaptığı gibi bir kez daha yere vurdu. Demirc'öğlü Zorbezirgân'a bakmadı bile. Zorbezirgân üçüncü kez toparlanıp saldırdı. Bu kez nasıl ettiyse etti Demirc'öğlü'nu kaldırıp yere vurdu.

Hemen ellerini arkasına bağladı. Demirc'öğlü'na dedi ki:

-Ömrümde gördüğüm en yiğit adam sensin. Ben tek başıma kervan işletir dünyayı dolaşırım. Bir Allah'ın kulu gelip de benden haraç isteyemez. Şimdiye kadar hiç kimse sırtımı yere getirememişti. Bir tek sen getirdin. Ama senin iki hatan var: Birincisi çok gururlusun. Bu kadar gurur iyi değil. Beni ilk yere vurduğunda elimi ayağımı bağlayacaktın, bağlamadın. Birinci hatan bu... İkinci hatan, içki içmissin... İçme... Senin gibi bir yığide içki yaramaz! İçkili olmasaydın üçüncü kez de beni yenerdin.

Zorbezirgân böyle dedikten sonra Demirc'öğlü'nun ellerini çözdü. Dedi ki:

-Senin gibi bir yığidin elleri bağlanmaz. Sen serbestsin. Seni bağlamaya gerek yok.

Köroğlu'nun bütün umutları suya düşmüştü. Son olarak arkadaşlarına dedi ki:

-Bu bezirgân az sonra kervanı yüklemek için içimizden birini çözecektir, aman ha, bu işin mertliği kancıklığı kalmadı, fırsat düşünce bu adamın kellesini uçuracağız.

Köroğlu'nun burada da umutları suya düştü. Zorbezirgân katırları yüklerin arasına çekiyor, acı kuvvetiyle katırların semerine bastırınca, katırlar

çöküyordu. Zorbezirgân da yükleri semere yanaştırıp bağlıyordu. Sonra katırın kışına bir şaplak vurunca katır ayağa kalkıyordu. Böylece, Zorbezirgân yardımcıya gerek duymadan kervanı yükledi. Köroğlu başta olmak üzere bütün beyleri birer katırın üzerine, yüklerin arasına yatırdı. Öylece Köroğlu ve askerlerinin biraz önce konakladıkları yere doğru yola koyuldu. Yalnız Demirc'oğlu'nun elleri bağlı değildi. Bir zaman Köroğlu'nun askerlerinin konakladıkları yere doğru gidince, Köroğlu baktı ki iş kötü... Az sonra kervan askerlerin arasından geçecek, kendisi de rezil olacak...

Meddahımız, "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kalmakta..." diyerek sandalyesinden indi. Şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak ekmek parasını topladıktan sonra masanın üzerindeki sandalyesine oturdu. "Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kalmıştı?" diye sorduktan sonra cevap beklemeden kendisi konuyu özetledi:

-Belî ağalar, Kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Zorbezirgân Köroğlu ile öteki binbaşuların ellerini ayaklarını bağlayıp katırların üzerine birer tane atmış, kervan yola koyulmuştu. Köroğlu baktı ki kervan kendi askerlerinin olduğu yere doğru gidiyor, "Eyvah," demişti, "Ulan biz böyle askerlerin yanına varırsak rezil oluruz. Zorbezirgân'a Köroğlu olduğumu bildireyim. Belki bizi çözer." Demişti.

Köroğlu artık kendisini tanıtmaya karar verdi. Bir ağacın uç dalını saz misâli tutarak söyledi. Görelim ne söyledi:

İndim şikâr avlamaya
Tuttu beni bir bezirgân
5/12 Mal alıp yuva kurmaya
Tuttu beni bir bezirgân

El eyledim gel eyledi
Tuttu beni bendeyledi
5/13 Kervanına denk eyledi
Aslan gibi bir bezirgân

Het eyledim hôt eyledi
Tuttu beni top eyledi
5/14 Kervanına yük eyledi
Ne çabuktur bu bezirgân

Han Ayvaz'ım alnın okşar
Görenin tebdili şaşar

5/15 Köroğlu'yum aslım Avşar
Dağ kurduymuş bu bezirgân
Deyince Zorbezirgân durdu:
-Sen Köroğlu musun? Diye sordu.
-Evet bezirgân, ben Köroğlu'yum.
Zor bezirgân Köroğlu'nun ellerini çözdü:
-Kusura bakma Ağa, dedi. Seni bilemedim. Niye kendini tanıtmadın?
Zorbezirgân tabakasını, çakmağını Köroğlu'na uzattı:
-Sar hele Ağa! Ben arkadaşlarını çözeyim.
Köroğlu tütünü sardı, yaktı. Tellendirmeye başladı. Zorbezirgân bir çırpıda Köroğlu'nun binbaşılarını çözdü. Zorbezirgân:
-Köroğlu ben de sana geliyordum, dedi. Çamlıbele vardım seni bulamadım. Bu kervanı da sana armağan getirmiştım. Kervan yüklü. Hayvanlar ayakta beklemesin. Varın yolunuza gidin.
Köroğlu sordu:
-Bana ne için geliyordun?
-Hiç. Öyle geliyordum işte.
Köroğlu inanmadı:
-Yook. Senin bir derdin vardı onun için geliyordun.
Zorbezirgân açıkladı:
-Ben bir kıza sevdalıyım. İyilikle de kötülükle de alamadım. Bu kız Çin Pâdişahının kızı. Bunu kaçırır kaçırır Köroğlu kaçırır, diye düşündüm. Senden yardım istemeye geliyordum. Ama gördüm ki siz benden de kötüyümsünüz. Şimdi siz yolunuzaaa, ben yoluma...
-Dur hele Ağa! Adın ne senin?
-Bana Zorbezirgân derler.
Köroğlu kendisini yenen yiğidin kim olduğunu sonunda anlamıştı. Mahmudu Bezirgân'ın dedikleri doğru çıkıyordu: Gürcistan Pâdişahının kızları gerçekten güzeldi. Zorbezirgân da gerçek bir yiğitti. Köroğlu:
-Zorbezirgân, dedi, kaleye gidelim. Seni üç beş gün konuk edeyim. Ondan sonra Çin mi Maçın mi ne ise oraya gidip talan edeyim. Sevdiğin kıızı alıp getireyim.
-Yook Köroğlu... Bu iş bildiğin gibi değil. Ben buradan döneyim.
Köroğlu ne kadar üstelediyse de Zorbezirgân kalmak istemedi.
Köroğlu ise kendini alteden Zorbezirgân'ı öldürmeyi düşünüyordu. Zorbezirgân kaleye gelmeyince, Köroğlu Zorbezirgân'la gitmeye karar verdi:
-O halde ben de seninle geliyorum. Çin Pâdişahının kızını ben sana alırım.
Köroğlu Zorbezirgân'la geriye döndü.
.....

Köroğlu Zorbezirgânı öldürmek için fırsat kollaya dursun, alalım haberi Mahmudu Bezirgân'dan:

Mahmudu Bezirgân, Köroğlu'nu Zorbezirgân'ın üzerine yolladıktan sonra biraz dolaştı. Sonra neler olduğunu öğrenmek için o yana doğru yola çıktı. Yolda Köroğlu'nun ne kadar binbaşısı varsa toplanmış, önlerine bir kervan katmış, geliyordu. Mahmudu Bezirgân merakla karşı çıktı:

-Köroğlu nerde?

Demirci'oğlu olanları anlatınca Mahmudu Bezirgân:

-Eyvah! Dedi. Köroğlu kahbelikle Zorbezirgân'ı öldürmeye gitmiş.

Hoylu dedi ki:

-Git işine be! Zorbezirgân gibi bir yiğide kıyılır mı?

Mahmudu Bezirgân kışkırttı:

-Benim bildiğim Köroğlu kendisinden yiğidi istemez. Göreceksiniz, Köroğlu Zorbezirgân'ı öldürmeden dönmez.

Dellek Deli Hasan atıldı:

-Eğer Zorbezirgân'ı öldürürse ben de Köroğlu'nu öldürürüm. Haksız mıyım? Dedi.

Hoylu:

-Haklısın, dedi, Zorbezirgân gibi bir yiğide kıyan adamla yoldaşlık edilmez.

Öteki beyler de Köroğlu eğer Zorbezirgân'ı öldürürse, "*Biz de Köroğlu'nu öldürürüz.*" Dedi. Mahmudu Bezirgân işi sağlama almak istedi:

-Bu lafla olmaz. Gelin bir senet yazalım. Herkes altını imzalsın.

-Peki.

Bir senet yazıldı. Ayvaz'la Reyhan Arap'ın dışında herkes senedin altına imza attı.

.....

Beyler beklemekte olsun, alalım haberi Köroğlu ile Zorbezirgân'dan:

Zorbezirgân'la Köroğlu bir zaman at sırtında yol aldı. Öğleye doğru bir hana geldiler. Köroğlu baktı ki han bomboş, sızılar sinek yok, fan fan uluyor. Zorbezirgân ise bu boşluğa alışkın gibiydi. Handa babasının evinde dolaşır gibi dolaşıyorlardı. Köroğlu sordu:

-Zorbezirgân bu han terkedilmiş bir han değil. Sahibi nerde acaba?

-Köroğlu övünmek gibi olmasın ama, benim geleceğimi haber alan her hancı, hanı boşaltır.

Yemek yapıp yediler. Atları yemleyip suladılar. Yeterince dinlendikten sonra yola koyuldular.

Köroğlu kendisini alteden, ününü gölgeleyen Zorbezirgân'ı ortadan kaldırmak için fırsat kolluyordu. Böylece akşama kadar yol aldılar.

Akşam yemekten sonra kahveler içildi, nargileler tokurdutıldı. Sonunda yatma zamanı geldi. Zorbezirgân dedi ki:

-Köroğlu sen yat, ben nöbet tutayım.

-Yook! Sen yorgunsun. Sen yat ben nöbet tutayım. Üç dört saat sonra uyandırırım, ben yatarım sen nöbet tutarsın.

-Peki.

Zorbezirgân, al atının eyerini başının altına yastık misâli aldı. Maşlahını yorgan gibi örttü. Biraz sonra uykuya daldı.

Köroğlu sonunda aradığı fırsatı bulmuştu. Kılıcını kınından sıyırıp kalktı. Ama Zorbezirgân'ın atı birdenbire kişnedi. Zorbezirgân kalkıp oturdu:

-Ne var? Ne oldu?

Köroğlu'nda yalan mı tüketiyor:

-Ben de bir gısırtı duyar gibi oldum. Çevreyi gezdim kimseler yok, dedi. Tilki çakal olabilir. Neyse... Sen uyumana bak.

Zorbezirgân yeniden yattı. Az sonra uykuya daldı. Köroğlu kılıcını sıyırdı. Al at yine kişneyerek sahibini uyandırdı. Zorbezirgân yekini kalktı:

-Ne var? Bu hayvan boşuna kişnemez. Ne oldu bu hayvana?

-Hayvana ne olduğunu bilmem ama buralarda kimseler yok.

Zorbezirgan ata kızdı:

-Ne kişneyip duruyorsun? Yeni yeni huylar mı öğrendin? Bırak da biraz uyuyayım. Bir daha sesini duymayacağım. Tamam mı? Deyip ata bir şaplak indirdi.

At başını eğdi. Suçlu gibi ağacın ardına geçti.

Zorbezirgân yattı uyudu. Uykusu derinleşince, Köroğlu kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırdı. Zorbezirgân'ın tepesine dikildi. Sahibinden tembihli olan at bu kez kişneyemedi. Köroğlu kılıcını havaya kaldırdı. Tam Zorbezirgân'ın kafasını gövdesinden ayıracakken, at boynunu kılıcın altına uzattı. "*Sahibimi öldürme beni öldür.*" Der gibiydi. Köroğlu atın başını uzaklaştırdı. Yeniden kılıcını kaldırdı. At yine boynunu kılıcın altına tuttu. Köroğlu bir daha atı kovaladı. Kılıcını havaya kaldırdı. At yine boynunu kılıcın altına tuttu. Köroğlu ayın ışığında ata baktı ki al atın gözlerinden perpi tanesi gibi yaşlar süzülüyor... Eşinerek, kişneyerek sâhibini uyandırmak istiyor, ama sâhibi kendisine kızdığı için ses çıkaramıyor. Köroğlu içinden "*Ulan Mahmudu Bezirgân haklıymışsın.*" Dedi. Çünkü Mahmudu Bezirgân Köroğlu'na, "*Zorbezirgân senden daha yiğit. Zorbezirgânın atı senin Kırat'ından aşağı değil. Gürcistan Pâdişahının kızları Şirin Döne'den daha güzel.*" demişti. Köroğlu anladı ki Mahmudu Bezirgân haklı...

Köroğlu düşündü kendi kendine dedi ki: “Ulan bir şu hayvanın yaptığına bak, bir de benim yaptığımıza... Hayvan hayvanken böyle bir yiğide kıyacağına beni öldür, diyor da ben bu yiğidi öldürmeye çalışıyorum. Böyle bir yiğide kıyılır mı?” diyerek kılıcını kımına soktu. Kırat’ı çözdü. Usulca oradan ayrıldı.

Bir zaman sonra Zorbezirgân uyanıp sağına soluna bakınca Köroğlu’nu göremedi. Kırat da yoktu... “Eyvah!” dedi, “Meğer düşman içimizdeymiş.” Zorbezirgân varıp atının yanaklarından öptü, özür diledi. “Sen haklıymışın atım.” Dedi. Sonra atına bindiği gibi Köroğlu’nun ardına düştü. Kestirme bir yoldan önüne çıktı. Köroğlu uzaktan Zorbezirgân’ı görünce, kurtuluş olmadığını anladı. Bir kendiri idam ipi gibi düğümleyip boynuna geçirdi. İpin ucunu Zorbezirgân’a uzattı. Zorbezirgân Köroğlu’nun bu davranışını görünce:

-Yahu arkadaş, dedi, sen beni niye öldürecektin?

Köroğlu dedi ki:

-Şu at olmasaydı seni öldürmüştüm. Ama bu at boynunu kılıcın altına tutunca kendi kendime dedim ki: Hayvan hayvanken böyle bir yiğidi öldüreceğine beni öldür diyor da, ben insanlığımla bu yiğide nasıl kıyacağım, deyip vazgeçtim. Ben atımı beğenirim ama senin atın da eşine az raslanır bir atmış.

Zorbezirgân güldü:

-Ben tek başıma kervan işletiyorsam, dedi, bu atın yiğitliğiyle... Bu at elli metreyece kimseyi yaklaştırmaz. Yaklaşan olursa eşinir, kişner beni uyardırır.

Zorbezirgân sözünü tamamladı:

-Sen benim için böyle düşünürsen, ben de senin için aynısını düşünürüm. Var yoluna git. Bundan sonra arkadaşız.

Köroğlu da Zorbezirgân’a dostluğunu açıkladı:

-Bundan sonra benden sana en küçük bir kötülük gelmez. Ne zaman yolun düşerse Çamlıbel’de Koç Köroğlu’nun kalesine uğra seni misafir edeyim. Askerlerim senin uğruna kavgaya hazır... Silahlanıp Çin Pâdişahının kızını senin için alıp kaçırayım.

Zorbezirgân:

-Kismet olursa o da olur... Beylerine selâm söyle. Özellikle Demirc’oğlu’na çok selâm söyle...

Deyip ayrıldılar.

LALA HÜSEYİN PAŞA, BOLU BEYİ

Köroğlu askerlerini alıp yola koyuldu. Çamlıbele yaklaşınca büyük bir koyun sürüsü gördü. Demirc’oğlu’nu yanına alıp sürüye doğru at sürdü:

-Ulan çoban kimin bu sürü?

- Ağam bu sürü Bolu Beyi'nin.
-Bolu Beyi kim lan?
-Ağam Bolu Beyi'ne Lala Hüseyin Paşa derler. Bu sürünün hepsi de onun.

Lala Hüseyin Paşa'nın adını duyunca Köroğlu'nun kan beynine sıçradı. Köroğlu bir yanlışlık olmasın diye sordu:

-Bu Bolu Beyi daha öne Erzurum'da valilik yaptı mıydı?

-Hah! Bu Hüseyin Paşa, o Hüseyin Paşa işte.

Bunun üzerine Köroğlu kaşlarını çattı. Çobana sordu:

-Ulan çoban beni tanıdın mı?

-Tanıyamadım Ağam. Cahillik işte... Kusura bakma.

-Ulan bana Köroğlu derler.

Diye kendini tanıınca, çoban Köroğlu ile Demirc'oğlu'nun çevresinde pervâne gibi dönmeye başladı.

-Köroğlu, size bir koç keseyim de yorgunluğunuz, açlığınız gitsin.

Omuzundan kebesini çıkarıp çayıra serdi:

-Buyurun ağalar, buyurun.

Köroğlu aksi aksi konuştu:

-Ulan çoban şu arkadan gelen yirmibir bin kişiyi görüyor musun?

-Gördüm Ağam.

-İşte onlar benim askerlerim.

-Allah esirgesin Ağam. Yirmi otuz tane kısır koyun var, hepsini de keseyim.

-Oğlum yirmi otuzu bırak. Benden canını kurtarırsan, fukaraya sadaka ver. Adın ne senin?

-Mustafa.

-Ne Mustafa derler sana?

-Kırkafa Mustafa derler Ağam.

Köroğlu kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırdı. Kılıcın tersiyle çobanın kafasına birkaç kez vurdu.

-Ulan oğlum Kırkafa, beni iyi dinle, dedi. Şimdi doğru Bolu Beyi'nin yanına varacaksın. "*Deli Yusuf'un oğlu Koç Köroğlu sürüyü elimden aldı.*" Diyeceksin. Bir gün gelip babam Deli Yusuf'un öcünü de alacağım. Aynen böyle demeksen seni diki diki doğrarım. Hadi bakalım.

Köroğlu kılıcın tersiyle çobanın kışına vurdu. Çoban kaçtı.

Demirc'oğlu dedi ki:

-Köroğlu düşmanını buldun. Gözün aydın. İstedğin zaman babanın öcünü alalım. Amma şu çobanın kafasını niye yarıdın?

-Onun kafasını yardım ama kellesini kurtardım. Kafasını yarmasaydım, Bolu Beyi belki ona inanmazdı. İnanmayınca da kellesini uçururdu.

Sürüyü çevirip Çamlıbel'e götürdüler. İki saatlik dinlenmeden sonra Köroğlu beylerini Ayvanlı Köşkte topladı:

-Arkadaşlar! Yolda çevirdiğimiz sürü Bolu Beyi'ninmiş. Bu Bolu Beyi dedikleri, babam Deli Yusuf'un gözlerine mil çektiren Hüseyin Paşa'ymış. Şimdi... Bu Bolu Beyi'nden öcümüzü ne zaman, nasıl alalım?

Herkes söz alıp, düşüncesini söyledi. Beylerin çoğu, "*Hemen Bolu'yu basalım, kellesini gövdesinden ayıralım.*" Düşüncesindeydi. Kimileri de "*Bir gönüllü gönderip hançerletelim.*" Dedi. Köroğlu karşı çıktı:

-O zaman adım kalleşe çıkar. Hem öcümüzü ucuza almış oluruz. Onu her gün öldüreceğim, bir gün değil. Nerede, ne zaman öldürüleceğini düşünme düşünme, dünya ona zindan olsun. Babamın gözlerini oydurdu, babam dünyayı görmez oldu. Ona da sarayın dışını göstermez edeceğim. Bekleyin... Her şeyin bir zamanı var.

Köroğlu beyleriyle sohbetleyken, Bolu Beyi durumu öğrenmiş, sarayında güvenlik tedbirlerini artırmıştı.

.....

Meddahımız çayından bir yudum içmek için hikâyesine ara verince kahvedeki dinleyicilerden biri el kaldırarak söz aldı:

-Efendi, dedi, Köroğlu zenginden alıp fakire verirmiş, öyle mi?

-Öyle... Köroğlu zenginden alır fakire verirdi.

-Nasıl verirmiş, bir anlat da dinleyelim...

Meddahımız:

-Hay hay! Dedikten sonra anlatmaya başladı:

Köroğlu Ayvanlı Köşke oturmuş, ağalarını beylerini yanına alarak soh-bete başlamıştı. Orta yere bir teşt rakı koymuşlardı. Rakının üzerinde bir altın tas kayık gibi sallanıp duruyor, beylerin en genci olan Ayvaz altın tasa bir fiske vurarak tası döndürüyor, tas kimin önünde durmuşsa köz taşı gibi rakıyla doldurarak ona sunuyordu.

Bu sırada bir delikanlı geldi:

-Selamünaleyküm ağalar! Dedi.

-Aleyküm selam! Dediler.

Köroğlu delikanlıya yer gösterdi. Hal hatır sordu:

-Nerden gelir, nereye gidersin, dedi.

Delikanlı dedi ki:

-Köroğlu ben filanca köydenim. Bizim köyde bir ağa var, bana dedi ki "*Oğlum, eğer beş yıl bana boğaz tokluğuna azaplık edersen, sana kızımı vereceğim.*" Dedi. Ben de ağanın kızını alırım umuduyla beş yıl ağaya hizmet

ettim. Beş yılın sonunda kızını istediğimde ağa kızını vermedi. Ben de durumu sana anlatmaya geldim...

Köroğlu tek dizi üstüne yelesi aslan misâli oturuyordu.

-Önce şunda anlaşalım, dedi, bu sözde yalan var mı, yok mu?

-Yok Ağam, istersen yüzleştire.

-Peki!

Köroğlu ayağa kalktı. Ağalarını, beylerini de yanına alarak köye doğru yola çıktı.

Köroğlu fakara babasıydı. Zenginden alır, fakire verirdi. Darda olanın imdadına yetişirdi. Köye vardığında ağanın evinin kapısını çaldı. Ağa kapıya çıktı, baktı ki Köroğlu keleşleriyle birlikte gelmiş:

-Buyur Köroğlu... dedi.

Köroğlu:

-Ağa, dedi, bu delikanlıya "Bana beş yıl boğaz tokluğuna hizmet edersen kızımı sana veririm." Dedin mi?

-Dedim...

-Peki, bu delikanlı sana boğaz tokluğuna beş yıl hizmet etti mi?

-Etti...

-Peki, kızını neden vermiyorsun?

Ağa kendini savundu:

-Köroğlu ben öyle bir söz verdim ama bugün düşünüyorum, kızımı böyle bir baldırı çıplağa verirsem, "Bu kızın bir kusuru var ki, fukaranın birine verdi." Derler. Bu söz de uzun yıllar dillerden düşmez, burnumuzun deliğini yere getirir. Bunu düşünerek vermedim. Yoksa bu delikanlıya kızımı verirdim..

Köroğlu delikanlıyı zengin etmeye karar verdi.

-Demirc'oğlu!

-Buyur Ağam!

-Bu delikanlının bizde kaç sürü koyunu var?

Demirc'oğlu Köroğlu'nun bu delikanlıyı zengin ederek ağanın kızını güzellikle almak istediğini anlamıştı:

-Bir sürü Ağam! Dedi.

-Kaç sürü davarı var?

-İki sürü davarı var Ağam!

-Kaç sağmal ineği var?

-Kırk tane Ağam!

-Kaç camızı var?

-Yirmi tane Ağam!

-Kaç devesi var?

-On tane Ağam!

-Kaç atı var?
-On tane Ağam!
Köroğlu bu kadar mal varlığının bu delikanlıya yeteceğini düşünerek ağaya döndü:
-Ağa, dedi, bu delikanlının bizim mallarımız arasında bu kadar hayvanı var. Şimdi kızı veriyor musun?
Ağa dedi ki:
-Köroğlu dilden söylemekle olmaz, mallar köy meydanına gelmeli ki, gözümüz görsün, kalbimiz inansın.
Köroğlu yeniden Demirc'oğlu'na döndü:
-Demirc'oğlu!
-Buyur Ağam!
-Hemen yola çık, sabahleyin erkenden hayvanları burada istiyorum!
Köroğlu ve arkadaşları o geceyi köyde geçirdi. Ertesi sabah develer sığırlar böğürüp, koyunlar keçiler meleşip, atlar kışneyerek köy meydanına doluşunca Köroğlu Kırat'a binip ağanın evine vardı.
-Aha bu mallar bu delikanlının Ağa! Dedi. Şimdi kızı veriyor musun?
-Veriyorum...
Köroğlu hemen düğün ilan etti. Bir hafta düğün çaldırıp delikanlıyı güvey verdikten sonra kaleye döndü.

Meddahımız Köroğlu'nun zenginden alıp fakire nasıl verdiğini öğrenmek isteyen dinleyicisine dönerek:

-İşte Köroğlu zenginden aldığı fakire böyle verirdi.

Dedikten sonra kahveci Şoför Şerif'e:

-Şerif yavrum şu löküsü pompala da aydınlık olsun, beni dinleyenlerin yüzünü göreyim.

Dedikten sonra hikâyesini kaldığı yerden sürdürdü:

Günlerden bir gün Köroğlu Ayvanlı Köşkte beyleriyle sohbetleyen, bir nöbetçi geldi:

-Köroğlu biri seninle görüşmek istiyor, dedi.

-Gönder gelsin!

Orta yaşın üstünde, köylü kılıklı bir adam geldi. Köroğlu bu adamı görünce sapsarı geçti. Heyecanla doğruldu. Adam doğru Köroğlu'nun yanına vardı. Eğilip kulağına bir şeyler fısıldadı.

Meğer Deli Yusuf ölüm döşegindeymiş. "Ölmeden oğlum Ali'yle bir daha görüşeyim" demiş. Bu adam da Köroğlu'nu köye götürmeye gelmiş.

Köroğlu nöbetçiyi çağırdı:

-Kırat'la Demirc'oğlu'nun, Hoylu'nun atlarını kapatın, dedi.

Birkaç dakika sonra Demirc' oğlu ile Hoylu'yu yanına alarak yola çıktı. Demirc' oğlu dedi ki:

-Ağam yanlış anlama ama nereye gidiyoruz?

Köroğlu arkada kalan adamı göstererek:

-Babamı şu arkadaşın köyüne yerleştirmiştim. Bunu gizli tutuyordum, çünkü sevenlerim kadar sevmeyenlerim var. Az önce babamın ağırlaştığı haberini getirdi. Gidip bir bakalım.

Köye vardılar. Doğru Deli Yusuf'un olduğu eve çıktılar.

Deli Yusuf zayıflamış, iyice küçülmüştü. Dalgın yatıyordu. Köroğlu'nun sesini duyunca birden doğruldu. Ellerini boşluğa uzatarak bağırdı:

-Ali! Oğlum? Geldin mi?

-Geldim baba. Demirc' oğlu'yla Hoylu Bey'i de getirdim.

-Hoş geldiniz yavrularım. Aslanlarım benim.

-Nasılsın Baba?

-İyiyim desem yalan olur. Allah bilir ama bu dünyada rızığımız tamam oldu.

Köroğlu:

-Öyle deme baba... İyi gördüm seni.

-Yok yok. Ben kendimi bilirim. Üç gün evvel, üç gün sonra... N'olacak? Allah imandan ayırmasın. Hepiniz beni dinleyin: Ben o uyuz tay uğruna gözlerimi verdim. Bugün o uyuz tay Kırat oldu. Kırat'ın ünü dünyayı tuttu. Bu gözler o Kırat'a fedâ olsun, bu biir. İkincisi... Köroğlu gibi bir yiğit yetiştirdim. Çamlıbele binlerce yiğit toplamış zenginden alıp fakire veriyor. Yavrularım haksızlık yapmayın. Kimseye zulüm etmeyin. Kasapbaşı'ndan oğlunu alarak öcümü almışsın. Eliniz erdiği, gücünüz yettiği kadar, Lala Hüseyin Paşa'dan da öcümü alın. Yavrularım... Aslanlarım... Görmeyen gözlerim arkamda kalmayacak. Benim öcümü alacak binlerce aslan var Çamlıbelde. Mutluyum... Allah'a şükürler olsun.

Köroğlu babasına Lala Hüseyin Paşa'nın izini bulduğunu, en kısa zamanda öcünü alacağını söyledi.

O gün gece yarısından sonra Deli Yusuf ruhunu teslim etti.

Köroğlu cenazeyi Çamlıbel'e götürdü. Kalenin girişinde, gelip geçenlerin Fatiha okuyacağı bir yere gömdürdü. Postunu Demirc' oğlu'na bırakıp kırk gün yas tuttu.

Meddahımız:

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burda karar kılmakta... Sürç-ü lisan ettikse affola...

Diyerek sandalyesinden indi.

Dinleyicilerden biri meddaha sordu:

- Ökkeş Ede yarın hangi hikâyeyi anlatacaksın?*
-Allah kısmet ederse yarın teravih namazından sonra burada Koroğlu'nun zindana düşmesini anlatacağım.
-Allah Allah! Koroğlu gibi adam zindana mı düşüyor?
-O da Allah kulu... Yeter ki uyuyanın ardına uyanık düşmesin.

6. BÖLÜM

KÖROĞLU ZINDANDA

Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi kılıç misâli kullandığı sopasını eline alarak masanın kenarına birkaç kez vurduktan sonra her zamanki gibi bir destana başladı:

*Hak Haaak!
Kalk gidelim atım, harab hânedan
Kısmetimiz versin Mevlâ'm Yaradan
Eğrikol'a varıp yemin yedirem
Gece Eğrikol'da yatalım atım*

*Atıma bineyim edeyim sökün
Sağına soluna hamayıl takın
Ağyar ırak derler Kefendiz yakın
Gece Kefendiz'de yatalım atım*

*At ile Kırım'ı aştıktan geri
Dizgini boynuma düştükten geri
Aksu'yun köprüsün geçtikten geri
Bu gece Maraş'ta yatalım, atım*

*Maraş'tan ötesi uzak bir yoldur
Tatar Deresi'nde dizginin kaldır
Öğle namazını Göksun'da kıldır
Bu gece Göksun'da yatalım, atım*

*Eyi derler Elbistan'ın ovasın
Yaz getirir ılık ılık havasın*

*Koca Binboğa'da şahın yuvasın
Gece Binboğa'da yatalım, atım*

*Atım, Öğrek'te dokudam çulunu
Üç güzele ördüreyim palanı
Som gümüştan döktüreyim nalını
Bu gece Öğrek'te yatalım, atım*

*Karac'Oğlan der ki: Yârin yâr ise
Ağyar ile muhabbeti yok ise
Atım sende küheylanlık var ise
Gece yâr koynunda yatalım atım*

*Meddahımız destanı bitirdikten sonra:
-Belî ağalar, şimdi Köroğlu'na geçebiliriz.
Deyip hikâyenin girişine başladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Baki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

*-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):*

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kısas-i mâcerâmız nerde karar kılmıştı?

Dinleyicilerden biri, "Babası Deli Yusuf ölünce Köroğlu kırk gün yasa girmişti!" deyince meddah söze girdi:

-Güş-i makam, el kısas-i mâcerâ-i destan, belî ağalar meşhuur Köroğlu hikâyesi şol yerde karar kılmıştı ki; beyler Köroğlu'nun Zorbezigân'ı öldü-

receği konusunda senet imzalamışlardı. Ama Deli Yusuf ölünce Köroğlu'ndan Zorbezirgân'ı soramamışlardı. Soramamışlardı ama sormak için de fırsat kolluyorlardı.

Dedikten sonra hikâyesine kaldığı yerden devam etti:

Köroğlu yastan çıktıktan sonra havalar serinlemeye başlamıştı. Havaların serinlemesi demek kervanların geçmez olması demekti. Köroğlu Zorbezirgân'dan hiç söz etmiyordu. Beyler Zorbezirgân'ın ne olduğunu merak ediyor, ama söz açılmadan bir türlü soramıyorlardı. Kış günü, hareketsizlikten iyice sıkılan Köroğlu, bir gün beylerini Ayvanlı Köşkte topladı. Ortaya bir teşt rakı koydular, Ayvaz altın tasla beylere rakı sunmaya başladı. Köroğlu çakır keyif olunca oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını kucağına aldı, bakalım ne söyledi:

6/1 Gel Ayvaz seninle bir hesap edek
Evvel bahar yaz ayına ne kaldı?
Lâleler açıp da güller kokmaya
Bülbüllerin ötmesine ne kaldı?

6/2 Aman Ayvaz aman senin elinden
Kervan geçmez oldu Çamlıbel'imden
Üç beşimiz Bozgediğin ardından
Gepir güpür çıkmamıza ne kaldı?

6/3 İnsek Çukurova'ya da etsek savaşı
Arkarkaya dizsek kelleyle başı
Sarı altıninan gövce kuruşu
Kırat vurup ölçmemize ne kaldı?

6/4 Koç Köroğlu söyler sözün hasını
Sil Ayvaz'ım şu gönlünün pasını
Bağdat, Mısır'ın Hint kumaşını
Arşın alıp ölçmemize ne kaldı?

Deyip bağlayınca Dellek Deli Hasan her zamanki gibi ortaya bir laf attı:
-Sen onu dokuzu bırak da Köroğlu, Zorbezirgân'ın gelmesine ne kaldı,
asıl onu söyle.

Köroğlu tilki gibi kurnazdı. Bir şeyler döndüğünü hemen anladı. Dellek Deli Hasan'a sordu:

-Zorbezirgân'ı niye sordun Hasan?

-Şunun için sordum... Sen Zorbezirgân'la birlikte gittin. Zorbezirgân'ı öldürdün mü, öldürmedin mi? Biz aramızda senet yaptık, eğer sen Zorbezirgân'a kıydınsa biz de seni öldüreceğiz.

Köroğlu'nun kan beynine sıçradı:

-Ulan hem ekmeğimi yeyip, hem de beni öldürmeyi mi düşünüyorsunuz? Tüh size... Yazıklar olsun.

Köroğlu kızgınlığını yenemedi:

-O senede imza atanlar... Size bir saat izin... Atınızı itinizi, askerinizi uşağınızı toplayın, bir saatece kaleyi terk edin.

Köroğlu beyleri kovdu...

Bir saat sonra kale bomboş olmuştu. Hani derler ya, bir Köroğlu bir Ayvaz kalmışlardı. Reyhan Arap ve kırk elli tane hizmetkârla Benli Döne'ye hizmet eden birkaç kadından başka hiç kimse kalmamıştı.

BOLU BEYİ KÖROĞLU'NU YAKALATIYOR

Bu sıkıntılı günlerin birinde Köroğlu Kırat'ın terkine bir tulum (tulum) rakı yükledi. Reyhan Arap'la Ayvaz'ı yanına alıp, Kızlar Derbendi'ne eğlenmeye gitti.

Sofrayı kurdular. İçmeye başladılar. Köroğlu içti, içti; öyle çok içti ki, ayağa kalksa düşecek hâle geldi.

Neredeymiş iki derviş çıkageldi. Köroğlu işaret etti, oturdular. Sarhoşun mezesini yemek sevaptır derler, etten ekmekten atıştırmaya başladılar.

Köroğlu dervişleri sayar, kollardı. Onlarla sohbet etmeyi severdi. Bu kez de onları konuşturdu, dinledi. Zaman ilerleyip dervişler kalkmak için izin isteyince, Köroğlu dervişlere bahşiş vermek için elini kuşağına attı. Kuşağının arasından bir altın top çıkardı. Dervişin birine attı. Köroğlu sarhoşluktan topu, gürz atar gibi atmıştı. Altın top dervişin alnının ortasına değince, derviş ne aldı ne verdi, oracıkta ruhunu teslim etti.

Köroğlu yaptığıının mahcubluğu içindeyken ikinci derviş bağırmaya, dövünmeye başladı:

-Allah boyun devrile Köroğlu. Yoldaşımı niye öldürdün? Allah senin de tez günde kara haberini duyayım. Allah senin kalabalığımı kaldırsın.

Köroğlu dervişe kızdı:

-Ulan derviş, bilerek öldürmedim arkadaşını. Elimizden bir kaza çıktı. Zaten kafam bozuk, üstüme gelme. Çek git şurdan.

Dediye de, derviş kötü söylemeye devam ediyordu. Köroğlu kızgınlıkla ayağa kalktı:

-Ulan seni bana sayıyla mı verdiler?

Diyerek dervişin üzerine yürüdü. Derviş baktı ki Köroğlu'nun niyeti kötü, kaçmaya başladı. Derviş kaçtı Köroğlu kovaladı, derviş kaçtı Köroğlu kovaladı. Kızlar Derbendi'nden epeyce uzaklaşmışlardı. Köroğlu'nun ayağı bir ağaç köküne takılıp, "*Paat!*" diye düştü. Akli başından gitti.

Derviş can korkusuyla kaçıyordu. Baktı ki üç beş yüz atlı oradan geçiyor, hemen yanlarına koştu

-Aman yiğitler, siz kimsiniz?

-Biz Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa'nın askerleriyiz.

-Vay aslanlarım, vay yiğitlerim. Talih yüzünüze güldü. Köroğlu daha şorda zil zurna sarhoş yatıyor. Varın ellerini kollarını bağlayın.

Askerler önce inanmadı. Derviş yemin billah edince varıp baktılar ki, sahiden ense kulak yerinde biri yatıyor. "*Belki de bu adam sahiden Köroğlu'dur.*" diyerek Köroğlu'nun ellerini bağladılar. Bir beygire yükleyip doğru Bolu'ya getirdiler.

Haberi alan Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa sevinçle bağırdı:

-Tez buraya getirin!

Köroğlu'nu dört bacak edip huzura getirdiler.

Köroğlu her ne kadar "*Ben Köroğlu değilim.*" Dediyse de Bolu Beyi dinlemedi. Köroğlu'nun kollarına bacaklarına zincir vurup zindana attı.

.....

Köroğlu zindanda çürüye dursun, alalım haberi Ayvaz'la dayısı Reyhan Arap'tan:

Ayvaz'la Reyhan Arap, Köroğlu'nu bir bekledi, iki bekledi, sonunda aramaya çıktılar. Uzakta bir toz bulutu gördüler. Reyhan Arap dürbünle baktı ki, üç beş yüz atlı Köroğlu'nu yakalamış götürüyor. "*Eyvah!*" deyip dövünmeye başladılar ama yapabilecekleri hiçbir şey yoktu.

Karakuş kanatlı korkunç suratlı Reyhan Arap'ı da, erkek güzeli Ayvaz'ı da bütün Bolu tanırdı. Bu yüzden ikisi de Köroğlu'nu kurtarmaya gidemiyorlardı. Çaresiz kaleye döndüler. Durumu Benli Döne'ye anlattılar.

Kalede insan kıtlığı çekiliyordu. Köroğlu olmayınca birkaç uşak daha kaçmıştı. İnsan yokluğundan Benli Döne yüzünü kömürle boyuyor, erkek elbisesi giyerek burçlarda nöbet bekliyordu.

BEYLER PAC ALMAK İSTİYOR

Beyler askerlerini çekip kaleden çıkınca içlerinden Mahmudu Bezirgân öteki beylerden izin isteyip ayrıldı. Öteki beyler Soğanlı Dağ'a yerleşti. Kuşaklarının arasındaki altınları harcamaya başladılar... Günler ilerleyince bey-

lerin kuşaklarındaki altınlar azaldı. Herkes doysa Dellek Deli Hasan doymuyordu.

Her zaman için düzen kurmak zordur. Bir kez düzen kuruldu mu, sürer gider. Ama o düzeni kurmak çok güçtür. Köroğlu Çamlıbelde bir düzen kurdu ama kolay mı kurdu? Hayır... Öyle zorluklarla karşılaştı ki başkası olsa dikiş tutturamazdı. Yiğitlik gereken yerde yiğitlikle, kurnazlık gereken yerde kurnazlıkla bu duruma gelmişti. Şimdi Soğanlı Dağ'a yerleşen beyler de böyle bir düzen kurmak istiyordu.

Bir gün sabahleyin kalktılar ki karşı yamaca büyük bir sürü gelmiş, yayılıyor. Dellek Deli Hasan Hoylu Bey'e dedi ki:

-Yahu Hoylu Bey, şu çobanlara varsan da beş on kuzu alsan, kursağımıza bir lokma et girerdi, dedi.

Bunun üzerine Hoylu Hasan'ı kırmadı. Atına bindi, doğru çobanların yanına vardı:

-Ulan çobanlar, şurdan beş on tane kuzu ayırın, dedi.

Çobanlar dediler ki:

-İyi güzel de ağam, bu sürü bizim değil. Biz burada çobanız. Mal sâhibi olmayınca kuzu muzuyu veremeyiz.

Hoylu bey het hôt ettiyse de, ün Köroğlu'nun, Hoylu Bey'i kim tanır?

Hoylu Bey biraz daha diklenecek olunca, çobanlar ellerindeki deyneklerle Hoylu'nun karşısına dikildi. Deli Hoylu atın yönünü çevirdiği gibi arkadaşlarının yanına vardı.

Dellek Deli Hasan sordu:

-Hoylu Bey hani kuzular?

-Ulan ne kuzusundan söz ediyorsun, dedi Hoylu. Çobanlar beni tanımıyor ki koyun kuzu versinler. Bir ikisini kılıçla doğrasam, elin garibine yazık.

Demirc'oğlu akıllı bir adamdı. Dedi ki:

-Arkadaşlar! Bu alıp vurma işinde ün Köroğlu'nun. Bizi tanıyan bilen yok. İsterseniz bir deneme yapalım. Güdümen'i aynı çobanlara gönderelim. "*Köroğlu'nun selamı var...*" deyip beş on kuzu istesin. Bakalım çobanlar verecek mi, vermeyecek mi?

Güdümen'i çobanlara gönderdiler. Güdümen çocuk kadar bir şeydi. Beylerin içinde ondan ufağı yoktu. Demirc'oğlu Güdümen'i özellikle seçmişti.

Güdümen çobanların yanına vardı:

-Selamünaleyküm!

-Aleyküm selam!

-Çoban gardaşlar Köroğlu'nun selamı var, beş on kuzu istiyor.

Çobanın biri deyneğini sürünün içine attı, sürü ikiye bölündü. Çoban dedi ki:

-Hangisini beğeniyorsan onu al!
Güdümen beş on kuzuyu alıp önüne kattı, yoldaşlarının yanına vardı.
Demirc'öğlu dedi ki:
-Gördünüz mü? Bu işte ün Köroğlu'nun. Biz bir yanlış yaptık, ama ne-
resinden dönersek kârdır. Beni dinlerseniz gidip babamızdan özür dileyelim.
Öteki beyler de Demirc'öğlu'nun teklifini uygun buldu.
Dellek Deli Hasan dedi ki:
-Demirc'öğlu doğru söylüyor. Ulan o kadar ekmeğini yedik nasıl karşı-
sına çıkarız. İt itken sahibini ısırılmaz, biz itten de mi kötüyüz. Doğrusu ben o
adamın karşısına dikilmem. Ulan nerden uyduk şu Mahmudu Bezirgân'a?
Öteki beyler de Demirc'öğlu'na hak verdi. Demirc'öğlu sözünü tamam-
ladı:
-O halde gidip Köroğlu'ndan özür dileyelim. Bizi bağışlamasını isteye-
lim.
-İsteyelim...
-Haydi atlara
-Doğru Çamlıbel'e gidelim.
Hoylu yüksek sesle konuştu:
-Durun! Acele etmeyin! Beni dinleyin!
-Buyur bakalım Hoylu Bey!
-Diyeceğim şu: Çamlıbel'den ayrıldıktan sonra buraya gelmemiz onbeş
yirmi günümüzü aldı. Biz topluca kaleye döndüğümüzde eğer Köroğlu bizi
bağışlamazsa, Çamlıbel'den buraya kadar bir kez daha yorulacağız. Olur ya,
Köroğlu'nun ne diyeceği belli olmaz. Onun için birimiz gidelim, Köroğlu ile
konuşalım. Sonra bize durumu anlatsın. Ona göre Çamlıbel'e döneriz, ya da
burda başımızın çaresine bakarız.
Dellek Deli Hasan:
-Hoylu Bey haklı, dedi.
Darıdeğmez:
-O halde, dedi, Hoylu Beyi Köroğlu'na gönderelim.
Hoylu:
-Benim Köroğlu'na yüzüm tutmaz. Hem Köroğlu Demirc'öğlu'nu daha
çok sever. Bence o gitse daha iyi olur.
-Peki...
-Hay hay.
-Haydi bakalım Demirc'öğlu!
Demirc'öğlu atına bindi. Yanına birkaç kişi daha aldı. "Al Allah kulunu,
zapteyle delini" deyip, Çamlıbel'e doğru yola çıktılar. Uzun bir yolculuktan
sonra Akbayır Gediği'nden Çamlıbel'e doğru tırmanmaya başladılar.
Kaleye vardılar ki bir arap nöbet tutuyor:

-Ulan Arap aç kapıyı, diye bağırdı, Demirc’oğlu.

Meğer Demirc’oğlu’nun Arap sandığı nöbetçi Benli Döne’ymiş. Kalede adam yokluğundan yüzünü kömürle karalayıp erkek elbisesi giymiş, nöbet tutuyormuş.

Benli Döne Demirc’oğlu’nun kendisini tanımayışına, kendisi gibi narin bir hanımı bu durumlara düşürüşlerine acıttı, görelim ne söyledi:

Allah beni Arap etti
Han evimi harap etti
6/5 Gör ki felek bana n’etti
Ne gelirsiz utanmadan

Demirc’oğlu, “*Döne Bacı*”sını sesinden tanıdı. Dönenin kapıda nöbet bekleyişine şaşırdı. Kaledekilere ne olmuştu da “*Döne Bacı*”sı yüzünü karartıp nöbet tutuyordu?

Aldı Demirc’oğlu:

N’oldu Döne Bacı’m n’oldu
O gül benzin kara oldu
6/6 Beyler beni size saldı
Nerde bizim beybabamız

Aldı Döne:

Hey gidi adam olmazlar
Adam kadrini bilmezler
6/7 Dar günümüzde gelmezler
Ne gelirsiz utanmadan

Demirc’oğlu Köroğlu’nun birilerince yakalandığını anlayınca çılgına döndü. Aldı Demirc’oğlu:

Çoban koyunu yatırdı
6/8 Demirci aklın yitirdi
Bilir misin kim götürdü
Koç Köroğlu babamızı

Aldı Benli Döne:

Nasıl geldin bu yüzünen
Adam olunmaz sözünen
6/9 Bolu Beyi üçyüzünen
Bağladılar Köroğlu’nu

Demirc’oğlu poşusunu çıkarıp yere çaldı. Dövündü, ah vah etti.

Demirc’oğlu ile arkadaşlarını kaleye aldılar. Görüşüp konuştular. Demirc’oğlu:

-Reyhan Arap, dedi, iti öldürene sürütürler. Bu iş bana düşer. Kırat’ı ve Köroğlu’nun kılıcını verin. Gerisine karışmayın.

Demirc'oğlu Koroğlu'nun kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını aldı. Kırat'ı yedeğe alıp yola çıktı. Yine uzun bir yolculuktan sonra arkadaşlarının yanına vardı. Durumu anlatınca herkes bir ağızdan konuşmaya başladı:

-Bolu'yu basalım! Taş üstünde taş bırakmayalım.

-Yürüyün arkadaşlar! Koroğlu babamızı kurtaralım.

Demirc'oğlu, arkadaşlarını susturdu:

-Durun arkadaşlar! Acele etmeyin. Diyelim ki Bolu'yu bastık. Bolu Beyi önce Koroğlu'nu öldürür. Koroğlu öldükten sonra, Bolu'yu yıksak ne olur, yaksak ne olur? Siz bu işi bana bırakın. Eğer Koroğlu sağ ise Allah'ın izniyle kurtarması bana ait.

Demirc'oğlu beylerin ve askerlerin önüne düştü, Bolu'ya iyice yaklaşınca konakladılar. Dedi ki:

-Arkadaşlar! Kırat yanınızda kalsın. Koroğlu'nun kılıcını da alın. Bana da kırk gün izin verin. Eğer kırkıncı gün de gelmezsem, artık gerisini siz bilirsiniz.

Demirc'oğlu sazını omzuna astı. "*Ver elini Bolu...*" deyip atını mahmuzladı.

Demircioğlu Bolu'da bir hana vardı. Bir oda kiraladı. Sonra kenti do-laşmaya başladı. Nerede bir kalabalık görse yaklaşıyor, Koroğlu'ndan bir ipucu bulmaya çalışıyordu. Ama hangi kahveye, hangi aşçıya, hangi berbere giderse gitsin, hiç kimse Koroğlu'ndan söz etmiyordu.

Meğer Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa, Koroğlu'nu zindana attıktan sonra tellâl çağırılmış, "*Kim Koroğlu'nun adını anarsa, malı yağma, boynu cellat!*" demiş. Onun için Bolu halkı, Koroğlu'nun adını anmaz olmuş. Koroğlu'ndan söz ederken sevenler "*Adıyaman*", sevmeyenler de "*Adıbatasıca*" demeye başlamış.

Demirc'oğlu birkaç gün Koroğlu hakkında ipucu aradı. En küçük bir iz bulamadı. Yalnız zindanın sarayda olduğunu öğrendi. Eğer Koroğlu sağsa, zindanda olmalıydı. Zindan sarayda olduğuna göre saraya girmenin bir yolunu bulmalıydı.

Demirc'oğlu Bolu Beyi'nin âşıkları dinlemeyi sevdiğini öğrendi. Bolu Beyi'nin bir de kızkardeşi Dizdar Hatun vardı. Bolu Beyi Koroğlu'nun korkusundan Dizdar'ı saraydan dışarıya çıkarmaz olmuştu. Bu yüzden Dizdar sıkılıyor, ağabeyi ise onun sıkılmaması için elinden geleni yapıyordu. Dizdar da âşıkların türkülerini severdi.

Demirc'oğlu doğru âşıklar kahvesine gitti. Sazını en yüksek çiviye astı.

Âşıklık geleneği böyledir... Duvardaki çivilerin en yükseğine sazını en usta âşık asar. Eğer bir âşık gelip sazını daha yükseğe asarsa bu bir meydan okumadır, "*Gel atışalım!*" demektir.

Demirc'oğlu da sazını en yksekge asınca oradakiler:

-Ooo! Dediler.

Yazarınız kendisinden Koroğlu'nun bryk bir bolumunu derlediği Hamza Kucukkurtul'un bir atisma anisini burada anlatmadan gecemeyecektir:

Hamza Usta (Kucukkurtul) babamin hizar atolyesinde calisirdi. Ben kucuktum ama kendisiyle ara sıra birer dortluk atisirdik. Kendisi bir dortluk soylese, ben de iki satir soyledim. Bir gun basindan gezen bir oykuyi anlatti:

-O yillarda hizarda calismiyordum... Yaziya orak bicmeye gitmistik. Genciz, yeni yetmeyiz; seninle olduğu gibi bir iki arkadaşla yarim yamalak atisiyor, birbirimize dortluk yetistirmeye calisiyoruz. Yaslilar bize dedi ki:

-Oğlum kendi kendinize atisacağınıza, tren yolu inŝaatında calisan bir asik varmiŝ, gidin onunla atisın.

O yillarda Maraş'in tren yolu inşaatı yapiliyordu.

Biz iki uc arkadaş kafa kafaya verdik, "Atisalım mı? Atisalım... Pekiii, bu asik bize ne sorabilir? İlimizi... Başka? Ustamızı... Başka? Adimizi..."

Biz duŝüne duŝüne bunların her birine yardimlaŝarak birer dortluk cevap yazdik ve ezberledik. "Kim atisın?" "Sen atis." Dediler. "Pekii..."

Yanımıza birkaç kişi daha alıp demiryolu inŝaatına vardık. Elinde kurekle calisan bir ameleye:

-Burada bir asik varmiŝ, kim o? Biz onunla atismaya geldik.

Deyince adam hemen yere bağdaş kurup oturdu, kureğini saz misali kucağına aldı:

-Aşık benim, dedi. Bağlayın cozeyim.

Beni de arkamdan ittiler:

-Bizim asik da bu, dediler.

Aşık dedi ki:

-Bağla da cozeyim.

Oysa biz hep asik bize soracak, biz de karşılık vereceğiz diye on hazırlık yapmiŝtik. Ben dedim ki:

-Sen yaşça bryüksün, sen bağla da ben cozeyim.

-Yoo, sen konuksun, sen bağla da ben cozeyim.

Anan aşağı, baban yukar derken sonunda zor zekat bir dortluk soyledim. Aşık o kadar sevindi ki anlatamam... Benim gibi bir gencin asikliga baŝlamasına, kendisiyle atisacak birilerinin bulunmasına coç sevindi. Saz misali tuttuğu kureğin üzerine yumularak dort satir soyledi ve bizim de beklediğimiz gibi ustamı sordu. Bizim ustamız mustamız yok ama önceden hazırlıklıyız ya, kafamızdan uydurduğumuz bir ustayla hemen karşılık verdim:

Ustamı sorarsan asik Mustafa

*Senin gibileri atardı rafa
Acemiler ile durmazdı safa
Söyle âşık derdin nedir bileyim*

Diye ezberden söyledim. Âşık mestoldü... Saz misali tuttuğu küreğin üzerine eğilerek gözlerini yummuş, iki yana sallanarak kendinden geçmişti. Türküm bitince sağ elinin bütün parmak uçlarını birleştirerek "Bu çocukta iş var..." anlamına havada salladı. Yeniden küreğine eğilerek bana ilimi sordu. Ezberimde hazır ya... Hemen karşılık verdim:

*İlimi sorarsan Kahramanmaraş
Yediğimiz yemek, katık ile aş
Gel âşık meydana gir yavaş yavaş
Söyle âşık, derdin nedir bileyim*

Diye söyledim ama, âşık benim ezberden söylediğimi ne bilsin, doğaçlama söylüyorum sandı. Gözlerini yumup iki yana ığralanarak öyle bir dinleyişi vardı ki, kendinden geçmiş gibiydi. Ben dörtlüğü bitirince bu kez adımı sordu. Sevindim... Çünkü âşık atışmalarında isim söylenince atışma sona erer. Demek âşık beni küçük düşürmek, ya da hırpalamak istememiş. Hemen ezberden söyledim:

*Adımı sorarsan Hamza bükeyim
Âşık senin kemiğini sökeyim
Dedim ama, gerisini unutmayayım mı? Arkadaşıma:*

-Gerisi neydi lan?

Diye sorunca, âşığın yumuk gözleri iri iri açıldı, iki yana ığralanması durdu. Ezberden karşılık verdiğimi anlamıştı. Şaşkınlıkla kalabalığa göz gezdirdikten sonra saz misâli tuttuğu küreğine eğildi, gözlerini yumarak "Atınan da eşşek çıkmış yarışaaa" diye bir türküye başladı ki utandığımızdan gerisini dinlemeden kaçtık. Meğer Antep'in ünlü saz ve söz ustası âşık Hüseyin'miş. Ne bilelim...

Allah hepsine de rahmet eylesin.

Sazını en yüksek çiviye asan Demirc'oğlu'na yer gösterdiler. Sohbeta başladılar. Kahveler hüpürdetildi, nargileler tokurdattıldı. Söz döndü dolaştı, kimin daha usta olduğuna geldi.

Demirc'oğlu'nun meydan okuduğu âşık sazını aldı, birkaç beyit söyledi. Yavaş yavaş atışmanın havasına kendini alıştırdı:

*Şu Bolu'nun dağlarına
Hayma kurak bağlarına
6/10 Hastasına sağlarına
Selâm olsun, selâm olsun*

Sümbülünü derleyene
Çiğdemini toplayana
6/11 Gülü deste eyleyene
Selâm olsun, selâm olsun

Âşık Mehmet sazı aldı
Kurda kuşa selâm saldı
6/12 Şu Bolu'ya övgü buldu
Selâm olsun, selâm olsun

Deyip kesti.

Bunun üzerine Demirc'oğlu sazını aldı. Bakalım ne söyledi :

Bir yiğit eşin yitirse
Elden ele bakar gelir
6/13 Arayıp da bulamazsa
Yaş gözünden akar gelir

Yiğit yiğidi kayırır
Aç gözü toprak doyurur
6/14 Başı gövdeden ayırır
Gürzü kola takar gelir

Esebali'nin dertleri
6/15 Zebun eyler çok sertleri
Çamlıbelin aç kurtları
Birbirini kapar gelir

Deyip kesti. Demirc'oğlu kendisini Esebali (İsabali) olarak tanıtmıştı.

Âşık Mehmet:

-Bağla da çözeyim, dedi.

Demirc'oğlu:

-Sen benden büyüksün. Sen bağla ben çözeyim, dedi.

Âşık Mehmet:

-Sen de misafirsin... Bağla çözeyim...

Atışma, "muamma" (bilmece gibi, anlaşılmaz) dalındaydı. Demirc'oğlu sazına yumuldu. Sordu... Bakalım ne sordu:

At üstünde yiğit tayı
Bozuk eder düz alayı
6/16 Hiç pişmemiş yumurtayı
Soydum, amma nasıl soydum

Dedikten sonra:

-Ses ver Usta! Dedi.

Âşık Mehmet güldü. Aldı sazı, bakalım ne dedi:

At üstüne binen kimse

Alay ordu görmemişse

6/17 Yumurta hiç pişmemişse

Soydum diyen yalan söyler

Yani, “*Pişmemiş yumurta soyulmaz. Eğer soyduğunu ileri sürüyorsan yalan söylüyorsun.*” Demek istedi.

Bunun üzerine aldı Demirc’oğlu:

Al eline yaz bir kâğıt

6/18 Yumurtayı karla soğut

İçi donar kabuğun yırt

Soydum amma böyle soydum

Âşık Mehmet karşı çıktıysa da, dinleyenler onayladı. Öyle ya, çiğ yumurta karın buzun içinde beklerse içinin beyazı da, sarısı da taş gibi donar. O zaman da dışının kabuğu soyulur.

Böylece Demirc’oğlu Âşık Mehmet’i yendi. Onun âşıklık tahtına oturdu. İki günde ünü Bolu’yu tuttu.

Demirc’oğlu’nun ününü duyan Bolu Beyi onu saraya çağırttı.

Demirc’oğlu sazını omzuna vurdu. Doğru saraya vardı. Bolu Beyi’nin selâmlığına girdi. Selâmlıkla haremın arasında bir kafes vardı. Kafesin ardında Dizdar Hatun’la cariyeler oturmuş âşığın çalıp söylemesini bekliyordu.

Nargileler geldi. Kahveler içildi. Hoş beşten sonra Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa:

-Hele Âşık kulağımızın pası açılsın, dedi. Vur şu sazın tellerine.

-Baş üstüne beyim!

Demirc’oğlu sazını döşüne çekti. Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa’nın kızcağını bile Köroğlu’nun adından söz etmeye, hem de överek söz etmeye başladı:

Kırat altında yellenir

6/19 Böğründe kılıç sallanır

Narasından yer sallanır

Dehey gidi Koç Köroğlu

Bolu Beyi’nin gözleri hırsından fincan gibi büyüdü :

-Âşık, âşık! Kendine gel, dedi. Hem döşegimde oturuyorsun, hem de kan düşmanımı övüyorsun.

Demirc’oğlu, Köroğlu hakkında bir ipucu arıyordu:

-Beyim ben âşığım, dedi. Şehir şehir gezerim. Köroğlu’nun kalesinde üç beş gün kaldım, ekmeğini yedim.

Demirc'oğlu Koroğlu hakkında bir söz kapısı aralamak için bir daha aldı:

Kırat'a biner kaldırır
Menzilini tez aldırır
6/20 Düşmanlarımı öldürür
Dehey gidi Koç Koroğlu

Kafes arkasından durumu izleyen Dizdar Hatun'un yüreği "Cızz!" etti. "Ne babayiğit, ne yakışıklı adam. Yazık olacak." Diye düşündü. Demirc'oğlu bağladı:

Esebalı arar seni
Bulamadım yordun beni
6/21 Cümle âlem bilir seni
Dehey gidi Koç Koroğlu

Demirc'oğlu bir de dilden anlatmayı uygun buldu:

-Beyim ben Acemistan'dan gelirken Koroğlu'nun kalesine yolum düştü. Çaldım söyledim. Hoşuna gitmiş olacak ki çok bahşış verdi. Ömrümde o kadar bahşış veren görmedim. Ben de dedim ki; her toplumda seni öveceğim, dedim. Gerçekten de yiğidi öldürmeli hakkını vermeli. Hem yiğit, hem cömert. Eş benzeri az bulunur.

Bolu Beyi kızgınlıkla konuştu:

-O yiğit şimdi zindanda çürüyor. Şu bahşışı al da biraz da beni öv.

Bolu Beyi yüz para bahşışı Demirc'oğlu'nun önüne attı. Bunun üzerine aldı Demircioğlu:

Dolambaçtan gelir geçer göçümüz
Uğrun uğrun dövüş ister içimiz
6/22 Hoylu, Kenan, Bay Mustafa üçümüz
İçimizde nam sahibi Koroğlu

Bolu Beyi kızgınlığından oturum değiştirdi. Dizdar Hatun'un içi bir kez daha "Cızzz!" etti. Demirc'oğlu hiç aldırış etmedi. Koroğlu'nu övmesini sürdürdü:

İniler de Karadeniz iniler
6/23 Derdim artar yaralarım yeniler
Aç kurt gibi zindanlarda siniler
Aslan ünlü, kurt oyunlu Koroğlu

Bolu Beyi:

-Kes ulan! Diye bağırdı. Ulan bahşış dedin, verdik. O adıbatasıcayı daha ne övüyorsun? Belâni mı arıyorsun?

Bunun üzerine Demirc'oğlu Bolu Beyi'nin yüz kuruş bahşış vermesini saziyle yerdı:

Bolu Beyi sen beylerin beyisin
Yüz parayı bahşış diye verirsin
6/24 Üç batman gürz ile çenem vurursun
Dehey gidi aslan ünlü Koroğlu

Sen bir Bolu Beyi ben Esebalı
Döğüş görmeyeli del'oldum deli
6/25 Altı Arap atlı eli dizginli
Çarhacısı şarkta gezen Koroğlu

Demirc'oğlu sazın telinden mızrabı çeker çekmez Dizdar Hatun'un cariyesi geldi:

-Beyim izin verirseniz âşığı Dizdar Hatun istiyor, dedi.

Bolu Beyi'nin bardağı taşmadı, taşmasına zaman kalmadı. Cariye Demirc'oğlu'nu alıp hareme götürdü.

Demirc'oğlu Dizdar'ı görünce taa yüreğinden vuruldu. Gönlü aktı gitti. Dizdar sordu:

-Ağabeyim Koroğlu'nu sevmez. Niye inat edip Koroğlu'nu övüyorsun? Ağabeyim kelleni uçurur. Kellenden de mi korkmuyorsun?

-Dizdar Hatun! Ben güzele, yiğide, doğruya, Hakka âşığım. Koroğlu'nu yiğit gördüm, cömert gördüm, övüyorum. Ne var bunda? İşte senin de güzelliğini gördüm. Gittiğim yerlerde seni de överim. Ne kötülük var bunda?

Dizdar'ın içi bu kez başka bir şekilde "Cızzz!" etti. Onun da gönlü Demirc'oğlu'na aktı gitti. Demirc'oğlu Dizdar'ın da kendisine ısındığını anlayınca:

-Dizdar Hatun! Belli ki Mevlam bizi birbirimize yazmış. Gel buradan kaçalım, dedi.

Bunun üzerine aldı Dizdar:

Yüce dağbaşından yağmur, kar gelir
Anamdan atamdan bu iş ar gelir
6/26 Seni öldürürler bana zor gelir
Yandım Esebalı kaç git buradan

Aldı Demirc'oğlu:

Yüce dağbaşından yağmur, kar gelsin
Anandan atandan bu iş ar gelsin
6/27 Beni öldürsünler sana zor gelsin
Ölür gitmez Esebalı buradan

Deyip kesti:

-Seni almadan bir yere gitmem, dedi. Bu dünyada benim kismetim sensin. Ya seni de götürürüm, ya da senin yolunda ölürüm.

Dizdar “*Aman!*” dediyse de, Demirc’oğlu dinlemedi. Sonunda Dizdar:
-Peki! Dedi. Ama ben sana kamam. Sen beni kaçır.
Ona da Demirc’oğlu “*Peki!*” dedi.
Oturdular. Birbirlerini tanımak istercesine konuştular. Bir ara Dizdar dedi ki:
-Esebali yemek getireyim mi? Acıktın mı?
-Acıktım.
-Ne istiyor canın?
-Ben keyiflendiğim zaman bahçede yürümeyi çok severim. Biraz et pi-
şirsinler. Bir testi de rakı getirsinler hem yürür, hem yerim.

DEMİRC’OĞLU KÖROĞLU’NU BULUYOR

Dizdar Demirc’oğlu’nun istediklerini getirtti. Demirc’oğlu eti, ekmeği, rakıyı alıp bahçeye ıktı. Baktı ki demir pencerele, kis taştan bir yapı var, ora-ya doğru yürüdü. Binanın arkasına yaklaştı. Kalın demirli pencereleri görünce zindan olduğunu anladı. Sevindi. Hemen pencereye yanaşıp bağırdı:

-Heey! Kimse yok mu orda?

Zindandan boğuk bir ses duyuldu:

-Ben varım arkadaş!

Demirc’oğlu Köroğlu’nun sesini tanıdı:

-Rakı içer misin, rakı? Diye sordu.

-Elime geçse içerim...

-A bakalım ağzını...

Göbeğine kadar suyun içinde olan Köroğlu kollarındaki zincirleri řa-
kırdatarak yürüdü, pencereye yaklaştı. Demirc’oğlu testiden Köroğlu’nun ağzına akıtmaya başladı:

-Et de yer misin arkadaş?

-Rakının üstüne yenmez mi?

Demirc’oğlu Köroğlu’nun ağzına iki parça et attı. Köroğlu etleri yedi:

-Hızır mısın nesin arkadaş? Canıma yetiştin be! Dedi. Güneş arkandan geliyor, yüzünü göremiyorum. Kimsin? Necisin?

-Senin gibi bir adamım. Kim olduğumun ne önemi var. Ben seni tanı-
mam, sen de beni tanımazsın. A hele ağzını...

Demirc’oğlu rakıyı bir daha aktardı. stne iki parça et attı. Dedi ki:

-Sen kimsin arkadaş? Necisin? Nerelisin? Eşin dostun var mı? Bıyığın aşağı sarkmış. Saın sakalına karışmış. Avurdun avurduna geçmiş. Durumun i açıcı değil. Haber götüreceğim birileri varsa, söyle de gidip bulayım. Seni buradan kurtarsınlar.

Bunun zerine Köroğlu kolundaki zinciri saz misali aldı:

Karşıdan gelen piyade
Bizim eller yerinde mi
6/28 Purları yere dökülmüş
Çamlıbelller yerinde mi

Demirc' oğlu sordu:

-Kimin var Çamlıbel' de arkadaş?

Bunun üzerine aldı Köroğlu:

Çamlıbel' in kovuğunda
Sular akar oyuğunda
6/29 Şirin Döne yanağında
Çifte benler yerinde mi

Cevahir yükün tuttuğum
Şam ellerinde sattığım
6/30 Arada kılıç yattığım
Benli Döne yerinde mi

Köroğlu Benli Döne ile düğün yapmadığı, yâni evlenmediği için; birlikte yattıkları zaman kılıcını çıkarır aralarına koyar, öyle yatardı. Köroğlu bir daha aldı:

Bağladığı sırma poşu
Hint' te Yemen' de yok eşi
6/31 Kendi güzeller keleş
Han Ayvaz' ım yerinde mi

Çevirdi bir bölük atlı
Tuttu beni bir beratlı
6/32 Karakuş (kanatlı) aslan suratlı
Reyhan Arap yerinde mi

Demirc' oğlu Köroğlu' nun kendisini ve öteki beyleri saymasını bekliyordu. Ama Köroğlu onlara öyle kırgındı ki, adlarını ağzına almıyordu. Demirc' oğlu canı sıkılarak sordu:

-Bir çocuktan bir Arap' tan bir avrattan başka kimin kimsen yok mu arkadaş?

Aldı Köroğlu:

Dinle kardaş dinle beyim
Söyleyeyim kimim, neyim
6/33 Zindana düştüm neyleyim
Kuştüyü yastık taş oldu

Hoşlu Bey beni terk etti

6/34 Han evimi harap etti
Beylerimi alıp gitti
Çatal yürek ataş oldu

6/35 Ayvaz yirmi beş yaşında
Kudret kalemi kaşında
Bin beşyüz atlı peşinde
Kanadı bağlı kuş oldu

Demirc'oğlu Köroğlu'nun sözü dönderip dolaştırıp Ayvaz'a getirmesine kızdı. Bir de Demirc'oğlu aldı:

Çocuk yirmibeş yaşında
Üç yüz atlıya baş olmaz
6/36 Ne hüner (var) ördek kuşunda
Suda yüzer de yaş olmaz

Dedikten sonra, "Bu kadar kıymet verdiğin Ayvaz neden seni kurtarmaya gelmedi?" dercesine bir daha aldı:

Eğdiğimiz hurma dalı
Yediğimiz oğul balı
6/37 Düşmeyegör sen Eroğlu
Düşen adama dost olmaz

Demirc'oğlu teli bıraktı dilden anlattı:

-Yahu arkadaş, iki saatten beri sözünü ettiğin bir çocuk, bir Arap, bir avrat... Onlar da seni arayıp, sormamışlar. Başka eşin dostun yok mu senin?

-Var, dedi Köroğlu.

Demirc'oğlu belki kendisini de sayar umuduyla beklerken aldı Köroğlu:

Canım Kırat gözüm Kırat
Daha bağlı durur m'ola
6/38 Tembih etmedim Döneye
Yemin suyun verir m'ola

6/39 Kırat'ı besledim körpe
Bir sıçrarsa çıkar sarpa
Her seherde bir tas arpa
Şirin Döne verir m'ola

6/40 Derelerde biter kamyş
Uzar gider vermez yemiş
Nalı altın mihı gümüş
Kırat eşinir mi ola

Deyip kesti. Koroğlu beylerin kendisine yaptıklarını bir türlü bağışlamıyordu. Demirc'öglü üsteledi:

-Arkadaş anladık. Bir de atın var. Başka kimin kimsen yok mu?

-Yok. Hiç kimsem kalmadı.

-Aç hele ağzını...

Demirc'öglü rakıyı aktardı. Koroğlu lıkır lıkır içti. Üstüne iki parça eti de çiğnemeye başladı.

Demirc'öglü üsteledi:

-Arkadaş, "*Hiç kimsem kalmadı.*" Dediğine göre, eskiden vardı. Belli ki gün görmüş birisin. Varsa söyle de gidip haber vereyim.

Sonunda Koroğlu yumuşadı. Beylerini bağışladı:

-Vardı ya! Hem de ne yiğit arkadaşlarım vardı.

-Öyle desene arkadaş! Kimmiş bunlar? Aç hele ağzını...

Demirc'öglü testiyle rakıyı aktardı, Koroğlu lokur lokur içti. Üstüne de iki parça et yedi. Sonra kolundaki zinciri saz misâli tuttu, söyledi. Görelim arkadaşlarını nasıl anlattı:

Kimi oklu kimi yaylı
Hepisi de usul boylu
6/41 Çifte kılıç salları Hoylu
Hoylu Bey'im yerinde mi

Benim ile çeker yası
Gönlümde kaldı hevesi
6/42 Yimyedi (Yirmiyedi) boğum kargısı
Köse Kenan yerinde mi

Hilaf yoktur bu sözümde
Dünya malı yok gözümde
6/43 Eceliyakın, Canıcebinde,
Kabresığmaz yerinde mi

Deme bu sözüme yalan
Ömrüm de oluyor tamam
6/44 Adam aşrı kılıç çalan
Deli Hasan yerinde mi

Bezirgân işi yapıcı
Şu gönlümü şadedici
6/45 Beni buradan kurtarıcı
Darıdeğmez yerinde mi

Zincirkıran, Dağdeviren
Üç batmanlık gürz eviren
6/46 Yolda bezirgân çeviren
Selâmvermez yerinde mi

Sopayadoymaz bir yiğit
Cenâzeme yaksın ağıt
6/47 Eline yakışır kâğıt
Mahmut Ağa yerinde mi

Daha çok var ismin demem
Takadim kalmadı aman
6/48 İte binen şol Güdümen
Kabresığmaz yerinde mi

Deyip kesti.

Demirc'oğlu Köroğlu'nun beyleri başışlamasına sevindi. Ama kendinden söz etmiyordu. Köroğlu'nun kendisini unutuşuna üzüldü. Kızdı:

-Başka kimsen yok mu? Diye sordu.

-Yok.

-Hiç mi?

-Hiç ...

Meddahımız hikâyenin burasında masanın üzerine atılan sandalyesinden inerek dinleyiciler arasında şapkasını dolaştırdı. Yirmi beşer kuruş, ellişer kuruş atılan paraları şalvarının cebine koyduktan sonra masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi kılıç misâli kullandığı sopasını eline aldıktan sonra dinleyicilerine bir anısını anlattı:

-Lan yavrım Kürt Ali, şu löküsü biti pompala da ortalık aydınlansın, ben de size başımdan geçen bir işi anlatayım: Elbistan içmesinde Köroğlu hikâyesini anlatıyordum. Köroğlu zindana düşmüştü... Hikâyenin şimdi anlatığım yerindeydik. Meğer oranın ağalarından biri de içmeye gelmiş, beni dinliyormuş. İçmeye gelen kaç gün kalır? Bir hafta... En çok onbeş gün... Amma ağa hikâyeye o kadar kendini kaptırmış ki dönmek istemiyormuş. Karısı, çocukları dönmek istiyor ama ağa Köroğlu'nun zindandan nasıl çıktığını öğrenmek istiyor. İşin doğrusu şapkayı dolaştırdığımda iyi para topladığı için ben de uzattıkça uzatıyordum. Bir gün kahveye geldim ki ağa en öne oturmuş, beni bekliyor. Ben sandalyeye oturunca ağa ayağa kalktı, bana eli tüfekli bir

*elli lira uzattı ki çok büyük bir para... Sonra belinden silahını çıkararak nam-
lusunu alnıma dayadı.*

*-Ulan Ökkeş aha şu parayı al! Köroğlu'nu bu gün zindandan çıkarmaz-
san...*

Deyip sövdü.

*Şoför Şerif'in kahvesindekiler meddahın bu anısına gülmüştü. Meddah
konuyu toparladı:*

-Belî ağalar, nerde kalmıştık?

Dinleyicilerden biri:

*-Köroğlu öteki binbaşılarını bağışlamış ama Demirc'oğlu'nu bağışla-
mamıştı.*

Deyince meddahımız konuyu özetledi:

*-Gûş-i makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, belî ağalar meşhur Köroğlu
hikâyesi şol yerde karar kılınmıştı ki; Köroğlu bütün beylerinin adlarını tek tek
söylüyor, ama Demirc'oğlu'nun adını bile anmıyordu. Neden anmıyordu?
Çünkü Köroğlu Demirc'oğlu'nu çok severdi. Onun ötekilerle birlik alarak
senet imzalamasını ona yakıştıramıyordu. Ataların "Gönül ummadığına kü-
ser" dediği gibi Köroğlu Demirc'oğlu'ndan beklemediği için çok kırılmıştı da
ondan bağışlayamıyordu.*

*Meddahımız yorumunu yaptıktan sonra kaldığı yerden hikâyesini an-
latmaya başladı:*

Köroğlu'nun kendi adını anmayışına Demirc'oğlu'nun canı sıkıldı. Bir
kez daha sordu:

-Başka hiç kimsen yok mu? İyi düşün.

-Var olmasına var da... İçim elvermiyor.

-Niye?

*-Çok sevdiğim biri var... Ama hiç ummadığım bir hata yaptı. Ötekileri
bağışladım ama onu bağışlayamıyorum. Çok ağırına gitti.*

-Hatasız kul olmaz Eroğlu. Kimmiş bu arkadaş?

Bunun üzerine Köroğlu kolundaki zinciri saz misâli tuttu. Görelim
Demirc'oğlu'nu nasıl anlattı:

At yürütür eşkin eşkin
Zor düşmanı eder şaşkın
6/49 Kendi yiğit özü pişkin
Demirc'oğlu'm yerinde mi

Suratı aslan suratlı
Görmedim öyle heybetli
6/50 Yedi çift camız kuvvetli

Demirc’oğlu’m yerinde mi

Köroğlu’m der övündüğüm
46/51 Taşlar alıp dövündüğüm
Arka verip sığındığım
Koca çamlar yerinde mi

Deyip kesince Demirc’oğlu’nun içinden, zindanın kapısını bir tekmede kırmak geçti. Ama o zaman bir çuval incir berbat olurdu. Demirc’oğlu dört satır söyledi:

Esebali geldi taman
Seni kurtarırım hemen
6/52 Elem çekme koç kahraman
Baştan geçmedik iş olmaz

Köroğlu Esebali’yi kendisini zindanda gördüğü için avutmak isteyen bir yolcu sandı. Demirc’oğlu bir de dilden söyledi:

-Allah büyüktür arkadaş. Gün olur sen de zindandan çıkarsın. Aç hele ağzını...

Demirc’oğlu testiyi Köroğlu’nun ağzına boşalttı. Etleri de ağzına attı. Demirc’oğlu iyice zayıflayan Köroğlu’na güç kazandırmak istiyordu.

Zindandan ayrıldı. Dizdar’ın yanına vardı. Dizdar sordu:

-Yemeğini yedin mi?
-Keşke yemeseydim...
-Neden?

-Nedeni şu Dizdar: Yemeği yedikten sonra zindan gibi bir yere vardım. Pencereden içeriye baktım ki ne göreyim, bir adamı zincire vurmuşlar. Göbeğine kadar suya gömmüşler. Açlıktan adamcağızın avurdu avurduna geçmiş. İçim parçalandı. Yemeği yediğime bin pişman oldum. Eğer beni seviyorsan o zavallı adamcağıza bolca yemek gönder.

Dizdar “Peki!” deyince Demirc’oğlu konuşmasını sürdürdü:

-Sen de hazırlığını yap. Yarın erkenden gelirim. Kaçar gideriz buradan.

Dizdar ona da “Peki!” dedi. Demirc’oğlu atını ahırda bıraktı. Yaya olarak saraydan çıktı. Bolu’dan çıkarak arkadaşlarının olduğu yere gitti. Onları buldu. Durumu anlattı.

-Yarın birer ikişer şehre girin. Sarayın oralarda dolaşın. Ben kuşluk vakti Köroğlu’nu zindandan çıkarırım. Ben işaret verince kılıçlarınızı çekersiniz. Tamam mı?

-Tamam Demirc’oğlu.

-Öyleyse Köroğlu’nun kılıcını verin. Kırat’ı da Kayseri eşeği gibi boyayın.

Kayseri eşeği gibi boyayın deyince:

Meğer Kayseri’de adamın birinin tembel bir eşegi varmış. Cambazın (simsar) birine, “*Şunu ucuz pahalı demeden sat!*” demiş.

Cambaz eşegi almış. Boz eşegi karaya boyamış. Kuyruğunun altına nişadır sürüp, eşegi pazara çekmiş. Nişadır hayvanın kuyruğunun dibini öyle yakmış ki tembel eşek at gibi eşinmeye başlamış.

Meğer eşegin sahibi yeni bir eşek almak için pazara gelmiş. Bakmış ki bir kara eşek eşinip duruyor. “*Tamam,*” demiş, “*aradığımı buldum.*”

Parayı verip eşegi almış. Eşeğe binmiş. Mahalleye doğru sürmüş. Hayret! Eşek sanki evin yolunu biliyor gibiymiş. Eşek varmış, adamın evinin önünde durmuş.

Ertesi gün eşeğe binip çalımlı çalımlı gezmek istemiş. Binmiş eşeğe, çıkmış sokağa. Ama eşek öyle bir tembelleşmiş ki, dünkü eşek nerdeee, şimdiki eşek nerde... Çoh diyormuş gitmiyormuş, çüş diyormuş gitmiyormuş. Bir de yağmur yağmasın mı? Adamcağız iliklerine kadar ıslanmış. Zar zor evine dönmüş. Bir de bakmış ki altındaki kara eşek bomboz olmamış mı? “*Eyyah!*” demiş Kayseri’li, “*Benim tembel eşegi boyayıp bana sattılar.*”

Hatta Kayseri’de şöyle bir “*boyama*” söylentisi daha vardır:

Adamın biri “*Kafa kâğıdı eskidi.*” Diye karısından boşanmak istemiş. Oğulları “*Peki baba. Biz sana daha gencini buluruz.*” Demişler. Analarını süslemişler, püslemişler, babalarıyla görüştürmüşler. Adamcağız eski karısını tanıyamamış. “*Hah şöyle. Avrat dediğin böyle olur.*” Demiş. Yeniden evlenmiş. Ama gerdek gecesi bir de bakmış ki yeni gelin eski karısı değil mi?

Demirc’oğlu da Bolu’dakiler tanımasın diye Kırat’ı Kayseri eşegi gibi boyattı. Köroğlu’nun kılıcını alıp Bolu’ya doğru yola koyuldu.

Beyler ve askerler kılıçlarını bilemekte olsun, Demirc’oğlu sabaha karşı Bolu’ya vardı. Doğru saraya gitti. “*Dizdar Hatun beni emretmiş!*” deyip, hareme vardı. Demirc’oğlu yorgundu. Kuşluk vaktine dek epey bir zaman vardı. Dizdar’ın dizine başını koydu, uyumaya başladı.

KÖROĞLU KURTULACAK MI?

Kuşluk vakti yaklaşmıştı. Ama bütün gece uykusuz olan Demirc’oğlu bir türlü uyanmıyordu.

Odanın kapısı birdenbire açıldı. Bir cariye telaşla içeriye girdi:

-Aman hatunum kaçın! Dedi. Ağabeyin durumu öğrenmiş. Bu âşık Köroğlu’nun adamıymış, Köroğlu’nu kurtarmaya gelmiş. Bolu Beyi sarayı askerle çevirmiş. Kaçabilerseniz kaçın canınızı kurtarın.

Bunun üzerine Dizdar ağlamaya başladı. Gözlerinden perpi tanesi gibi yaşlar dökülüyordu. Gözyaşları Demirc’oğlu’nun yüzüne “*şıp, şıp*” damlıyordu. Dizdar Hatun yazgısına acıdı. Görelim ne söyledi:

Yiğit Esebalı yatar uyursun
Yekin de bak mahmur gözlerin görsün
6/53 Sen git burda beni Mevlâ kayırsın
Canın kurtar Esebalı bu yerden

Demirc' oğlu uyandı. Kalkıp oturdu. Aldı Demirc' oğlu:

Dizdar Hatun niye verdin öğüdü
Vermeseydin daha bundan yeğ idi
6/54 Öldürmezler benim gibi yiğidi
Ölür gitmez Esebalı bu yerden

Aldı Dizdar:

Seni beni bey abime demişler
Kadı müftü fetvamızı vermişler
6/55 Beş bin atlı askerinen gelmişler
Kalk git Esebalı'm sen bu yerlerden

Aldı Demirc' oğlu:

Aman Dizdar niye böyle söylersin
Yazık kara gözlüm sana ağlarsın
6/56 Beş bin serçe bir şahine neylesin
Ölür gitmez Esebalı bu yerden

Aldı Dizdar:

Seni beni bir arada görmüşler
Üstümüze bin bir yalan koymuşlar
6/57 Üçümüze üç darağcı (dar ağacı) kurmuşlar
Bir sen, bir o, durman gidin bu yerden

Demirc' oğlu Köroğlu ile yakınlığını Dizdar'ın ve Bolu Beyi'nin öğrendiklerini anladı. İş buraya geldikten sonra kim olduğunu gizlemenin anlamı yoktu. Demirc' oğlu hem bağladı, hem de kim olduğunu açıkladı:

Aslan olup dağımıza çikalım
Göster ki sarı kaleleri yikalım
6/58 Ben geldim ki Köroğlu'nu alalım
Ölür gitmez Demirc' oğlu bu yerden

Dizdar şaşkınlıkla:

-Sen Demirc' oğlu musun? Diye sordu.

-Evet Dizdar ben Demirc' oğlu'yum. Biz Köroğlu ile Sivas dağı Çamlıbel'de otururuz, gelenden geçenden yol pacını alır, yoksula dertliye dağıtırız.

Dizdar Esebalı'nın Demirc' oğlu olmasına çok sevindi. Birlikte harem-den çıktılar. Demirc' oğlu Kırat'ı ve kendi atını aldı. Zindana doğru yürüdüler. Zindana yaklaşınca Köroğlu'nun sesini duyup dinlediler:

Zindanın yapısı taştır

6/59 Yatamıyom yerim yaştır
Zindancı bir zâlim baştır
Kaldım kalede zindanda

Zindanın kapısı demir
Yatamıyom yerim çamur
6/60 Zindancı bir kızıl gâvur
Kaldım kalede zindanda

Zindan değil bu bir ahır
Çekemiyom artık kahır
6/61 Çamlıbel'deki kel çadır
Kaldım kalede zindanda

Köroğlu'm der eyvah hâlim
Bu zindancı pek çok zâlim
6/62 Demirc'oğlu koç aslanım
Kaldım kalede zindanda

Köroğlu'nun bu yürek paralayıcı türküsünü dinleyen Demirc'oğlu, hengeyledi, hüngeyledi, tekme ile zindanın kapısına hüngeyleyince, zindanın kapısı paramparça oldu. Demirc'oğlu varıp Köroğlu'nun zincirlerini çatır çutur kırdı. Kirmânî kılıcı Köroğlu'na verdi:

-Köroğlu, dedi, Bolu Beyi sarayın çevresini askerle sarmış. Dilin değil, elin çalışacağı zamandır. Buyur gidelim.

Köroğlu sordu:

-Demirc'oğlu dünkü de mi sendin yoksa?

-Bendim Ağam...

Demirc'oğlu Köroğlu'nu alıp Dizdar'ın yanına getirdi. Getirdi ama Köroğlu'nun saçı sakalına karışmış, zayıflıktan iskelet gibi olmuştu. Dizdar Köroğlu'nu bu halde görünce korkudan bayılıverdi.

Köroğlu sordu:

-Kim bu?

-Bu Bolu Beyi'nin bacısı Dizdar Hatun. İzin verirsen o da Çamlıbele gelmek istiyor.

-Gelsin gelsin de... Önce bunu ayıtalım.

Köroğlu Demirc'oğlu'nun sazını aldı. Görelim ne söyledi:

Üç günlük yalan dünyaya
Koç yiğitler gelmeseydi
6/63 Dünyayı kan bürür idi
Ağlayanlar gülmeseydi

Nolurdu Dizdar nolurdu
Gün doğmadan mı kalırdı
6/64 Bir adam deli olurdu
Sevdiğini sarmasaydı

Kalk salın Dizdar kalk salın
Âşık bilir âşık hâlin
6/65 Yanağında gonca gülün
Yaprakları solmasaydı

Deyince Dizdar ayıldı. Kalktı... Köroğlu Dizdar'ı türküyü ayıltışına
böbürlendi. Türküyü şöyle bağladı:

Hara Koç Köroğlu'm hara
Var derdine derman ara
4/66 Ölüme bulurdum çare
Emir Hakk'tan olmasaydı

Deyip binmek için Kırat'ın dizginlerine sarılınca Kırat Köroğlu'nu ta-
nımadı. Şaha kalkıp Köroğlu'nun üzerine yürüdü. Bunun üzerine Köroğlu
Kırat'a kendini tanıttı:

Çekin benim Koç Kırat'ım
Zindan almıştır kuvvetim
6/67 Bilirim senin kıymetin
Eğil Koç Kırat'ım binem

Kırat seni gezdireyim
Tarihlere yazdırayım
6/68 Alkanlarda yüzdüreyim
Eğil Koç Kırat'ım binem

Kırat seni nallatayım
Her hüneri öğreteyim
6/69 Sırma püskül bağlatayım
Eğil Koç Kırat'ım binem

İnişte keklük sekişlim
Yokuşta aslan büküşlüm
6/70 Kulağı burnu nakışlım
Eğil Koç Kırat'ım binem

Zindandan çıktım duydular

Dört yanımızı sardılar
6/71 Köroğlu'na kasettiler
Eğil Koç Kırat'ım binem

Türküyü dinleyen Kırat uysallaştı. Köroğlu'nu tanıdı. Kişneyerek Köroğlu'na yaklaştı. Köroğlu'nun yüzünü gözünü koklamaya başladı. Köroğlu Kırat'ı bağrına bastı. Öptü sevdi. İki eski dost hasret giderdi.

Kırat kirpi gibi yumuldu. Köroğlu üzerine bindi. Demirc'oğlu:

-Köroğlu sen Dizdar'ı terkine al, buradaki üç beş yüz askeri bana bırak, dedi. Sen yorgunsun hastasın zayıfsın. Bu işe karışma.

Demirc'oğlu atına bindi. Sarayın kapısını açtı. Bolu Beyi'nin askerleri, Köroğlu'nu elinde saz, terkinde kız görünce şaşırıldı. Kırat kapının eşğinde şakır şakır eşiniyor, şahlanıp şahlanıp kişniyordu. Köroğlu Demirc'oğlu'nun sazıyla bir daha söyledi:

Benden selâm olsun Bolu Beyine
Beniminen uğraşmaya dev gerek
6/72 Unvan para etmez darb-ı meydanda
Doğrar eğri kılıç, bilek zor gerek

Savaş olsun gör burada olur neler
Yiğitler meydanda koç gibi meler
6/73 Yere düşer karpuz gibi kelleler
Salavat çekmeye tutar dil gerek

Yiğitsen bindiğin atından inme
Mert isen hasmından yönünü dönme
6/74 Çokluk para etmez çoğa güvenme
Kötü iflah olmaz, yiğit bön gerek

Koçkörün oğluyam namım kaybolmaz
Yaptığım işlerden hesap sorulmaz
6/75 Boş laf etmeyinen meydan alınmaz
Asıl yiğit bu meydanda bey gerek

Deyip sazı omzuna astı. Kırat'ın dizginlerini kavrayıp Bolu Beyi'nin askerlerinin üzerine doludizgin sürdü.

Bir kişinin bu yürekli davranışını askerler şaşkınlıkla izliyordu. Kırat birdenbire eleğimsağma (gökkuşağı) gibi havalandı. Askerlerin üzerinden aştı gitti. Askerler kendilerini şaşkınlıktan kurtaramadan, bu kez de Demirc'oğlu gür sesiyle ortalığı çınlattı:

Ulan Bolu Beyi haddini tanı

Bugün kargı ile mızrağın günü
6/76 Nerde koç yiğitler nerede hani
Yiğidin ortaya çıkma günüdür
Der demez her köşe başından gepir güpür Köroğlu'nun keleşleri çıkıp
geldi.

Demirc'oğlu türküsünü sürdürüyordu:
Yiğitler istedim meydanın dengi
Koç aslanlar etsin burada cengi
6/77 Altın dizgin ile gümüş üzengi
Yavuz atlıların şanlı günüdür

Demirc'oğlu'm der ki seyreyle bizi
Kanla doldururum şu ovanızı
6/78 Bana yetmez asker bin beşyüzü
Bugün yiğitlerin kanlı günüdür

Deyip bağladı. Kılıcını sıyrıldı. Nara atıp Bolu Beyi'nin askerlerinin
arasına aç kurt gibi daldı. Köroğlu'nun keleşleri bir anda askerleri darmadağın
etti. Askerler kaçıştı.

Köroğlu ve keleşleri Bolu'nun dışına çıkınca Köroğlu üç gün mola ver-
di:

-Köroğlu kaçtı demesinler, işte buradayız. Üç güne kadar üzerimize
gelirlerse kozlarımızı paylaşıyoruz. Yok gelmezlerse onlara diyecek sözümüz
yok.

Başta Hoylu Bey olmak üzere bütün beyler geldi. Köroğlu'nun kendile-
rini bağışlamasını diledi.

Üç gün orada kaldılar. Dördüncü günün sabahı Köroğlu ve keleşleri "Al
Allah kulunu, zapteyle delini..." deyip, Çamlıbele doğru yola çıktı.

DÖNE KÜSÜYOR

Çamlıbele yaklaştıkları sırada Dizdar Hatun Köroğlu'nun terkindeydi.

Benli Döne ise elinde dürbün Koç Köroğlu'nun kalesinin burcundan
uzakları gözlüyordu. Bozgedik'ten yukarı Köroğlu ve askerlerinin geldiklerini
görünce koşarak burçlardan indi. Köroğlu'na karşı çıktı. Ama Köroğlu yakla-
şınca Köroğlu'nun terkinde bir kız olduğunu gördü:

-Eyvah! Dedi. Köroğlu üstüme gül koklamış.

Döne kendini dağa vurdu. Ağlaya ağlaya kaçıyordu.

Köroğlu Dizdar'ı Demirc'oğlu'na teslim etti. Kırat'ı Döne'nin peşine
sürdü. Kırat Döne'ye yetişince Köroğlu Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı.
Bakalım Köroğlu Şirin Döne'ye ne dil döktü:

Pişman mı oldun bu hala (hâle)
Döne ben sana mihmanım
6/79 Bakmam senden gayrı mala
Döne ben sana mihmanım

Döne benden kaçma geri
Takâtım yok edem zâri
6/80 Dizdar Demirci'nin yâri
Döne ben sana mihmanım

Köroğlu söyler gerçekten
Dizdarı aldık alçaktan
6/81 Demirci sevmiş gerçekten
Döne ben sana mihmanım

Bunun üzerine Döne durdu. Köroğlu Kırat'ın üzerinden Döne'nin üzerine balıklama atladı. Tesbi çalışının dibine oturdular. Sarıldılar, kucaklaştılar. Kabacurruk cücüğü gibi ötüştüler.

Meddahımız:

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Sürç-ü lisan ettikse affola...

Diyerek sandalyesinden indi.

7. BÖLÜM

ÇİN SEFERİ

Değerli okurlarımız;

Hikâyemizin bu bölümüne “Çin Seferi” ya da “Dağıstan Seferi” deniyor. Hikâyemizin bu bölümünde kahramanlarımız Çin’e gider. Kahramanlarımızın Sivas Dağı’ndan kalkıp taa Çin’e gitmeleri mantık sınırlarını zorlamaktadır. Çünkü Anadolu ile Çin arasında binlerce kilometrelik çetin bir yol vardır ama Köroğlu’nun, bu uzun yolu gitmesi (zayıf da olsa) ihtimal dâhilindedir. Köroğlu Hikâyesinin kaynağının belki de Orta Asya olabileceği; Orta Asya’da Çin-Türk ilişkilerinin çok çok ileri boyutlarda olduğu; şimdi bile Uygur Türkleri’nin Çin’de yaşadıkları düşünülürse, “Çin nere, Sivas Dağı nere...” diye düşünülmecektir.

Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Birkaç kez yüksek sesle öksürdükten sonra, gâhi saz misâli, gâhi de kılıç misâli kullandığı sopasını masanın kenarına üç kez vurdu:

-Arkadaşlar, dedi, oruçtan çıktınız, yemeği yediniz, teravihi kıldınız, uykunuz gelmesin birer bardak çay için.

Kahveciye dönerek:

-Oğlum Şerif, herkese birer çay ver de uykuları kaçsın. Parasını benden isteme haa!

Dedikten sonra dinleyicilerine:

-Arkadaşlar bu gün de size meşhuur Dadaloğlu’dan bir şiir okuyacağım. Bakalım atınan gözeli nasıl anlatmış.

Hak Haaak!

*Ŗu yalan dünyaya geldim geledi
Severim bir atı, bir de gzeli
Değip onbeŖime kendim bileli
Severim bir atı bir de gzeli*

*Atın beli kısa, boynu uzunu
Kuru suratlısı elma gzn
Kızın iplik iplik süt beyazını
Severim kır atı bir de gzeli*

*Atın hyk sağrı, kalkan dŖls
Kalem kulaklısı, eki baŖlısı
Güzelin dal boylu sırma salısı
Severim kır atı bir de gzeli*

*At koŖu tutmalı çıktığı zaman
Yalı kaval gibi yaktığı zaman
At dört kız onbeŖe yettiği zaman
Severim kır atı, bir de gzeli*

*Dadaloğlu 'm hile yoktur iŖimde
Yiğit olan yiğit görür dŖnde
At dördünde güzel onbeŖ yaŖında
Severim kır atı, bir de gzeli*

*Meddahımız Ŗiirini bitirdikten sonra her zamanki gibi hikâyenin giriŖi-
ne baŖladı:*

*Dinleyin methedem erlerin baŖın
Nice kalelere atardı taŖın
Kim kesti ejderhâ gibi ko devin baŖın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Baki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gl vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski eŖmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay,üçte vay!*

*Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

-Diyelim mi?

(Dinleyiciler hep bir ağızdan):

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kalmıştı?

Dinleyicilerden biri, "Çin Seferine gelmiştik!" deyince meddah söze girdi:

-Güş-i makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, belî ağalar meşhuur Köroğlu hikâyesi Çin Seferi'nde kalmıştı.

Dedikten sonra hikâyesine başladı:

Köroğlu Beyşehir'nden Şirin Döne'yi almıştı. Ayvaz ve öteki beylere Harmandalı Köyünden ve Gürcistan'dan birer kız almıştı. Hoylu ile Dellek Deli Hasan'a emmisinin kızlarını almıştı. Demirc'oğlu da Bolu Beyinin bacısı Dizdar'ı almıştı.

Köroğlu düşündü: Artık düğün yapıp ev-bark sahibi olabilirlerdi. Demirc'oğlu'nu çağırdı:

-Demirc'oğlu, dedi, bu işi düzenlemek sana düşer. Artık düğün yapabiliriz. Kırk gün kırk gece düğün yapılsın. Davullar zurnalar çalsın, halaylar çekilsin, koçlar kesilsin, arahılar (rakılar) içilsin. Toy düğün olsun.

Haberi duyan Çamlıbel erleri bayram etti.

Koç Köroğlu'nun kalesinde davullar gümbür gümbür öterken, neredeymiş Zorbezirgân geldi. Varıp Ayvanlı Köşke Köroğlu'nu buldu. Kucaklaştılar, sarmaş dolaş oldular. Öteki beylerle de kucaklaşıp karşılıklı hâl hatır sordular. Köroğlu seslendi:

-Ayvaz!

-Buyur baba!

-Zorbezirgân'a doldur...

Ayvaz altın tasla teştten rakı doldurup Zorbezirgân'a sundu. Zorbezirgân, köz taşı gibi boz rakıyı içerken Köroğlu oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını kucağına aldı, görelim ne söyledi:

Zorbezirgân bunun adı

Geldi Çamlıbel'in tadı

7/1 Yedi çift camız kuvveti

Vermiş Allah bilin beyler

Buna karşı koyan bilir

Onu ben ben diyen bilir

7/2 Yumruğunu yiyen bilir
Nasıl oldu söylen beyler

Şahan gibi kanat çırpır
Aç kurt gibi dalar yırtar
7/3 Düşmanı yumrukla yıkar
Bu kahraman bilin beyler

Al atının ağzı gökte
Maşlahının ucu yerde
7/4 Şehit düşeceğim yerde
Azat etti beni beyler

Ünü tutmuştur cihanı
Köroğlu'nun genç aslanı
7/5 Kılıç kabzasından kanı
İçen bu kahraman beyler

Diyerek Zorbezirgân'ı övdü.

Zorbezirgân sordu:

-Köroğlu Ağa bu davullar zurnalar neyin nesi? Ne var? Ne oluyor?

-Zorbezirgân kardaş düğün yapıyoruz. Kırk gün kırk gece düğün yapıp
hepimiz birden dünya evine gireceğiz.

Deyince Zorbezirgân:

-Köroğlu bana izin ver Çin'deki nişanlımı alıp geleyim. Ben de sizinle
birlikte düğün yapayım, dedi.

Köroğlu sordu:

-O kızla nişanlandın mı?

-Evet. Zorla alamadım... Sonradan araya tanışlar girdi, öylece nişan-
landık.

-Çin'de mi dedin?

-Çin'de... Kara Vezir'in kentinde.

Köroğlu Ayvaz'a dedi ki:

-Oğlum git söyle düğün dursun. Yiğitlerim hazırlansın. Çin'e gidip
Zorbezirgân'a seymen olacağız.

Zorbezirgân:

-Yok Köroğlu olmaz, dedi. Bir benim için düğün durdurulmaz. Ben gi-
der, nişanlımı alır gelirim. Siz düğünü biraz uzatırsanız yeter.

Köroğlu karşı çıktı:

-Zorbezirgân sen benim kardaşımın. Nişanlını tek başına Çin'den Çamlıbel'e getirmene gönlüm razı olmaz. Hiç boşuna karşı çıkma, sana seymen olacağız. Dönüşte birlikte düğün yaparız.

Köroğlu Ayvaz'a döndü:

-Oğlum söyle hemen düğün dursun. Çin'e seferimiz var, aç kurtlarım hazırlansın.

Ayvaz dışarıya çıkınca Köroğlu bir daha aldı:

7/6 Dinleyin ağalar yollar açıldı
Göç kaldırıp Çin'e gidelim Çin'e
Koç yiğitler bu meydana seçildi.
Bayrak açıp Çin'e gidelim Çin'e

7/7 Bezirgânla almalıyız mırazı
Çin-Maçin yolunda geçirek yazı
Davasız (kavgasız) gidelim gelinci tarzı
Düğün için Çin'e gidelim Çin'e

7/8 Ben yiğit isterim çıksın meydana
Eğri kılıç asılmalı yanına
Düğürücü (dünürücü) gidelim Çin'in şahına
Göç kaldırıp Çin'e gidelim Çin'e

7/9 Bezirgânı beklemiştik günlerce
Düğünümüz olsun hep beraberce
Davullar vurmali kırk gün kırk gece
Bunun için Çin'e gidelim Çin'e

7/10 Kulak verin Köroğlu'nun sözüne
Atlanıp çikalım yolun düzüne
Çin-Maçin elinin güzel kızına
Düğün için Çin'e gidelim Çin'e

Deyip bağladı.

Beyler başlayan düğünün yarıda kesilmesine üzüldülerse de ses çıkarmadı.

Kısa zamanda hazırlık görüldü. "Al Allah kulunu, zapteyle delini..." deyip Çin'e doğru yola çıktılar.

KÖROĞLU DAĞISTAN'DA

Günlerden bir gün bir yol çatına vardılar. Köroğlu sordu:

-Şo görünen hangi şehir?

-Oraya Dağıstan derler Köroğlu Ağa.

-O halde bugün burada konaklıyoruz. Ben Dağıstan'ı gezip de geleyim.

Köroğlu Kırat'ı Dağıstan'a sürdü. Kırat'ın rüzgârı Dağıstan'da çeyrek saat, kasırğa misâli esti, tozu dumana kattı.

Köroğlu bir çardağın altından geçiyordu. Çardakta bir genç kız ipe çamaşır seriyordu. Meğer genç kızın donyumaklığının (çamaşırda giyilen şalvar) sol ayağının lâstiği yokmuş. Köroğlu iki tahtanın arasından bakınca genç kızın ayak bileğinden, baldırından, göbeğinden, iki memesinin arasından çenesini gördü. Kendinden geçti...

Kız ince yapılı, suna boylu, dilber mi dilberdi. Başındaki yazmasından taşan saçları, tütün gibi sapsarıydı. Eti, balık etindeydi. Baldırı, kolları, gerdani kar gibi beyazdı. Bu güzellik karşısında Köroğlu kendini tutamadı, sırtının üstüne carhadan devrildi. Akli başından gitti.

Kırat hemen kuyruğunu kaldırdı. Köroğlu'nun sırtına yastık misâli dayadı.

Köroğlu bu kez de öne devrildi. Kırat kafasını kaldırdı, Köroğlu'nun göğsüne dayadı, düşürmedi. Nice sonra Köroğlu ayıldı. O güzel kızın aşkıyla yanıp tutuşmaya başladı. Etti edemedi; yeniden çardağın altına geldi. Ama kız ortalıkta yoktu. Köroğlu bitişikteki evin kapısını çaldı.

Belini tuta tuta bir kocakarı kapıya geldi. Kocakarının yüzü lahana yaprağı gibi çapar-çupardı. Her çaparında bir yumurta su dururdu. Sordu:

-Ne var oğlum?

-Tanrı misafiriyim ana...

-Misâfirliğin başımın üstüne oğlum amma ne sana yedirecek aşım ekmeğim var, ne altına serecek çulum çulpazım var.

Köroğlu bir avuç altın uzattı:

-Buyur Ana! Al... İstedğin gibi harca.

Kocakarı altınları görünce sevindi:

-Ooo, buyur oğlum, buyur. Sana ne yemekler yaparım, ne yataklar açarım. Hoş geldin oğlum, hoş geldin.

Köroğlu Kırat'ı ahıra çekti.

Kocakarı'yla yukarıya çıktı. Kocakarı şeytan mı şeytandı. Köroğlu'nun bir derdi olduğunu anlamıştı:

-Bir derdin mi var oğlum? diye sordu. Ben senin anan sayılırım. De hele... Derdini söylemeyen derman bulamaz.

Köroğlu'nun düzeni tükenir mi? Hemen konuya girdi:

-Ana gerçekten de kapıda seni ilk gördüğümde birden rahmetli anamla karşılaşmış gibi oldum. Yaşın benzemesin, aynen anama benziyorsun. Sana

kanım kaynadı. Onun için derdimi diyeyim: Şu bitişikteki çardakta bir kız gördüm gönlüm aktı gitti. Aman ana... Bu kızı bana bitir.

-Hangi kızmış oğlum o? Hüsne Bala mı yoksa?

Deyince Köroğlu omuzundan oniki telli yirmidört perdeli sedekâri sazını indirdi. Görelim genç kızı nasıl anlattı:

Şehrin kiblesinde onun sarayı
Huride melekta bulunmaz tayı
7/11 Gündüzün güneşi, gecenin ayı
İplere çamaşır sererken gördüm

Gümüş kemer dolamıştı beline
Âşık oldum dudağına diline
7/12 Çamaşır yıkamış almış eline
Onu gül dalına sererken gördüm

Karı budur benim son sözüm sana
Onun bu hasreti kâr etti cana
7/13 Adını söyledin ol Hüsne Bala
Aklımı başımdan çalarken gördüm

Karı Köroğlu'ndan altın koparmak için dedi ki:

-Oğlum sen varmışsın Dağıstan'ın en nazlı, en burnu havalı kızını bulmuşsun. Ben ne diyeyim? Gel bu sevdadan vazgeç.

Köroğlu heybenin gözünden iki avuç dolusu altın aldı, kocakarının önüne "cavvv!" diye döktü.

-Aman Ana! Elini öpeyim şu kızı anasından iste...

Kocakarı ağırdan alıyordu:

-Onun anası babası yok oğlum. O kız kendi başına buyruktur. Kimseyi dinlemez.

-Aman ana hele bir görüş. Bakalım ne diyecek?

Kocakarı Köroğlu'ndan daha çok altın koparmak için işi ağırdan alıyordu. Yavaş yavaş kalktı. Hüsne Bala'nın evine doğru yola çıktı. Hüsne Bala'nın kapısını çaldı. Yukarıya çıktı. Merdivenin başına oturdu:

-Hüsne Bala, kızım, evde hiç tuz kalmamış. Bir avuç ver de yemeğe atayım, dedi.

-Aman ana oraya niye oturdun. Şöyle buyur. Altına minder atayım.

-Sağol yavrum. İşim acele. Sen tuzu ver de gideyim.

Hüsne Bala bir sahan tuz getirdi. Bunun üzerine kocakarı el kaldırıp dua etti:

-Allah seni âhiret evinde de, dünya evinde de muradına erdiresin!

Deyince Hüsne Bala merakla sordu:

-Ana âhîret evi cennettir, bildim. Ya dünya evi neci? O neyin nesi?

Kocakarı:

-Ah benim ahmak kızım, ah! dedi. Senin yaşındakiler cin gibi. Herşeyi bilir. Bak yavrum, dünya evi şu demektir: Sen boylu poslu, güzel huylu bir erkekle evlenirsin... Akşam olunca kocan kapıya vurur, açarsın... İçeriye alırsın... Kimsenin görmez tarafından bir öpücük verirsin. İçin “cızzz” eder. Kalbin “pırrr!” eder. İşte buna dünya evi derler ahmak kızım.

Hüsne Bala:

-Aman ana o kısmet meselesi. Allah yazarsa o da olur.

Deyince kocakarı hemen söze girdi:

-Benim Şam’da okuyan bir oğlum vardı yavrum. Yakışıklı mı yakışıklı, güzel mi güzel. Alnının çatı bir karış. Kaşları dört parmak eninde. Gözleri bakır tas gibi. Bıyığı gergedan boynuzu gibi. Boynu arasa küleği gibi. Sırtı ekmek tahtası gibi. Göğsü taraba tahtası gibi, soluk alıp verdikçe kalaycı kö-rüğü gibi “Harr! Harr!” eder. Gel seni bu oğlanla başgöz edelim. (evlendi-relim)

Diye Köroğlu’nu övünce Hüsne Bala’nın ağzının suyu aktı. Gidip bir avuç altın getirdi:

-Aman Ana, eğer dediğin gibiyse, aha sana bir avuç altın. Şu işimizi yap, dedi.

Kocakarı altınları aldı:

-Amma kızım, dedi, oğlum “Ben evlenmem!” derse, fazla üstüne gide-mem ha! Ona göre... Fazla umutlanma.

Kocakarı eve döndü. Altınları kara sandığa koydu. Köroğlu’nun yanına vardı:

-Dedim ya oğlum, bu işten umudum ız (az). Râzı değil kız. Beni beyler paşalar istiyor varmıyorum da buna mı varacağım, diyor.

Köroğlu bir avuç daha altın çıkardı:

-Aman Ana, şu kızın yanına bir daha var hele...

Kocakarı altınları aldı. Kara sandığa koyup kilitledi. Yeniden Hüsne Bala’nın evine yollandı. Bu kez de kıza düzen kurdu:

-Dedim ya kızım, bu iş zor. “Paşa kızları, bey kızları dururken, kimi kimsesi olmayan bir kıızı mı alacağım?” dedi. Bu işten umut yok.

Hüsne Bala gidip bir avuç daha altın getirdi:

-Ama ana, bana bir iyilik yap. Duamı alırsın. Şu işi yap.

Kocakarı böylece Hüsne Bala ile Köroğlu arasında mekik dokudu. Her ikisinden de avuç avuç altın alarak kara sandığı doldurdu. Sonunda işi yaptı. Bir de Köroğlu’nu kendisinin görmesi için Hüsne Bala’yı evine çağırdı. Öyle ya, evlenen iki gencin birbirini görmesi gerekiyordu.

Hüsne Bala elek istiyormuş gibi kocakârının evine geldi. Köroğlu pencerenin yanında oturuyordu. Kız Köroğlu'na baktı ki kocakârının övdüğünden daha yakışıklı: Keçe külahın çevresine Acemin poşusunu sarmış, ucunu sağ yanağından aşağıya birbuçuk arşın sarkıtmış. Giyimi kuşamı yerinde bir yiğit. İçinden “*Vardım gitti. Bundan iyisine mi varacağım?*” dedi. Eleği alıp döndü. Sabırsızlıkla kocakârının gelmesini bekledi.

Kocakârı iki gencin arasını buldu. Köroğlu'na dedi ki:

-Oğlum iki şahit, bir imam bulalım. Nikâhlarınızı kıydırıp hemen bu gece sizi gerdeğe verelim.

Köroğlu bu işi kimselerin duymasını istemiyordu:

- Aman Ana, dedi, kimsenin gereği yok, biz kendi kendimize evleniriz.

- İyi öyleyse. Sen bilirsin.

KÖROĞLU EVLENİYOR

Kocakârı ile Köroğlu Hüsne Bala'nın evine vardı. Hüsne Bala süslenmiş, süzülüp duruyordu. Köroğlu sordu:

-Hüsne Bala Allahın emri Peygamber'in kavliyle ben seni aldım, sen de bana geldin mi?

Hüsne Bala kısık bir sesle cevap verdi:

-Geldim.

Köroğlu üç kez sordu. Kız da üç kez “*Geldim.*” dedi. Sonra Köroğlu Kocakârıya sordu:

-Duydun mu?

-Duydum oğlum. Allah tamamına erdirdin.

Köroğlu bir düzen daha kurdu:

-Hatın ana, dedi. Az bekle atımı da getireyim. Hüsne Bala'yı yalnız bırakma.

Köroğlu hızla evden çıktı. Kocakârı'nın evine vardı. Kara sandığı buldu. Hengeyledi, hüngeyledi, yumruğunu kara sandığa hüngeyleyince, sandık tuz gibi dağıldı. Köroğlu sandıktaki altınları aldı. Heybeye doldurdu. Ahırdan Kırat'ı alıp Hüsne Bala'nın evine vardı. Kırat'ı ahıra götürdü. Baktı ki Hüsne Bala'nın bir kısrağı var, hem de kısrak dalap olmuş, “*Ben evleniyorum, varsın Kırat da evlensin.*” deyip Kırat'ı kısrağa bıraktı. Yukarıya çıktı. Kocakârı'yı gönderdi.

Köroğlu gerdek gecesini kılınan iki rekat namazı kılarken, kocakârı koşa koşa eve vardı. Sandığın başına geldiki ne görsün? Sandık paramparça olmuş altınların yerinde yellere esiyor. Saçını başını yolarak Hüsne Bala'nın evine koştu. Köroğlu namazı bitirmişti ki kocakârının sesini duydu. Kılıcı sıyırtıp kapıya çıktı:

-Bre kaltak! Beni en mutlu gecemde rahatsız etmeye utanmıyor musun? Şimdi senin kelleni dalında yetmiş Hacı Hamza armudu gibi koparmaz mıyım?

Diye bağırdı kocakarı can korkusuyla sokağa fırladı. Çaresiz evine vardı. Ama kara sandığı öyle paramparça görünce saçını yolup, dövünmeye başladı. Bir kez daha Koroğlu'nun yanına vardı. Koroğlu kılıcı sıyırdığı gibi Kocakarı'nın üzerine yürüyünce Kocakarı evine kaçtı.

Kocakarı eve varıyor altınlar yok; Koroğlu'nun yanına varıyor kılıçla karşılaşılıyor; ne yapacağını şaşırılmıştı.

Kocakarı'nın işi, Keloğlan'ın anasının işine benzedi:

Keloğlan'ın biri, mahallesindeki komşusunun karısına âşık olmuş... Keloğlan anasına demiş ki, "*Ana var komşunun avradına benim âşık olduğumu anlat. Bizi görüştür.*" Anası lâhavle çekmiş. "*Elin evli kadınına böyle şey söylenir mi oğlum?*" demişse de Keloğlan dinlememiş. Anasını usandırana dek söylemiş. Sonunda Keloğlan anasını dövmeye başlamış. Kadıncağız bir yüzü ağlar bir yüzü güler, komşusunun evine varmış. Merdivenin başında ev sahibi kadın karşılaşmış. Kadın yoksul komşusunu görünce; bir sahan bulgur vermiş, savmış. Keloğlan'ın anası eve dönmüş. Keloğlan anasına iki tane daha vurmuş. "*Ben seni dilenmeye mi gönderdim?*" diye çıkmış.

Kadın bir daha gitmiş ama bir şey diyememiş. Ev sahibi kadın bu kez de "*Her halde yağları yok.*" diyerek yağ vermiş. Kadın eve dönünce Keloğlan'dan bir zılgıt daha yemiş, yeniden kadının evine gitmiş. Ev sahibi kadın demiş ki, "*Anam ne istiyorsun? Bulgursa verdim. Yağsa verdim. Senin istediğin ne?*"

Kadın:

-Aman yavrum ben senden ne yağ istiyorum ne de bulgur, demiş. Benim sıkıntım böyle böyle...

Kocakarı konuyu anlatınca kadın demiş ki:

-Aman Ana, ondan kolay ne var? Keloğlan yatsıdan önce gelsin, aşağıdaki ahıra girsin. Gerisi kolay.

Bunu duyan Keloğlan iki basıp bir sıçramaya başlamış. İlk akşamdan ahıra girmiş, beklemeye başlamış.

Yatsı olmuş. Herkes namazdan çıkmış. Evin erkeği eve dönünce kadın:

-Efendi, demiş, ahırdan bir gısırtı geliyor, şuna bir bak hele.

Adam:

-Ne gısırtısı olacak avrat.

Diyerek karı koca birlikte ahıra gitmiş.

Keloğlan bir bakar ki kadın adamla birlikte geliyor. Hemen zıbınının eteğini açmış, saman doldurmaya başlamış. Adam ahıra girip Keloğlan'ı görünce şaşırılmış:

-Ulan Keloğlan, ne geziyorsun burda?
Keloğlan hemen yalanı uydurmuş:
-Komşu, bize köyden misafir geldi. Atları katırları da yanlarında. Samanımız yetişmedi. Ayırımız gayrımız yok diye ödünç saman alıyordum.
Adam:
-Oğlum bir etek saman hangi hayvana yeter, demiş. Şu çuvalı al da ona doldur.
Keloğlan bir çuval samanla eve dönmüş. Anasına bir daha kızmış. Ertesi gün kadıncağız yeniden kadının evine yollanmış. Kadın:
-Dün bir aksilik oldu. Bugün akşam namazından sonra Keloğlan bizim helâda beklesin, demiş.
Akşam namazından sonra Keloğlan komşusunun helâsına girmiş. Beklemeye başlamış.
Yatsıdan sonra adam câmiden dönmüş. Kadın demiş ki:
-Efendi helâya gideceğim ama korkuyorum.
Adam:
-Ocağın yana avrat, demiş, ne var korkacak? Her zaman gittiğin helâ değil mi?
Deyip birlikte aşığıya inip helâya varmışlar. Keloğlan bakmış ki kadınla kocası helaya geliyor, hemen donunu sıyrıp oturmuş.
Adam şaşkınlıkla sormuş, "*Ulan Keloğlan ne yapıyorsun?*" Keloğlan yalanı uydurmuş:
-Komşu, demiş, dünkü misafirler bu gün de bizde. Yemeği de yağlıca yedik, helâya taşınıp duruyoruz. Misafirler bizim helâda sıra bekliyor, ayırımız gayrımız yok diye ben buraya geldim.
Adam:
-İyi etmişsin oğlum. Rahatla bâri gelmişken, demiş.
Keloğlan anasına bir sopa daha atmış. Kadıncağız ertesi gün yeniden kadının evinin yolunu tutmuş. Kadın demiş ki:
-Bugün geceyarısı Keloğlan gelsin. Ben merdivene bir ip bağlarım. İpten tuta tuta gelsin, beni bulsun.
Keloğlan gece yarısı eve varmış. İpin ucundan tutarak yukarıya çıkmış. Elini ipin bittiği yere atınca, adamın hacetini yakalamış. Adam Keloğlan'ı bileğinden tutmuş, "*Ne var lan Keloğlan?*" diye bağırılmış. Keloğlan:
-Komşu, demiş, dışarıda mahalleli ikiye ayrıldı; bir kısmı senin için sünnetsiz diyor, bir kısmı sünnetli... Beni aracı saldılar.
Adam, "*Ulan Keloğlan ben sünnetliyim. İnanmazsan bak.*" demiş, Keloğlanı yollamış.
Keloğlan gitmiş anasına bir kötek daha atmış. Kadıncağız ertesi gün yeniden varmış. Meğer kadın Keloğlan'ı denermiş. Demiş ki:

-Bu akşam namazdan sonra gelsin, ahıra girsin.

Keloğlan ilk akşamdan ahıra girmiş. Adam yemeğini yeyip yatsı için camiye gidince kadın aşağıya inmiş, Keloğlan'ın yanına varmış. Biraz sonra kapı vurulmuş. Kadın, "Eyvah kocam geldi!" demiş. Keloğlan seğirttiği gibi kapıya varmış, açmış. "Ne istiyon komşu?" diye kızmış. Adam, "Yahu burası bizim ev değil mi?" diye şaşırmış. "Bunadın mı komşu?" demiş Keloğlan, "Yoksa sarhoş musun?Burası bizim evimiz." Adam utanarak geri dönmüş. Sokağın başına vardıktan sonra yeniden evine yollanmış. Kapıyı vurmuş. Yine Keloğlan çıkmış, adamı azarlamış. Adam utanmış, yeniden kaçıp sokağın başına varmış. Çaresiz geriye dönmüş. "şu ev filanın, bu ev falanın" diyerek evine doğru ilerlemiş. Sonunda, "şu ev de benim." demiş. Sonra kendi kendine, "Yahu bugün benim saçım soluma karıştı. Bir de şu karşıdaki kapıyı çalayım." demiş.

Meğer Keloğlan kendi evine varmışmış bile.

Adam kapıyı çalınca hemen açmış. Yavuz hırsız ev sahibini bastırır derler, adama iyice çıkışmış:

-Yahu saçından sakalından utan. Elin kapısını çalmaya utanmıyor musun? Aha senin evin şurası değil mi?

Deyip adamı evlerinece götürmüş.

İşte kocakarının işi de Keloğlan'ın anasının işine benzemiş. Eve varıyor altınlar yok, Koroğlu'na varıyor Koroğlu Kirmanî kılıçla üzerine yürüyor; çaresiz evine dönmüş.

AVRAT BEDDUASI

Koroğlu ertesi gün erkenden kalktı. Yol hazırlıklarına başlayınca Hüsne Bala sordu:

-Hayrola? Bir yere mi gideceksin?

O zaman Koroğlu kendisini tanıttı:

-Hüsne Bala bana Sivas Dağı Çamlıbel yaylasında Koç Koroğlu derler. Zorbezirgân'ın nişanlısını almaya Çin'e gidiyoruz. Dönüşte seni de alıp Çamlıbel'e götüreceğim. Ama insan hâli... Olur ya... Belki başıma bir iş gelir buraya uğrayamam, şu pazubentle gümüş saplı hançeri al. şu bir heybe altın da burda kalsın. Kızımız olursa namuslu bir ere ver. Eğer oğlumuz olursa adını Hasan koy, büyüyünce pazubentle bu hançeri ver, Çamlıbel'de Koç Koroğlu'nun kalesine gönder. Kırat'ımı senin kısrakla baş başa bırakmıştım. Kısrak bir tay doğurduğunda erkek olursa iğdiş ettirin. Büyüyünce Hasan binip beni arasın.

Deyince Hüsne Bala ağlamaya başladı:

-Bana sevgin bir gecelik miydi? Beni böyle yüzüstü bırakıp nasıl gidersin?

Dediyse de Köroğlu dinlemedi. Yedi körüklü çizmesini giyip kapıdan çıktı. Hüsne Bala'dan duyduğu son söz şu beddua oldu:

-Dilerim Allah'dan askerlerin kırım kırım kırılı Köroğlu!

Köroğlu Kırat'a bindi, yol çatına vardı. Çin'e hareket ettiler.

Günlerce yol aldıktan sonra Çin'de Kara Vezir'in olduğu şehre vardılar. Şehrin dışında konakladılar.

Zorbezirgân üç ayağı sekili, alını akıtmalı al atına bindi. Nişanlısının evine doğru yola çıktı.

Köroğlu ve askerleri dinlenmeye geçti.

Bu sırada bir adam elinde bir resimle askerlerin arasına girdi.

-Bakması bir lira! Bakması bir liraa!

Diyerek dolaşmaya başladı.

Köroğlu adamı çağırdı:

-Al sana bir lira. Ver bakayım.

Köroğlu resme bir baktı ki dünyalar güzeli bir kız. Yandı tutuştu. "*Ulan şu kız kimin kızı acaba? Beylerimden birine de bunu alırdım.*" diye düşündü.

-Ayvaz!

-Buyur baba!

-Şunun altında bir yazı var. Oku bakalım ne yazıyor?

Ayvaz resmi aldı. Altını okudu:

-Kara Vezir'in kızı Gülüzar Hatun.

Köroğlu resmi koynuna koydu. Adama :

-Al sana bir altın, bu resmi bana ver, dedi.

Adam:

-Yook! O benim sermayem. On altın versen gene vermem, dedi.

Köroğlu adamı kovdu.

Adam o üzüntüyle Kara Vezir'in yanına vardı. Köroğlu'nu şikayet etti:

-Efendim şehrin dışına bir eşkıya sürüsü konaklamış. Ellerinde Gülüzar Hatun'un resmi var. Gizlice konuşurlarken duydum, Gülüzar Hatun'u alıp kaçıracaklarmış.

Kara Vezir hemen askerlerini topladı. Hazırlığını yaptı. Gece yarısı Köroğlu'na baskın verdi. Köroğlu'nun askerleri seymen geldikleri için böyle bir baskına hazırlıklı değildi. Henüz silahlarına bile sarılmadan, bir çoğu kılıçtan geçirildi. Kaçan kurtuldu.

Köroğlu'nun aklında ne Dağıstan kaldı, ne Hüsne Bala... Dağılan askerler günler aylar sonra Çamlıbel'de buluştu. Köroğlu askerlerini saydırdı. Yedi bin kişi eksikti. Binbaşlılarından Darıdeğmez de ölmüştü. Köroğlu o

kadar üzüldü postunu Demirc'oğlu'na bıraktı, ki bir odaya çekilip kırk gün yasa girdi. Yemeden içmeden kesildi.

Köroğlu Çin bozgunun yıllarca unutamadı. İki sözünün biri “Şu Çin'den öcümüzü nasıl alırız.” oldu.

Meddahımız:

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Sürç-ü lisan ettikse affola... Yarın Keloğlan Kirat'ı kaçırmaya çalışacak, haberiniz olsun. Diyerek sandalyesinden indi.

8. BÖLÜM

KELOĞLAN'IN KIRAT'I KAÇIRMASI

Meddahımız kahveye geldiğinde bütün başlar ona düdü. Kâğıt oynayanlar kâğıtları, domine oynayanlar pirinç taşları, tavla oynayanlar zarları, dama oynayanlar taşları bırakarak meddahı izlemeye başladı. Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi de kılıç misâli kullandığı sopasını eline aldı. Birkaç kez yüksek sesle öksürdükten sonra kahveciye:

*-Oğlum Şerif, bir çay ver de boğazımızı yağlayalım.
Deyip, her zamanki gibi bir bir destanla giriş yaptı:*

Hak Haaak!

*Hakk'ın kandilinde gizli sır idim
Babamın beline indirdin beni
Ak mürekkep idim kızıl kan ettin
Türlü irenlere yandırdın beni*

*Anamın karnında ben neler gördüm
Yedi derya geçtim ummana daldım*

*Dokuz aylık yoldan sefere geldim
Bir kapısız hana indirdin beni*

*Ben de bildim şu dünyaya geldiğim
Tuzlandım da çaputlara belendim
Bir zaman da beşiklerde eğlendim
Anamın sütüne kandırdın beni*

*Beş yaşımda akıl geldi başıma
On yaşımda gider oldum işime
Varıp da değince on beş yaşıma
Bir kuru sevdaya yeldirdin beni*

*On beş yaşım yigirmiye yol oldu
Otuzunda çevre yanımla göl oldu
Kırk yaşadım hayrım şerrim bell'oldu
Hayrımı şerrimi bildirdin beni*

*Ellisinde yaşım yarısın geçti
Altmışında yolum yokuşa düştü
Yetmişinde biraz tebdilim şaştı
Mertebe mertebe indirdin beni*

*Seksenimde beratçığım yazıldı
Doksanımda kan damarım büzüldü
Yüz yaşımda âzalarım çözüldü
Bir sabi mâsumaya döndürdün beni*

*Karac' oğlan der ki yaktın yandırdın
Ecel şerbetini verdin kandırdın
Emreyledin Azrail'i gönderdin
Hiç de doğmamışa döndürdün beni*

*Meddahımız dinleyicilerine şiiri nasıl bulduklarını sordu:
-Karacaoğlan'ın ömür destanı hoşunuza gitti mi?
Dinleyicilerden bir kaçı:
-Gitti, gitti!
Diye bağırınca meddahımız yine şiirli bir girişle hikâyeye başladı:*

Dinleyin methedem erlerin başın

*Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

-Diyelim mi?

(Dinleyiciler hep bir ağızdan):

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kılmıştı?

Dinleyicilerden biri, "Keloğlan'ın Kırat'ı kaçırmamasına geldik!" deyince meddah söze girdi:

-Güş-i makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, belî ağalar Keloğlan'ın Kırat'ı kaçırmaması şöyle oldu...

Dedikten sonra çayından bir yudum aldı ve hikâyeye başladı:

Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa Köroğlu'nun korkusundan sarayından çıkamaz olmuştu. Nereye elini uzatsa, hangi taşı kaldırırsa altından Köroğlu çıkıyordu. Bolu Beyi her an öldürülme korkusu içindeydi.

Akıldânesini çağırdı, sordu:

-Bu Köroğlu'ndan nasıl kurtulabiliriz?

Akıldânesi dedi ki:

-Efendim, önce bu Köroğlu eşkiyasının gücünü, arka verdiği, güç aldığı şeyleri bulalım.

Bolu Beyi kızdı:

-Gücü çok! Nerden bakarsan bak bizden güçlü.

Akıldâne:

-Beyim, insan dostunu tanıdığı kadar düşmanını da tanımalı. Köroğlu eşkiyasının güç aldığı birinciyi ben söyleyeyim: Çevresindeki beyleri. Köroğlu'nun yanında onbeş yirmi tane beyi varmış. Akıllı, gözükara, yiğit adamlarmış. Köroğlu öl dese ölürlmüş. Şimdi düşünelim beyim. Bu beyleri yakalayabilir miyiz? Ya da bunları Köroğlu'ndan soğutabilir miyiz?

Bolu Beyi kızgınlıkla ayağını yere vurdu:
-Olur mu öyle şey? Bir kişi olsa hadi neyse... Onbeş yirmi kişiyi nasıl yakalayabiliriz? Köroğlu'ndan nasıl soğutabiliriz?
-Akıldâne:
-Hemen umutsuzluğa kapılma beyim! Yine düşünelim... Köroğlu gücünü başka nelerden alıyor? Koçaklarından...
Bolu Beyi iyice kızdı:
-Ohooo! Senin konuştuğun laf değil, hanen uluğu. Yahu onbeş yirmi kişiyi yakalayamadıktan sonra onbeş yirmi bin koçağı nasıl yakalayacağız? Onu geç...
-Beyim bu dediğimiz muhakkak olacak değil. İhtimalleri sayıyoruz. Üçüncüsü Kırat... Köroğlu'nu Köroğlu yapan Kırat'mış.
Bolu Beyi yine kızdı:
-Yahu iyi güzel de, onbeş yirmi bin kişinin içinden Kırat'ı nasıl kaçıracağız? Hepimizi kılıçtan geçirirler.
Akıldâne dedi ki:
-Beyim izin ver sana bir hikâye anlatayım.
-Anlat bakalım.
Akıldâne anlatmaya başladı:
-Köyün birinde çocuğun birinin ayağına yılan dolanmış. Öyle bir dolanmış ki başı kuyruğu birbirine karışmış. Çocuk korkudan ağlayıp bağıryormuş. Aman yaman, yılan çözülmemiş. Şimdiii, sopayla vursalar, kılıçla kesseler, hayvan can acısıyla çocuğu sokacak. Vurmasalar olmuyor. Hayvan da korkmuş, kafasını gizlemiş öylece duruyormuş. Ne yapalım, ne edelim? Beyim her zaman için her işe çözüm bulunur. Allah dert vermiş, dermanını da vermiş. Köyde kafası çalışan biri demiş ki: Filanca karıyı çağırın. O çok yaşlıdır. Belki bir çözüm bulur. Uzatmayalım, karıyı getirmişler. Durumu anlatmışlar. "*Aman nene ocağına düştük.*" diye yalvarmışlar. Karı demiş ki, "*Bana bir püsük getirin.*" Püsüğü getirmişler. Karı püsüğü almış, tutup yılanı koklatmış. Sonra bırakmış. Püsük yılanın etrafında bir dolanmış, ikinciye varıp yılanın tam gırtlığına yapışınca yılan çözülmüş. Püsük "*Avımı elimden alırlar.*" korkusuyla öyle bir kaçmış ki, yılan bacaklarının arasında kuyruk gibi sürünüyormuş.
Bolu Beyi sordu:
-Eee, ne demeye getirdin?
-Demem şu ki beyim. Her derdin bir dermanı vardır. Demişler ki el mi yaman, bey mi yaman? Her zaman için el yamandır. Gel tellâl çağırtaım, Kırat'ı getirene bir heybe altın verelim.
-Yani Köroğlu'nun Kırat'ını düzenle getiren bulunur mu?
-Elbette bulunur beyim.

Bu görüş Bolu Beyi'nin aklına yattı. El çırpı hizmetkârı geldi.
-Bir tellâl tut! Kırat'ı getirene bir heybe dolusu altın vereceğim. Üç gün davul çalıp bağırısın.

-Peki beyim.

Bolu Beyi sonucu bekleye dursun hizmetkârı bir tellâl tuttu. Şehirde bağirtmaya başladı.

Meğer bir Keloğlan varmış, yoksulluk canına tak demiş. Tellâlı duyunca, “*Ya harmana, ya göle...*” deyip kollarını sıvamış. Varıp anasına durumu anlatmış. Anası Keloğlan'a güvenememiş :

-Oğlum sen Köroğlu'nu bilir misin? Senin kel kafanı kesip Çamlıbel'den bir yuvarladı mı taa Bolu'ya düşürür.

Deyince Keloğlan da kendini savundu:

-Ana senin beğenmediğin bu kel kafanın içinde yedi tane tilki var, yedisinin de kuyruğu birbirine değmez. Sen oğlunu hor görme. Sonra burada bir Keloğlan yaşamış ne, yaşamamış ne. Sabah işe çıkıyorum, toprak eşiyorum, eliyorum, suyla samanla karıştırıp çamur yapıyorum. Çamuru kalıba döküp, kerpiç yapıyorum. Zenginler bu kerpiçle duvar ördürüp, ev yaptırıyor. Ben burda kışın zangır zangır titrerken zenginler avratlarına sarıla sarıla yatıyor. Fırsat bu fırsat ana! Ya Kırat'ı getirir zengin olurum, bir evim bir avradım olur; ya da kel kafamı bu yolda veririm.

Anası ne kadar karşı çıktıysa da Keloğlan dinlemedi. “*Al Allah delini, zaptyle kel kulunu!*” deyip Çamlıbel'e doğru yola çıktı.

DÖNE – HÜSNE BALA ÇEKİŞMESİ

Döne Köroğlu'nun Dağıstan'da Hüsne Bala ile evlendiğini duyunca çok üzüldü. “*Köroğlu üstüme gül koklamış.*” diye günlerce ağladı, sızladı. Bu duruma beyler de üzüldü. Beyler “*Döne Bacı*”larını çok severdi. Köroğlu'ndan bir istekleri olsa Döne Hanım'a söylerler, o konuyu hallederdi. Bu yüzden bütün beyler Köroğlu'nun Hüsne Bala ile evlenmesine üzüldü.

Köroğlu Hüsne Balayı getirmek istiyor, Döne ve beyler karşı çıkıyordu:

-Döne Bacı'mızın üstüne yenge getirmene razı değiliz, deyince.

Köroğlu:

-Arkadaşlar, dedi. Ben Hüsne Bala'yla evlendim mi?

Hasan cevap verdi:

-Evlendiysen de Hüsne Bala Dağıstan'da kaldı. Sen artık orayı unut.

-Olmaaz! Söyle bakalım Hasan, Hüsne Bala'nın namusuna bir leke gel-se üzülmez misin?

-Üzülürüm.

-Hüsne Bala orada perişan olsa üzülmez misin?

-Üzülürüm.
-Hüsne Bala orada hasta olsa üzülmez misin?
-Üzülürüm.
-Ben bin kat daha üzülürüm. İnsan içine çıkamaz olurum. Yok Hasan, yok! En iyisi Hüsne Bala'yı getireyim gözümün önünde olsun.

Deyince Dellek Deli Hasan ayağa kalktı:

-Müsadenle...

Deyip çıktı.

Peşinden öteki beyler de izin isteyip dışarıya çıktı. Köroğlu yapayalnız kaldı.

Beyler Köroğlu'na güvenmişti. Yanına uğramaz oldular. Karşılaştıkça soğuk soğuk selâm verdiler.

Köroğlu kurt gibi akıllıydı. Baktı ki beyler bu işe gücendi. “*Şunları kandırayım.*” diyerek Ayvanlı Köşke çağırıldı. Sofrayı donattı. Yemekten sonra kahve nargile söyledi. Oniki telli yirmidört perdeli sedefkâr sazını aldı Baka-
lım ne dedi. Aldı Köroğlu:

Bir çift güzel gördüm ben aldım satın
Çiftini eyledim kendime hatun
8/1 Biri kahve versin birisi tütün
Bir yiğide iki güzel çok mudur?

Biri Gürcü kızı biri Abaza
Birinın yanağı güllerden teze
8/2 Biri bâde versin birisi meze
Bir yiğide iki güzel çok mudur?

Biri hûri biri melek bunların
Al yanakta türlü çiçek bunların
8/3 İkisi de gâyet gökçek bunların
Bir yiğide iki güzel çok mudur?

Koç Köroğlu derler benim zatıma
Cihanda bir yiğit çıkmaz katıma
8/4 Biri bana baksın biri atıma
Bir yiğide iki güzel çok mudur?

Dellek Deli Hasan kendisini türkünün güzelliğine kaptırmış, ağzını ayırmıştı. Ağzının seli akarak dinliyordu. Türkü biter bitmez, heyecanla ba-
ğırıldı:

-Senin gibi birine çok da değil! dedi.

Sonra devirdiği çamı kaldırıp dikti:

-Öyle dedim ama, Döne Bacı'mızın üstüne yenge getirmene razı değilim.

-Niye Hasan? Bu işin dörde kadar yolu var.

Hoylu Bey söz aldı konuştu:

-Köroğlu dinimizce bir erkek dört kadınla evlenebilir. Amma dördüne de her bakımdan eşit olacak. Birine ne aldıysa ötekine de ondan alacak. Bu senin için kolay... Çünkü malın mülkün çok. Öte yandan ayıptır söylemesi, birine kaç gece yaklaştıysan, ötekine de o kadar yaklaşacaksın. İkisine de aynı sevgiyi besleyeceksin. Birine güzel sözler söyleyince, ötekine de söyleyeceksin. Bunlar kolay gibi görünse de her yiğidin elinden gelmez. Derler ki, "*Davulun sesi uzaktan hoş gelir.*" Davulun yanına geldin mi kulağın sağır olur. Bu iş de öyledir. Uzaktan iki evlilik hoş görünse de içine girdin mi bin pişman olursun. Adamın biri sabah namazlarını her zaman camide kılarmış. Cemaattan biri demiş ki: Yahu komşu ben her zaman namaza uyanamıyorum, sen nasıl uyanıyorsun? Adam, "Ben iki evliyim kardaşım, avratlardan biri uyandırmasa öteki uyandırır." demiş. Adamcağız bunun üzerine ikinci evliliğini yapmış. Aradan biraz zaman geçip de kadınlar arasında tartışmalar, tatsızlıklar çıkmaya başlayınca adamın da uykusu kaçmış. Doğru dürüst bir uyku uyuyamaz olmuş. Uyuyamayınca da sabah namazlarına düzenli olarak gitmeye başlamış. O zaman komşusunun sabah namazlarına neden her gün geldiğini anlamış. Dur sana iki evli destanını söyleyeyim de dinle.

Hoylu Bey saz istedi. Saz getirdiler. Aldı Hoylu Bey:

Birisine aldık astar

Öteki de ondan ister

8/5 Allah ikisinin de yüzünü ölü göster

Yandım ik'avrat elinden

Birisine aldık edik

Ötekine alak dedik

8/6 İkevlendik boklar yedik

Yandım iki avrat elinden

Destanın burasında Dellek Deli Hasan gülmeye başladı. Köroğlu'nun iki evli iken düşeceği durum deli aklına geldikçe kahkahayla gülmeye başladı. Hoylu Bey baktı ki destana devam ettikçe Hasan gülecek, destanı burasında kesti. Ne kadar üsteledilerse de, "*Gerisini unuttum...*" dedi, söylemedi.

Köroğlu bildiğinden şaşmadı. "*Hüsne Balayı getireceğim!*" dedi durdu. Beyler de surat asmaya devam etti.

Bu sırada nöbetçi içeriye girdi:

-Koroğlu bir Keloğlan geldi, seninle görüşmek istiyormuş, dedi. Koroğlu her zaman yoksulu, düşkünü kollardı. Açık doyurur, çıplağı giydirir, yoksula destek olurdu. Onun için kendisini arayan herkesle görüşürdü:

-Kafası kel mi?

-Kel...

-Al onu buraya gel.

Keloğlanı getirdiler.

Keloğlan baktı ki Ayvanlı Köşke Koroğlu'nun beyleri birer döseğe oturmuş, biri de döseğin üstüne bir post serip üzerine oturmuş. "*Olsa olsa Koroğlu budur.*" diye düşündü:

-Koroğlu, ben seninle güreşmeye geldim.

Deyince, beyler güleştü.

Keloğlan dedi ki:

-Ağam, benim sana gücüm yeter mi? Yetmez... Gördüğün gibi çelimsiz biriyim. Yapıcılık yapmak istedim, harca taşta gücüm yetmedi. Irgatlık marangozluk, bütün sanatlar öyle. Odun kırayım dedim, ona da gücüm yetmedi. Bir zavallı anam var. Yarı aç yarı tokuz. Varıp Koroğlu'ndan iş isteyeyim, dedim. Bana göre bir iş verirsen, yatar kalkar sana dua ederim.

-Peki, ne iş yaparsın?

-Seyislikten anlarım.

-Şehirde niye yapmadın seyisliği?

-Ağam bu kellik her yerde başımın belâsıdır. Seyislik yapmaya niyet ettim, "*Kafasının keli ata bulaşır.*" dediler, iş vermediler. Adamın adı çıktı mı dokuza, inmez sekize. Duyan, "*Keli bulaşır.*" diye kaçtı. Aman ağam... At güvenmezsen, gübre dökeyim. Yeter ki karnım doysun.

Koroğlu adamını çağırıldı.

-Seyisbaşına söyle, şu Keloğlan'ı yanına alsın. Yiyeceğini, yatacağını ayarlasın. Hastalıklı bir at vardı, o atın bakımını Keloğlan'a versin. Haydi bakalım Keloğlan, doğru ahıra... Seyisbaşının sözünden çıkma. Çok çalış... Bir hafta sonra ahıra girip ata bakacağım. Göster kendini.

Keloğlan bin bir dua ederek ayrıldı. Doğru ahıra gitti. Durumu seyisbaşına aktardılar. Seyisbaşı da:

-Aha oğlum Keloğlan, dedi, şu ata bakacaksın. Şimdilik şu gübrelerin üstünde yatacağın. Yemekleri de birlikte yeriz.

Keloğlan üç Kulhüvallahü bir Elham okudu. "*Yüzümü kara çıkarma Allahım!*" diye dua etti. Hasta atı timar etmeye başladı. Keloğlan hasta atın yanından ayrılmaz oldu. Öteki seyislerin görmedikleri zaman atların önündeki arpadan çaldı, hasta ata yedirdi. At kısa zamanda kendini topladı. Bir hafta sonra eşinip kişnemeye başladı. Hem yem hem timar, ata ilâç gibi gelmişti.

Bir hafta dolunca Koroğlu ahıra geldi. Kırat'a baktı. Öteki beylerin atlarının ne durumda olduklarını öğrendi. Bu sırada Keloğlan'ı görüp, sordu:

-Hasta atı ne yaptın Keloğlan?

-Sayende iyi oldu ağam.

Keloğlan Koroğlu'na hasta atı gösterdi. Koroğlu baktı ki gerçekten de at iyileşmiş, eşinip kişnemeye başlamış...

-Aferin Keloğlan, dedi, seni seyis yaptım. Bundan sonra Ayvaz'ın atına bakacaksın.

-Sağ ol Ağam.

Keloğlan kollarını sıvadı. Sevinçten iki basıp bir sıçrayarak Ayvaz'ın Karakaytaç'ını tımar etmeye başladı. Keloğlan işi ciddiye alıyor, beş dakika boş oturmuyordu. Öteki atların önündeki arpaları çalıyor, Karakaytaç'ın yem torbasına dolduruyordu.

Bir hafta sonra Karakaytaç'ın tüyleri yıldır yıldır yanmaya başladı Karakaytaç, eşine eşine diz boyu çukur açtı.

Koroğlu yine ahıra geldi. Bir de ne görsün, Ayvaz'ın Karakaytaç'ı kabına sığmaz bir küheylân haline gelmemiş mi?

-Aferin Keloğlan, dedi. Bundan sonra Kırat'a bakacaksın. Seni seyisbaşı yaptım.

Keloğlan seyisbaşı olur olmaz, öteki seyisleri sindirmeye girişti. Eski seyisbaşına gübre taşıttı. Öteki seyisleri zar ağlatmaya başladı.

Keloğlan seyisleri ta'lim ettiriyordu. Eline fırsat geçti ya, adamları ezim ezim eziyordu. Artık Keloğlan Ali kıran baş kesen olmuştu. Ahıra girdiğinde, "Rap!" diye herkes ayağa kalkıyordu.

Ama Keloğlan Kırat'la essahdan ilgileniyordu. Niyeti Kırat'ı kendisine alıştırmak, sonra da alıp kaçmaktı.

KELOĞLAN'IN DÜZENİ BOŞA ÇIKIYOR AMA...

Aradan aylar geçti. Kırat Keloğlan'a alıştı. Keloğlan'ı gördükçe kişnemeye başladı. Keloğlan içinden "Bu iş oldu Keloğlan!" dedi. "İş öteki seyisleri uyutmaya geldi."

Öğle yemeğini yerken seyislere sordu:

-Dün Koroğlu ile yemek yiyordum. Beylerin bir kısmı bir şeyler içiyordu. İki suyu birbirine karıştırınca ayran gibi beyazlanıyordu. Acep o neydi?

- Keloğlan ona rakı derler.

-Bize niye vermiyorlar?

-Keloğlan seyislerin onu içmeleri yasak. Onu içen sarhoş olur. Sarhoş olan da, yalan yanlış işler yapar. Atlara bir zarar gelmesin diye Koroğlu rakıyı bizlere yasakladı.

-Yaa! Peki bir kez size rakı getirsem içer misiniz?
-Aman Keloğlan içeriz ya!
-Amma sarhoş olup sağa sola nara atmak, ata eşeğe zarar vermek yok ha!

Keloğlan doğru Benli Döne'nin kapısına vardı. Ağlamaya başladı. Benli Döne sordu:

-Keloğlan niye ağlıyorsun?
-Ben ağlamayayım da kim ağlasın Döne Hanım? Rezil oldum.
-Yahu Keloğlan ağlama, nasıl rezil oldun?
-Sorma... Koroğlu bana ahırda iş verdi.
-Eee?
-Benim hizmetim hoşuna gitmiş olacak ki, beni seyisbaşı yaptı.
-Eee Keloğlan, bunun neresi rezillik?
-Şurası rezillik Döne Hanım... Öteki seyisler dedi ki "*Keloğlan, seyisbaşı oldun. Bize rakılı bir ziyafet ver!*" Ben de "*Söz!*" dedim. Aman Döne Hanım, bir de öğrendim ki meğer Koroğlu seyislere rakıyı yasak etmiş. İçirsem vaaay, içirmesem vay... Ocağına düştüm Döne Hanım. Koroğlu'ndan bir seferlik izin al.

Döne:

-Peki Keloğlan, dedi, üzülme. Ben bir tuluk rakı alırım.
Koroğlu akşam eve döndüğünde, Döne Keloğlan'ın isteğini anlattı. Koroğlu ne kadar da "*Koyduğum kuralı bozmam!*" dediyse, Döne üsteledi. Sonunda Koroğlu bir seferlik izin verdi. Kilerden bir tuluk rakı, on okka pirinç, bir gövde et, yağ, tuz, biber verilmesi için Şirin Döne bir kâğıt yazdı, Koroğlu da mühür bastı.

Ertesi gün Keloğlan Döne'ye geldi. Kâğıdı alıp kilere koştı. Kâğıtta yazılı olanları ayırmaya başladı. Sıra rakıya gelince;

-Boğma rakı var mı Kilercibaşı? diye sordu.
-Var ama Keloğlan, boğma rakıyı her babayığit içemez. Sen nasıl dayanacaksın?

-Orasına karışma.

Keloğlan boğma rakı tuluğunu da ayırdı. Adam gönderdi, ahıra taşıttı. Hazırlıklar görüldü. Keloğlan rakı şölenini gece yarısına denk getirdi. Gece yarısı olunca tuluğun ağzını açtı. Bir teştin içine rakıyı döktü. Tas tas dağıtmaya başladı. Biri:

-Önce sen iç Keloğlan, dedi.

Keloğlan:

-Olur mu lan? Bu ziyafeti sizin için düzenledim. Bu rakıda benim hakkım yok. Siz içmenize bakın.

Keloğlan doldurdu, seyisler içti. İçki şişede durduğu gibi durmaz derler. İçen sızmaya başladı. Seyislerin hepsi de sızınca Keloğlan sevinçle ayağa kalktı. Doğru Kırat'ın yanına koştu. Kırat'ın eyerini vurdu. Gemini taktı. Üzeninin birine ayağını attı... Tam bineceği sırada Kırat uyarır gibi hafifçe kişnedi. Keloğlan durakladı. Aylardır kendisine alıştırdığı Kırat'a ne oluyor-
du? Bir kez daha denedi. Kırat öyle bir kişnedi, öyle bir şahlandı ki, Keloğlan sapsarı geçti. Kırat'ı kaçıramayacağını anladı. Ama artık burada da duramaz-
dı. Kırat kişnemeye, uyuyanları uyandırmaya başlamıştı. Keloğlan yine bir kurnazlık düşündü. Ahırda başka bir kır at buldu. Eyerini vurdu. "Olmazsa Köroğlu'nun Kırat'ı, olsun Selâmvermez'in kır atı. Bolu Beyi bu götürdüğüm atın esas Kırat olup olmadığını nereden bilecek. Ben altınları alır kaçarım. Gerisi Allah kerim..." diye düşündü. Selâmvermez'in kır atına atladı, ahırdan çıktı. Kale kapısına vardı. Nöbetçiye:

-Çabuk kapıyı aç!

Dedi. Nöbetçi:

-Ne oldu Keloğlan?

-Selâmvermez'in atı boşanmış. Ne kadar kepek varsa yemiş. Davul gibi şişmiş. Dışarıda biraz koşturmazsam, çatlar ölür. Çabuk aç kapıyı.

Nöbetçi kapıyı açtı. Keloğlan yaydan fırlamış ok gibi kapıdan çıktı. "Ver elini Bolu..." deyip yola düştü.

.....

Keloğlan Bolu'ya doğru yol ala dursun, biz haberi kaleden alalım:

Kırat'ın kişnemelerini duyan bir iki kişi ahıra girdi. Baktılar Kırat eyerlenmiş duruyor, "Gece yarısından sonra bu at niye eyerli duruyor?" diye düşündüler. Kırat eşindikçe yerden çingı çıkarıyordu. Bir de baktılar ki seyisler lâl akıl yatıyor. Uyandırmaya çalıştılar, kim uyanır. Anladılar ki hepsi sarhoş. Köroğlu'nun ahırda içki içilmesini, seyislerin içki içmelerini yasakladığını biliyorlardı. Varıp durumu Demirc'oğlu'na haber verdiler. Demirc'oğlu giyindi, ahıra geldi.

-Nerde Keloğlan?

Diye sordu. Aradılar ama Keloğlan yoktu.

Demirc'oğlu:

-Atlardan eksik olan var mı? diye sordu.

Aradılar. Selâmvermez'in atının bağlı olması gereken halka boştu.

-Selâmvermez'in atı yok! dediler

Demircioğlu:

-Vay hınzır Keloğlan vay! dedi. Kurgusu seyisleri sarhoş ettikten sonra Kırat'ı kaçırmakmış. Baksana Kırat'ı eyerlemiş. Kırat'a binemeyince, yaka-

lanmamak için Selâmvermez'in atına binip kaçmış. Durumu Köroğlu'na anlatayım.

Demirc'oğlu Köroğlu'nun kapısına vardı. Seslendi:

-Köroğlu!

-Kim o?

-Benim Ağam, Demirc'oğlu. Az gel hele...

Köroğlu şalvarını, mintanını giydi. Kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını sıyırıp kapıya çıktı:

-Ne var? Hayır mı?

-Pek hayır sayılmaz. Keloğlan kaçmış. Kırat'ı kaçırmak için eyerlemiş. Ama Kırat Keloğlan'ı üzerine bindirmemiş. Kişneyip ortalığı ayağa kaldırmış. Keloğlan bakmış ki Kırat'ı kaçıramayacak, Selâmvermez'in atına binip kaçmış.

-Ee, seyisler görmemiş mi?

-Seyislerin hepsi sarhoş Köroğlu, içip sızmışlar. Duymamışlar bile. Bu Keloğlan rakıyı nerden aldı acaba?

-Döne üsteleince bir kez için ben izin vermiştim. Bu yanlış benim... İti öldürene sürütürler, Selâmvermez'in atını getirmek de bana düşer.

Demirc'oğlu her ne kadar:

-Biz ne güne duruyoruz Ağam!

Dediyse de, Köroğlu Kırat'a bindi, Keloğlan'ın peşine düştü. Tepsi gibi bir ayın aydınlattığı yolda dolu dizgin yol almaya başladı.

.....

Alalım haberi Keloğlan'dan:

Keloğlan can derdiyle altındaki atı dört nala sürmeye başladı. Bir ara geriye döndü. Gerilerden bir karartı gördü. "Eyvah!" dedi, "Köroğlu peşime düştü. Kaç oğlum Keloğlan, kel kafanı kurtar. Benim bildiğim Köroğlu bu kel kafayı koparır, örnek olsun diye ahırın kapısına asar."

KELOĞLAN'IN FENDİ KÖROĞLU'NU YENDİ

Keloğlan yol üstünde bir değirmen gördü. Attan indi. Değirmenci sandı ki müşteri geliyor:

-Buyur Ağa, dedi.

Keloğlan baktı ki değirmenci köse:

-Ulan ne geziyorsun burda?

Diye sordu. Değirmenci şaşırıldı:

-Nasıl ne geziyorum. Burası benim değirmenim.

-Senin Köroğlu'nun ettiği yeminden haberin yok mu?

-Ne yemini?
-Aman arkadaş Koroğlu yemin etmiş. “*Ne kadar köse varsa keseceğim.*” demiş. Kaç canını kurtar.
Saf değirmenci zangır zangır titremeye başladı:
-Aman! dedi.
Keloğlan akıl verdi:
-Git domuzluğa saklan. Ben seni korurum.
Değirmenci koşa koşa domuzluğa gitti.
Keloğlan hemen değirmene daldı. Bir avuç un alıp yüzüne gözüne elbisesine sürdü. Gören Keloğlan’ı değirmenci sanır oldu.
Bu sırada Koroğlu da yetişmişti:
-Ulan değirmencii! Diye bağırdı.
Keloğlan üstü başı un olduğu halde koştu. Sesini değiştirerek:
-Buyur Ağa, dedi.

Meddahımız hikâyenin burasında masanın üzerine atılan sandalyesinden inerek dinleyiciler arasında şapkasını dolaştırdı. Yirmi beşer, ellişer kuruş atılan paraları şalvarının cebine koyduktan sonra masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi kılıç misâli kullandığı sopasını eline aldıktan sonra kahveciden bir çay daha istedi:

-Şerif bir çay daha ver bakalım!
Şerifin getirdiği çaydan bir iki yudum aldıktan sonra dinleyicilere sordu:

-Kıssa-i mâcerâmız nerde kalmıştı?

Dinleyiciler hep bir ağızdan:

-Koroğlu değirmene gelmişti! Dediler.

Meddah:

-Koroğlu Keloğlan’ı yakalamak için değirmene gelmişti. Keloğlan kendisini değirmenci gibi una beledikten sonra Koroğlu’nu karşılamıştı. Keller kurnaz olur, bakalım Keloğlan’la Koroğlu ne yaptı?

Koroğlu Keloğlan’ın kaçırıldığı atı göstererek sordu:

-Şu atın sahibi nerde?

Keloğlan hemen yalanı uydurdu:

-Domuzluğa saklandı Aşam.

Koroğlu Kırat’tan indi:

-Şu atı tut bakalım, dedi.

Keloğlan:

-Ben bu atı nasıl tutayım Aşam? Bu atın maşallahı var. Benim buna gücüm yetmez, dedi.

Köroğlu Kırat'ı yatıştırdı:

-Değirmencinin sözünü tut, dedi.

Köroğlu domuzluğa indi. Köroğlu Kırat'a Keloğlan'ın sözünü tutmasını söylemişti ya, Kırat Köroğlu'ndan tembihli olduğundan Keloğlan'ın üzerine binmesine ses çıkarmadı. Keloğlan Kırat'a atladığı gibi "*Al Allah delini, zapteyle kel kulunu.*" deyip, gecenin alaca karanlığında Bolu'nun yolunu tuttu. Keloğlan Kırat'ı yel gibi uçura dursun, biz haberi domuzluktan alalım:

Köroğlu su değirmeninin küçük bir göl gibi olan domuzluğuna girdi ki, diz boyu suyun içinde bir adam titriyor. İyice bakınca bunun Keloğlan olmadığını anladı.

-Kimsin lan sen? diye sordu.

-Aman Ağam ben değirmenciyim. Çoluğuma çocuğuma acı. Kıyma bana! Ocağına düştüm.

-Benim seninle alıp veremediğim yok oğlum! Keloğlan nerde?

-Yukarıda ağam. Bana dedi ki "*Köroğlu yemin etmiş, ne kadar köse varsa kesecekmiş. Kaç canını kurtar.*" Ben domuzluğa indim, Keloğlan yukarıda kaldı.

Köroğlu:

-Eyvah! Dedi. Kırat'a, "*Değirmencinin sözünü tut!*" demiştim. Bu Keloğlan Kırat'ı alıp kaçmasın?

Koştı yukarıya çıktı. Keloğlan Kırat'ı alıp kaçmıştı bile. Dondu kaldı.

Selâmvermez'in kırı ile Kırat'a yetişmesine imkân yoktu. Bir yüzü ağlar bir yüzü güler derler ya, Köroğlu iki yüzü de ağlar bir halde kaleye doğru yola çıktı

KIRAT BOLU BEYİ'NİN SARAYINDA

Keloğlan:

-Çabuk Hüseyin Paşa'ya haber uçurun!

Diye bağırdı kapıcılara:

-Çabuk olun lan! Keloğlan Kırat'ı getirmiş, deyin.

Kapıcılar seğirtip Hüseyin Paşa'nın huzuruna çıktı:

-Paşam Keloğlan Köroğlu'nun Kırat'ını getirmiş, dediler.

Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa heyecanla ayağa kalktı:

-Ne? Kırat'ı getirmiş mi? Nerde?

-Avluda efendim.

Hüseyin Paşa kaftanının eteklerini uçura uçura avluya koştu. Kapıda Kırat'ı görünce sevincinden az kalsın bayılacaktı. Kırat ki ne at... Önden bakınca geyik gibi. Yandan bakınca kayık gibi. Arkadan bakınca hüyük gibi.

Duruşu şimşir gibi. Sağnanişi eleğimsağma gibi. Yumuluşu kirpi gibi. Kulaklarını makas gibi dikmiş öylece duruyordu:

-Düşmanıyın ömrü bu kadar olsun Paşa'm!

Diye bağırdı Keloğlan:

-Sağ ol Keloğlan. Keloğlan nasıl kaçırdın bu atı?

-Üzümünü ye bağını sorma Paşam. Ben sana Kırat'ı getirdim mi?

-Getirdin.

-Eh... Ben görevimi yaptım.

Bolu Beyi'nin içinden Kırat'a binme isteği kabardı:

-İn bakalım Keloğlan şuna bir bineyim.

Keloğlan:

-Yook Paşa'm, dedi. Bu dediğin iki sebepten olmaz. Birincisi, bir heybe dolusu altınımı ver Kırat'ı al. İkincisi; bu at seni bindirmez. Atı yavaş yavaş kendine alıştıracaksın. Şimdi ben atı ahıra çekeyim, ondan sonra sen ne yaparsan yap.

Keloğlan Kırat'ı ahıra çekti. Üzerinden koşumlarını, eyerini bile çıkarıp Kırat Keloğlan'ın üzerine öyle bir yürüdü ki Keloğlan yıldırım gibi dışarıya fırladı. Paşa sordu:

-Ne o Keloğlan? Şeytan görmüş gibi kaçıyorsun?

-Aman Paşa'm Kırat'a yaklaşma! Bu at her ata benzemez. Önden geleni kapar, arkadan geleni teper. Paşa'm emir ver de altınlarımı versinler gideyim.

Bolu Beyi işaret etti. Haznedar bir heybe dolusu altın getirdi. Keloğlana verdi. Keloğlan'ın cürmü ufak, heybe ağır... Heybenin üzerini yaprakla örttükten sonra omuzladı. Bu ağırlığın altında dizleri titreye titreye kapıdan çıktı gitti.

Bolu Beyi ahırın kapısını açtı. Kırat kişneyerek Bolu Beyi'nin üzerine yürüyünce Bolu Beyi baktı ki at kendisini tepecek, can korkusuyla tıpkı Keloğlan gibi öyle bir dışarıya fırladı ki dışarıda bekleyenler şaşırıldı. Uzatmayalım, Kırat'a kimse yaklaşmadı. Seyislerden yaklaşanlar olduysa da Kırat kimini tepti, kimini kaptı. Aman yaman... Çare bulamadılar.

Ne timar edebildiler, ne yem ne su verebildiler. Üzerinden eyerini bile alamadılar.

Ahırın kapısını kilitlediler. Ahırın damına bir delik açtılar. Yemini suyunu bu delikten aşağı sarkıtmaya başladılar. Kırat sarkıtılan yemlerin yüzüne bile bakmıyordu. Çok acıkırsa ölmeyecek kadar bir şeyler yiyordu. Eşine eşine ahırın tabanına diz boyu çukur açtı.

Bu günlerce haftalarca sürdü. Bolu Beyi hırsından çatlıyordu. Köye kente haberci çıkardı. Ne kadar ünlü seyis varsa topladı. Ama hiç biri ne Kırat'ı uysallaştırabilirdi, ne Kırat'a yaklaşabilirdi.

Kırat günden güne zayıflıyor, Bolu Beyi'nin kızgınlığı günden güne artıyordu.

.....

Bolu Beyi Kırat için seyis araya dursun, alalım haberi Köroğlu'ndan: Köroğlu Selamvermez'in atıyla kaleye vardı. Beyleri toplayıp durumu anlattı.

Delinin uyuklaması da, sayıklaması da deli olur derler, Dellek Deli Hasan "pat" diye ortaya bir lâf attı:

-Desene Keloğlan'ın fendi, Köroğlu'nu yendi.

Köroğlu kızgınlıkla dişlerini sıktı:

-Bu sefer öyle oldu. Keloğlan'ın tuzağına düştük. Benim düzenim, Keloğlan'ın düzeninden az değildir. Benim de kafamın içinde kırk tane tilki dolaşır, kırkının da kuyruğu birbirine değmez. Kırat'ı eninde sonunda alıp geleceğim. Sabredin.

Ertesi gün Köroğlu beylerini yanına aldı. Meclisi kurdu. Nargilelere tütünler basıldı. Adamları höbeli fincanlarla kahve taşımaya başladı.

Düşündüler, taşındılar... Kırat'ın nerede olduğunu anlamak için çevre illere el altından adam gönderdiler.

Bir ay sonra habercilerden biri geldi:

-Köroğlu Ağam, dedi. Ben gözümle görmedim. Amma Koç Kırat Bolu Beyi'ndeymiş. Üzerine kimseyi bindirmiyormuş.

-Bindirmez elbet. Ona Koç Kırat demişler.

-Yanına seyisler yaklaşamıyormuş. Önden geleni kapıyormuş, arkadan geleni tepiyormuş. Yemini suyunu vermek için ahırın tavanından delik açmışlar, yemini suyunu oradan aşağıya sarkıtıyorlarmış.

Köroğlu:

-Vay Kırat'ım vay! Vay oğlum vay! diye dövündü.

-Ağam Bolu Beyi ata bakacak seyis arıyormuş.

Köroğlu Keloğlan'ı sordu:

-Keloğlanın izi gövde ağam. Altınları alıp kaçmış. Nereye gittiğini bilen yok.

-Köroğlu kuşağının arasından bir kese altın çıkardı. Habercisine uzattı.

-Sağ ol. Öyle bir kardaşlık yaptın ki unutulacak gibi değil.

Köroğlu beyleri ile yalnız kalınca düşündüler, taşındılar, son hesap, Köroğlu kılık değiştirerek seyis kılığında Bolu'ya gitmeye karar verdi. Beyler durumun tehlikesini anlattılarsa da Köroğlu dinlemedi. Birkaç gün sakalını uzattı. Kıyafetini değiştirdi. Kuşağının arasına bir dolu kese altın koyarak yola çıktı.

Köroğlu seyis kılığında Bolu'ya geldi.

Eskiden kentin girişinde âhi teşkilatından görevliler beklerdi. Bu görevliler yoksullara, hastalara, işsizlere, gariplere yardımcı olurdu. Onları misafir ederler, onları gidecekleri yere götürürler, onlara iş bulurlardı.

Köroğlu'nu da Bolu'nun girişinde iki âhi karşıladı:

-Hoş geldin kardaş.

-Hoş bulduk ağalar. Selâmünaleyküm!

-Aleyküm selâm! Sorması ayıp olmasın, nerden gelip nereye gidersin?

Köroğlu:

-Bağdat'tan gelirim, Bolu'ya giderim.

-Hayır mı?

-Hayır sayılır. Seyisim... İş arıyorum.

-Yardım etmemizi ister misin?

-Hay hay! Çok sevindir.

Âhilerden biri Köroğlu'nun önüne düştü. Köroğlu'nu Âhi Baba'ya götürdü:

-Âhi Baba bu arkadaş Bağdat'tan geliyormuş. İş arıyormuş. Sana getirdim.

-Hoş geldin oğlum. Otur.

Köroğlu:

-Hoş bulduk Âhi Baba!

Deyip Âhi Baba'nın elini öptü. Gösterilen yere tek dizi üstüne yeleli aslan misâli oturdu.

-Ne iş yaparsın oğlum?

-Seyislik yaparım Âhi Baba.

Âhi Baba beyaz sakalını çekiştirdi :

-Oğlum, dedi, Bolu Beyi iyi bir seyis arıyor. Elinde deli bir at varmış. Onu uysallaştırmaya çalışıyor. Seni saraya göndereyim. Ama seyislik bilgini öğrenmem gerek. Gerçekten saraya gönderilecek kadar usta bir seyis olduğunu bilmem gerek.

Âhi Baba kalktı. Birkaç âhi ile birlikte Köroğlu'nu mal pazarına götürdü.

Meğer Âhi Baba'nın bir ahbabı at satın almak istiyormuş. Selâmlaştıktan sonra Âhi Baba sordu:

-At mı almak istiyorsun?

-Evet Âhi Baba. Ama bir türlü karar veremiyorum. Şu doru da hoşuma gidiyor, şu yağız da...

Köroğlu fırsatı kaçırmı mı:

- Doruyu al Ağam.

Âhi Baba hafifçe geriye çekildi. Köroğlu ile at alıcısını yalnız bıraktı. Adam sordu:

-Niye yağız değil de doru? Sen bu işten anlar mısın?

-Anlarım Ağam. Şunun için yağız... Ataların boşa gitmiş sözü olmaz. Demişler ki: *Alma alı verme kır / İlle doru ille doru*. Ata önden bakınca geyik gibi olmalı, yandan bakınca kayak gibi olmalı, arkadan bakınca hüyük gibi olmalı. Atın duruşu şimşir gibi, sağnanişi eleğimsağma gibi, yumuluşu kirpi gibi olmalı. İşte bu doru at bunun için iyi. Baksana ağam, sağrısı hüyük gibi. Beli kayak gibi. Başı dimdik. Boynu ipince. Üstelik çekiç başlı bir hayvan. Bacakları ince uzun. Üç ayağı da sekili. Eh, daha ne istiyorsun.

Âhi Baba, Köroğlu'nun bu işten çok iyi anladığına inanmıştı. Adam do-ruyu satın aldı.

Bu sırada Köroğlu'nu kahraman yapan bir olay oldu:

Meğer bu at cambazları, satacakları hayvanın kuyruğunun dibine nişadır sürermiş. Nişadır hayvanın kıcını öyle yakarmış ki hayvan can acısıyla daha diri, daha çevik olurmuş. En uyuz hayvan bile nişadırın etkisiyle yarış atı kesilirmiş.

Bir at birdenbire parladı. Kışneyerek şahlandı. Kuyruğunu savura savura koşmaya başladı. Çoluk çocuk, yaşlı genç demeden insanların üzerine gelmeye başladı. Köroğlu atın karşısına dikildi. At Köroğlu'na yaklaşınca şahlandı. Köroğlu iki adım geriye çekildi. At da Köroğlu'na doğru iki adım attı. Köroğlu yine geriledi. Bu sırada at ön ayaklarını indirdi. Köroğlu atıldı. Sağ eliyle atın alt çenesini kavrayıp sıktı. Hayvanın bir taraftan kıcı yanıyor, bir taraftan çenesi acıyor... Çenesinin acısı, kıcının yanmasını bastırmış olmalı ki, tepinmeyi bıraktı. Boynunu düşürdü. Köroğlu bir zaman atı böylece tuttu. Sonra öteki eliyle atın boynunu, yelesini okşamaya başladı. At kısa zamanda uysallaşmıştı. Yalnız nişadırın yaktığı yeri, kuyruğunu iki yana sallayarak kaşımaya çalışıyordu.

Köroğlu cambazın kulağına eğildi:

-Nişadırı bu kadar çok sürersen böyle olur. Her şeyin çoğu zarar, dedi.

Âhi Baba, Köroğlu'nun usta bir seyis olduğuna inanmıştı:

-Aferin oğlum, sen bu işin ustasıymışsın. Seni saraya yollayabilirim, dedi.

Âhi Baba genç bir âhiye dedi ki:

-Bu arkadaşını al. Bolu Beyi'ne benden selâm söyle. Kendisine iyi bir seyis gönderiyorum. Seyisin kıymetini bilsin.

-Peki Âhi Baba!

Köroğlu ile genç âhi yola dizildi.

Köroğlu biraz sonra kendisini kan düşmanı Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa'nın huzurunda buldu. Varıp el etek öptü. Huzurunda el pençe divan durdu.

Genç âhi durumu anlattı. Paşa:

-Hay hay. Bir de bu seyis denesin, dedi.

Âhi izin isteyip ayrıldı.
Bolu Beyi ve adamları ile Köroğlu baş başa kaldı. Bolu Beyi sordu:
-Nerelisin sen? Buralılara benzemiyorsun. Adın ne?
-Bağdatlıyım Beyim. Adım Ali.
-Nasıl oldu da buralara geldin?
-Bir feleğin cilvesi bizi buralara attı...
-Daha önce seyislik yaptın mı?
-Hem de çok. Ömrüm atların arasında geçti.
-Ahırda bir deli atımız var. Onunla baş edebilir misin?
-Evel Allah kuzu gibi ederim.
-Bak Ali, bu at her ata benzemez.
-Ben de her seyise benzemem Beyim.
-Kırat seni ya kapar, ya teper; canından eder.
-Va'desi yeten yolda yürürken bile devrilir, ölür. Va'dem yettiyse Kırat bâhâne, yetmediyse ben onu kuzu gibi ederim.
-Sen bilirsin...
Birlikte ahırın damına çıktılar. Köroğlu:
-Beyim bu at ahırın damında mı duruyor? diye saf saf sordu.
-Hayır! Ahırda duruyor. Ama kapıdan içeriye hiç kimse giremez oldu.
Bak işte şurdan aşağıya delik açtık, atın yemini suyunu burdan sarkıtıyoruz.
Köroğlu eğildi, aşağıya baktı. Kırat iyice zayıflamıştı. Tımarsızlıktan tüyleri uzamıştı. Sırtında eyeri olduğu gibi duruyordu. Köroğlu:
-Ben aşağıya iniyorum Beyim, izinle.
Deyip kendini delikten ahıra bıraktı. Kırat birden bire şahlanıp, Köroğlu'nun tepesine dikildi. Kırat Köroğlu'nu tanımamıştı. Köroğlu baktı ki Kırat kendisini tanımadı, ahırın orta direğinin arkasına saklandı. Kısık bir sesle aldı Köroğlu:

Çamlıbelden geldim kılığım bozuk
Aman Kırat beni tanımadın mı?
8/7 Seni çalmak için kurdular tuzak
Canım Kırat beni tanımadın mı?

Bir Keloğlan seni benden ayıran
Duydum ki yoğumuş karnın doyuran
8/8 Yolunu gözledim günlen ayınan
Gözüm Kırat beni tanımadın mı?

Ben de Köroğlu'yum nola encâmı
Kırat'ım şahlanmış eder hücûmu
8/9 Ne ise bağışla benim suçumu

Oğlum Kırat beni tanımadın mı?

Kırat Koroğlu'nu sesinden tanıdı. Vardı kokladı. Başıını Koroğlu'nun kucağıına bıraktı. Gözlerinden dolu dolu yaşlar akmaya başladı. Koroğlu da hem içinde buldukları çıkmazdan, hem de Kırat'a kavuşmanın sevincinden gözyaşlarını tutamaz oldu.

Kırat'ın kolanını çözdü. Eyerini üzerinden aldı. Bir de ne görsün, eyerin geldiğı yer yağır olmamış mı? Yukarıya seslendi.

-Beyim bana at merhemi getirsinler, dedi. Hayvanın sırtı yağır olmuş.

Bolu Beyi heyecanla sordu:

-At ne yapıyor, at!

-At iyi Beyim. Sırtından eyeri alınmamış. Eyerin altı yağır olmuş. Merhem sürmemiz lazım.

Merhem gelmekte olsun Koroğlu kaşağıyı eline aldı. Kırat'ı "cikkır cikkır" kaşağılamaya başladı. Kaşağıının sesini duyan delikten eğilip bakmaya başladı. Bir de ne görsünler, seyis Kırat'ı kaşağılamıyor mu? Kırat'ın birdenbire bu kadar uysallaşmasına şaşırıldılar. Bolu Beyi sevinçle damdan indi. Ahırın kapısına vardı. Ahırın kapısını açtırdı. Koroğlu anahtar sesini duyunca Kırat'a şöyle seslendi:

8/10 Deli Yusuf'un düşmanı
Şimdi girecek kapıdan
İkimizin de düşmanı
Şimdi girecek kapıdan

8/11 Aman Kırat kişne şahlan
Gelenin üstüne çullan
Ya kap, ya tep, ya da huylan
Şimdi girecek kapıdan

8/12 Koroğlu'm edem temaşa
Çıngı çıkart bas ki taşa
Düşmanım Hüseyin Paşa
Şimdi girecek kapıdan

Kırat Koroğlu'nun buyruğunu duyunca birdenbire eşinip kişnemeye başladı. Kapı açılır açılmaz Hüseyin Paşa'nın üzerine öyle bir yürüdü ki Hüseyin Paşa kapıyı kapadığı gibi kilitledi. Kırat'tan korkmuştu. İçeriye bağırdı:

-Ali miydi neydi adın? Ulan oğlum bu ne hal? Az önce kuzu gibi olan at birdenbire niye kızdı?

Koroğlu ağzını kapının yarığıına dayadı:

-Demek ki beyim bu at seni sevmiyor. Seni görünce heyheyleri geliyor.

-Ne yapmalı?

-Her şeyden önce zaman gerek... Önce yaralarını iyi edelim. Sonra yavaş yavaş sana alıştıırız.

Köroğlu böyle diyerek Bolu Beyi'ni kandırdı. Köroğlu'nun niyeti başkaydı. Kırat'a binip kaçmayı denese Kırat'ın eyer altı yara içindeydi. Ayrıca Kırat iyice zayıflamıştı. Kırat iyileşmeden bir yere kaçamazlardı. Köroğlu ahırdan çıkmaz oldu. Arpa ile Kırat'ı beslemeye başladı. Bir hafta sonra Kırat düzelmeye başladı. İyi beslendiği için tüyleri yıldır yıldır yanıyordu. Eyerin yara ettiği yer de iyileşmiş sayılırdı.

İkinci haftanın sonunda Kırat, eski Kırat olmuştu. Gücü yerine gelmişti.

Bu zaman içerisinde Köroğlu ahırda kalıyor, yalnızca yemek yemeye dışarıya çıkıyordu.

KÖROĞLU'NDAN KUŞKULANIYORLAR

Bir gün yemekte Bolu Beyi'nin çok yakın bir adamı Köroğlu'yla ilgilendi. Köroğlu'na bir kaç soru sordu. Köroğlu işkillendi. Bu adam kendisinin Köroğlu olduğundan kuşku mu duyuyordu?

O adam yemekten sonra Bolu Beyi'nin huzuruna çıktı. Söz istedi:

-Buyur Ağa, söyle bakalım ne var?

-Beyim bu Kırat'ın seyisi var ya?

-Eeee?

-Bana kalırsa bu adam Köroğlu'nun ta kendisi.

-Allah Allah! Nerden bildin?

-Şurdan bildim beyim. Birincisi, Kırat o adamı görür görmez birden bire akıllandı. Bu adamdaki özellik nedir ki deli atı akıllandırısın? Bu adam olsa olsa Kırat'ın eski sâhibidir, Köroğlu'dur.

-İkincisi?

-İkincisi şu beyim; o adamı yemek yerken izledim. Köroğlu'nun lokması iri olur derler, yufka ekmekle bulgur pilâvını öyle bir sokum ediyordu ki kalbimde hiç kuşku kalmadı. Bu adam Köroğlu değilse, aha şu bıyıklarımı yülürüm.

Bolu Beyi Köroğlu'nun yakınlarda olmasından ürktü. Ama o seyisin Köroğlu olduğundan emin değildi:

-Yürüyen atın başına vurulmaz, derler. Adam atı uysallaştırmaya çalışıyor. Ya yanlış iş yapar da ondan da olursak? Kim bakar Kırat'a? O adam Köroğlu mu değil mi emin olmalıyız?

-Beyim izin verirsen bir sınama yapalım.

Bolu Beyi sordu:

-Nasıl bir sınama?

-Derler ki, Köroğlu ekin tarlasını tepelemezmiş. Bu adamı götürelim, bir ekin tarlasına bırakalım, eğer arpayı ya da buğdayı tepelerse Köroğlu değil. Ama tepelemezse bil ki Köroğlu.

Bu deneme Bolu Beyi'nin aklına yattı.

Yanına silahlı yüz atlı aldı. Köroğlu'nu iyi koşamayan bir ata bindirdiler. Alıp bir arpa tarlasına götürdüler. Bolu Beyi atından indi. Köroğlu'nu yanına çağırdı:

-Ali Ağa, yanıma gel hele.

Köroğlu şaşırды. Gelmese olmaz. Attan indi. Köylünün çiftçinin bir yıllık emeği olan ekinleri incitmek için iki eliyle ekinleri yarmaya, özenle adım atmaya başlayınca Bolu Beyi, bu adamın Köroğlu olduğuna inandı.

-Yakalayın şunu!

Diye bağırdı.

Köroğlu kımıldamaya bile zaman bulamadı. Yüz atlı önceden öğretilmişti. Kement atıp Köroğlu'nu bağladılar. Köroğlu:

-Beyim ben sana ne yaptım? Niye bağlattın beni? Diye sordu.

Bolu Beyi cevapladı:

-Seni Köroğlu olduğun için bağlattım.

Köroğlu Köroğlu olduğunu hemen kabul eder mi?

-Ne Köroğlu'su beyim? Köroğlu kîim, ben kîim?

-Saklama benden Köroğlu. Çoktandır seni izliyorduk.

Köroğlu her ne kadar da:

-Aman Beyim, sana yalan söylemişler. Ben Köroğlu değilim, dediyse de dinlemedi.

Bunun üzerine aldı Köroğlu:

Köroğlu dediğin serkeşin biri

Kellesi büyük de gövdesi iri

8/13 Depretir Kırat'ı bastığı yeri
Aman beyler ben Köroğlu değilim

Köroğlu'nun dağdan aşar yolu var

Tepesinde bir tek eğri kılı var

8/14 Benim gibi nice nice kulu var
Yalan beyler ben Köroğlu değilim

Köroğlu'nu tuttuk (diye) atlar oynatman

Hançer vurup şu sinemi dağıtman

8/15 Eli bağlı dost köyüne uğratman
Aman beyler ben Köroğlu değilim

Köroğlu dediğin delinin biri
Atarsa kılıca topuza eli
8/16 İsmimi sorarsan Acemli Ali
Aman Beyler ben Köroğlu değılem
Köroğlu ne kadar da, “Ben Köroğlu değılem” dediyse, Bolu Beyi din-
lemedi.

KÖROĞLU DARAGACINDA

Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa sarayın bahçesine hemen bir darağacı kurdurdu. Köroğlu’nu cellata teslim etti. Cellat sordu:

-Son isteğın nedir?

-Son isteğim Kırat’a binip bahçede dolaşmak. Uğruna canımı verdiğim şu deli ata, beş dakika olsun bineyim.

Köroğlu’nun son isteğini Bolu Beyi Lala Hüseyin Paşa’ya iletiler. Paşa sarayın sofasından idamı izliyordu. Düşündü... Bir adamın son isteğini yerine getirmek gerekirdi. Ama ya kaçarsa?

Cellata dedi ki:

-İyi güzel de, ya kaçarsa?

Cellat:

-Sen bilirsin Beyim amma şu bahçe duvarını aşmak hangi atın harcı? Bu Kırat ne oldu ki beyim? Kuş mu oldu?

Bolu Beyi düşündü. Gerçekten de bir atın bu kadar yüksek duvarları aşması imkansızdı. Bu adam demir kapıları kırıp kaçacak değildi ya?

-Peki, dedi. Beş dakika dolaşsın.

Köroğlu’nu elleri bağılı olduğu halde ahıra götürdüler. Köroğlu:

-Ellerimi çözün de atın eyerini vurayım, dedi.

Köroğlu’nun ellerini çözdüler.

Köroğlu Kırat’ın eyerini vurdu. Kolanımı iyice sıktı. Dizginlerini, gemini taktı. Çıkıp Kırat’ın üzerine oturdu. Kırat’ı bahçeye sürdü. Bahçede Kırat’ı tırısı kaldırdı. Kırat’a dedi ki:

-Kulağımı yanaştır oğlum!

Kırat boynunu kaldırdı. Kulağını Köroğlu’nun ağzına dayadı. Fısıldadı Köroğlu, bakalım ne fısıldadı:

Bir yanda darağ’cı bir yanda duvar

Aman Kırat uçur beni buradan

8/17 Birazdan bu ilmek beni de boğar

Aman Kırat kaçır beni buradan

Yollarımı bağladılar iyice

Baharım kış oldu gündüzüm gece
8/18 Bahçenin duvarı boyumdan üçe (yüce)
Aman Kırat aşır beni buradan

Son arzum bu idi sana bineyim
Bineyim de eyerinde öleyim
8/19 Öcümü almaya gene geleyim
Aman Kırat kurtar beni buradan

Kırat kafasını iki yana salladı. Kişnedi... Eşinmeye başladı. Köroğlu Bolu Beyi'nin yüksekte kendisini izlediği sofanın altına geldi. Yönünü bahçe duvarına çevirdi. Kırat'ın dizginlerini saz misâli aldı. Bolu Beyi'ne söyledi, görelim ne söyledi:

Öldürseniz akmaz cesetten kanım
Kime miras kalır o Çamlıbel'im
8/20 Sanma yer yüzünde sağ kalır canım
İşte aradığ(ı)nız o adam benim

Bolu Beyi şaşkınlıkla sofadan eğildi. Askerler arasında bir kıpırdanma, bir mırıldanma oldu. Köroğlu gür sesiyle söylemeye devam etti:

Çoktandır Kırat'a vurmadım dizgin
Vurup da vermedim düşmana bozgun
8/21 Kırat'a hasretten kızgındır gözüm
İşte aradığ(ı)nız o adam benim

Adımı sorarsan Köroğlu Ali
Döğüş görmeyeli del'oldum deli
8/22 Kestiğim kelle de bin beşyüz elli
Anadan atadan benim Köroğlu

Deyip bağladı. Kırat'ı mahmuzladı. Kırat şahlandı, kişnedi. Birdenbire dörtnala kalktı. Bolu Beyi'nin:

-Tutun! Yakalayın! Kaçırmayın!

Buyrukları arasında Kırat rüzgâr gibi bahçe duvarına yaklaştı. Kırat'ın rüzgârından Köroğlu'nun poşusu başından düştü. Gömleği dilik dilik oldu. Kırat sanki kanatlandı. Bahçe duvarını eleğimsağma gibi aştı, öte yana geçti.

Bolu Beyi ve adamları, ağızları birer karış açık Köroğlu ile Kırat'ın kaçışlarını izliyordu. Onların şaşkınlıkları geçinceye kadar Kırat Bolu sokaklarında poyraz gibi esmiş, Çamlıbel'in yolunu tutmuştu bile. Kıratın yeli Bolu'da çeyrek saat esti.

Köroğlu baktı ki Kırat dağların yolunu tuttu, düşündü ki Kırat'a hiç bir at yetişemez, bir türkü aldı, söyledi:

İnişe aşağı keklük sekişlim

8/23 Yokuşa yukarı tavşan büküşlüm
Tavus kuşu gibi burnu nakışlım
Alma gözlü, kız perçemli Kırat'ım

8/24 Kırat'ı sorarsan yedidir yaşı
İridir gövdesi ufaktır başı
Dizgini çekince un eder taşı
Alma gözlü, kız perçemli Kırat'ım

8/25 Atlaslardan yaptırayım yolunu
Altınlardan çaktırayım nalını
Üç güzele dokutayım çulunu
Alma gözlü, kız perçemli Kırat'ım

8/26 Haykırır köpüğü başından atar
Başını başımdan yukarı tutar
Kaçarsa kurtulur kovarsa tutar
Alma gözlü, kız perçemli Kırat'ım

Ben de Koroğlu'yum Çamlıbel'imde
Kırat'ın sevdası her dem dilimde
Seni bırakmazam zalim elinde
Alma gözlü, kız perçemli Kırat'ım

Meddahımız:

-Arkadaşlar, yarın beylerin zindana düşmesine başlayacağız. Çok önemli bir hikâye... kaçırmayın haa! Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burda karar kılmakta... Sürç-ü lisan ettikse affola...

Diyerek sandalyesinden indi.

9. BÖLÜM

BEYLERİN ZINDANA DÜŞMESİ

Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi de kılıç misâli kullandığı sopasını masanın kenarına birkaç kez vurdu. Birkaç kez yüksek sesle öksürdükten sonra:

-Oruç nasıl gidiyor arkadaşlar? diye sordu.

Kahvedekilerden birkaç kişi:

-Kış günü oruç tutmaya ne var! İyi gidiyor...

Deyince meddahımız her zamanki gibi kahveciden çayını istedi:

-Oğlum Şerif, bir çay ver bakalım.
Dedikten sonra AŞık Sâdik'in esnaf destanını okumaya başladı:

*Hak Haaak!
Küçücükten çıktım gurbet ellere
Hakikat rahına düştüm gezerken
Eski sözdür, gelir yazılan sere
AŞk atına bindim, yayan giderken*

*Őair oldum evvel, dinle yalanı
Vezn ü mevzun derler bilmem ben ânı
Unuttum bildiğim Türkçe lisanı
Arabî, Fârisî sohbet ederken*

*Vardım çiftçi oldum cümleden akdem
Yıllık ile tuttu beni bir âdem
İçtiğim tarhana orbası her dem
Ağzım yaktım sıcak çorba içerken*

*Avcı oldum kuşlar havaya uçtu
Hırsız oldum kemend boynuma geçti
Gemic'oldum gemim engine düştü
Hele ben kurtuldum tekne batarken*

*AŐçı oldum asla piŐmedi yemek
Boyac'oldum bilmem al yeşil irenk
Dellal oldum tuttum bir topal eşek
Çamura saplandı çekip giderken*

*Manav oldum elma armut tez çürür
Canbaz oldum ip üstünde kim yürür
Kasap oldum her gün gözüüm kan görür
Yüreğim bayıldı kana bakarken*

*Nalbant oldum kırdım nalın çoğunu
Bir katır nalladım dinle oyunu
Meğer acemiymiŐ bilmem huyunu
Çenemi teptirdim nalın sökerken*

Ben bu sanatları bir bir dolaŐtım

*Tekrar gelip şairliğe bulaştım
KÂMİLÎ mürşidin eline düştüm
Tekke-i aşk içre çile çekerken*

*Destanı bitiren meddah, dinleyicilerine yakındı:
-Arkadaşlar ben de aynen Âşık Sâdık gibi bir baltaya sap olamadım,
gördüğünüz gibi ekme parası için meddahlık yapıyorum.
Dinleyiciler gülüşürlerken meddah her zaman olduğu gibi hikâyenin
şiiirli girişine başladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

-Diyelim mi?

(Dinleyiciler hep bir ağızdan):

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kalmıştı?

*Dinleyicilerden biri, "Beyler zindana düşüyordu!" deyince meddah sö-
ze girdi:*

*-Gûş-i makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, belî ağalar Köroğlu hikâye-
sinde beyler Bolu Beyi'nin zindanına düşer. Bakalım beyler zindana nasıl
düşmür, Köroğlu onları zindandan kurtarabilecek mi?*

Dedikten sonra hikâyesine başladı:

*Köroğlu Şirin Döne'yi Çamlıbel'e getirdi getireli düğün yapmamıştı.
Köroğlu bütün beylerine birer kız bulup, hepsinin birden düğünlerini yapmayı
düşünüyordu. Döne ile aynı yatakta yattığı zamanlar, Döne ile kendisi arasına*

kılıcını koyarak yatardı. Bir kez düğüne başlamış, tam bu sırada kaleye gelen Zorbezirgân'ın "*Ben de nişanlımı alıp geleyim, birlikte düğün yapalım.*" isteği üzerine düğünü yarıda bırakıp Çin Seferine çıkmışlar, orada yapılan kavgada Dardeğmez'in ve yedi bin askerin cesedini bırakarak dönmüşlerdi.

Bir gün Köroğlu ağalarını beylerini Ayvanlı Köşke topladı. Artık düğün hazırlıklarına girişeceğini söyledi.

Beyler bu karara sevindi. Beyler sevinçlerini belli etmediler ama Hasan:

-Bekârlıktan anamız ağladı yahu! Sen bu kararı iyi aldın Köroğlu! dedi.

Aradan birkaç gün geçince Hoylu Bey, öteki beyleri başına topladı:

-Arkadaşlar yakında düğünümüz olacak, diye söze başladı.

Dellek Deli Hasan lafa girdi:

-İyi ya Hoylu Bey. Bekârlıktan kurtuluruz.

-Kurtuluruz ama... Evlilikte şimdiki gibi dem süremeyiz.

Hasan:

-Ben razıyım arkadaş, dedi.

Hoylu:

-Yahu bizde razıyız. Amma fırsat elde iken gelin iyi bir dem sürelim.

Kızlar Derbendi'ne gidip üç beş gün âlem yapalım. İyi olmaz mı?

-Olur.

-İyi olur.

-Yahu Hoylu Bey bu işi iyi düşündün.

Düşündüler, taşındılar, Köroğlu'na üç kişiyi göndermeyi kararlaştırdılar; Demirc'oğlu, Hoylu ve Dellek Deli Hasan.

Üç binbaşı kalktı, Köroğlu'nun yanına gitti. Köroğlu gecenin bu vaktinde üç binbaşısını birden görünce sordu:

-Hayrola arkadaşlar! Bir şey mi var?

Demirc'oğlu "*Söze sen başla.*" der gibi Hoylu Bey'e baktı. Hoylu Bey yutkunmaya başlayınca Hasan söze girdi:

-Köroğlu, Hoylu Bey der ki, "*İnsan bekârlıkta sürdüğü demi evlilikte süremez.*" İzin ver de Kızlar Derbendi'ne gidip üç beş gün âlem yapalım.

Köroğlu'nun kaşları çatıldı:

-Oturun hele...

Beyler oturdu. Köroğlu duvardan oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını aldı. Bakalım ne dedi:

9/1 Gelin gitmeyin bu dağa
Kıştır bu dağın yolları
Keleşten aldım haberi
Şaştır bu dağın yolları

9/2 Bir yanına karlar yağar
Bir yanını dolu döver
Arap ata sırma eyer
Çamur bu dağın yolları

9/3 Bir yanından kervan geçer
Bir yanında şahin uçar
Arap ata yağır (yara) açar
Yokuş bu dağın yolları

9/4 Bir yanı Gürcistan beli
Bir yanında Bağdat çölü
Arap ata vermez yolu
Korkunç bu dağın yolları

9/5 Yiğidin yediği şeker
Köroğlu'nun belin büker
Arap atın nalın söker
Düşman bu dağın yolları

Köroğlu teli bıraktı, dilden söyledi:

-Yahu âlem yapmak için ille de Kızlar Derbendi'ne mi gitmeli? Gidecek başka yer mi yok? Kalede Ayvanlı Köşkü hazırlatayım istediğiniz kadar âlem yapın.

Dellek Deli Hasan:

-Yook Köroğlu! Dedi. Burada cana sine âlem yapamayız.

-Niye lan?

-Burada âlem yapıp da seni çağırmasak görenler ne der? Seni de çağırırız, sana olan saygımızdan rahat edemiyoruz. Yahu biz ölene kadar tek diz üstüne mi oturacağız? Bu sefer de şöyle ayaklarımızı üç dört arşın uzatalım.

Köroğlu son bir kez uyardı:

-Arkadaşlar bir sefer düğüne başladık ardından Çin bozgunu oldu. Şimdi tam düğüne başlayacakken başınıza bir şey gelmesinden korkuyorum. Düğünü başlatıp başlatıp ertelemek uğursuzluk getirir.

Beyler hep bir ağızdan Köroğlu'na güvence verdi. Köroğlu baktı ki beyler kararlı:

-Peki, dedi. Gidin ama atların nallarını ters çaktırım.

-Sen tasalanma.

Hoşlu Bey dedi ki:

-Ayvaz da geliyor Ağam!

Köroğlu karşı çıktı:

-Yook. Ayvaz'ı gözümden ıramam.

Dellek Deli Hasan Hoylu'ya arka çıktı:

-Ayvaz genç değil mi yahu? Onun canı yok mu? İzin ver o da gelsin.

-Olmaz. Ben Ayvaz'ı kimseye güvenemem.

Demirc'oğlu:

-Köroğlu Ağa, dedi, Ayvaz'ın başına Allah'tan bir kaza gelirse, sen de karşı koyamazsın ben de... Ama Ayvaz'a bir kul zarar verecekse, (*Demirc'oğlu koç boynuzu gibi bıyıklarını kıvırdı.*) biz bu bıyıkları boşuna mı büyütüyoruz. Aha sana senet veriyorum, Ayvaz'ı sağ sâlim sana teslim edeceğim.

Demirc'oğlu çabucak bir senet yazdı, imzaladı.

Köroğlu bir yüzü ağlar, bir yüzü güler:

-Peki, dedi. Gidin... Ama dokuz gün sonra sizi burada isterim. Dokuzuncu gün gelmezseniz yola çıkarım. Aman ha düşmana fırsat vermeyin.

Beyler hazırlık gördü. Atların nallarını söküp, ters nalladılar. Birkaç tuluk (tulum) rakı, onbeş-yirmi tane koç alıp yola çıktılar.

BEYLER TEHLİKEDE Mİ?

Üç gün sonra Kızlar Derbendi'ne vardılar. Barhaneyi çözdüler. Koçları birer birer kesip meze yapmaya başladılar. Ayvaz ortaya bir teşt koydu. İçine bir tuluk rakı boşalttı. Bileklerini sıvadı. Altın tasla beylere sunmaya başladı.

.....

Beyler altın tasla aslan sütü içedursun, biz haberi Mahmudu Bezirgân'dan alalım:

Köroğlu Zorbezirgân ile gidince Mahmudu Bezirgân, "*Köroğlu Zorbezirgân'ı kahbelikle öldürecek.*" demiş, öteki beyler de "*Zorbezirgân gibi bir yiğide kıyarsa biz de Köroğlu'nu öldürürüz.*" demişti.

Köroğlu Zorbezirgân'dan ayrılıp Çamlıbele döndükten sonra Mahmudu Bezirgân'ın beyleri kışkırttığını öğrenince Mahmudu Bezirgân'a ağır laf söyleyerek öteki beylerle birlikte kaleden kovmuştu.

Mahmudu Bezirgân kaleden ayrıldıktan sonra dönmüş dolaşmış, Bolu Beyi'ne "*Sır Kâtibi*" olmuştu. Mahmudu Bezirgân okumuş, gün görmüş, devran sürmüş adamdı. Yiğitti... Dürüsttü... Tek yanlış karıştırıcı bir ruhu olmıydı. Yoksa Mahmudu Bezirgân çok iyi düzen kurardı.

Bir gün Bolu Beyi yanına Mahmudu Bezirgân'ı aldı, peşlerine bin atlı takıp gezmeye çıktı. Beyler Pınarı'nın yakınından geçerken Bolu Beyi baktı ki yerde bir sürü at izi var:

-Bu atlılar Çamlıbel'e doğru gitmiş, dedi.
Mahmudu Bezirgân yine duramadı:
-Hayır beyim, bu atlar Çamlıbel'den Kızlar Debendi'ne doğru gitmiş,
dedi.

-Olur mu Mahmudu Bezirgân? Nal izlerine baksana!
-Efendim, bu atlara nallar ters çakılmış. Biz Köroğlu ile Gürcistan'a gi-
derken de atlarımıza nallarını ters çaktırmıştık. Bu bir çeşit aldatmadır. Atın
nal izine bakıp peşimize düşecek düşman, ters yöne gider.

Bolu Beyi:

-Yahu bunlar Köroğlu'nun adamları olmasın? Yürüyün şunlara bir bas-
kın verelim!

Deyince Mahmudu Bezirgân'ın içi "cızzz!" etti. "Eyvah, kardeş gibi
sevdiğim arkadaşlarım Bolu Beyi'ne tutsak olacak." diye için için üzüldü.

Nal izlerini izleyerek Kızlar Derbendi'ne vardılar. Baktılar ki Köroğ-
lu'nun binbaşılı rakıyı içmiş, kimi mest, kimi harman yatıyor. Bolu Beyi
emir verdi. Hepsini de yakalatıp ellerini ayaklarını bağlattı "Ver elini Bolu..."
deyip yola çıktılar.

.....

Alalım haberi Köroğlu'ndan:

Köroğlu gün geçtikçe sabırsızlanıyor, Kızlar Derbendi'ne giden Ayvaz
ve öteki beyler için kaygılanıyordu.

Beylerin gidişinden sekiz gün geçince sabırsızlanmaya başladı. Odasına
çekilip yüzü koyun yattı. Döne ne kadar avutmaya uğraştıysa da Köroğlu'nun
içindeki sıkıntı giderek büyüyordu.

Onuncu gün Köroğlu Döne'den sazını istedi. Üzüntü ve hasret dolu bir
sesle söylemeye başladı:

On gün bitti oğlum nerde?
Döne Han Ayvaz gelmedi
9/6 Kokusu yok esen yelde
Döne Han Ayvaz gelmedi

Gitsem arasam Ayvaz'ı
Bulur muyum o zorbazı?
9/7 Görünmez Karakaytaz'ı
Döne Han Ayvaz gelmedi

Yücelerden uçan turna
Rastladın mı Ayvaz Han'a?
9/8 Hasreti kâr etti cana

Döne Han Ayvaz gelmedi

9/9 Han Ayvaz'ım sefil oldu
Demirc'oğlu kefil oldu
Buna Hoylu sebep oldu
Döne Han Ayvaz gelmedi

9/10 Açılmıyor gonca güller
Ötüşmez oldu bülbüller
Köroğlu başına küller
Döne Han Ayvaz gelmedi

Döne ne kadar da:

-Köroğlu bu adamlar çocuk değil ki arayasın. Bugün gelmezlerse yarın gelirler. Acele etme. Hele bir iki gün daha geçsin.

Dediyse de Köroğlu duramadı. Silahlanıp askerlerin yanına vardı.

-Askerlerim! Diye bağırdı. Beyler gideli on gün oldu. Gidenler gelmedi. Korkarım ki başlarına bir iş geldi. Ben Kızlar Derbendi'ne gidiyorum. Beni seven ardımdan gelsin.

Deyip Kırat'ı mahmuzladı. Ardına bakmadan Kızlar Derbendi'nin yolunu tuttu.

Askerlerin kimi atına eyer vurdu, kimi çıplak bindi. Gemi atın ağzına vuruyorum sanıp, kuyruğunun altına vuranın hesabı yoktu. Kılıcımı sıyıran Köroğlu'nun ardına düştü.

Üç gün sonra Kızlar Derbendi'ne vardılar ki kurulan sofraya olduğu gibi duruyor. Mezelerin üzerine sinekler, karıncalar üşüşmüş, beylerin atları şurada burada yayılıyor.

Köroğlu "Eyvah!" dedi. "Korktuğum başıma geldi."

Askerlerden biri Köroğlu'nu yatıştırmaya çalıştı:

-Köroğlu belki binbaşılarımız çevreyi gezmeye çıkmışlardır. İzin verirsen dağılıp arayalım.

Köroğlu omuzundan sazını indirip söyledi:

9/11 Yüce dağların başında
Kar bir yana kış bir yana
Dolaşır ağzım içinde
Dil bir yana diş bir yana

9/12 Bölük bölük bölünelim
Üç bir yana beş bir yana
Ayvaz'a imdat gidelim
On bir yana beş bir yana

Yer yüzüne dökün kanı
Ayırın cesetten canı
9/13 Koroğlu'nun aslanları
Baş bir yana leş bir yana

Sonra askerlerini atlarının renklerine göre bölüklere ayırdı. Ayrılan bölüklere dörder satır söyledi. Önce kır atlılara söyledi:

Kır at der ki hepinizden güzelim
Kasırgalar gibi önde tozarım
9/14 Bir dizginde bir orduyu bozarım
Üstümdeki şahbaz olduktan kelli

Sonra al atlılara söyledi:

Al at der ki nârin incedir belim
Çiçeklerden güzel kırmızı donum
9/15 Ürüzgâr kesemez koşuda önüm
Üzerime yiğit bindikten kelli

Sonra doru atlılara dört satır söyledi:

Doru der ki her toprakta gezerim
Dağlar aşar denizlerde yüzerim
9/16 Düşmanları ayağımla ezerim
Dizgin tutan şahbaz olduktan kelli

Dört satır da yağız atlılara söyledi:

Yağız der ki adım delidir deli
Binicim olursa geçerim yeli
9/17 Düşmanlar önümde aman demeli
Mahmuz vuran şahbaz olduktan kelli

Dört satır da hepsine birden söyleyip bağladı:

Koroğlu'yum emir verdim sazımla
Yola koyulmalı herkes azimle
8/18 Buluşmamız lâzım Han Ayvaz'ımla
Düğün kuracağım bulduktan kelli

Kır atlılar bir yana, al atlılar bir yana, doru atlılar bir yana, yağız atlılar bir yana dağıldı. Dört koldan beyleri aramaya başladılar. Ama ne kadar aradı-larsa da kimseyi bulamadılar. Sonunda beyleri Bolu Beyi'nin yakaladığına karar verdiler.

Askerler; "*Boluyu basalım! Taş üstünde taş, omuz üstünde baş bırak-mayalım!*" dedilerse de, Koroğlu:

-Bizi uzaktan görünce ilk yapacakları şey, beyleri öldürmek olur. Bey-lerim öldükten sonra Bolu'yu yaksak ne olur, yıksak ne olur?

Deyip Çamlıbel'e döndü.

Köroğlu'nun gündüzü gece olmuştu. Sabahleyin erkenden kalenin burcuna çıkıyor, pireli dürbünüyle ağlaya ağlaya ufukları gözlüyordu. Ağlıyor, dövünüyor, acışıp sazını alıyor, dertli dertli çalıyordu:

Çamlıbelden giden o koç yiğitler
Yüreğim od oldu, yürek od oldu
9/19 Ayvaz'ın yolunu hep gözlemekten
Gözlerim dört oldu, gözüm dört oldu

Kervanların göçü gitti Yemen'e
Zalım Bolu Beyi gelmez imana
9/20 Yıkılsın yok olsun böyle zamâne
Kötüler merdoldu, kötü merdoldu

Köroğlu hasretle yakıyor ağıt
Şimdi zamânenin düzeni çaput
9/21 Demircioğlu'nun verdiği kâğıt
İçime derdoldu, içe derdoldu

Köroğlu günlerce ufukları gözledi. Bir gün gelirler diye umutla bekleyip durdu. Gözlerinden akan yaşlar, koç boynuzu gibi bıyıklarına dökülüyordu. Yemeden içmeden kesilmişti. Kimseyle konuşmuyor, yalnızca beylerinin yolunu gözlüyordu. Acıştıkça Dellek Deli Hasan'a, Demirc'oğlu'na ve Hoylu Bey'e lânetler yağdırıyordu. Hoylu Bey "*Bekârlıkta sürdürdüğümüz demi evlilikte süremeyiz.*" diye beyleri âleme götürmek istemişti. Dellek Deli Hasan, "*İlle Ayvaz da gelecek. Onun eğlenmek hakkı değil mi?*" diye direktmişti. Demirc'oğlu ise, "*Ayvaz'a ben sağ oldukça hiçbir kul zarar veremez!*" deyip kefil olmuş, bir de senet vermişti. Bu yüzden Köroğlu bütün suçu bu üçüne buluyordu.

Alalım haberi Mahmudu Bezirgân'dan:

Mahmudu Bezirgan beylerin yakalanışına kendisi neden olduğu için çok üzülüyordu. Gidip Köroğlu'na durumu anlatması, birlikte bir çözüm bulmaları gerekiyordu. Bolu Beyi'ne dedi ki:

-Beyim Bu Köroğlu'nu ben çok iyi tanırım. Sen beylerini yakaladın, ama Köroğlu'nun askerleri arasında bey olacak niceleri var. Bunların yerine başkalarını binbaşı yapar. Köroğlu'nun hüneri Kırat'ta. Altından Kırat'ı almak gerek.

-Nasıl olacak bu iş?

-Beyim Koroğlu Ayvaz'ı çok sever. Belki Ayvaz'la Kırat'ı değiştirir. İzin verirsen Çamlıbel'e gidip bir elçilik yapayım. "Kıra'tu verirsen, Bolu Beyi Ayvaz'ı serbest bırakacak." diyeyim.

-Peki Mahmudu Bezirgân.

Mahmudu Bezirgân atına bindi. "Al Allah kulunu, zapteyle delini." de-yip Çamlıbel'e doğru yola çıktı.

Akbayır gediğini aşır kaleye doğru yaklaşınca Koroğlu uzaktan birinin geldiğini gördü. Belki Ayvaz'dan bir haber alırım umuduyla beklemeye baş-ladı. Mahmudu Bezirgân yaklaşınca Koroğlu tanıdı. Mahmudu Bezirgân'a kırgın olduğu için "piyade" diyerek Ayvaz'ı sordu.

Karşıdan görünüp gelen piyade
Nice gördün orda Han Ayvaz'ımı

9/22 Dellek Deli Hasan ersin murada
Nice gördün orda Han Ayvaz'ımı

Mahmudu Bezirgân atının dizginlerini saz misâli aldı. Görelim ne söy-ledi:

Gördüğün piyâde değil atlıydı
Oradan gelişim pek süratliydi
9/23 Beylerin hepsi de çok firkatliydi
Orda ağlar gördüm Han Ayvaz'ını

Aldı Koroğlu:

Doğru mu gördüğün Han Ayvaz'ımı
Koç yiğit, sim bilek o zorbazımı

8/24 Tavlada kişniyor Kara Kaytazı
Nice gördün orda Han Ayvaz'ımı

Aldı Mahmudu Bezirgân:

Kızlar Derbendi'nin pınar başından
Avlanmışlar ördeğinden kuşundan

9/25 Bir tek yara almış idi düşünden
Orda ağlar gördüm Han Ayvaz'ını

Aldı Koroğlu:

Koroğlu'm da der ki hele mestâne
Çekerim topuzu şimdi destime

9/26 Kor muyum ki şimdi taş taş üstüne
Nice gördün orda Han Ayvaz'ımı

Aldı Mahmudu Bezirgân:

Bezirgân Mahmud'um buraya geldim
Kellemi bu yolda uğruna koydum

9/27 Oğlun Han Ayvaz'ı hem toklu gördüm
Orda ağlar gördüm Han Ayvaz'ını

Teller sustu. Köroğlu Mahmudu Bezirgân'ı kaleye çağırdı. İki eski ah-bap Ayvanlı Köşke oturdu. Doluya koydular almadı, boşa koydular dolmadı. Sonunda şöyle bir düzen kurdular:

Köroğlu bir Kürt kılığında Bolu'ya gidecek. Köroğlu'ndan zarar gördüğünü söyleyerek Bolu Beyi'ne yaklaşıacaktı. Ondan sonra duruma göre hareket edeceklerdi.

Mahmudu Bezirgân:

-Buraya aslında elçi olarak geldim, dedi.

-Ne istiyor Bolu Beyi?

-Kırat'ı verirsen, Ayvaz'ı bırakacak. Dönüşte Bolu Beyi'ne ne diyeyim?

Köroğlu duvardan sazını indirdi:

-Yaz Mahmudu Bezirgân! deyip söylemeye başladı:

Benden selâm olsun Bolu Beyi'ne
Göndersin Ayvaz'ı göresim geldi
9/28 Muhabbeti düştü gönül evine
Göndersin Ayvaz'ı göresim geldi

Şimdi Kırat'ıma biner aşarım
Karadeniz gibi kaynar coşarım
9/29 Bolu'ya Kirmânî kılıç asarım
Göndersin Ayvaz'ı göresim geldi

Koç Körün oğluyam nâmem nasihat
Elâleme olma rüsvay malamat
9/30 Burcunu kaleni etmeden harap
Göndersin Ayvaz'ı göresim geldi

Deyip kesti.

Mahmudu Bezirgân Köroğlu'nun söylediklerini yazdı.

-Yolcu yolunda gerek Ağam!

Deyip kalktı. Atına bindi. Bolu'ya doğru yola çıktı.

Bolu Beyi'ne; Köroğlu'na Ayvaz'la Kırat'ı takas önerdiğini, ancak Köroğlu'nun bu öneriye yanaşmadığını söyledi. Köroğlu'nun mektubunu Bolu Beyi'ne okudu.

.....

Alalım haberi Köroğlu'ndan:

Köroğlu Kırat'ı Kayseri eşeği gibi boyadı. Bir heybe dolusu altın yükledi. Kendisi de bıyıklarını aşağı büktü. Bir kıl aba, bir kıl şalvar, bir çift kara

yemeni giydi. Sazını omuzuna, kılıcını beline astı. Bin askeri kaleye bıraktı. Yirmi bin askeri peşine takarak Bolu'ya doğru yola çıktı. Bolu'ya yaklaşınca askerlerine buyruk verdi:

-Boluyu çembere alın. Bolu'ya girmek isteyen de, Bolu'dan çıkmak isteyen de tutup bağlayın. Yedi güne kadar haber alamazsanız Bolu'da taş üstünde taş, omuz üstünde baş koymayın. Öcümüzü alın.

Deyip Kırat'a bindi. Bolu'ya vardı. Doğru saraya gitti. Kapıdaki nöbetçiye:

-Lov gurban Bolu Begi evi burdadır? Diye sordu.

Kapıdaki:

-Buraya ev demezler Kürdoğlu saray derler, saray... Nedeceksin Bolu Beyini?

-Lov gurban, duydum ki Bolu Begi Köroğlu'nun binbaşılarını yakalamış. Onun için Bolu Bege bir heybe gözü altın getirmişem. Hele get habar ver kendisine lov.

Nöbetçi Bolu Beyi'ne durumu anlattı. Bolu Beyi altın lafını duyunca:

-Gönder gelsin, dedi.

Köroğlu saraya girdi. Selâmlığa doğru yürüdü. Paldır küldür selâmlığa daldı. Omzundaki heybeyi bıraktığı gibi Bolu Beyi'nin ayaklarına kapandı.

-Aman Bolu Beg, ben sana gurban! Lo sen olmasan benim öcümü kim alırdı?

Diye ağlamaya başladı.

Bolu Beyi sordu:

-Kürdoğlu ben senin hangi öcünü aldım? Dur hele... Ağlayıp sızlanmayı bırak. Otur hele, otur...

Köroğlu tek dizi üstüne yelesi aslan misâli oturdu. Mahmudu Bezirgân'a bakmıyordu bile. Bolu Beyi sordu:

-Söyle bakalım Kürdoğlu! Senin ne zaman öcünü aldım?

Köroğlu yalana başladı:

-Bolu Beg! Gurbanım sana! Aha bu Köroğlu var ya, her güz bizim köyü basar, elimizde ne var ne yok, hepsini alırdı. Bununla da kalmadı, ırzımıza namusumuza leke getirdi. Bir bacım vardı, aldı kaçırıldı. Bizi rezil kepâze etti. Lo Bolu Beg dur da bir de telden anlatayım sana.

Köroğlu omuzundan sazını indirdi. Bakalım ne yalan uydurdu:

Çadırımı çoturumu

Tuluk tuluk pendirimi

9/31 Evladımı ayalimi

Aldı Köroğlu elimden

Kılıç çekti kanlar saçtı

9/32 Irz ü namusuna geçti
En güzel kızları seçti
Aldı Köroğlu elimden

9/33 Yılda gelir alır pacın
Lokman olsan yok ilacın
Güley adlı nazlı bacım
Aldı Köroğlu elimden

Deyip bağladı.

-Anlamışke lo?

Diyerek ayağa kalktı. Halı heybenin bir gözündeki altınları “*Cavvv!*” diye Bolu Beyi’nin ayaklarının dibine döktü. Bolu Beyi’nin elini bırakıp ayağını, ayağını bırakıp elini öpmeye başladı:

-Lo Bolu Beg! Gurbanım sana. Sen olmasan benim gözlerim açık giderdi.

Bolu Beyi’nin ağzı kulaklarına varmıştı. Köroğlu halı heybenin öbür gözünü de Bolu Beyi’nin ayaklarının dibine boşalttı:

-Lo Bolu Beg! Gurbanım sana! İzin ver de zindanda şu Köroğlu’nun binbaşılara birer sille atayım.

Bolu Beyi Mahmudu Bezirgân’a baktı. Mahmudu Bezirgân, “*Korkma beyim, bu Allahın zavallısından bize zarar gelmez.*” anlamına bir işaret verdi. Bunun üzerine Bolu Beyi, Mahmudu Bezirgân ve Köroğlu zindana doğru yola çıktı.

Mahmudu Bezirgân zindana girmedi. Çünkü içerideki beyler onu tanır, tatsız konuşmalar geçirdi. “*İçerisi çamur beyim. Ben burada sizi bekliyorum.*” diyerek dışarıda kaldı.

Bolu Beyi askerlerle birlikte zindana girdi:

-Aha Kürdoğlu, Köroğlu’nun binbaşılı bunlar.

Diyerek zincirlere bağlı beyleri gösterdi. Köroğlu baktı... Beylerin elleri ayakları zincirlerle bağlanmıştı. Zindanın tabanı diz boyu suyd.

Dellek Deli Hasan en başa zincirlenmişti. Köroğlu içinden, “*İlle Ayvaz’a da izin ver dersin, değil mi?*” dedi. Yüksek sesle de:

-Lo benim köyümü basar, bacımın ırzına geçersiniz ha! Diyerek hengeyleyip, hingeyleyip Dellek Deli Hasan’a silleyi hingeyleyince, Hasan’ın gözünden çingı çıktı. Şeşi beş görmeye başladı. Köroğlu’na sövüp saymaya başladı.

Köroğlu Dellek Deli Hasan’ın hemen yanındaki Hoylu’ya yaklaştı. İçinden, “*Bekârlıkta sürdüğümüz demi evlilikte süremeyiz dersin ha!*” diyerek öyle bir sille çekti ki, Hoylu Bey’in gözlerinden çingı çıktı.

Köroğlu Deli Hoylu'nun yanındaki Demirc'oğlu'na vardı. İçinden, "Ben kefilim dersin ha!" diyerek bir sille de ona vurdu. Sonra bütün beylere birer sille vurdu. Silleyi yiyen Köroğlu'na ana avrat sövüyordu. Köroğlu yalnız Ayvaz'a yavaş vurdu. Bu sefer Dellek Deli Hasan karşı çıktı:

-Vay ulan Kürdoğlu onu yakışıklı gördün de yavaş vurdun değil mi?

Dedi

Bolu Beyi Köroğlu'nun sillelerine baktı kaldı. Dışarıya çıkınca Mahmudu Bezirgân sordu:

-Beyim o çatırtılar neydi?

-Sorma Mahmudu Bezirgân. Bu Kürdoğlu Köroğlu'nun beylerini öyle bir dayaktan geçirdi ki ben beğendim. Görsen sen de beğenirdin. Meğer bu adam ne kadar kin doluymuş?

-Belli Beyim. Hem bunlar çok kin tutar. Hiç unutmazlar. Bunlardan biri öcünü kırk yıl sonra almış da, "Bu iş aceleye geldi lo." demiş.

Köroğlu dışarıya çıkınca Bolu Beyi'ne binbir dua etti. Sonra:

-Lo Bolu Beg, benim bir güccük bacım var. Dünyalar gözeli. Sana vereyim cariyen olsun, amma izin ver şunların iplerini ben çekeyim.

-Peki ulan Kürdoğlu. Cuma günü namazdan sonra bunları asacaksın.

Köroğlu bir daha Bolu Beyi'nin ellerine sarıldı. Sonra saraydan ayrıldı.

Bolu Beyi saray kapısının karşısına idam sehpaalarını kurdura dursun Köroğlu askerlerinin yanına koştu.

-Yarından tezi yok, birer ikişer Bolu'ya girin. Cuma günü idam sehpa-ları kuruluyor. Ben işaret verince, koyun sürüsüne kurt dalmış gibi saldırın.

Köroğlu Bolu'ya döndü. Sabırsızlıkla cumayı beklemeye başladı.

Köroğlu Cuma günü namazdan sonra sarayın kapısına vardı. Sehpa-lar kurulmuştu. Köroğlu'nun beylerinin asılacağını duyanlar izlemek için meydana doluşmaya başlamıştı. Köroğlu Kayseri eşeği gibi boyanmış Kırat'ın üzerinde bir o yana bir bu yana gidiyor, darağaçlarını, yağlı ipleri tek tek inceli-yordu.

Sonunda sarayın kapısı açıldı. Bolu Beyi yüzlerce askerin arasında sa-raydan çıktı. Meydana atılan sandalyeye oturdu. Biraz sonra askerler elleri arkasında bağlı beyleri getirdiler.

Köroğlu beylerin her birini bir darağacının altına getirdi. Dellek Deli Hasan'ın boyuna göre özel bir darağacı kurmuşlardı. Onu da o darağacının altına getirdi.

Köroğlu ilmeği önce Ayvaz'ın boynuna geçirdi. Tam Ayvaz'ı iskemle-ye çıkarırken Demirc'oğlu söyledi:

Sana derim Bolu Beyi

Kıyma yazık Ayvaz Han'a

9/34 Daha körpe yaşı küçük

Kıyma yazık Ayvaz Han'a

Hele yönün beri döndür
İçimden ateşi söndür

9/35 İki kelle beni öldür

Kıyma yazık Ayvaz Han'a

Türkünün burasında Hoylu lafa girdi:

-Hey ahmak Demirc'oğlu, Bolu Beyi can düşmanının oğlunu bağışlar mı? Böyle adama yalvardığına değer mi? Üç günlük dünyada yaşasan ne, yaşamasan ne...

Deyince Demirc'oğlu bağladı:

Bana derler Demirc'oğlu

Ölümden korkmazam Hoylu

9/36 Duyarsa aslan Köroğlu

Seyret sen kopan figana

Dedi. Dilden ekledi:

-Ulan Bolu Beyi, eğer şu genç çocuğa kıyarsan, senden zalim yokmuş. Eğer sen bu çocuğu bağışlarsan, herkes seni sever, sana saygı duyar. Büyüklük sende kalsın. Gel bu çocuğu bağışla.

Meddahımız, "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta..." diyerek çevik bir davranışla sandalyesinden indi. Başındaki şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak her birinden yirmi beş kuruş, elli kuruş para topladıktan sonra yeniden sandalyesine oturdu. Kahveciye, "Ulan oğlum Şerif, bir bardak çay ver de içelim... Şu löküsü de bitî pompala ki ortalık aydınlansın, birbirimizin gözünün içini görelim" dedikten sonra yine dinleyicilerin ilgilerini sınamak için sordu:

-Arkadaşlar nerde kalmıştık?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırdı:

-Demirc'oğlu Bolu Beyi'nden Ayvaz'ı bağışlamasını istemişti!

-Belî ağalar... İşte hayat böyledir. Gün olur düşman senin eline düşer, gün olur sen düşmanın eline düşersin. Bu dünya binlerce yıldır böyle dönüp gidiyor. Ne dersiniz, Bolu Beyi Ayvaz'ı bağışlar mı?

Dinleyicilerin kimi "Bağışlar!" dedi, kimi "Bağışlamaz!" dedi.

-Belî ağalar kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki Demirc'oğlu Bolu Beyi'nden Ayvaz'ı bağışlamasını istemişti, dedikten sonra kaldığı yerden anlatmaya başladı:

Bolu Beyi:

-O çocuğu bağışladım!

Deyince Koroğlu içinden, “*Ulan Bolu Beyi, ben de seni bağışladım!*” dedi.

Meddah hikâyeyi keserek dinleyicilere açıkladı:

-Gördünüz mü arkadaşlar! İşte Koroğlu böyle biriydi. Babası Deli Yusuf’un gözlerine mil çektiren kan düşmanını bile bağışladı, dedikten sonra yeniden anlatmaya başladı:

Koroğlu yüksek sesle:

-Aman Begim, eyi düşün, dedi. Bu Ayvaz Koroğlu’nun sağ koludur. Koroğlu her işini bu çocuğa danışır. “*Filan köyü basalım mı?*” diye sorar. Bu çocuk “*Basalım!*” derse basar, “*Basmayalım!*” derse basmaz. Lo gurban eyi düşün. Bu çocuğu bağışlarsan herkes sana ahmak der.

-Peki Kürdoğlu. Senin dediğin olsun. As bakalım da patırdayışını seyredelim.

Koroğlu ilmeği Ayvaz’ın boynuna geçirdi. Ayvaz söyledi. Görelim yağlı ip boynundayken ne söyledi:

Hani benim memleketim
Elim hey medet, hey medet
9/37 Neler getirdi başıma
Dilim hey medet, hey medet

Darağacı kuruluktur
Civan boynum buruluktur
9/38 Bolu Beyi buyuruktur
Ölüm hey medet, hey medet

Bak neler geldi başıma
Âlem yandı ataşıma
9/39 Yazık oldu genç yaşıma
Zulum hey medet, hey medet

Beyler hep Çamlıbel dağlı
Yüreğim ataşla dağlı
9/40 Kolum karacadan bağlı
Elim hey medet, hey medet

Beniminen çeker yası
Gönlümde kaldı hevesi
9/41 Koroğlu Ayvaz babası

Zulum hey medet, hey medet
Deyip bağladı. Boynunu büktü.
Bu kez de Köroğlu aldı:

Beylerin elleri arkadan bağlı
Sevinip de oynamalı evvelâ
9/42 Darağacı hazır ipleri yağlı
Siftah deyip başlamalı evvelâ

Beyler geldi sehpalara dizildi
Mezarlığa kabirleri kazıldı
9/43 Ezelinden vâde böyle yazıldı
Okuyup da başlamalı evvelâ

Tam bu sırada Dellek Deli Hasan bağırdı:
-Ulan Kürdoğlu gel önce beni as. Ayvaz'ın asıldığını gözlerim görme-
sin.

Deyince Köroğlu:

-Pekey lo!

Dedi. Dört satır da Dellek Deli Hasan'a söyledi:

En uzununu en sağ başa koymuşlar
Sehpasını beş arşından yapmışlar
9/44 Yağlı ipe sağlam ilmek atmışlar
Siftah deyip başlamalı evvelâ

Deyip ilmeği Ayvaz'ın boynundan çıkardı. Dellek Deli Hasan'ın sehpa-
sına vardı, ilmeği onun boynuna geçirdi. Meydanda çıt çıkmıyordu. Arı vızıl-
dasa duyulur olmuştu. Hasan'ın benzi saz gibi oldu.

Deli Hoylu arkadaşlarını Kızlar Derbendi'ne kendisi çağırdığı için en
büyük suçun kendisinde olduğunu biliyordu:

-Ulan Kürdoğlu, amanı bilir misin? Önce beni as. Bunların yakalanma-
sına ben sebep oldum. Önce beni as.

Deyince Köroğlu:

-Pekey lo. Senden siftah edelim, dedi.

Bu kez de ilmeği Hasan'ın boynundan çıkardı. Hoylu'nun boynuna ge-
çirdi. Ayvaz öteden bağırdı:

-Aman Kürdoğlu bunlar benim büyüklerim. Bunların acısını görmeye-
yim. Önce beni as, dedi.

-Pekey gurban!

Köroğlu ilmeği yeniden Ayvaz'ın boynuna geçirdi. Dört satır da Ay-
vaz'a söyledi:

Bu nasıl çocukmuş gözleri kanlı
Boynundan aşağı bir sıra benli

9/45 Bakışından belli bana çok kinli
Bu çocuktan başlamalı evvelâ
Deyince Reyhan Arap yalvarmaya başladı:
-Ulan Kürdoğlu o çocuk benim öz be öz yeğenim. Acısını bana göster-
me. Amanı bilir misin? Önce beni as.

Köroğlu:

-Pekey lo! dedi.

Köroğlu dört satır da Reyhan Arap'a söyledi:

Bu ne biçim kelle ne biçim surat

Yoksa ki sen misin o Reyhan Arap

9/46 Benim ocağımı eyledin harap
Önce senden başlamalı evvelâ

Deyince Demirc'oğlu bağırdı:

-Aman Kürdoğlu bunların kefilî benim. Önce beni as!

-Pekey lo!

Köroğlu ilmeği Reyhan Arap'ın boynundan çıkarttı. Bunun üzerine Bolu Beyi kızdı:

-Ulan Kürdoğlu amma uzattın. İki saattir seni bekliyoruz. Elini çabuk tut, dedi.

Köroğlu:

-Pekey Bolu Beg! dedi. Elimi çabuk tutacağım. Amma izin ver son olarak bir daha söyleyeyim.

Aldı Köroğlu. Bakalım askerlerine ne buyruk verdi:

Ağalar fırsat kaçmadan

Hoydur Ayvaz'ın üstüne

9/47 Ayvaz başı dara düştü
Hoydur Ayvaz'ın üstüne

At üstünde ok atanlar

Tozu dumana katanlar

9/48 Han Ayvaz'ı kurtaranlar
Bahşişiniz baş üstüne

Gürzün kösteğini takın

Aman diyeni bırakın

9/49 Döğüşen koymayın sakın
Atılsın leş leş üstüne

Topuzu düşmana salın

Parlasın kılıçlar yalın

9/50 Kellelerini budayın
Yığılsın baş baş üstüne

Köroğlu etti halesin
Düşmanı buldu belasın

9/51 Yıkılım burcun kalasın
Kalmasın taş taş üstüne

Deyince Bolu Beyi “*Eyvah!*” dedi.

İşareti alan Köroğlu’nun askerleri aç kurt gibi meydana daldı. Bolu Beyi’nin askerleriyle kıyasıya bir savaşa tutuldular.

Köroğlu beylerin ellerini çözdü. Askeri yüreklendirmek için bir daha aldı:

Mert dayanır nâmert kaçır
Meydan gümbür gümdürdenir
9/52 Şahlar şahı divan açar
Divan gümbür gümbürdenir

Yiğit kendini övende
Oklar menzili dövende
9/53 Şeşber kalkana değende
Kalkan gümbür gümbürdenir

Ok atılır kalasından
Hak saklasın belasından
9/54 Köroğlu’nun narasından
Her yan gümbür gümbürdenir

Elleri çözülen Dellek Deli Hasan bir at bir kılıç buldu. Saraya doğru kaçan Bolu Beyi’nin ardına düştü.

Köroğlu Hasan’ın niyetini anlayınca Kırat’ı oraya sürdü. Bolu Beyi Ayvaz’ı bağışlayınca, “*Ben de seni bağışladım.*” dediği için Hasan’a engel olmaya çalıştı. Ama ara çok uzaktı. Hasan Bolu Beyi’ne yetişmişti bile. Köroğlu Bolu Beyi’ne bir kez de yiğitçe vuruşmaz mı acaba diye söyledi. Görelim ne söyledi:

Bolu Beyi kaçma hele
Kılıcını çek bir kerre
9/55 Bir davada üç-beş kelle
Hiç asıp kestiğin var mı?

Hasan ardından yetecek

9/56 Sana bir kılıç atacak
Kargı böğrüne batacak
Kaltağa sıçtığın var mı?

9/57 Aldın kürdün bacısını
Sarılıp yattığın var mı?
Zindanlara yiğitleri
Bağlayıp attığın var mı?

9/58 Hasan kanlarını döke
Köroğlu seyrine çıka
Ömründe böylesil deke (düzene)
Şaşırıp düştüğün var mı?

9/59 Köroğlu düşmez şanıdan
Yoldaşı üstün canından
İçip beylerin kanından
Yeğrenip kustüğün var mı?

Bolu Beyi bir an önce sarayın kapısından girmek için atını mahmuzlu-
yordu.

Derken Dellek Deli Hasan Bolu Beyi'ne yetişti. Yakalayıp Bolu Be-
yi'ni havaya attı, kılıcı altına tuttu. Bolu Beyi'ni bir anda ortadan ikiye böldü.
Köroğlu içinden Bolu Beyi'ni bağışlamıştı ama Allah'ın adâleti her şeyin
üzerindeydi.

Köroğlu yetişmişti ama iş işten geçmişti:

-Ulan Hasan ne yaptın?

Diye bağırınca, Hasan:

-Bolu Beyi'ni ortadan ikiye böldüm, Köroğlu! Dedi. İstersen kantara
vur, biri ötekenden bir dirhem ağır gelmez.

Köroğlu Hasan'a kızdı:

-Ulan ben onu bağışlamıştım, niye öldürdün? Dedi.

-Ben de, "*Eğer Bolu Beyi'ni elime geçirirsem, ortadan ikiye bölerim.*"
diye yemin etmiştim. Onun için öldürdüm. Senin sözünden benim yeminim
daha önemli.

Bolu Beyi'nin öldüğünü gören askerler kaçmaya başlamıştı.

Köroğlu gür sesiyle bağırdı:

-Aman diyene kılıç vurmayın ha! Kaçanı kovalamayın ha!

Köroğlu askerlerini topladı. Mahmudu Bezirgân'ı da yanına alarak Bo-
lu'dan çıktı. Her zaman yaptığı gibi kentin dışında üç gün mola verdi. Üç
günün sonunda Bolu'dan üzerlerine asker gelmeyince çadırları söktürdü. "*Al*

Allah kulunu, zapteyle delini.” diyerek Sivas Dağı amlıbel yaylası Koç Köroğlu kalesine doğru yola ıktılar.

Meddahımız:

-Arkadaşlar, biz Hüsne Bala'yı Dağıstan'da bıraktık. Yarın onu anlatacağım, teravihten çıkınca oyalanmayın. Belı ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Sr- lisan ettikse affola...

Diyerek sandalyesinden indi.

10. BÖLÜM

DAĞISTANLI HASAN

Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Birkaç kez yüksek sesle öksürdükten sonra, gâhi saz misâli, gâhi de kılıç misâli kullandığı sopasını masanın kenarına üç kez vurdu. Kahveciye dönerek:

-Oğlum Şerif, dedi, Vâlimiz İbrahim Öztürk az sonra gelir, hizmette kusur etme. Her kahveye Vâli gelmez. Bir çay ver amma tâze olsun haa!

Şoför Şerif "Sana ne zaman bayat çay verdim?" dercesine kafasını iki yana salladıktan sonra:

-Bizde bayat çay olmaz! Diyerek kendini savundu.

Meddahımız çayını yudumladıktan ve ortalık sessizleştikten sonra Ermeni Âşık Vartan'ın ömür destanına başladı:

Hak Haaak!

*Ezel benim Şu cihana geldiğim
Hüdâm'dan emroldu düştüm erkâne
Anamın rahmine düştüm kaydım
Bir katre kan iken döndüm insane*

*On yaşımda cahillikten ayrıldım
Gören bilen arasından sayıldım
Aşka düştüm her tarafa yayıldım
Her gören sanırdı deli divane*

*On ikide aklım yükseldi yarı
On üçte yitirdim namusla arı
On dördümde hatm eyledim hüneri
Gönül arzuladı bir ad kazana*

*Otuzumda hiç kimseyi saymadım
Mertlik ettim nâmertliğe uymadım
Garazımı hiç kimseye koymadım
Her ne yaptım ise merd ü merdâne*

*Kırk yaşımda nizam deyu kuruldum
Aşkımdan usandım yardan yoruldum
Bulanık çay iken aktım duruldum
Akar oldum deryalara çalkana*

*Yetmişimde ağzım içi çürüdü
Kale burcu bedenlerim kurudu
Ağrı sızı her yanımı bürüdü
Bu felek getirdi beni amana*

Hayr u Őer defterim ele aldılar

*Okudular birer birer buldular
Ameli iyiye cennet verdiler
Amelsizi ayırdular bir yana*

*Kimse bilmez kim yiye kim kazana
Dünya mülkü emanettir insana
Kalmaz yalan dünya pîr ü civâna
Gelen gitti, giden gelmez cihana*

-Arkadaşlar, dedi, adamın dini, inancı, ahlâkı önemli de, söyledikleri daha önemli. Her âşığın güzel şiirlerinden kıssa alacağız. Dinlediğiniz ömür destanını Ermeni Âşık Vartan söylemiş.

Destanı bitiren meddahımız her zamanki gibi hikâyenin girişine başladı:

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

-Diyelim mi?

(Dinleyiciler hep bir ağızdan):

-Diyeliim!

-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kılmişti?

Dinleyicilerden biri, “Dağıstan’da Hüsne Bala’ya geldik!” deyince meddah söze girdi:

*-Gûş-i makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, belî ağalar meşhuuur Köroğ-
lu hikâyesi Dağıstanlı Hasan bölümünde kalmıştı.*

Dedikten sonra hikâyesine başladı:

Köroğlu ağalarıyla beyleriyle Çamlıbelde dem sürmekte olsun, alalım haberi Hüsne Bala'dan:

Köroğlu Dağıstan'dan ayrıldıktan sonra Hüsne Bala'nın bir oğlu, kısraklığının ise kır bir erkek tayı oldu. Köroğlu'nun istediği gibi kır tayı iğdiş ettirdi. Oğlunun adını da Hasan koydu.

Yıllarca Köroğlu'nun yolunu gözledi. Sonunda umudu kesti.

Yıllar geçmiş Hasan genç irisi bir delikanlı olmuştu. Gitgide babası Köroğlu'na benzemeye başlamıştı. Kafası kümbet gibiydi. Alnının çatı bir karıştı. Kaşları dört parmak enindeydi. Gözleri bakır tas gibiydi. Göğsü taraba tahtası gibiydi, soluk alıp verdikçe kalaycı körüğü gibi "*Harr! Harr!*" ediyordu.

Hasan mahallede Ali kıran baş kesen olmuştu. Yarmadık kafa bırakmamıştı. Mahalleden her gün birkaç şikâyet geliyordu.

Komşuları Hasan'dan öyle yıldırı ki, sonunda mahallenin en yaşlısına akıl danıştılar. Yaşlı adam komşulara sordu:

-Peki ne yapalım? Parmak kadar oğlanı hapse mi attıralım? Siz söyleyin, ben yapayım.

Biri dedi ki:

-Arkadaşlar bu Hasan onuruna çok düşkündür. Ona piç olduğunu söylersek burnu sürtülür, ola ki durulur.

-Peki... Bir de bu yolu deneyelim.

Mahalleli uygun bir zamanı kolladı. Hasan yine bir çocuğu dövünce çocuklardan biri:

-Sen piç olmasan böyle şeyler yapmazsın.

Deyince Hasan neye uğradığını şaşırıldı. Doğru anası Hüsne Bala'nın yanına vardı:

-De bakalım ana! Benim babam kim? diye sordu.

Hüsne Bala içinden "*Eyvah!*" dedi. "*Bu oğlanın aklına babası düştüyse burda durmaz. Çamlıbel'e varırsa hiç gelmez. Köroğlu'ndan umudu kestik, Hasan da elimden gitti.*"

-Oğlum senin baban bezirgandı. Toprağı bol olsun, öldü gitti, dedi.

Hasan dikleşti:

-Ana doğruyu söyle! Benim babam kim?

Hüsne Bala yalanla Hasan'ı kandırmaya çalıştıysa da Hasan inanmadı. Anasını döve döve bayılttı. Hüsne Bala yine söylemedi. Bunun üzerine Hasan bir köşeye çekildi. Yemedi içmedi konuşmadı. İkinci gün bitip, üçüncü gün de Hasan yemeyip içmeyince Hüsne Bala düşündü: "*Bu oğlan açlıktan öleceğine, varsın Çamlıbel'de ölsün.*" dedi.

Gitti kara sandıktan Köroğlu'nun teberiklerini çıkardı. Hasan'ın yanına vardı:

-Oğlum, dedi, senin baban Sivas Dağı Çamlıbel kalasında Koç Köroğlu'dur. Şu pazubent onundur. Şu hançer de onun. Sandıkta bir heybe gözü altın var, onu al. Pazubenti koluna bağla. Hançeri beline sok. Ahırdaki Kır İğdiş Köroğlu'nun atının dölündendir. Kır İğdiş'e bin. Sivas Dağı Çamlıbel yaylasında Koç Köroğlu'nu bul kendini tanıt. Sen Dağıstan'a sığmadın belki Çamlıbel'e sığarsın.

Hasan babasının Köroğlu oluşuna çok sevindi. Yedi, içti. Giyindi kuşandı. Anasının elini öptü. Hüsne Bala'nın gözyaşları arasında anasından ayrıldı.

"Al Allah kulunu, zapteyle delini..." deyip yola çıktı.
Günlerce yol aldıktan sonra Çamlıbel'e yaklaştı.

.....

Biz alalım haberi Çamlıbel'deki keleşlerden:

Köroğlu o gün Akbayır Gediği'ne beyleriyle birlikte gelmişti. Yıllar önce orada kervan beklerken, davarcılar Köroğlu'na bir külek yoğurt vermişti. Köroğlu küleği kafasına dikmiş içerken karşıdan bir kervan geldiğini görmüş, yoğurt küleğini Ayvaz'a atmıştı. Ayvaz boş bulunmuş, küleği tutamamış, yere düşen külekten dökülen yoğurt orayı bembeyaz etmişti. Bozgediğe ondan sonra Akbayır Gediği de diyorlardı.

İşte o Bozgedik'te Köroğlu ağalarıyla beyleriyle kervan bekliyordu. Baktılar ki kır bir tayın üzerinde bir oğlan uyuklayarak geliyor, Köroğlu kır tayı şöyle bir süzdü. Önden bakarsan geyik gibi, yandan bakarsan kayak gibi, arkadan bakarsan höyük gibi. Duruşu şimşir gibi. Çalımlı mı çalımlı bir tay.

Vakti zamanında çerçinin biri yayla yayla gezerek üzüm satarmış. Bir gün bir Türkmen obasına uğramış. En büyük çadıra girmiş. Bakmış ki bir yaşlı kadın üst üste konmuş iki döşeğe bağdaş kurup oturmuş, karşısında beş on kişi divan durmuş bekliyor.

Çerçi selâm verip oturmuş. Karı Bey'le ayaktakiler kaldıkları yerden devam etmiş.

Meğer bu yaşlı kadın oba beyinin karısıymış. Kocasını ölünce obayı bu akıllı kadın yönetmeye başlamış. Yetişkin bir oğlu varmış. Başka bir obadan oğlu için kız istetmiş. Çadırda el pençe divan duranlar meğer az önce kız obasından dönmüş, sonucu anlatıyormuş. Yaşlıca bir adam anlatmasını sürdürmüştü:

-Kızı verecekler...

-Eee?

-Başlık olarak on deve istediler.

-Verseydiniz.

-Verdik. Ayrıca yüz koyun istediler.

-Verseydiniz.
-Verdik. Ayrıca yüz keçi istediler.
-Verseydiniz.
-Verdik. Ayrıca on sağmal inek istediler.
-Verseydiniz.
-Verdik. Ayrıca Kır Kısrağın tayını istediler.
Yaşlı kadın heyecanla bağırmış:
-Verdiniz mi yoksa?
-Verdik Karı Bey...
-“Kır Kısrağın tayını veririz.” diye söz kestiniz mi?
-Kestik ...
-Tuu! Yazıklar olsun size. Koca koca adamlarsınız. Kır Kısrağın tayı yabana verilir mi? Yıkılın karşımdan!
Çerçi şaşkınlıkla olanları izlemiş. Karı Bey’le yalnız kalınca sormuş:
-Ana kusura bakmazsan iki şey dikkatimi çekti onları sorayım.
-Sor Çerçi!
-Birincisi, o kadar deveyi, sığırı, koyunu keçiyi vermişler seslenmedin. Bir tayı verince kızdım, ileri geri konuştun. İkincisi, bu kadar başlık verdikten sonra kırk tane kız alınır, niye bu kadar masraflı yerden kız alıyorsun?
Karı Bey daha bir dikleşmiş. Demiş ki:
-Bak çerçi. Bir insan, bir insanla ömür boyu dost kalmayabilir. Sonunda belki birbirlerine düşman bile olur. Doğru mu?
-Doğru ana. Herkesin başından böyle bir dostluk, düşmanlık geçmiştir.
-Obalar da öyledir. Biz bugün bu obadan kız alıyoruz, dostuz. Ama belki gelecek sene düşman oluruz. İşte öyle bir düşmanlıkta, olur ya, kaçtığımızda bizi kovalarlar. Bu sözünü ettiğimiz Kır Kısrağa bu ovada hiçbir at yetişemez. Ancak kendi tayı yetişir. Bu tay onlarda olursa, kovaladıklarında tutarlar bizi. Onun için verilmesine kızdım. İkinci soruna gelince; evet, bu kadar masrafla ben de bir kız yerine kırk kız alırdım. Ama o zaman aldığım kızlar senin gibi çerçi doğururdu. Benim gelinim bey doğurmalı, bey!
Karı Bey’in dediği gibi, Kırat’ın dölünden de ancak Kır İğdiş doğardı.
Köroğlu Hasan’ın altındaki tayı görünce, “İşte Çamlıbel’e yakışır bir at!” diye düşündü.
-Hoşlu Bey?
-Buyur Ağam.
-Kır tay hoşuna gitti mi?
-Gitti ağam.
-Şu çocuğun elinden alsak olmaz mı?
-Olur ağam.

Bunun üzerine Koroğlu omuzundan oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını çıkardı. Uykulayan oğlana seslendi:

Sallanır gelir geçersin
Dolu bâdeler içersin
10/1 Özüne kefen biçersin
Gönder bana Kır İğdiş'i

Hasan gözlerini açtı. Baktı ki kırk elli kişi bir yol ayırımına oturmuş, kendisinden Kır İğdişi istiyorlar. Kır İğdiş'in dizginlerini saz misâli aldı:

Sallanıp gelip geçsem de
Dolu bâdeler içsem de
10/2 Özüme kefen biçsem de
Vermem sana Kır İğdiş'i

Koroğlu bir daha aldı:

Gâyet uzaktan gelmişsin
İnce hâyale dalmışsin
10/3 Ne olduğun bilmemişsin
Gönder bana Kır İğdiş'i

Aldı Hasan:

Gâyet uzaktan gelmişem
İnce hâyale dalmışam
10/4 Ne olduğumu bilmişem
Vermem sana Kır İğdiş'i

Koroğlu beylerine dedi ki:

-Yahu şu çocuğa bakın hele! Sözüme söz yetiştiriyor. Korku morku yok bu oğlanda. Biraz da üstten alayım. Bakalım ne diyecek?

Aldı Koroğlu:

Ciğerim canım dağlandı
Bütün yürekler çağlandı
10/5 Kellen terkime bağlandı
Gönder bana Kır İğdiş'i

Hasan korkmadı:

Elimde bulunmaz ferman
Yiğit isen işte meydan
10/6 Üfrükle dönmez değirmen
Vermem sana Kır İğdiş'i

Koroğlu üstelemeyi sürdürdü:

Terk etmem taht ile tacı
Kibriya derdim ilacı
10/7 Yemedem eğri kılıcı
Gönder bana Kır İğdiş'i

Hasan kısa kesmek istedi:

Hasım ararsan buradadır
Bende yiğitlik sevdadır

10/8 Kılıcı vuran nerdedir
Vermem sana Kır İğdiş'i

Köroğlu kızdı. Beylerine dedi ki:

-Yahu şu oğlana bakın. Bir gürzlük işi var. Öyle büyük laflar ediyor ki, insan sinirleniyor. Ulan benden korkmuyorsan beylerimden, yiğitlerimden kork. Böyle taze bir fidana kıymak istemiyorum. Bir de kalabalıkla korkutamam bari.

Aldı Köroğlu:

Biz kırk kişi sen bir tane
Tek tek çıkarız meydana

10/9 Döğüşürüz döne döne
Gönder bana Kır İğdiş'i

Aldı Hasan:

Ben bir kişi siz kırk tane
Yiğit isen gir meydana

10/10 Döğüşelim döne döne
Vermem sana Kır İğdiş'i

Aldı Köroğlu:

Sana bir topuz içürem
Can ile serden geçürem

10/11 Seni kaltağa sığuram
Gönder bana Kır İğdiş'i

Aldı Hasan:

Atım deli ben divane
Kükre girerim meydana

10/12 Ben bir sille sen gürz bana
Vermem sana Kır İğdiş'i

Köroğlu adını söylemiyordu ama Kırat'tan söz ederek ip ucu vermek istiyor, böylece bu genç çocukla kavga etmeden altından atını almak istiyordu.

Aldı Köroğlu:

Oynatırım Kırat'ımı
Ben bilirim kıymatını

10/13 Duymadın mı şöhretimi
Gönder bana Kır İğdiş'i

Aldı Hasan:

Oynat meydana atını
Bil yiğidin kıymatını

10/14 Duymamışam şöhretini
Vermem sana Kır İğdiş'i

Köroğlu iyice kızdı:

-Ne gözü kara oğlanmış yahu! Beyi paşayı dinlediği yok. Şuna kim olduğumu söyleyeyim. Belki döğüşmekten vazgeçer de canını kurtarır.

Mahmudu Bezirgân yine duramadı:

-Olur mu Ağam? Yiğitlik odur ki adını söylemeden bu çocuğun elinden atı almalısın.

Köroğlu:

-Peki, dedi. Ona da varım. Adımı söylemeyeceğim.

Aldı Köroğlu:

Çocuk gel sen inat etme

Söz dinle aykırı gitme

10/15 Şu canına kıyıp gitme

Gönder bana Kır İğdiş'i

Öte yandan Hasan'ın da sabrı taşmıştı:

Dinle beni behey adam

Geçerim candan ben bu dem

10/16 Kır İğdiş'çün candan olam

Vermem sana Kır İğdiş'i

BABA OĞUL KARŞI KARŞIYA

İş kavgaya dönüşmüştü. Köroğlu Kırat'a bindi. Gürzün kösteğini bileğine doladı. Hasan'a saldırdı.

Meddahımız Dağıstanlı Hasan bölümünün en önemli yerinde "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burda karar kılmakta..." diyerek sandalyesinden indi, başındaki şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak para topladıktan sonra çıkıp yeniden sandalyesine oturdu.

-Nerde kalmıştık? diye sorduktan sonra kendi sorusunu kendisi yanıtladı:

-Kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Köroğlu ne bilsin, gürzün kösteğini koluna dolamış, öz oğlu Hasan'ın üzerine at sürmüştü:

Köroğlu hengeyledi, hüngeyledi, gürzü Hasan'ın kafasına hüngeyledi ama Hasan çevik bir hareketle eğildi; Köroğlu'nun hamlesi bir Zorbezirgân'a karşı, bir de bu çocuğa karşı boşa çıktı. Köroğlu'nun şaşkınlığı geçmeden Hasan Kır İğdiş'i çark edip Köroğlu'nun ardına düştü. Kırat'ın dölü de Kırat gibi kıvrak ve hızlıydı. Hasan Köroğlu'na yetişti. Sağ elinin iki parmağı ile

hengeyleyip, hüngeyleyip Köroğlu'nun ensesine vuruşun, Köroğlu dalında yetmiş Hacı Hamza armudu gibi "Paaat!" diye düştü.

Meddahımız elindeki kalın sopa ile masanın kenarına vurunca uyuklayanlar irkilerek uyandı.

Beyler telaşlandı.

Demirc'oğlu Mahmudu Bezirgân'a kızdı:

-Eğer Köroğlu'na bir şey olursa seni ortadan ikiye biçerim, dedi.

Demirc'oğlu Köroğlu'nun bir kolunu tuttu. İkinci kolunu Hoylu Bey tuttu. Ayaklarından Ayvaz'la Köse Kenan tuttu. Dellek Deli Hasan da Köroğlu'nun kafasını tuttu. Gölgeye taşıdılar. Suyu yüzünü ıslattılar. Ayıltmaya çalıştılar.

Öteki beyler ve koçaklar Hasan'ın başına üşüştü. Kemend atıp yakaladılar. Kollarını sıkı sıkı bağladılar.

Cellat Köse Boğos Hasan'ı saçından tutmuş, buyruk bekliyordu.

Sonunda Köroğlu ayıldı. Önce ne olduğunu hatırlayamadı:

-Ne oluyor?

Diye sordu. Köroğlu'nun başını avucunda tutan Dellek Deli Hasan:

-Ne olduğunu bilmem Köroğlu! Amma elimde bir kelle var, dedi.

Köroğlu kalktı oturdu:

-Oğlanı tuttunuz mu?

-Tuttuk Ağam!

Köroğlu Ermeni cellada bağırdı:

-Köse Boğos!

-Buyur ağam!

-Tez götür şu oğlanı! Gözüm görmesin! Kanlı gömleğini isterim!

Köse Boğos Hasan'ı sürüye sürüye götürdü. Kellesini kesip, cesedini atacağı uygun bir çukur aramaya başladı. Çalılıklar arasında dolaşırken, Hasan nereden gelip nereye gittiğini düşünüyordu. Babası Koç Köroğlu'nu aramıştı ama onu göremeden ölüp gidecekti. Babasını bulamadığına mı yansın, şu genç yaşta dünyasına doymadan öleceğine mi yansın... İçlendi... Acı içinde söylendi. Bakalım ne dedi:

Bu ferman Hakk'ın fermanı

Ben o merde yetemedim

10/17 Nedir bu derdin dermanı

O yiğide eremedim

Gör neler geldi başıma

Tarih koyun başucuma

10/18 Hayıflar tatlı canıma
Muradıma eremedim

Cellat el sürdü kanıma
Hayıflar tatlı canıma
10/19 Beybabamın düşmanına
Bir tek kılıç vuramadım

Buyur cellat kes başımı
Fikret Allahın işini
10/20 Dün gece gördüm düşümü
Dağıstan'a gidemedim

Anam hakkın helâl etmez
Hayâli karşımdan gitmez
10/21 Gözüm görmez elim yetmez
Ağ elinden öpemedim

Mezarımı kibar yapın
Beni şehitlere katın
10/22 Başucumda şerbet satın
Ecel câmin içemedim

Dağıstan'dan beri geldim
Yönüm Çamlıbel'e döndüm
10/23 Babam Koç Köroğlu dedim
O yiğide eremedim

Köse Boğos birden durdu. Yoksa bu çocuk Köroğlu'nun oğlu muydu?
Hasan son dörtlüğü de söyleyip, sözünü bağladı:

Adım Dağıstanlı Hasan
Dar geldi başıma cihan
10/24 Bir gün arar o pehlivan
Ben babama yetemedim

Köse Boğos:

-Sen ne diyorsun delikanlı? Köroğlu'nun oğlu musun? diye sordu.

Hasan derin bir iç geçirdi:

-Evet. Ben Köroğlu'nun oğluyum. Dağıstan'dan buralara babamı aramaya geldim. Ama Allah'ın işi babamla görüşmeden ölüp gideceğim.

Köse Boğos Hasan'ın gerçekten Köroğlu'nun oğlu olduğuna inanamadı. Ama bir yanlışlık yapmak da istemiyordu.

-Adın ne senin?

-Hasan.

-Ananın adı ne?

-Hüsne Bala derler.

-Nerelisin?

-Dağıstanlıyım.

Köse Boğos Gürcistan seferine katılmış, Hüsne Bala olayını hatırlamıştı. Hasan'a inanır gibi oldu. Ama kesin kanıt gerekirdi. Yoksa Köroğlu çok kızardı.

-Peki çocuk, senin Köroğlu'nun oğlu olduğuna nasıl inanayım?

-Aha şu kolumdaki pazubentle, şu kuşağımdaki gümüş saplı hançer babamınmış.

Köse Boğos hançerle pazubenti inceledi. Gerçekten de bunlar yıllar önce Köroğlu'nun kullandığı eşyalardı.

Hasan devam etti:

-Babamın bir Kırat'ı varmış. Benim Kır İğdiş de onun dölünden.

Köse Boğos sevindi. Ama Köroğlu'na doğruyu söylemekten çekindi. Bu kızgınlığı arasında "*Buyruğumu neden yerine getirmedi!*" diyerek kendisini öldürebilirdi. Hasan'ı gizlice kaleye götürdü. Bir odaya kilitleyip geriye döndü. Bir kuş vurup kanını Hasan'ın gömleğine sürdü. Varıp Köroğlu'nun önüne attı:

-Düşmanıyın ömrü bu kadar olsun Köroğlu! dedi.

Köroğlu kendisinden yiğit adamı istemezdi. Derin bir soluk aldı.

KÖROĞLU GERÇEĞİ ÖĞRENİYOR

Köse Boğos:

-Köroğlu aha şunlar da çocuğun üzerinden çıktı.

Deyip hançerle pazubenti Köroğlu'na uzattı.

Köroğlu Köse Boğos'un sunduğu ganimeti aldı. Dikkatle bakınca bunların Hüsne Bala'ya bıraktığı eşyalar olduğunu anladı. O halde... O halde cellada teslim ettiği çocuk kendi oğluydu.

-Eyvah!

Diye bağırdı. Bağrını dövdü. Koca Köroğlu hüngür hüngür ağlamaya başladı.

-Sazımı verin, diye sızlandı.

Sazını verdiler. Kimse ne olduğunu anlamamıştı. Köroğlu'ndan açıklama bekliyorlardı. Köroğlu göz yaşları arasında aldı, bakalım ne söyledi:

Köse Boğos nasıl kıydın Hasan'a
Eliyle evini yıkan ben oldum
10/25 Bağırını boyadın al kızıl kana
Eliyle evini yıkan ben oldum

Yeni girmiş onüç ondört yaşına
Celladın satırı indi başına
10/26 Bundan sonra küller benim başıma
Eliyle evini yıkan ben oldum

Tembih ettim gelmiş Çamlıbel'ime
Kara duman çöktü şimdi elime
10/27 Cellat dedim kesilesi dilime
Eliyle evini yıkan ben oldum

Köse Boğos nasıl kıydın aslana
Usul boya eğri kılıç asana
10/28 At üstünde kelleleri kesene
Eliyle evini yıkan ben oldum

Demirc'oğlu çıksın benim postuma
Selâm eylen yârânıma dostuma
10/29 Birer avuç toprak atın üstüme
Eliyle evini yıkan ben oldum

Köroğlu demeyin benim adıma
Uçan kuşlar dayanamaz dâdıma
10/30 Hiç adam kıyar mı öz evlâdına
Eliyle evini yıkan ben oldum

Deyip bağladı. Ağlaya ağlaya Çamlıbel'e vardı. Karalar giyininip bir odaya yas tutmaya çekildi. Beyler Köroğlu'nun üzerine birer avuç toprak atarak onu yalnız bıraktı.

Köroğlu yemeden içmeden kesildi. Günlerce yas tuttu. Beyler bir türlü Köroğlu'nu avutamıyorlardı.

Birgün Köse Boğos geldi. Beylerin meclisine oturdu. Söz dönüp dolaşıp Köroğlu'na gelince Köse Boğos söze girdi:

-Ağalar eğer canımı bağışlatırsanız Köroğlu'nu yastan çıkarırım.

Deyince beyler gözlerini bir anda dört açtı. Demirc'oğlu sordu:

-Nasıl çıkarırsın Köroğlu'nu yastan?

-Önce canımı bağışlatacağına kefil ol.

-Kefilim.

-Peki öyleyse. Köroğlu o çocuğu öldürmek için bana vermişti. Çocuk Köroğlu'nun oğlu olduğunu ileri sürdü. Baktım gerçekten de Köroğlu'na benziyor. Kolundaki pazubent, belindeki hançer gerçekten Köroğlu'nun. Çocuğa inandım, öldürmedim.

Dellek Deli Hasan sızradı:

-Ulan öldürmedin de niye söylemedin?

-Ağam, Köroğlu “Benim öldür dediğimi niye öldürmedin?” der de, huylanır diye korktum. Köroğlu'nun sağı solu belli olmaz.

Dellek Deli Hasan:

-Ne huylanması oğlum... Köroğlu ağırlığınca altın verir sana, dedi.

Beyler kalktı, Köroğlu'nun yanına vardı. Köroğlu kendi kendine “*Eliyle evini ykan ben oldum.*” diyerek dövünüyordu. Dellek Deli Hasan:

-Ulan Köroğlu, bir iyiliğin karşı gelmiş. Oğlun ölmemiş, yaşıyor, dedi.

Köroğlu yekini oturdurdu:

-Essah mı Hasan?

-Vallahi oğlun hayatta Ağam! Sana yalan borcum mu var?

Köroğlu heyecanla bağırdı:

-Hani, nerde?

Uşaklar koşup Hasan'a haber verdi. Hasan poşusunu keçe külahın üzerinden bağladı. Bir ucunu sağ yanağından aşağı bir arşın sarkıttı. Beyaz ipekten kuşağını yeniden bağladı. Kendisine çeki düzen verdi. Ağır harman geç kalkar, derler, ağır ağır Köroğlu'nun yanına doğru yola çıktı. Kapıdan içeriye girdiğinde Köroğlu'nun da, Hasan'ın da kalbi duracak gibi oldu. İkisi de bir an birbirlerini süzdü. Odada çıt çıkmıyordu. Bir an hiç kimse soluk almadı. Hasan eğilip babasının elini öptü. Köroğlu Hasan'ı kaldırdı, alnından öptü. İki yiğit gözyaşları içerisinde kucaklaştı. Dakikalarca sarmaş dolaş kaldılar.

Beyler arasından:

-Allah esirgesin! Böyle babaya böyle evlât yaraşır!

Diyenler oldu.

Köroğlu Hasan'a dedi ki:

-Hüsne Bala'ya senin adını Hasan koymasını söylemiştim. Ne ad koydu? diye sordu.

-Hasan.

-Bizde bir Hasan vardı. Sana da Dağıstanlı Hasan diyelim.

-Sen nasıl uygun görürsen baba.

Köroğlu:

-Bak oğlum bu Ayvaz... Benim oğulluğum ama öz oğlumdan ayırmam. İkiniz birbirinizi kardeş gibi sevin.

Hasan Ayvaz'la kucaklaştı.

Köroğlu beylerini Hasan'la tanıştırmaya başladı:
-Bu yiğit Demirc'oğlu'dur.
Hasan Demirc'oğlu'nun elini öptü. Demirc'oğlu da Hasan'ı alnından öptü.

-Bu yiğit Hoylu Bey.
Hasan Hoylu Bey'in elini öptü. Hoylu Bey de Hasan'ı alnından öptü.
-Bu yiğit Reyhan Arap. Reyhan Arap Ayvaz'ın dayısı.
Hasan Reyhan Arap'ın elini öptü. Reyhan Arap da Hasan'ı alnında öptü.

-Bu yiğit Köse Kenan.
Hasan Köse Kenan'ın elini öptü. Köse Kenan da Hasan'ı alnından öptü.
Uzatmayalım... Köroğlu Dellek Deli Hasan'la, Kabresığmaz'la, Zircirkıran'la, Dağdeviren'le, Selâmvermez'le, Ecelalmaz'la, Sopayadoymaz'la, Eceliyakın'la, Depedelen'le, Mahmudu Bezirgân'la, Canıcebinde'yle, Postalpatlatan'la ve öteki beylerle oğlu Dağıstanlı Hasan'ı tanıştırdı. Kimiyle emmi yeğen yaptı, kimiyle kardeş eyledi.

Köroğlu'nun aklına Köse Boğos gelince duvardan sazı aldı. Görelim ne söyledi:

Beyler Pınarı'nın başına varın
Düğünü derneği orada kurun
10/31 Malımın hepsini cellada verin
Şadeyledi Çamlıbel'i güldürdü

Aman cellat nasıl ettin bu işi
Aklın evvel idi kesmedin başı
10/32 Yazınız celladı olsun binbaşı
Şadeyledi Çamlıbel'i güldürdü

Hayran olam haber veren diline
Gurban olam kesmediğin eline
10/33 Düğün bayram geldi Çamlıbel'ime
Köroğlu'nu ölmüş iken diriltti

Köroğlu çektiği yasin acısını günlerce âlem yaparak giderdi. Bir yanına oğulluğu Ayvaz'ı, öteki yanına öz oğlu Hasan'ı oturtuyor, beylerini başına toplayarak sevinç içinde eğleniyordu.

ZORBEZİRGÂN İLE DAĞİSTANLI HASAN

Dağıstanlı Hasan'ın geldiğini dağdaki çobanlar bile duymuştu. Köroğlu'nu sevenler sevinmiş, sevmeyenler ise, "*Başımızın belası birdi iki oldu.*" diye üzülmüştü.

Hasan kısa zamanda Çamlıbel'in kurallarını kavramıştı. Beylerle sık sık Bozgediğe iniyor, ondalık alma işini yakından izliyordu. Hasan terbiyeli, saygılı, yürekli, güçlü, gözükara bir delikanlıydı. Artık Hasan'a Köroğlu'nun yerine geçecek adam gözüyle bakıyorlardı. Köroğlu'nun yerine Ayvaz, Demirc'oğlu, Hoylu Bey geçebilirdi. Bu üçü de kıskançlık yapmadı, Hasan'ı bağrılarına bastılar. Daha şimdiden Hasan'a şehzade gibi bakmaya başladılar. Ama bu durumu hazmedemeyen bir kişi vardı, o da Mahmudu Bezirgân...

Birgün Bozgedikte kervan bekliyorlardı. Tepedeki gözcü, "*Kervan geliyor!*" anlamına işaret verdi. Selamvermez ayağa kalktı. Dürbünle yolu gözlemeye başladı. Nice sonra:

-Zorbezirgân'ımış, dedi.

Tepedelen:

-Biz de ondalık alabileceğimiz bir kervan sanıyorduk.

Dedi üzülerek.

Hasan ilgiyle sordu:

-Bu kervan değil mi? Zorbezirgân'dan niye ondalık almıyorsunuz?

Beyler Zorbezirgân'ın nasıl bir yiğit olduğunu, ondan Köroğlu'nun bile ondalık alamadığını, üstelik Köroğlu ile bir yakınlıkları olduğunu söyleyecek oldu, ama Mahmudu Bezirgân fırsat vermedi.

-Yeğenim bu gelene Zorbezirgân derler. Bu adama kimsenin gücü yetmez. Sakın karşısına çıkayım deme. Ya öldürür ya sakat bırakır.

Hasan bu kışkırtmaya kandı. Koçaklarına emir verdi:

-Atımı getirin! Zorbezirgân'dan ben ondalık alacağım, dedi.

Beyler "*Aman!*" dediyse de babası gibi inat olan Hasan, dam dedi darı demedi. Kır İğdiş'e bindi. Yolun çatına dineldi.

Zorbezirgân her zaman olduğu gibi tek başınaydı. O denli ünlü bir yiğitti ki, yanına koruma bile almazdı. Üç ayağı sekili, alını akıtmalı al atına binmiş, ağır ağır geliyordu. Bozgedikte bir atının karşısına çıktığını görünce şaşırır. Şaşkınlıkla ilerledi.

Hasan bekledi. Zorbezirgân yaklaşınca nara atıp yol pacını istedi. Zorbezirgân güldü. Atın dizginini saz misâli aldı. Bakalım ne dedi:

Çocuk sen deli olmuşsun

Kanına girmek istemem

10/34 Gürzüme karşı durmuşsun

Kafanı kırmak istemem

Aldı Hasan:

Zorbezirgân devir geçti

- Hatırın kırmak istemem
10/35 Yeni yiğitler yetişti
Kervanın bozmak istemem
Aldı Zorbezirgân:
Yiğit bell' olur atından
Aslan iner mi tahtından
10/36 Çekil yolumun çatından
Defterin dürmek istemem
Aldı Hasan:
Yol pacını almayınca
Ya kelleni yarmayınca
10/37 Defterini dürmeyince
Yoldan çekilmek istemem
Aldı Zorbezirgan:
Zorbezirgân öğüt etti
Beyler benden günah gitti
10/38 Ne ettiyse kendi etti
Haksız iş yapmak istemem
Aldı Hasan:
Dağıstanlı Hasan adım
Ondalık almak muradım
10/39 Bu işe canım adadım
Pacsız yol vermek istemem

Bu karşılık üzerine Zorbezirgân beylere döndü:

-Günah benden gitti ağalar, dedi.

Bu çocuğun Köroğlu'nun oğlu olduğunu ne bilsin? Kılıcını sıyırdı. Hasan'ın üzerine doğru at sürdü. Hasan da eğri kılıcını sıyırdı. Zorbezirgân'ın üzerine yürüdü. Beyler "Eyvah!" dedi.

Zorbezirgân hamle etti. Hasan kılıcıyla çeldi. Nasıl ettiyse etti, Zorbezirgân'ın kılıcını düşürdü. Herkes hayret etti. Demek Hasan'ın kendisine güvendiği kadar vardı. Zorbezirgân bu kez de gürzünü aldı. Kösteğini bileğine doladı. Hışımla Hasan'ın üzerine at sürdü. Hasan Zorbezirgân'ın bileğini havada yakaladı. Çekip elinden gürzünü aldı. Elinin iki parmağı ile Zorbezirgâna hengeyleyip, hüngeyleyip öyle bir hüngeyledi ki, Zorbezirgan dalında yetmiş güz kabağı gibi "Paat!" diye atından düştü. Zorbezirgân'ın gözünde çingı çıktı.

Zorbezirgan baktı ki Hasan'a gücü yetmeyecek:

-Al onda birini, helâl olsun dedi.

Hasan atından indi:

-Yook! Bu olmadı, dedi, bir de güreş tutacağız. Yiğit kimse belli olsun.

Hasan soyundu. Çınar dalları gibi kolları meydana çıktı. Zorbezirgân sevindi. O da soyundu, Hasan'ın üzerine atıldı. İki yiğidin çarpışmasından “Şaap!” diye bir ses çıktı. Hasan Zorbezirgân'ı kafakola aldı. Sağ ayağı ile Maraş çengelini takıp yan bağdasına aldı. Zorbezirgân durumun önemini kavradı. Hasan'ı belinden tutarak hem sıkmaya, hem de kaldırmaya çalıştı. Zorladı, zorladı... Her defasında da Hasan'ı yerden ancak dört parmak havaya kaldırebiliyordu. Hasan çengeli sıkıkça sıkıyor, Zorbezirgân'ı yere vuracağı anı kolluyordu. Zorbezirgân'ın boynunu sıkı, sıkı. Sıkıkça Hasan'ın pazusundaki, Zorbezirgân'ın boynundaki damarlar oklava gibi şişti. Bezirgân'ın gözleri yuvalarından fırladı. İşte o an Hasan sol ayağının üzerinde yalandı. Havadan yere iner inmez Zorbezirgân'ı omzunun üzerinden savurdu, yere vurdu. Çıkıp göğsüne oturdu. Hasan:

-Hah işte şimdi kimin yiğit olduğu belli oldu, dedi.

Hasan kalktı. Zorbezirgân bir zaman kendini toparlayamadı. Oturdu kaldı. Sonunda kalktı. Şalvarını silkeledi:

-Çözün ondalığınızı alın, dedi.

Hasan koçaklarına emir verdi:

-Onda birini alın! Bundan sonra her kervandan aslan payımızı alacaksınız. Zorbezirgân'ı morbezirgânı yok bu işin.

Onda bir aslan paylarını alıp Zorbezirgân'ı gönderdiler.

Olayı Köroğlu'na duyurdular. Köroğlu seğirtti geldi. Zorbezirgân gibi bir yakınından pac alınması hoşuna gitmemişti ama yine de Zorbezirgân'ı yenecek birinin olmasına sevindi. Sinek pis değil ama mide bulandırır, derler. Zorbezirgân'ın Köroğlu'na ettiği tuttuğu yoktu ama yine de Köroğlu için Zorbezirgân bir soru işaretiydi. Onun haraç vermeyişi, yeni bezirgânlara kötü örnek olabilirdi. Oğlunu alınından öptü.

Böylece Köroğlu'nu korkutan Zorbezirgân meselesi çözümlenmiş oldu. Bundan böyle Zorbezirgân istese de Köroğlu'na karşı kılıç kuşanamayacaktı. Çünkü karşısında Dağıstanlı Hasan'ı bulacaktı.

Meddahımız:

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burada karar kılmakta... Sürç-ü lisan ettikse affola... Yarın turna teline başlayacağım. Turna teli ile son bölümü dinlemeyenin ya aklı yok, ya da parası...

Diyerek sandalyesinden indi.

(Zorbezirgân için Çin'e giden Köroğlu orada uğradığı bozgunu hiç unutamamıştı. Aklına düştükçe üzülür, “Şu Çin'den öcümüzü nasıl alırsız?” diye yakınırırdı. Yıllar sonra Köroğlu Çin'e gider ve Kara Vezir'den öcünü alır. Bu

sırada Kara Vezir'in kızı Gölüzar Hatun'u da oğlu Hasan'a alır. Ancak ve ne yazık ki bu bölümü derleyemedim. Yaşlı meddahlardan Nuh Osman (Suboşaltan) bu bölümün ayrıntılarını hatırlayamadı.)

11. BÖLÜM

TURNA TELİ

Meddahımız kahveye girince:

-Gecemiz iyi olsun arkadaşlar!

Deyip masanın üzerine atılan sandalyesine çıktı, havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi de kılıç misâli kullandığı sopasını masanın kenarına birkaç kez vurdu. Birkaç kez yüksek sesle öksürdüktan sonra:

-Oğlum Şerif, bir çay ver bakalım, dedi.

Çay gelinceye kadar destan okumaya karar verdi:

-Arkadaşlar, dedi, Köroğlu saz çalıp türkü söylüyor, buna günah diyenler de var, günah değil diyenler de var. Aşık Dertli bakalım ne demiş:

*Telli sazdır bunun adı
Ne âyet dinler ne kadı
Bunu çalan anlar kendi
Şeytan bunun neresinde?*

*Venedik'ten gelir teli
Ardıç ağacından kolu
Be Allahın şaşkın kulu
Şeytan bunun neresinde?*

*Abdest alsan aldın demez
Namaz kılsan kıldın demez
Kadı gibi haram yemez
Şeytan bunun neresinde?*

*İçinde mi dışında mı?
Burgusunun başında mı?
Püskülünün ucunda mı?
Şeytan bunun neresinde?*

*Dut ağacından teknesi
Kirişten bağlı perdesi
Be hey insanın teresi
Şeytan bunun neresinde?*

*Dertli gibi sarıksızdır
Ayağı da çarıksızdır
Boynuzu yok kuyruksuzdur*

Şeytan bunun neresinde

Meddahımız telli saz destanını bitirdikten sonra çayından birkaç yudum aldı:

*-Çay da amma güzel olmuş haa!
Dedikten sonra ve her zamanki gibi hikâyenin girişine başladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

*-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):*

*-Diyeliim!
-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kılmıştı?
Dinleyiciler, "Turna teline gelmiştik!" deyince meddah söze girdi:
-Gûş-i makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, belî ağalar hikâyemiz Turna
Telinde kalmıştı. Turna Teli çok acıklı bir bölümdür. Ağlamak serbest.
Dedikten sonra hikâyesine başladı:*

Koç Köroğlu Benli Döne'yi alıp kaçtıktan sonra düğün yapmadı. Koskoca kalede yalnız kendisinin evli olması yakışık almazdı. Bu yüzden, nerde bir güzel duyduysa alıp kaçırmış, binbaşılara nişanlamıştı. Hattâ Deli Hoylu ile Dellek Deli Hasan'a amcasının kızlarını getirerek nişanlamıştı. Niyeti bütün beylerine birer kız bulduktan sonra topluca düğün yapmaktı. Zorbezirgân da kervan işletmeyi bırakmış, Köroğlu'nun kalesine yerleşmişti.

İki kez düğüne karar vermişti ama her defasında bir engel çıkmıştı. Bu engeller çıktıkça, "Acaba bir uğursuzluk mu var?" diye endişeleniyordu. Öyle ya, her şeyin bir sonu vardı. Sonu olmayan yalnız Allah'tı.

İşte o gün gelip çatmıştı. Bütün beylerine, hattâ askerlerinin bir kısmına birer nişanlı bulmuştu. Artık düğünü başlatabilirdi. Böylelikle aşağı yukarı ikiyüz düğün bir arada yapılmış olacaktı.

Köroğlu okuyucu (dâvetiye) çıkardı... Köroğlu yoksul babasıydı. Zengininden alır, yoksula verirdi. Bu yüzden çevrede çok sevilirdi. Zaten çevrede sevilmeyen bir eşkıya hiçbir zaman tutunamaz.

Düğün başlamadan bir hafta önce Çamlıbel'e misafirler gelmeye başladı. Düğün günü geldiğinde Çamlıbel'de iğne atsan yere düşmez oldu. Köroğlu kırk gün kırk gece sürecek olan düğünü başlattı. Çamlıbel'in her köşesinde bir çift davul, bir çift zurna çalıyordu. Meydanlarda yiğitler halay çekiyor, kapalı yerlerde genç kızlar oyun oynuyordu.

Gövde gövde etler çengellere asılmıştı. Tulum tulum rakılar gençlerin masalarına taşınıyordu. Köroğlu'nu övenin hesabı yoktu.

.....

Çamlıbel'de düğün devam etmekte olsun, biz haberi Bolu'dan alalım:

Her zaman için bir insanın seveni de olur, sevmeyeni de... Bir insan ne kadar çok sevilirse sevilsin, mutlaka onun düşmanı da vardır. Köroğlu'nun da öyle... Örneğin Bolu'da durum böyleydi. Evet, Dellek Deli Hasan Bolu Beyi'ni havaya atmış, kılıcı altına tutarak Bolu Beyi'ni ortadan ikiye biçmişti. Bolu Beyi öldü diye Köroğlu'nun hiç düşmanı yok muydu? Vardı. Bolu Beyi'nin eşi dostu Köroğlu'na düşmandı. Ellerinden gelse Köroğlu'nu bir kaşık suda boğarlardı. Ama ellerinden gelen bir şey yoktu. Köroğlu onlara fırsat vermezdi.

Bolu Beyi'nin yakınları bir araya gelip düşündü. Düşmanları Köroğlu düğün yapıyordu. Onların bu mutluluğunu engellemek, onların arasına fitne sokmak için ne yapabileceklerini düşündüler. Sonunda iki kocakarı gönderdiler. Bu iki kocakarı Çamlıbel'e konuk gibi geldi, yavaş yavaş Şirin Döne'nin yanına doğru yaklaşmaya başladı. Fırsat kolluyorlardı.

Bir gün Köroğlu Sütçühanında beyleriyle sohbetleyken Köroğlu'nu çağırdılar:

-Köroğlu dediler, Döne Hatun'un başı bağlanıyor, istersen gel sen de bak.

Köroğlu; Döne'yi, Ayvaz'ı, oğlu Hasan'ı, Hoylu'yu, bir de Demirc'oğlu'nu çok severdi. Kalktı... Şirin Döne'nin yanına vardı. Baktı ki Şirin Döne'nin başı bağlanıyor, elini kuşağının arasına atıp bir kese altın çıkardı. Döne'nin başını bağlayan kadınların ortasına serpti. Kadınlar altınları kapıştı. Kadınların arasında Bolu'dan gelen o iki kocakarı da vardı. Onlar da Döne'nin başının bağlanmasına yardım ediyordu

Köroğlu'na yer gösterdiler. Köroğlu tek dizi üstüne yeledi aslan misâli oturdu. Başına keçe külahı giymiş, çevresine Acemin poşusunu yedi dolam dolamış, bir ucunu sağ yanağından aşağı bir buçuk arşın sarkıtmıştı. Omuzuna Şam işi bir maşlah atmıştı. Melesî gömleği giymiş, ayağına kül rengi bir şalvar geçirmişti. Beline Acem'in kuşağını yedi dolam dolamıştı. Kuşağın birinci katına tabakasını, ikinci katına çakmağını, üçüncü katına ağızlığını, dördüncü katına para kesesini, beşinci katına tesbihini, altıncı katına yılan dili eğri hançerini, yedinci katına kancık katır sidiğinden su verilmiş Kirmânî kılıcını takmıştı.

Gelinin başını bağlayanlar arasında Köroğlu'nu ilk kez görenler de vardı. "Gelin güzel ama acaba güvey nasıl?" diye Köroğlu'na baktılar:

Köroğlu'nun kafası kümbet gibiydi. Alnı bir karıştı. Kaşları dört parmak enindeydi. Gözleri bakır tas gibi kıpkırmızıydı. Bıyığı koç boynuzu gibiydi, üç kez kıvrıp al yanağına oturtmuştu. Boynu arasa küleği gibiydi. Göğsü taraba tahtası gibiydi, soluk alıp verdikçe kalaycı körüğü gibi "Harr! Harr!" ediyordu.

Köroğlu'nun babayığitliğini, yakışıklılığını gören kadınlar kızlar "Peh maşallah!" dedi.

Gelin başı tamamlanınca kızlar geriye çekildi. Köroğlu gözünü Döne'den ayıramıyordu. Döne'nin başı bağlanmıştı. Üzerine Maraş bindallısından kırmızı kadife bir gelinlik giymişti. Gözleri fincan gibiydi. Kaşları yay gibiydi. Burnu fındık gibiydi. Dişleri inci gibiydi. Gerdanı kar gibi beyazdı; kara üzüm yutsa boğazından geçerken görünürdü. Bütün kadınlar kızlar hayran hayran Döne'yi süzerken, Bolu'dan gelen kocakarılarından biri "Olmadı!" dedi.

Köroğlu yerinden fırladı:

-Ne olmadı? Bir eksik mi var?

Kocakarı lafi eveledi, geveledi; Köroğlu'nun bu konuda üsteleyeceğini bildiği için hemen karşılık vermedi. Köroğlu bu konuda gerçekten de üstelendi. Çünkü Köroğlu'nun gerek para olarak, gerekse bilek gücü olarak elinin ulaşamayacağı hiçbir şey yoktu. Köroğlu bunun bilincinde olduğu için, "Bir eksik mi var?" diye sormuştu. Kendine güveniyordu.

Sonunda kocakarı dedi ki:

-Üsteledin diye söylüyorum... Felekten bu gelinlerin başında birer tane de turna teli olaydı... Bak o zaman bunların başına...

Köroğlu kafasını pencereden uzatıp davulculara bağırdı:

-Kees!

Davullar zurnalar sustu. Bir anda kalede sinek sızılrsa duyulur oldu.

Köroğlu kocakarıya sordu:

-Bu turna teli dediğin nasıl bir çiçek, nerde bulunur?

-Oğlum bu çiçek Bağdat Şahı'nın has bahçesinde bulunur. Bağdat Şahı bu çiçeğin tanesini bir altına satar. Bu çiçek kurusa da güzelliğini yitirmez. Bu çiçek gelinin başına takıldığı zaman, gelin kımıldadıkça sanki damada "*Gel gel!*" eder. Eğer bu çiçekten bulabilirsen o zaman bu geline kimse bir kusur bulamaz.

Köroğlu bütün gelinlerin duyacağı kadar yüksek sesle:

-En kısa zamanda turna telini getireceğim, ondan sonra düğüne devam edeceğiz, diye bağırdı.

Gelinler kendilerine bu denli değer verilmesine sevindi, gülustüler.

Köroğlu oradan çıktı, doğru Sütpınarında oturan beylerinin yanına vardı.

Selam verip tek diz üstüne yeveli aslan misâli oturdu:

-Arkadaşlar, dedi, bu gelinlerin başlarına birer tane turna teli çiçeği gerekirmiş. Bu çiçek de Bağdat Şahı'nın has bahçesinde yetişiyormuş. Şimdilik bu çiçek gelene kadar düğünü durdurdum. Tez elden bu çiçeği alıp geleceğiz, Allah kısmet ederse ondan sonra düğüne devam edeceğiz.

Dellek Deli Hasan dedi ki:

-Köroğlu bekârlıktan anamız ağladı. Yahu varsın turna teli de olmasın.

-Olmaz! Dedi Köroğlu. Oğlum Ayvaz sazımı ver.

Köroğlu oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını aldı. Bakalım ne dedi:

Yiğitler saray dibinde

Hepsi de durmaz kabında

11/1 Sana derim Canıcebinde

Kim gider turna teline?

Canıcebinde Bozgediğe oturur, gelenden geçenden Köroğlu'nun onda bir yol pacını alırdı.

Beyler sen mi gitsen, ben mi gitsem, diye birbirlerine bakıştı. Bu arada "*Ayvaz mı gitse?*" der gibi bakışanlar oldu. Köroğlu Ayvaz'ı gözünün ışığı gibi severdi. Ayvaz'ı gözünden ıramazdı. Beyler Ayvaz'a bakınca, Köroğlu bir daha aldı:

Ayvaz'ı göndersem tele

Üçbeş atlıyınan bile

11/2 Beklerim ki Ayvaz gele

Kim gider turna teline?

Köroğlu Ayvaz'ı çok severdi. Öz oğlundan ayırt etmezdi. Çok sevdiği için turna teline göndermek istemiyordu. Bu düşüncesini açık açık söyledi. Bakalım nasıl söyledi?

Han Ayvaz'ı gönderemem

Ben kızları dönderemem

11/3 Kırk batmanlık gürz dönderen, Köse Kenan
Kim gider turna teline?

Köse Kenan da Köroğlu'nun en yiğit pehlivanlarındandı. Köroğlu “*Ben kızları dönderemem*” derken, “*Onlara turna teli getireceğime söz verdim. Bu iş zor da olsa kızlara verdiğim bu sözü tutmak zorundayım.*” demek istiyordu.

Aldı Köroğlu:

Yiğitlerim aslan soylu
Hepisi de usul boylu

11/4 Sana derim Deli Hoylu
Kim gider turna teline?

Koç Köroğlu'm der karadan
Bize yardımcı Yaradan

11/5 İsim söylemem sıradan
Kim gider turna teline?

Deyip bağlayınca Dağıstanlı Hasan yay gibi fırladı:

-Baba ben giderim turna teline, dedi.

Dağıstanlı Hasan bir kez “*Ben giderim.*” dedikten sonra, onu hiç kimse durduramazdı. Köroğlu'nun huyu aynen oğluna da geçmişti. Köroğlu ab-ı hayat (ölmezlik suyu) içtiği için kendisine güveni çoktu ama Hasan da babasının oğluydu. Başkaları ne kadar “*Sen kal, ben gideyim...*” dediyse de, Hasan dinlemedi. Bunun üzerine Hoylu, Demirc'oğlu, Köse Kenan, Dellek Deli Hasan, Canıcebinde, Kabiresiğmaz, Sopayadoymaz, Güdümen, Postalpatlatan gibi beyler Hasan'a yoldaş olmak için beş yüz atlı ile hazırlanıp önlere Hasan'ı düşürdü. Ertesi gün şafak sökmeden “*Al Allah kulunu, zapteyle delini!*” deyip yola çıktılar. Dilde tez, günde uzun bir yolculuktan sonra Bağdat'a vardılar.

Bir kısım beyler dedi ki:

-Turna telinin tanesi bir altın liraymış. Parayla alıp dönelim.

Dellek Deli Hasan da dedi ki:

-İki yüzün üstünde gelin var. Bir çiçek için bu kadar altın verilir mi? Gelin akşamdan sonra sarayın has bahçesine yüz kişi gönderelim, çiçekleri koparıp gelsinler.

-Olur...

Gece olup sokaklar ıssızlaşınca Hoylu Bey yüz askeri görevlendirdi, has bahçeye gönderdi. Askerler gittikten sonra beyler bir bekledi, iki bekledi, askerler dönmedi. Hoylu Bey yüz kişi daha gönderdi. Bu askerler de dönmedi. Meğer Bağdat Şahı bunların geldiklerini duyunca has bahçenin çevresindeki hendeğe su tutmuş, bahçenin çevresini bataklık gibi etmiş. Gelen askerin atı

da kendi de saplanıp kalıyormuş. Şahın askerleri de yakaladıklarının ellerini ayaklarını bağlayıp bir kenara koyuyormuş.

İkinci yüz asker de gelmeyince beyler telaşlanmaya başladı. Demirc'oğlu hepsinin akıldânesi idi. Dedi ki:

-Arkadaşlar bunda bir iş var. Bu gönderdiğimiz iki yüz kişi deve dişi gibi adamlar... Bağdat'ın altını üstüne getirirler. Ses yok sedâ yok. Demek ki bir tuzak var. Nedir bu tuzak? Atlarımıza binelim yavaş yavaş, dikkatle ilerleyelim. Tuzağı bulduktan sonra iş kolay.

Atlanıp silahlandılar. Has bahçenin yolunu tuttular. Has bahçenin yanına varınca birkaç atlı bataklığa saplandı.

- Haaa! Demek tuzak buymuş, dediler.

Birkaç atlı çamura saplanınca şahın askerleri koşup geldi. Aralarında çetin bir kavga başladı. Bağdat Şahı'nın askerleri turna telini çalmaya geleceklerini biliyorlardı ama bu denli kalabalık olacaklarını bilmiyorlardı. Üstelik Köroğlu'nun askerlerinin her biri, şahın askerlerinin üçüne beşine bedeldi. Köroğlu'nun askerleri hep seçme idi. Bağdat Şahı'nın askerleri beş on dakika bir deneme yaptı, baktılar ki olacak gibi değil, kimi ölüyor, kimi yaralanıyor, kurtuluşu kaçmakta buldu. Kaçan kurtuldu, kaçamayan öldü.

Beyler dedi ki:

-Bu işin tadı kaçtı. Çiçeği miçeği bırakalım kaleye dönelim.

Hasan "*hık*" demiş babasının burnundan düşmüştü:

-Olmaz! dedi, ben babamın oğluyum. "*Köroğlu'nun oğlu kaçtı!*" de-dirtmem. Bağdat'ın dışında üç gün mola vereceğiz. Güçleri yetiyorsa toplanıp gelsinler, yiğit olan burda belli olsun. Yok eğer üç güne kadar gelen giden olmazsa ben size uyarım, turna telini almadan döneriz.

Beyler ne kadar dil döktüyse de Dağıstanlı Hasan'ı sözünden caydıramadılar. Bunun üzerine Bağdat'ın dışına çıkıp çadırları kurdular, Bağdat Şahı'nın askerlerini beklemeye başladılar.

Ertesi gün bir de baktılar ki Bağdat Şahı askerlerini toplamış hücumla gelmiş. Her iki taraf da atlanıp silahlandı. Aralarında öyle bir kavga başladı ki kan gövdeyi götürdü. Her iki taraftan da ölenler, yaralananlar vardı. Dağıstanlı Hasan şahın askerlerinin arasına dalmış pervane gibi dönüyordu. Hasan'ın kestiği kellenin hesabı yoktu ama kendi de arada bir yara alıyordu. Hasan her yara alıpta, Çamlıbel'de Köroğlu'nun böğrüne bıçak saplanmış gibi oluyordu. Hasan'ın duyduğu acıyı, Köroğlu da aynen duyuyordu.

Köroğlu'nun askerleri pehlivandı ama şahın askerleri de sayıca çoktu. Bu yüzden kavga uzadı, akşama dek sürdü. Akşam olup her iki taraf da birbirinden aralaşınca Demirc'oğlu Güdümen'i çağırdı:

-Güdümen şu mektubu al, Köroğlu babamıza ulaştır. Tez yetişsin, hâlimiz hâl değil, dedi.

.....
Bu kavga günlerce sürdü. Kavga süredursun, alalım haberi Çamlıbel’de Koç Köroğlu’ndan:

Köroğlu gerek askerlerini gerekse beylerini çok severdi. Askerlerin içinde de, beylerin içinde de kendini sevmeyenler vardı. Köroğlu bunları da bilirdi... Ama yine de onları çok severdi. Beylerinden birini bir yere gönderdiği zaman, o gelinceye kadar içi rahat etmez, diken üstünde otururdu.

Bu kez de öyle oldu. Bağdat’a gönderdiği beyler gece düşünde gündüz hayâlindeydi. Kimi zaman o kadar sabırsızlanıyordu ki, koşup kalenin burcuna çıkıyor, pireli dürbünle ufukları gözlüyordu.

Günlerden bir gün yine ufukları gözlerken bir de baktı ki Güdümen bir ata binmiş geliyor.

-Eyvah! Dedi.

Güdümen’in yardım istemeye geldiğini anlamıştı. Omuzundan oniki telli yirmidört perdeli sedefkâri sazını çıkardı aşağıda bekleyen askerlere söyledi.

Aldı Köroğlu:

Akşamki gördüğüm kara düşleri
Akıttım gözümden kanlı yaşları
11/6 Üstüste kalmasın Bağdat taşları
Tele giden beylerimiz gelmedi

Aslanları bir zindana koymuşlar
Arkasından donlarını (elbiselerini) soymuşlar
11/7 Sizi kurtaranlar gelsin demişler
Tele giden yoldaşlarım gelmedi

Aşçıları kazanları dersinler
Atlılarım eyerleri vursunlar
11/8 Sizi kurtaranlar gelsin demişler
Tele giden kardaşlarım gelmedi

Koç Köroğlu’m der ki n’olup n’olmalı
Yiğidin sözü de yerin’almalı
11/9 Düşman karşısında mertçe durmalı
Tele giden kuzularım gelmedi

Köroğlu türküyü bağladı. “*Beni seven ardımdan gelsin! Atları yedekli alın!*” deyip Koç Kırat’a atladı, Bağdat’ın yolunu tuttu. Köroğlu’nun arkasından atını kapatan yola düştü. Gemi atın ağızına vuruyorum diye şaşkınlıkla

kuyruğunun altına vuranın hesabı yoktu. Köroğlu altında Kırat olduğu için yorulursa ötekine binerim diye hiçbir zaman yedek at almazdı. Ama öteki askerler böyle uzun bir yolculuğa çıkarken atın biri yorulursa ötekine binerdi. Yedeğine at alan Köroğlu'nun ardına düştü. Bir anda Çamlıbel bomboş oldu. Ertesi gün de misafirler dağıldı...

Dilde tez, zamanda geç bir yolculuktan sonra Köroğlu Bağdat'a vardı. Askerlerini bulunca, (doğal olarak evlat sevgisi her şeyin üzerindedir) önce Dağıstanlı Hasan'ı sordu. Hasan'ı gösterdiler ki Hasan bir çadırda upuzun yatıyor. Her yanı yara bere içerisinde. Köroğlu:

-Yavrum! Deyip Hasan'ı kucaklayınca, Hasan'ın iyileşmeye yüz tutan yaraları yeniden kanamaya başladı.

Hasan dedi ki:

-Yahu baba, biraz yavaş sık. Yaralarım yenile baş tutmuştu, aha yeniden kanattın.

Köroğlu dedi ki:

-Oğlum ben ab-ı hayat içmiştim. Ab-ı hayatla elimi yüzümü yıkamıştım. Aç yaralarımı sıvazlayayım da iyi olsun.

Köroğlu Dağıstanlı Hasan'ın yaralarını sıvazladı. Gerçekten de kısa bir zamanda Hasan'ın yaraları iyileşti.

Köroğlu öteki beyleri aradı. Aralarında Hoylu Bey yoktu.

-Hoylu nerde? diye sordu.

-Hoylu öldü, dediler.

Köroğlu:

-Eyvah! dedi. Benim bütün uğurum Hoylu Bey'deydi, eyvah artık bize.

Meddahımız "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta..." diyerek sandalyesinden indi. Şapkasını dinleyiciler arasında dolaştırarak, verenlerden yirmi beşer, ellişer kuruş topladıktan sonra yeniden sandalyesine oturarak dinleyicilere sordu:

-Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kalmıştı?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırdılar:

-Hoylu Beyin öldüğünü söylemişlerdi!

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Köroğlu Hoylu'nun öldüğünü öğrenmişti.

Diye konuyu özetledikten sonra hikâyeye başladı.

Köroğlu o acı ile askerlerini topladı, Bağdat Şahı'nın askerlerinin arasına aç kurt sürüsü gibi öyle bir daldı ki, şahın askerlerinden kaçan kurtuldu. Sonra Köroğlu çadırların arasına döndü. Hoylu'nun başucuna oturdu. Gözyaş-

larını tutamayıp hüngür hüngür ağladı. Omuzundan oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını çıkarıp söyledi, görelim ne söyledi:

Durmayın bayrağı açın
Atlıyı atlıdan seçin
11/10 Hoylu'nun kefenin biçin
Hani sizin kardaşınız?

Durmayın suyunu koyun
Atlının kalanın sayın
11/11 Deli Hoylu benim kaynım
Hani sizin yoldaşınız?

Deli Hoylu Şirin Döne'yi her yerde o kadar kayırırdı ki Şirin Döne ile bacı kardeş gibiydiler. Bu yüzden Deli Hoylu'ya "kaynım" diyordu.

Aldı Köroğlu:

Durmayın lâhdin dizdirin
Hoylu'ma mezar kazdırın
11/12 Kazanda suyun kızdırın
Hani sizin kardaşınız?

Durmayın asbabın (elbiselerin) soyun
Hoylu'mu iyice yuyun
11/13 Saf bağlayıp namaz kılın
Hani sizin yoldaşınız?

Noldu Koç Köroğlu'm noldu?
Hoylu'm da Bağdat'ta kaldı
11/14 Turna teli sebep oldu
Hani sizin kardaşınız?

Deyip kesti.

Hoylu topırağa verildikten sonra Köroğlu beylerine dedi ki:

-Ağalarım beylerim; Bağdat'ta taş üstünde taş bırakmaz yine turna teli-
ni alırdım. Ama Hoylu öldükten sonra bize ne düğün gerek, ne turna teli...
Atlarımıza binin, Çamlıbel'e dönüyoruz.

Köroğlu yola düştü. Bir saat bile dinlenmeden günlerce at sırtında yol
alarak Çamlıbel'e vardılar.

Çamlıbel'de kalan kızlar, düşmanların kendilerini erkek sanmaları için
birer erkek elbisesi giymiş, surların üstünde nöbet bekliyordu. Uzaktan bir toz
bulutu görünce kaygı ile beklemeye başladılar. Öyle ya, kim ölmüştü, kim
kalmıştı?

Köroğlu ve askerleri iyice yaklaştı. Atlılar surların dibinden geçiyor, kale kapısından içeriye giriyordu. Kızlar kaleye girenleri bir bir gözden geçiriyordu. Bu arada Hoylu Bey'in yokluğunu fark ettiler. Bunun üzerine Şirin Döne Köroğlu'na Hoylu'yu sordu:

Aldı Benli Döne:

Gökte yıldız sıralandı

Atlı geldi aralandı

11/15 Al bayrağın karalandı

Hoylu Bey niye gelmedi ?

Beyler Köroğlu'ndan zor bir istekte bulunacakları zaman, Köroğlu'nu yumuşatması için Şirin Döne'ye dertlerini açarlardı. Bu yüzden Döne beyleri sever sayardı, beyler de Döne'yi...

Köroğlu Hoylu Bey gibi sevilen bir yiğidin ölüm haberini birdenbire veremedi. Hoylu'nun öldü haberini vermek için nasıl bir ortam hazırladı, görelim.

Kesik makamdan aldı Köroğlu:

Gökte yıldız sıralansın

Atlı gelsin aralansın

11/16 Al bayrağım karalansın

Hoylu'm küstü de gelmedi

Köroğlu her ne kadar Hoylu'nun küstüğü için gelmediğini söylediye de, üstelik Hoylu Gürcistan'da gerçekten küstüyse de, yâni inanılması kolay olan bu aldatmacaya kızlar inanmadı. Çünkü askerinin gelişinde her zamanki gelişlerde olan sevinç yoktu. Belli ki bir şeyler olmuştu. Köroğlu'nun emminin kızı Döne, nişanlısı Hoylu Bey'i bir de kendi sormak istedi. Her ne kadar kızların "baba" dediği Köroğlu'na soru sormak saygısızlık olacaksa da, yine de elini kulağına attı:

Aldı Döne:

Tepeledin Bağdat Mısır

Baba ben eyledim kusur

11/17 Hoylu'yu verdin mi (y) esir?

Hoylu'ya noldu gelmedi?

Köroğlu'nun zâten içi kan ağlıyordu. Hoylu Bey gibi bir yiğidini Bağdat'a gömüp gelmek Köroğlu'nu yıkmıştı. Emmisi kızı Döne'nin bir anlamda "Hoylu esir düştü de kurtaramadın mı?" sözüne bu acı arasında canı sıkıldı. "Ben esirde adam mı bırakırım? Şimdiye kadar öyle bir şey oldu mu?" gibilerden kızdı.

Aldı Köroğlu bakalım ne dedi:

Koç Köroğlu'yum yemezdim

Düşmana meydan vermezdim

11/18 (Y)esirde adam koymazdım

Hoylu öldü de gelmedi.

Deyince kalede çığlıklar koptu. Deli Hoylu'nun ölümüne ağlaşmayan kalmadı.

Köroğlu üzerinde ne varsa soyundu. Karalar giyiniş kırk gün yasa girdi. Postunu Demirc'oğlu'na verdi. Yastan çıkana dek buyruk Demirc'oğlu'ndan dinlenecekti.

Meddahımız:

-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız burda karar kılmakta... Sürç-ü lisan etikse affola... Yarın son teravihi kıldıktan sonra biz de Köroğlu'nun son bölümünü anlatacağız. Son bölümü dinlemeyen, Köroğlu'nu dinlememiş sayılır ha! Hepinizi bekliyorum.

Diyerek sandalyesinden indi.

12. BÖLÜM

KÖROĞLU'NUN SONU

Meddahımız masanın üzerine atılan sandalyesine oturup havlusunu omzuna attı. Gâhi saz misâli, gâhi de kılıç misâli kullandığı sopasını masanın kenarına birkaç kez vurdu. Birkaç kez yüksek sesle öksürdükten sonra:

Arkadaşlar, dedi, mübarek ramazan ayı bitiyor... Allah tekrarını nasip eylesin! Bizim hikâyemiz de bitiyor... Amma bu hikâyeden ders almak gerek. Köroğlu hikâyesi, öteki halk hikâyeleri gibi hayatın özetidir. Köroğlu'nda olan olaylar her zaman çevremizde olmaktadır. Birinci bölümde n'oldu? Deli Yusuf haksızlığa uğradı. Bunun üzerine Deli Yusuf öcünü almak için bir düzen tutturdu. Birine kötülük yaparsan, senden öcünü alır. Sonra n'oldu? Yeni doğan bir çocuk nasıl sevinç içerisinde gelişir, serpilirse, Köroğlu da öyle sevinçli yıllar geçirdi. İnsanın nasıl ki bir sonu varsa, Köroğlu'nun da öyle bir sonu vardır. Allah imandan ayırmasın, hepimiz öleceğiz... Çin seferinde Köroğlu'nun binbaşılardan Darıdeğmez ölünce Köroğlu geri saymaya başlamıştı. Turna teli için Bağdat'a gittiklerinde başta Hoylu olmak üzere pek çok arkadaşı ölünce Köroğlu anladı ki saltanatının sonu gelmiştir. Hayat böyledir... Her şeyin bir sonu vardır. Bakalım Köroğlu'nun sonu nasıl olmuş? Amma şunu da unutmamak gerekir ki, Köroğlu ile Kırat ab-ı hayat içti.

Dedikten sonra kahveciye seslendi:

-Oğlum Şerif oruçtan çıktık, bir çay ver bakalım.

Meddahımız çayından birkaç yudum alınca, okuyacağı destanı açıklamaya başladı:

-Arkadaşlar, bir emmi kızı ile bir emmi oğlunu birbirlerine nişanlamışlar. Oğlan beş on kuruş para kazanmak için gurbete çıkmış. Aradan zaman geçmiş, evine dönmüş. Hoş geldin, beş gittinden sonra, "Ana emmim kızı nerde?" diye sorunca anası oğlunun elinden tutup mezarlığa götürmüş. Meğer emmisinin kızı ölmemiş mi? Mezar taşının üzerine de bir baykuş konmuş. Oğlan öyle bir acıymış ki, elini kulağına atıp söylemiş, bakalım ne söylemiş. Bu destan çok acıklıdır. Köroğlu'nun son bölümü de acıklı olduğundan bu destan buraya uygun düştü. Amma ağlamak yok haaa!

*Hak Haaak!
Sefil baykuş ne yatarsın burada
Yok mudur vatanın illerin hani?
Küskün müsün selamımı almazsın
Öter şeyda bülbül, dillerin hani?*

*Ecel tuzağını açamaz mısın?
Açıp da içinden kaçamaz mısın?
Azad eyleseler uçamaz mısın?
Kırık mı kanadın, kolların hani?*

*Aç mısın, yok mudur ekmeğin aşın
Odan ne karanlık, yok mu ataşın?
Hanidir güveyin, hani yoldaşın?
Hani kapın bacan, yolların hani?*

*Burda yorgan döşek, yastık var mıdır?
Bu geniş dünyada yerin dar mıdır?
Dalın tahta duvar, önün yar mıdır?
Yeşil başlı sunam, göllerin hani?*

*Düğününde acı şerbet içildi
Gelinlik esvabın dar mı biçildi
İlikle düğmeni göğsün açıldı
Kemer beste beste, bellerin hani?*

*Alışmış kaşların, var mı kınası
Ala idi gözlerinin binası
Kocadın mı on beş yaşın sunası
Yok mudur takatin, hallerin hani?*

*Emmim kızı aç kapıyı gireyim
Hasta mısın halin hatrın sorayım
Susuz değil misin bir su vereyim
Çaylarda çalkanan sellerin hani?*

*Yatarsın gafletle gamsız kaygusuz
Ninni balam ninni kalma uykusuz
Hem garip, hem çıplak, hem aç, hem susuz
Felek fukarası malların hani?*

*Her gelip geçtikçe selam vereyim
Nişangâh taşına yüzüm süreyim
Kaldır nikabını yüzün göreyim
Ne çok sararmışsın hallerin hani?*

*Cânân da canına böyle kıyar mı?
Hasta başın taş yastığa koyar mı?
Ergen kıza beyaz donlar uyar mı?
Kumaş beste beste şalların hani?*

*Daha seyrangâha çıkamaz mısın?
Çıkıp da bağlara bakamaz mısın?
Kaldırsam ayağa kalkamaz mısın?
Ver bana tutayım, ellerin hani?*

*Sen de Hıfzı gibi tezden uyandın
Uyandın da taş yastığa dayandın
Aslı Hanım gibi kavruldun yandın
Yeller mi savurdu, küllerin hani*

*Meddahımız bir açıklama yaptı:
-Kızın emmisinin oğlu böyle söyleyince, insanın kalbine damar ya, oğ-
lan da emmisinin kızının şöyle dediğini duyar gibi olmuş:*

*Emmi zâde küsmemişim ben sana
Ölüm lâl eyledi dillerim yoktur
Eğdi kametimi büktü belimi
Kalkamam ayağa hallerim yoktur*

*Ben gelende bizim yerler yaz idi
Ettiğimiz cilve idi naz idi
Cehiz düzemedim ömrüm az idi
Göçtüm gömlek ile şallarım yoktur*

*Haber edin kuşlar tutsun yasımı
Yuva yapsın püskülümü fesimi
Koymadılar doldurayım tasımı
Havuzdan ayrıldım sellerim yoktur*

*Haber edin ishak kuşlar göçende
Selam söylen her turnalar geçende
Ak kırmızı sarı güller açanda
Yollayın bana da güllerim yoktur*

*Yâren yoldaş beni düşlerde görsün
Görenler de hâlim hatırım sorsun
Yoldan geçen bir fâtiha okusun
Felek yoksuluyum mallarım yoktur*

*Ben de Hıfzı gibi tezden uyandım
Uyandım da taş yastığa dayandım
Aslı Hanım gibi kavruldum yandım
Sam yeli savurdu küllerim yoktur*

Meddahımız destanını bitirdikten sonra, kahveciden bir bardak su iste-
di:

*-Şerif aslanım bir bardak su ver de boğazımızı yağlayalım. Bu
Omar'dan gelmiyor, damardan geliyor...
Sonra her zamanki şiiiriyle hikâyenin girişine başladı:*

*Dinleyin methedem erlerin başın
Nice kalelere atardı taşın
Kim kesti ejderhâ gibi koç devin başın?
İsmi kaldı cihâne sır ile sırdır hey!*

*Tut için ruhsatım vardır
Bâki kalmaz bu devr-i eyyam
Ne gül vardı, ne bülbül vardı, ne de serencam
Eski çeşmim var iken deryâlarda hey!*

*Deryâlar deryâlanmasın
Birde vaay, ikide vaay, üçte vay!
Bir derde müptelâyım ki
Desem vaay, demesem vay!*

*-Diyelim mi?
(Dinleyiciler hep bir ağızdan):
-Diyeliüm!*

*-Hay haaay! Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kalmıştı?
Dinleyicilerden hep bir ağızdan:
-Son bölüm, son bölüm!
Deyince meddah söze girdi:*

Hoylu Bey'in ölümünden sonra Köroğlu yasa girmişti. Kimseyle görüşmüyor, ara sıra birkaç lokma yemek yiyordu.

Köroğlu yasta olsun, biz alalım haberi Ayvaz'ın babası Kasapbaşı'ndan:

Kasapbaşı İstanbul'un Üsküdar'ında kasaplık yapardı. Günlerden birgün Kasapbaşı delikli demir denilen tüfeğin icad olduğunu duydu. Oğlu Ayvaz Köroğlu'nun beyleri arasında olduğu için, sürekli oğlunu düşünürdü. Köroğlu'nun haberlerini de alıyordu; Köroğlu bir Beyşehir'nde, bir Dağıstan'da, bir Gürcistan'da, bir Bağdat'ta, bir Çin'de, bir Maçin'de ortalığı kasıp kavuruyordu. Dolayısıyla Ayvaz da Köroğlu ile kavgadan kavgaya sürükleniyordu. Hangi baba çocuğunun tehlikede olmasını ister? Kasapbaşı da oğlu Ayvaz'ın tehlikede olmasını istemezdi. Bu yüzden avuçla altın verip bir tüfek aldı. Yeteri kadar barut saçma ile oğlu Ayvaz'a gönderdi.

Kasapbaşı'nın gönderdiği adam, Çamlıbel'de Koç Köroğlu'nun kalesinde Ayvaz'ı buldu. Emanetleri verdi. Bir de mektup verdi. Kasapbaşı mektupda diyordu ki:

-Oğlum Ayvaz! Sana gönderdiğim bu tüfeğin kıymetini bil. Bu tüfikle yakın dövüşe girmeden düşmanını öldürebilirsin. Düşmanın senden yüz kat kuvvetli olsa bile tetiği çekmenle birlikte onu öldürebilirsin. Aman ha oğlum kendini öne atma!

Ayvaz sordu:

-Bu nasıl kullanılır?

Adam tüfeğin nasıl kullanılacağını, etkisinin nasıl olacağını Ayvaz'a anlattı. Sonra gerisin geriye dönüp İstanbul'a doğru yola çıktı.

Ayvaz tüfeği evirdi, çevirdi. Bu iş hoşuna gitmişti. Tüfeği alıp Sütçınarına vardı. Kuşluk vakti olunca bütün beyler bu pınarın başında toplanır yarenlik ederlerdi. Yine Demirc'oğlu, Reyhan Arap, Köse Kenan, Dellek Deli Hasan, Dağıstanlı Hasan, Zorbezirgân, Canıcebinde, Eceliyakın, Sopayadoymaz, Güdümen, Kabiresığmaz, Postalpatlatan, Dağdeviren, Zincirkıran ve öteki beyler toplanmış, Köroğlu'nun ne zaman yastan çıkacağını konuşuyorlardı. Uzaktan Ayvaz görüldü. Bir de baktılar ki Ayvaz'ın elinde delikli bir demir var. Deynek desen değil, kılıç desen değil, kaval desen değil... Demirc'oğlu sordu:

-O ne Ayvaz?
-Buna tüfek derler Demirc'öglü. Aha bu delikli demir adamı vık demeden öldürür.
Deyince Dellek Deli Hasan kahkahayla güldü:
-Ulan oğlum, dedi, kılıç değil ki kessin, kama değil ki batsın... Bu nasıl adam öldürür?
Demirc'öglü:
-Gördüğümüz kadarıyla bunun altı üstü bir delikli demir. Bu nasıl adam öldürür? diye sordu.
Ayvaz tüfeği tanıtmak için açıklama yaptı:
-Bakın ağalar, şu deliğin içine barutu koyacaksınız. Üzerine küçük bir bez koyup sıkıştıracaksınız. Sonra üzerine aha şu kurşunu koyacaksınız. Bunu da bezle sıkıştıracaksınız. Böylece tüfek dolmuş olur. Ondan sonra tüfeğin horozunu kaldırıp, tetiğe basacaksınız. Güümmm!
-Eee?
-Tetiğe basınca çakmak taşı kıvılcım çıkaracak, kıvılcım barutu ateşleyecek, barut patlayınca tüfeğin içindeki kurşun hızla gidip adamı öldürecek.
Bu işe beylerin bir türlü aklı yatmıyordu. Kılıç kesmez babayığitleri nasıl olur da bir kurşun parçası öldürebilirdi? Demirc'öglü dedi ki:
-Yâni şu kurşun mu adamı öldürecek?
Beyşehirinde altının yazısını turasını bir sürtüşte silen, bu olayla Beyşehirinin adının Turabozan (Trabzon) olarak değişmesine neden olan Demirc'öglü kurşunu aldı. İki parmağının arasına alıp davar pisliği gibi ezdi.
-Bu mu adam öldürecekmiş? Sen tüfeği al, yüreğimin başına sık! Bu yumuşak kurşun beni öldürmez. Hadi bakalım! Doldur sık, dedi.
Ayvaz tüfeği doldurdu. Demirc'öglü'nun üstelemesi üzerine tüfeğin namlusunu Demirc'öglü'nun kalbine doğrulttu.
Bunun üzerine Dellek Deli Hasan:
-Demirc'öglü kardaş, insanın gövdesi yumuşak olur, gel alınının çatına sıksın, dedi.
Demircioğlu:
-Peki, dedi.
Bunun üzerine Ayvaz tüfeği Demirc'öglü'nun alınının çatına doğrulttu. Herkes merakla sonucu bekliyordu: Gerçekten bu delikli demir adamı öldürebilir miydi? Yoksa aslı astarı olmayan bir yalan mıydı?
Ayvaz tetiği çeker çekmez tüfek öyle bir gümledi ki, beylerin hepsi de irkildi. Kurşun Demirc'öglü'nun beynini paramparça etti. Dağ gibi babayığit kanlar içinde yere serildi. Tüfeğin bu kadar etkili olacağını ne Demircioğlu, ne Ayvaz, ne de öteki beyler beklemiyordu. Bir anda donup kaldılar.

Aralarında kendini ilk toplayan Zorbezirgân oldu. Zorbezirgân Demirc'oğlu'nu çok severdi.

-Ulan sen bunun adam öldüreceğini biliyordun da Demirc'oğlu'na niye sıktın?

Deyip kılıcıyla bir vuruşta Ayvaz'ın kellesini uçurdu. Demirc'oğlu'nun peşinden Köroğlu'nun öz oğlu gibi sevdiği Ayvaz da yere serilmişti. Bunun üzerine Dağıstanlı Hasan kılıcını sıyırdı:

-Babam Ayvaz'ı benden çok severdi. Babamın bu kadar çok sevdiği Ayvaz'a nasıl kıydın?

Deyip bir vuruşta Zorbezirgân'ın kafasını gövdesinden ayırdı.

Bunun üzerine beyler birbirine girdi, o ona o ona vura vura beylerin hemen hemen hepsi sergen gibi yere serildi. Dağıstanlı Hasan koşup babasına durumu anlattı:

-Baba çık da beylerinin hâlini gör! dedi.

-Ne oldu beylerime?

-Ayvaz'a babası bir tüfek göndermiş...

-Neymiş bu tüfek?

-İçine barut saçma koyunca patlıyor, dev gibi yiğitleri bir anda öldürüyor.

-Nasıl bir şey bu?

-Delikli bir demir...

Köroğlu bir türlü inanamıyordu. Hasan'ın anlattıklarını dinledikçe, beylerinin ölüm haberlerini tek tek aldıkça eli ayağı tutmaz oluyordu. Yerinden fırladı. Hızla Sütçınarı'na vardılar ki gerçekten de canı gibi sevdiği beylerin her biri bir yerde yatıyor.

-Eyvah! dedi. Demek bu saltanat buraya kadarmış.

Al kanlar içinde yerlerde yatan beylerine sarılıp sarılıp ağlıyordu. Bir anda Köroğlu'nun beli bükülüyordu. Saçı sakalı bembeyaz oldu.

Bu acı ile Köroğlu bir anda yaşlandı, küçüldü.

-Sazımı verin! dedi.

Sazını getirip eline tutuşturdular. Köroğlu Sütçınarı'na bağdaş kurup oturdu. Dert ortağı sazını bağrına bastı, gözlerinden perpi tanesi gibi akıtırken söylemeye başladı:

Meddahımız "Kıssa-i mâcerâmız şimdilik burada karar kılmakta..." diyerek sandalyesinden indi. Şapkasını eline alarak dinleyiciler arasında dolaştırmaya başladı. Verenlerden yirmi beşer, ellişer kuruş aldıktan sonra yeniden sandalyesine oturarak dinleyicilere sordu:

-Kıssa-i mâcerâmız nerde karar kılmıştı?

Dinleyiciler hep bir ağızdan bağırdılar:

*-Koroğlu'nun beyleri birbirlerini öldürmüştü!
-Belî ağalar, kıssa-i mâcerâmız şol yerde kalmıştı ki, Ayvaz babasının gönderdiği tüfeği doldurmuş, Demirc'oğlu'nun alınının çatına sıkılmıştı. Bunun üzerine beyler birbirlerini öldürmüştü. Durumu gören Koroğlu'nun beli bükülmüş, saç sakalı pamuk gibi bembeyaz olmuştu..*

Meddahımız kaldığı yerden anlatmaya başladı:

Aldı Koroğlu:

Düşman geldi tabur tabur dizildi

Alnımıza kara yazı yazıldı

12/1 Tüfek icad oldu mertlik bozuldu

Eğri kılıç kında paslanmalıdır

Öyle ya, böyle bir tüfeği eline alan çelimsiz bir adam, hattâ bir çocuk bile dağ gibi babayığitleri öldürebilirdi. Demek ki bundan böyle eğri kılıç kınından çıkmayacak, paslanacaktı. Tüfeğin icadı ile mertlik diye bir şey de kalmayacaktı.

Koroğlu dertli dertli söylemeye devam ediyordu:

Felek vurdu başa, belim büküldü

Kılıç elden düştü, zırhım söküldü

12/2 Sakalım ağardı, saçım döküldü

Çamlıbelde baykuş seslenmelidir.

Beyler öldü derneğimiz çözüldü

12/3 Balalar atıldı düğün bozuldu

Sıra sıra ağlayanlar dizildi

Mendil gözyaşıyla ıslanmalıdır

Hani nerde dünya benim diyenler?

Erkek ata binip zırhlar giyenler

12/4 Savaşlarda adam eti yiyenler

Gitti.. deli gönül uslanmalıdır

Koroğlu'yum ünüm tuttu âlemi

Zâlim felek bana sundu eleme

12/5 Şam'a gitmeliyim alıp Döne'mi

Orda kara giyip yaslanmalıdır.

Deyip bağladı. Sonra Dağıstanlı Hasan'a emir verdi:

-Oğlum Hasan!

-Buyur Baba.

-Kâtiplere söyle hazineyi hesaplasınlar. Hazineyi yirmi ikiye ayırınsınlar. Birer pay bize versinler. Geriye kalanı beylerime bölüştürsünler. Beylerden ölenlerin paylarını nişanlılarına versinler. Beyler kendilerine düşen payın yarısını askerlerine dağıtsın, öteki yarısını kendilerine ayırsın. Ölen beylerin nişanlılarından bizimle gelmek isteyen bizimle gelsin, gelmek istemeyen ne-reye canı isterse oraya gitsin.

Köroğlu Çamlıbel'de son buyruklarını veriyordu:

-Babamın mezarının yanına beyler için mezar kazdır. Hiç olmazsa babamla mezar komşusu olsunlar...

Köroğlu beylerini elleriyle mezara koydu. Gözyaşları sel gibi akıyordu. Ayvanlı Köşke varınca sazını bir daha bağrına bastı. Bu acı üzerine bakalım ne söyledi:

12/6 Yaman oldu elim (ilim) yaman
Bin oğlum Şam'a gidelim
Zulüm etti bize zaman
Bin oğlum Şam'a gidelim

12/7 Demirc'oğlu, Zorbezirgân
Öldü gül yüzlü Ayvaz Han
Halım yaman, günüm yaman
Bin oğlum Şam'a gidelim

12/8 Beyler yoksa dünya niye
Murat ermedi kimseye
Hasretli kaldım Döne'ye
Bin oğlum Şam'a gidelim

12/9 Nolacak oğlum nolacak
Gör dünya kime kalacak
Son durağım Şam olacak
Bin oğlum Şam'a gidelim

21/10 Koç Köroğlu'm beyler göçtü
Bezirgânlar sarpa düştü
Keleşliğin vakti geçti
Bin oğlum Şam'a gidelim.

Deyip bağladı.

Hasan babasının buyruğuna uyarak hazineyi paylaştırdı. Kendi paylarına düşeni aldılar. Yanlarına Benli Döne'yi, Hasan'ın nişanlısı Gülüzar'ı, amcasının kızları Döne ile Nigâr'ı, ölen beylerden birkaçının nişanlısını aldılar,

geride kalanlarla helalleşip yola koyuldular. Bükülmüş beli, kocamış hâli ile Koç Kırat'ın üzerinde çocuk gibi görünen koca Köroğlu son bir kez dönüp kalesine baktı. Son olarak oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını bir daha kucağına alarak uzun makamdan söyledi.

Aldı Köroğlu:

Aktı gözyaşlarım, naralar dindi
Alımız telimiz bunun içinmiş
12/11 Beylerin ölüsü mezara indi
Davullar düğünler bunun içinmiş

Bâdeler içerdim Ayvaz elinden
Güzeller getirdim Gürcü'den Çin'den
12/12 Murat almak için biri birinden
Düğünler kurdurdum bunun içinmiş

Köroğlu hem ağlıyor, hem söylüyordu. Gözlerinden akan yaşlar, ak sakalından sazına damlıyordu:

Çamlıbele kara dumanlar çöktü
Çiçekleri soldu kuşlar sönüktü
12/13 Bize burdan göçüp gitmek görüktü (göründü)
Kaleler kurdumdu bunun içinmiş

Kırat'a binince meydan inlerdi
Buyruğumu yerler gökler dinlerdi
12/14 Naramızdan dağlar taşlar çınlardı
Sözümüz savımız bunun içinmiş

Köroğlu bıraktı sazı elinden
Ağıtlar döküldü dertli dilinden
12/15 Kırat'ım uzaklaş Çamlıbel'imden
Bütün emeklerim bunun içinmiş

Deyip oniki telli yirmidört perdeli sedefkârî sazını Hasan'a verdi. Böyle büyük bir acıdan sonra Köroğlu artık ne saz çalabilirdi ne de kendini toparlayabilirdi. Beylerin anılarıyla dolu olan bu kalede asla kalamazdı. Bu düşünceyle Kırat'a yol verdi "*Ver elini Şam!*" deyip atını muhmuşladı. Kaleden ayrılmak o kadar gücüne gidiyordu, Köroğlu'nu o kadar üzüntüye boğuyordu ki bu anlatılamayacak bir duyguydu. Babası Deli Yusuf'la Çamlıbel'e gelişleri, kale yapılacak yerin seçilişi, kalenin yaptırılışı, bahçelerin fidanlanması, beylerin tek tek aralarına katılması Köroğlu'nun aklından bir bir geçiyordu. Bir ara Kırat'ı yavaşlattı. Oğlu Hasan'ın kendisine yetişmesini bekledi. Hasana kesik makamdan dedi ki:

Çalışını kırdırduğım
Çapkısını yardırdığım
12/16 Mühlet verip kurdurduğum
Saray da burda kalıyor

Buna konup göçen bilir
Kerestesin biçen bilir
12/17 Buna para saçan bilir
Kale de burda kalıyor

Saraydan indim nazınan
Tele alışkın sazınan
12/18 Kırk ince belli kızınan
Saray da burda kalıyor

Koç Hasan'ım kalma naçar
Yiğit olan dengin seçer
12/19 Dünyâ fâni konan göçer
Saray da burda kalıyor

Köroğlu'yum yoktu tartım
Can yoldaşım Koç Kırat'ım
12/20 Bitti artık saltanatım
Kale de burda kalıyor

Deyip gözyaşları arasında Şam'a doğru atını sürdü.

Köroğlu Şam'a varınca büyük bir konak satın aldı. Bir odasına çekildi, ruh gibi yaşamaya başladı. Her şeyden elini eteğini çekti. Oğlu Hasan babasının her türlü hizmetine koşuyor, babasını rahat ettirmeye çalışıyordu.

Benli Döne Köroğlu'ndan murat almadı. Beyler ölüp düğün dağılınca allarını çıkardı, karalar giyindi. Şam'a yerleştikten sonra Şirin Döne bir mum gibi erimeye başladı. Sararıp soluyordu. Döne gerek çocukluğunda Beyşehir'nde, gerekse Köroğlu'nun kalesinde yıllardır yaşadığı görkemli yaşamdan, bu sıkıntılı yaşama alışamadı, günün birinde sessizce ölüverdi. Köroğlu Döne'yi Kırklar Dağı'nın dibindeki mezarlığa gömdürdü.

Köroğlu her gün atına biner, yanına oğlu Hasan'ı alıp mezarlığa giderdi. Burada sanki Döne yaşıyormuş gibi konuşur, onun mezarının toprağını düzeltir, evinden yurdundan alıp kaçırıldığı Döne'ye bir gün göstermediğine üzülürdü. Böyle zamanlarda sazı bıraktığına üzülür, "*N'ola, Döne'ye iki beyit söyleseydim de sazı öyle bıraksaydım.*" derdi.

Yine bir gün Köroğlu Kırat'a bindi, yanına oğlu Hasan'ı aldı, Kırklar Dağı'nın dibindeki mezarlığa doğru yola çıktı. Kentten uzaklaşınca Köroğlu atının yularını çekti. Hasan'a dedi ki:

-Oğlum biraz da sen önden git...

Hasan karşı çıktı:

-Olur mu baba! Ben senin önünde nasıl at sürerim?

Köroğlu diretti:

-Oğlum canım öyle istiyor, dedi.

Hasan hayatı boyunca hiçbir zaman babasının önünde ne yürümüş, ne at sürmüş, ne de babası varken izinsiz konuşmuştu. Babasının bu isteğini bir türlü kabul edemiyordu. Dedi ki:

-Baba bir gören olsa ne derim? Beni önden gitmeye zorlama...

-Oğlum burası bir ova yazı. Burada hiç kimse yok ki seni beni görsünler. Sür atını...

Hasan Kır İğdiş'i istemeye istemeye sürdü. Bir zaman böyle gittikten sonra geriye dönüp baktı ki ne görsün: Ne Köroğlu vaar, ne Kırat... Hasan ovayı gözden geçirdi... İkisi de yoktu. Bu geniş düzlükte Köroğlu'nun da Kırat'ın da gizlenebilecekleri hiçbir yer yoktu. Hasan babasının kırklara karıştığı düşüncesine kapıldı. Çektiği bu büyük acı ile dünyâdan elini eteğini çeken Köroğlu'nun günahlarını demek ki Yüce Tanrı bağışlamış, onu kırklara karışmakla onurlandırmıştı.

Hasan ses mi duygu mu olduğunu anlayamadığı bir şeyler duydu. Sanki Köroğlu Hasan'ın kulağına eğilmiş şu öğüdü fısıldıyordu:

-Oğlum Hasan! Nişanlın Gülüzar'ı ve öteki kızları yanına al, anan Hüsnü Bala'nın yanına Dağıstan'a yerleş. Beni de, Kırat'ı da bir daha arama...

Hasan Köroğlu'nun kırklara karıştığına tamı tamına inandı. Köroğlu sanki oğluna bu düşüncesinin doğruluğunu vurgular gibi Hasan'ın kulağına bir kez daha fısıldadı. Hasan yine ses mi, duygu mu olduğunu bilemediği, ama babasının fısıltısının bütün benliğini kapladığı şu sözleri duydu:

Çıktım Kırklar yaylasına

Gel beri hey can dediler

12/21 İzzet ile selâm verdim

Gir işte meydan dediler

Yerli yerinde durdular

Yerlerinden yer verdiler

12/22 Ortaya sofraya serdiler

Lokmamıza ban dediler

Âşığın kalbi ganidir

Nur îman kalbi eridir
12/23 Gelişin nerden beridir?
Söyle ey ihvan dediler

Gördüklerin gözün ile
Beyan etme sözün ile
12/24 Bundan sonra bizim ile
Ol bize mihman dediler

Köroğlu'yum nedir halım?
Duaya kaldırdım elim
12/25 Gıybetten kesegör dilim
Cümlemiz yeksan dediler

Hasan bu sözleri dinleye dinleye eve geldi. Olanı biteni anlattı.
Bunun üzerine Şam'da neleri varsa satıp savıp Dağıstan'a yerleşmek
üzere yola çıktılar.

Öyle söylenir ki:

Ab-ı hayat (ölmezlik suyu) içen Kırat yılda bir kez Şam'daki at pazarında satılmış. Kırat'ı alan kimse evine götürdükten sonra Kırat öyle bir iyileşmiş ki, görenin ağzı açık kalmış. Ama altıncı aydan sonra Kırat o kadar zayıflamış ki, atın sâhibi onu satmak zorunda kalmış. Bu kez Kıratın yeni sâhibi Kırat'ı eve götürdüğünde Kırat yeniden iyileşir, eski durumunu almış. Altıncı ayın sonunda yine zayıflamaya başlarmış. Sâhibi onu Şam pazarında yine satmak zorunda kalmış. Derler ki; Kırat her yıl iki defa Şam pazarında satılmaktadır, ama onun Kırat olduğunu kim bilsin? Kırat ab-ı hayat içtiği için ölmeyecek, kıyamete kadar Şam pazarında el değiştirecektir.

Meddahımız:

-Belî ağalar, guş-ı makam, el kıssa-i mâcerâ-i destan, meşhuuur Köroğlu hikâyesi böyle biter. Sürç-ü lisan ettikse affola...

Ramazan boyu kendisini dinleyenlere meddahımız son bir kez daha konuştu:

-Arkadaşlar Köroğlu'dan ders alın. Köroğlu hayatın özüdür. Hisse alınacak çok yeri vardır. Bizim görevimiz anlatmak; gerisi size kalmış... Allah ömür verirse başka bir zamanda ve başka bir yerde yine birlikte olmak üzere hakkınızı helal edin!

Dinleyicilerin:

-Helal olsun, helal olsun!

Sesleri arasında sandalyesinden indi. "Bayramınız mübârek olsun arkadaşlar! Hayırlı geceler..." diyerek kahveden çıktı.

SÖZLÜK

A

Aba	Kaba kumaştan yapılan bir tür ceket
Ab-ı hayat	Bengi su, ölmezlik suyu
Âh ü zâr	Ah çekerek inleme
Aha	İşte
Alama	Yumruk büyüklüğünde taş
Arasa	Buğday satılan yer
Arıtsak	Duvardaki oyuk
Arş-ı âsuman	Gökyüzünün yücelikleri
Aşık atmak	Boy ölçüşmek
Ayyuk	Gök yüzü
Azap	Hizmetkâr

B

Babuna	Papatya
Bâde	İçki dolu bardak
Barhane	Yol eşyası
Baş göz etmek	Evlendirmek
Bedestan	Kumaş satılan kapalı çarşılar
Belî	Evet
Bertiz	Kahramanmaraş'ın Ahır Dağı'ndaki köyler gurubu
Bezirgân	Kumaş tüccarı
Boğma rakı	İncirden yapılan rakı

C

Câm	Şerbet, içki
Camekan	Vitrin
Camız	Manda
Cücük	Civciv

Ç

Çarhacı	Öncü kuvvet
---------	-------------

Çat	Orta
Çelik	Söğüt ağacından yapılma, tahıl ölçmeye yarayan kap
Çeşm	Göz
Çullanmak	Üzerine çöküşmek
Çunur	Hamamlardaki taştan havuz

D

Dâd	Bahşiş, vergi
Dalap olmak	(Hayvanlar için) Çiftleşmeye hazır olmak
Dek	Düzen
Denk	Yük
Depik	Tekme
Deryâ	Okyanus
Dest	El
Devre	Ters
Domuzluk	Su değirmenlerinde suyun çok olduğu yer
Don	Elbise
Döl	Çocuk
Döş	Göğüs

E

Ecer	Yeni
Edik	Bir tür çizme
El kıssa-i mâcera-i destan	İçinde ibret olan maceralı destan
Elvan	Renkli (levn'den)
Essah	Gerçek

F

Fend	Hile
Firez	Ekin biçildikten sonra geride kalan sap kısmı
Firkete	Çatal iğne

G

Gövşen (gökşen)	Mavi gözlü
Gûş-ı makam	Kulak makamı, kulakla dinlenen
Güccük	Küçük

H

Hacı Hazma armutu	Maraş'ın ünlü armutu
-------------------	----------------------

Haşa	At örtüsü
Helke	Tenekeden yapılma bakraç
Herif (hiref)	Aslında usta anlamındadır ama dilimizde evin erkeği anlamına kullanılmaktadır
Hub	Güzel, güzellik
Hüddam	Hademe, hizmet edenler. (Burada cinler anlamına)
Hüsüt	Sessiz

I

Iramak	Uzaklaşmak
Izar (zar)	Eskiden hanımların manto yerine kullandıkları çok ince örtü

İ

İğdiş ettirmek	Burmak. Erkeklğini almak
İhsan	İyilik
İşret	İçki içme
İzi gövde (gökte)	Arandığında bulunamayan

K

Kafa kâğıdı	Nüfus kâğıdı
Kâni	İnanmış
Kav	Çakmak taşıyla kıvılcım tutuşturmaya yarayan, çabuk tutuşan bitkisel kabuk
Keleş	Asker
Kelle	Kez, defa
Kerim	Kerem sâhibi, iyilikler eden
Kertik	Bıçakla açılan çentik
Kesmek	Kötülemek
Kıraç	Susuz arazi
Kırat	Bir tür tahıl ölçüsü
Kis	Kesme taş
Koncoloz	Masallarda anlatılan bir tür cin
Köz	Kor
Kurk	Civcivleri olan tavuk
Kuzu kerpiç	Yarım kerpiç
Külek	İçine pekmez, tuz v.s gıda maddeleri konan silindirik ahşap kap

Küsküç Kısa dal parçalarını çamura saplayarak oynanan bir tür çocuk oyunu

L

Lâl

Dilsiz.

Libas

Giysi, elbise

Longurdak

Hayvanların boyunlarına takılan iri çingirak

M

Mahmuz

Çizmelerin topuk kısmına takılan ve atı topuklamaya yarayan bir düzenek

Mahsere kazanı

Şıra kazanı

Mail

Eğilimli

Marzıman eşeği

At gibi uzun bacaklı eşek

Maşlah

Bir tür pelerin

Melesî

Bir tür ipekten yapılan kumaş

Melil

Üzütülü

Menend

Benzer

Mest olmak

Keyif alarak kendinden geçmek

Meth-ü şan

Ününü övme

Mihman

Konuk

Minnet

Bir iyilik karşısında karşıdakine duyulan teşekkür duygusu

Mola

Dinlence

Muhannet

Kendisine birinin ricası olduğunda nazlanan, yapmayan

Muştuluk

Müjdelik

Müptela

Bağımlı

N

Nâmahrem

Aslında mahrem olmayan anlamındadır ama dilimize, mahrem anlamında girmiştir.

Nâme

Mektup

Nev-civân

Genç, delikanlı

Nüş etmek

İçmek

O

Oğulluk

Üvey evlat, mânevî evlat

Okka

Osmanlı döneminde kullanılan bir ağırlık birimi

Ö	
Öklemek	Kaçmaması için hayvanları ayaklarına ip bağladıktan sonra ipin ucundaki kazığı yere çakmak
Öveç	Bir yaşında erkek keçi
P	
Pac	Yol hakkı olan ondalık
Palazlanmak	Yere düşerek yuvarlanmak
Pança	Pençe, avuç
Peh	Çok güzel
Perpi tanesi	İçi çekirdeksiz küçük üzüm
Pireli dürbün	Ayarlanabilen dürbün
Pîr-i fânî	Çok yaşlı adam
Püsük	Kedi
R	
Rahmetmek	Acımak, esirgemek
S	
Sallak	Kasap çırağı
Sedefkârî	Sedef işlemeli
Sefil	Kendi halinde. Kimseye zararı olmayan
Seğirtmek	Koşmak
Ser	Baş
Serencam	Sevgiliye söylenen şarkılar
Sergen	Yere serilerek kurutulan yiyecek
Siftah	İlk alış veriş
Siyec	Yol kıyısındaki bitkisel çit
Soyka	Ölünün arta kalan giysileri
Sünnetlemek	Yemeğin tabakta kalan son bulaşıklarını ve kırıntıların sıyırarak yemek
Ş	
Şadenlik	Bahşiş
Şeydâ	Çılgın
Şikâr	Av
T	
Tabla	İçine yufka ekme konan, silindirik yapılı ahşap sandık

Tebdil-i kıyafet	Kılık değiştirme
Teberik	Birilerini anımsatan insan ya da eşya
Tellak (dellek)	Hamamda kese yapan görevli
Temaşa	Seyir
Terazi	Bir gurup yıldız
Teşt	Büyük leğen
Tuluk	Tulum
Ü	
Ülger	Bir gurup yıldız
Y	
Yağır	Ağır yara
Yağlık	Mendil
Yeğrenmek	Midesi kalkmak
Yeşillenmek	Cinsel açıdan ilgi göstermek
Yoz	Hayvan alıp satan
Yülümek	Traş etmek
Z	
Zâr	İnleme
Zavar	Değirmende ezilmiş arpa.
Zebun	Zayıf
Zer	Altın
Zıbn	Eskiden erkeklerin de giydikleri uzun etekleri olan bir giysi

MEŞHUR KÖROĞLU HİKÂYESİ

Derseâdet

Çadırcılar câddesinde (Ali Râif Efendi) matbaasında tabolunmuştur.
Sene 1330

KÖROĞLU HİKÂYESİ

Râvîyan-ı ahbar ve nâkılân-ı âsar ve muhaddisan-ı rûzîgâr şöyle rivâyet ederler ki zaman-ı sâbıkda Bolu şehrinde bir derebeyi vâridi. Bolu kazâsına hükmederdi. Bolu çayırına her sene at canbazları gelüp çayır kirası ol beye bir at verirlerdi. Âdetleri üzerine ol çayura gelüp bir at beğensün deyü haber gönderdiler. Anların dahî sâyisleri andan ğayet anlardı. Anı gönderdi. Var bir at beğen getür dedi. Sâyis dahî çayıra varup bir a'lâ at alup gelürken yolda sünbülî peykardan at ürküp geçmedi. Başka bir at daha aldı. Ol dahî peykardan geçmedi. Üçüncüde bir zâif at gördüki ğâyet zaif bir kerre sâyis ol atı alup üzerine binüp peykardan geçti. Doğru konağa beğe götürdü. Beğ bu atu beğenmeyüp sâyise “Bre herif beğendiğin at bu mudur, şu kadar atların içinde” dedi. Sâyis etdi. Efendim dört at değışdim. Hiç biri peykardan geçmedi. Anunçün bunu getürdüm dedi. Bey dahî etbâna emr eyledi. Sâyisin iki gözlerini çıkarun. Getürdüğü ata bindirun. Nereye giderse gitsun. İki gözlerini oyup ata bindirüp konaktan taşra atdılar. Kıssayı uzatmayalum. Ey! Yâran-ı safâ derdimend. Sâyis kapudan taşra çıkup giderken gönülde ah edüp yâ Rabbi beni memleketime sen kavuşdur dedi. Meğer sâyisin memleketinde onbeş yaşında bir oğlu olup pehlivanki bir ağaca yapışsa kökünden koparırdı. Söz burada. Biz gelelim sâyis at üzerinde nereye gittiğin bilmez. Cenab-ı Hakka yalvarup ağlardı. Sâyisin düâsı kabûl olup, doğru memleketine gelüp

girdi. Şehir halkı görüp sildiler. Ve kendini süal etdiler. Sâysis kendi memleketi olduğunu bilüp Cenâb-ı Hakka şükreyledi. Sâysis alup evine getirdiler. Oğluna elini öpdürdüler. Pederi dahî oğlunu gözlerinden öpdü. Birkaç ay istirahat etdiler. Bir gün oğluna şu bizim ahırın her tarafını keçe ile mihla. Tâ iğne deliği kadar yerinden rûzigar girmesün. Şu atı orada bir sene besle. Oğlan dahî pederinin emri üzerine atı bir sene besledi. Ba'dehû sâysis etdi. Oğlum şu bizim havlıyı üç gün sula. Tâ ki balçık olsun. Oğlan dahî üçgün suladı. Şöyle oldu ki bir âdem girse beline kadar çamura yatardı. Pederine haber verdi. Sâysis etdi. Oğlum azacık balçık dokundu. Sâysis etdi. Oğlum bunun bir sene meydânı vardır. Bir sene daha besledi. Sonra yine pederine haber verdi. Pederi dahî eski minvâl üzre havlıyı suladıp balçık eyledi. Oğlu ânın üzerine binüp üç kerre dolaşdı. Sâysis yine ayaklarını yokladı. Olkadar çamur dırnağına bile dokunmamış. Oğluna etdi. Şimden gerü hak selâmet versün. Bolu şehrine gidüp Bolu beğinden intikâmını al. Bu at sende iken arkan yere gelmez deyü düâ eyledi. Oğlan pederinin elini öpüp Bolu cânibine revân oldu. Günlerde bir gün Boluya gelüp beğın konağının karşusunda bir tepe var idi. Adına Çamlıbel derlerdi. Buranın havası latif olduğundan ol mahalle çadır kurup lâkin oğlan zâlim ve bahadır olduğundan aslâ Bolunun ahâlisine rahat vermezdi. Erkeğine ve karısına rasgeldikde helâk ederdi. Beğler dahî elinden âciz kaldılar. Elhâsıl oğlanın canı sıkılıp kendü kendüye şurada bir kule yapayım deyü dağlar gibi daş, kırk arşun yüksekliğinde dört oda ve ortasında bir kule ve her tarafında delikler açdı ki etrâfindan geleni göre. Dıvarının kalınlığı üç arşun metîn ve muhkem yaptı. Temam olduktan sonra yalnız oturmadan canı sıkıldı. Etrâfına bakdı. Gördü ki Bolu beğinin konağına karşı yaylada gördüler. Çadır kurdular. Çadırın birinden bir kız çıkup girdi. Köroğlu bunu görünce akli başından çıkup bin can ile âşık oldu. Ba'dehû akli başına gelüp etdi şunu varup helallığa isteyeyim. Doğru yaylaya varup ol kızı pederinden istedi. Kızın babası Köroğlu'nun kıyâfetine bakdı ki bir haydud. Kanlı gözİ bed çehreli cellâd gibi bir âdem. İçlerinden biri etdi. Böyle bir haydûda nasıl kız vereyim. Şunu bir hile ile savayım dedi. Etdi evlâdım sen böyle dağlarda gezersin. Bir yere gidecek olursan kızı yalnız bırakup gidemezsin. Her vechile sana mâni' olur. Eyusı size bir oğlan olsa işinize yarar. Ve her yerde berâber gider deyü zihnini kandırdı. Köroğlu etdi. Güzel söylediniz. Lâkin böyle bir oğlan nerde bulmalı dedi. Başından savayım için İstanbul'da kasap başının bir oğlu var ki kaşları yaya cemâli aya benzer. Cemâlini her gören aşık oldu. Ancak size lâyıktır. Adına Ayvaz derler. Köroğlu bunu eşidüp bir mikdar fikre vardı. Etdi pek güzel ammâ. Bunu nasıl almalı. Kürd etdi. Alması kolay. Sana bir sürü koyun vereyim. Ve dört boynuzlu bir koyun vereyim. Üsküdâra gidesin. İbrâhim ağa çayırına, kendin ata binüp kasap başının dükkanına gidersin. Kasap başıya dersin ki koyun getürdüm. Bir kerre bakın. Arada dahi çocuğuna

dersin ki kuzum sana da dört boynuzlu bir koyun getürdüm. Görmeğe sezâdır dersiniz. Çocuk ânı eşidir. Babasına der ki baba bu ağa dört boynuzlu koyun getürmüş. Bende senün ile gidüp göreyim. Pederü getürmek istemezse dersin ki siz getürmezseniz bir atın terkisine alayım. Çocuğu aldığın gibi atı uçurup alup gelürsünüz. Köroğlu bu tedbîriniz pek a'la deyüp koyunları aldığı gibi Üsküdera İbrahim ağa çayırına kasap başının dükkanına geldi. Efendim koyunları İbrâhim ağanın çayırına getürdüm. Bırakdım. Buyurun kasap başı. Etdi birazistirâhat edelim. Ba'dehû giderüz. O esnâda oğlu Ayvaz geldi. Başında semmur kalpak. Üzerinde Bağdâdî şal. Ay gibi püskürme. Beğler yüzünde berk üzre salınup gezerken Köroğlu Ayvazı gördüğü gibi aklı başından gidüp usûl ile kulağına sana dört boynuzlu bir koyun getürdüm. Ayvaz eşitdiği gibi pederine, Ey pederim bu ağa bana dört boynuzlu bir koyun getürmüş bende berâber geleyim. Etdi. Oğlum sen gelme ben alup sana getüririm. Köroğlu etdi. Behey efendim. Çocuğun canını üzme. Ben atın terkisine alayım. Kassab dahî râzı oldu. Köroğlu Ayvazı terkisine alup kassab başı ile İbrahim ağa çayırına gelüp seyrederken Köroğlu bunu söyledi:

Kassab başı kassab başı
Koyun sizin Ayvaz benim.

Deyüp ata urup gözden ğâib oldu. Kassab başı hayran olup çobana bu âdem kimdir. Çoban buna Köroğlu derler dedi. Kassab başının can başına sıçradı. Gör şu haydud bana ne yaptı diyerek paşa kapusuna ifâde eyledi. Paşa buna Teymurlenk oğlu Kenan'ı gönderelim. Biz de asker ile arkasından gidelim. Kenanı saldılar. Ve Kenana arkasından gidedursun biz gelelim Ayvaz'a. Ayvaz at üzerinde ağlamağa başladı. Köroğlu Ayvaz'a teselli için aldı sazı eline. Ne söyledi:

At üzerinde Ayvaz sana sarılır
Baban duysa Ayvaz sana darılır
Ayağına giymiş çizme sarıdır
Başı Bağdad şallı Ayvaz ağlama.

Behey Ayvaz ağlama sana yazıktır
Ben atımı bağladığım kazıktır
Bir kuzum orada sana lâyıktır

Başı Bağdad şallı Ayvaz ağlama.

Bu Ayvaz'ın entârisi şallıdır
Babasını sorarsan kibarvâridir
Başı kuşak sarmış rengi âlîdir
Yüzü çifte benli Ayvaz ağlama.

Atan seni benim için besledi
Beline lâhûr şalı doladı
Köroğluna Ayvazını diledi
Yüzü çifte benli Ayvaz ağlama.

Böyle deyüp ardına bakdı ki Timurleng oğlu aşup geliyor. Köroğlu in-
dına söyledi:

Ayağına çakşır giymiş mâvidir
Kenan gelse oda sana mâildir
Başı Bağdad şallı Ayvaz ağlama
Ağlayup da beni yoldan eyleme

Böyle deyup bir de Kenan yetişdi. Bre nâbekar sen çocuğu aldın. Ben
seni diri kormiyem deyup Köroğlu'nun aklı erdi ki Kenan gâlib gelecek. Etdi.
Sana birkaç türkü söyleyim de öyle öldür.

Şu dünyada mal çatmadım
Dürlü kumaşın satmadım
Hiçbir gaygısız yatmadım
Kıyma bana Arap oğlu

Aldı Kenan:

Pehlivanım kahramanım
Âleme yürüdü şanıım
Helal olsun sana kanım
Kıyarım sana Köroğlu

Aldı Köroğlu:

Şu dünyâda mal götürdüm
Dürlü kumaşı yetürdüm
Canımı sana yetürdüm
Kıyma bana Arap oğlu

Gel Arap, kardaş olayım
Kılıcı kına koyalım
Hançere el urmayalım
Kıyma bana Arap oğlu.

Aldı Kenan:

Kıymam sana ğam eyleme
Koç Köroğlu kıymam sana.

Böyle deyüp Kenan etdi buna bir tedbir gerek. Gel sen benim vücûdu hacâmet eyle şu hendekte yüzükoyun yatur git. Onlara bir hile edeyim. Sonra sana gelüp yetişürüm. Köroğlu Kenan'ı soyup vücûdün hacâmet edüp ellerin arkasına bağlayup hendeğe yaturdu. Kendisi ata binüp Ayvazı ardına alup gider. Bir de Kassab başı beşyüz kişiyle ırakdan gelür. Ayvaz ağlamağa başladı. Aldı sazı Köroğlu:

Ayvaz'ın kalpağı deriden
Yüreklerin bağın eriden
Baban gelür geriden
Başı Bağdad şallı Ayvaz ağlama

Böyle deyüp gitdiler. Bolu beğleri Köroğlu'nun gittiğini haber almışlar idi. Bir de geldiğini gördüklerinden, işte baba Köroğlu Ayvaz'ı almış geliyor. Köroğlu bunu eşidince bakalım ne dedi.

Aldı Köroğlu:

Çamlıbel'den aşdığımı gördüler
Firar etmek kasedtiğim bildiler
Köroğlu Ayvazı almış dediler
Bolu beyleri ben Köroğlu değilem.

Bolu beyinin oğlu çifte çifte

Şimdi oldum bende çifte çifte
Ben koşarım sizi tarlaya çifte
Bolu beyleri ben Köroğlu değilim

Bolu beyi Köroğlu'nun geldiğini görünce oğluna etdi. Evladım pencere kapadımısıyla aldı Köroğlu:

Oğlu Köroğlundan kaçdı
Bolu beyleri ben Köroğlu değilim.

Böyle deyüp Çamlıbel yokuşuna revân oldu. Ayvaz'a oturacağı yerleri vasfetmeye başladı.

Çamlıbel'den ok kaçırđım
Eteğın ovaya düşürđüm
Yedi bin telden geçürđüm
Kan Ayvaz'ım dağlardır bu.

Çamdan çama su geçürđüm
Cümle âleme içürđüm
Sînemi serden geçürđüm
Kan Ayvaz'ım dağlardır bu.

At kışnemesinden düşman sesinden dağlar inledi
At köpüğünden düşman kanından çizme ile şalvar işlemedi
Gürzün zahminden mızrak sesinden âlem inledi
Köroğlu dağları inledir hey babam ey ey

Kulenin önüne geldikde bunu söyledi:

Meskenimiz bizim kule âb akıttım güle güle
Bende sevdim bile bile geçinelim güle güle

Böyle deyüp kule kapısı önünde Ayvaz'ı indirüp hayvanı bağlayup yukarıya çıktılar. Biz gelelim Kassab başıya. Beşyüz atlı ile gelüp Kenanı ol halde gördüler. Ne bu hal dedi. Etdi. Böyle bir zalım herif. Bir dürlü baş edemedim. Beni bu hâle koyup getdi dedi. Derhal ellerin çözüp esvab giydirdiler. Kenan etdi. Benim gibi ejderhâya böyle eden size ne etmez. Dönün gidelim. O vakitte asker sözünüz doğrudur dediler. Kassab başı melul ve mahzun dönüp gitdiler. Kenan atına binüp bir gün Çamlıbele geldi. Kuleye gelüp Köroğlu'na kavuşdu. Burada harâmîlik edüp çok âdemler öldürdüler. Gelüp geçen-

leri soyarlardı. Şol derece ki oradan kimse geçemez oldu. Bu minval üzere bir gün Köroğlu saz çalarken saz kırıldı. Varayım şu sazı yapırayım deyû atına bindi. Sazcı dükkanına gördü ki bir üstad saz yapar. Köroğlu'na bakmaz.

Bakalım Köroğlu ne dedi:

Arzû çeküp Çamlıbelden gelmişem
Arayı arayı seni bulmuşam
Sazım öldi ben de melul olmuşam
Üste kurban ko benim sazımı

Köroğlu böyle söyleyüp Ustanın canı sıkıldı. Köroğlu çırağına âşık olup aldı Köroğlu:

Çadır kurdum Çamlıbel'in düzüne
Mâil oldum şâkirdinin yüzüne
Sırma sedef döşedirem sazıma
Usta kurban kayır benim sazımı

Bir de böyle söylediğinde usta bütün hiddetlenüp şâkirdime atıyor deyüp ses vermedi. İşte işini bıraktı. Köroğlu'nun canı sıkılıp bu beyti söyledi:

Öteden gelmişem gitmezem yüce
Canlı söylemişem gelmesün güce
Şimdi el ederem eğri kılınca
Köpek dirce kayır benim sazımı.

Yine ustasının canı sıkılıp ses çıkarmadı. Aldı Köroğlu:

Ben bir Köroğlu'yam dağda gezerim
Esen rüzgarlardan hile sezerim
Timur külüng ilen başım ezerim
Köpek çabık kayır benim sazımı

Böyle dedikde heman ustanın canı başına sıçradı. Köroğlu'nun ayağına düşüp, Efendim sizi bilmedim deyüp hemen bir sedefkârî sazı indirüp bunu sizin için yaptım. Kelâmınızdan biraz anladım ise de kendüsini bildirsün deyü tınmadım. Sazı çırağı ile verdim. Köroğlu sazı çırağı alıp gitdi. Kenan ile Ayvaz ava çıkmışlar idi. Köroğlu bunları bulup çırağı teslim eyledi. Kendi biraz dolaşüp şehre uğradı. Çeşme başında gördü ki bir kız desti doldurur. Amma kız güzel. Köroğlu kıza âşık olup yüzüne bakmağa başladı. Kız dahî Köroğlu'nun hâlini anladı. Yüzünü örttü. Köroğlu kızın arkası sıra evine vardı. Kapuyu çaldı. Kız kimdir sual eyledi. Tanrı misâfiriyem deyû söyledikde

kız pederine söyleyup pederi dahi kabûl edüp kız kapuyu açdı. İçerü girüp oturdu. Biraz durup merdübandan çıkmağa başladı. Biraz durup oda kapusuna vardı. Kızın pederiyle vâlidesi oturmuş ikisinin dahî kulakları sağır arkaların kapuya dönmüşler. Bir de kız bakdı ki Koroğlu kapu ardında kız yüzünü örttü. Koroğlu kızı gördükde bu beyti söyledi. Aldı Koroğlu:

A kız benden ak göğsünü örtermisin
Tenhâlarda ak gerdanın açarsın
A kız benden ne kemlik gördün kaçarsın
Aman dilber insâf eyle gel bana.

Behey dilber ağa mısın beğ misin
Behey dilber melek misin nur musun
Doğru söyle a kız benim olur musun
Aman dilber insaf eyle gel bana.

Koroğlu'dur bu yerlerin aslanı
Kaymak ile şeker ile beslerim seni
Senden isterim bir pehlivan oğlanı
Aman güzel insaf eyle gel bana.

Böyle deyüp kalkup kızın babasının elin öpüp kızı nikahla istedi. Pederi etdi. Sizden a'lasına verecek değılem. Hakkın emriyle size verdim. Bu sabah oldukda mahalle ehâlisini çağırup kızı oğlana vereceğim. Ne dersiniz ehâli? Münâsib deyû derhal nikah şerbetleri içildi. Düğün olup bir cüma gecesi gerdege kodular. Koroğlu'nun atını dahî anların kısrağıyla bir ahura bağlayup ertesi gün kıza etdi. Eğer çocuğun olursa ismini Hasan koy. Kısrağ dahî doğurursa adını alidiş koyarak bir bâzûbend ve bir kamçı verüp bunu çocuğun koluna bağla. Ve bu kamçıyı eline verüp ata, bindirüp salıverirsin. Bana gelsün, deyû kıza veda' eyledi. Gelüp kuleye dâhil oldu. Zevku safâya meşğul olup giderek otuzdokuz kişi olup oğlu ile kırk oldular. Bir gün hâtırına geldi ki Bolu beyinin bahçesinden çiçek getüre. Ayvaz ile Kenan etdi. Bolu beyin bahçesinden çiçek getürebilirsiniz. Size pes. Anlar dahî baş üstüne deyup bağçeden çiçek koparıırken bunları dutup hapsettiler. Bunlar bunda. Biz gelelim Koroğlu'na. Birkaç gün bakdı. Ne gelen var ne giden. Bunların iftirâkı canına kâr edüp bakalım ne söyledi:

Ayvazı yolladım tele
Al yanağı tuttu güle

Timurleng oğlu Kenan ile
Koçdum Ayvaz gelmedi.

Hevalarda uçan turna
Bıyıkları burma burma
Hem davul çaldım hem zurna
Koçdum Ayvaz gelmedi.

Gök yüzünde olur yıldız
Aliverem sana bir kız
İster kıзма istersen kız
Koçdum Ayvaz gelmedi.

Giderken helallaşdın mı
Küslidem barışdın mı
Dönüp bana atıttın mı
Koçdum Ayvaz gelmedi.

Varın söylen o civana
Tel çiçeği kıydı cana
Ya niçün gelmedin bu yana
Koçdum Ayvaz gelmedi.

Böyle deyüp ağlarken bakdı ki Ayvaz gelmiş. Ayvazı kucaklayup nerde Kenan dedi. Ayvaz etdi. Biz buradan doğru Beyin bahçesine gidüp çiçek koparıırken bizi tutup hapsedtiler. Şimdi beni salıverdiler. Eğer atı bize getirürsen hem çiçek veririz. Ve hem de sizi salıveririz dediler. Bunu söylemeye geldim. Köroğlu etdi. Var atı getir. Çiçeği al dedi. Ayvaz hemen ata binüp Bolu Beyinin konağına geldi. Atı teslim edüp çiçeği ve Kenan'ı alup kuleye gelmedi. Lâkin Köroğlu atın hapsine dayanamaz oldu. Biz gelelim kıssamıza. Bolu Beğleri atın yanına varamaz oldular. At olkadar tavlandı ki her bir sâyis yanına uğrayamaz oldu. Köroğlu Ayvaz ile Kenana etdi. Bu atın yoluna canımı fedâ ederim. Ve elbette ele getirirem. Tebdili kıyâfete girüp Bolu Beyleri bir kahvede oturup bir kapu yok mu süal eyledi. Kahve halkı dahî bize beğim

Köroğlu'ndan bir at almış kimseyi yanına koymaz. Bir kerre bakın dediler. Ve beğe haber verdiler.

Beğ gelsün deyüp Köroğlu hemen âhere girüp at Köroğlu'nu görünce kişnemeğe başladı. Köroğlu atı timar eyledi. At hiç tınmadı. Beğ şüphe etdi ki bu Köroğlu olmasın. Ayağına bukağı ve kollarına bilekce urup haps etdiler. Her ne kadar Köroğlu değılem dediyse de mutlaka sensin. Eğer sen olmasaydın at sana bu kadar teslim olmazdı deyup ezâ ederlerdi. Köroğlu'nun eziyyete tahammülü kalmayup beğim bu at böyle durursa ayakları tutmaz olur. Bunu havluda biraz gezdirmeli dedi. Bey etdi kaçır mıydın. Köroğlu etdi. Behey canım eğer inanmazsan kapuyu kilidle. Ve ayağıma üzengiye bağla. Ben anın üzerinde nereye gidebilürem dedi. Bunları inandırıp atın üzerine bindi. Ayaklarını üzengiye bağladılar. Köroğlu atın üzerinde havlıyı dolaşırken bakalım atın kulağına dedi. Aldı Köroğlu:

Eğer atım sende eylik var ise şu kala babını aşmak isterem
Kızlar derbendini geçüp sünbûlî su isterem
Pederimden kalma kıratım benim pederimden kalma devletim
benim.
Kalem kaşlarımı kem ağzını getürmüş selamlar
Köroğlunu Ayvazı deyu dutdular omuzun yardılar.
Kollarına bilekce. Beğler ben Köroğlu değılem.

Böyle söyleyince at bir başdan bir başa seğırdüp divardan sıçradı. Gözden ğaib oldu. Şimdi beğler birbirine düşüp ben sana demedim mi bu Köroğludur. Öldürelim deyû birbirine düşdüler. Amma pişmanlık fâidesiz. Biz gelelim Köroğlu'na. Kız derbendin geçüp peykardan bir su içdi. Çamlıbel yolunu duttu. Biz gelelim Ayvaz ile Kenana. Köroğlu gidelidenberû halleri diğer gün oldu. Acebâ ne vakit gelur deyû beklerken Köroğlu karşıdan göründü. Ayvaz ile Kenan karşılayup şâd oldular. Olgün kulenin karşısında otururken bir Kıratlı göründü. Köroğlu arkadaşlarını saklayup yalnız durdu. Gördü ki bir kervan geliyor. Bunlar gelmekte olsun biz gelelim Köroğlu'na. Bakdı ki kârbân süratle Köroğlu'nun olduğu mahalle gelince Köroğlu'nun arkadaşları meydana çıkdı. Kârbân başı Köroğlu'nu görünce işi eğledi. Hemen emir eyledi. Yükleri indirdiler. Bir de Köroğlu bir âdem gönderdi. Bezirgan yol bacını göndersün. Bâzircânbaşı Köroğlu'nun bu sözine hiç kulak asmadı. Köroğlu ne dedi.

Şu karşıdan gelür ulu bâzircân
Geldi çay üstüne bazircân
Gel güzellik ile yol bâcımı gönder

Döndü kahka ile bâzîrgân

Bâzîrgân başı etdi. Bizim yol bâcı veren yokdur. Var ağana böyle söyle dedi. Ol âdem gelüp söyledik de bu cevap Koroğlu'nun gücüne gedüp bakalım bazîrgân başı ne söyledi:

Ey bazîrgan başı bu sözün yüce
Tatlı söyleşelim gitmesün güce
Şim el salar eğri kılınca
Dedim güzelce yol bacın gönder.

Kârvan halkı ittîfâken bâzîrgan başıya dediler ki ğavğa edersen perişan oluruz. Bunlara biraz altun verüp yolumuza gidelüm. Dediler bâzîrgan başı beşbin altun gönderdi. Koroğlu bunu az tutup bakalım bâzîrgan başıya Koroğlu neler söyledi:

Tokat karbânından aldım bakırı
İncitmeyin fukarâyı fakiri
Dinle söz bâzîrgân gitme aykırı
Döndü beş bin altın saydı bâzîrgân

Bin dahî göndersen ata na'l olmaz
Bir dahî göndersen cizme çul olmaz.
Bir dahî göndersen yâdigâr olmaz
Bu gün yeminliyem döğüş olmasın

Kişi hâlin bilse ne olur nâçar
Eyligünde gönlünde şâhinin seçer
Mihnet gavgayı görünce kaçır
Gider tenhâlarda kahrıman olur

Gel bâzîrgan başı dinle sözümü
Bilmiş ol aluram ben de bâcımı
Daha sen görmedin benim gücümü
Bu gün yeminlüyem döğüş olmasın.

Koroğlu böyle söyledikte bâzîrganbaşı beşbin altun daha gönderdi. Koroğlu anlara izin verdi. Anlarda geçüp gittiler. Ahkam oldukça Koroğlu ve

avenesi kuleye geldiler. Biz gelelim Koroğlunun nikah ettiği kıza. Bir oğlan doğurdu. İsmi Hasen koydular. Kısraktan dahi bir tay doğdu. Oğlan buyurdu. Rüyasında gördü ki fulan yerde bir vezîrin kızı var. Senin nasîbindir. Kız dahi rü'yâsında fulan yerde bir oğlan var. İsmi Hasen'dir. Senin nasibindir. İkisi birbirine aşık oldular. Vâlidesi oğlana etdi. Oğlum senin baban Koroğlu derler. Bolu da Çamlıbel tepesindedir. Sen doğmadan bir kamçı ile bir bâzûbend bırağup gitti. Eğer bâzûbendi koluna ve kamçıyı eline alırsun. Ve bu taya binersin. Gidüp babanı görürsün. Andan sonra ma'sûkan Benli hanımı alabilirsin. Hasan oradan kalkdı. Bâzûbend ile kamçıyı sanduktan çıkardı. Ve taya binüp anasına veda' eyledi. Çamlı tepesinin yolunu tuttu. Efkarı acebâ kızı ne dürlü alup kaçabilürem deyü düşünürdü. Biz gelelim Koroğlu'ya. Bir gün Ayvaz'a dedi ki etrafa bakup kısmet arayalım. Ayvaz dürbününü alup etrafına bakarken gördü ki bir atlu gelür. Tâze civan efkara dalmış ve altında bir at var ki Koroğlu'nun atından farkı yok. Koroğlu'na dedi ki bu gün bize av geliyor. Ki hiçbir ava benzemez. Bir tâze civan. Altında bir at var ki uçan kuşa hükmeder. Ve sizin atınıza benzer dedi. Koroğlu dedi ki gelsün de atı iste. Şimdi oğlan düşünerek gelürken kulağına bir ses geldi. Oğlan bakdı ki kule önüne gelmiş. Ol sesi dinlemeye başladı. Ayvaz Koroğlu'na işte geldi. Bakalım ne söyledi:

Aldı Ayvaz:

Çocuk bu yere gelmişsin
İnce fikre dalmışsın
Nolduğun bilmemişsin
Gönder altındaki al atı.

Çocuk bu beyti işittikde can başına sıçrayup hemen bu beyti söyledi.
Aldı Hasan:

Ben kim bu yere gelmişem
İnce fikre dalmışam
Nolduğunu bilmemişem
Vermem sana alidişi.

Aldı Ayvaz:

Çocuk bu sözümü dinle
Sana diyeceğim dinle
Yolun bacun aluram
Gönder altındaki alidişi.

Aldı Hasan:

Uğradı yolum bu yana
Aşk ile döndüm püryana
Döğüşürem yana yana
Vermem sana alidişi.

Böyle dedikte Ayvaz Köroğlu'na etdi. Efendim döğüşürüm deyr. Köroğlu etdi. Hele bak şu çaykuşunun sözüne. Ayvaz etdi ben bu oğlanı iki para ederem deyup;

Aldı Ayvaz:

Çocuk gel sen inad etme
Sözüm dinle güce gitme
Gel canına koyup gitme
Gönder bize al idişi.

Aldı Hasan:

Dinle bunu hey âdem
Geçe candan git bu dem
Ad benim canıma hem dem
Vermem sana al idişi

Böyle dedikte Köroğlu'nun canı sıkılıp Ayvaz'a etdi. Köroğlu olduğumı bildir.

Aldı Ayvaz:

Köroğluyum püsere
Çocuk kanın emerim
Avuç avuç içerim
Öldürirem oğlan seni

Böyle dedikte Hasan bildi ki Çamlıbel tepesine geldi. Ve bu kule babasının olduğumı anladı. Lâzım geldiği Hasen de kendüyü bildire.

Aldı Hasan:

Arslanoğluna arslan derler
Kaplanoğluna kaplan derler
Sana Köroğlu derlerse Ayvaz
Bana da Dağistanî derler.

Köroğlu Dağıstanlı lafını eşidince ne deyor Ayvaz dedi. Bana Dağıstanlı derler deyor. Köroğlu etdi. Ayvaz bizim oğlan geldi deyup hemen kuleden indi. Bakdı ki kamçı elinde ve pazûbend kolunda. Vay oğlum deyû birbirine sarıldılar. Ve pederinin elin ayağın öpüp kuleye çıkdılar. Oğlan kızın ışıktan hasta olmağa başladı. Pederine mâcerâyı nakleyledi. Ve etdi. Ey benim pederim. Eğer izniniz olursa ben elbette Benli hanımın memleketine giderim. Can Köroğlu Benli hanımı işittiği gibi can başına sıçradı. Etdi. Oğlum gel bu sevdadan vaz gel. Zira kızın babası kuvvet sâhibi âdemdir. Çok askeri var. Sen çocuksun. Yalınız ne edersin. Bu sevdadan geç dediyse de çâre olmadı. Hasan elbette giderum deyu ayak basdı. Ol kadar nasîhatı dinlemedi. Köroğlu bakdı ki nasihat kabûl etmez. Etdi. Oğlum sen gidersin. Perçemimden sana üç kıl vereyim. Her ne vakit sıkılır isen bu kılun bir dânesini yak. Ben gelüp yetişürem deyüp ertesi gün yola revân oldu. Birkaç gün de vezîrin şehrine geldi. Biraz rahatdan sonra vezir süâl edüp konak etrafında gezinmeğe başladı. Benli hanım dahi Hasan'ın aşkından canı sıkılıp pencere önünde gezerdi. Bir de bakdı kirüyâda aşık olduğu oğlan gezinür. Acebâ kendimi oğlana nasıl bildireyim deyû birkaç beyt söylemeye başladı.

Aldı kız:

Pencereye ne bakarsın
Kendünü nâze çekersin
Şimdi görürler seni
Gider zindana yatarsın.

Aldı Hasan:

Aşkınla ben bunda geldim
Evim vatanım terkettim
Bâri aşkınla öleyim
Dünyâyı ben zindan etdim.

Aldı kız:

Çocuk bu vezir sarayı
Gitme sen böyle havâyı
Sonunda pişman olursun
Terkeyle gel bu sevdâyı

Aldı Hasan:

Ben kendi keyfimle geldim
Ne olduğumu bilmedim

Rü'yâda görmüşem seni
Ben gençliğimi bilmedim
Şimdi rü'yâda gördüm deyince Benli hanım rü'yâda âşık olduğunu bildir-
dirmek için,

Aldı Benli hanım:

Ey benim sevgili Efendim
Beyim sultanım
Rü'yâda gördüğün senin
Olduğun yâr benim.

Böyle deyip Hasan'a arz-ı cemâl eyledi. Hasan kendüyi bildirmek için
bakalım ne dedi.

Aldı Hasan:

Şükür olsun gördüm cemâlin
Gitti gözümden cemâlin
Gel gidelim vezîri duymadan
Vezir pederin

Oldem Benli hanım etdi. Akşam bahçede gizlen. Gece yarısı senin ile
berâber kaçup gideriz. Heman Hasan ahşama kadar oralarda gezüp bahçede
gizlendi. Bîçâre uyuya kaldı. Benli hanım bahada ağır yükde hafif ne var ise
alup küçük birâderinin elbiselerini kuşanup pederinin atına binüp doğru geldi.
Bakdı ki Hasan uyur. Benli hanım nâdim olup geri dönmek istedi. Hasan uya-
nıp bu beyti söyledi:

Öf ile seni gördüm
Sağ yanına devirdin
Âlemlere duyururdum
Gel gidelim vezir kızı

Benli hanım düşündü ki gitsem âleme rüsvây edecek. Ne olursa olsun
çocuk ile berâber giderim deyup yanına geldi. Etdi sen bir tâze çocuksun.
Nasıl gitmeli. Hasan etdi. Sen benim çocukluğuma bakma. Arslan oğlu arslan
olur. Heman gidelim dedi. İki atlara binüp sabaha kadar haylı yer gitdiler.
Sabah oldukta pederi haber alup hayran kaldı. Memleket ehâlisi ile müşâvere
etdiler. İçlerinden biri etdi. Bir kerre câriyelere sül olunsun. Kim ile
görüşürdi. Vezir hareme girüp sül ekdi. Câriyeler dünkü gün pencereden bir
delikanlı ile söyleşürdü. Emma kim olduğunu bilmem. Şu kadar ki atını al gel
dedi. Hemen Vezir emreyledi. On iki bin süvârî câriyeleri alup üç gün üç gece

gittiler. Hasan etdi. Şurada oturalım. Daâm yiyelim. Bir daâm etdiler. Hasan uykuya vardı. Benli hanım bakdı ki karşudan toz belurdi. Gördü ki pederi ve altı birâderleri asker ile berâber gelür. Kız ağladı. Gözünün yaşı yüzüne düşünce gözün açtı. Ne oldu sevdiğim dedi. Kız etdi. Bak buraya. Gördü ki asker gelüp silâhın kuşanup atına binüp askere karşı vardı. Cârîye karı etdi. İşte bu çocukdur. Hemân büyük oğlu Hasan'ın üzerine hamle edüp gürzün havâle eyledi. Hasan dahî gürzünü karşı verüp bir birine dokundukda ateş zâhir oldu. Bu kerre süngü havâle eyledi. Anı dahi menedüp kılınca el urup heman Hasan dahî oğlanın bileğini yakalayup öyle sıkdı ki kılınç elinden düşdü. Bu kerre Hasan bir gürz urdu ki yere yaturdu. Hemen diğer karındaşı meydana girüp anı dahî yere yaturdu. Altısın da alt etdi. Vezir emir etdi. Hasan'ın üzerine iki bin asker hücum eyledi. Heman kılın ile içlerine girdi. Hayran oldular. Olgün akşama kadar cenk eyledi. Yeri yerden yârelendi. Akşam oldukda Hasan Benli hanımın yanına geldiler. Yârelerini sardılar. Sabah olduk da olgün dahî akşama kadar muharebe eyledi. Lâkin zaif düşüp atdan inmeğe tâkatı kalmadı. On iki yerden yârelendi. Beyhuş yatdı. Sabah oldu. Hasan'ın aklı başına geldi. Ey benim sevdiğim işim tamam oldu. Beni onlara teslim eyle. Sen de bu dertden halâs ol. Zîra seni de öldürürler. Kız Hasan'a, ey benim sevdiğim cânım tende iken ben seni anlara vermem. Evvela beni öldürsünler de sonra ne olursa olsun. Bir de askere bakdı ki Hasan gelmez. Vezir emretti. Asker Hasan'ın olduğu yere hücum etsinler. Heman Benli hanım kılınç çeküp kapu önünde durdu. Hiç kimse gelemez oldu. Ba'dehû kızın pederi gelüp gel vaz geç sen vezir oğluna vereyim. Bunun işi tamam oldu. Ömrü az kaldı. Çok nasîhat etdiyse de te'sir etmeyüp ba'dehû vezir ğazaba geldi. Emretti urun şunu. Asker kıza hücum etdi. Kız çoğunu helâk etdi. Yine akşam oldu. Hasan'ın aklı başına geldi. Biraz oturdular. Kız iki yerinden yârelendi. Eski yâreden başka yârelerini bağlayup Hasan etdi. Sevdiğim babam bana üç dâne kıl vermişdi. Ne vakit sıkılırsan bunları yak. Ben sana yetişirem demişti. Hemen bir dânesini yakdı. Olgece Köroğlu'nun vücudunu yakıyorlar gibi bir ateş sardı. Uykudan uyanup oğlum pek sıkıldı deyû atına binüp siz de arkadan gelin deyup gitdi. Gece sabaha kadar sürüp askere erişdi. Usul ile atından inip askere kim olduklarını sül eyledi. Asker daha Kara Vezir'in askeri olduklarını ve Köroğlu Benli hanımı kaçırdığı ve çocuk üçgün cenk edüp zayıf düşdüğünü söyledi. Köroğlu usûl ile oğlunun kapusuna yazdı. Kız ayak sesini işidince heman kılınç çeküp sen kimsin dedi. Köroğlu etdi. Kızım Hasan nerede? Kız etdi ne yapacaksın? Köroğlu etdi. Beni çağırđı geldim. Kız anladı ki oğludur. Buyurun deyup Köroğlu'nu içeru aldı. Gördü ki Hasan "Lâ ya'kıl" yatur. Birazdan Hasan'ın aklı başına gelüp gördü ki başu ucunda pederi durur. Lâkin söylemeğe mecâli yok idi. Köroğlu'nun yanında merhem ilaç var idi. Yârelere sürüp bağladı. Sabah oldukda Kenan ile Ayvaz'ının atlı ile oraya

yetüşüp Vezir bakdı ki bir takım asker çocuğun babasıyla gelmiş. Ayvaz olgün akşama kadar hanrîzâne muhârebe edüp Vezir kendi askerine hücum emrini verdi. Köroğlu askerini bir vech üzre taksîm edüp bir fırkası hücum edenlere karşı iki fırka etrâfı kuşadup Kenan dahi Kara Vezire bir kılınc ile iki biçdi. Vezirin öldüğünü oğulları eşidince askerlerine biltilik gelüp akşama yakın çok telefât verüp bozuldular. Vezirin oğulları başa çıkamayacaklarını anlayup kararı firâre tebdil etdiler. Askerle berâber cümlesi kaçdılar. Vezirin küçük oğlu evvelden işi anlayup babasına demişdi ki nâmûsumuz yerinde iken Köroğlu ile harb etmeyelim. Buna ğalebe edemeyiz. Lâkin peder dinlemeyüp ğazaba geldi. Olgün oğlanı hapsedti. Biz gelelim Köroğlu'na. Sabah oldu. Bakdı ki düşmandan kimse kalmamış. Koğmak olmaz kaçanı deyup hemen askerlerini cem'edüp Köroğlu tecrübe için kıza etdi. Kızım Hasan'dan ümid yok. Seni kendime nikah edeyim. Benli hanım dedi ki. Hasan ölürse ben de kendimi öldürirem. Andan sonra dünyâ bana haram olsun. Olzaman Köroğlu etdi. Kızım sakın darılma. Tecrübe etdim seni. Sen benim kızım değil misin. Heman oradan kalkup askeriyle berâber kuleye dâhil oldular. Köroğlu şehre âdem gönderüp tabibler celb edüp Hasan'ın yâreleri kırk günde iyi oldu. Köroğlu Haseni ve Benli olup şehre geldiler. Hasan'ın anasına haber verdiler. Mesrûr oldu. Kırk gün kırk gece düğün eylediler. Haseni gerdeğe koydular. Bir hafta oturup Köroğlu gelinini birlikte alup anlarile veda' edüp Çamlıbele geldiler. Gâh şehirde gâh Çamlıbel de safa eylediler. Muradlarına nâil oldular.

Sene H. 1330

Osmanlıca'dan Türkçeye aktaran

Yaşar ALPARSLAN

UKDE KİTAPLIĞI
YAYINLANAN KİTAPLARIMIZ

1. Anılar ve İbretler (1994) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
2. Gönül Dostu (1995) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
3. Kurtuluştan Bir Kesit (1995) / *Esmâ YAKAR* (Mevcudu Yok)
4. Ruhların Parmakları (1996) / *Mehmet ALPEREN* (Mevcudu Yok)
5. Bu Sistemden İslama (1996) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
6. Sultan Vahdettin ve Mustafa Kemal Paşa Milli Mücadelede (1996) / *Mehmet FATİŞOĞLU* (Mevcudu Yok)
7. Sorgulanması Gereken Kavramlar (1996) / *Mehmet SERTPOLAT* (Mevcudu Yok)
8. Necip Fazıl ve Mücadelesi (1996) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
9. İslamlaşma Bilinci (1996) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
10. Memleketime Dair (1997) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
11. İslam Sancısı (1997) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
12. Delil ve Hikmetleriyle İslam Fıkhı (1997) / *Ramazan PAK* (Mevcudu Yok)
13. Hayatı ve Mücadelesi ile Hafız Ali Efendi (1998) / *Yıldırım ALKIŞ – Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
14. Arş Gölgesi (1998) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
15. Tasavvufun Anahtarı (1998) / *Cemal NAR* (Mevcudu Yok)
16. Kahramanmaraş'ta Bayazitoğulları (1998) / *Bekir Sami BAYAZIT* (Mevcudu Yok)
17. Güz Yağmurları (1998) / *Kadir TANIR* (Mevcudu Yok)
18. Betül'ün Günlüğü (1998) / *Elif Betül YAKAR* (Mevcudu Yok)
19. Kurtuluşumuzun Manevi Mimarları (1992) / *Mehmet ALPEREN* (Mevcudu Yok)
20. Kurtuluşa Dair Üç Eser (1996) / *Serdar YAKAR* (Mevcudu Yok)
21. Kıssa-ı Eshab-ı Kehf (1999) / *Yaşar ALPARSLAN* (Mevcudu Yok)
22. Bahçeci Hoca (1999) / *Ömer KAYA*
23. Kan Kırmızı Geceler (2000) / *M. Akif BALTUTAN*
24. Cahit Zarifoğlu (2000) / *Nazım ELMAS*
25. Hac Yolunda Gördüklerimiz (2000) / *H. Rıdvan BAĞRIAÇIK* (Mevcudu Yok)
26. Kabe Yolunda (2001) / *H. Rıdvan BAĞRIAÇIK* (Mevcudu Yok)
27. Yüz Yaşın Sırrı (2002) / *Ömer KAYA*

28. Mısır'da Hüküm Süren Çerkez Sultanları (2003) / Tercüme: *Kemal GÖRÜ-CÜ* (Mevcudu Yok)
29. Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri Kahramanmaraş Belediyesi Örneği (2003) / *Serdar YAKAR*
30. Mahalli Kelimeler Sözlüğü (2003) / *Ömer KAYA – Hacı Abdullah KOZAN*
31. Tarihi, Kültürü ve Sosyal Yapısı İle Kahramanmaraş'ta Ceridoğulları (2003) / *Serdar YAKAR – Ömer KAYA*
32. Kalbime Sığırdımadıklarım (2004) / *Cuma TAHİROĞLU*
33. Gül Medeniyeti Kurtlar Sofrasında (2004) / *Cuma TAHİROĞLU*
34. Fıkıh Usulü (2004) / *Ramazan PAK*
35. Gönlümün Sesi (2004) / *Cuma TAHİROĞLU*
36. Milli Hassasiyet ve Manevi Mesuliyet (2006) / *Cuma TAHİROĞLU*
37. Alimin Önderliği (2006) / *Cemal NAR*
38. Münâcaât ve Na'tlar (2006) / *Yaşar ALPARSLAN*
39. Tarihte Alcı - Tecirli (Beğdili – İlbeyli – Elbeyli) Türkmenleri Soykimlikleri (2006) / *Mehmet ADİL (ALCIOĞLU)*
40. Dulkadir Beyliği Araştırmaları I (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
41. Heşt Bihişt –Kuruluştan Yükselişe Osmanlı Tarihi- (2008) / *İdris-i Bitlisî. Hazırlayan: Mehmet KARATAŞ, Selim KAYA, Yaşar BAŞ*
42. Maraş Yollarında (2008) / *Hasan Reşit TANKUT*
43. İstiklâl Savaşında Maraş (2008) / *Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR*
44. Gül Medeniyeti Çölde Bir Pınardır (2008) / *Cuma TAHİROĞLU*
45. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (2008) / *Besim ATALAY*
46. Dulkadir Beyliği Araştırmaları II (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
47. Aşiretlerin İskanları (2008) / *Bekir Sami BAYAZIT*
48. Bir Hukuk Mücadelesi (2008) / *Serdar YAKAR*
49. Maraş Emîrleri (2008) / *Editörler: İlyas GÖKHAN / Selim KAYA*
50. Kuskün (2008) / *Kadir TANIR*
51. Maraş'ta Misyoner Faâliyetleri ve Misyoner Okulları (2008) / *Mustafa ÇABUK*
52. Zeytun ve Çevresindeki Ermeni İsyancıları (2008) / *A. Latif DİNÇASLAN*
53. Âşık Durdu Mehmet Yoksul (Âşık Mahfuzî) Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
54. Âşık Mustafa Zülkadiroğlu Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
55. İlkçağdan Dulkadirli'lere Kadar Maraş (2008) / *Yrd. Doç. Dr. İlyas GÖKHAN, Yrd. Doç. Dr. Selim KAYA*
56. Maraş Merkez Ağzı (2008) / *Mine KILIÇ*

57. Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi (2009) / *Dr. İsmail ALTINÖZ*
58. İlâveli Esmârü't-tevârih Maa Zeyl (2009) / *Mehmed Şemî Efendi, Hazırlayan: Dr. Mehmet KARATAŞ*
59. Muhammet Kâmil Ağdaş (Bahçeci Hoca) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
60. Mevlid / *Mar'aşî Kurâ-zâde Nâdiri* (2009) / *Hazırlayan Gülcan Tanıdır ALICI*
61. Osmanlı Diploması Tarihinden Bir Kesit Osmanlı Avusturya Diplomatik İlişkileri (1526- 1791) (2009) / *Uğur KURTARAN*
62. Maraş'ta Divanından Parça Kalmış Halk Şairleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
63. Türk Edebiyatında Maraşlılar (2009) / *Yaşar ALPARSLAN, Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI, Serdar YAKAR*
64. 100. Yılında 1909 Maraş'ta Ermeni Olayları (2009) / *Yrd. Doç. Dr. Nejla GÜNAY*
65. Muhteşem Osmanlı (2009) / *Mehmet FATİŞOĞLU*
66. Seyâhatnâme, Şehir Târîhi ve Coğrafya Kitaplarına Göre Maraş (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
67. Türk Düşünce Tarihine Bir Bakış (2009) / *Yrd. Doç. Dr. Selahattin DÖĞÜŞ*
68. Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri (2009) / *Osman SANDALOĞLU, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
69. Maraş Bibliyografyası (2009) / *Cavit POLAT*
70. Büyük Hiciv Şâiri Âşık Mısdılı (Mustafa Hartlap'ın) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
71. Arap Belâgatinde Lafız ve Anlam (2009) / *Yrd. Doç. Dr. M. Akif ÖZDOĞAN*